بازیان و چەمچەماڵ

لە بەڵگەنامەکانی عوسمانی دا

١٢٩٨-١٣٣٦ کۆچی

١٨٨١-١٩١٨ زایینی

بەرگی پێنجەم

هەواڵنامەی کتێب

ئامادەکردن و پێشکەشکردنی:
دکتۆر نەوزاد یەحیا باجگر

وەرگێڕان: **ئاشتی ڕەحمان**

بازیان و چەمچەماڵ

لە بەڵگەنامەکانی عوسمانیدا

١٢٩٨-١٣٣٦ کۆچی
١٨٨١-١٩١٨ زایینی

هەواڵنامەی کتێب

بەرگی پێنجەم

بڵاوکراوەی زانکۆی جیهان
خانەی بەڵگەکان

٢٠١٨

ئامادە و پێشکەشکردنی: **د. نەوزاد یەحیا باجگر**

وەرگێڕان: **ئاشتی رەحمان**

پێرســت

زنجیره	بابەت	لاپەڕە
١	پێشەکی	٧
٢	ڕونکردنەوە لە بارەی بەڵگەکان	٨
٣	وشەکان	١٠
٤	بەڵگەکان	١٥

هەواڵنامەی کتێب

- ناوی کتێب • **بازیان و چەمچەماڵ** لە بەڵگەنامەکانی عوسمانیدا
۱۲۹۸ - ۱۳۳٦ کۆچی/ ۱۸۸۱ - ۱۹۱۸ زایینی
بەرگی پێنجەم
- ئامادە و پێشکەشکردنی • د. نەوزاد یەحیا سەعید باجگر
- وەرگێڕان (زمانی عوسمانی) • ئاشتی رەحمان
- بەڕێوبەری هونەری • بورهان سابیر
- دیزاینی ناوەڕۆک • هێمن حەساری
- بڵاوکراوەی • زانکۆی جیهان | خانەی بەڵگەکان
- تیراژ • ۱۰۰۰ دانە
- چاپ • یەکەم ۲۰۱۸ هەولێر

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارەی سپاردنی (   )ی ساڵی ۲۰۱۸ی وەزارەتی رۆشنبیری

تەواوی مافی
ئەم کتێبە پارێزراوە
بۆ زانکۆی جیهان

بۆ داونلۆدکردنی کتێبەکان:
Download Books
www.NawzadBajger.net
www.NawzadBajger.org
chairman@cihanuniversity.edu.iq

هەواڵنامەی کتێب

هەواڵنامەی کتێب

ئەو وشەو بیروبۆچوونانەی کە لەم پەرتوکەدا نووسراوەتەوە سەرچاوەکەی بەڵگەکانەو ئێمە لێی بەرپرس نین، لەبەر ئەمانەتی زانستیش لەکاتی وەرگێڕانی دەستکاری نەکراوە.

پێشەکی

لە ژێر هەر تاشەبەردێکی ئەم کوردستانە مێژووییەکی تێروتەسەل و پوخت خۆی شاردۆتەوە؛ بەڵام بە داخەوە بەهۆی نەبوونی پشکنین و بەدواداچوون مێژووییەکی دەوڵەمەند نادیار و وونە، لەبەر ئەوەی خەڵکی کوردستانیش بە گشتی و مێژوونووسان بە تایبەتی پێویستیان بەم مێژووە دەوڵەمەندەیە، لێرەدا دەبێ دەست و بازووی لێ هەڵکرێت و ئەو تاشەبەردانە هەڵدرێتەوە، بۆ ئەوەی لاپەرەکانی مێژوو بە رووداوە راست و دروستەکان پر بکرێتەوە، هەم بە رێگای ئەم بەدواداچوون و گەرانەدا بتوانرێت ئەو مێژووەی کە دوورە لە راستی، راست بکرێتەوە و لە شوێن ئەو زانیارییە راستەقینەکان شوێنی خۆیان بدۆزنەوە.

لێرەدا ئەو زانیارییانەی لە بەڵگەکاندا باسکراوان، بە دڵنیاییەوە بۆ مێژووی کورد زانیاری بە پیت و بەرەکەتە، بە شێوەیەك بەروبوومی مێژووی کورد زیاد دەکات و لە رووی داهاتەوە مێژوو دەوڵەمەند دەکات، چونکە ئەو ماوەیەی کە کورد لە ژێر دەسەڵاتی میللەتانی تر بووە، مێژووەکەی لەلایەن ئەو میللەتانەوە نووسراوەتەوە و کورد خاوەن مێژووی خۆی نەبووە،بۆیە ناچارین و پێویست دەکات لە ناو مێژوو و نووسراوەکانی میللەتانی تردا بە دوای مێژووی خۆماندا بگەرێین.

پێش چەمچەماڵ و بازیان، مێژووی هەولێر و دواتر بارزان و زێبار هەر یەکە لە دوو بەرگ زانیارییەکان کۆکرانەوە، ئەمەشیان پێنجەمین بەرگ کە مێژووی چەمچەماڵ و بازیان لە خۆ دەگرێت، دڵنیایین چۆن بەرگەکانی تر سوودیان بۆ مێژوونووسان هەبووە، ئەم بەرگەش بە هەمان شێوە سوودێکی لەرادەبەدەری دەبێت.

هەروەك چۆن بۆ هەموو لایەك روون بۆتەوە بەها و نرخی ئەو بەڵگانە چەند بۆ مێژوو گرنگە، هەر بۆیە بەکارهێنانی ئەو بەڵگانە لە توێژینەوەی دەرچوون و بەرزکردنەوەی پلەی زانستی لە هەر قۆناغێکدا بێت بایەخی تایبەتی خۆی هەیە. ئەم هۆکارە گرنگەش وای کرد یەکەی ئەرشیف و بەڵگەکانی زانکۆی جیهان بەردەوام بێت لە وەرگێرانی ئەم بەڵگانە و دواتر بیخاتە بەر دەست تا سوودی لێ وەربگرن.

د. نەوزاد یەحیا باجگر
سەرۆکی دەستەی ئەمینداریەتی کەمپەکانی زانکۆی جیهان

هەواڵنامەی کتێب

چەند روونکردنەوەیەك لە بارەی بەڵگەکان

1 • لە ناو بەڵگەکاندا هەڵەی ساڵ و مانگ و رۆژ کراوە؛ ئەوەی لە بارەی مێژووی ناو بەڵگەکانە ئەوا مێژووی کۆچی و رومی بەکارهاتووە، لە هەندێک بەڵگەشدا مێژووی رومي یا ئەوەتا کۆچیەکەی نووسراوەتەوە، بە تایبەتی لە ساڵە رومیەکە هەڵەی تێدا کراوە.

2 • جگە لەمەش هەڵەی ناوەکان هەیە، بۆ نموونە هۆز و ناوی کەسێتی، شوێن، لەبەر ئەوەی ئەو نووسەرەی نووسراوەکەی نووسیوەتەوە کوردییەکەی باش نەبووە، بە شێوازی سەر زاری خۆی ووشەکەی نووسیوەتەوە، یاخود لە بارەی ناوچە و شوێنەکانەوە شارەزاییەکی ئەوە تۆی نەبووە، زانیاری لە شێوەزاری ناوچەکەش نەبووە، ئەمەش وایکردووە بە هەڵە بینووسێتەوە، هەر بۆیە لە بارەی ناوەکانەوە هەروەکو خۆی نووسراوەتەوە، دەستکاری نەکراوە.

3 • لە بارەی وەرگێرانی بەڵگەکان ئەوا هەروەکو خۆی وەرگێردراوە؛ یەک ووشە زیاد یاخود یەک ووشە کەمی نەکردووە، تەنانەت هەوڵ دراوە لە کاتی وەرگێرانەکە دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان نەکرێت، چونکە ئەگەر بە گوێرەی زمانەوانی کوردی دەستکاری دەستەواژە و ووشەکان بکرابووایە، ئەوا دەبووایە دەستکارییەکی زۆری دەستەواژەکان بکرێت، هۆکاری دەستکاری نەکردنەکەش دەگەرێتەوە بۆ ئەوەی کە بەڵگەکان رەسەنایەتی خۆیان لە دەست نەدەن، لە هەمان کاتدا خوێنەر و مێژوونووسان لە شێوازی نووسینی بەڵگە و شێوەزاری ئەو سەردەمەی نووسەران ئاشنا بن، کە ئەو بەڵگانە بە چ شێوازێک نووسراونەتەوە، جگە لەوەش کاری نووسەر و مێژوونووسانە لە کاتی لێکۆڵینەوە لە زانیاری ناو بەڵگەکان روون کردنەوە و شی کردنەوە بۆ بابەتی ناو بەڵگەکەکان بکەن.

4 • لە هەندێک شوێن لە ناو بەڵگەکاندا بۆشایی هەیە، ئەوانیش بە پەنجەی دەست دەژمێردرێن؛ هۆکاری ئەمەش دەگەرێتەوە بۆ ئەوەی لە کاتی نووسینەوەی نووسراوەکە هەندێک ووشەی نهێنی هەبووە، نەویستراوە ئاشکرا بێت، بۆیە نووسەرەکە بۆشایی بەجێ هێشتووە، تەنیا ئەوەی نووسراوەکەی گەیشتۆتە دەستی لەم بۆشاییە تێگەیشتووە و زانیویەتی نووسەر یاخود لایەنی پەیوەندیدار مەبەستی چییە.

5 • لە چەند شوێنێکی کەمیش بۆشایی بە خاڵ خاڵ هەیە (...) مەبەستیش لەم بۆشاییە بە خاڵانە ئەوەیە کە ئەو ووشەیە نەتوانراوە بخوێندرێتەوە، زۆر جار ووشە هەیە خوێندنەوەی زۆر ئەستەمە کە نووسەرەکە بە شێوەیەک یاخود بە خەتێک نووسیویەتی ناتوانرێ بخوێندرێتەوە، بۆ ئەوەی لە خوێندنەوەی هەڵە و لە ووشەی هەڵە دوورەپەرێز بین، بۆ ووشەکە بۆشایی بە خاڵ دانراوە.

6 • هەندێک ووشە یاخود راستترە بڵێین زاراوە هەیە لەو سەردەمە بەکار هاتووە و مانای تایبەتی خۆی هەیە؛ ئەو مانایە نادەن کە ئێمە رۆژانە بەکاری دەهێنین و لێی تێدەگەین، جگە لەوەش وەرگێرانی ئەو ووشانە

بۆ کوردییەکەی لە نرخ و ماناکەی تێک دەدات و لە هەمان ئەو ئاستە نابێت، واتە مانای پر بە پێستی خۆی لە دەست دەدات، بۆیە نەکراوەتە کوردی و هەروەکو خۆی دانراوە، بەڵام بۆ ئەوەی خوێنەر و مێژوونووسان لە پێناسەی زاراوەکان ئاشنا بن، ئەوا لە (شیکردنەوەی زاراوەکانی عوسمانی) پێناسە کراوە و روون کراوەتەوە، لە هەمان کاتیشدا زاراوە هەیە، کە زانراوە لە ماناکەی ناگۆردێت، وەرگێردراوەتە سەر زمانی کوردی.

7 • جگە لەوانەی کە باسمان کرد بەڵگە هەیە، لە چەندین لاپەڕە پێک هاتوون، ئەو چەند لاپەڕەیەش باسی یەک بابەتی دیاری کراو دەکات، بۆیە لەناویان تەنیا یەک لاپەڕە وەرگێردراوە، چونکە هەموو لاپەڕەکان هەمان بابەت باس دەکەن، جیاوازیەکی ئەوەتۆیان تێدا نییە، بەڵام ئەگەر ئەو چەند لاپەڕەیە باسی چەند بابەتێکیان کردبێت، یاخود هەر هەمان بابەت بەڵام بە شێوازی جیاواز باس کرابێت ، واتە هەر لاپەرەیەک بە شێوازێکی جیاواز باسی بابەتەکەی کردبێت، لێرەدا ئەگەر لە بابەتەکە جیاوازی بەدی کرابێت، هەمووی وەرگێردراوە.

8 • دووبارە بوونەوەی بەڵگە، کەمێک لە بەڵگەکان هەندێک بابەتی دیاریکراو دووبارە بوونەوەی بەڵگەی تێدایە؛ واتە هەمان بابەت لە جیاتی ئەوەی هەمان ژمارەی بدرێتی، وەکو ئەوەی لە سەرەوە باسمان کرد، بابەتەکە لە چەند لاپەڕەیەک پێک هاتووە، ئینجا لە جیاتی ئەوەی هەمووی کۆ بکرێتەوە و هەمان ژمارەی بدرێتی، کەچی بە پێچەوانەوە هەمان بابەت ژمارەی جیاجیایان دراوەتێ، لێرەدا بە ناچاری هەمان بابەت کە لە ژمارەی جیاجیا پێک هاتووە، وەرگێردراوە، چونکە ژمارەیان جیایە و هەمان ژمارەی نەدراوەتێ.

9 • لە هەندێک بەڵگەدا لە کاتی نووسینەوەی رووداوەکان و زانیاری لە بارەی ناوچەکانەوە بە گشتی باسی بابەتەکان کراوە، بۆ نموونە شوێنی عەرەب نشینیش باس کراوە؛ لێرەدا تەنیا ئەوەی پەیوەندی بە کورد و ناوچەکانی کوردییەوە هەیە وەرگێردراوە.

10 • لە نێو بەڵگەکاندا دەستەواژەی دووبارە و رستەی دووبارەی تێدا بەرچاو دەکەوێت، لێرە دا نووسەر لە کاتی نووسینەوەی نووسراوەکەدا هەمان زانیاری یاخود دەستەواژەی دووبارە کردۆتەوە و هەمان زانیاری نووسیوەتەوە.

11 • لە بارەیساڵی بەڵگەکان ئەوا بۆ ریزبەندی بەڵگەکان تەنیا ساڵی کۆچی بەکار هاتووە، پشت بە مانگ و رۆژەکەی نەبەستراوە؛ جگە لەمانەش ساڵی ناو بەڵگەکان بە گوێرەی زانیاری ناو بەڵگەکە و ئەوەی سەر بەرگەکەی گۆرانکاری بەسەر دادێت، واتە نووسەر لە کاتی نووسینەوەی بەڵگەکەی ئەم ساڵەی نووسیوەتەوە کە بەڵگەکەی تێدا نووسیوەتەوە، کەچی کە گەیشتۆتە لای پاشا ئەو ساڵەی نووسیوەتەوە کە نووسراوەکەی تێدا بینیوە، هەندێک جاریش ساڵی جێبەجێ کردنەکەی لەسەر نووسراوە، واتە لە یەک نووسراودا مەبەست بەڵگەکەیە چەند ساڵێکی جیاواز بەرچاو دەکەوێت.

وەرگێر

هەواڵنامەی کتێب

وشەکان

ئاڵای (الای)	ئاڵای بە مانای کۆمەڵ، قەڵەباڵغ دێت، لە زاراوەی سەربازیش ووشەیەکە لە سێ چوار تابور پێک دێت، هەروەها هەر ئاڵایەک سەنجەقێکی لە ژێر دەستدا بوو.
ئەعیان (اعیان)	لە سەرەتا بۆ بەدواداچوونی بڕیارەکانی ئەنجوومەنی میللەت ئەنجوومەنێکی تر هەبووە و ئەم ئەرکەیان پێ سپێردراوە، ئیمپراتۆریەتی عوسمانی لە ساڵانی ١٨٧٧ و ١٩٠٨ ئەندامەکانی لەلایەن حکوومەتەوە هەڵبژێردراوە.
ئەنبار	شوێنێکە بۆ هەڵگرتنی زەخیرە و هەموو کەلوپەلێک بەکارهاتووە.
ئەنجوومەنی واڵا (مجلسی والا)	ئەنجوومەنی واڵا لە ساڵی ١٨٣٧ دامەزرا، ئەم ئەنجوومەنە کاری ئەوە بوو، داواکاری نێوان دەوڵەت و خەڵک جێبەجێ بکات، لە ساڵی ١٨٦٧ هەڵوەشایەوە و لە شوێن ئەو شورای دەوڵەت دامەزرا.
ئستەبڵی عامیرە (اصطبل عامره)	تەوێلەی کۆشکی پاشا.
ئۆجاقلق (اوجاقلق)	ئەو زەویيانەن کە جیاکرابوونەوە و داهاتەکانیان بۆ پارێزگارانی قەڵا و کۆگای چەک دەڕۆیشت.
ئۆن باشی (اونباشی)	ئەو سەربازەیە کە قوماندانیەتی ١٠ نەفەری کردووە، ئەمەش لە نێوان نەفەر و چاوشەکە دەبێت.
ئیستیناف (استیناف)	دووبارە دەست پێکردنەوە، ئەو بڕیارەی لە دادگای سەرەتایی دەدرا، بۆ ئەوەی بڕیارەکە هەڵبوەشێنرێتەوە سەردانی دادگایەکی سەرووتر واتە لە ئەو بەرزتر دەکرا تا بڕیارەکە هەڵبوەشێننەوە.
بابی عالی	بنکەی سەدری ئەعزەم، دیوانی هومایۆن لەگەڵ نەزارەتی ناوەخۆ و دەرەوە و فەرمانگەی شورای دەوڵەت دەگرێتەوە.
باش کاتیب (باش کاتب)	نووسەری یەکەم یاخود سەرۆکی نووسەران، ئەرکەکەشی لە فەرمانگە فەرمییەکاندا سپێردراوە بە نووسینی نووسراو.
باش کیتابەت (باش کتابت)	کیتابەت واتە پیشەی نووسین، باش کیتابەت یەکسانە بە باش کاتیبی، واتە سەرۆکی نووسین.
باشبوغ	قوماندانی سەربازی ڕێک نەخراو یاخود نارێک
بەرائەتی شەریفە	واتە پاکانەی ئەستۆ و خۆبەرێکردن، لە سەردەمی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی بۆ وەرگرتنی زەوی کشتوکاڵی یاخود دامەزراندن دەبووایە لەلایەن پاشاوە یاخود دەوڵەت بەرائەتی شەریفە واتە پاکانەی ئەستۆی وەرگرتبووایە.
برادەر زادە	برادەر زادە منداڵی خوشک و برا، هەروەها برازا، پورزا، خاڵۆزا دەکات.
برادەری	واتە برا.
بلۆک (بلوک)	دەستەی سەربازی.
بلۆک باشی (بلوک باش)	سەرۆک یاخود بەرپرسی بلۆک.
بینباشی (بیکباشی)	بین بە مانای هەزار کەس دێت، بینباشی، ئەو ئەفسەرەیە یاخود قۆماندانەیە کە تابورێک بەڕێوە دەبات لە هەزار سەرباز پێک هاتووە.
تابور	لەشکری سەربازی، کەرتی سوپا.
تاتار	نامەی گواستۆتەوە بۆ ناوچەکانی تری دەوڵەت، جولەی زۆر خێرابووە، جگە لە ناوی تاتار ئەوەی ئەو کارەی کردووە ناوی (ساعی، پۆستە، قاسد، برید)یشی پێ ووتراوە، لە کاتی خۆیدا تاکی تاتار بە خزمەتی خێرا ڕۆیشتن بەناوبانگ بووە، بۆیە بەم مانایەی پێیان ووتراوە تاتار.
تەحسیلدار (تحصیلدار)	ئەو فەرمانبەرەیە کە باج و باجی داهاتو و بەروبوومی داهات کۆدەکاتەوە.
تەرسانە (ترسانە)	یاخود تەرسخانە ئەمەش ئەو شوێنە بوو کاروباری کەشتییە جەنگیەکانی تێدا دەکرا، واتە کارگەی دەریایی و کاروباری دەریایی کە تێدا کارەکانی تێدا جێبەجێ دەکرا، یەکسانە بە تەرسانەی عامیرە (ترسانە عامرە).

هەواڵنامەی کتێب

تەغار (تغار)	چوار ربە یەك تەغارە.
تیمار	ئەو زەوییە کشتوکاڵیانەن کە ساڵانە داهاتیان لە نێوان ٣٠٠٠ ئاقچە لەگەڵ ٢٠٠٠٠ ئاقچە دایە، ئەم جۆرە زەوییەش بەو سەربازانە دەدرا کە لە شەڕ سوودیان لێ وەردەگیرا یاخود بەو کەسانە دەدرا کە لە بواری ئایینەوە ئەرکیان پێ سپێردرابوو، ئەمەشیان بۆ ئەوە بوو تا بژێوی ژیانی خۆیان پێ دابین بکەن، لە جیاتی مووچە پێیان دەدرا.
پارە	وشەیەکی فارسیە، یەک قوروش چل پارەیە، یەک پارەش دەکاتە سێ ئاقچە.
پۆست نشین	بە شێخی تەکیە ووتراوە پۆست نشین، لە هەمان کاتدا بە کەسێك ووتراوە کە لە پلەیەك دانیشتووە واتە پلەیەیەکی هەبووە و کارەکەی بەڕێوە بردووە.
حەرەم (حرم)	ئەو شوێنەیە کە هەموو کەسێك ناتوانێ بە بێ مۆڵەت بچێتە ژوورەوە، بە تایبەتی ئەو شوێنانەی کە تایبەتن بە ئافرەت و ژووری ئافرەت.
جەبەخانە (جبەخانە)	ئەو شوێنە بووە یاخود ئەو کۆگایە بووە هەموو جۆرە چەک و باروت و کەلوپەلی چەکی ئاگری تێدا پارێزراوە.
جەلیلە (جلیلە)	جەلیلە ناوداری گەورە، وەزیر یاخود موشیرەکان هەروەها کە نووسراو بۆ فەرمانگەی ئەوان دەکرا، بەم شێوەیە ڕێزیان لێ دەگیرا، هەروەها لە پلەی ئەوان نزمتر پێیان دەوترا بەهییە یا عالییە.
خاخام	زانا و بەرپرسی یەهودیەکان، واتە کاهین.
خەلافەتپەناهی (خلافتپناهی)	خەلیفە شوێن گرەوەی کەسێک، کە لە دوای پێغەمبەر وەکو وەکیلی پێغەمبەر، ئەرکێک بوو لە ئیسلام داهێنرا، پەناهی واتە پەیوەندی، خەلافەت پەناهی واتە شتێک کە پەیوەندی بە خەلیفەوە هەیە و لەلای ئەوەوە دەردەچێت.
خەیل (خیل)	تاقم، خەڵکێکی زۆر، بە تاقمی سوارەش دێت.
خولعە (خلعە)	ئەو جلە بوو چەند جۆرێکی هەبوو، جۆرەکانیشی جلی ڕێز لێنان، جلی پەشیمانی یاخود جلی مردن بوو، ئەم جلەش لەلایەن پاشاوە بە کەسێک دەدرا.
دەرسەعادەت	ئیستەنبوڵ پایتەختی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی.
دەفتەردار (دفتردار)	سەرۆکی ژمێریاری، بەرپرس لە کاروباری دارایی.
دەفتەر خاقانی (دفتر خاقانی)	دەفتەر خانەشی پێ ووتراوە فەرمانگەیەك بووە کاروباری پارەی دەوڵەت، موڵك و زەوی و زاری بەڕێوە دەبرد، بۆ نموونە تاپۆ.
دزدار	پارێزگاری قەڵا.
ژورنال	ژورنال دەفتەری ڕووداوەکان، یاخود دەفتەری ڕۆژانە.
رایج	رایج بەهاکەی تری، واتە نرخەکەی تری یاخود بەهای رابردووی.
رەدیف (ردیف)	بەو سەربازانە وتراوە رەدیف کە لە دواوەی سەربازی ڕێکخراو دەوەستان و ئەوانەش لە کاتی پێویست چەکیان پێ دەدرا.
رەژی (رژی)	فەرمانبەرانی فەرمانگەی تووتن.
روزهزر و روزقاسم	(Hıdırellez) لە دونیای تورک وەرزێکە جەژنی بۆ ساز دەکرێت، روزی هزر (Ruz-ı Hızır) واتە (رۆژی هزر) کە بە ناوی رۆژی خدری لەز (Hıdırellez) ناو نراوە، بە پێی داستانی ئەو سەردەمە ئەو رۆژەیە لە سەر رووی زەوی پێغەمبەر خدر و ئیلیاس بەیەک گەیشتوون، تاوەکو یارمەتی هەژار و لێقەوماوان بدەن. لە تورکیاش جەژن بۆ ئەم بۆنەیە دەگێردرێت. بە پێی رۆژژمێری زایینی رۆژی خدری لەز لە ٦ مایس، لە کۆنیش بە پێی رۆژژمێری رومی رۆژی ٢٣ نیسان هەژمار دەکرێت. ماوەی نێوان ٦ مایس تا ٨ تشرینی دووەم بە ناوی رۆژەکانی هزر وەرزی هاوین، هەرچی ماوەی نێوان ٨ تشرینی دووەم تا ٦ مایس بە ناوی رۆژەکانی قاسم وەرزی زستان پێک دەهێنن. بەم شێوەیە رۆژی ٦ مایس تەواو بوونی وەرزی زستان و دەست پێکردنی وەرزی هاوین و رۆژە گەرمەکان نیشان دەدات.
روسوم (رسوم)	باج و باجی گومرگ.
روسومات (رسومات)	فەرمانگەی گومرگ.

هەواڵنامەی کتێب

ریاسەتپەناهی (ریاستپناهی)	پەیوەستە بە سەرۆکایەتیەوە، کە پابەندە بە کارەکانی پاشا، بۆ نموونە بۆ لایەنی پاشای ریاسەتپەناهی.
ریال	ریال پارەی زیوی ئاسیاوییە، دەکاتە ٢٥ قوروش.
ریکابی هومایۆنی شاهانە (رکاب همایونی شاهانە)	سەربازە سوارەکانی پاشا.
ریکابی هومایۆنی قەپوچی باشی	بەرپرسی یاخود سەرۆکی دەرگای سەربازە سوارەکانی پاشا.
سالیانە	ئەو باجەیە ساڵی جارێك وەردەگیرێت، لە پێش تەنزیمات بەشێك لە فەرمانبەران و بەکارهێنراوان بە ئەرك ساڵی جارێك کرێیان پێ دراوە.
سەدارەت (صدارت)	شوێنی کاری سەدری ئەعززەم و پلەکەیەتی.
سەدارەتپەناهی	پەیوەندی بە سەدری ئەعززەمەوە هەیە، وایە ئاماژەیە بۆ سەدری ئەعززەم.
سەدری ئەعززەم (صدر اعظم)	لە دەوڵەتی عوسمانی پلەی لە سەرۆک وەزیرانی ئێستا بووە، یاخود وەکیلی پاشا بووە.
سەر عەسکەر (سر عسکر)	سەر وشەیەکی فارسیە بە واتای سەر دێت، سەر عەسکەر بە واتاکانی ئێستا بە مانای سوپا سالار، سەر لەشکر، سەرکردەی سوپا، قوماندان دێت.
سەر کاتیب (سر کاتب)	سەرۆک یاخود یەکەم نووسەر.
سەعادەت (سعادت)	واتە خۆشی.
سەفەربەرلیك(سفربرلك)	چوونە شەر، واتە بەو کەسانە ووتراوە کە خۆیان ئامادە کردووە تا بچنە شەر یاخود بۆ چوونە شەر لە ئامادەباشی دابوونە.
سەلاملك (سلاملك)	لە کۆشکە گەورەکاندا بەو ژوورە دەوترا کە بۆ پێشوازی کردن لە میوانان تەرخان کرابوو.
سیپاهی (سپاهی)	ئەو سەربازە سوارەیە خاوەنی تیمارە واتە زەوی کشتوکاڵییە، لە لەشکری عوسمانی کۆندا چینێک سەربازی سوارە هەبوو، لە بەرامبەر ئەو دە یەکە (عشر) لە زەوی کشتوکاڵی وەریاندەگرت لەگەڵ ئەو ئاژەڵانەی کە خۆیان بەخێویان دەکرد بەشداری جەنگیان دەکرد، بەڵام کەلوپەلی جەنگی لەلایەن دەوڵەتەوە پێی دەدرا.
سیپاهیدار (سپاهدار)	گەورەترین سەرباز، سەر عەسکەر.
سیلاحشۆر (سلاحشور)	واتە پیاوی چەکدار، ئەو پیاوانە بوونە لە چەك هەڵگرتن و بەکارهێنانی شارەزاییەکی تەواویان هەبووە، لە شەرەکان بە چەك شەریان کردووە.
شاهنشاه	گەورەترین پاشا یا شا، واتە پاشای پاشایان یاخود شای شایان.
شەهبەندەر (شهبندر)	بە واتای باڵیۆز دێت، لە سەردەمی مەحمودی دووەم لە ناو ئیمپراتۆریەتی عوسمانی بۆ پاراستنی بازرگانە موسڵمانەکانی ناوەخۆ، لە نێوان خۆیان کەسێکیان هەڵدەبژارد تا هەر ناکۆکی و لێك تێنەگەیشتنێك هەبێت چارەسەری بکات.
شورای دەوڵەت بە زمانی عوسمانی (شورای دولت)	لە دەوڵەتی عوسمانیدا پێش ئەو دامەزراوەیە، ئەنجوومەنی واڵا کارەکانی دەکرد دوای هەڵوەشاندنەوەی ئەنجوومەنی واڵا شورای دەوڵەت لە ساڵی ١٨٦٨ دامەزرا، جۆری کارەکەی لە کاری کارگێری پێک دەهات، ئەرکەکەشی دۆزینەوەی چارەسەر بۆ کێشە کارگێڕییەکان و دەرکردنی یاسای گونجاو بوو، ئەم دامەزراوەیە تا ساڵی ١٩٢٢ بەردەوام بوو.
چاوش	وشەیەکی تورکیە ماناکەی سەربازی پلە بچووکە، لە ئەمرۆشمان لە رووی سەربازییەوە بە پلەی پاسەوان دێت.
چەڵتوك (چلتوك)	برنج.

هەواڵنامەی کتێب

ڤۆیڤۆدە	لە سەردەمی عوسمانیەکان ئەو پاشایە بوو، کە سەر بە خەزینە بوو، فەرمانبەرێک بوو ئەو داهاتانەی ڕێک دەخست کە لەلایەن ئافرەت، ئەفەندی، سەدری ئەعزەم، وەزیر، بەگی بەگان و بەگی سەنجاقەکانەوە دەهات، هەروەها ئەوانە ئەرکێکی تریان هەبوو، ئەویش پاراستنی ئاسایش و ڕێکخستنی شوێنە تایبەتیەکانیان پێ درا بوو، ئەو شوێنەی ڤۆیڤۆدەکانی تێدا بوون، بەهۆی ئەوەی لە بەرێوەبردنەوە پیاوی هێز بوون، ئەمەش وای کرد بوو ناوە کێشە بۆ دەوڵەتی عوسمانی دروست بکەن.
عولوفە (علوفە)	ئەو زاراوەیە بوو کە لە سەردەمی عوسمانیەکاندا بەو سەربازانە دەوترا کە سێ مانگ جارێک مووچەیان وەردەگرت.
فەریق (فریق)	تاقم، تیپ، دوو لایەن، کۆمەڵە خەڵکێکی زۆر، بە پلەی سەربازیش دێت، لە کۆن لە چینی سەربازی لە دوای موشیر دەهات، ئەویش گەورەترین پلەی سەربازی بوو.
فرقە	دەستە،کۆمەڵ.
قەپوچوقدار (قپوچوقدار)	ئەرک و خزمەت بوو، ئەو فەرمانبەرانە بوون لە بابی عالی لە ویلایەت لە خزمەتی قەپوکەتهودا دابوون و هەندێک داواکاری والییان جێبەجێ دەکرد.
قەپوچی باشی	بەرێوەبەری ئەو چینەیە کە لە بەردەم دەرگای کۆشک وەستاون.
قەپوکەتهودا (قپوکتهودا)	قەپوکەتهودا خزمەتکاری دەرگا بوون.
قەساس (قصاص)	سزای شەرعی بکوژی کوژراو و بریندارکاری بریندارکراوەکەیە، بۆ میراق کوژراو داوای قەساس دەکەن، وەک بکوژیان قەساس کرد.
قپوچی باشی (قپوچی باشی)	قەپوچی بە دەرگای فەرمانگە و شوێنە فەرمییەکانی دەوڵەت دەوترا کە خەڵک بۆ ئیشوکارەکانیان لەم دەرگایە دەچوونە ژوورەوە و دەهاتنە دەرەوە، بێگومان ئەو دەرگایانەش بەرپرس و سەرۆکیان هەبووە، جگە لەوە قەپوچی باشیش پلەیەک بووە دراوەتە فەرمانبەرانی دەوڵەت، بۆ نموونە ریکابی هومایۆنی قەپوچی باشی (رکاب همایونی قپوچی باش).
قۆڵ ئاغا (قول اغا)	بە واتای قۆڵ، لێرەش قۆڵی ئاغا یەکسانە بە ئەفسەری یەک قۆڵی تابور، یا خود یاریدەدەری بینباشی، قۆڵی ڕاست و چەپی ئاغا.
قولی	قول؛ ئەو پیاوەیە بۆ ئەرك جێبەجێ کردن دەکردرێت، هەرچی قولی؛ ئەو فەرمانبەرەیە بۆ چاودێری کردنی سەربازانی دوژمن و سەرپەرشتی کردنی زەوی و زار ئەرکی پێدەدرێت.
قوماندان	قوماندان سەرۆک یاخود بەرپرسی ئەفسەر دەکات، وەکو قوماندانی تابور، قوماندانی لەشکر، قوماندانی ئاڵای، قوماندانی ژاندارمە.
قۆناغ (قوناغ)	قۆناغ واتە مەنزل، لە ڕێگا بۆ گەشتیاران و کاروانچیان دروست دەکرا، تا تێدا بحەسێنەوە و بخەون، هەروەها بۆ دەستنیشانکردنی دووری شوێنێک دەیانووت سێ قۆناغ یاخود چوار قۆناغ دوورە، واتە چەند قۆناغ لە نێوان ئەو دوو ناوچەیە هەبوایە هەژمار دەکرا، جگە لەوە بە کۆشکی پاشا و گەورەکان دەوترا قۆناغ یا قۆناق. فەرمانگەی حکوومەتیش پێی وتراوە قۆناغ وەکو قۆناغی حکومەت، کە هۆبەیەک لە هۆبەکانی فەرمانگەی فەرمی حکومەت پێی دەوترا قۆناغی حکومەت.
قیە	دەکاتە گرانی ٤٠٠ درهەم، بۆ دە یەکیش بە واتای کیلۆ دێت، کە بە قورسایی ١٠٠٠ گرام دەکات.
کەتهودا (کتهودا)	واتە خزمەتکار ئەوانەی بە پلە لە فەرمانبەر پلەکەیان نزمتر بوو، پێیان دەوترا خزمەتکار.
کەلەك (کلك)	ئەو پارچە دارانەن کە بە ئاو ئەستوور کراون و یەك لە دوای یەك لە پاڵ یەکتر بە داو بەیەکتریەوە بەستراونەتەوە و تەختەیەکیان لێ پێکهێنراوە، ئەمەش بۆ گواستنەوەی مرۆڤ و کەلوپەل لە ڕووبارەکانی جەزیرە بە تایبەتی لە دیجلە بەکار هاتووە، ئەم کەلەکە بە گوێرەی گەورەییەکەی بۆ بەرێوەبردنی ٢ تا ٦ پیاوی پێویستە. دوای تەواو بوونی گەشتەکە بە تایبەتی لە سەر ڕووباری دیجلە تا دەگاتە بەغداد بەشی دارەکانی کەلەکەکە زۆر جار بە نرخێکی هەرزان دەفرۆشرا، هەروەها قازانجی ڕاستەقینەی کەلەکچیەکان لەو کرێیە پێك هاتبوو کە لە کاروانچیەکان وەریاندەگرت. ئەو کەلەکچیانە لەسەر ڕووباری دیجلە تا خوارەوە کەرستەی بیناکاری و دانەوێڵە و باری گرانیشیان بار دەکرد. لە جەنگی جیهانی یەکەم سەربازیشیان پێ گوازراوەتەوە.
کیل	کیلە، بۆ پێوانی دانەوێلە بەکارهاتووە.
مەشروتیەت(مشروطیت)	مەشروت واتە مەرجدار کە پەیوەستە بە مەرجەکانەوە، مەشروتە واتە لەلایەن یەکەم خاوەنیەوە بە مەرجی نەفرۆشتن بۆ میراتگرەکانی بەجێی هێشتووە، ئەویش وەکو خانوو، زەوی کشتوکاڵی، نەخۆشخانە، مزگەوت، هەرچی مەشروتیەتە ئەوا ئەو حوکمدارە دەگرێتەوە کە لە ژێر دەسەڵاتی سەرۆکایەتیە.

مەمالیکی مەحروسەی شاهانە (ممالیکی محروسە شاهانە)	وولاتی عوسمانی.
مەمالیك (ممالك)	وولاتەکان، مەملەکەتەکان، خاکی وولاتێك.
مەملوک (مملوک)	کەسێک پارەی هەبێت، یاخود بەندە، کۆیلە.
مەنزل	لە بنەڕەتدا وشەیەکی عەرەبیە، بە زۆر مانا دێت، ئەوەی لە زمانی عوسمانیدا پێویستە بە مانای کۆشک، شوێنی کوشک، سەرە ڕێگای یەک ڕۆژ دێت، یاخود بە مانای دووری نێوان دوو کۆشک دەکات، تاتارەکان لە کاتی بردنی پۆستە بۆ ناوچەکانی تر، لەم مەنزیلانە هاتوونەتە خوارەوە و حەساونەتەوە، هەروەها ئەسپیان گۆریوەتەوە، یاخود شەویان لەوێ بەسەر بردووە.
موشیر (مشیر)	بە مانای ئاماژە پێکردن دێت، لەلایەکی تر لە چینی سەربازی لەگەڵ وەزارەت یەکسانە، کە گەورەترین پلەی سەربازیە، بۆ نموونە موشیری لەشکر، موشیری تۆپخانە.
موعەججەلە (معجلە)	موڵکی میریە و لە وەقف دیارە، هەر لە وەقف مامەڵەی بۆ دەکرێت، کە پارەکەی پێش وەختە دەدرێت. واتە بە شێوەی بەگایەتی و وەرگرتنی پارەی پێشەکی لەلایەن ئاوقافەوە دەبێت.
موقاتەعە (مقاطعە)	ووشـــەی مـوقـاتـەعـە هـەر لـە سـەرەتـاوە، ئـەو زەویـیـانـە بـوونـە کـە خـاوەنـداریـەتی بـۆ دەوڵـــەت یاخود وەقـفـەکـان بــووە، بـە کـرێ دراوەتـــە کـەسـی تـایـبـەت و دامـــەزراوەکـــان بـە شـێـوەی ڕێـکـکـەوتـن بـووە، جگە لـەوەش بـڕی پـارەکـە دیـاری دەکـرا و ئـەو پـارەیـەش راسـتـەوخـۆ دەچـــووە خـەزیـنـەی دەوڵـــەت.
میعمارباشی (معمارباشی) (سەرۆکی بیناسازی)	سەرۆکی بیناسازی، کاری سەرپەرشتکردنی بیناسازی، هەروەها لە پیشەکەی خەریکی دابەشکردن و رێکخستنی کارەکەی بووە.
نازر (ناظر)	لـە بـیـنـین هـــاتـــووە، واتـــە سـەیـرکـردن، کـە لـە هـەمـوو شـوێـنـێـک ئـامـادە و سـەیـرکـەرە، ئـەرکـەکـەشی بــەڕێــوەبــردن و بــەرێــکــردنی کــاروبــارەکــانــە، وەکـــو نـــــازری دارایــــی.
هومایۆن (همایون)	پاشا.
وەکالەتپەناهی (وکالتپناهی)	پیشەی سـەدری ئەعزەم، ئەو کارەیە کە پەیوەندی بە سـەدری ئەعزەمەوە هەیە، یەکسانە بە سەرۆکی بریکار.
یوزباشی	لە بنەرەتدا بە مانای ١٠٠ کەس دێت، لە رووی سەربازییەوە ئەو ئەفسەرە دەگرێتەوە کە قۆماندانیەتی یەک بلۆک سەرباز دەکات لە ١٠٠ سەرباز پێکهاتوون، بۆ نموونە یوزباشی سوارە، یوزباشی پیادە، یوزباشی ژاندارمە، یوزباشی رەدیف.
یوک	یـوک بـە مـانـای بـار دێــت، هەڵگرتنی بـار ئینجا چ لـەلایـەن مـرۆڤـەوە بێت یـاخـود ئـاژەڵ وەکـو بـارگـیر و ئەسپ و گوێـدرێـژ، لەلایەکی تـر بـە مانایەکی تریش دێـت کـە یـەک یـوک دەکـاتـە بـڕی ٥٠٠ هــەزار قـوروش.

هەواڵنامەی کتێب

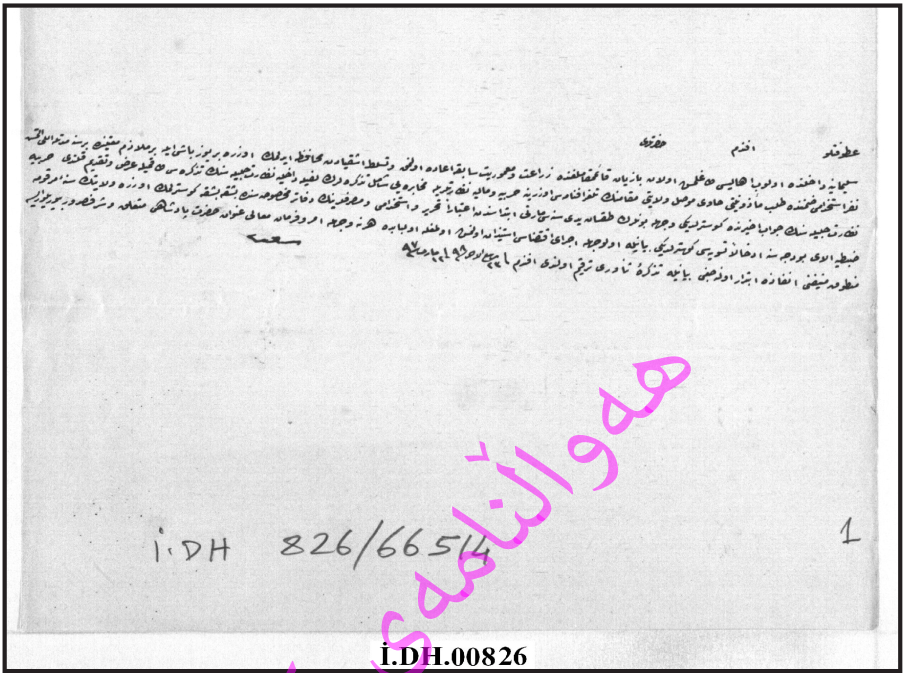

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	00826.066514	23 ڕەبیعی کۆتایی 1298
بۆ جەنابی ئەفەندیم لە ناو سلێمانیە دایە، دانیشتووانەکەی پەرشوبڵاوبوونەتەوە و لە قائیمقامیەتی بازیان و مەعمورە کشتوکاڵی پێشوو دووبارە کراوەتەوە، هەروەها بۆ ئەوەی لە پەلاماری چەتەکان بیانپارێزن، یەك یوزباشی بە هاوکاری یەك مولازم بۆ ماوەی یەك ساڵ ٥٠ بۆ ٦٠ نەفەر بەکارهێنراون، لە داواکاری ڕەزامەندی لەسەر تەلەگرافنامەی پایەی ویلایەتی موسڵ لەگەڵ نەزارەتەکانی جەنگی و دارایی ڕاگەیاندنی هەواڵی گشتی بە نووسراوی هاوپێچ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لە وەڵامی کۆتایی نەزارەتی جەلیلە نیشان دراوە، ئەوانە لە سەرەتای ٩٧ ی مارت نووسراو و بەکارهێنان و خەرجیەکانیان لە دەفتەری تایبەتی بە جیا جیا نیشان داوە، لە ویلایەت ئەم ساڵە لە بودجەی ئالای پۆلیس نووسراوەتەوە و ڕاگەیەندراوە، مۆڵەتیش دراوە لەسەر جێبەجێ کردنی، بەهەر شێوەیەك بێت ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی پاشایە، بفەرمووێت بەپەلە جێبەجێ دەکرێت و ڕادەگەیەندرێت، لە 23 ڕەبیعی کۆتایی 1298 و لە 12 مارت 1297.		

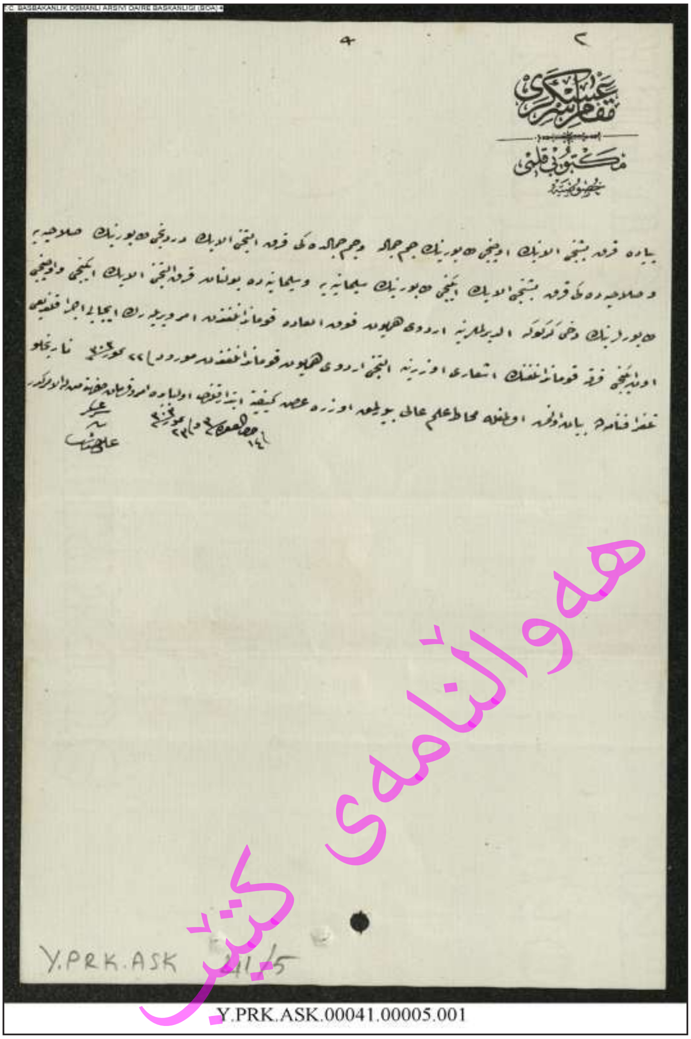

هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK.	00041.00005	14 زیلقەعدە 1300

لە پلەوپایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی نووسین
تایبەتی

تابـوری سـێیەمی ئـاڵای ٤٥ی پیـادە بـۆ چەمچەمـاڵ و تابـوری چوارەمـی ئـاڵای ٤٦ی چەمچەماڵیـش بـۆ سـەڵاحیە و تابـوری دووەمـی ئـاڵای ٤٥ی سـەڵاحیە بـۆ سـلێمانیە و تابورەکانـی دووەم و سـێیەمی ئـاڵای ٤٦ لـە سـلێمانیە بـۆ کەرکـووك وەردەگیرێـن، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش فەرمـان دراوەتـە قوماندانیەتـی لەشـکری هومایـۆن لـە ئەنجـام کارەکـە جێبەجـێ کـرا، لەسـەر ئامـاژەی قوماندانیەتـی فرقـەی ١٢ لـە قوماندانیەتـی لەشـکری شەشـەمی هومایۆن لـە مێژووی ٢٢ تەممـوز ١٣٠٣ تەلەگرافنامـە هاتـووە و ئاماژەی پێکـراوە، بـۆ راگەیاندنیشـی پەلـەی لێکـراوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

لە ١٤ زیلقەعدە ١٣٠٠ و لە ٢٣ تەمموز ١٣٠٣
عەلی رزا سەر عەسکەر

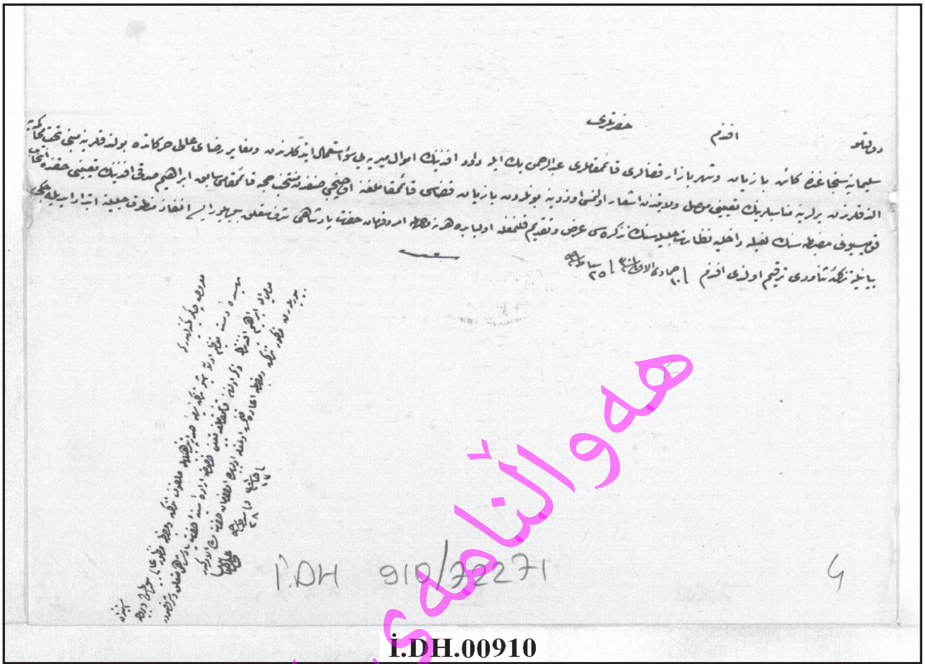

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	00910.072271	10 جەمادی یەکەم 1301

بۆ جەنابی ئەفەندیم
لە سانجەقی سلێمانیە قائیمقامی قەزاکانی بازیان و شەهربازار، عەبدولرەحمان بەگ لەگەڵ داود ئەفەندی پارەی میریان بە خراپی بەکار هێناوە، لەبەر ئەوەی جموجۆڵی دژی سەروویان ئەنجام داوە، بۆیە براونەتە ژێر دادگا، لە شوێن ئەوان کەسانی گونجاو دابمەزرێن، ئەمەش لە ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە، بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان قائیمقامی پێشوو ئیبراهیم سدقی ئەفەندی هەڵبژێردراو لە چینی سێیەم لە بارەی دامەزراندنیەوە بریارنامەی قۆمیسیۆنی هەڵبژاردن لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە پێشکەش کراوە، هەر چۆنێك بێت ئەمر و فەرمانی جەنابی پاشا هەر کاتێك بفەرموێت بەپەلە جێبەجێ دەکرێت، لە ١٠ جەمادی یەکەم ١٣٠١ و لە ٢٥ شوبات ١٢٩٩.

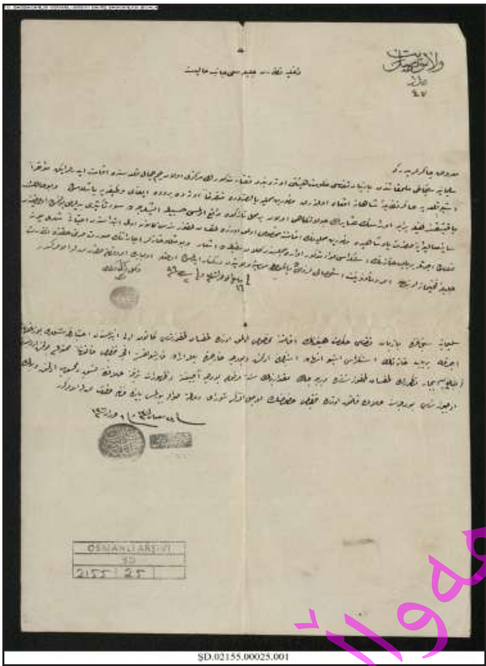

ŞD.	02155.00025	24 شەعبان 1301

بۆ جەنابی بەڕێزم
ویلایەتی موسڵ
ژمارە ٤٧
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلەی لایەنی سەروو
ڕاگەیەندراوی بەندەیە

قەزای بازیان سەر بە سانجەقی سلێمانیە دەستەی حکوومەت هەر لە مێژە لە قەڵای چەمچەماڵ کە قەزای ناوهاتوو مەرکەزەکەیەتی نیشتەجێ بوونە، بەم دواییە سەربازی شاهانەی نیزامیە نیشتەجێ کراون، ئەو فەرمانبەرانە هەر لە مێژە بە ناچاری بە پەرشوبڵاوی دەستیان بە ئەرکەکەیان کردووە، لەم بارودۆخەش ئەو ناوچەیە بۆتە هاتووچۆی هۆزەکان، ئەمەش کاریگەری کردۆتە سەر کاروبارەکان، بۆ نیشتەجێ کردنی فەرمانبەرانی جەنابی پاشا لە ساڵی ٩٩ سەرەتایی کانوونی یەکەم مانگانە بە ١٠٠ قوروش خانەیەك بە کرێ بگیرێت، ئەمەش بە ئاماژەی بریارنامەی ئەنجوومەنی کارگێری لیوای ناوهاتوو هەروەها کرێی ئەو خانانە فەرمان و ڕەزامەندی لە نەزارەتی جەلیلەی پێویستە، بە حەواڵەش لە ژمێریاری ویلایەت پەراوێزی نووسراوەتەوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ١٦ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٠١ و لە ٢ شوبات ١٢٩٩.
بریکاری والی

لە سانجەقی سلێمانیە بۆ نیشتەجێ کردنی دەستەی حکوومەت لە قەزای بازیان لە ساڵی ١٢٩٩ سەرەتای کانوونی یەکەم مانگانە ١٠٠ قوروش بە کرێ خانەیەك دەگیرێت، ئەم کارە ڕەزامەندی لەسەر دراوە بەڵام لە دەرەوەی بودجە بەبێ فەرمان، بە بێ بەرامبەر دابین کردنی ئاقچە بە یاسا قەدەغەیە، برە پارەی دیاریکراو لە ساڵی ٩٩ دەدرێت، برەکەشی لە ساڵی باسکراودا لە کاتی کردنەوەی بودجە و ڕێکخستنی زیادەکەی هەژمار دەکرێت، هەروەها لە بوودجەی ساڵی ١٣٠٠ بە زیادکردنەکەی سەبارەت بە دابینکردنی نوسراو حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ٢٤ شەعبان ١٣٠١ و ٦ حوزەیران ١٣٠٠

هەواڵنامەی کتێب

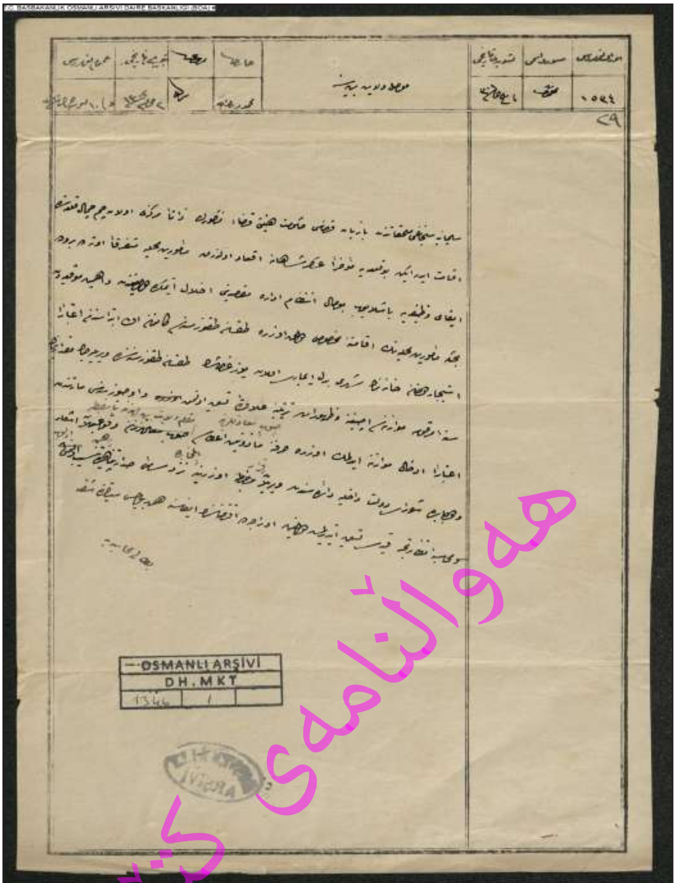

DH.MKT.01346.00001.001

هەواڵنامەی کێز

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01346.00001</td><td>2 موحەررەم 1302</td></tr>
<tr><td colspan="3">٢ موحەررەم ١٣٠٢
١٠ تشرینی یەکەم ١٣٠٠
بۆ ویلایەتی موسڵی بەهیە
قـەزای بازیـان سـەر بـە سـانجەقی سـلێمانیە، دەسـتەی حکوومـەت لـە قـەزای ناوهاتـوو هـەر خـۆی مەرکەزەکـەی قـەڵای چەمچەماڵـە لـە کاتـی نیشـتەجێ بوونیـان لـەوێ، لـەم قەڵایـە بـەم دواییـە سـەربازانی شـاهانە نیشـتەجێ بوونـە، فەرمانبەرانـی خۆچێـی بـە پەرشـوبڵاوی لەمێـژە دەسـتیان بـە جێبەجـێ کردنـی ئەرکەکانیـان کـردووە، بـەم حاڵەتـە لـە رووی کارگێریـەوە تێکچـووە، هەروەهـا لەبـەر گرنگـی شـوێنەکە فەرمانبەرانـی خۆچێـی نیشـتەجێ کـراون، سـاڵی ١٢٩٩ سـەرەتایی کانوونـی یەکـەم ئـەو خانـەی کـە بـە کرێ گیـراوە، مانگانـە لـە جیاتـی کرێیەکـە ١٠٠ قـوروش لـە سـاڵی ٩٩ بـری ئـەو پـارەی کـە دەدرێـت لـە موازەنـەی ئـەم سـاڵە جێبەجـێ دەکرێـت، بـۆ رێکخسـتنی ئـەم زیـادەش رێکخسـتنی بـۆ کـراوە، هەروەهـا لـە مارتـی سـاڵی ٣٠٠ موازەنەکـە تۆمـار دەکرێـت، بـۆ خـەرج کردنـی بـۆ سـەروو نێـردراوە تـا رەزامەنـدی لەسـەر بدرێـت، بـە بریارنامـە لـە بەهیـەی ویلایـەت ئامـاژەی پێکـراوە، لەسـەر ئـەو بریـارەی لـە فەرمانگـەی شـورای دەوڵـەت دراوە، بـە هـەواڵ نـاردن لـە سـەدارەتپەناهی جێگیـر کـراوە و لـە نەزارەتـی ژمێریـاری تۆمـار کـراوە، لـەوێ فەرمـان کـراوە هیممـەت بکرێـت لەسـەر جێبەجـێ کردنـی.</td></tr>
</table>

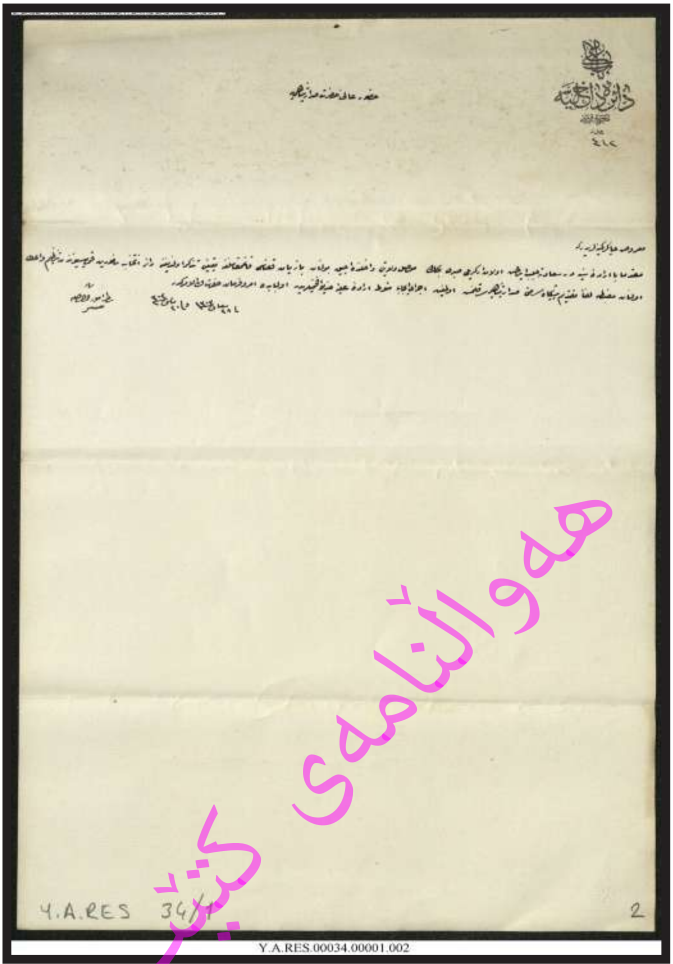
Y.A.RES 34/1
2
Y.A.RES.00034.00001.002

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>Y.A.RES.</td><td>00034.00001</td><td>28 شەعبان 1303</td></tr>
<tr><td colspan="3">بڕیارنامە
بابی عالی
فەرمانگەی ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٤١٢
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەتانە
دەستپێك بە فەرمانی پاشا هێنراوەتە دەرسەعادەت، سەبری بەگ لە ناو ویلایەتی موسڵ نووسراو کراوە کە ببێتە قائیمقامی قەزای بازیان، هەروەها داواکاری دراوەتە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران لەوێشەوە پێشکەشی پایەبەرزی سەدارەتپەناهی کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
٢٨ شەعبان ١٣٠٣ و ٢٠ مایس ١٣٠٢
نازری کاروباری ناوەخۆ</td></tr>
</table>

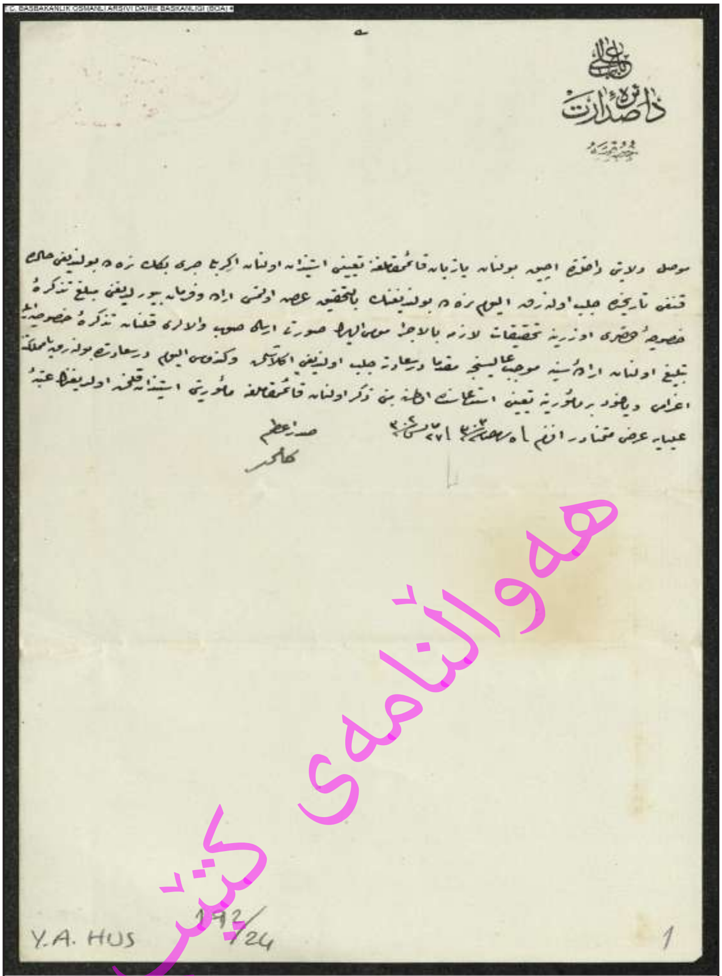

Y.A.HUS.00192.00024.001

هەواڵنامەی کتێب

5 رەمەزان 1303	00192.00024	Y.A.HUS.

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
تایبەتی

لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامیەتی بازیان شوێنەکەی بە تاڵە، بۆ ئەمەش رەزامەندی دراوە لەسەر دامەزراندنی سەبری بەگ، هەر لە کوێ دەدۆزرێتەوە بە لێکۆڵینەوە رابگەیەندرێت، جگە لەمە فەرمان دراوە لەسەر نووسراوی تایبەتی دەوڵەت لێکۆڵینەوە بکرێت و وێنەیەکی ناوبراو بۆ سەروو دەنێردرێت لەگەڵ نووسراوی تایبەتی ئەو فەرمانە پاشاییەی کە راگەیەندراوە دەرکەوتووە، دەستپێك بۆ دەرسەعادەت نێردراوە، هەروەها بە خۆشی ئەمرۆ لە دەرسەعادەتە، داواکراوە یا ئەوەتا بنێردرێتە مەملەکەتی خۆی یاخود لە ئەرکێك دابمەزرێت، ئەو قائیمقامیەتەی کە باس کراوە رەزامەندی دراوە لەسەر دامەزراندنی تەمەنا دەکەم سەروو رایبگەیەنێت ئەفەندم، لە ٥ رەمەزان ١٣٠٣ و لە ٢٧ مایس ١٣٠٢.

سەدری ئەعزەم

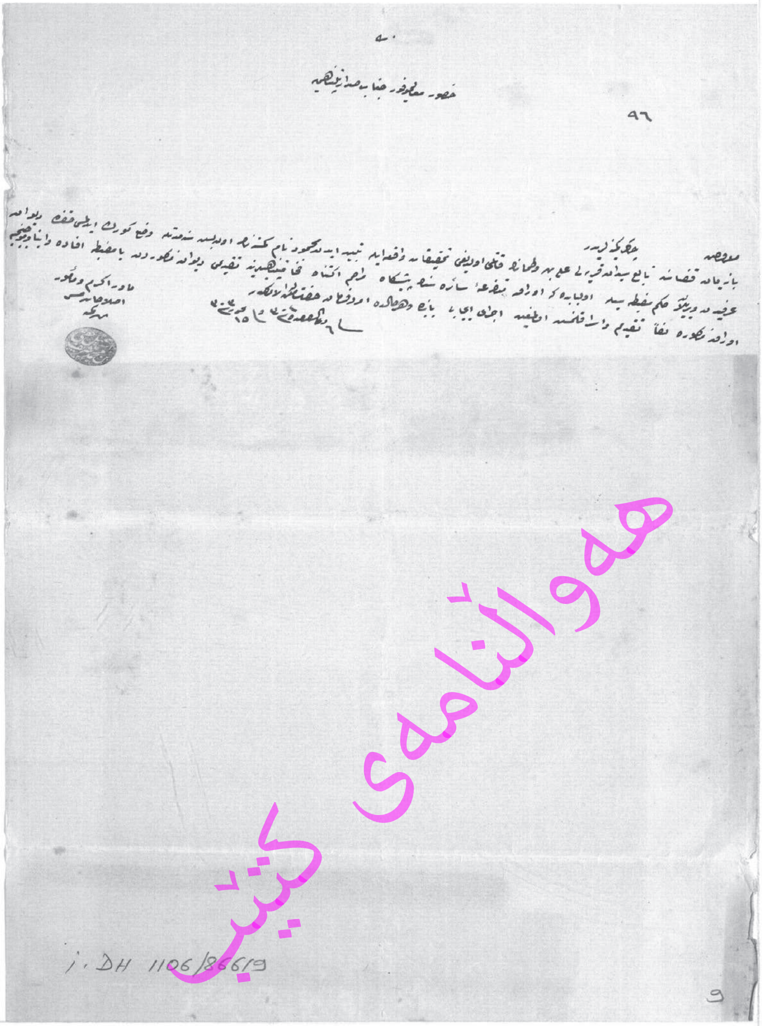

İ.DH.01106

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>I.DH.</td><td>01106.086619</td><td>6 زیلقەعدە 1304</td></tr>
<tr><td colspan="3">٩٦
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەیە
لـە قـەزای بازیـان مەحمـود بکوژی عەلی کوڕی وەتمان دانیشـتووی گوندی سـیدان بە ماوەی ١٥ سـاڵ بە سـزای سـەوڵ لێدان سـزا دراوە، حوکمەکە لە دیوانی عورفیە دراوە لەگەڵ بریارنامەکە و کاغەزە جیاجیاکان پێشـکەش کراوە، لە دیوانی ناوهاتـوو بـە بریارنامـە باسـکراوە، لەسـەر راگەیەندراوی باسـکراو کاغەزەکان پێشـکەش کراوە، لە هـەر حاڵەتێکدا ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٦ زیلقەعدە ١٣٠٤ و لە ١٥ تەمموز ١٣٠٣.
هاوکار و فەرمانبەری چاکسازی</td></tr>
</table>

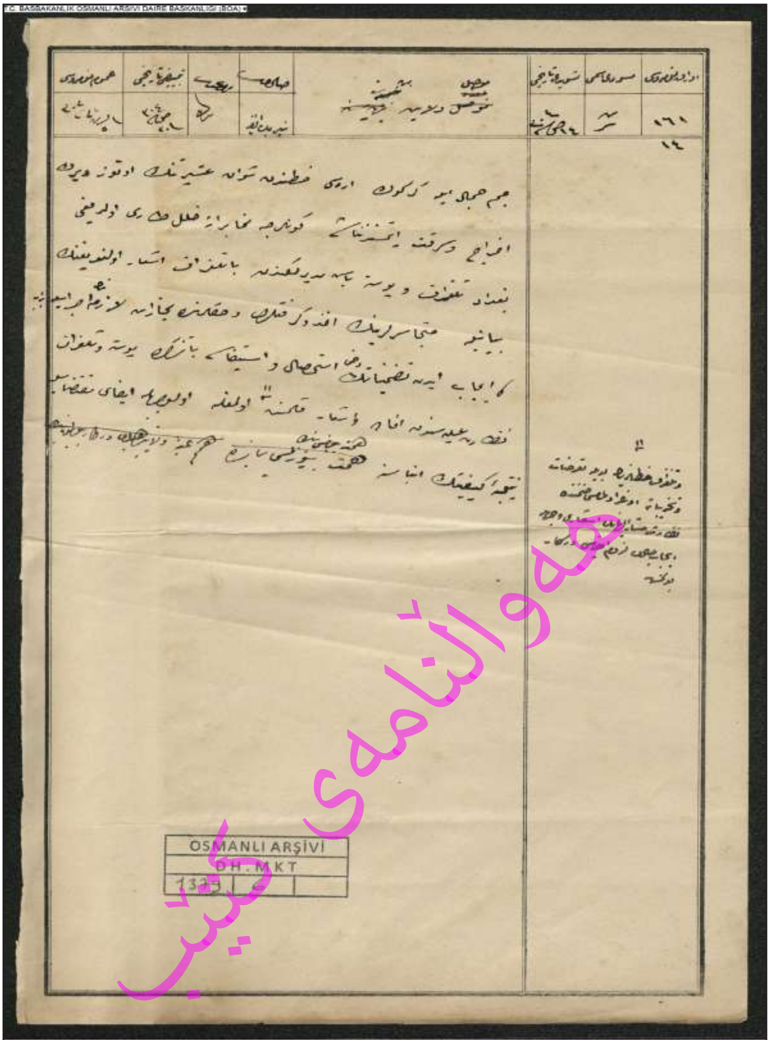

DH.MKT.01379.00006.001

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01379.00006</td><td>20 سەفەر 1304</td></tr>
<tr><td colspan="3">٢٠ سەفەر ١٣٠٤
٥ تشرینی دووەم ١٣٠٢
بۆ ویلایەتی موسڵ
لە نێوان چەمچەماڵ و کەرکووک هۆزی شوان ٣٠ ستونیان دەرهێناوە و دزیویانە، چەند ڕۆژە ناردنی هەواڵ و زانیاری کێشەی بەپەلەی تێکەوتووە، لە باش مودیریەتی تەلەگراف و پۆستەی بەغداد بە تەلەگراف ئاماژەی بۆ کراوە و ڕاگەیەندراوە، ئەوانەی بوێری ئەو کارەیان کردووە هەواڵی پێویست لە بارەیانەوە بدرێت و دەستگیربکرێن، ئەمەش بە نووسراو لە نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف ڕاگەیەندراوە، هەروەها بۆ ئەوەی هێڵی تەلەگراف بەم شێوەیە تووشی وێران بوون و دزین نەبێتەوە نەزارەت داوای کردووە، بۆ ئەم مەبەستە کاری پێویست بکرێت، هیممەت بکرێت و لە ئەنجامەکەی ئاگادار بکرێنەوە.</td></tr>
</table>

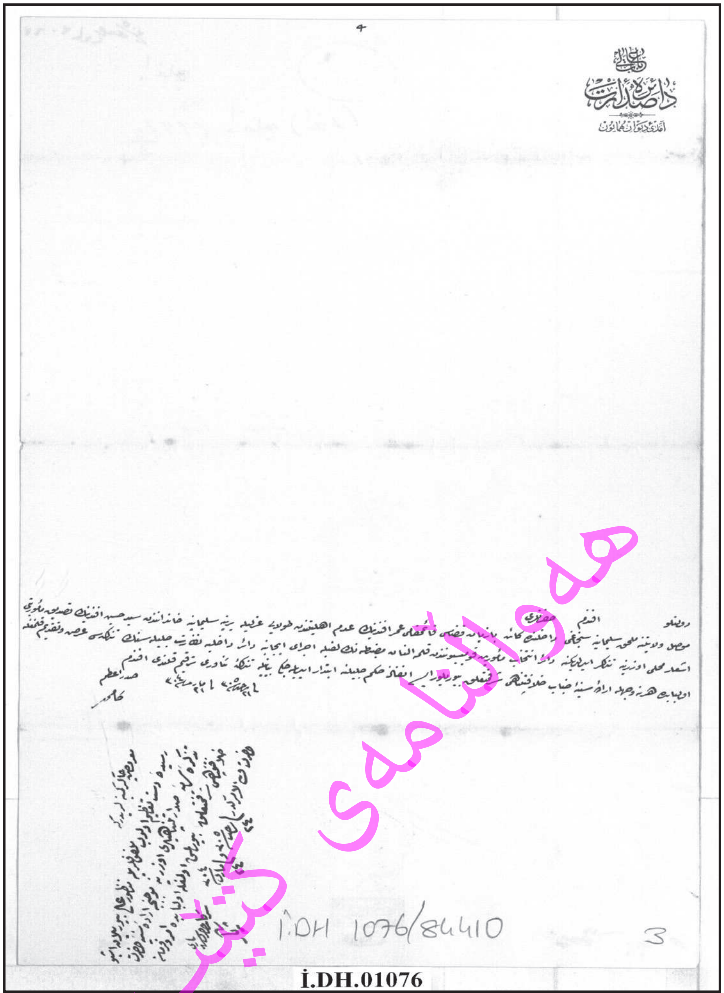

هەواڵنامەی کتێب

21 رەجەب 1305	01076.084410	I.DH.

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
بۆ جەنابی ئەفەندم
لە ویلایەتی موسڵ سانجەقی سلێمانیە، قائیمقامی قەزای بازیان عومەر ئەفەندی بەهۆی لێنەهاتوویی دوور بخرێتەوە و لە شوێن ئەو لە خانەدانی سلێمانیە سەید حوسێن ئەفەندی دابنرێت، لەسەر راگەیاندنی خۆچێی، بۆ ئاماژە کردن بە پەسەند کردنی ئەرکەکەی نووسراو کراوە، هاوپێچی بریارنامە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران نێردراوەتە قەڵەم، بۆ جێبەجێ کردنیشی نوسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە پێشکەش دەکرێت و رادەگەیەندرێت، بەهەر شێوەیەك بێت فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی چ بفەرمووێت بەپەلە بریارەکە جێبەجێ دەکرێت، نووسراوی راگەیاندن بە ژمارە تۆمار کرا ئەفەندم.
لە ٢١ رەجەب ١٣٠٥ لە ٢١ مارت ١٣٠٤
سەدری ئەعزەم

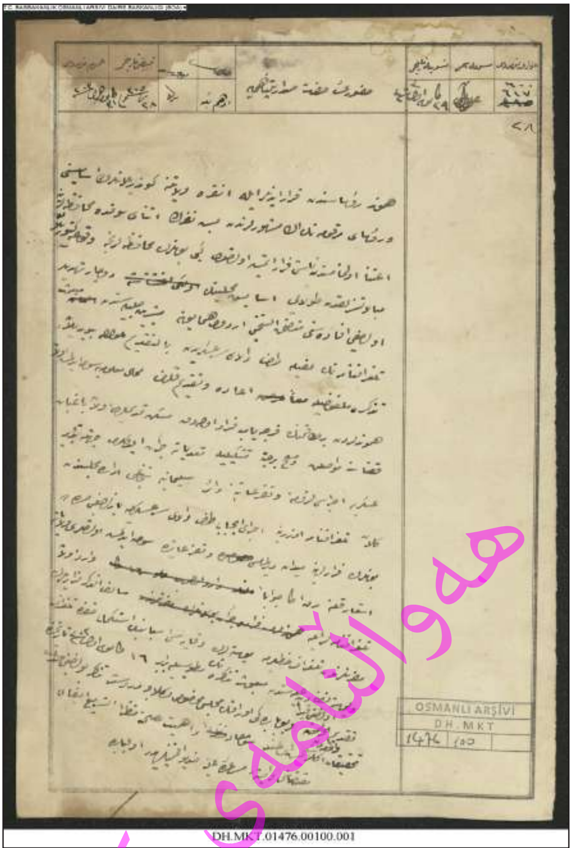

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01476.00100	28 ڕەبیعی کۆتایی 1305

ڕاگەیەندراوی بەندەتانە
٢٨ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٠٥
٣١ کانوونی یەکەم ١٣٠٣
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی

ئەو سەرۆکانەی هەمەوەند کە هەڵاتوون، ئەوانەی نێردراونەتە ویلایەتی ئەنقەرە لە ناودارترین سەرۆکەکان پێنج کەسیان لە کاتی بردنیان پارێزگاریان لێ نەکراوە، لەبەر ئەوەی ئاگاداریان نەبوونە، دوای هەڵاتن ئاسایشی ناوچەکەیان تێکداوە و بوونەتە هەڕەشە، ئەم ووتەیە لە موشیرەتی لەشکری شەشەمی هومایۆنی جەلیلە بە تەلەگرافنامە بۆ لایەنی والای سەر عەسکەر نێردراوە، لەو هەمەوەندانە یەك تاقم بۆ فرجەیاب هەڵاتوون، بۆ قەزای باغبان شوێنی پێشووی خۆیان هەڵاتوون، هەروەها یەك چەتەی چەکداریان ڕێکخستووە و بوێری ئەوەیان کردووە کاری سەرپێچی ئەنجام بدەن، بۆیە پێویستی کردووە لایەنی سەربازی ئامادەکاری بکات، لە ئەنجوومەنی کارگێری سانجەقی سلێمانی بە گوێرەی ئەو تەلەگرافنامەی هاتووە، بۆ لایەنی سەر عەسکەر نووسراوەتەوە تا دەست بە کارەکانی بکات، نابێ ڕێگە بە ئەوانە بدرێت رابکەن، هەروەها ئەو کەسانەی کە نێردراون، ئاماژە بۆ ویلایەت نێردراوە، بۆ وەڵام تەلەگرافنامە هاتووە، ئەوانەی هەڵاتوون ناویان هاتووە، هێڵی تەلەگراف و پۆستە لەدەستیان بپارێزرێت، بۆ ئەم مەبەستەش تەلەگراف لە نەزارەتی پۆستە لەگەڵ نووسراو لە ١٦ کانوونی یەکەم ١٣٠٢ پێشکەش کراوە، لەم بارەیەوە لە ئەنجوومەنی تایبەتی وەکیلەکان نووسراو ڕۆیشتووە، بە گوێرەی لێکۆڵینەوەکان دەرکەوتووە، بە تێروانین لە گرنگی و بەرژەوەندی دەوڵەت پەلە بکرێت لە جێبەجێ کردنی.

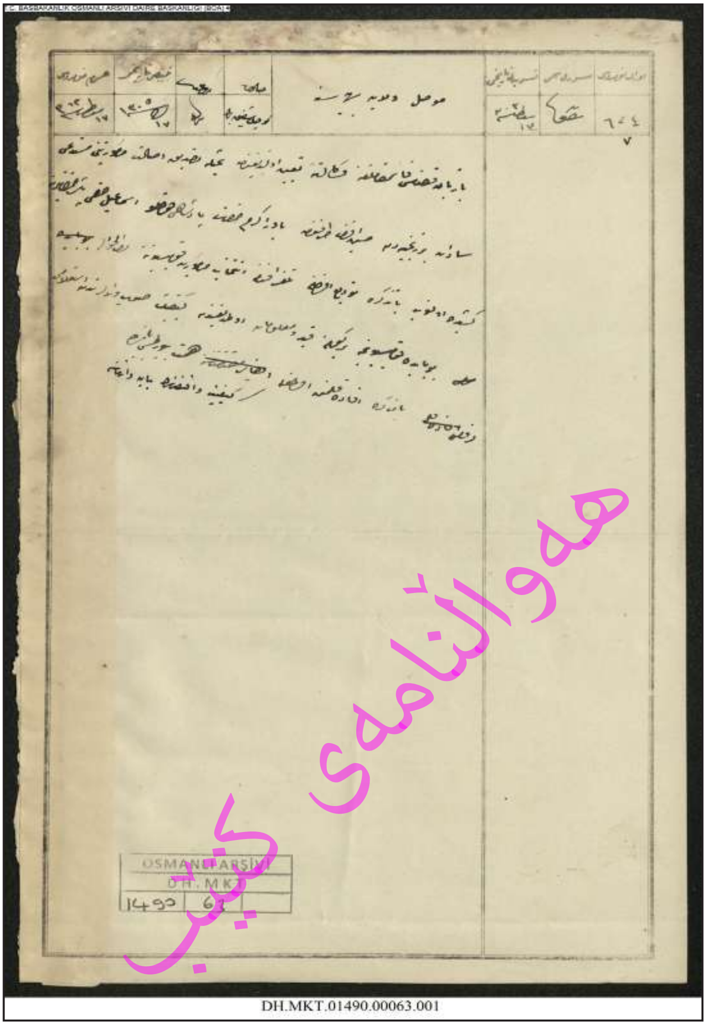
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)
OSMANLI ARŞİVİ
DH. MKT.
1490 63
DH.MKT.01490.00063.001
هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01490.00063</td><td>17 جەمادی کۆتایی 1305</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ جەنابی دەوڵەت
١٧ جەمادی کۆتایی ١٣٠٥
١٧ شوبات ١٣٠٢
بۆ ویلایەتی موسڵ
بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان بـە وەکالـەت دامـەزراوە، لـە سـاداتی بەرزنجـی حوسـێن ئەفەنـدی داوای کـردووە ئەرکەکـەی پەسـەند بکرێـت، ئـەو نـووسراوەی بۆ جەنابی پاشـا ئیسـماعیل حەقی نێـردراوە، بـە نـووسراو تەلەگرافنامە بـۆ قۆمیسـیۆنی هەڵبژاردنـی فەرمانبـەران حەواڵـە کـراوە، لـەم بارەیـەوە قۆمیسـیۆن بۆ یـەك رۆژیـش تۆمـار و زانیاری نەبـووە، زانیاریـەکان بـۆ سـەروو بـە نـووسراو بـاس کـراوە، لـە بـارەی چۆنیەتـی راگەیانـدن و هەواڵـەوە فەرموویەتـی هیممـەت بکرێـت بـۆ جێبەجـێ کردنی.</td></tr>
</table>

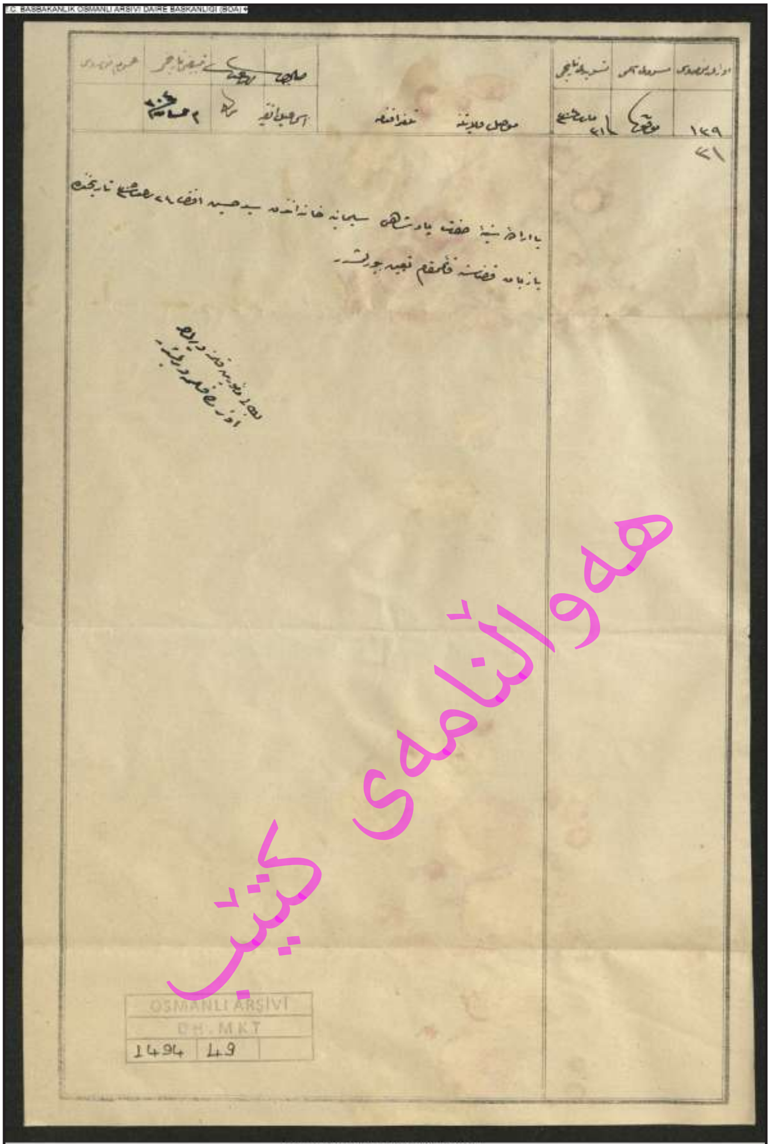

DH.MKT.01494.00049.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01494.00049	2 شەعبان 1305
٢ نیسان ١٣٠٤ بۆ ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی پاشـا، خانەدانـی سـلێمانیە سـەید حوسـێن ئەفەنـدی لـە مێـژووی ٢٤ رەجـەب ١٣٠٥ لـە قـەزای بازیـان وەکـو قائیمقـام دامـەزراوە.		

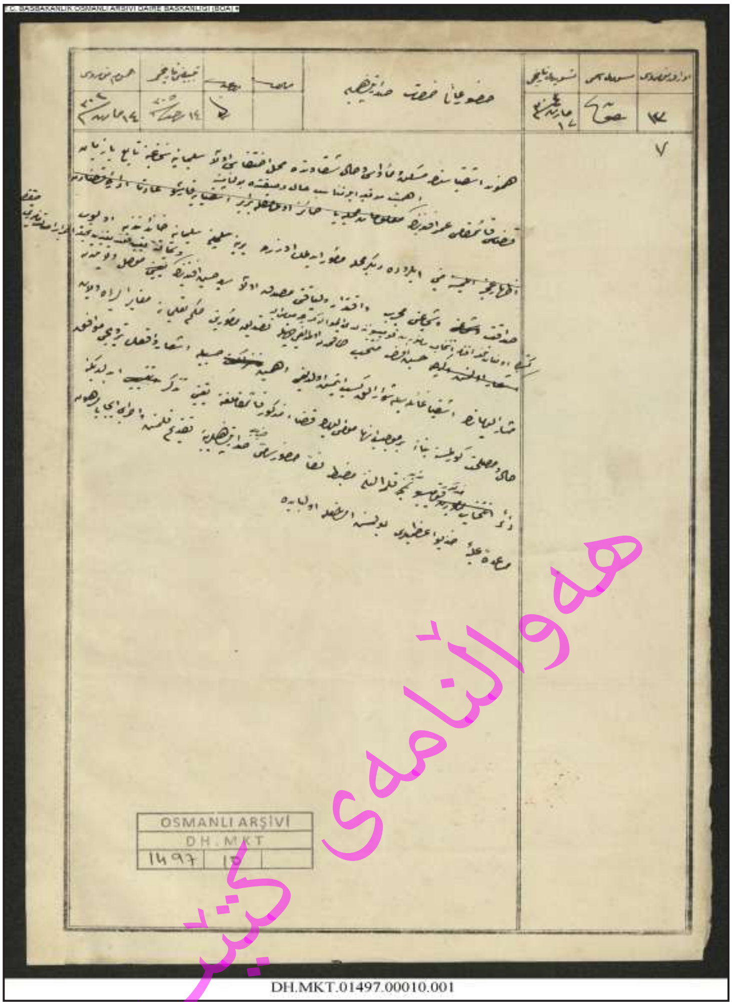

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01497.00010	14 رەجەب 1305

١٤ رەجەب ١٣٠٥
١٤ مارت ١٣٠٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی

لە سانجەقی سلێمانیە قەزای بازیان بۆتە شوێنی خۆحەشاردانی چەتەکانی هەمەوەند، لەبەر ئەوەی قائیمقامی قەزا عومەر ئەفەندی لەگەڵ ئەوەی شوێنەکەی گرنگە کەچی بە گوێرەی پێویست بە ئەرکەکانی هەڵناستێت، بۆیە وا باشترە بۆ شوێنێکی تر بگوازرێتەوە و بۆ شوێنەکەی ئەویش لە خانەدانی سلێمانیە و دڵسۆزی و ئازایەتی تاقیکراوەتەوە، جگە لەوە لێهاتوویی و توانایی پەسەند کراوە، ئەویش سەید حوسێن ئەفەندیە، بۆ ئەوەی بە وەکالەت لە قائیمقامیەت دابمەزرێت، لە ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە دەرچووە، حەواڵەی قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران کراوە، ئەگەرچی حوسێن ئەفەندی لە تاقمی هوڵبژێردراو نییە، پەسەند کردنی و ئەرکەکەی پێچەوانەی یاسایە، بەڵام لەبەر ئەوەی لە شکست پێ هێنانی چەتەکان گرنگی خۆی دەرخستووە، وا بیتراوە لە بەرژەوەندی هەموو لایەکە هەڵبژێردرێت، بۆیە بۆ دامەزراندنی لە قائیمقامیەتی قەزای ناوهاتوو نووسراو کراوە، لە قۆمیسیۆنی ناوهاتوو نێردراوەتە قەڵەم لەوێشەوە بریارنامە پێشکەشی جەنابی سەدارەتپەناهی کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی سەروو ئاگادار بکرێتەوە.

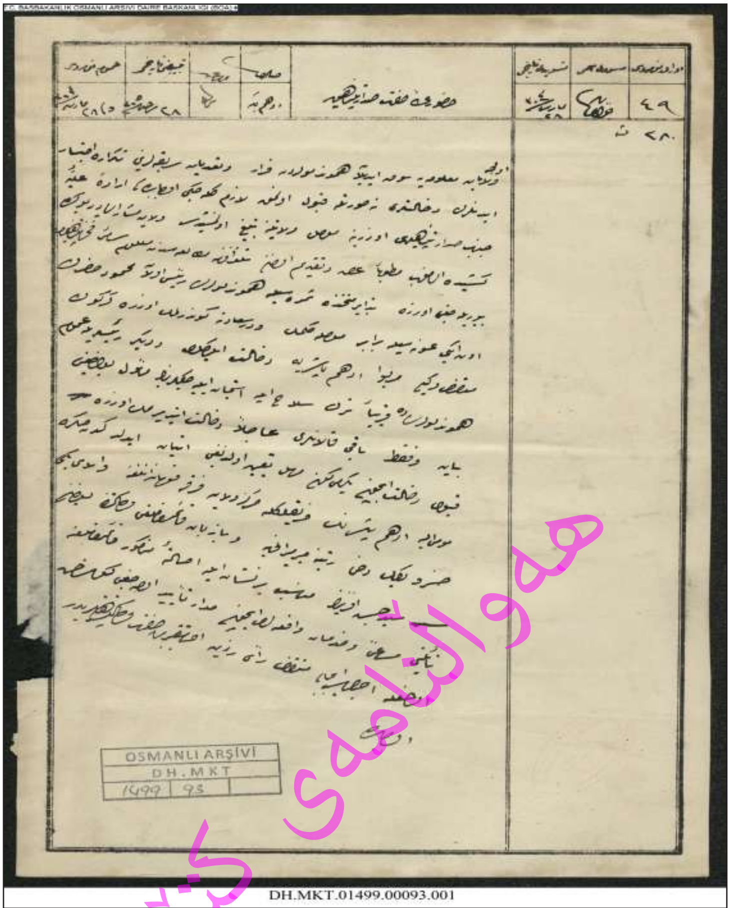

DH.MKT.01499.00093.001

DH.MKT.	01499.00093	28 رەجەب 1305

٢٨ رەجەب ١٣٠٥
٢٨ مارت ١٣٠٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
دەستپێك زانراوە کە هەمەوەندەکان بۆ ئەوێ هەڵاتوون و بەهۆی دووبارەبوونەوەی سنووربەزاندنەکانیان، لەسەر فەرمانی سەدارەتپەناهی ویلایەتی موسڵ ئاگادار کراوەتەوە، ئەمجارەش ویلایەتی ناوهاتوو ئەو تەلەگرافنامەیەی کە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە خوێندویەتیەوە، لەسەر ئەو فەرمانەی کە دراوە، لەگەڵ ئەو ئامادەکاریانەی کە دەکرێت سەرۆکی هەمەوەندەکان مەحمود خضر لەگەڵ ١٢ لە هاوەڵانی بەیەکەوە دێنە موسڵ و لەوێش دەنێردرێنە دەرسەعادەت، ئەوانە لە وەکیلی موتەسەرفی کەرکووك میری لیوا ئەدهەم پاشا پاراونەتەوە و ملکەچی خۆیان راگەیاندووە، هەروەها لەگەڵ سەرۆکەکەی تریان بە گشتی هەموو هەمەوەندەکان بەم نزیکانە چەك دادەنێن و هیواخوازن بەم شێوەیە بێت، بەڵام ئەوانەی ماونەتەوە بەپەلە ملکەچی خۆیان رابگەیەنن، بۆ قەبوڵ کردنی تکا و پارانەوەکانیشیان ٢٠ رۆژ مۆڵەت بدرێت، دوای رازی بوون، فەریقەکەی ئەدهەم پاشا، فرقەی قوماندانیەتی مەرکەزی ویلایەت و بەگی ئالا خەسرەو بەگ پلەکەی بۆ میری میران و سەید حوسێن ئەفەندی لە قائیمقامیەتی بازیان بە وەکالەت نیشانێکی گونجاوی پێ بدرێت، ئەمەش بەهۆی ئەو خزمەتە باشەی کە کردوویانە و پاڵپشتی خۆیان بۆ دەوڵەت نیشان داوە، بۆ جێبەجێ کردنی راوبۆچوونی جەنابی وەکالەتپەناهیە.

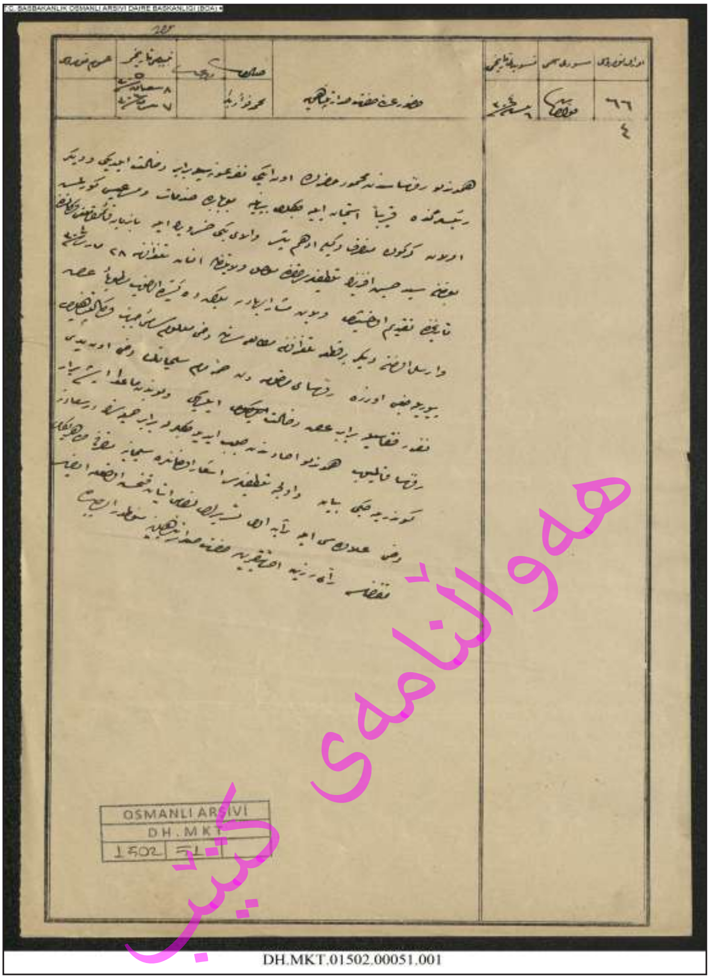
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT
1502 51

DH.MKT.01502.00051.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01502.00051	1305 شەعبان 8

شەعبان ١٣٠٥
٧ نیسان ١٣٠٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
لە سەرۆکەکانی هەمەوەند مەحمود خضر لەگەڵ ١٢ کەس لە هاوەڵانی بەیەکەوە پاراونەتەوە و ملکەچی خۆیان راگەیاندووە، سەرۆکەکانی تریش بەم نزیکانە خزمەتەکانیان دەبینرێت، لەم رووەوە ئەوانەی خزمەت و هەوڵەکانیان بینراوە لەوانە وەکیلی موتەسەرفی کەرکووک ئەدهەم پاشا و بەگی ئاڵا خەسرۆ لەگەڵ سەید حوسێن ئەفەندی لە وەکالەتی قائیمقامیەتی بازیان لە بارەی پاداشتکردنیان لە ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە وەرگیراوە و لە ٢٨ مارت ١٣٠٤ پێشکەش کراوە، ئەمجارە لە ویلایەتی ناوهاتوو یەك پارچە تەلەگرافنامە بە داواکردنیەوە راگەیەندراوە و نێردراوە، ئەو تەلەگرافنامەیە خوێندنەوەی بۆ کراوە، دواتر لەسەر فەرموودەی جەنابی وەکالەتپەناهی، لە سەرۆکەکانی ناوهاتوو حەمە مام سلێمان لەگەڵ ١٧ کەس لە هاوەڵانی بەیەکەوە ملکەچی خۆیان راگەیاندووە، هەروەها لەوە زیاتر سەرۆك نەماوە، هەمەوەندەکان دوای ملکەچ بوونی هەموویان دەنێردرێنە دەرسەعادەت، سەبارەت بە پاداشت کردنی ئەوانی تر ئەوا موتەسەرفی سلێمانیە تاهیر بەگیش زیادکراوە، نووسراو کراوە، جێبەجێ کردنی بۆ جەنابی سەدارەتپەناهیە.

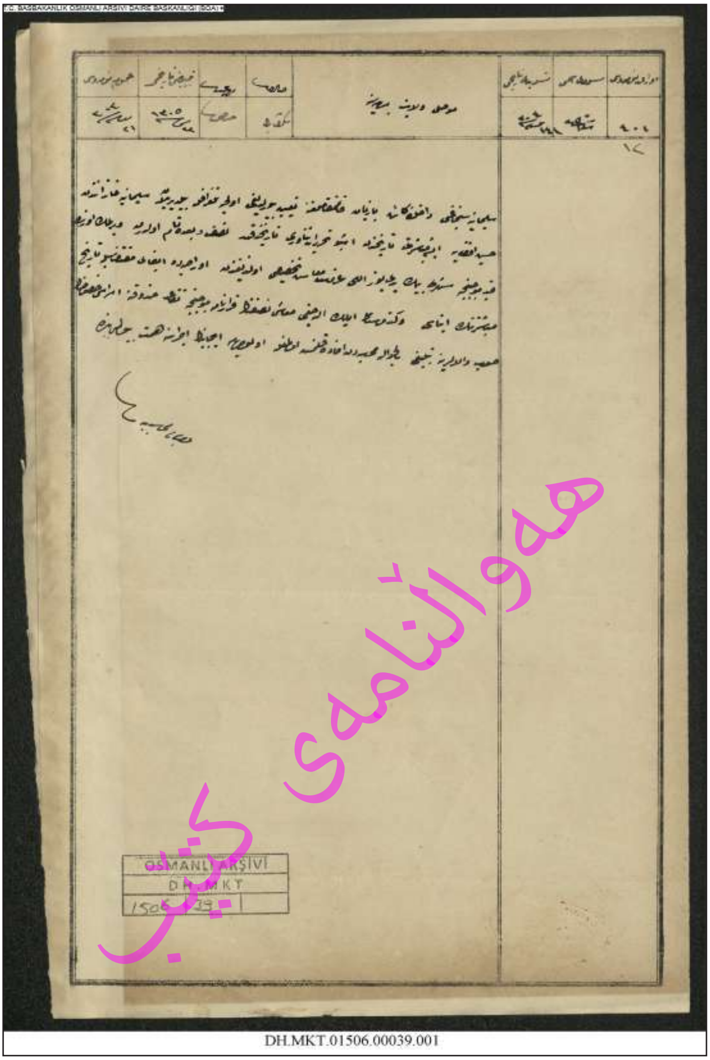

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01506.00039</td><td>22 شەعبان 1305</td></tr>
<tr><td colspan="3">٢٢ شەعبان ١٣٠٥
٢١ نیسان ١٣٠٤
بۆ ویلایەتی موسڵ
لە ناو سانجەقی سلێمانیە بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان دامەزراوە، سەرەتا بە تەلەگراف راگەیەندراوە، لە خانەدانی سلێمانیە حوسێن ئەفەندی لە مێژووی دەست بە کار بوونی، تا مێژووی ئەو نووسراوانە بە نیوە و دواتر بە تەواوی مانگانە ١٧٥٠ قوروش مووچەی بۆ براوەتەوە، لە مێژووی دەست بە کار بوونی ئەو مووچەی مانگانە وەریدەگرێت بە گوێرەی پریارنامە نیوەی مووچەکەی بۆ سندوقی خانەنشینی دەروات، بۆ ئەمەش سەروو ئاگادار کراوەتەوە، بە حەواڵە لە ژمێریاری باس کراوە، هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

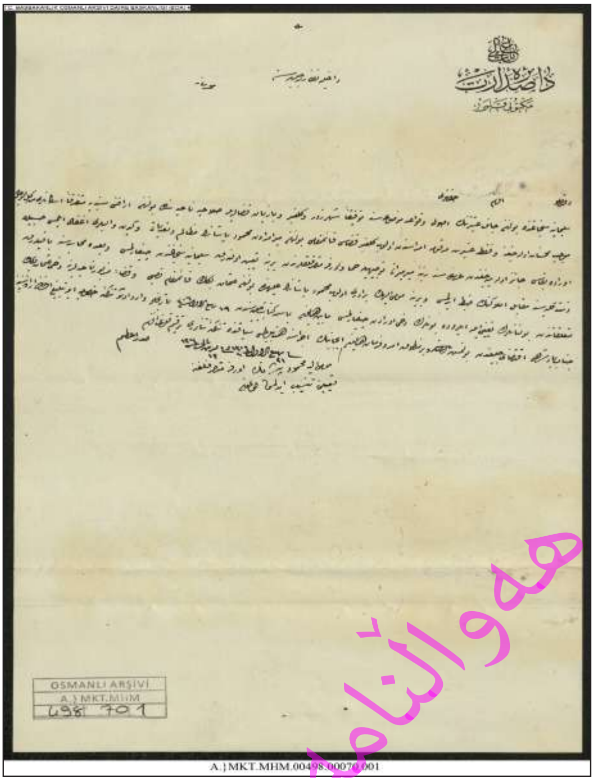

21 ڕەبیعی یەکەم 1306	00498.00070	A.MKT.MHM.

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
قەڵەمی نووسین
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
جەنابی دەوڵەت

لـە سـانجەقی سـلێمانیە هـۆزی جـاف بوونیـان هەیـە، بە پشـت بەسـتن بـە یاساوڕێسـا، لەگـەڵ قەزاکانـی شـارەزوور و کەلعەنبـەر و بازیـان، ناحیـەی سـەلاحیەش ئـەو زەوی و زارانـەی پاشـا هەیـە بـە پەرشـوبڵاوی تێـدا نیشـتەجێ بکرێن، لـە هەمـوو لایـەك سـوودی هەیـە، بـەڵام مەحمـود پاشـا یەکێـك لـە میرەکانـی هـۆزی ناوهاتـوو قائیمقامـی قـەزای کەلعەنبـەرە بەهـۆی سـەرپێچی و زوڵمەکانـی هەروەهـا بـە کارەکانـی والیەکانـی فریـو داوە، بۆیـە مانـەوەی لـەوێ گونجـاو نییـە، بـە وەرگرتنـی پلـەی میـری میـران ئـەوا یـا لـە موتەسـەرفیەتی حەمـا یاخـود ئورفە لـە یەکێك لـە ئەوانە دادەمەزرێـت، لـە سـانجەقی سـلێمانیە دەربچێـت و دواتـر سـەیری ژمێریاریەکـەی بکرێـت، ئـەوە لـە ئەسـتۆیەتی بەرامبـەر بـە ئـەوە دەسـت بەسـەر ئـەو مولکـەی دابگیرێـت کـە لەسـەر ناویەتـی، هەروەهـا لـە شـوێن ئەویـش عوسـمان بـەگ بـرادەری مەحمـود پاشـا وەکـو قائیمقـام دابمەزرێـت، هەروەهـا بـۆ ناحیەکانـی قـەزای ناوهاتـوو کەسـانێك لەلایـەن عوسـمان بەگـەوە دابمەزرێـن، لـە داهاتـووش بـۆ دەرهێنانـی ئەوانـە لـەم ناوچانـە لـە نێـوان هومایۆنـی بـاش کیتابەتـی جەلیلـە بە نـووسراوی تایبەتـی ١٩ ڕەبیعی یەکـەم ١٣٠٦ هاتـووە، ڕاگەیەندراوە بـە فەرمانی پاشـای جەنابـی پاشا و بـە نوسراوێکـی ئەمـر و فەرمانـی هومایـۆن مەحمـود پاشا بـۆ موتەسـەرفیەت بنێردرێـت و دابمەزرێـت، پەسـەند کـراوە و داواکـراوە هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی، بـۆ ئەمـەش نـووسراو نووسراوەتەوە و ژمـارەی پێـدراوە بەرێـزم.

لە ٢١ ڕەبیعی یەکەم ١٣٠٦ و لە ١٣ تشرینی دووەم ١٣٠٤
سەدری ئەعزەم

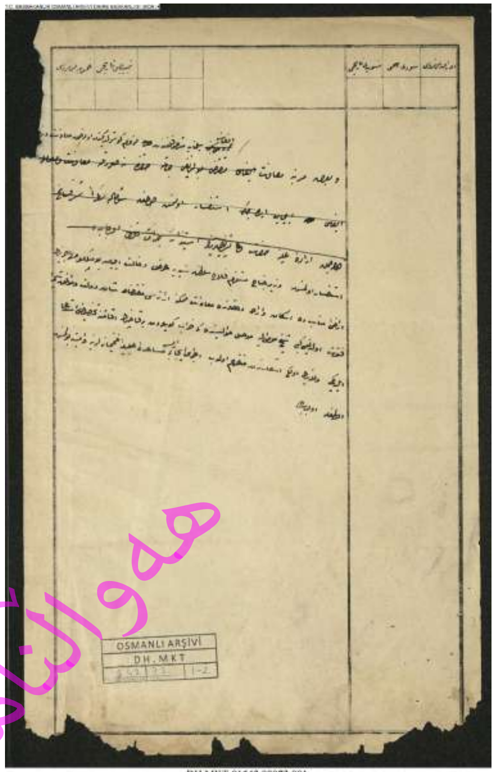

DH.MKT.01542.00072.001

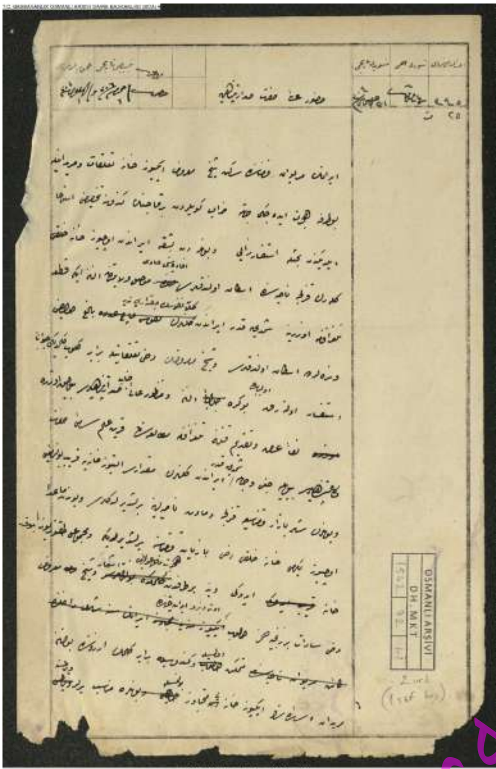

DH.MKT.01542.00072.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01542.00072	6 موحەررەم 1306

٦ موحەررەم ١٣٠٦
١ ئەیلوول ١٣٠٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی پایەبەرز
شێخ مەعروف نیشتەجێی قەزای مەریوانی ئێران ٢٠٠ خانە لەگەڵ موریدەکانی بۆ ئەم لایەنە هیجرەت دەکەن، داوای کردووە چەند گوندێك لە گوندە وێرانەکان بۆ خۆی دابین بکرێت، جگە لەوانە لە ئێران ٣٠٠ خانەی خەڵك دێن لە ناحیەی قزلجە نیشتەجێ بوونە، ئەم ووتانە لە ویلایەتی موسڵ لەسەر دوو پارچە تەلەگرافنامە کە وەرگیراوە نووسراوە، تا ئێستا ئەو خەڵکەی لە ئێران دێت ئەو هەژمارە پەیوەستە بە چییەوە، لەلایەن ئێوەوە نیشتەجێ بوونە و شێخ مەعروف لەگەڵ زانیاریەکانی بەیەکەوە هاتووە و نەهاتووە وەڵامی ئەم پرسیارانە تێدا ئاماژەی پێکراوە، ئەمجارە ئەوەی لە سەدارەتپەناهی وەرگیراوە، پێشکەش کراوە و راگەیەندراوە، بە خوێندنەوەی تەلەگرافنامە ئەوەی جەنابی وەکالەتپەناهی دەفەرمووێت ئەوەی تا ئێستا لە ئێران دێت برەکەی گەیشتۆتە نزیکەی ٦٠٠ خانە، لەوانەش قەزای شەهربازار و ناحیەکانی قزلجە و ماوەت نیشتەجێ بوونە جگە لە ٣٢٠ خانەی خەڵك لە قەزای بازیانیش نیشتەجێ بوونە، هەمووی دەکاتە ٩٠٠ خانە، دیسان لەلایەکی تر ئاماژە بە هیجرەت کردن کراوە و شێخ مەعروف لە ساداتی بەرزنجیە لەمێژە لەلایەنی ئێران دەست رۆیشتووە، لەگەڵ خۆی جگە لە ئەوانەی ئارەزووی هاتن دەکەن، لە موریدەکان و ئەوانی تر ٢٠٠ خانە زیاترە، ئەوانە شوێنی گونجاویان پێ بدرێت، جگە لەمەش لە موتەسەرفیەتی سلێمانی وا نیشان دراوە کە هەندێك پلەوپایەیان پێ بدرێت، ئەو کۆچکردووانە لە ئەنجامی تکاو پارانەوەیان بۆ سەڵتەنەتی سەنیە پێویستە لە شوێنی گونجاو نیشتەجێ بکرێن و یارمەتی بدرێن، شێخی ناوبراویش داوای کردووە لە دەوروبەری موسڵ لە چەند گوندێکی وێران نیشتەجێ بکرێت، لە ئاماژەی ویلایەت دەرکەوتووە، بۆ جێبەجێ کردنیشی هاوکاری سەروو دەکرێت.

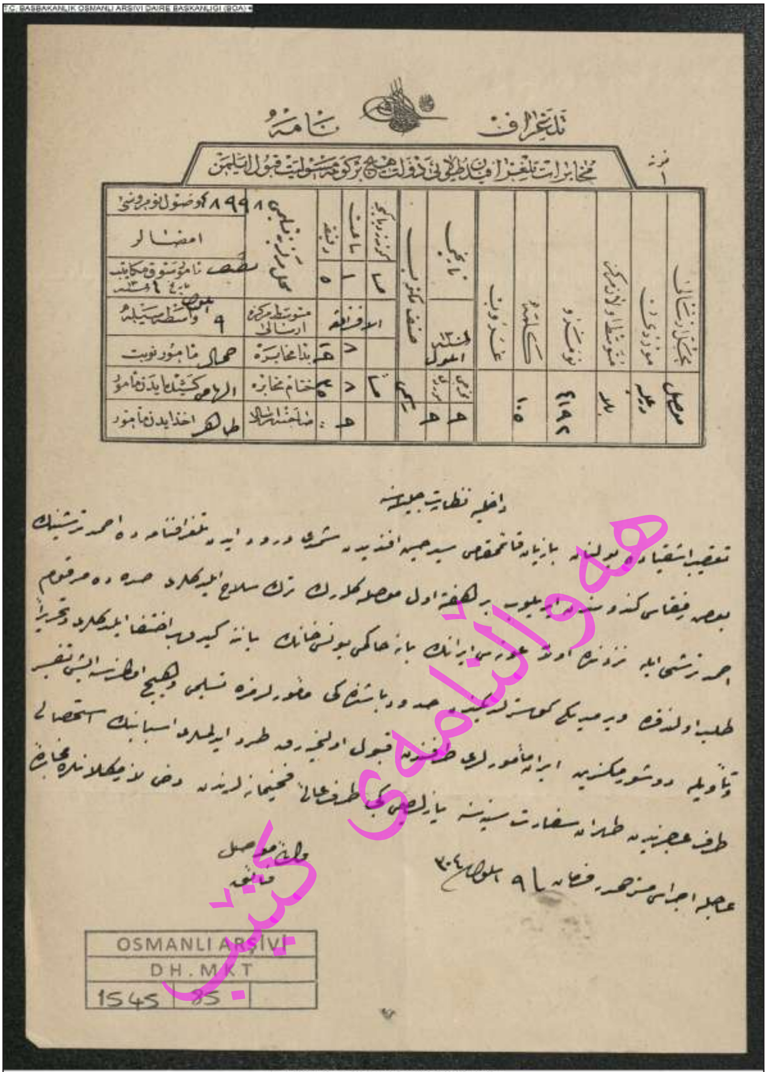

DH.MKT.01545.00085.001

DH.MKT.	01545.00085	15 موحەررەم 1306

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
قائیمقامی بازیان سەید حوسێن ئەفەندی خەریکی چاودێری کردنی چەتەکانە، ئێستا ئەو تەلەگرافنامەی کە هاتووە، ئەحمەد تەرشی هەندێك هاوەڵی لە خۆی جیاکردۆتەوە، پێش هەفتەیەك هاتووتە موسڵ لەو کاتەی چەکیان فڕێ داوە، ئەحمەد تەرشی هاوڵاتی ئێرانی حاکیمی بانە یونس خانی لەگەڵ بووە، چۆتە لای و وون بوونە، هەروەها نووسراوەتەوە کاتی داوایان کردوون، نەیانداوە و نیشانیان نەداون، رادەستی ئەو فەرمانبەرانەی ئێمەیان نەکردووە کە لە سەر سنوورن و لەلایەن فەرمانبەرانی ئێرانەوە قەبوڵ نەکراوە، بۆیە هۆکاری دەرکردنیان بۆ باڵیۆزی تەهران نووسراوەتەوە، جگە لەمەش بۆ لایەنی سەرووی فەخامەتیش دەنووسرێتەوە، بە ناردنی هەواڵی بەپەلە جێبەجێ کردنی تکا کراوە، لە ٩ ئەیلوول ١٣٠٤.
فائیق والی موسڵ

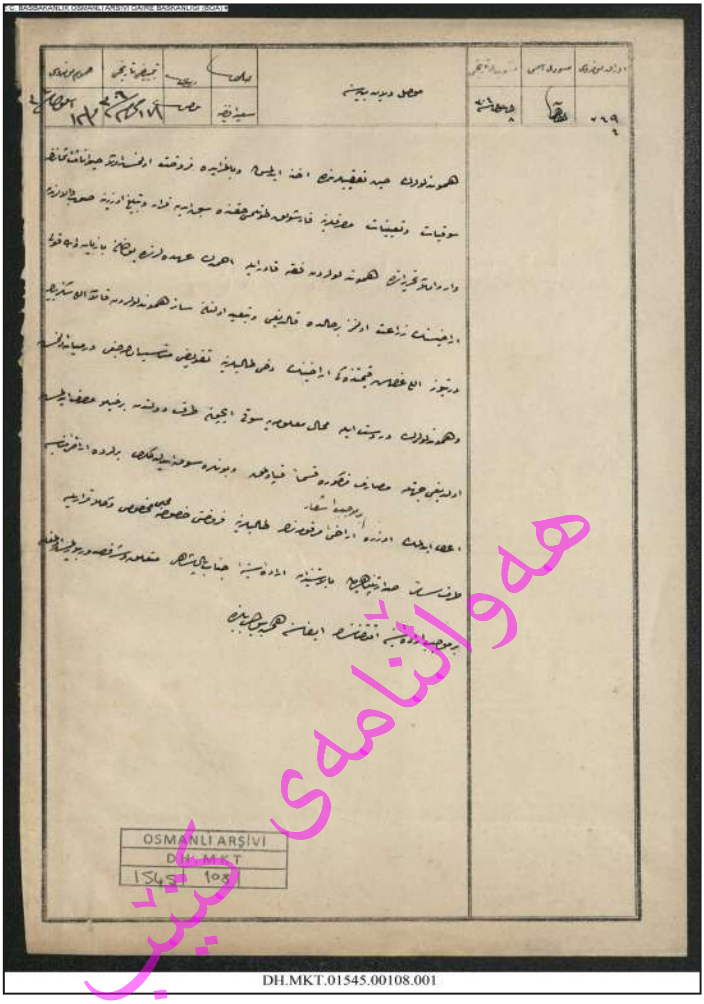
OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT
1545 108
DH.MKT.01545.00108.001

هەواڵنامەی پێژ

18 موحەررەم 1306	01545.00108	DH.MKT.

١٨ موحەررەم ١٣٠٦
١٢ ئەیلوول ١٣٠٤
بۆ ویلایەتی موسڵ

لە کاتی چاودێری کردنی هەمەوەندەکان ئەوانەی وەرگیراوە و خراوەتە موزایەدەوە هەشت یەکی ئەو ئاژەڵانە فرۆشراوە، بۆ بردنیان و خەرجی ئەوانە لەسەر هەڵاتن و ئاگادارکردنەوە نووسراو لە واڵاوە هاتووە، لە هەمەوەندەکان فەقی قادر لەگەڵ ئەحمەد لە بازیان ئەو زەوییانەی لە دەستی ئەوانە، کەوتۆتە بارودۆخێکەوە کشتوکاڵی لەسەر ناکرێت، هەروەها ئەو زەوییانەی کە لە هەموو هەمەوەندەکان ماوەتەوە نرخەکەی ٨٤٥٠ قوروشە، بدرێتە ئەوانەی داوای دەکەن، هەروەها لەگەڵ دەستبەسەرکردنی هەمەوەندەکانیش بۆ ڕەوانە کردنیان دەوڵەت خەرجیەکی زۆری کردووە، لەو خەرجیەیە بەشێکی دراوە، هەروەها ئەو شوێنانەی کە ئەوانەی بۆ ڕەوان دەکرێت، زەوی گونجاویان پێ بدرێت، بۆ ئەم مەبەستەش لە بارەی فرۆشتنی ئەو زەوییانە بە داواکارەکانیان بە بڕیاری ئەنجوومەنی تایبەتی وەکیلەکان مۆڵەتی لە سەدارەتپەناهی وەرگیراوە، بە فەرمانی پاشای جەنابی پاشا هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی پاشا.

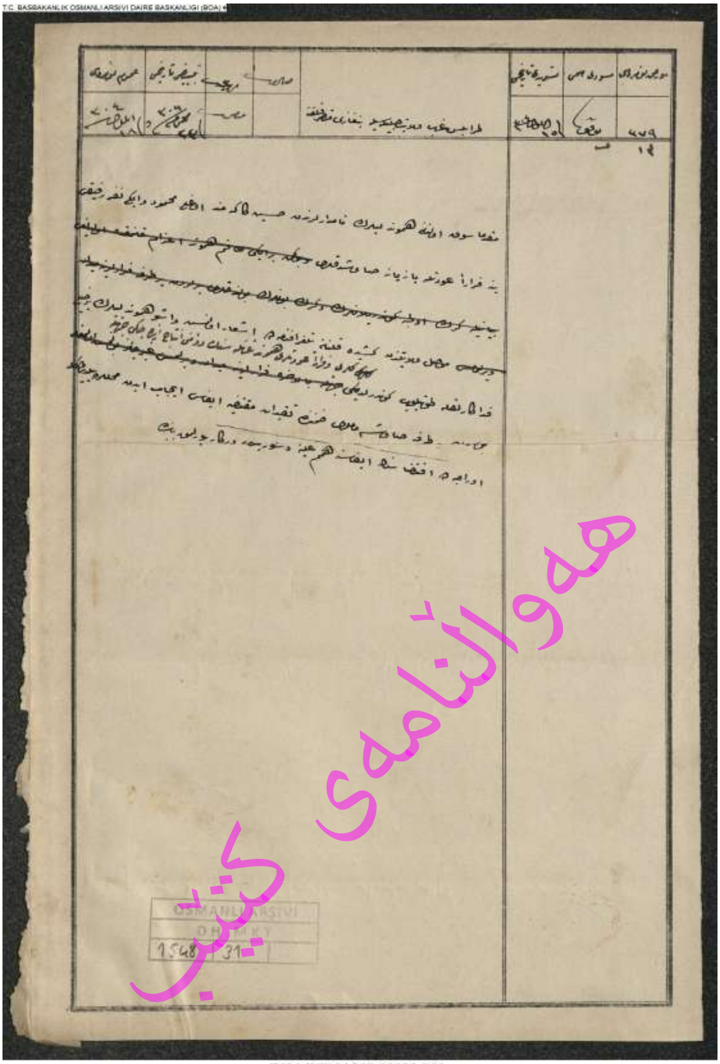

DH.MKT.01548.00031.001

DH.MKT.	01548.00031	23 موحەڕڕەم 1306

٢٣ موحەڕڕەم ١٣٠٦
١٨ ئەیلوول ١٣٠٤
بۆ موتەسەرفیەتی بەنغازی و ویلایەتی ڕۆژئاوای تەرابلۆسی جەلیلە
ئـەو هەمەوەندانـەی کـە بـۆ ڕۆژئـاوای تەرابلـوس دوورخراونەتـەوە، لەوانـە حوسـێن کاکـە مەنـد کـوڕی مەحمـود و دوو کەسـی تـر لـە هاوەڵانـی ڕایانکـردووە و هاتوونەتـە بازیـان و لـەوێ شـەڕیان کـردووە، ئـەو تەلەگرافنامەیـەی هاتـووە ئامـاژەی پێکـراوە، لـەم کارە هەندێـك لـە هەمەوەنـدەکان بـە فیداکاریـەوە دەسـتگیرکراون و نێـردراون، ڕایانکـردووە و گەڕاونەتـەوە، ئـاژاوەی ئـەو هەمەوەندانـە بەردەوامـە، ئەوانـە لـەم لایـە شـەڕ دەکـەن، بۆیە پێویسـتە ناوچـەکان ئـاگادار بکرێنـەوە، بـە گوێـرەی دەسـتوور کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت و دەسـتگیر بکرێـن.

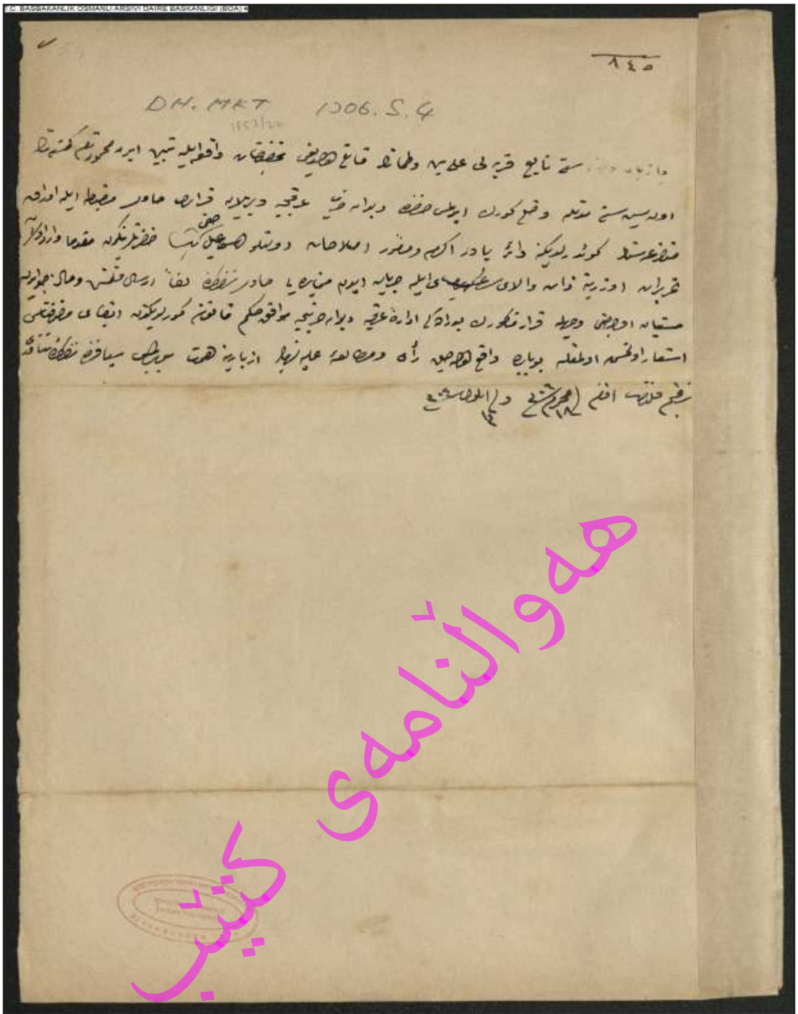

DH.MKT.01553.00022.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01553.00022</td><td>18 موحەررەم 1306</td></tr>
<tr><td colspan="3">٨٤٥
لە قەزای بازیان بکوژی گوندنشین عەلی کوری وەتمان، دوای لێکۆڵینەوە بکوژ بە ناوی مەحمود بۆ ماوەی ١٥ ساڵ سزا دراوە، سزاکەشی بە سەوڵ لێدان تەواو دەکات، بۆ ئەمەش لە دیوانی جەنگی عورفی بریار دراوە، بریارەکە و بریارنامەکە لەگەڵ کاغەزی جۆراوجۆر نێردراوە، پێشەکی هاوکار و فەرمانبەری چاکسازی جەنابی ئیسماعیل حەقی پاشا لەسەر ئەو نووسراوانەی کە هاتووە، لەگەڵ والای سەر عەسکەر گفتوگۆی کردووە، نووسراوەکەش نێردراوە، یەکسەر لە وەڵامەکەشی دا کە بە ئاشکرا روون کراوەتەوە بریاری باسکراو کە لە دیوانی جەنگی دەرچووە یەکسانە بە حوکمی یاسایی کارگێری عورفی ئێرە، ئاماژەی پێکراوە کە جێبەجێ بکرێت، بۆ خوێندنەوە و دەربرینی بیرورا نووسراو کراوە کە هیممەت بکرێت، بۆ ئەمەش نووسراو کراوە و ژمارەی لێدراوە بەرێزم، لە ١٨ موحەررەم ١٣٠٦ و ١٣ ئەیلول ١٣٠٤.</td></tr>
</table>

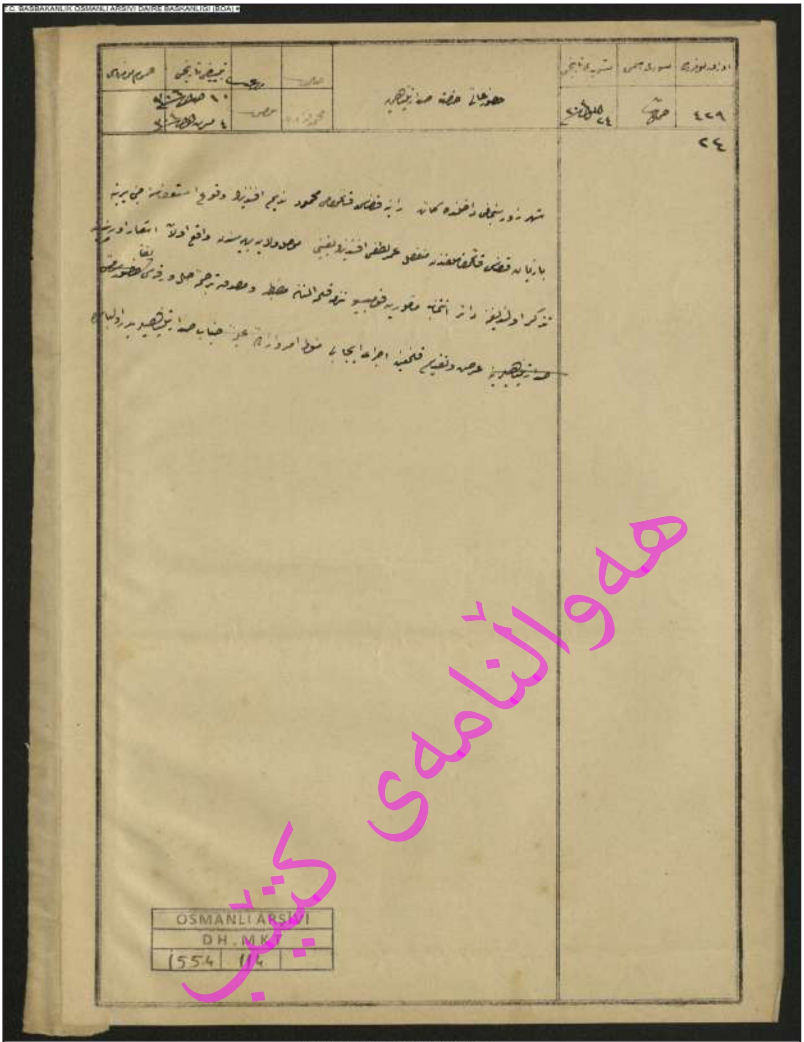

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.01554.00114.001

<table dir="rtl">
<tr><th>DH.MKT.</th><th>01554.00114</th><th>10 سەفەر 1306</th></tr>
<tr><td colspan="3">١٠ سەفەر ١٣٠٦
٤ تشرینی یەکەم ١٣٠٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
لە سانجەقی شارەزوور قائیمقامی قەزای رانیە مەحمود نەدیم ئەفەندی لەسەر دەست لە کارکێشانەوەی لە شوێن ئەو قەزای بازیان عومەر لوتفی ئەفەندی کە لە قائیمقامیەت دابراوە، دامەزرێت، لەسەر ئاماژەی ویلایەتی موسڵ نووسراو کراوە، ئەو داواکاریەی کە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران دراوەتە قەڵەم و کاغەزی وەرگێردراوی زانیاری پەسەندکراوی راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بۆ جێبەجێکردنی ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی سەدارەتپەناهیە.</td></tr>
</table>

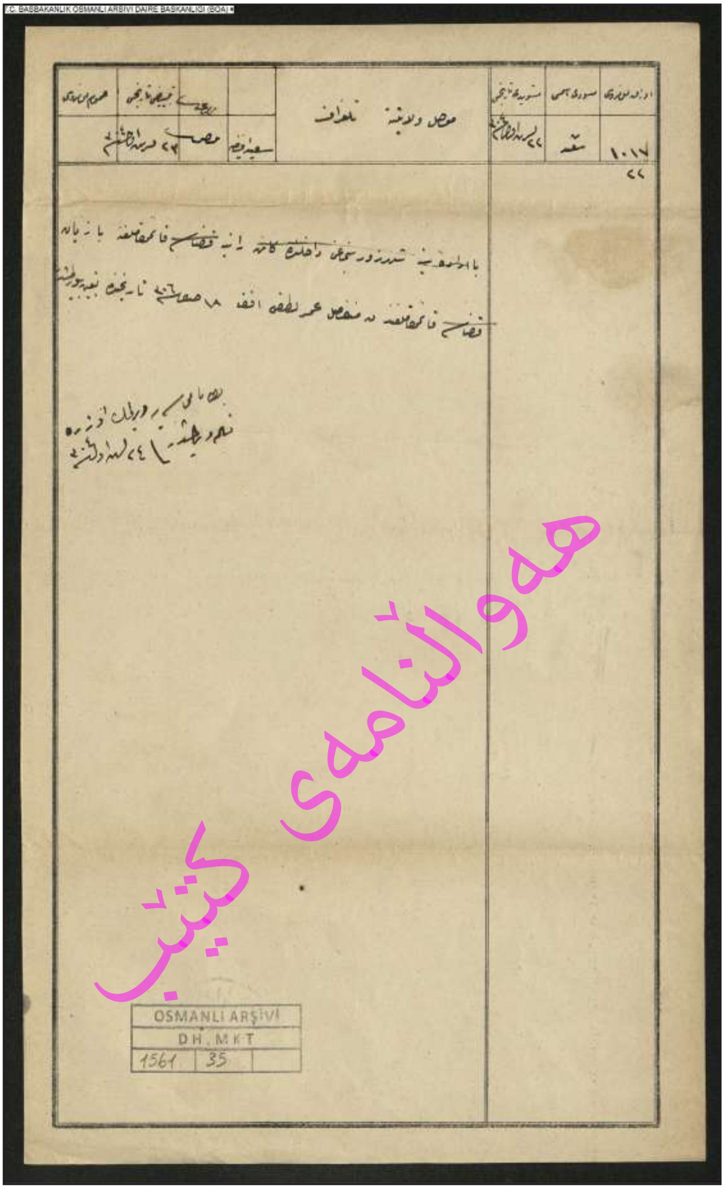

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01561.00035	18 سەفەر 1306
٢٣ تشرینی یەکەم ١٣٠٤ بۆ ویلایەتی موسڵ تەلەگراف عومەر لوتفی ئەفەندی بۆ قائیمقامیەتی رانیە، لە قائیمقامیەتی بازیان جیابۆتەوە، لە ١٨ سەفەر ١٣٠٦ دامەزراوە.		

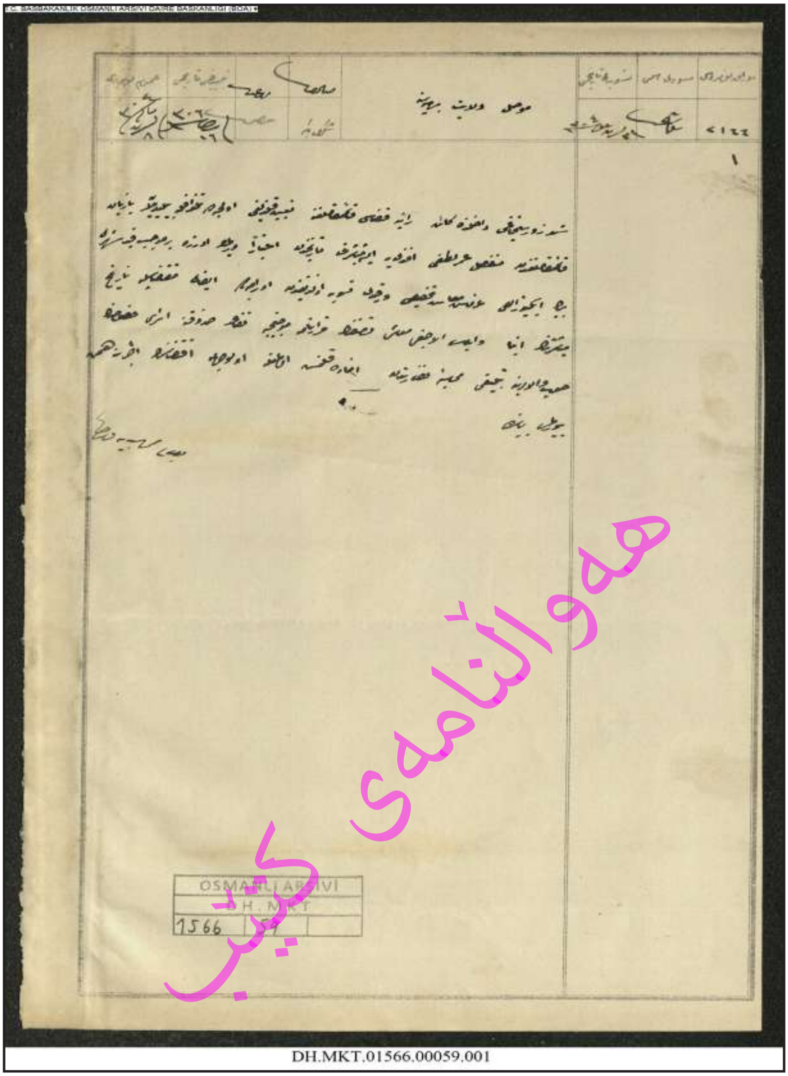

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01566.00059	16 رەبیعی یەکەم 1306

١٦ رەبیعی یەکەم ١٣٠٦
٨ تشرینی دووەم ١٣٠٤
بۆ ویلایەتی موسڵ

لە ناو سانجەقی شارەزوور لە قائیمقامیەتی قەزای رانیە دامەزراوە، سەرەتا بە تەلەگراف راگەیەندراوە، عومەر لوتفی ئەفەندی لە قائیمقامیەتی بازیان جیابۆتەوە، هەر لە مێژووی دەست بە کار بوونی تۆمارکراوە مانگانە ١٢٥٠ قوروش مووچەی بۆ دابین دەکرێت، هەروەها تۆمارەکەی رێکخراوە، لەوێ بۆ جێبەجێ کردنی لە مێژووی دەست بەکار بوونی رادەگەیەندرێت و مانگانە ئەو مووچەیەی کە وەریدەگرێت بە پشت بەستن بە بریارنامە نیوەی مووچەکەی بۆ سندوقی خانەنشینی دەروات، بۆ ئەم مەبەستەش لە نەزارەتی ژمێریاری باس کراوە، سەروو ئاگادار بکرێتەوە، بۆ جێبەجێ کردنی هیممەت بکرێت.

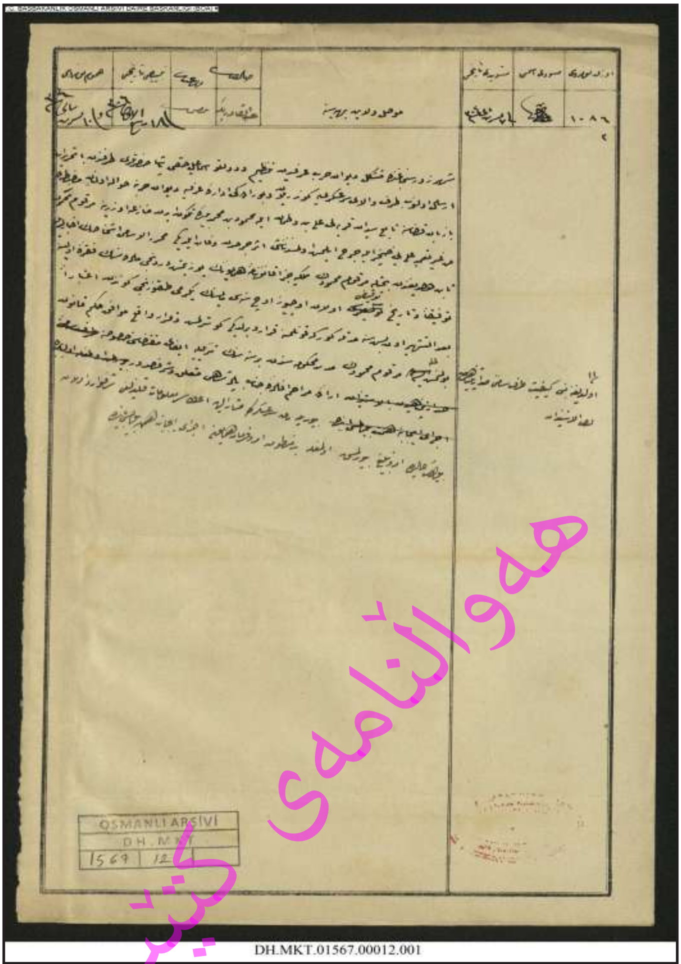

DH. MKT.	01567.00012	18 ڕەبیعی یەکەم 1306

١٨ ڕەبیعی یەکەم ١٣٠٦
١٠ تشرینی دووەم ١٣٠٤
بۆ ویلایەتی موسڵ

لـە سـانجەقی شـارەزوور دیوانـی جەنگـی عورفـی ڕێکخـراوە، هەروەهـا لەلایـەن جەنابـی ئیسـماعیل حەقـی پاشـا بـە نـووسراو نێـردراوە، ئـەو بریارنامەیـەی کـە بـۆ لایەنـی والای سـەر عەسـکەر ڕۆیشـتووە و لەوێشـەوە حەوالـەی کارگێـری عورفـی دیوانـی جەنگـی بـووە، لـە قـەزای بازیـان، عەلـی کـوڕی وەتمـان گوندنشـین لـە گونـدی سـیدان لەگـەڵ مەحمـود کـوڕی محەمـەد لـە نێوانیـان ناکـۆکـی ڕوویـداوە، بەهۆیـەوە مەحمـود بـە بێ مەبەسـت خەنچەری لـە عەلـی دەرهێنـاوە و برینـداری کـردووە، بەهـۆی برینەکەیـەوە مـردووە، ئـەو ڕووداوە لەسـەر ناوهاتـووان سـاغ بۆتـەوە، بەمـەش بـە گوێـرەی یاسـانامەی سـزای مولکیـەی هومایـۆن مـاددەی ١٧٤ دەسـتەواژەی یەکـەم مەحمـود دەستبەسـەر دەکرێـت و لەمێـژووی دەستبەسـەرکردنیەوە لـە سـاڵی ١٣٠٣ مایـس ٢٩ بـە ١٥ سـاڵ بـە سـزای سـەوڵ لێـدان سـزا دەدرێـت، ئـەم سزایەش دوای وەرگرتنـی مۆڵەتـی سـەدارەتپەناهی مەحمـود مـاوەی سـزاکەی بـە هێنانە خـوارەوەی سـاڵێك بـۆ جێبەجـێ کردنـی بـە فەرمانـی جەنابـی پاشـا زانیـاری دەدرێتـە سـەر عەسـکەر، بـە فەرمـان و ئـاگاداری سـەروو بـە ئەمـر و فەرمانـی هومایـۆن داواکـراوە هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

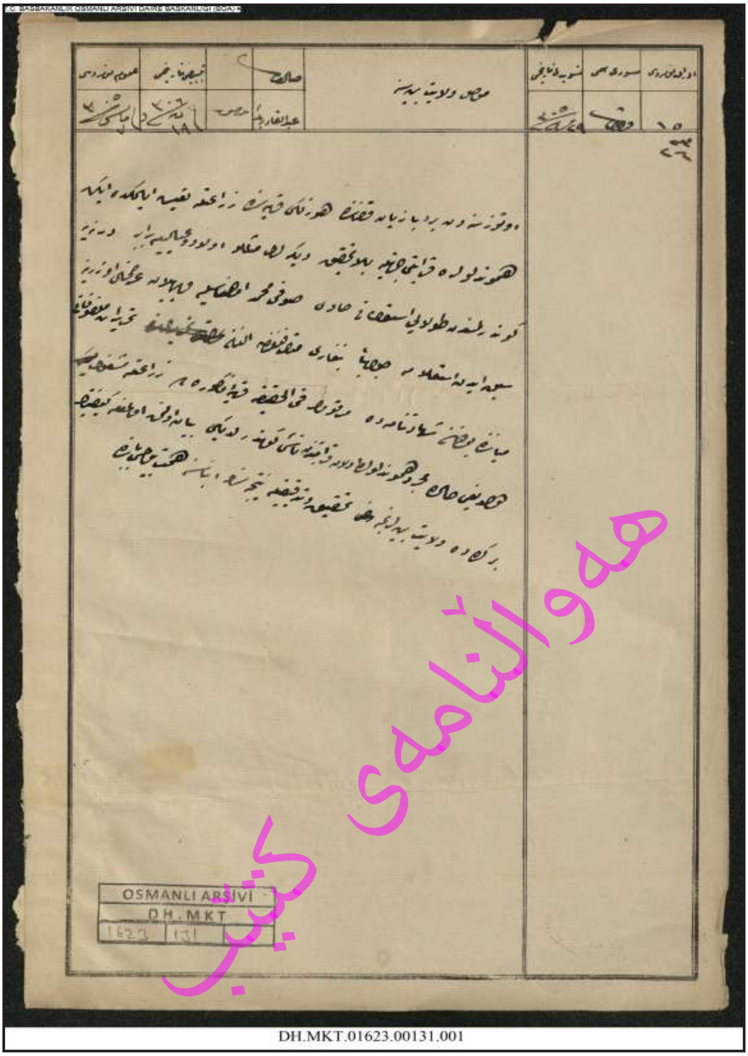

هەوالنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01623.00131</td><td>19 رەمەزان 1306</td></tr>
<tr><td colspan="3">١٩ رەمەزان ١٣٠٦
٧ مایس ١٣٠٥
بۆ ویلایەتی موسڵ
لـە مـاوەی ٣٠ سـاڵە لـە قـەزای بازیـان لـە گونـدی هوزلکـی بـە ئەنجامدانـی کشـتوکاڵەوە دامـەزراوە، لەگـەڵ هەمەوەنـدەکان نزیکایەتـی هەیـە، بەبـێ لێکۆڵینـەوە ئەوانـی تریـش وەکـو ئـەو بـە ماڵومنداڵـەوە بەیەکـەوە بـۆ ئەدرنـە نێـردراون، بـە لێبووردنـی بـە واژووی سـۆفی محەمـەد داواکاری دراوە، بـە گوێـرەی ئـەو زانیاریەی لـە وەڵامدا هاتـووە، نـووسراو لـە موتەسـەرفیەتی بەنغـازی هاتـووە، لـە نێـو ئـەوەدا بروانامـە دۆزراوەتـەوە، لـە راسـتییدا ناوبراو لـە گونـدی ناوهاتـوو لەگـەڵ ئـەوەی بـە کشـتوکاڵەوە خەریکـە تەنیـا نزیـك بوونـەوەی لـە هەمەوەنـدەکان بینراوە، ئەمـەش لـەم راگەیەنـدراوە دەرکەوتـووە کـە نێـردراوە، بۆیـە ئەمجـارە بـە گوێـرەی لێکۆڵینـەوە و ووردبینـی لـە ویلایەتـدا هیممـەت بکرێـت ئەنجامەکـەی رابگەیەندرێـت.</td></tr>
</table>

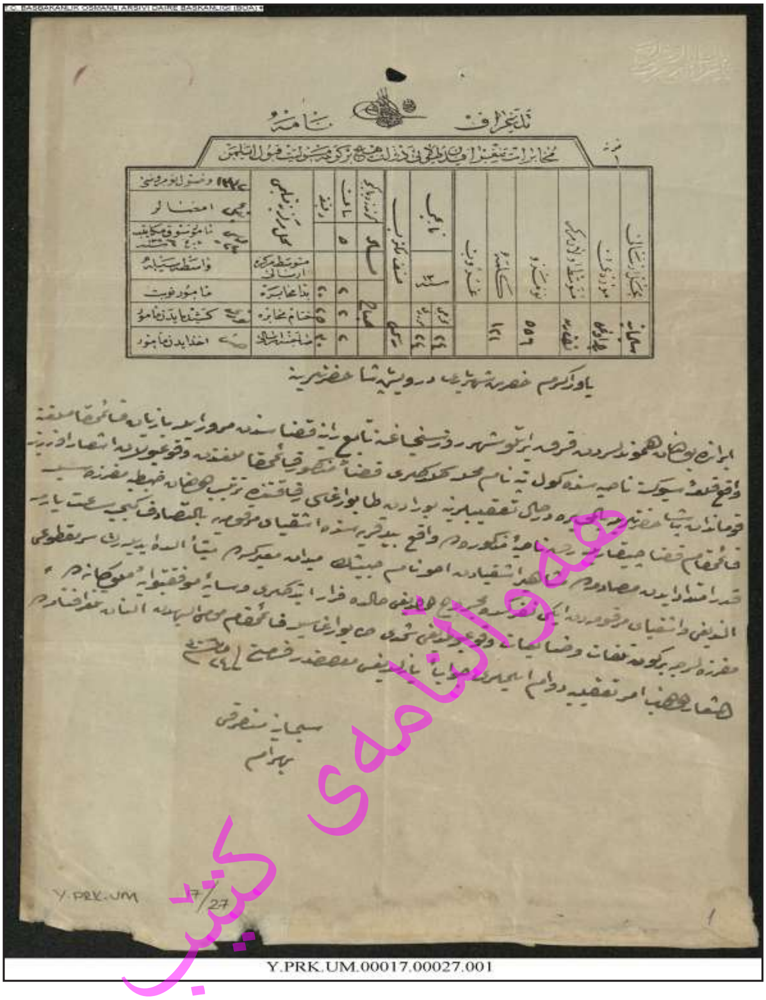

هەواڵنامەی کتێب

1307 شەوال 14	00017.00027	Y.PRK.UM.

بۆ هاوکار جەنابی شەهریاری دەرویش پاشا

ئـەو هەمەوەندانـەی لـە ئێرانـەوە ٤١ ئەسـپ سـواریان بـە قـەزای رانیـە سـەر بـە سـانجەقی شـارەزوور تێپەڕیـون و هاتوونەتـە ناوچـەی گـوڵ تەپـە لـە ناحیەی قەڵای سـیوکت لـە قائیمقامیەتـی بازیان، لەسـەر ئاماژەی قائیمقامیەتی قـەزای ناوهاتـوو لەگـەڵ جەنابـی قومانـدانـی پاشـا گفتوگۆیـان کـردووە، هەر ئێسـتا بـۆ چاودێـری کردنیان لێـرەوە بە هاوەڵـی ئاغـای تابـور مەفرەزەیەکـی پۆلیسـی پاراسـتن رێکخـراوە، لەگـەڵ قائیمقامـی قـەزا دەرچوونـە، لـە ناحیـەی ناوهاتـوو لـە گونـدی بەیـد رووبـەرووی چەتـەکان بوونەتـەوە و تـا نیـوە شـەو رووبەڕووبوونـەوە درێـژەی کێشـاوە، لـە چەتـە نـاودارەکان براکـەی بـە نـاوی ..... لـە مەیدانـی شـەردا بـە کـوژراوی کەوتۆتـە دەسـت، سـەرە براوەکـەی وەرگیـراوە و لـە چەتەکانیـش دوو کـەس برینـدار بوونـە، بـەڵام هەڵاتـوون، لـە سـایەی ملوکانـە مەفرەزەکـەش زیانی گیانـی و ماڵـی پێنەگەیشـتووە، ئێسـتا ئاغـای تابـور لەگـەڵ قائیمقامـی ناوهاتـوو تەلەگرافنامـە وەرگیـراوە و ئاماژەی پێکـراوە، لـە وەڵامـدا نووسراوەتـەوە کـە لـە چاودێریەکانیـان بـەردەوام بـن، فەرمـان، لـە ٢٤ مایـس ١٣٠٦.

بەهرام موتەسەرفی سلێمانیە

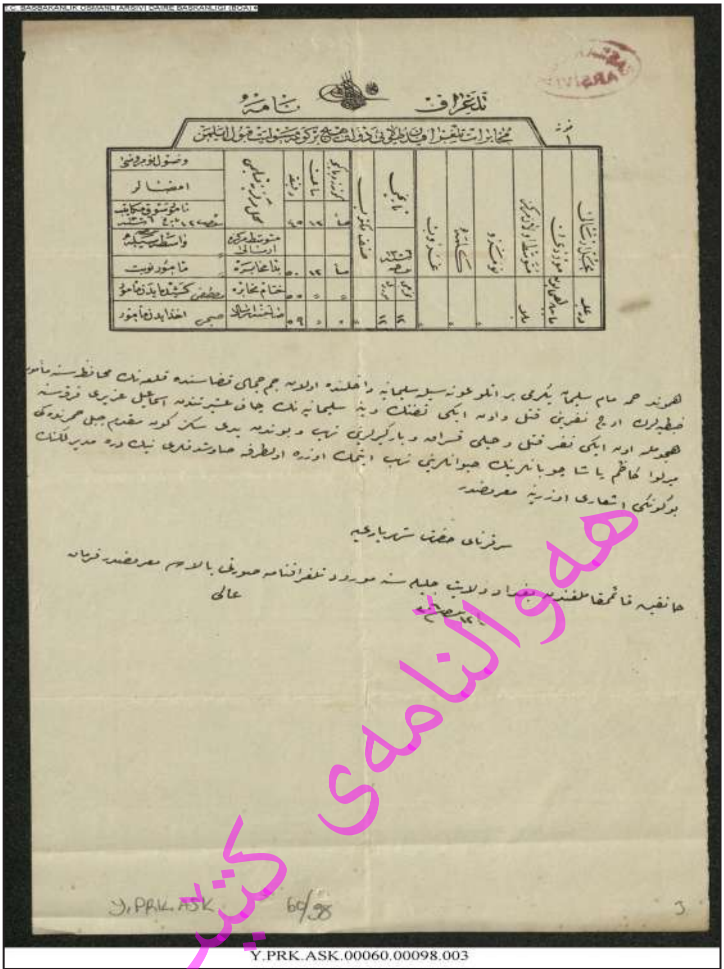

هەوالنامەی کتێب

4 رەمەزان 1307	00060.00098	Y.PRK.ASK.

تەلەگرافنامە

حەمە مام سلێمان لە هەمەوەندە لەگەڵ ٢١ ئەسپ سوار لە هاوەڵەکانی لە قەزای چەمچەماڵ سەر بە سلێمانیە، ٣ نەفەری کوشتوە کە ئەو سێ نەفەرە لە پارێزگارەکانی قەڵای چەمچەماڵ کە فەرمانبەرانی پۆلیسن، هەروەها ١٢ تفەنگی بردووە، دیسان لە سلێمانیە لە هۆزی جاف لە فرقەی ئیسماعیل عەزیزی هێرشی کردۆتە سەریان، ١٢ کەسی کووشتووە و بارگیر و بارەکانی تاڵان کردووە و پێش حەوت هەشت ڕۆژ لە چیای حەمرین هەوڵی داوە لە شوانەکانی میر لیوا کازم پاشا ئاژەڵەکانیان تاڵان بکات، بۆیە بۆتە شەڕیان، لە بەرێوەبەرایەتی نیك درە لەسەر ئاماژەی ئەمرۆ ڕاگەیەندراوە.

بۆ جەنابی شەرهریاری من

لە قائیمقامیەتی خانەقین وێنەی تەلەگرافنامە کە بۆ ویلایەتی بەغداد نێردراوە، ڕاگەیەندراوە فەرمان.

١٢ نیسان ١٣٠٦

سەروو

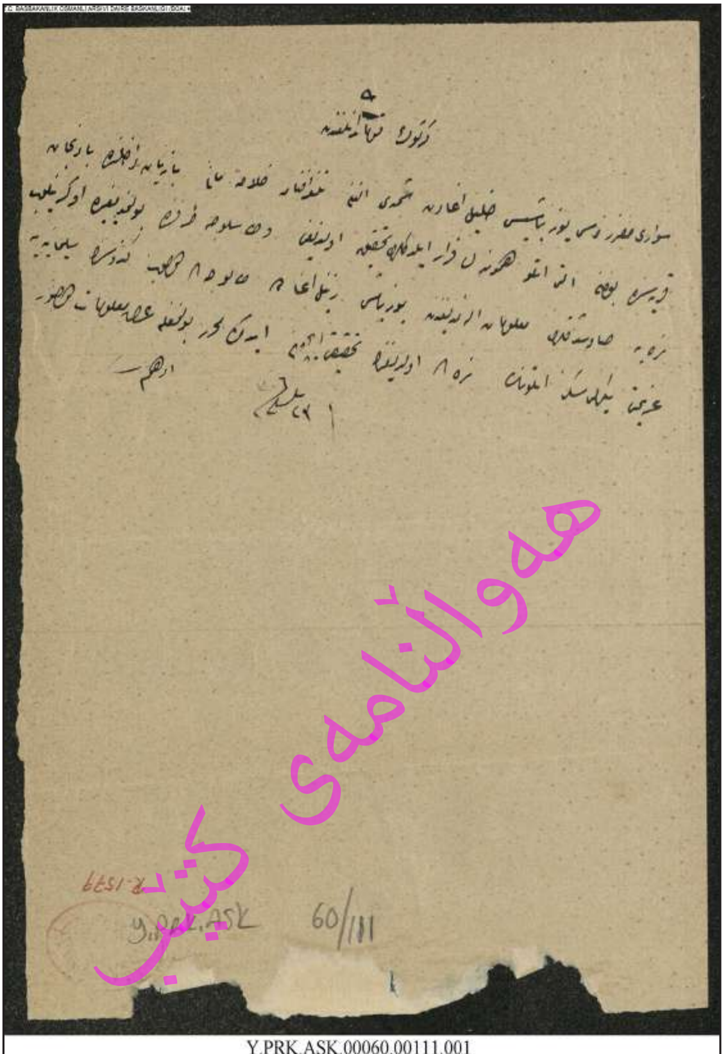
هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK.00060.00111.001

Y.PRK.ASK.	00060.00111	15 رەمەزان 1307

بۆ موتەسەرفیەتی کەرکووك

ئـەو تەلەگرافنامەیـەی کـە ئێسـتا لـە یوزباشـی مەفـرەزەی سـوارە خەلیـل ئاغـا وەرگیـراوە، پوختەکـەی ئەوەیـە لـە نـاو بازیـان لـە گونـدی بادنجـان دەرکەوتـووە ٦ ئەسـپ سـوار لـە هەمەوەنـدەکان رایانکـردووە، هەروەهـا لـەلای تاسـلوجەش نەبینـراون، زانیـاری نییـە کـە لـە کـوێ شـەڕیان کـردووە، یوزباشـی زەینـەل ئاغاش لـە تاسـلوجەیە، خۆی دەچێتـە سـلێمانی بـۆ ئـەوەی بزانێـت و لێکۆڵینـەوە بـکات لـەوەی کـە ٢٨ ئەسـپ سـوار لـە کوێـن، نـووسراو کـراوە و زانیاریـەکان رادەگەیەندرێـن.

٢٣ نیسان ١٣٠٦

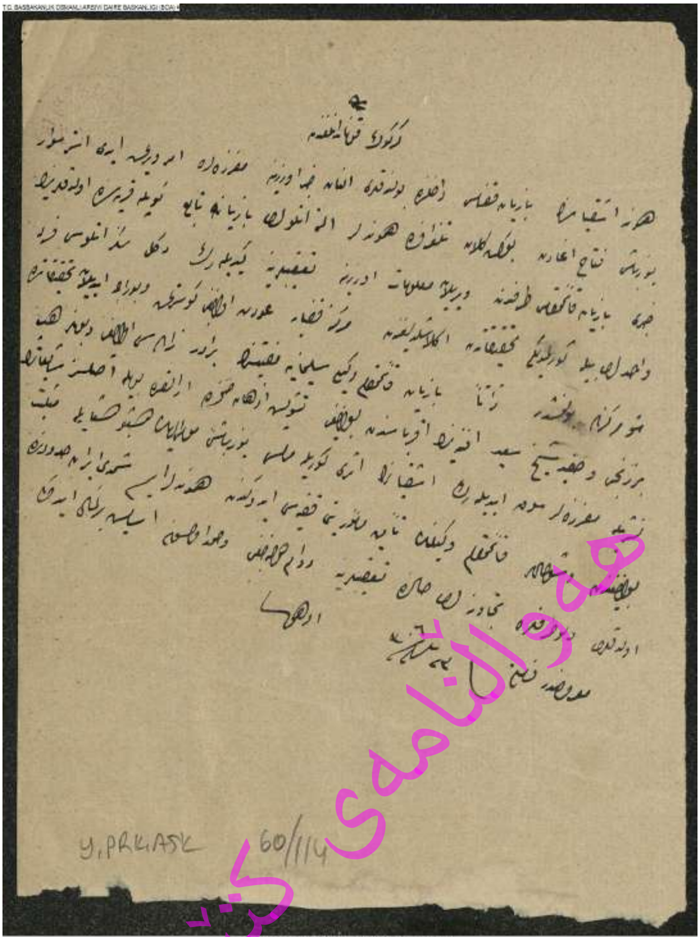

Y.PRK.ASK.00060.00114.001

هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK.	00060.00114	15 رەمەزان 1307

بۆ قوماندانیەتی کەرکووك
هـەواڵ وەرگیـراوە کـە لـە نـاو قـەزای بازیـان چەتەکانـی هەمەوەنـد بوونیـان هەیـە، بۆیـە فەرمـان دراوەتـە مەفـرەزە، ئەمجـارە تەلەگـراف لـە ئێسـتر سـواری یوزباشـی فەتـاح ئاغـا هاتـووە، هەمەوەنـدەکان بـە حـەوت ئەسـپ سـوار لـە گونـدی کوپلە سـەر بـە بازیان بوونیـان هەیـە، بـە پشـت بەسـتن بـەو زانیاریـەی کـە لەلایـەن قائیمقامـی بازیانـەوە دراوە، بـۆ چاودێـری کردنیـان ڕۆیشـتوون، لـە لێکۆڵینـەوەکان دەرکەوتـووە لـەو هەشـت ئەسـپ سـوارەی کـە ڕۆیشـتوون یـەك چەتـە نەبیـنراوە، ئـەوان گەراونەتـەوە مەرکـەزی قـەزا و ئـەوە نیشـان دراوە، لێـرە ئـەو لێکۆڵینەوانـەی کـراوە ئـەوە دەرکەوتـووە، هـەر خـۆی وەکیلـی قائیمقامـی بازیـان بـرادەرزادەی موفتـی سـلێمانیەیە، ئەوانـە هەمیشـە نزیکـی بەرزنجـی و حەفیـد شـێخ سـەعیدی ئەفەندیـن، ئـاژاوە دەخەنـە گوێچکـەی خەڵـك و پروپاگەنـدەی نادروسـت بڵاودەکەنـەوە، بەمـەش مەفـرەزە دەردەچێـت، کەچـی یـەك شـوێنەواری چەتـە نابینرێـت، یوزباشـی ناوهاتـوو بـە ئامـاژەی ئـەم کارە داوای وەکیلـی قائیمقـام ئەرکەکـەی بپارێزرێـت و هەرچـی هەمەوەندەکانـە ئێسـتا لـە سـنووری ئێرانـن، لـە کاتـی سـنووربەزاندنیان ئـەوا چاودێـری کردنیـان دەسـت پـێ دەکاتـەوە، ئاسـایش بەرقـەرار بکرێـت، ڕاگەیەنـدراوە، فەرمـان، لـە ٢٣ نیسـان ١٣٠٦.

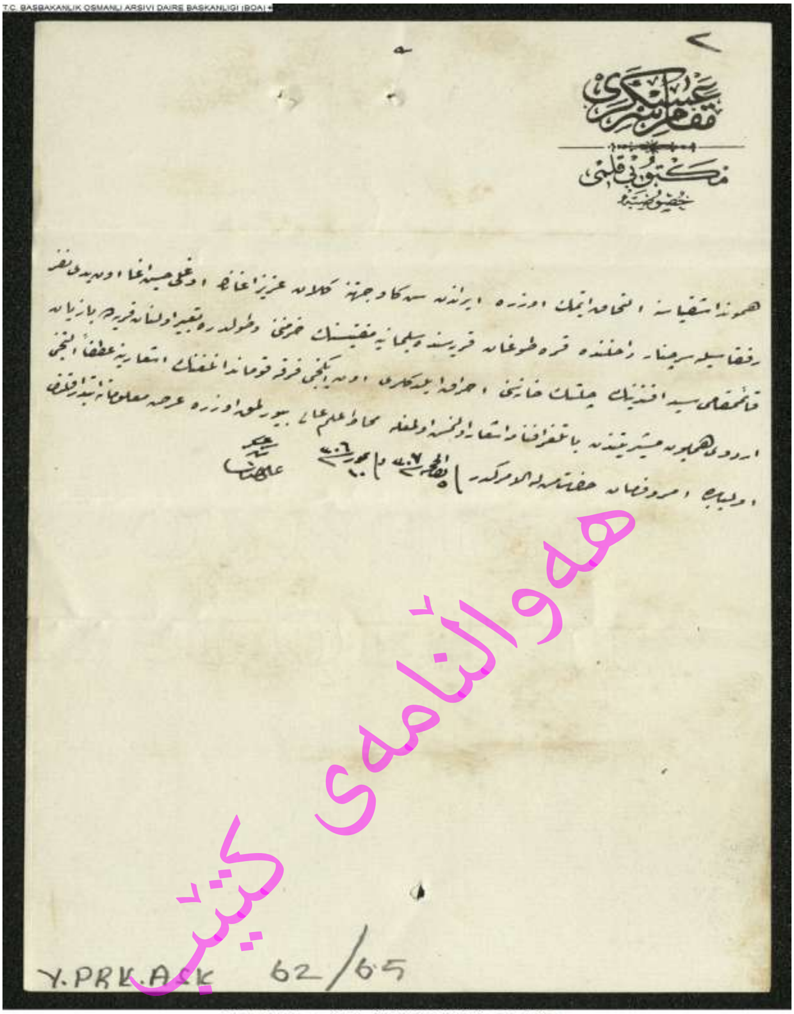

هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK.00062.00065.001

Y.PRK.ASK.	00062.00065	5 زيلحيجه 1307

پلەوپایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی نووسین
تایبەتی

بـۆ ئـەوەی بچێتـە ڕێـزی هەمەوەنـدەکان ئاغـا حوسـێن ئاغـا کـوڕی عەزیـز لەگەڵ ١٧ لـە هاوەڵانـی لە ناو سـەرچنار لـە گونـدی قـەرە دوغـان، خەرمانـی موفتـی سـلێمانیە و خانـەی چەڵتوکـی قائیمقامـی بازیـان سـەید ئەفەندیـان سـووتاندووە، بـە ئاماژەی قوماندانیەتـی فرقـەی ١٢ بـە میهرەبانیـەوە بـە موشـیرەتی لەشـکری همایۆنـی شەشـەم بـە تەلەگرافنامـە ئاماژەی پێکـراوە، ئـەو زانیاریانـەی کـە ڕاگەیەنـدراوە بـە پەلـە جێبەجـێ کـرا، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٥ زیلحیجـە ١٣٠٧ و ١٠ تەمموز ١٣٠٦.

سەر عەسکەر

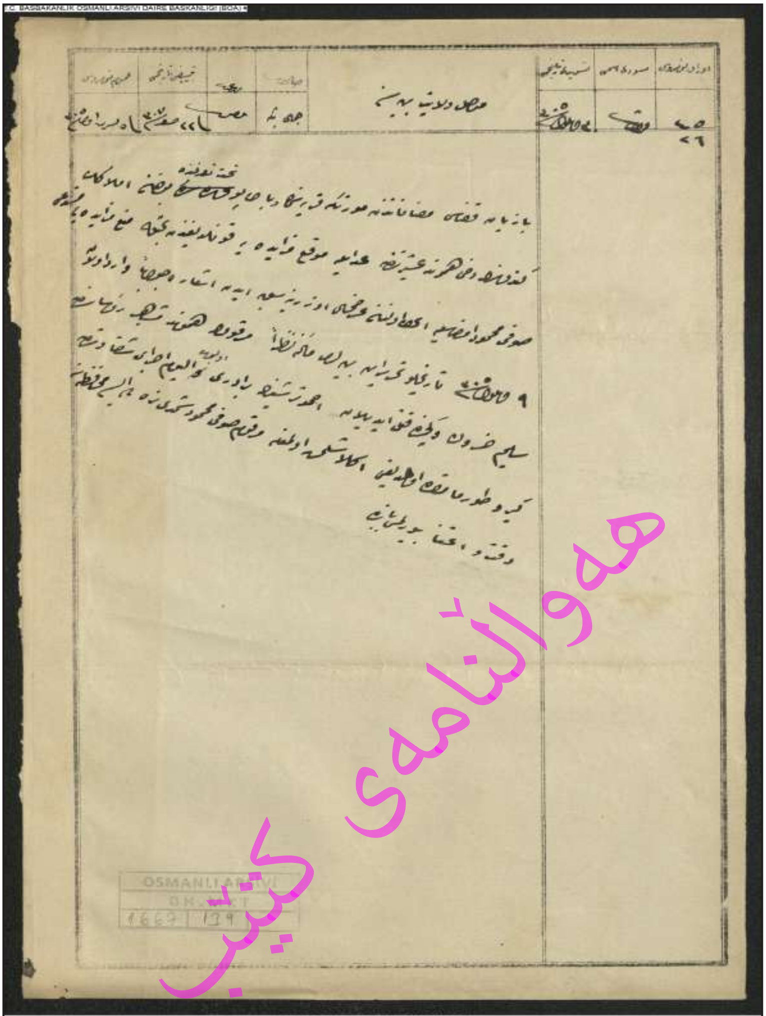

DH.MKT.01667.00139.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01667.00139	22 سەفەر 1307

٢٢ سەفەر ١٣٠٧
٥ تشرینی یەکەم ١٣٠٥
بۆ ویلایەتی موسڵ
لـە لکێنراوەکانـی قـەزای بازیـان گونـدی مورتکـە بـە تاپـۆ لـە ژێـر دەسـتی دایـە، لەبـەر سـنووربەزاندنەکانی هـۆزی هەمەوەنـد شـوێنەکە خراوەتـە موزایـەدەوە بـۆ ئـەوەی ڕێگـری لـەم موزایـەدە بکرێـت، سـۆفی مەحمـود بـە واژوو داواکاری بـەرز کردۆتـەوە، لـە وەڵامـی ئـەو ئاماژەی کـە پێشـووتر نێـردراوە، بـە تێروانیـن لـە نـووسراو مێـژووی ٩ ئەیلـوول ١٣٠٥ کـە هاتـووە، لـە سـەرۆکە ناودارەکانـی هەمەوەنـد سـەلیم خـەسرەو هەروەهـا بـرادەری ئەحمـەد ترشـییە کـە ماوەیـەك پێـش ئێسـتا کـوژرا، ئەمـرۆ دەرکەوتـووە کـە ناتوانرێـت کارە چەتەگەریەکانـی بوەسـتێنرێت، ئێسـتا سـۆفی مەحمـود ئەگـەر لـە هـەر شـوێنێك بێـت داوای کـردووە پارێـزگاری لـێ بکرێـت و ئـاگاداری بـن.

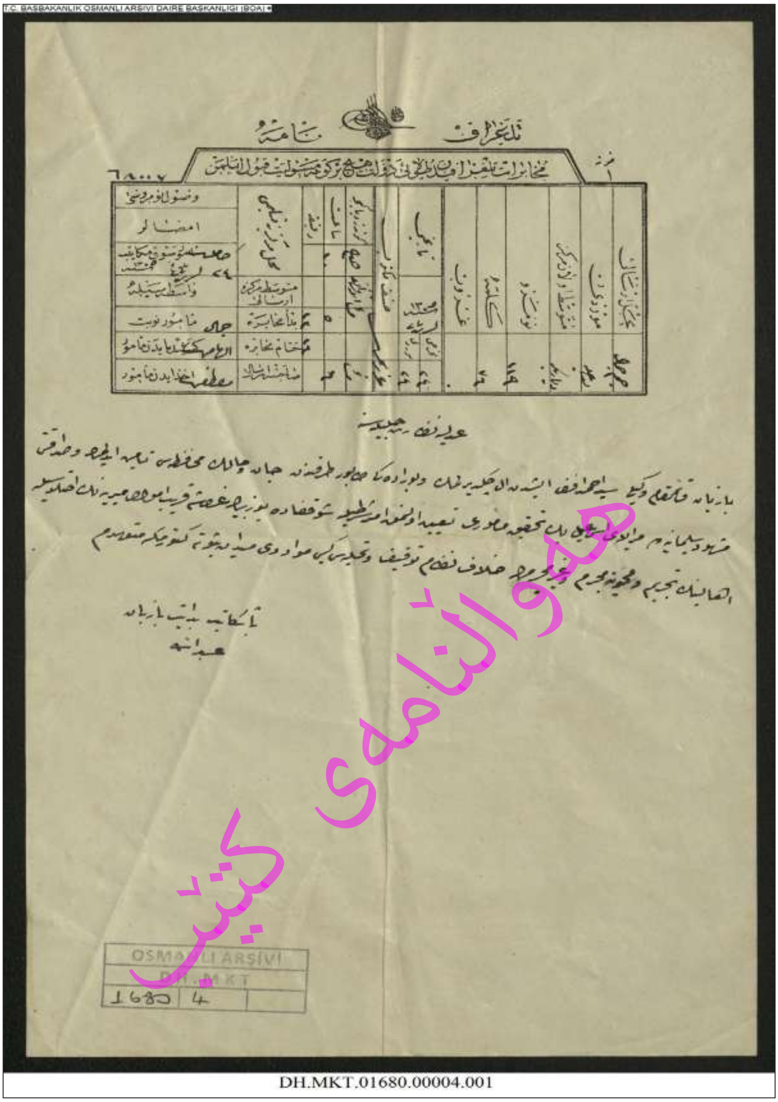

هەوالنامەی کتێب

15 رەبیعی کۆتایی 1307	01680.00004	**DH.MKT.**

بۆ نەزارەتی دادوەری جەلیلە
بریکاری قائیمقامی بازیان سەید ئەحمەد ئەفەندی دەستی لە کار کێشاوەتەوە، هەروەها ئەو تابورەی لێرەیە لە بارەی پاراستنی گیان و ماڵ و دڵسۆزیەکەی گەواهیدەری کارەکانیەتی، میر ئاڵای ئیسماعیل بەگ لە سلێمانی دامەزراوە بەو مەرجەی لێکۆڵینەوە بکرێت، تا بزانرێت لەم قەزایە بردنی ١٠٠ هەزار قوروش لە پارەوپولی میری چۆن بووە و سەبارەت بە تاوانبار کردنی دانیشتووان و گرتنی ئەوانەی تاوانبار و ئەوانەی تاوانبار نین بە گوێرەی نیزام دەستگیر بکرێن و بۆ راست کردنەوەی ئەو بابەتە بەڵێن دەدەم.
عەبدوڵڵا باش کاتیبی سەرەتایی بازیان

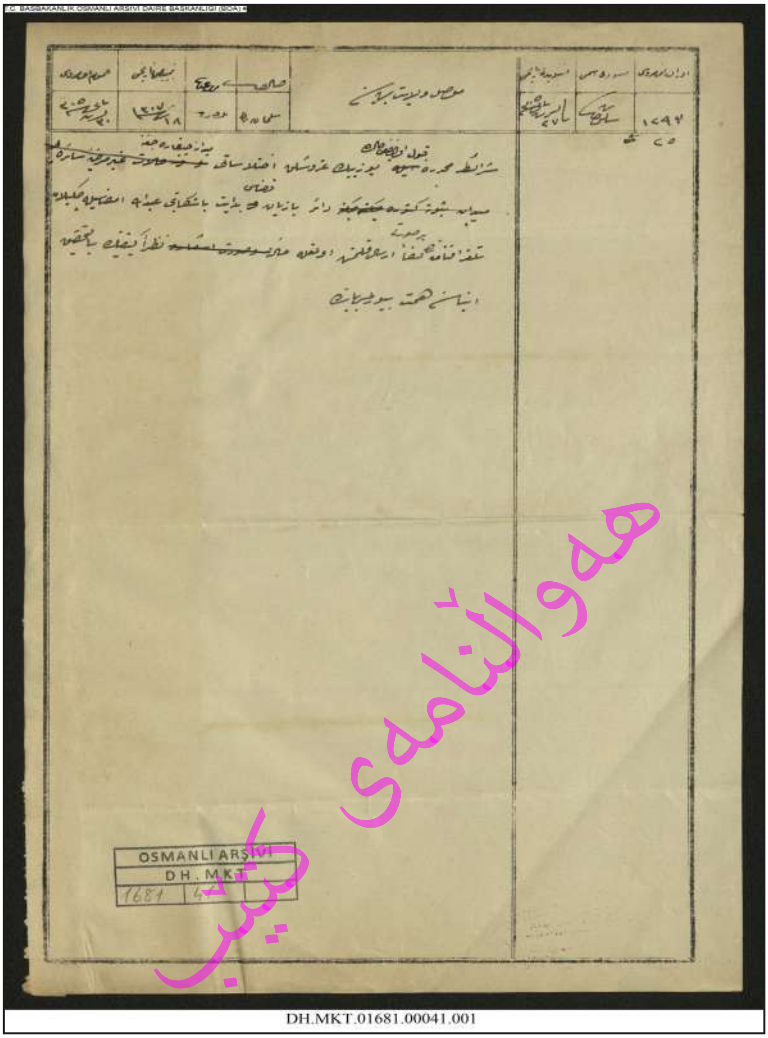

DH.MKT.01681.00041.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01681.00041	18 رەبیعی کۆتایی 1307
١٨ رەبیعی کۆتایی ١٣٠٧ ٣٠ تشرینی دووەم ١٣٠٥ بۆ ویلایەتی موسڵ لەبەر ئەوەی ئاشکرا بووە کە ١٠٠ هەزار قوروشی دزیوە، عەبدوڵڵا باش کاتیبی دادگای سەرەتای قەزای بازیان تەلەگرافنامەی ناردووە، وێنەیەکی نێردراوە، بۆ تێروانین لە چۆنیەتی کارەکە راگەیەندراوە هیممەت بکرێت بۆ ئەوەی لێکۆڵینەوەی لەسەر بکرێت.		

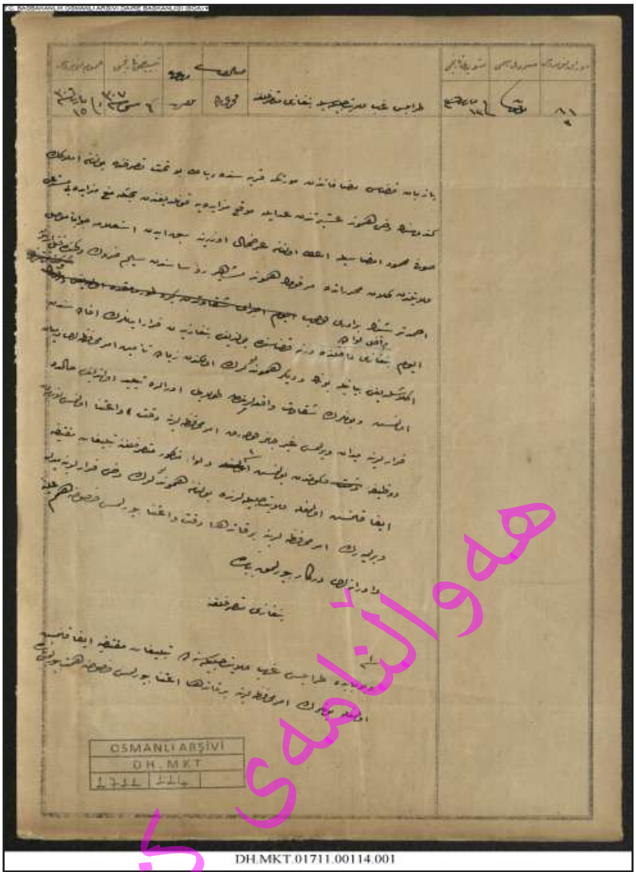
OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT

DH.MKT.01711.00114.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01711.00114	6 شەعبان 1307

٦ شەعبان ١٣٠٧
١٥ مارت ١٣٠٦
بۆ ویلایەتی رۆژئاوای تەرابلوسی جەلیلە و موتەسەرفیەتی بەنغازی
گوندی مورتکە سەر بە قەزای بازیان هەروەها بە تاپۆ لە ژێر دەستی ئەو دایە بەرێوەی دەبات، ئەو مولکە بەهۆی دوژمنایەتی هۆزی هەمەوەند خراوەتە ژێر زیادکردنەوە، بۆ رێگری کردن لەم زیادکردنە، سۆفی مەحمود داواکاری بە واژووی خۆی پێشکەش کردووە، بە گوێرەی ئەو لێکۆڵینەوەی پێشووتر کراوە لە وەڵامدا هاتووە، هەروەها نووسراو لە ویلایەتی موسڵەوە هاتووە، لە سەرۆکە بەناوبانگەکانی هەمەوەند سەلیم خەسرەو هەروەها چەند رۆژ پێش ئێستا کوژراوە دەکاتە برادەری ئەحمەد ترشی، ئەمرۆ لە ناو لیوا بەنغازی لە قەزای درنە بینراوە، ئەوانەی لە بەنغازی رایانکردووە، لە ووتەکانی دەرکەوتووە، ئەوە و هەمەوەندەکانی تر لە پێشتر زیاتر پێویستە پارێزگاریان لێ بکرێت، هەروەها ئەوانە بە هۆی چەتەگەریەوە بۆ ئەوێ دوور خراونەتەوە، رێگە دان بە هەڵاتنیان رێگەپێدراو نییە، فەرمانی پاراستنیان پێویستی بە وریایی و چاودێریە، هەروەها ئەو ئەرکە لە حکومەت ئاگاداری دراوەتە ویلایەتی رۆژئاوای ترابلوس، فەرمانی پاراستنی ئەوانە پێویستی بە هەوڵی زیاترە، بۆیە هیممەت بکرێت، جگە لەوە بۆ موتەسەرفیەتی ناوهاتوو ئاگاداری نێردراوە، ئەو هەمەوەندانەی لە ویلایەتی جەلیلە بوونیان هەیە، پێویستی بە هەوڵی زیاترە تا رێگە نەدرێت رابکەن بۆ ئەمەش داوای هیممەت کراوە.

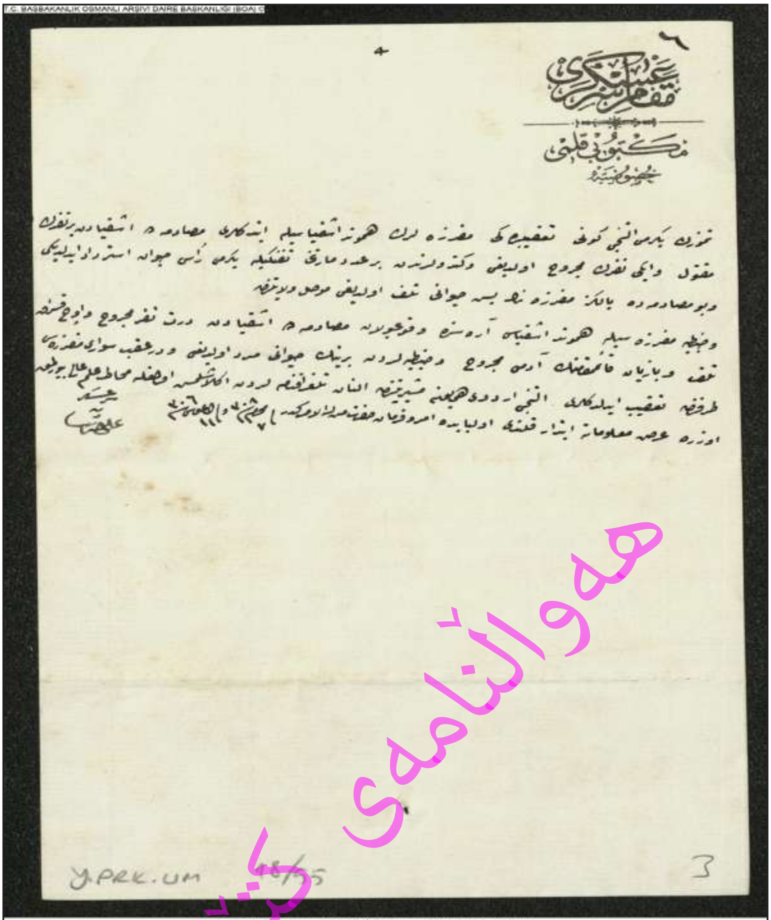

Y.PRK.UM.00018.00055.003

هەواڵنامەی ڕێبەر

Y.PRK.UM.	00018.00055	7 موحەررەم 1308

پایەی سەرعەسکەر
قەڵەمی نووسین
تایبەتی
لـە ٢٦ تەممـوز ئـەو مەفرەزانـەی خەریکـی چاودێـری بوونـە، لەگـەڵ چەتەکانـی هەمەوەنـد ڕووبـەڕووی یەکـتر بوونەتـەوە، لـە چەتـەکان ١ نەفـەر کـوژراوە، ٢ نەفەریـش برینـدار بـووە، هەروەهـا لـە خۆشـیان بڕێـك تفەنگـی مارتینـی لەگـەڵ ٢٠ سـەر ئـاژەڵ وەرگیراوەتـەوە، هەروەهـا لـەم ڕووبەڕووبوونـەوە تەنیـا پێنـج ئاژەڵـی مەفرەزەکـە لەناوچـوون، لـە ویلایەتـی موسـڵ لـە نێـوان مەفـرەزەی پۆلیـس و چەتەکانـی هەمەوەنـد ئـەو ڕووبەڕووبوونـەوەی ڕوویـداوە، لـە چەتـەکان ٤ نەفـەر برینـدار بـووە، ٣ ماییـنیـش لەناوچـوون، هەروەهـا پیـاوی قائیمقامـی بازیـان برینـدار بـووە، جگـە لەمـە لـە پۆلیسـەکانیش ئاژەڵـی یەکێکیـان مـردووە، لەلایەن مەفـرەزەی سـوارە ئـەو چاودێریەی کـە کـراوە لـە تەلەگرافنامەکانـی موشـیرەتی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن دەرکەوتـووە، لەسـەر فەرمانـی سـەروو زانیاریـەکان ڕاگەیەنـدراوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کە فەرمـان دەردەکات، لـە ٧ موحـەررەم ١٣٠٨ و ١١ ئۆغسـتۆس ١٣٠٦.
سەرعەسکەر

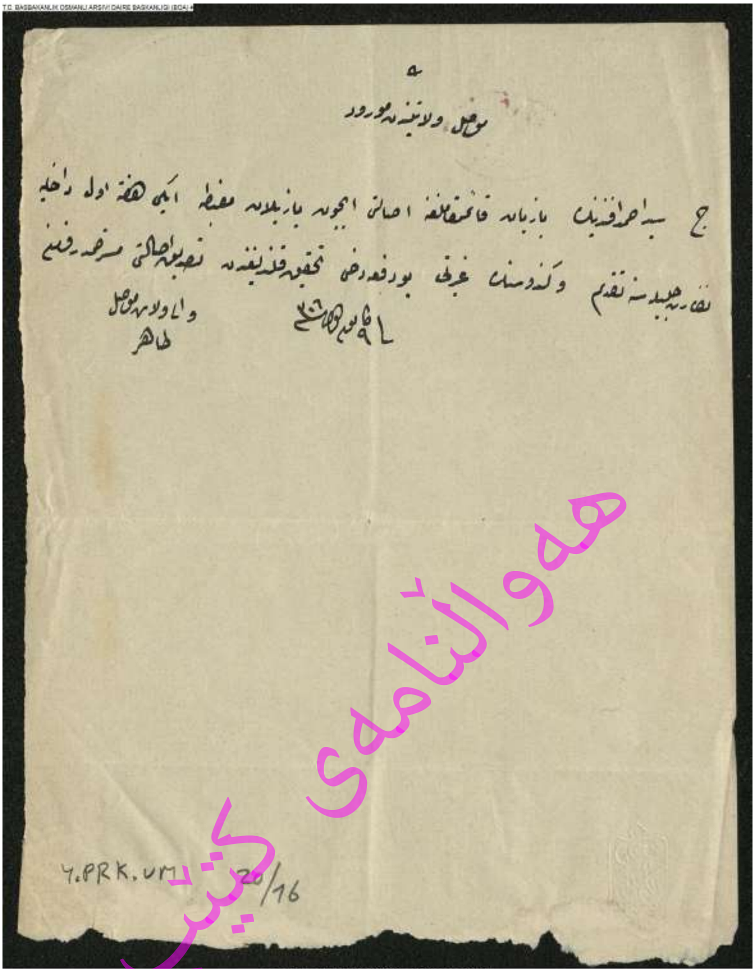
Y.PRK.UM 20/16

Y.PRK.UM.00020.00016.001

هەواڵنامەی کتێب

<table dir="rtl">
<tr><th>Y.PRK.UM.</th><th>00020.00016</th><th>9 جەمادی یەکەم 1308</th></tr>
<tr><td colspan="3">لە ویلایەتی موسڵ هاتووە
بەهۆی ڕەسەنایەتیەکەی سەید ئەحمەد ئەفەندی لە داواکاریەك نووسراوە کە لە قائیمقامیەتی بازیان دابنرێت، لە داواکاریەکە دوو ئامانج دەست نیشان کراوە یەکەم پێشکەشی نەزارەتی ناوەخۆ کراوە، هەروەها ئەمجارە لێکۆڵینەوەی لەسەر کراوە، پەسەندکردنی ڕەسەنایەتی کردووە، فەرمان.
لە ٩ کانوونی یەکەم ١٣٠٦
تاهیر والی ویلایەتی موسڵ</td></tr>
</table>

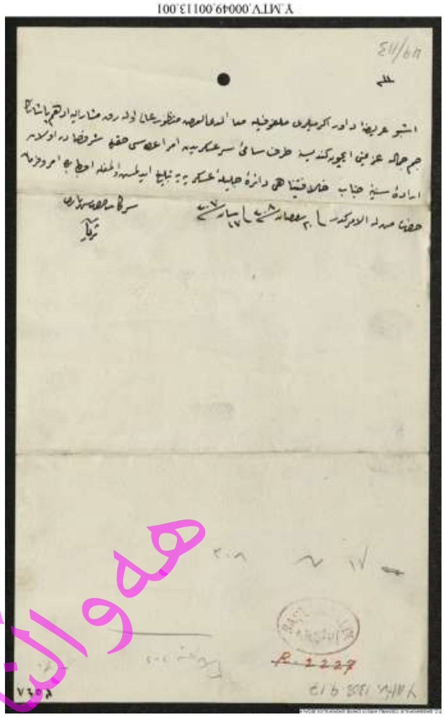

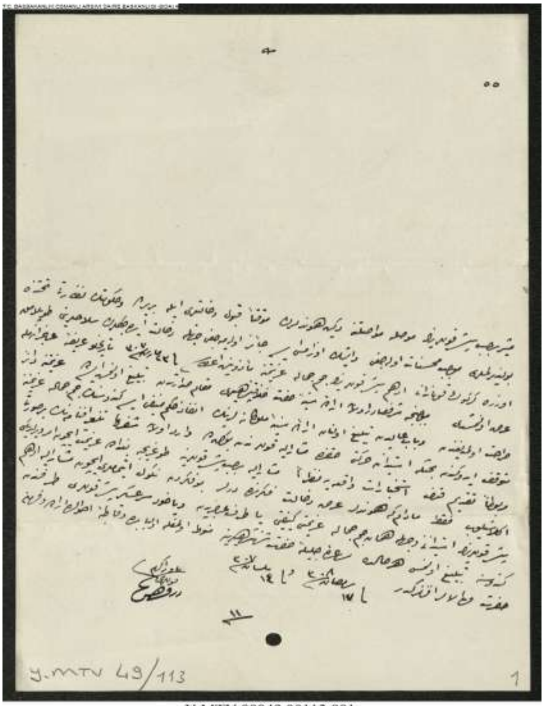

Y.MTV.00049.00113.001

هەواڵنامەی کتێب

Y.MTV.	00049.00113	20 ڕەمەزان 1308

موشـیری پاشـای بەنـدە خەریکـە دەگاتـە موسـڵ، هەمەوەنـدەکان بـە شـێوەیەکی کاتـی ملکەچبوونیـان قەبـوڵ کـراوە، لەگـەڵ ئـەوەش لـە ژێـر نەزارەتـی حکوومـەت دەمێننەوە، ئەمـەش کاری باشـی زۆر بـەدوا دادێـت هەروەها ئەگـەر ئـەم کارە درێـژە بکێشـێت ئـەوا گونجـاو نابێـت، بـە ملکەچبوونیـان چەکەکانیـان کۆدەکرێتـەوە، بەمـەش مۆڵـەت دراوە ئەدهـەم پاشـا قوماندانـی کەرکـووك بـەرەو چەمچەمـاڵ بـڕوات، ئەمـەش لەگـەڵ داواکاری مـن لـە ٢٣ مـارت ١٣٠٧ ڕاگەیەنـدرا بـوو، بـەم پێیـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی خەلافەتپەناهـی بـە سـەدارەت ڕاگەیەنـدراوە، بـەڵام لـە بـارەی ڕۆیشـتنی هیـچ ڕاسـتییەك نییـە، هەروەهـا لـە بابـی عالـی فەرمانـی پاشا ڕاگەیەنـدراوە، جێبەجـێ کردنـی حوکمەکەشـی لاری بوونـی تێدایـە، بۆیـە ڕۆیشـتنی بـۆ چەمچەمـاڵ وەسـتێنراوە، بـۆ وەرگرتنـی مۆڵەتـی جموجۆڵەکـەی ئەمجـارە بەنـدەی ناوبـراو لـە تەلەگرافنامـەی شـیفرە هاتـووە وێنەیەکـی هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە، بـە تێروانیـن لـە هەواڵگـری وا دەرکەوتـووە بەنـدەی پاشـای ناوبـراو فەرمـان دراوە ڕاسـتەوخۆ بچێتـە بەغـداد، بـەڵام مـادەم هەمەوەنـدەکان بیرۆکـەی ئەوەیـان هەیـە ملکـەچ بوونـی خۆیـان ڕابگەیەنـن، بـۆ ئـەوەی نکۆڵـی لـەم بیرۆکەیـە نەکـەن ئەدهـەم پاشا مۆڵەتـی پـێ بدرێـت بچێتـە چەمچەمـاڵ یاخـود لەلایـەن بەنـدەی پاشـای سـەر عەسـکەر ئـاگادار بکرێتـەوە، لـە هـەر حاڵەتێکـدا هـاوکاری جەنابـی شاهنشـای جەلیلـە هەبێـت، ئەمـر و فەرمـان فەرمانـی جەنابـی ئەفەندیمانـە، لـە ١٧ ڕەمـەزان ١٣٠٨ و لـە ١٤ نیسـان ١٣٠٧.

بـۆ ئـەم کارە لـە کاتـی ڕاگەیاندنـی سـەروو بـۆ ڕۆیشـتنی ئەدهـەم پاشـا بـۆ چەمچەمـاڵ لەلایـەن جەنابـی خەلافەتپەناهـی بـە فەرمانـی پاشـا ئـاگاداری دراوەتـە فەرمانگـەی سـەربازی تـا لەلایـەن سـەر عەسـکەرەوە مۆڵەتـی ڕۆیشـتنی پـێ بدرێـت، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٢٠ ڕەمـەزان ١٣٠٨ لـە ١٧ نیسـان ١٣٠٧.

جەنابی شەهریاری سەر کاتیب

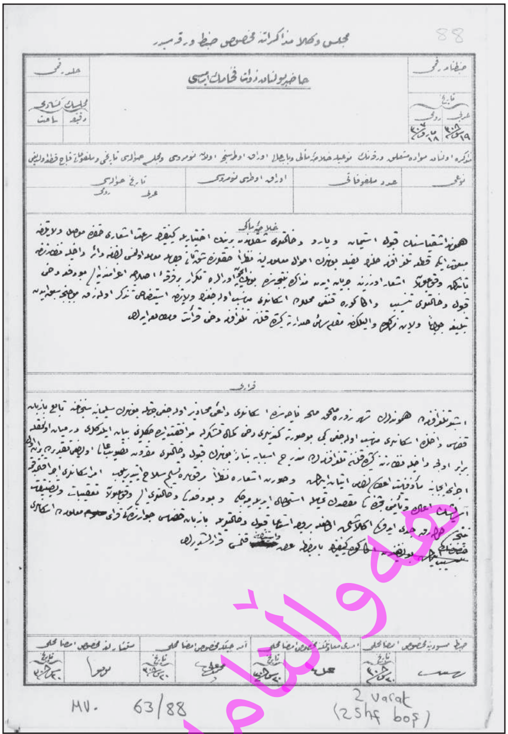

هەواڵنامەی کتێب

MV.	00063.00088	19 شەعبان 1308

١٩ شەعبان ١٣٠٨
١٨ مارت ١٣٠٧
پوختەی دارایی
لـە بـارەی قەبـوڵ کردنـی ملکەچبـوون و تـکای چەتەکانـی هەمەوەنـدە بـۆ بەپەلـە جێبەجـێ کردنـی کارەکانیـش لـە ویلایەتـی موسـڵ دوو پارچـە تەلەگرافنامـە هاوپێـچ بـە تێروانیـن لـە زانیاریـەکان لـە بـارەی مامەڵـەی ئەوانـە، لـە نەزارەتـی ناوەخـۆ نـووسراو کـراوە، بـە هاتنـی ئەنجامـی نوسراوەکـە ئەگەرچـی دووبـارە فرقەیەکـی چاکسـازی بـۆ ئـەوێ دەنێردرێـت، ئەمجـارە بـە قەبـوڵ کردنـی تکاکانیان بـە گوێرەی ئـەو تکایانە لە شـوێنەکان نیشـتەجێ دەکرێن، بـە هاتنـی نـووسراو لـە ویلایـەت بـە گوێـرەی وەڵامـی ئـەو نـووسراوەی کە هاتـووە لە والـی ویلایەتـی ناوهاتـوو ئەو تەلەگرافنامەیـەی کـە بـۆ سـەدارەت دەروات هێشـتا خوێندنـەوەی بـۆ دەکرێـت.

بریار
لـە تەلەگرافنامـەدا هاتـووە بـۆ نیشـتەجێ کردنـی هەمەوەنـدەکان لـە ناحیـەی مەلحـە گونجـاو نییـە، وا گونجاوتـرە لـە قـەزای بازیـان سـەر بـە سـانجەقی سـلێمانیە نیشـتەجێ بکرێـن، بـەم شـێوەیە ئەوانیـش بە ئەوپـەڕی سوپاسـەوە قەبوڵـی دەکـەن، سـەرەتا ئـەو تەلەگرافنامەیـەی بـۆ نەزارەتـی ناوەخـۆ نێـردراوە، هۆکارەکانـی قەبـوڵ کردنـی تـکای ئەوانـە بـاس کـراوە، هەرچـی زووە ڕەزامەنـدی بدرێـت لەسـەر جێبەجـێ کردنـی کارەکـە، هەروەهـا بـە تێروانیـن لـە ئاماژەکان ناوبـراوان چەکەکانیـان رادەسـت دەکەنـەوە، فەرمانـی نیشـتەجێ کردنیشـیان پەیوەسـت دەبێـت بـە بەرقـەرار بوونـی ئاسـایش و جێگیـر بوونـی ئەمنیـەت، بـۆ بەرقەرارنەبوونـی ئەوانـەش بـە تەواوەتـی ناکرێـت، تـکای ئەمجارەیـان لـە ئەنجامـی چاودێـری کردنیـان بـە فەرمـی ئەنجام بدرێـت، لەگـەڵ قەبوڵ کردنـی تکایان سـەبارەت بە نیشـتەجێ کردنیـان لـە دەوروبـەری قـەزای بازیـان لە گونـدی دیاریکـراودا بـە بریارنامـە راگەیەنـدراوە و ڕەزامەندی دراوە، کـراوە بـە بریـار.

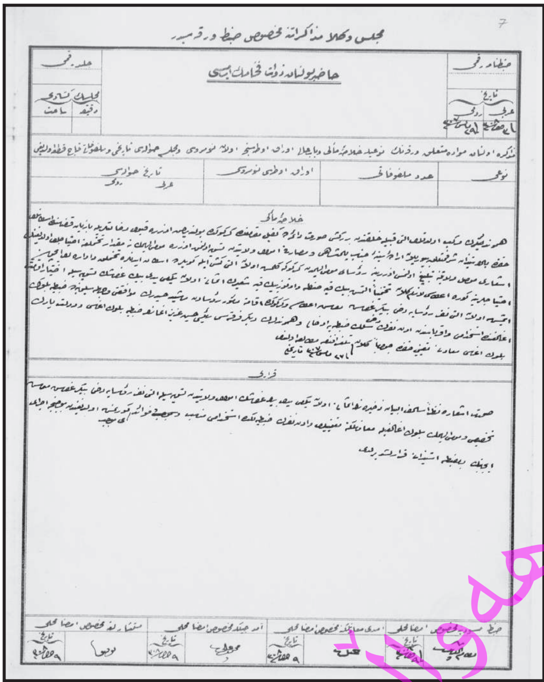

MV.	00065.00007	3 سەفەر 1308

٣ سەفەر ١٣٠٨
٢٩ مایس ١٣٠٧
پوختەی دارایی
هەمەوەنـدەکان لـە شـەش هـۆز پێکهاتـوون، لـە هـەر یەکەیان یـەك کـەس بە شـێوەیەکی هەمیشـەیی وەکـو کەفیل لـە کەرکـووك نیشـتەجێ بکرێـن، لەگـەڵ قەبـوڵ کردنـی ملکـەچ بوونیان لـە قـەزای بازیـان نیشـتەجێ بکرێـن، بـۆ ئەمـەش پێویسـت بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی پاشـا دەبێـت هەروەهـا خەرجـی پـارە لـە ویلایـەت ڕێـك دەخرێت، جگـە لـەوە ناوبـراوان پێویسـتیان بـە بـری چەنـد دانەوێڵـە هەیـە، بـە ڕاگەیەندراوێـك ویلایەتـی موسـڵ ئـاگادار کراوەتـەوە، بەرپرسـەکانی ناوبـراوان هاتوونەتـە کەرکـووك لەگـەڵ ئـەو شـەش کەسـەش ئەوانـەی لەگەڵیـان هاتـوون لـە نیشـتەجێ کردنیـان لـە گوندەکان بـۆ بەڕێوەبـردن و دانەوێڵـە بـە گوێـرەی پێداویسـتی خۆیـان بۆیـان دابیـن دەکرێـت، بـە تەخمینـی ٦٠٠٠ قیـە گەنـم و ٣٠٠٠٠ قیـە جـۆ بـە ڕێکخسـتنی ٢٧٠٠٠ قـوروش دابیـن دەکرێـت، جگە لـەوە بـۆ ئـەو شـەش سـەرۆکە بـۆ هـەر یەکەیـان ١٠٠٠ قـوروش مووچەیـان پـێ بدرێـت، هەروەهـا لـە کەرکـووك لـەو فەرمانبـەرە سـەرۆکانەی کـە لـە کورکـووك نیشـتەجێ دەکرێـت ڕەشـید حەیـدەر بـە وەرگرتنـی ڕەزامەنـدی لـە سـلێمانیە بـە ئاغـای بلۆکـی پۆلیـس دەسـتبەکار دەبێـت، لـە کەسوکارەکانیشـی ١٠ کـەس دەخرێنـە نـاو سـلکی پۆلیسـی، هەروەهـا سـەرۆکی فرقەکـەی تـری هەمەوەنـدەکان حوسـێن عەزیـز ئاغـا، وەکـو ئاغـای بلۆکـی پۆلیـس و یاریـدەدەری ئاغـای بلـۆك دادەمـەزرێ، لـە وەڵامـدا تەلەگرافنامـە لـە ٢٧ مایـس ١٣٠٧ هاتـووە و خوێندنـەوەی بـۆ کـراوە.

بریار
بـە تێڕوانیـن لـە وێنـەی ئاماژە پێکراوەکـە ئـەو زەخیرەیـەی باسـکراوە هەشـت یەکـی دەکاتـە ٢٠٠٠٠ قـوروش پـارە، لـە ویلایـەت ڕێـك دەخرێـت، جگـە لـەوەش بـۆ سـەرۆکەکانیش هـەر یەکـە ١٠٠٠ قـوروش مووچەیـان بـۆ دابیـن دەکرێـت، هەروەهـا لـە بـارەی دامەزراندنـی ئاغـای بلـۆك و یاریدەدەرەکانـی و دامەزراندنـی ١٠ کـەس بـە گونجـاو زانـراوە وەکـو پۆلیـس دابمەزرێـن، هەروەهـا سـوودەکانی بینـراوە، بۆیـە جێبەجێ بکرێـت و بە بریارنامـە مۆڵەتەکەی کراوەتـە بریـار.

هەولێرنامەی کتێب

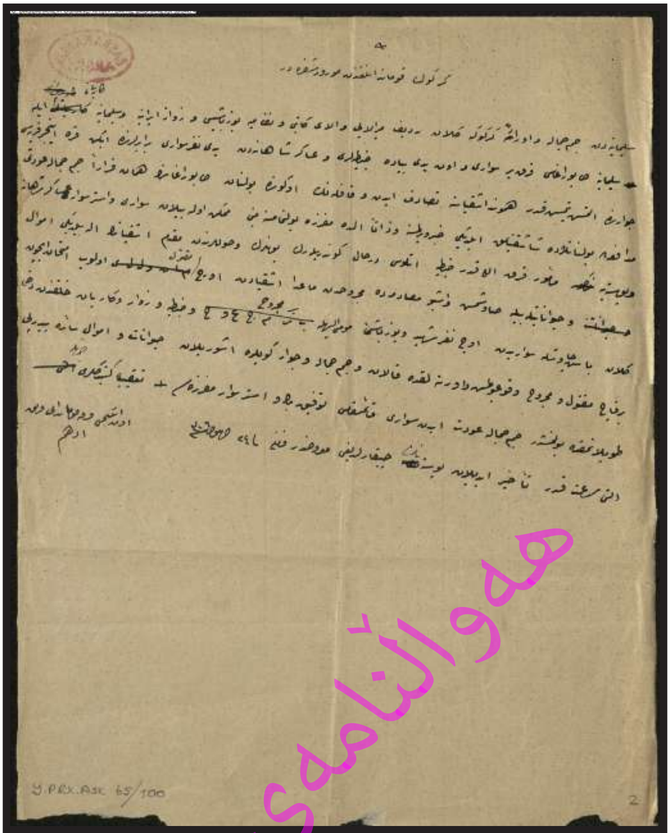

Y.PRK.ASK.	00065.00100	**21 سەفەر 1308**

شیفرەی قوماندانیەتی کەرکووك هاتووە
لە سلێمانیە بۆ چەمچەماڵ لەوێشەوە بۆ کەرکووك هاتوون، میر ئالای رەدیف و کاتیبی ئالای و یوزباشی نیزامیە و گەشتیاری ئێرانی و کاروانی سلێمانیە لەگەڵ تابور ئاغای سلێمانیە کە لە ٤١ سوارە و ١٧ پیادەی پۆلیس و ٧ سوارە لە سەربازی شاهانە پێك دێن بەیەکەوە بوونە لە دەوروبەری گوندی قەرە هەنجیر نزیکەی ٦٠ تا ٧٠ چەتەی هەمەوەند بە رێکەوت تووشی یەکتر بوونە هەروەها لەو رۆژە ئەو کاروانە تابور ئاغاکەی یەکسەر بە هەڵاتن گەراوەتەوە چەمچەماڵ ئەوانەی بەرگریشیان کردووە تووشی حەپەسان بوونە، بەم شێوەیە هەواڵیان ناردووە، جگە لەوەش مەفرەزەیەکی تر لە ژێر دەستیان نەبووە، پۆستە نێردراوە ئەوەی لە دەست دێت سوارە و ئێستر سوارەی سەربازی شاهانە و لە فەرمانبەر نزیکەی ٤٥ پۆلیس هەر ئێستا بنێردرێت، لەگەڵ گەیشتنی ئەوانیش سەرەتا چەتەکان بەشەرەوە پارەوپول و کەلوپەل و ئاژەڵیان دەست کەوتووە، لەم رووبەرووبوونەوە لە بریندار بوون جگە لە چەتەکان ٣ کوژراو هەیە، ئەوانەی ئەو سوارانەی بۆ تاقیکردنەوە هاتوون لەگەڵ باش چاوش، لە سوارەکان ٣ کەس شەهید بوونە، هەروەها لەگەڵ یوزباشی ناوبراو برینداریکیش هەیە، لە خەڵکی پۆلیس و گەشتیار و کاروان چەند کوژراو و برینداریك هەیە، ئەوەی لەم ناوە ماوەتەوەش لە چەمچەماڵ و گوندەکانی چواردەوری ئاشوریەکان ئەو ئاژەڵ و کەلوپەلانەی کە پەرشوبلاوبوونەوە کۆیان کردۆتەوە، قائیمقامی سوارە تۆفیق بەگ و مەفرەزەی ئێستر سوار گەراونەتەوە چەمچەماڵ، خۆیان بۆ چاودێری کردن چووبوونە ئەو شوێنە، شەش کاتژمێر پۆستەکەیان دواکەوتووە، لە دەرکەوتنی پۆستەکە ئەمانە راگەیەندراوە، فەرمان، لە ٢٤ ئەیلوول ١٣٠٦.
فەریق ئەدهەم قۆماندانی فرقەی ١٢

هەواڵنامەی کتێب

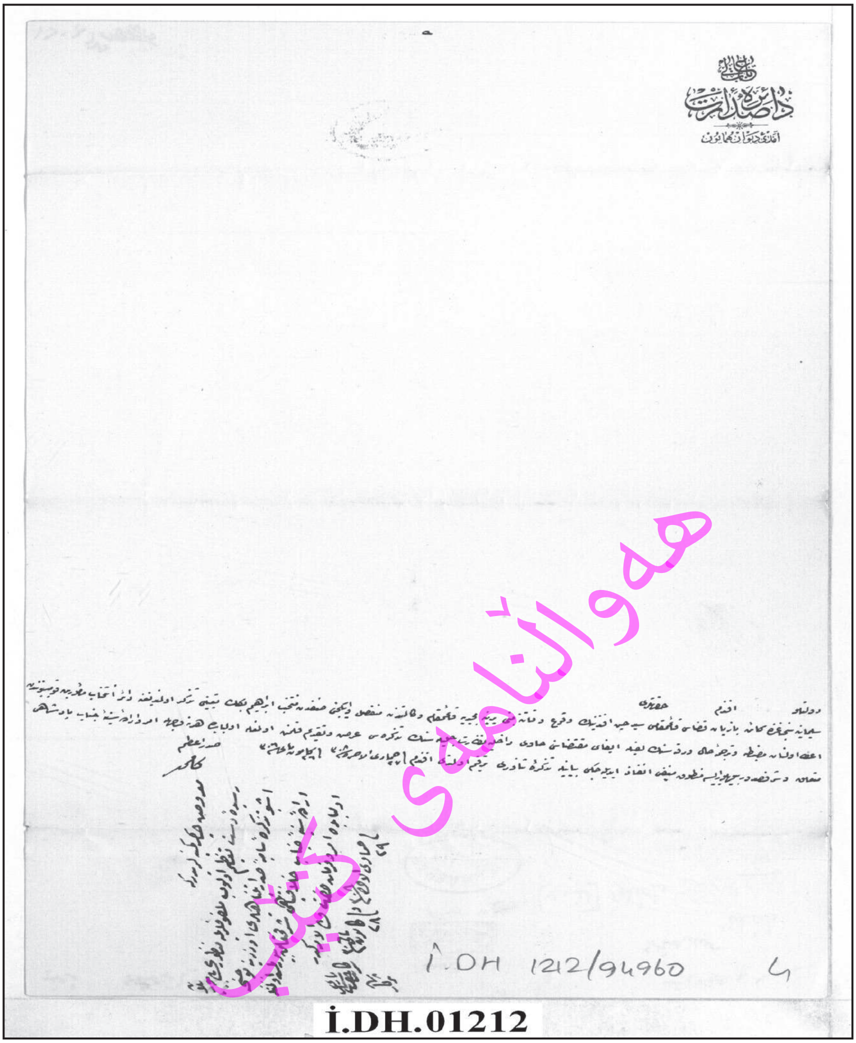

هەواڵنامەی کتێب

.I.DH.	01212.094960	27 جەمادی كۆتایی 1308

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
بۆ جەنابی ئەفەندیم
لە قەزای بازیان سەر بە سانجەقی سلێمانیە بەهۆی مردنی قائیمقام سەید حوسێن ئەفەندی، لە شوێن ئەو لە وەكالەتی قائیمقامی مەجیدیە جیابۆتەوە، هەروەها سەبارەت بە دامەزراندنی ئیبراهیم بەگ هەڵبژێردراو لە چینی سێیەم نووسراو كراوە و لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران بڕیارنامە دەرچووە، كاغەزی وەرگێردراوی كەسێتیشی لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە راگەیەندراوە و پێشكەش كراوە، بە هەر شێوەیەك بێت ئەمر و فەرمانی پاشای جەنابی پاشا چ بفەرموێت جێبەجێ دەكرێت، نووسراو ژمارەی لەسەر نووسراوەتەوە، لە ٢٧ جەمادی كۆتایی ١٣٠٨ و ٢٦ كانوونی دووەم ١٣٠٦.

سەدری ئەعزەم

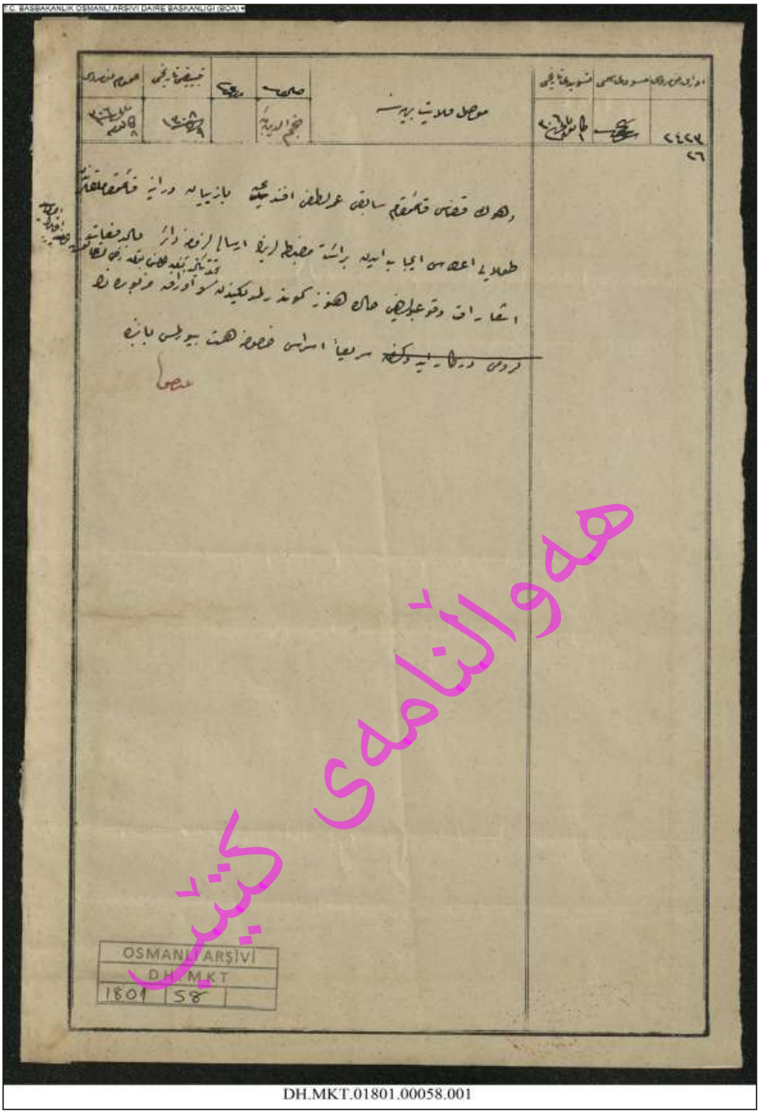
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

OSMANLI ARŞİVİ
DH. MKT
1801 | 58

DH.MKT.01801.00058.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01801.00058	9 جەمادی کۆتایی 1308
٩ جەمادی کۆتایی ١٣٠٨ ٨ کانوونی دووەم ١٣٠٦ بۆ ویلایەتی موسڵ قائیمقامی پێشووی قەزای دهۆك عومەر لوتفی ئەفەندی لەبەر ئەوەی لە قائیمقامیەتەکانی بازیان و رانیە بووە، پێویستی کردووە بریارنامەی پاکانەی بۆ بنێردرێت، بە هەنگاو ئاماژەی پێکراوە، بەڵام تا ئێستا نەنێردراوە، بۆ دڵنیابوونەوە، ئەمجارە داواکراوەتەوە، بەپەلە جێبەجێ بکرێت، بۆ ئەم مەبەستە داواکراوە هیممەت بکرێت.		

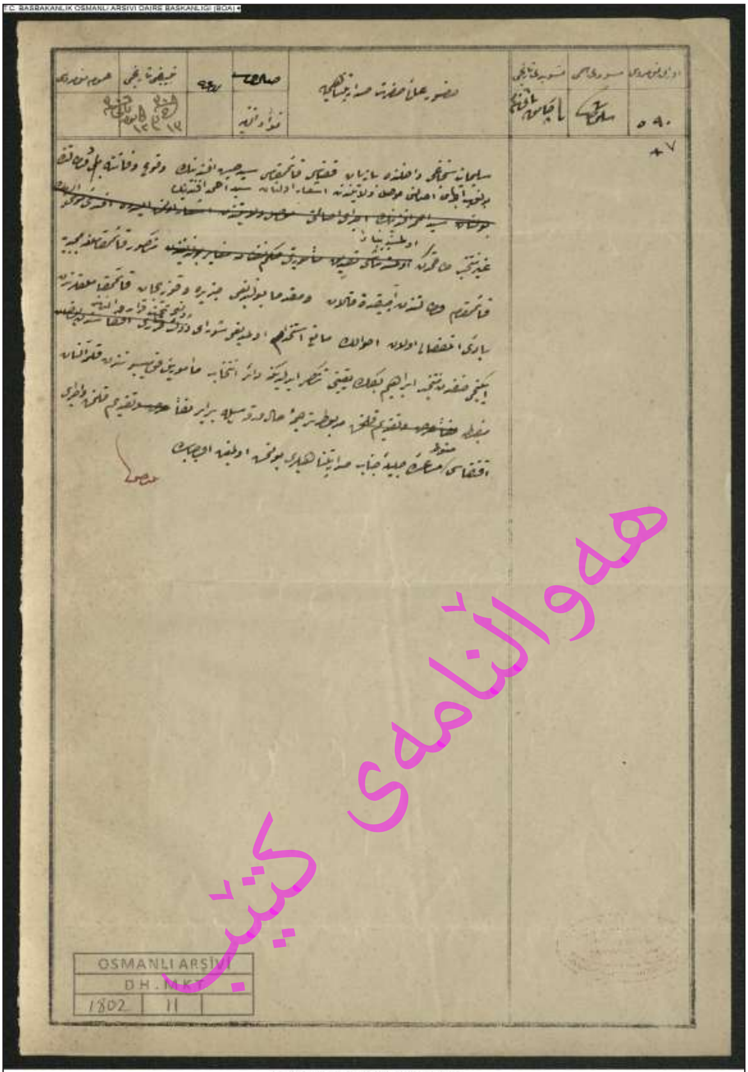

DH.MKT.01802.00011.001

DH.MKT.	01802.00011	13 جەمادی کۆتایی 1308

١٣ جەمادی کۆتایی ١٣٠٨
١٢ کانوونی دووەم ١٣٠٦
جەنابی‌سەدارەتپەناهی
لـە نـاو سـانجەقی سـلێمانیە، قائیمقامـی قـەزای بازیـان سـەید حوسـێن ئەفەنـدی بەهـۆی مردنیـەوە بـە وەکالـەت سـەید ئەحمـەد ئەفەنـدی خراوەتـە شـوێنی ئەمـەش لـە ویلایەتـی موسـڵ ئامـاژەی پێکـراوە، بـەڵام لەبـەر ئـەوەی لـە تاقمـی هەڵنەبژێراوەکانـە، بۆیـە ئیبراهیـم بـەگ لـە چینـی دووەم دامەزرێـت بـۆ ئەمـەش نـووسراو کـراوە، لـە قۆمیسـیۆنی هەڵبژاردنـی فەرمانبـەران دراوەتـە قەڵـەم، بریارنامـە لەگـەڵ کاغـەزی وەرگێـراوی زانیـاری بەیەکـەوە پێشـکەش کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنیشـی پێویسـتی بـە هـاوکاری سـەدارەتپەناهییە.

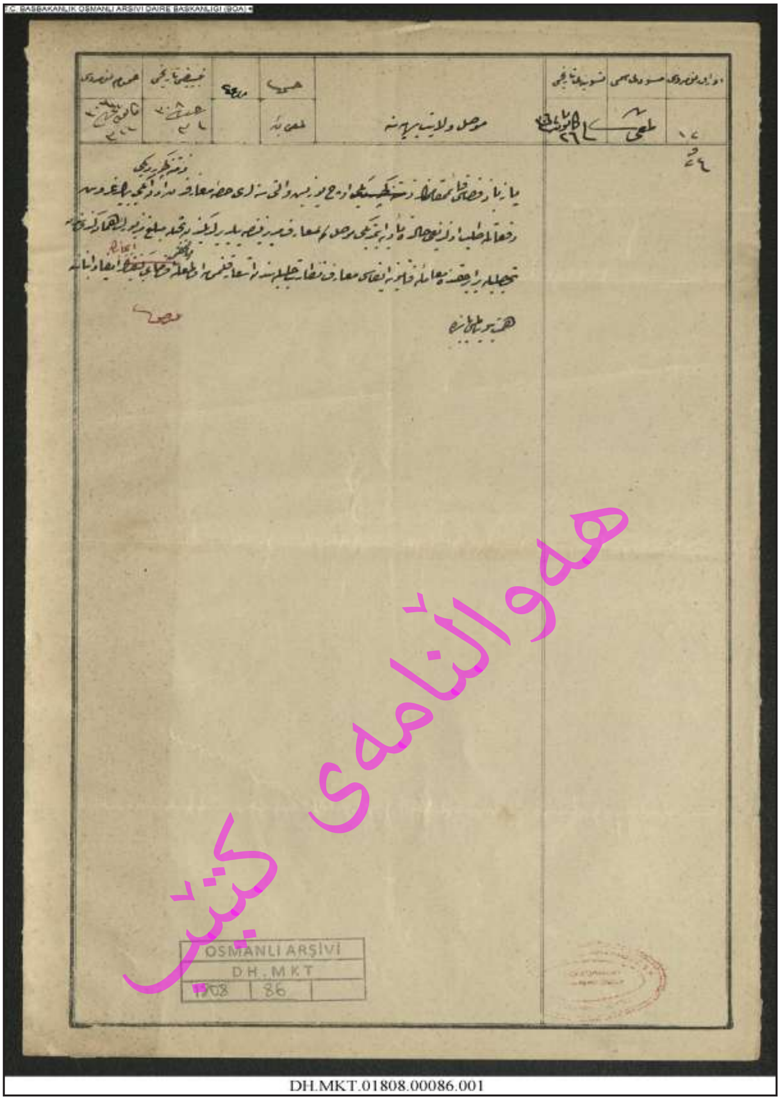

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01808.00086	3 رەجەب 1308

٣ رەجەب ١٣٠٨
٣١ کانوونی دووەم ١٣٠٦
بۆ ویلایەتی موسڵ

قائیمقامی قـەزای بازیـان سـاڵەکانی ١٣٠٥ و ١٣٠٦ لـە داهاتـی مەعاریف ١٢٠٠٠ قوروشـی خسـتۆتە سـەر هەژماری خـۆی، بـە چەنـد جارێـك داوا کراوەتـەوە، بـەڵام نەیگەراندۆتـەوە، ئەمـەش لـە بەرێوەبەرایەتـی مەعاریفـی موسـڵ راگەیەنـدراوە، لـە نەزارەتـی مەعاریفـی جەلیلـەش ئاماژەی پێکـراوە کـە بـڕە پـارەی باسـکراو هـەر ئێسـتا لەگـەڵ خـودی خـۆی بەیەکـەوە چۆنیەتـی مامەڵـەی یاسـایی لەسـەر جێبەجـێ بکرێـت، بـە لێکۆڵینـەوە هیممـەت بکرێت لەسـەر چارەسـەرکردنی.

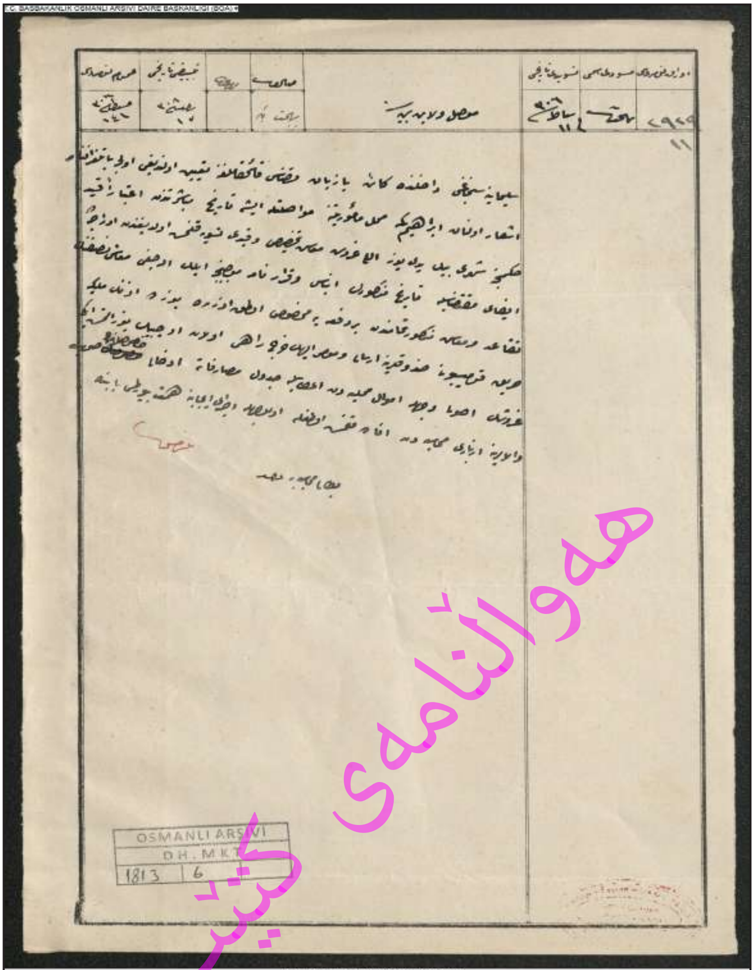

DH.MKT.01813.00006.001

هەوالنامەی کتێب

DH.MKT.	01813.00006	17 رەجەب 1308

١٧ رەجەب ١٣٠٨
١٤ شوبات ١٣٠٤
بۆ ویلایەتی موسڵ
لـە نـاو سـانجەقی سـلێمانیە بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان دامـەزراوە، سـەرەتا بـە تەلەگرافنامە هـەواڵ نێـردراوە، هـەر کـە ئیبراهیـم بـەگ گەیشـتە شـوێنی مەبەسـت لـە مێـژووی دەسـت بەکاربوونـی بـە بریـاری حوکمەکـەی مانگانـە ١٧٥٠ قـوروش مووچـەی بـۆ دەبرێتـەوە، هەروەهـا نووسراوەکەشـەی ڕێکخـراوە، لـەوێ لەگـەڵ جێبەجـێ کردنـی لـە مێـژووی ناوهاتـووەوە پشـت بەسـتن بـە ڕاگەیانـدن و بریارنامـە ئـەو مووچـەی کـە مانگانـە وەریدەگرێـت نیـوەی بـۆ خانەنشـینی دابیـن دەکرێـت، لـە ١٠٪ ی دەنێردرێتـە قۆمیسـیۆنی سـندوقی ئاگرکوژێنـەوە، هەرچـی خەرجـی ڕێـگای ناوبـراوە ٣١٦٢ قوروشـە ئەویـش لـە پارەوپولـی خۆچێـی وەریدەگرێـت، لـە خشـتەی خەرجیـش نووسراوەتـەوە و لـە سـەروو نووسراوەتـەوە و لـە ژمێریـاری باسـکراوە، هیممـەت بکرێـت بـۆ جێبەجـێ کردنـی.

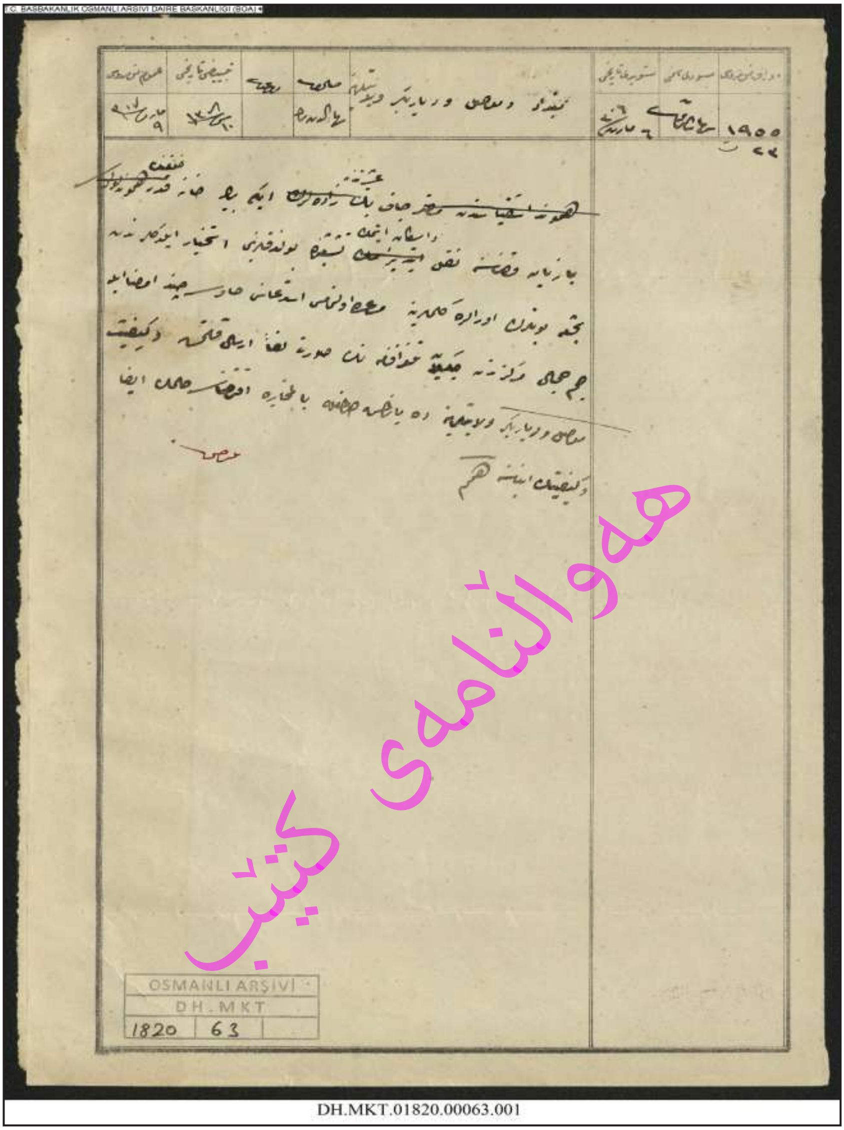

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01820.00063	10 شەعبان 1308

١٠ شەعبان ١٣٠٨
٩ مارت ١٣٠٧
بۆ ویلایەتەکانی بەغداد و موسڵ و دیاربەکر
لـە هـۆزی جـاف نزیکـەی ٢٠٠٠ خانـەی خەڵـك هـەوڵ دەدرێـت بگوازرێتـەوە قـەزای بازیـان و نیشـتەجێ بکرێـن، لەگـەڵ هاتنـی ئـەم هەواڵـە داوا کـراوە یارمەتـی ئەوانـە نەدرێـن کـە دێنـە ئـەوێ، بـە چەنـد واژوویەك لـە مەرکەزی چەمچەمـاڵ تەلەگرافنامـە دەرچـووە، هاوپێـچ نێـردراوە، چۆنیەتیەکەشـی بـۆ ویلایەتـی موسـڵ و دیاربەکـر نـووسرا کراوە.

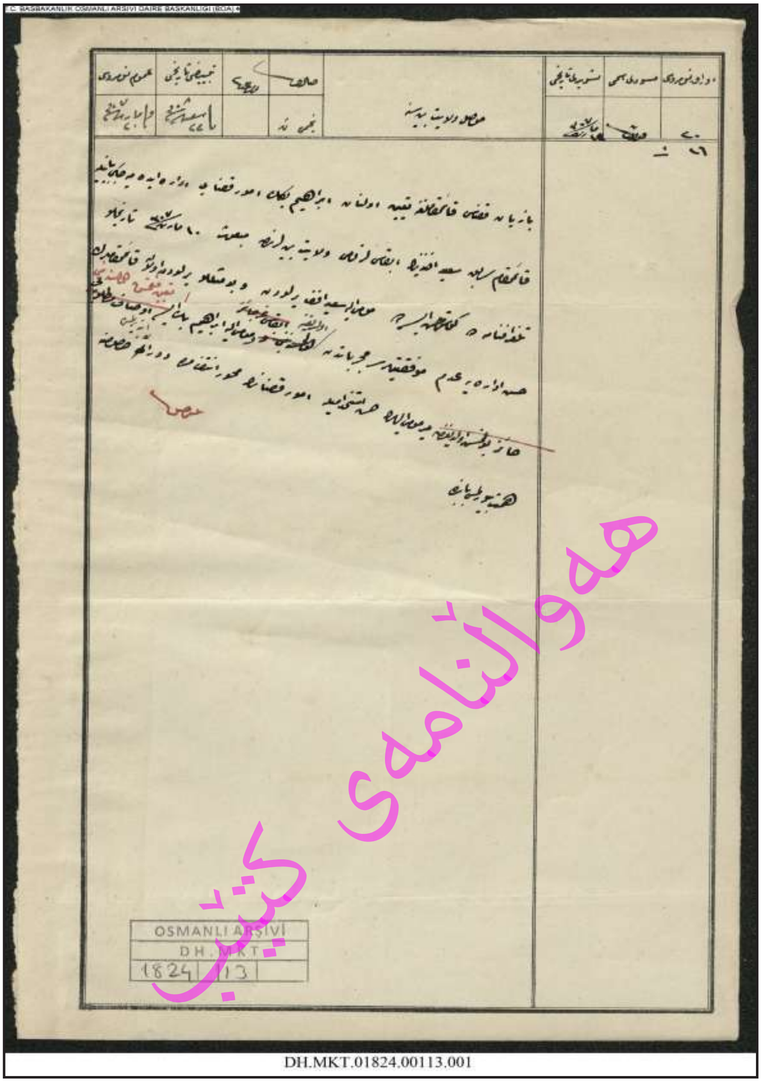
OSMANLI ARŞİVİ
DH. MKT.
1824 113
DH.MKT.01824.00113.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01824.00113	22 شەعبان 1308

٢٢ شەعبان ١٣٠٨
٢٠ مارت ١٣٠٧
بۆ ویلایەتی موسڵ
لە قائیمقامی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ دامەزراوە، بەڵام لەبەر ئەوەی راگەیەندراوە کە ناتوانی کارگێری قەزا بەرێوە ببات، بۆیە بە پێویست زانراوە قائیمقامی پێشوو سەعید ئەفەندی لە شوێن خۆی بمێنێتەوە، بۆ ئەمەش لە مێژووی ١٠ مارت ١٣٠٧ لە ویلایەت تەلەگرافنامە نێردراوە، ئەگەرچی لە ویلایەت بەم شێوەیە ئاماژەی پێکراوە، بەڵام لەم جۆرە شوێنانە بە گوێرەی ئەزمون دەرکەوتووە کە قائیمقامەکان لە بەرێوەبردنی کارگێری ناوچەکە سەرکەوتوو نابن، هەروەها لەبەر ئەوەی ئیبراهیم بەگ دامەزراوە، لە کارەکەی سەرکەوتوو دەبێت و کاروباری قەزا بەباشی بەرێوە دەبات، بۆیە لەم بارەیەوە هیممەت بکرێت.

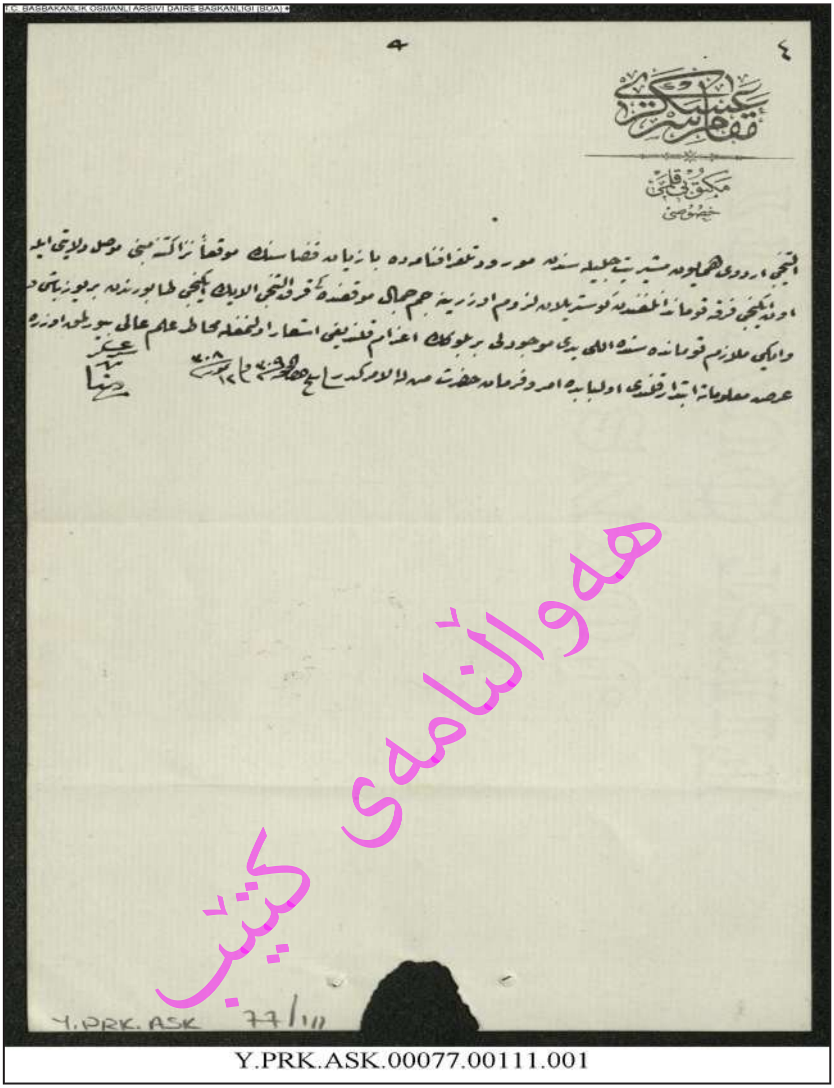

هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK.	00077.00111	28 زیلحیجه 1309

پلەوپایەی سەرعەسکەر
قەڵەمی نووسین
تایبەتی
تەلەگرافنامە لە موشیرەتی جەلیلەی لەشکری شەشەمی همایۆن لە قەزای بازیان بەهۆی ناسکی شوێنەکەی لەگەڵ ویلایەتی موسڵ لە قوماندانیەتی فرقەی ١٢ بە پێویستی زانیوە لە چەمچەماڵ ئالای ٤٦ تابوری دووەم یەك یوزباشی و دوو مولازم لە قوماندانی ٥٧، یەك بلۆك نێردراوە، بەم ئاماژەپێکردنەی سەروو، زانیاریەکان راگەیەندراون، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە کۆتایی زیلحیجە ١٣٠٩ و لە ١٢ تەمموز ١٣٠٨.

سەرعەسکەر

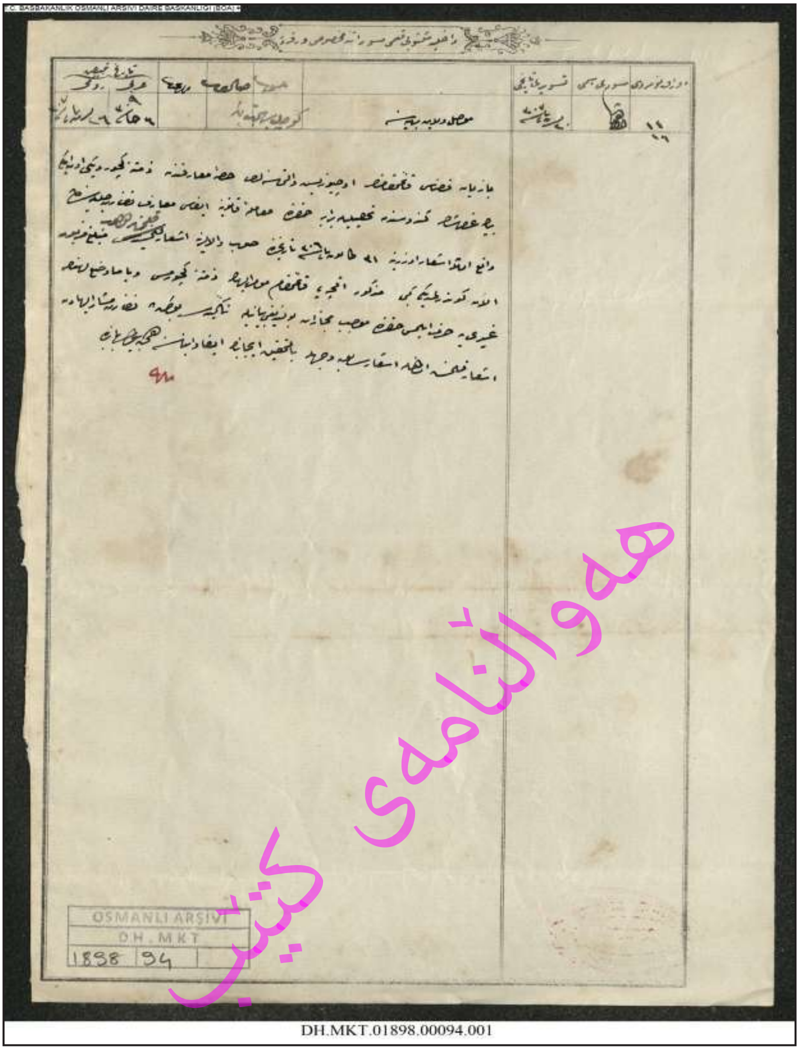

هەواڵنامەی کتێب
DH.MKT.01898.00094.001

DH.MKT.	01898.00094	6 جەمادی یەکەم 1309

٦ جەمادی یەکەم ١٣٠٩
٢٦ تشرینی دووەم ١٣٠٧
بۆ ویلایەتی موسڵ
قائیمقامی قەزای بازیان لە ساڵەکانی ١٣٠٥ و ١٣٠٦ لە داهاتی مەعاریف ١٢٠٠٠ قوروشی خستۆتە سەر هەژماری خۆی، لەگەڵ داهاتی خۆی بەیەکەوە بۆ جێبەجێ کردنی مامەڵەی یاسایی لە سەر ئاماژە پێکردنی نەزارەتی مەعاریفی جەلیلە لە مێژووی ٣١ کانوونی دووەم ١٣٠٦ بۆ واڵا راگەیەندراوە، ئەو برە پارەیەی کە وەریگرتووە نەیناردۆتەوە، ئاقچەی باسکراو کە خراوەتە سەر هەژماری قائیمقامی ناوبراو بە هەر بۆنەیەکیش بێت خەرج کردنی لە یەکێکی تر راگەیەندراوە لە بەرامبەر ئەوەدا دەبێ سزا بدرێت، ئەمجارە لە نەزارەتی ناوهاتوو ئاماژەی پێکراوە، لەسەر ئاماژەی پێشووش بە لێکۆڵینەوە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردن و راگەیاندنی.

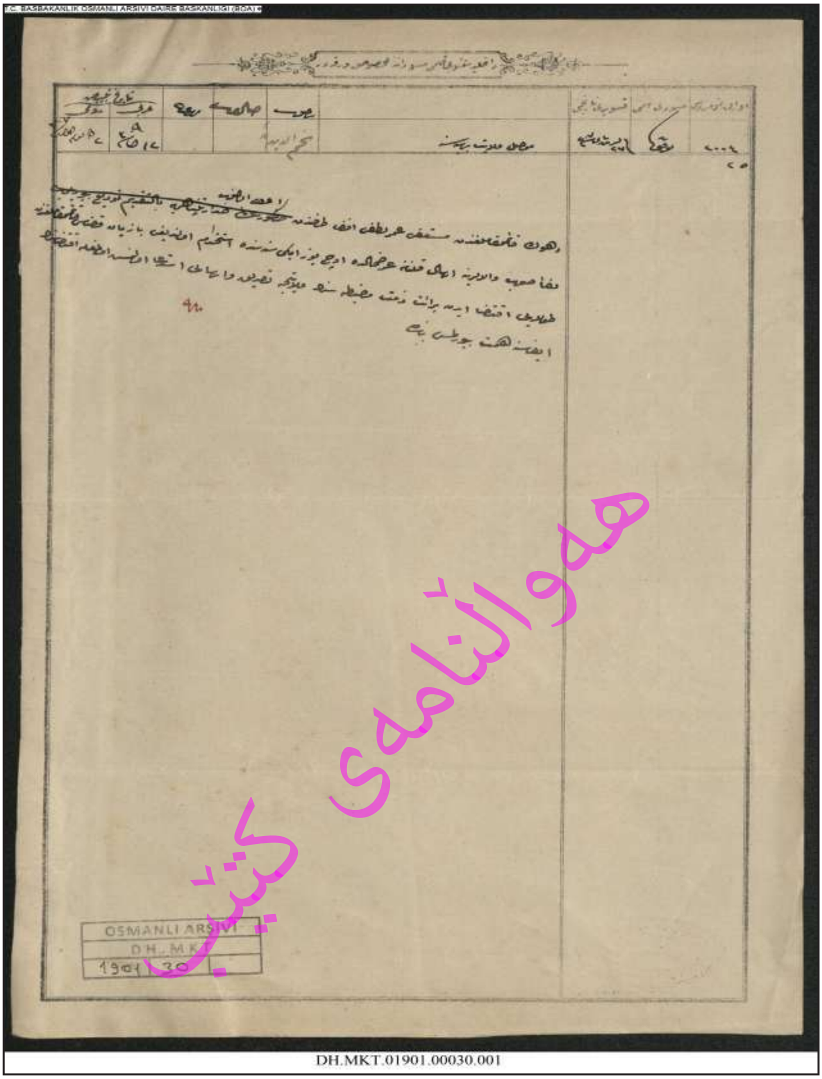
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞIVI DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

OSMANLI ARŞIVI
DH. MKT
1901 30

DH.MKT.01901.00030.001

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01901.00030</td><td>12 جەمادی یەکەم 1309</td></tr>
<tr><td colspan="3">١٢ جەمادی یەکەم ١٣٠٩
٢ کانوونی یەکەم ١٣٠٧
بۆ ویلایەتی موسڵ
عومەر لوتفی ئەفەندی لە قائیمقامیەتی دهۆك دەستی لە کار کێشاوەتەوە، ئەو داواکاریەی کە بۆ سەروو نێردراوە لە ساڵی ١٣٠٢ کاری کردووە، بۆ ئەوەی لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان دەست بە کار بێت لە داواکاریەك داواکراوە پاکانەی ئەستۆکەی لە ویلایەت پەسەند بکرێت و بنێردرێتەوە، هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

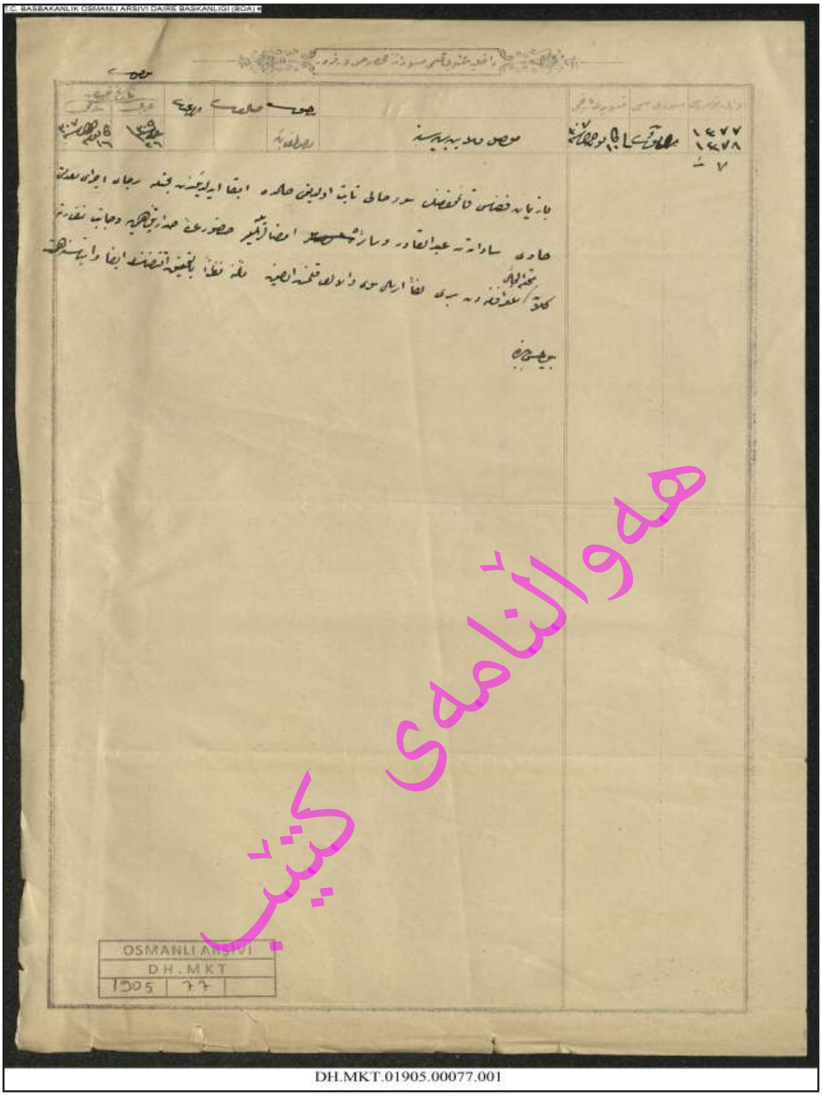

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01905.00077</td><td>26 جەمادی یەکەم 1309</td></tr>
<tr><td colspan="3">٢٦ جەمادی یەکەم ١٣٠٩
١٦ کانوونی یەکەم ١٣٠٧
بۆ ویلایەتی موسڵ
قائیمقامی بازیان کارە خراپەکانی پەسەند کراوە، بەهۆی مانەوە و دوورنەخستنەوەی لە خانەدانەکان عەبدولقادر و ئەوانی تر واژوویان کردووە و تەلەگرافنامەیان بۆ سەدارەت و نەزارەت ناردووە، لەوێشەوە بۆ سەروو نێردراوە، داوایان کردووە لێکۆڵینەوە لەسەر ئەم بابەتە بکرێت.</td></tr>
</table>

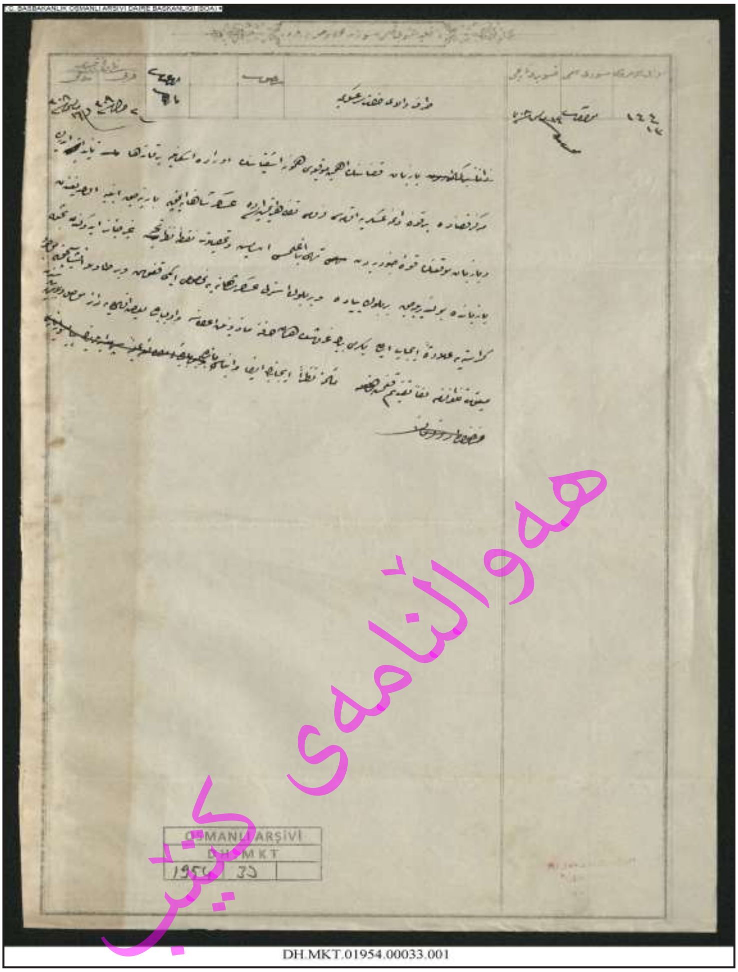

DH.MKT.01954.00033.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01954.00033	2 زیلقەعدە 1309

٢ زیلقەعدە ١٣٠٩
١٦ مایس ١٣٠٨
بۆ جەنابی والای سەر عەسکەر
لەبەر گرنگی شوێنی قەزای بازیان لە بارەی نیشتەجێ کردنی چەتەکانی هەمەوەند دەبێ جارێکی تر دڵنیا ببنەوە، پێویستیشە لە مەرکەزی قەزا هێزێکی سەربازی هەمیشەیی جێگیر بکرێت، بەڵام بۆ ئەمەش سەربازی شاهانە پێویستی بە بینای نیشتەجێیە، بە تێروانین لە خاڵی ئاسایش و داهات گونجاو نییە، بۆیە ئەو بلۆکە پیادەیەی کە لە بازیان بوونی هەیە، هەروەها بۆ یەك بلۆك ئێستر لە سەربازی شاهانە دوو قاوش دروست بکرێت، ئەو کەرستەیەی پێویستە زیاد بکرێت، بۆ ئەم مەبەستە ڕەزامەندی دراوە لەسەر خەرج کردنی ٢٠٠٠٠ قوروش، بە گوێرەی هەندێك ووتە لە ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە هاتووە و پێشکەش کراوە، پێویستە جێبەجێ بکرێت و ڕابگەیەندرێت.

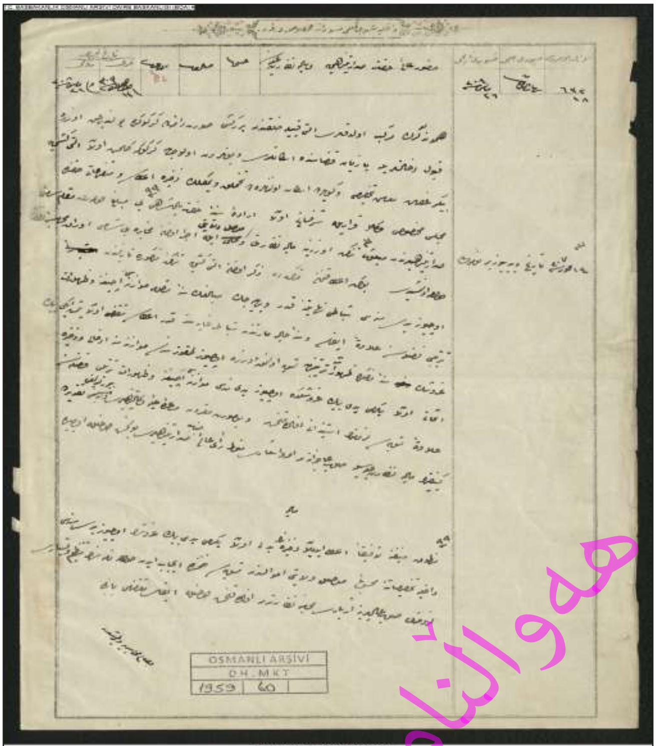
DH.MKT.01959.00060.001

DH.MKT.	01959.00060	14 زیلقەوعدە 1309

١٤ زیلقەعدە ١٣٠٩
٢٨ مایس ١٣٠٨
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی و نەزارەتی دارایی پایەبەرز
هەمەوەنـدەکان لـە شـەش هـۆز پێکهاتـوون، لـە هـەر هۆزێـك یەکێکیـان بـە شـێوەیەکی هەمیشـەیی لـە کەرکووك بمێننـەوە، لەگـەڵ قەبـوڵ کردنـی تکاوپارانەوەیـان لـە قـەزای بازیـان نیشـتەجێ بکرێن، لەوانەش لەو شـەش کەسـەی کـە دێنـە کەرکـووك بـۆ هـەر یەکـە ١٠٠٠ قـوروش مانگانـە مووچەیـان بۆ ببرێتـەوە، ئەوانـەی لە گوندیش نیشـتەجێ دەکرێـن بـە تەخمیـن خـۆراك و زەخیرەیـان بـۆ دابیـن بکرێـت، بـە بڕیـاری ئەنجوومەنی تایبەتـی بریکارەکان لەسـەر فەرمانـی پاشـای جەنابـی پاشـا لـە ١٤ تەممـوز ١٣٠٧ ژمـارە ٧٠١ نـووسراوی سـەدارەتپەناهی نەزارەتـی دارایی لەگەڵ ویلایەتـی موسـڵ گفتوگـۆ لـە نێوانیـان کـراوە، گشـت کاغەزەکانـی حەواڵـەی نەزارەتـی ژمێریـاری کـراوە، ئەمجـارە ئـەو نـووسراوەی کـە دراوە تێـدا هاتـووە بـۆ ئـەم شـەش کەسـە لـە مێـژووی نـووسراوی ناوهاتـوو تـا کۆتایـی سـاڵی ١٣٠٧ کۆتایـی شـوبات ئـەو بـڕە پارەیـەی کـە دەدرێـت، لـە موازەنـەی ئـەم ساڵەوە دابیـن دەکرێـت، هەروەهـا لـە مارتـی ئـەم ساڵەوە تـا کۆتایـی شـوبات ٧٢٠٠٠ قـوروش لـە سـاڵی باسـکراودا ڕێـك دەخرێـت، لـە موازەنـەی سـاڵی ١٣٠٩ دەنووسرێتـەوە و هەشـت یەکـی زەخیرەکـەش لـە ٢٧٠٠٠ قـوروش لـە موازەنـەی سـاڵی ١٣٠٧ ڕێـك دەخرێـت، بـەم شـێوەیە بـە هـاوکاری وەکالەتپەناهـی بفەرمووێـت چۆنیەتـی جێبەجـێ کردنـی لـە نەزارەتـی دارایـی ئامـاژەی پێکـراوە و ڕاگەیەندراوە.

دارایی
بـە پشـت بەسـتن بـە نـووسراو ئـەو زەخیرەیـەی کـە دەدرێـت ٢٧٠٠٠ قـوروش لـە سـاڵی ١٣٠٧ دەنووسرێتـەوە و هەژمـار دەکرێـت، لـە پارەوپولـی ویلایەتـی موسـڵ ڕێـك دەخرێـت، بـۆ ئەمـەش حەواڵـە نامـە ڕێکخـراوە و نووسراوەتـەوە، بـۆ سـەروو نێـردراوە، ئەمـەش لـە نەزارەتـی ژمێریـاری ئامـاژەی پێکـراوە، بـۆ جێبەجـێ کـردن.

کتێبی هەواڵنامە

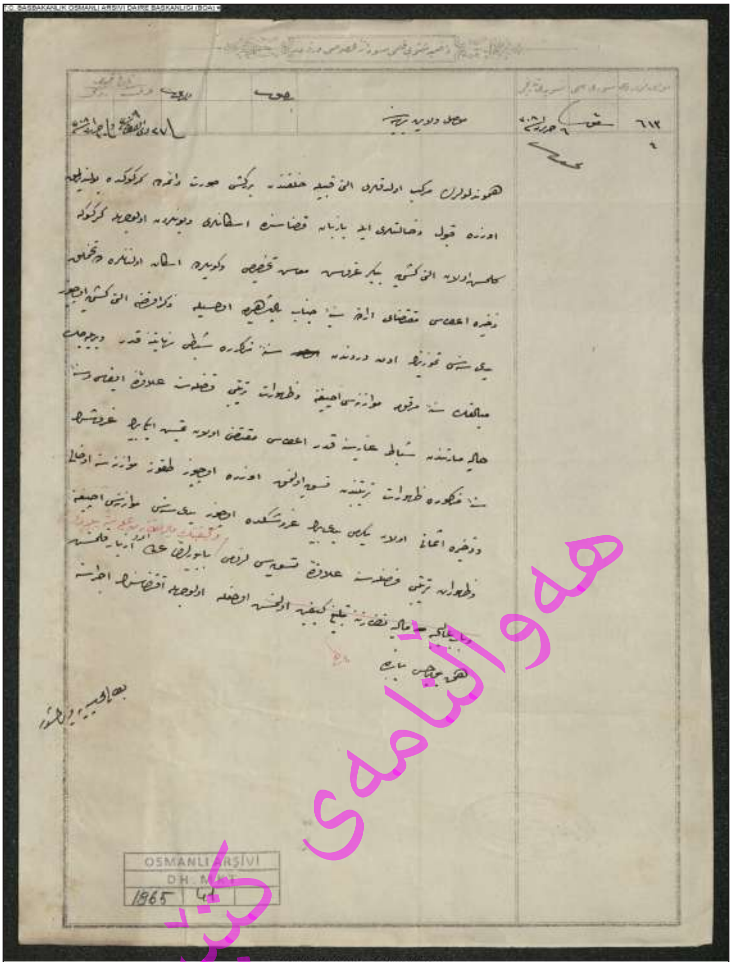

DH.MKT.01965.00041.001

1309 زیلقەعدە 27	01965.00041	**DH.MKT.**

٢٧ زیلقەعدە ١٣٠٩
١٠ حوزەیران ١٣٠٨
بۆ ویلایەتی موسڵ

هەمەوەنـدەکان لـە شـەش هـۆز پێـك هاتـوون، لـە هەر هۆزێـك یەکێکیان بە شـێوەیەکی هەمیشـەیی لـە کەرکـوك دەمێننـەوە، لەگـەڵ قەبـوڵ کردنـی ملکـەچ بوونیـان، نیشـتەجێ کردنیـان لە قـەزای بازیـان و ئەوانەی کـە هاتوونەتە کەرکـوك بـۆ شـەش کەسـەکە بـۆ هـەر یەکەیـان ١٠٠٠ قـوروش مووچەیـان بـۆ ببرێتـەوە، هەروەهـا بـۆ ئەوانـەی لە گونـدەکان نیشـتەجێ کـراون، زەخیرەیـان پـێ بدرێـت، بـە بوونـی فەرمانـی پاشـای جەنابی پاشا ئـەوەی بـاس کراوە بـۆ ئـەم شـەش کەسـە لـە ١٣٠٧ تەممـوز ١٤ تـا کۆتایـی شـوباتی هەمـان سـاڵی ناوهاتـوو، ئـەو بـرە پارەیـەی پێیـان دەدرێـت، لـە موازەنـەی سـاڵی ناوهاتـوو رێـك دەخرێـت، بـۆ سـاڵانی تریـش جێبەجـێ دەکرێـت، هەروەهـا لـەم سـاڵە لـە مارتـەوە تـا کۆتایـی شـوبات ٧٢٠٠٠ قـوروش رێکخـراوە و دەدرێـت، بـۆ موازەنـەی سـاڵی ١٣٠٩ و زەخیـرە لـە ٢٧٠٠٠ قـوروش لـە موازەنـەی سـاڵی ١٣٠٧ رێکخـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی نەزارەتـی دارایـی ئـاگادار کراوەتەوە، هیممـەت بکرێـت بـۆ جێبەجـێ کردنی.

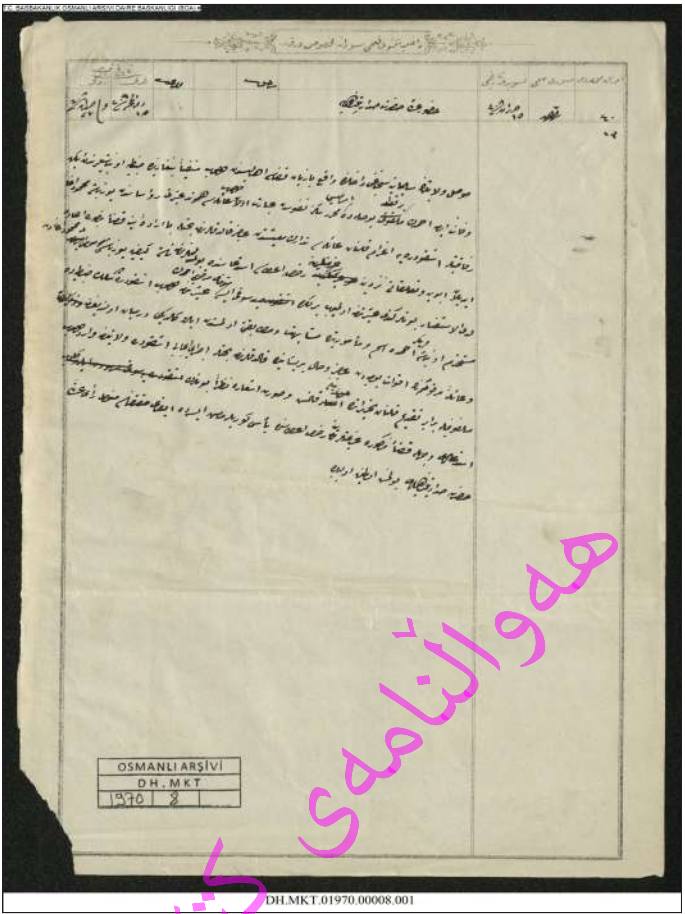

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01970.00008	**18 زیلحیجه 1309**

١٨ زیلحیجە ١٣٠٩
٢٧ حوزەیران ١٣٠٨
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
لە ویلایەتی موسڵ سانجەقی سلێمانیە، لە دانیشتووانی قەزای بازیان دوورخراوەتەوە بۆ بەنغازی، جگە لەمە لە پۆلیسی ئۆن باشیە، بەناوی ئەحمەد لە بەنغازی مردووە، خانەوادەکەی لە هەشت کەس پێك هاتوون، بە هاوەڵی یوزباشی مەحمود ئاغا لە سەرۆکەکانی هۆزی هەمەوەند چوونەتە ئیشکۆدرە ، لەبەر ئەوەی لە بەڕێوەبردنی بژێوی ژیانیان زەحمەتی دەکێشن، بۆیە داوایان کردووە بە فەرمانی پاشا رێگە دراوە بگەرێنەوە قەزای خۆیان، بۆیە داوای مۆڵەت دەکەن تا بگەرێنەوە، چۆنیەتەکەشی پرسیار لە یوزباشی مەحمود ئاغا کراوە، دەرکەوتووە ئەوانە لە هۆزی ناوبراو نین، هەرچی رۆیشتنی هەردوولا بۆ ئیشکۆدرە ئەوە خانەوادەی ئەحمەدی مردوو لەگەڵ ئۆن باشی ئەحمەدەکەی تر تێکەڵ بووە کە لە سلکی پۆلیسی ئیشکۆدرە کار دەکات، لەبەر ئەوەی ناوەکەیان وەکو یەکە و بە یەکتر شوبهێندراوە، بۆیە گوازراونەتەوە ئیشکۆدرە، هەروەها خانەوادەی ناوهاتوو بژێوی ژیانیان زۆر خراپە و پەرێشانن، بۆ جێبەجێ کردنی ئەو کارە نووسراوی هاوپێچ لە ویلایەتی ئیشکۆدرە هاتووە، راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بە تێروانین لە ئاماژەپێکردنەکە، ئەگەرچی لەسەر داواکردنی خۆیان رۆیشتنیان بۆ قەزای ناوهاتوو هیچ کێشەیەکی نییە، بەڵام بۆ جێبەجێ کردنی ئەم کارە پێویستی بە راوبۆچوونی جەنابی سەدارەتپەناهیە.

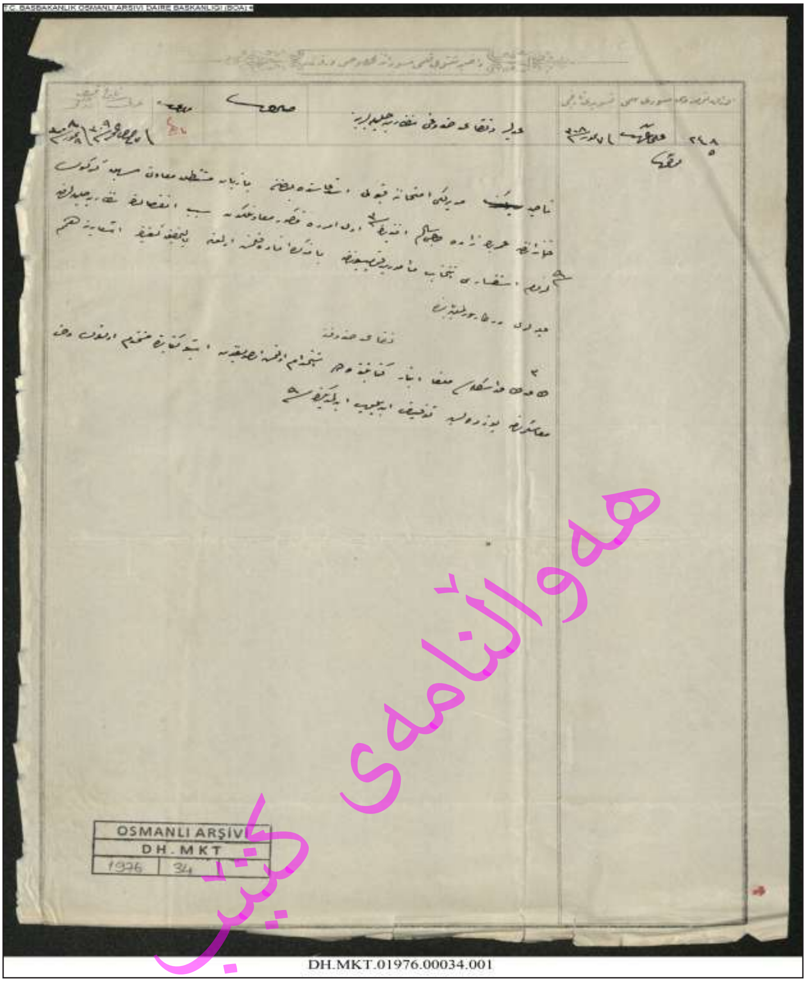

DH.MKT.01976.00034.001

هەواڵنامەی کتێب

27 زیلحیجە 1309	01976.00034	DH. MKT.

٢٧ زیلحیجە ١٣٠٩
٩ تەمموز ١٣٠٨
بۆ نەزارەتی دادوەری و سندوقی خانەنشینی جەلیلە
یاریدەدەری لێکۆڵەری پێشووی بازیان و لە خانەدانی کەرکووك عومەر زادە حاجی سالم ئەفەندی داوای کردووە تاقیکردنەوەی بەرێوەبەری ناحیەی پێ بکرێت و قەبوڵ کراوە، دەستپێك هۆکاری جیابوونەوەی لە یاریدەدەری ناوهاتوو، لە نەزارەتی جەلیلە پرسیار کراوە و لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران بە نووسراو باسکراوە، بە لێکۆڵینەوە چۆنیەتی کارەکە ئاماژەی پێکراوە، سەروو فەرموویەتی هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی.

بۆ سندوقی خانەنشینی
ناوبراو لە ئەسکەلەی تاق تاق و نووسینی ئەنباریش کاری کردووە، لەم کارە ئەوانەی خزمەتیان کردووە، مووچەکانیان لە ٥٪ی دەستی بەسەرداگیراوە و دەستی بەسەردا دەگیرێت.

17 شەوال 1310	00022.00008	I.TAL.

- ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٨
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت
لە ناو سانجەقی سلێمانیە لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ، هەر خۆی لە خانەدانەکانی سانجەقی قۆزانە، هەروەها لە قەزای ناوهاتوو کاری زۆر باشی کردووە، ڕێگەی نەداوە کاری چەتەیی هەمەوەندەکان و چەتەکان پەرەبسەنێت و ڕێگری لێیان کردووە، ئامادەکاری کردووە و هۆزەکانی نیشتەجێ کردووە و بە کشتوکاڵەوە خەریکی کردوون، جگە لەمە ئازایەتی و کارەکانی لە قەزای ناوهاتوو لە ڕووی کارگێڕیەوە بەباشی بەڕێوەی بردووە، هەوڵ و کۆششەکانی بە دڵسۆزیەوە شایەدە کە بۆتە هۆی زیادکردنی داهات، بۆئەم جۆرە کەسانە نیشانی سەروو پێویستە، بەهۆی خزمەتەکانی ناوبراو پاداشت بکرێت و پلەکەی بۆ پلەی سێیەم بەرز بکرێتەوە، ئەمەش هاوکاری نەزارەتپەناهی جەلیلەی دەوێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٢ ڕەمەزان ١٣١٠ و لە ١٨ مارت ١٣٠٩.
نوری عوسمان کوڕی محەمەد والی موسڵ

- بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٣٧١
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
قائیمقامی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ بە بۆنەی هەوڵ و کارەکانی لە نیشتەجێ کردنی هۆزەکان و زیادکردنی داهات و پاراستنی ئاسایشی ناوەخۆ و لە ڕێگای ڕاپۆرتەوە خزمەتە باشەکانی دیار کەوتووە، بۆ پلەی سێیەم ڕێزی لێ گیراوە، بۆ ئەمەش لە ویلایەتی موسڵ نووسراو لە مێژووی ١٨ مارت ١٣٠٩ ژمارە ٨ لە تۆماری ناسنامە نووسراوەتەوە، بەیەکەوە پێشکەش کراوە، هەروەها تێروانین لە ڕاگەیاندنی ئەو خزمەتانەی ناوبراو کردوویەتی ئەگەر گونجاو بێت پلەکەی بۆ پلەی چوارەم بەرز بکرێتەوە، ئەوا جێبەجێ بکرێت، بۆ ئەمەش هاوکاری سەدارەتپەناهی پێویستە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
١٧ شەوال ١٣١٠ و ٢٢ نیسان ١٣٠٩
نازری کاروباری ناوەخۆ

هەواڵنامەی کتێب

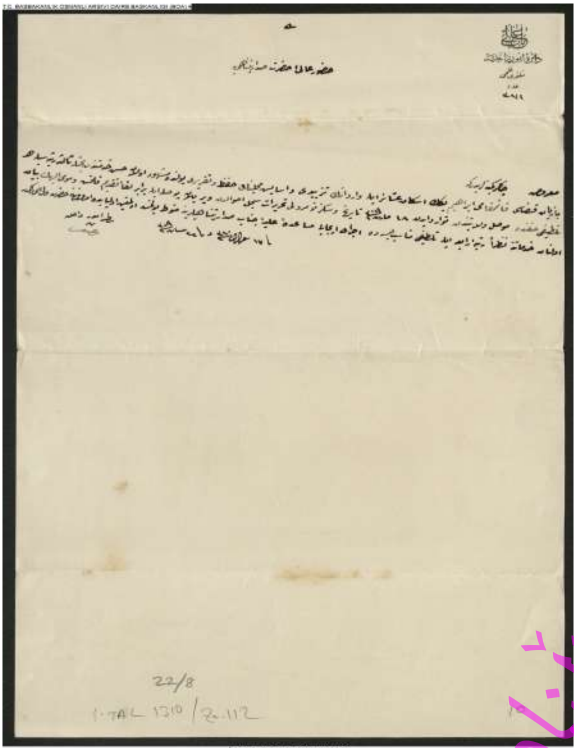
22/8
I.TAL 1310 / Z-112

I.TAL.00022.00008.010

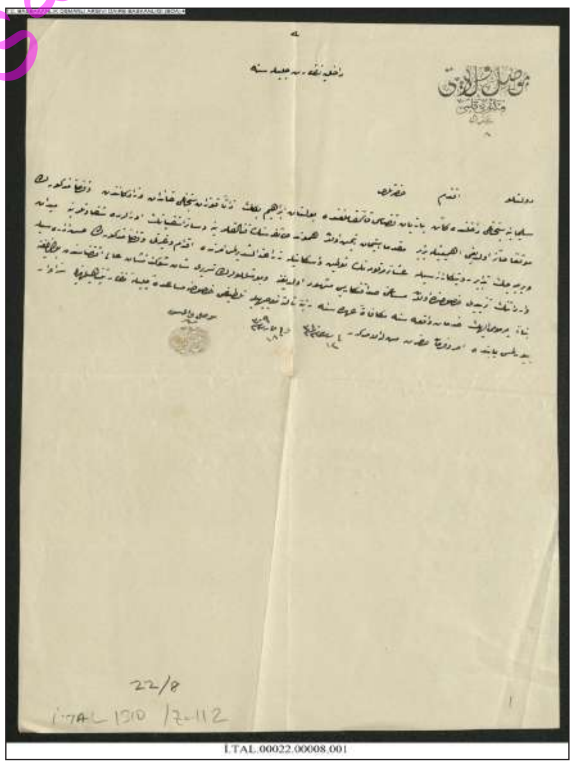
22/8
I.TAL 1310 / Z-112

I.TAL.00022.00008.001

هەواڵنامەی کتێب

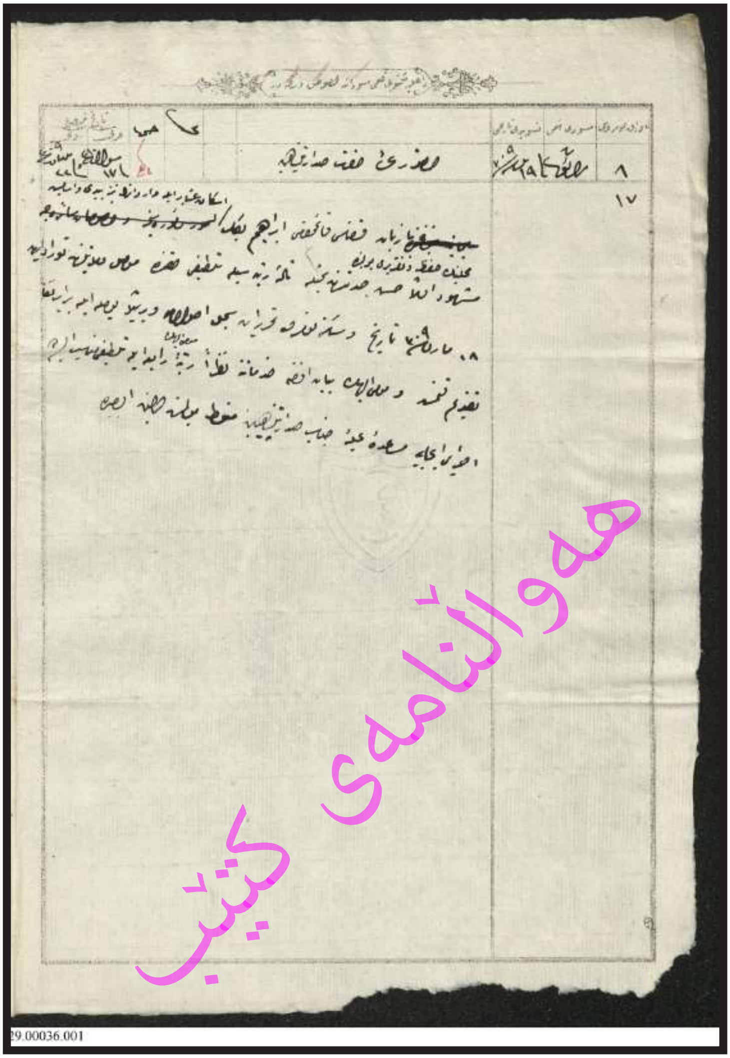

17 شەوال 1310	00029.00036	DH.MKT.

١٧ شەوال ١٣١٠
٢٢ نیسان ١٣٠٩
جەنابی‌سەدارەتپەناهی
بـۆ پاراسـتنی ناوچەکـە قائیمقامـی قـەزای بازیـان ئیبراهیـم بـەگ هەوڵـی داوە و کاری کـردووە بۆ نیشـتەجێ کردنی هـۆزەکان لەگـەڵ زیادکردنـی داهاتـەکان و سـەقامگیر کردنـی ئاسـایش، بەهـۆی ئەو ناوبانگیـەی کە هەیەتـی لەبەر کارە باشـەکانی، لـە بـارەی بەرزکردنـەوەی پلەکـەی بـۆ پلـە سـێ لـە مێـژووی ١٨ مـارت ١٣٠٩ ژمـارە ٨ نـووسراو لـە ویلایەتـی موسـڵ هاتـووە، ئـەم نـووسراوە لەگـەڵ تۆمـاری کەسـێتی بەیەکـەوە پێشـکەش کـراوە، هەروەهـا بـە تێروانیـن لـە راگەیاندنـی خزمەتەکانـی ناوبـراو ئەگـەر گونجـاو بێـت پلـەی ناوبـراو بـۆ پلـە چـوار بـەرز بکرێتـەوە، جێبەجـێ کردنـی دەگەرێتـەوە بـۆ جەنابـی سـەدارەتپەناهی.

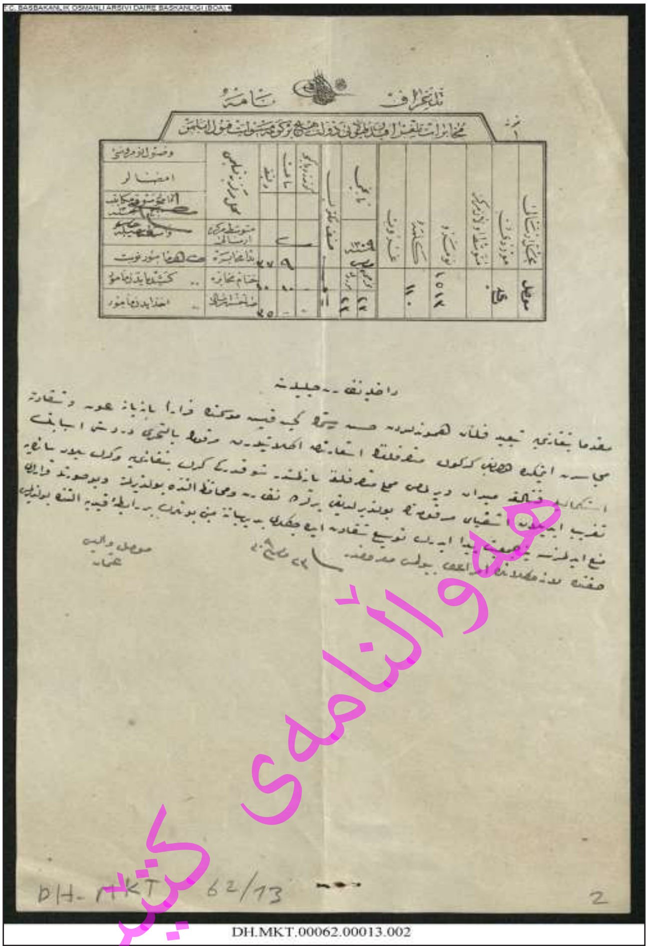
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

DH-MKT 62/13

DH.MKT.00062.00013.002

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>19 زیلقەعدە 1310</td><td>00062.00013</td><td>DH.MKT.</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی ناوەخۆ
پێشـەکی ئـەو هەمەوەندانـە کـە لـە بەنغـازی مابوونـەوە زسـتانی رابـردوو بـە هەڵاتـووی گەراونەتـەوە بازیـان و بوێریـان کـردووە دەسـت بـە چەتەگـەری بکەنـەوە، ئـەو ئاماژانـەش لـە موتەسـەرفیەتی کەرکووکـەوە باسـکراوە، ناوبـراو بـە گـەران و سـوران دەسـتگیرکراونەتەوە، بـۆ ئـەوەی رێگـە بـە شـەڕ کـردن نەدرێتـەوە، بـۆ موتەسـەرفیەتی خۆچێـی نووسراوەتـەوە، چ لـە بەنغـازی بێـت یاخـود لـە شـوێنێکی تـر بێـت ئـەو شـوێنانەی لەلایـەن چەتەکانـەوە وێـران کـراوە، ئـەو چەتانـەی لـەو شـوێنانەی کـە دەدۆزرێتـەوە، بخرێنـە ژێـر نـەزارەت و چاودێریـەوە، ئەگـەر بـەم شـێوەیەش رێگـە لـە هەڵاتنیـان نەگیرێـت، دیسـان کۆمـەڵ دروسـت دەکـەن و دەسـت بـە فـراوان بوونـی چەتەگەریەتـی دەکەنـەوە، ئەوانـە هـەر یەکـە بخرێنـە ژێـر تۆمـاری دەسـتەیەکەوە، راگەیەنـدراوە لەسـەر جێبەجێ کردنـی فەرمانەکـە.

لە ٢٣ مایس ١٣٠٩
عوسمان والی موسڵ</td></tr>
</table>

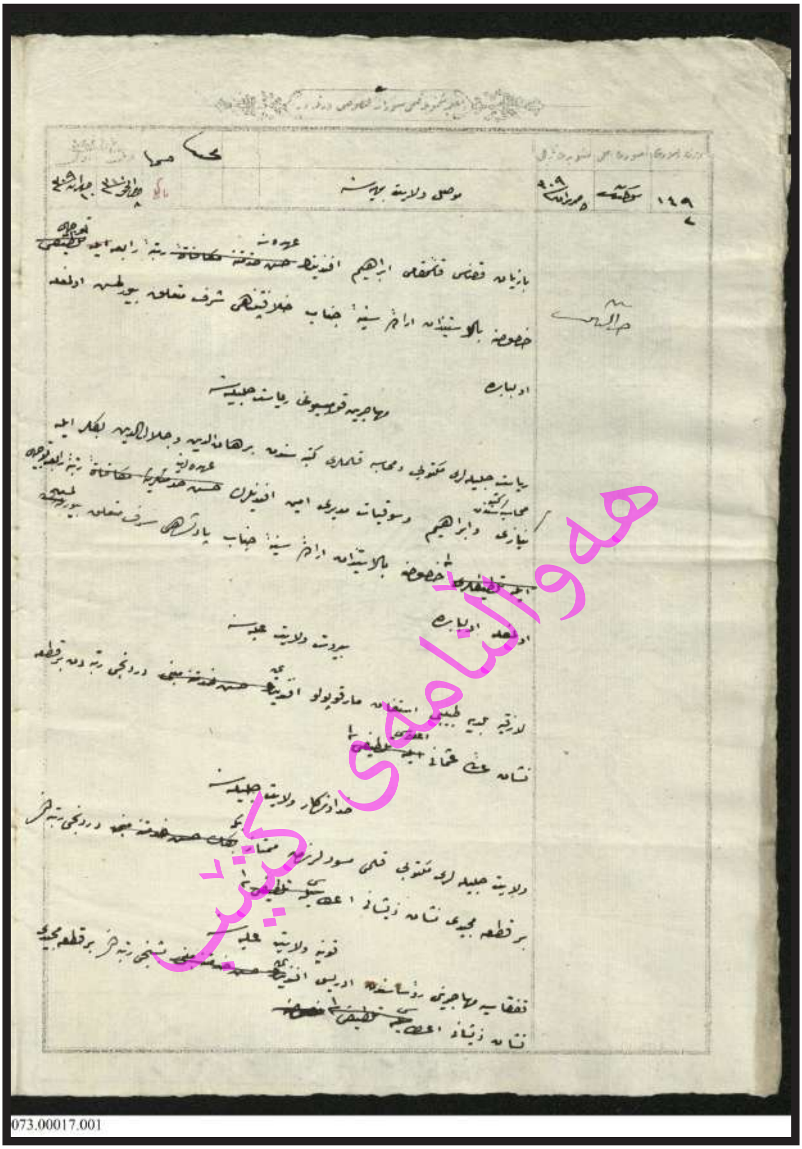

073.00017.001

DH.MKT.	00073.00017	8 زیلحیجه 1310

٨ زیلحیجه ١٣١٠
١٠ حوزەیران ١٣٠٩
بۆ ویلایەتی موسڵ
لـە کاتـی ئەرکەکـەی قائیمقامـی قـەزای بازیـان ئیبراهیـم ئەفەنـدی داوا کراوە پلەکـەی بۆ پلە چـوار بـەرز بکرێتەوە، ئەمـەش بـە مۆڵـەت وەرگرتـن، بە فەرمانی پاشـای جەنابـی خەلافەتپەناهـی فەرموویەتی.

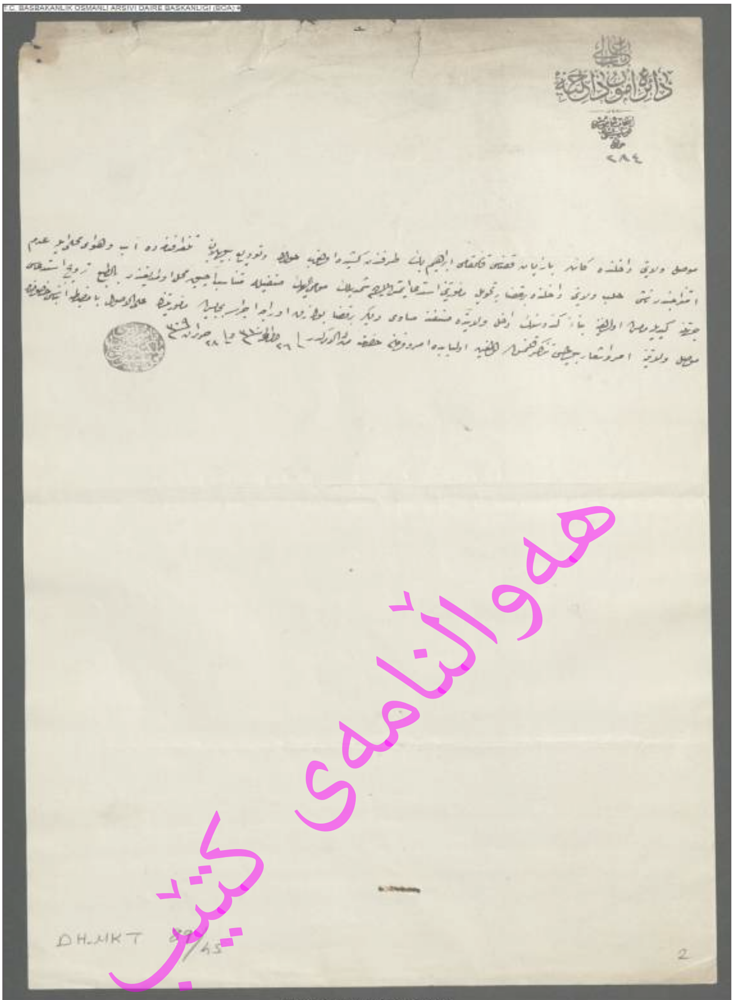
هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.00089.00045.002

<table dir="rtl">
<tr><td>DH.MKT.</td><td>0089.00045</td><td>26 زیلحیجه 1310</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران
ژمارە ٢٨٤
لە ناو ویلایەتی موسڵ لەلایەن قائیمقامی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ تەلەگرافنامە حەواڵە کراوە، لەبەر ئەوەی لەگەڵ کەشوهەوای ناوچەکە ئاوێتە نابێت، ئەگەرچی داوای کردووە بۆ یەکێك لە قەزاکانی ویلایەتی حەلەب بنێردرێت، بەڵام ئێستا بە هەمان چینی ناوبراو شوێنێکی گونجاو نییە بۆی بنێردرێت، بێگومان دەکرێت لە ناو ویلایەت لە چینی خۆی قەزایەك بدۆزرێتەوە و ئەرکەکەیان بگۆردرێتەوە، ئەمەش بە بریارنامە بە فەرمان و ئاماژە بۆ ویلایەتی موسڵ نووسراو کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٦ زیلحیجە ١٣١٠ و لە ٢٨ حوزەیران ١٣٠٩.</td></tr>
</table>

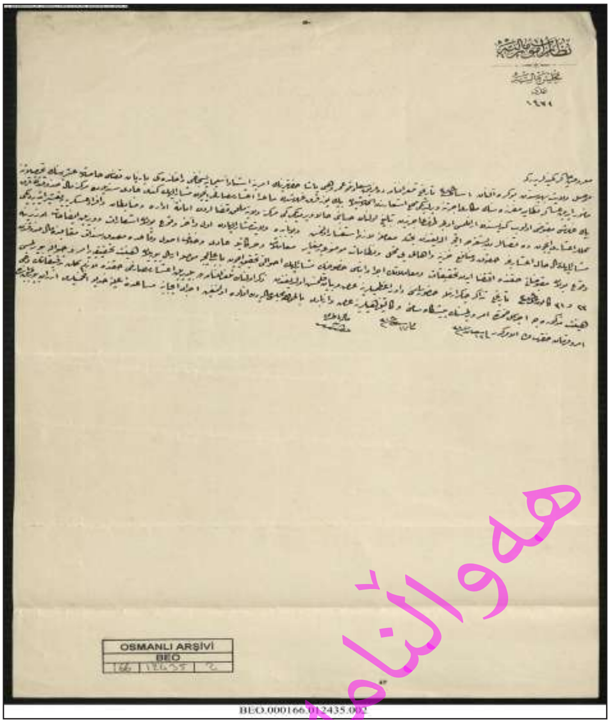

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	000166.012435	12 شەعبان 1310

نەزارەتی کاروباری دارایی
ئەنجوومەنی دارایی
ژمارە ١٤٧٤
راگەیاندنی‌بەندەیە

لە ویلایەتی موسڵی بەهیە لە مێژووی ١ شوبات ١٣٠٨ تەلەگرافنامە وەرگیراوە، بە پشت بەستن بە فەرمانی جەنابی فەریق عومەر وەهبی، لە ناو سانجەقی سلێمانیە قەزای بازیان بۆ کۆکردنەوەی داهاتی دە یەك (عشر) سەربازانی مەفرەزەی نیزامیەی سپاردووە، بۆ ئەمەش کرێی بارگیرەکان دراوە، لە خۆچێی ئاماژەی پێکراوە ١١٤٠ قوروش تەنیا بۆ خەرجی دە یەك ناوبراو بە سەنەدی خۆی لە سندوقی دارایی مەرکەز ٤٠٠٠ قوروشی وەرگرتووە، لەلایەن عاجیزانەوە بە خۆی ووتراوە، هەرچی زووە هەژمارەکەی نەدراوە، ئەو قەزایانەی کە سەر بە ویلایەتە بە ئەمانەت بەرێوەدەبردرێت و بۆ ئەو شوێنانەی کە لەلایەن ئەفسەر و تاکی سەربازی کراوەتە سیستەمی دە یەك، بۆ دە یەکەکانی ئەم قەزایانە ئاقچەی تر وەردەگیرێت، بۆ ئەم مامەڵانەش بە گوێرەی پێویست پرس کراوە، لەم بارەیەوە لە ویلایەتی ناوهاتوو لە یەکەم و دوا ئاماژەکردنەکان روون کردنەوە کراوە، لە بەرامبەر سەنەداتی پەسەند کراودا ئەو پارەی لە سندوقی دارایی وەرگیراوە، لێکۆڵینەوە و مامەڵە جێبەجێ کراوە، فەرمانیش دراوە ئەم لێکۆڵینەوەیە بنێردرێتە دەستەی لێکۆڵینەوە لە ویلایەتی موسڵ، بە گوێرەی نووسراوی ٢٣ و ٣١ کانوونی دووەم ١٣٠٨ راگەیەندراوە و ئاماژەی پێکراوە، ئەوەی لە تەلەگرافنامەکە لە خەرجی دە یەك باسکراوە، ئەو ووردبینیەی پێویستە بکرێت لە دەستەی ناوهاتوو فەرمان دراوە و نووسراویش بۆ وەکالەتپەناهی کراوە و راگەیەندراوە، بە حەواڵە لە ئەنجوومەنی دارایی گفتوگۆی لەسەر کراوە، بۆ جێبەجێ کردنیشی داوای هاوکاری کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٢ شەعبان ١٣١٠ و ١٧ شوبات ١٣٠٨.

نازری دارایی

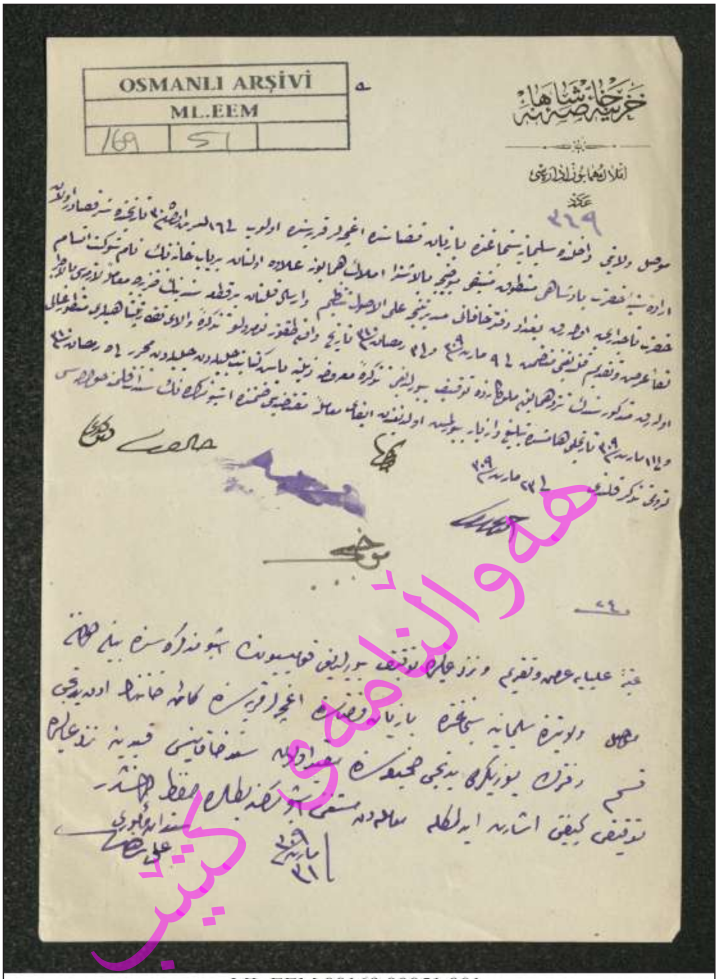

هەواڵنامەی کتێب

ML.EEM.00169.00051.001

ML.EEM.	00169.00051	17 ڕەمەزان 1310

خەزینەی تایبەتی شاهانە
فەرمانگەی ئەملاکی هومایۆن
ژمارە ٣٦٩
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ سـانجەقی سـلێمانیە قـەزای بازیـان گونـدی ئاغچەلـەر لـە مێـژووی ١٦ تشرینـی یەکـەم ١٣٠٥ بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی پاشـا ئـەوەی ماوەتـەوە لـەو مولکـەی کـە کـردراوە، لـە ئەملاکـی هومایـۆن یـەک خانـە زیـادی کـردووە، لـە بەڕێوەبەرایەتـی دەفتەرخاقانـی بەغـداد بە گوێرەی یاسـا ڕێکخـراوە و نێـردراوە، پارچەیەک سـەنەد لـە خەزینـە مامەڵـەی پێویسـتی بـۆ جێبەجـێ کـراوە بـە هاوپێـچ ڕاگەیەنـدراوە و پێشـکەش کـراوە، لـە نـووسراوی والای نەزارەتپەناهـی لـە مێـژووی ٩ مـارت ١٣٠٩ و لـە ٣ ڕەمـەزان ١٣١٠ ژمـارە ١٩، سـەنەدی ناوهاتـوو کە لـەلای خـودی ملوکانـەی هومایۆنـە دەسـتی بەسـەرداگیراوە، لـە باش کیتابەتـی جەلیلە نووسراو لـە ٥ ڕەمـەزان ١٣١٠ و ١١ مـارت ١٣٠٩ لـە پەراوێزەکـەی ڕاگەیەنـدراوە و نووسراوەتـەوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی ئـەم مامەڵەیـە بۆ ئـەم کارە بـۆ قەڵەمـی سـەنەدات حەواڵـە بکرێـت، نووسراوەتـەوە، لـە ٢٣ مـارت ١٣٠٩.

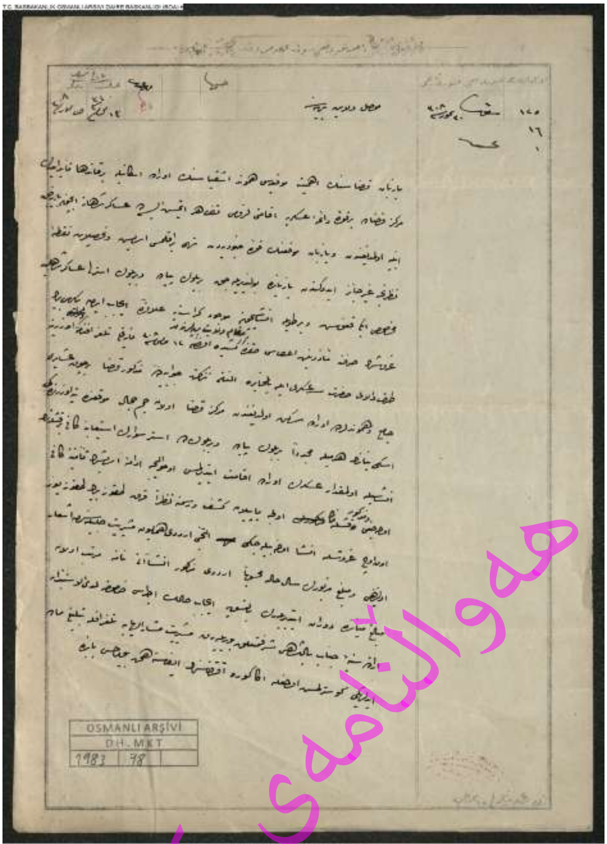

DH.MKT.01983.00098.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01983.00098	13 موحەررەم 1310

١٣ موحەررەم ١٣١٠
٢٥ تەمموز ١٣٠٨
بۆ ویلایەتی موسڵی بەهیە

بەهـۆی گرنگـی شـوێنی سـتراتیژی قـەزای بازیـان بـە نیشـتەجێ کردنـی چەتەکانـی هەمەوەنـد زیاتـر لـە جـاران دووپاتکراوەتـەوە کـە پێویسـتە هێزێکـی سـەربازی هەمیشـەیی لـە مەرکـەزی قـەزا نیشـتەجێ بکرێـت، بـەڵام نووسراوەتـەوە بـۆ سـەربازی شاهانە بینایـە نییـە و بـۆ ئـەوەی ئاسـایش و پاراسـتنی سـەربازەکان دابیـن بکرێـت لـە بازیـان یـەك بلـۆك پیـادە و یـەك بلـۆك سـوارەی ئێسـتر لـە سـەربازی شـاهانە لەگـەڵ دوو .... و یـەك تـۆپ دابیـن بکرێـت، بـۆ ئەمـەش پێویسـتی بـە کەرسـتەی زیاتـرە، بۆیە دەبـێ مۆڵـەت بدرێـت لـە خەرجکردنـی ٢٠٠٠٠ قـوروش، بـۆ ئەمـەش تەلەگرافنامـە لـە مێـژووی ١٢ مایـس ١٣٠٨ لـە ویلایـەت هاتـووە، بـە گفتوگـۆ لەگـەڵ لایەنی والای سـەر عەسـکەر ئـەو وەڵامـەی بـە نـووسراو هاتـووە، لـە قـەزای ناوبـراو هـۆزێکـی زۆر کۆبۆتـەوە و هەمەوەندەکانیـش لـەوێ نیشـتەجێ بوونـە، مەرکـەزی قـەزا کـە چەمچەماڵـە ئـەو بینایـەی لەسـەر پردەکـە بـووە رووخێـنراوە، دووبـارە یـەك بلـۆك پیـادە و یـەك بلـۆك سـوارەی ئێسـتر داوا کـراوە، لەگـەڵ دروسـت کردنـی قشـلەیەك برێکـی زۆر سـەرباز نیشـتەجێ دەکرێـت، بـەم شـێوەیەش ئاسـایش بەرقـەرار دەبێـت، بـە تێروانیـن لـە دەرخسـتن و رسـومات ٤٩٩١٣ قـوروش کارەکـە تـەواو دەبێـت، لە موشـیرەتی لەشـکری شەشـەمی همایۆنی جەلیلە ئامـاژەی پێکـراوە، بۆ جێبەجێ کردنـی کارەکـەش بـە مۆڵەتـی فەرمانـی پاشـای جەنابی پاشـا بفەرمووێت بـە تەلەگراف موشـیرەتی ناوهاتوو ئـاگادار دەکرێتـەوە و بابەتەکـەی پێرادەگەیەندرێـت، بـە گوێـرەی ئەمـەش هیممـەت دەکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی کارەکـە.

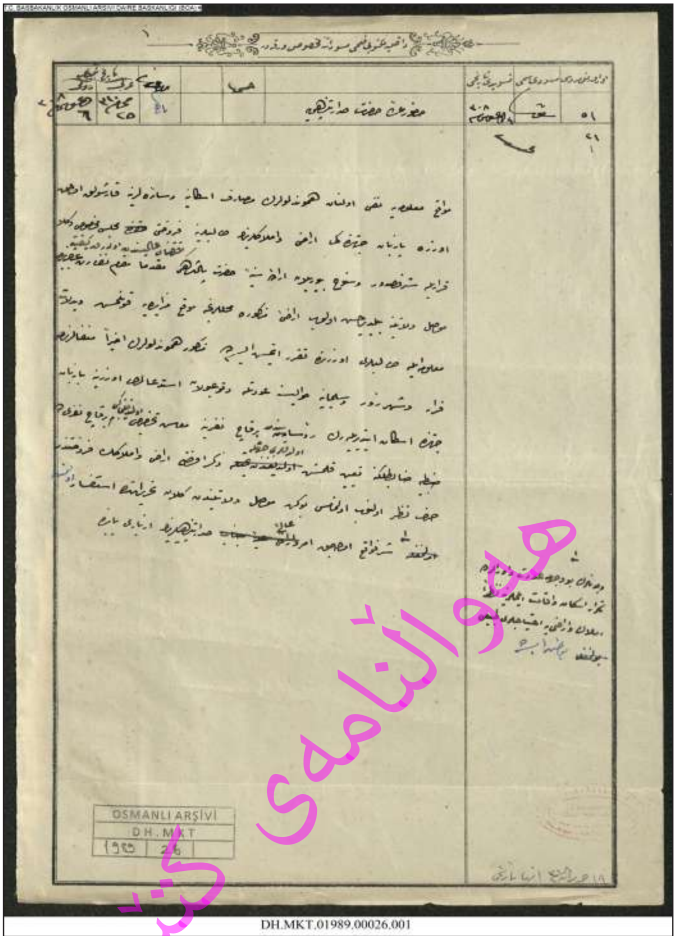

DH.MKT.	01989.00026	25 موحەررەم 1310

٢٥ موحەررەم ١٣١٠
٦ ئۆغستۆس ١٣٠٨
جەنابیسەدارەتپەناهی
ئەو شوێنە دیاریکراوانەی کە هەمەوەندەکان بۆی ڕۆیشتوون، بۆ خەرجی نیشتەجێ کردنیان و خەرجی تر، ئەو زەوییانەی کە لەلایەنی بازیانن و ئەو مولکانەی بۆ فرۆشتنە داوای دەکەن بە بڕیاری ئەنجوومەنی تایبەتی بریکارەکان و فەرمانی پاشای جەنابی پاشا پێشەکی بە نەزارەتی عاجیزانەی ویلایەتی موسڵ ڕاگەیەندراوە، ئەو زەوییە باسکراوانە لە شوێن خۆی خراوەتە موزایەدەوە، ئەگەرچی لەگەڵ شوێنگرەوە داواکاریەکانیان دیاری کراوە و خراوەتە سەریان، بەڵام بەم دواییە هەمەوەندەکان لە شوێنە دوورخراوەکانیان هەڵاتوون گەڕاونەتەوە دەورووبەری شارەزوور و سلێمانیە، لەسەر داوای ئەوان لە لای بازیان نیشتەجێ کراون، لە سەرۆکەکانیان چەند کەسێکیان مووچەیان بۆ براوەتەوە، چەند کەسێکیشی لە سلکی پۆلیسی پاراستن دامەزراون، ئەو زەوی و مولکانەی بۆ فرۆشتنە چاوپێداخشاندنەوەی بۆ نەکراوە، ئەمجارە لە ویلایەتی موسڵ نووسراو هاتووە، پرس کراوە، ئەوانە لە گەڕانەوەیان بۆ ئێرە، دووبارە لەوێ نیشتەجێ دەکرێن، لەو کاتە پێویستیان بەم زەوی و مولکانە دەبێت، بۆ جێبەجێ کردنیشی فەرمانی سەرووی سەدارەتپەناهی دەنێردرێت.

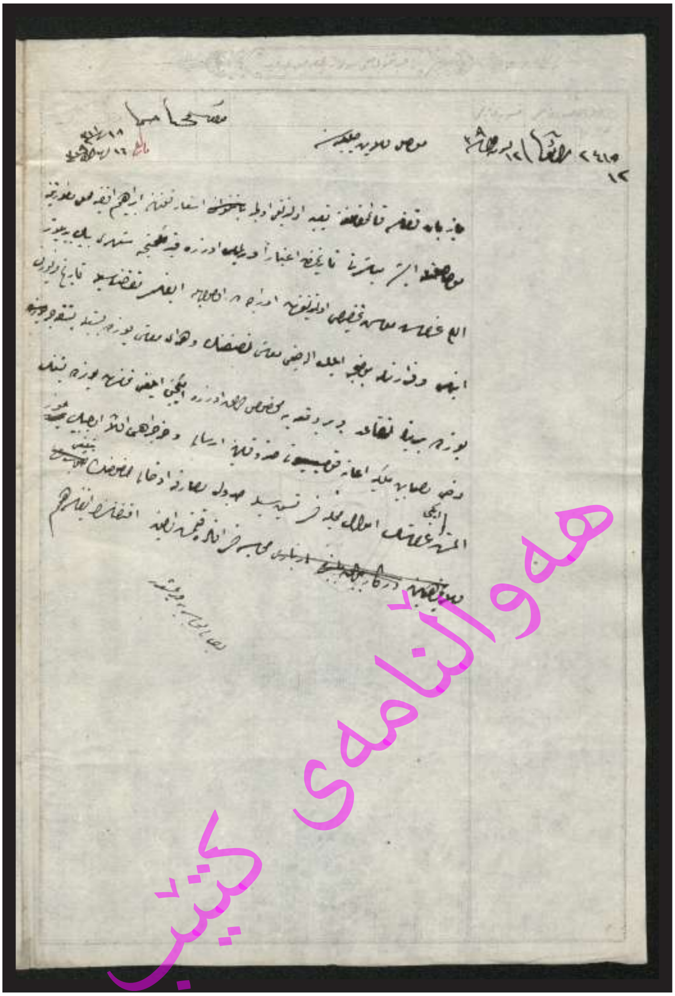

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00141.00045	18 رەبیعی یەکەم 1311

١٨ رەبیعی یەکەم ١٣١١
١٦ ئەیلوول ١٣٠٩
بۆ ویلایەتی موسڵی جەلیلە
بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان ئیبراهیم ئەفەندی دامەزراوە، لەگەڵ گەیشتنی بۆ شوێنی ئەرکەکەی و لە مێژووی دەست بەکاربوونی تۆمار کراوە مانگانە ١٧٥٠ قوروش مووچەی بۆ براوەتەوە، لە مێژووی باسکراو لەگەڵ جێبەجێ کردنی کارەکان بە پشت بەستن بە راگەیاندن و بریارنامە مانگانە ئەو مووچەی وەریدەگرێت نیوەی هەروەها هەموو مانگ لە مووچەکەی لە ٥٪ لەگەڵ ١٪ بۆ خانەنشینی دەروات، هەروەها مانگانەی دووەمی ٥٪ بۆ سندوقی قۆمیسیۆنی هاوکاری مولکیە دەنێردرێت، جگە لەمە خەرجی ڕێگاکەشی ٣١٦٢ قوروش لە پارەوپولی خۆچێی ڕێك دەخرێت، ئەمەش لە خشتەی خەرجی نووسراوەتەوە، بۆ راگەیاندنی ئەمەش لە ژمێریاری باسکراوە، هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی.

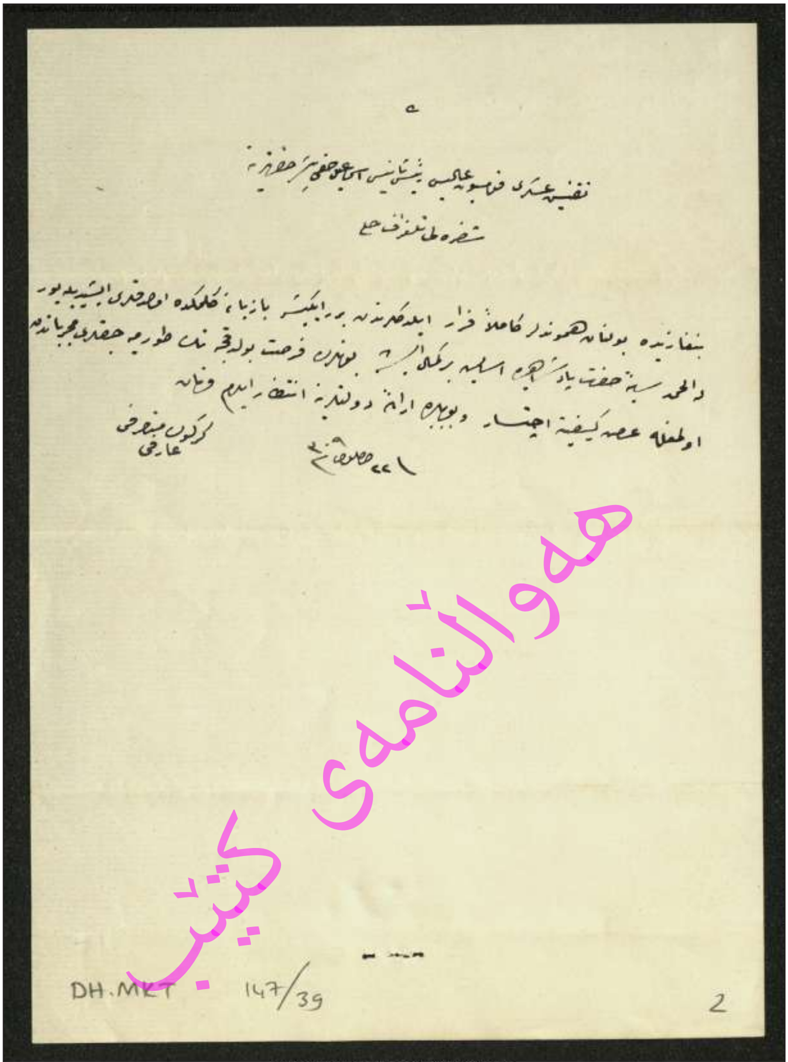

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.00147.00039.002

<table dir="rtl">
<tr><td>DH.MKT.</td><td>00147.00039</td><td>23 ڕەبیعی یەکەم 1311</td></tr>
<tr><td colspan="3">سەرپەرشتیاری سەربازی قۆمیسیۆنی سەروو سەرۆکی دووەم جەنابی ئیسماعیل حەقی پاشا، تەلەگرافی بە شیفرە
ئەو هەمەوەندانەی لە بەنغازینە بە تەواوەتی هەڵاتوون، ئاوا گوێ بیست بوون کە بە یەك و دووان بۆ بازیان دێن، ئەگەرچی جەنابی پاشا ئاسایشی بەرقەرار کردووە، بەڵام ئەوانە هەر دەرفەتێك بدۆزنەوە ناوەستن ئەمەش بە ئەزموون سەلمێنراوە، لەم بارەیەوە چاوەڕێی فەرمانی دەوڵەت دەکەم، فەرمان.
٢٢ ئەیلوول ١٣٠٩
عارفی موتەسەرفی کەرکووك</td></tr>
</table>

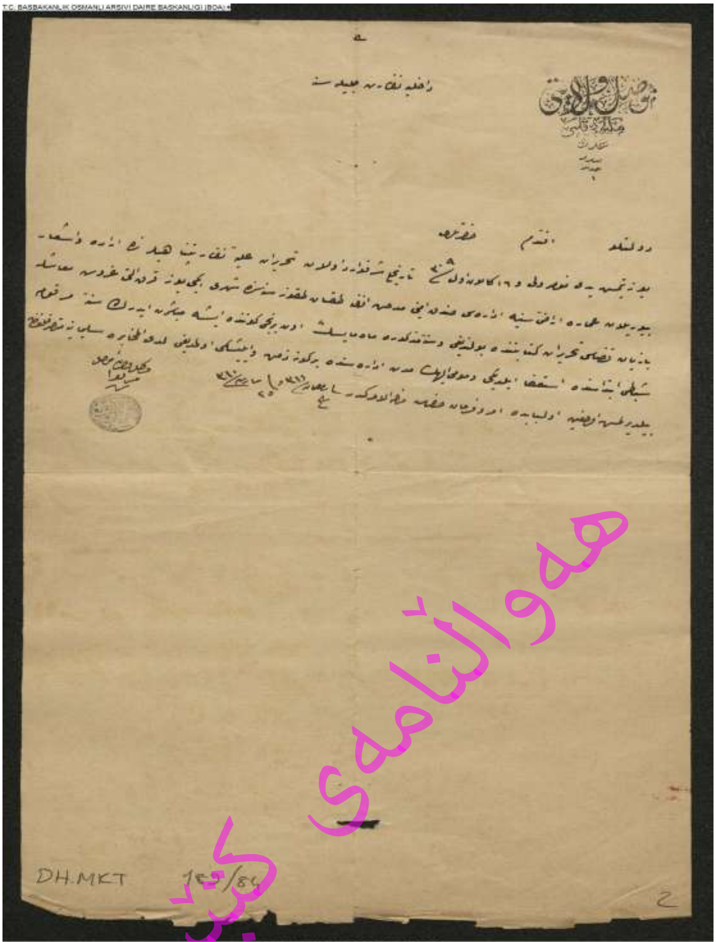

DH.MKT.00189.00084.002

DH.MKT.	00189.00084	30 ڕەمەزان 1311

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت

نووسراوی ژمارە ١٧٧ لە مێژووی ١٦ کانوونی یەکەم ١٣٠٩ لە نەزارەتپەناهی فەرمانی بۆ دەرچووە و ئاماژەی پێکراوە، لە کارگێری زەوی و زاری پاشای عەمارە، ئەمینی سندوق مدحەت ئەفەندی لە ساڵی ١٢٩٩ بە دواوە بە موچەی مانگانە ٢٤٦ قوروش لە قەزای بازیان وەکو نووسەری نووسینی نووسراو دەست بەکاربووە، هەروەها لە ساڵی ناوهاتوو لە مانگی مایس لە یەکەم ڕۆژەوە دەستی بە کارەکەی کردووە، لەم ساڵەوە لە سەرەتایی مانگی شوباتەوە دەستی لە کارکێشاوەتەوە هەروەها ناوبراو لە ماوەی کارەکەیدا هیچ شتێکی نەبووە، ئەمەش بە موتەسەرفیەتی سلێمانیە ڕاگەیەندراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە کۆتایی ڕەمەزان ١٣١١ و لە ٢٥ مارتی ١٣١٠.

وەکیلی ویلایەتی موسڵ میری لیوا

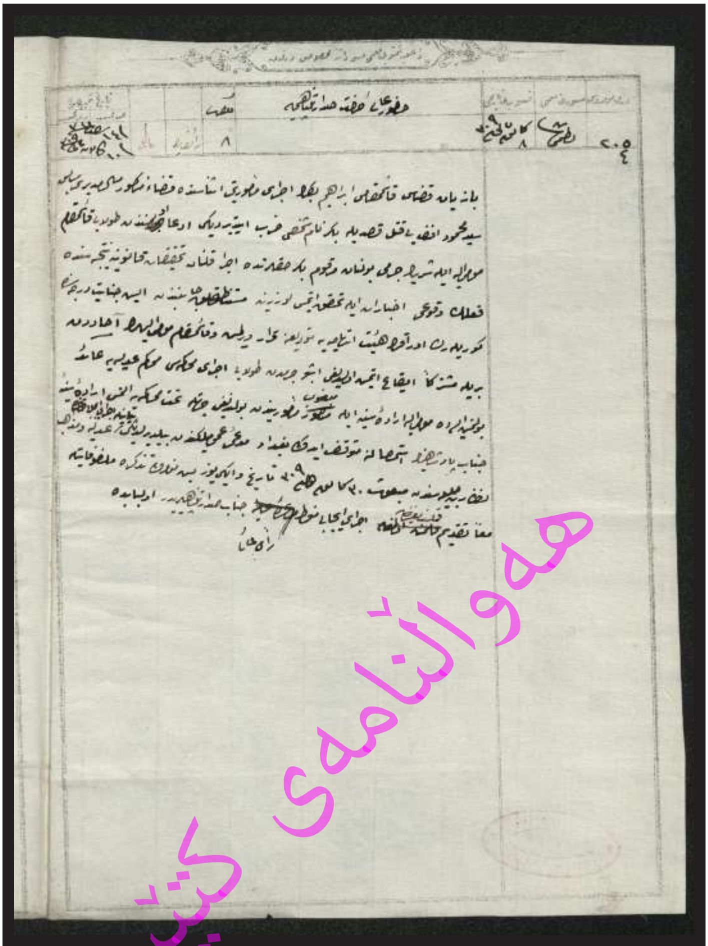

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00198.00019	14 رەجەب 1311

١٤ رەجەب ١٣١١
١٠ کانوونی دووەم ١٣٠٩
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی پایەبەرز
قائیمقامی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ لە کاتی جێبەجێ کردنی ئەرکەکەی، بە مەبەستی کوشتنی بەڕێوەبەری دارایی پێشووی قەزای ناوبراو سەید مەحمود ئەفەندی بە ڕێگەی کەسێك بە ناوی بەکر بە لێدانی داوە، لەبەر ئەم پروپاگەندەیە قائیمقامی ناوبراو لەگەڵ هاوبەشی تاوانەکەی بەکر لێکۆڵینەوەی یاسایی کراوە و لە ئەنجامەکەیدا بە گوێرەی هەواڵی ئەنجامدەری کارەکە لەگەڵ لێکۆڵینەوەکە لەلایەن دادوەری لێکۆڵەر بە پلەی تاوان هەژمار کراوە، بڕیار دراوە کاغەزەکان بنێردرێتە دەستەی تاوان (هیئە اتهامیە) هەروەها لەبەر ئەوەی قائیمقامی ناوهاتوو بە هاوبەشی یەکێك ئەو تاوانەی ئەنجام داوە، دادگایی کردنی لە دادگای دادوەری ئەنجام دەدرێت، بەڵام دادگاییەکەی لەسەر فەرمانی پاشای جەنابی پاشا وەستاوە، لە داواکاری گشتی بەغداد ڕاگەیاندن ڕاگەیەندراوە لە بارەی جێبەجێ کردنی کارەکە نووسراو لە مێژووی ٣٠ کانوونی یەکەم ١٣٠٩ ژمارە ٢٠٥ لە نەزارەتی جەلیلە هاوپێچ پێشکەش کراوە، جێبەجێ کردنی بۆ جەنابی سەدارەتپەناهیە.

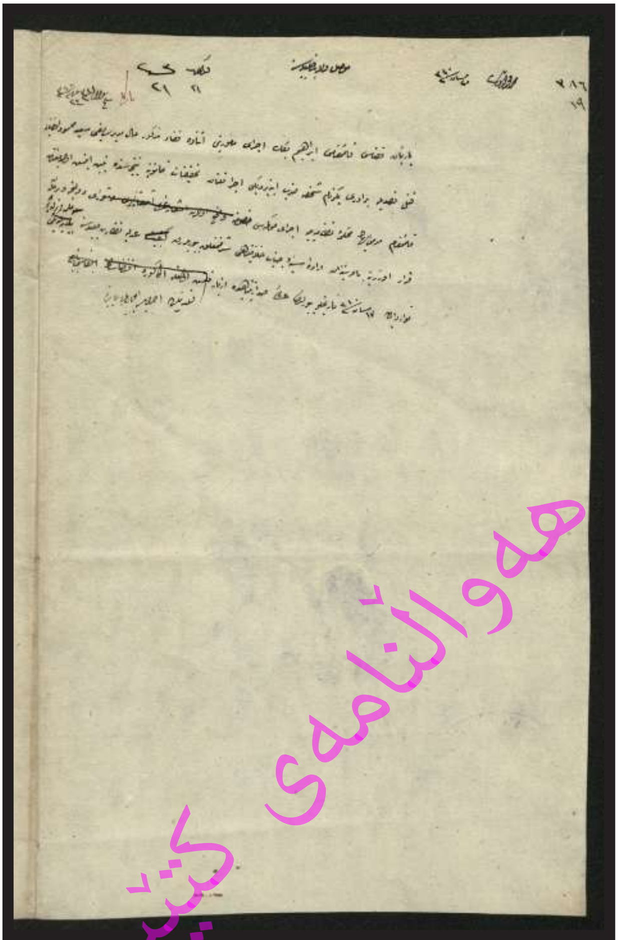

هەواڵنامەی کێژ

DH.MKT.	00232.00066	کۆتایی شەوال 1311
کۆتایی شەوال ۱۳۱۱ ۲٤ نیسان ۱۳۱۰ بۆ ویلایەتی موسڵ لـە سـەردەمی قائیمقـام ئیبراهیـم بـەگ لـە قـەزای بازیـان لـە قـەزای ناوهاتـوو بەرێوەبـەری دارایی پێشـوو سـەعید مەحمـود ئەفەنـدی بـە مەبەسـتی کوشـتنی بـرادەری بـە نـاوی بەکـر لێـی داوە، بـە گوێـرەی ئـەو لێکۆڵینـەوە یاسـاییەی کـە کـراوە، لـە ئەنجـام دەرکەوتـووە، قائیمقامـی ناوبـراو لەسـەر ئـەو بریـارەی لەلایـەن دەوڵەتـەوە دراوە بـۆ دادگایـی کردنێکـی نیزامیـە، بـە مۆڵەتـی فەرمانـی پاشـای جەنابـی خەلافەتپەناهـی زانیـاری دراوەتـە نەزارەتـی دادوەری، لـە مێـژووی ۱۷ نیسـان ۱۳۱۰ نـووسراو لـە سـەدارەتپەناهی کـراوە بـۆ جێبەجـێ کـردن.		

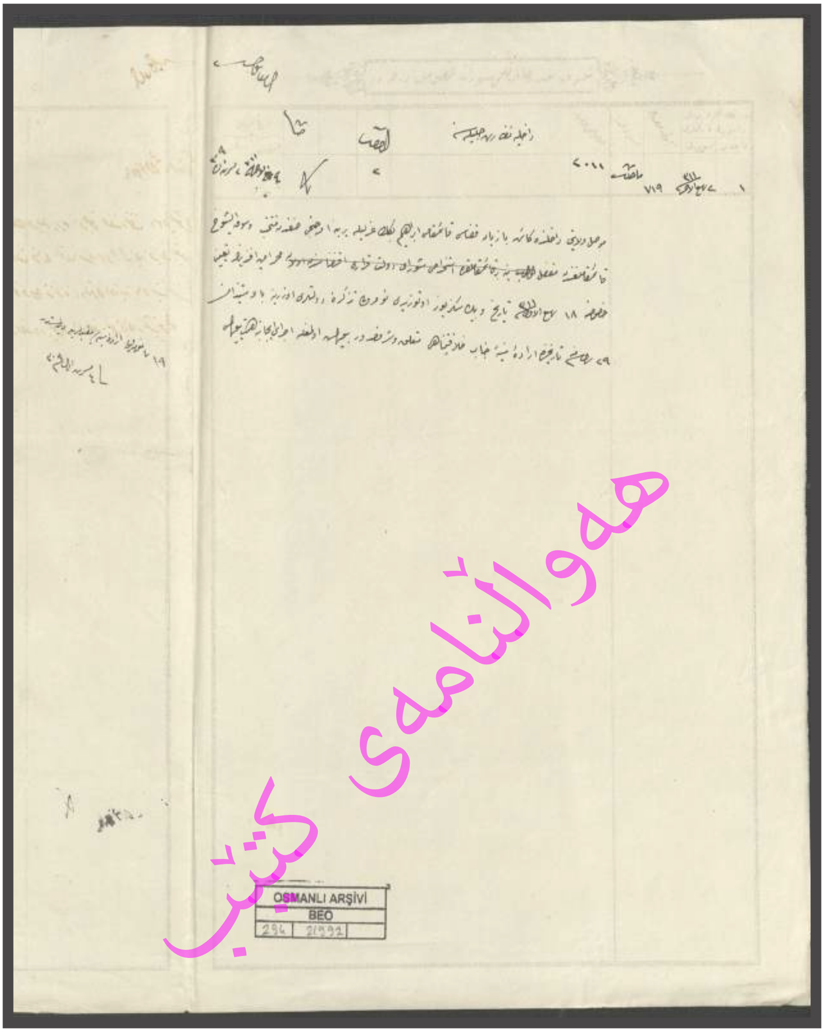

هەواڵنامەی کتێب

4 رەبیعی کۆتایی 1311	000294.021992	BEO.

٤ رەبیعی کۆتایی ١٣١١
٢ تشرینی یەکەم ١٣٠٩
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ دوور خراوەتەوە، لە شوێن ئەویش لە چینی سێیەم و لە قائیمقامیەتی سوقولشیوخ محەمەد ئەمین ئەفەندی دادەمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستە نووسراوی دەوڵەت لە ١٨ رەبیعی یەکەم ١٣١١ ژمارە ١٨٣٧ بە مۆڵەتدان لە مێژووی ٢٩ رەجەبی هەمان ساڵ فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی فەرمانی داوە، بۆ جێبەجێ کردنی هیممەت بکرێت.

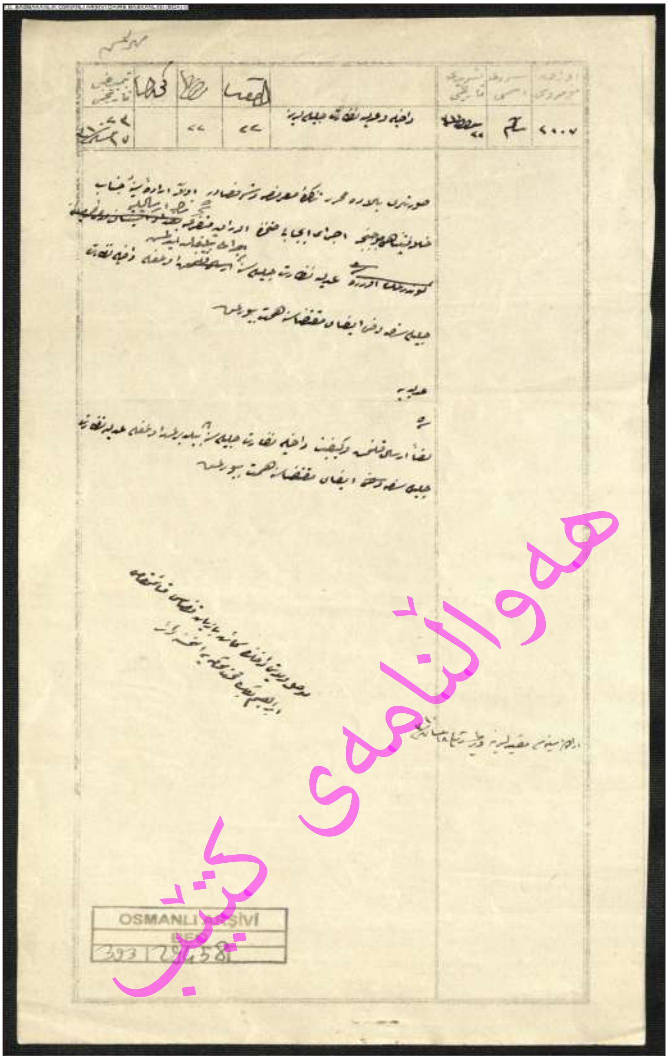

BEO.000393.029458.001

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	000393.029458	22 شەوال 1311
٢٢ شەوال ١٣١١ بۆ نەزارەتەکانی ناوەخۆ و دادوەری جەلیلە وێنەکانیان لە سەروو بە نووسراو ڕاگەیەندراوە، هەروەها بە فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی بۆ جێبەجێ کردنی ئەم کارە کاغەز نێردراوە و نەزارەتی دادوەری جەلیلە ئاگادار کراوەتەوە کە هیممەت بکات لە جێبەجێ کردنی، سەبارەت بە نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە هێشتا بۆ جێبەجێ کردنی داوا دەکرێت هیممەت بکرێت. لە ناو ویلایەتی موسڵ بابەتەکە پەیوەستە بە دادگایی کردنی قائیمقامی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ.		

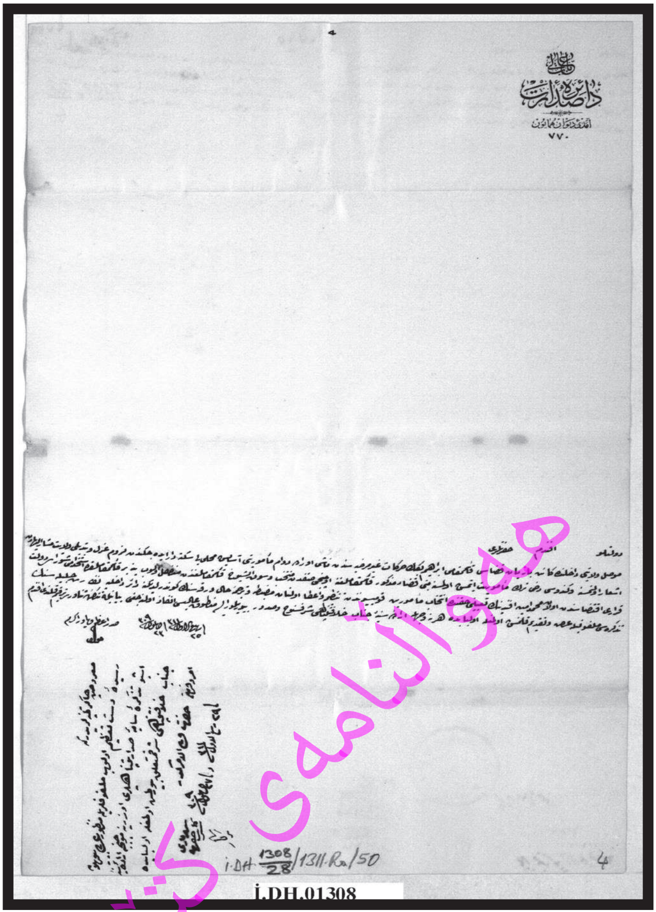

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	01308.000028	25 رەبیعی یەکەم 1311

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
٧٧٠
بۆ جەنابی ئەفەندم
لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامی قەزای بازیان بەهۆی جموجوڵە نەگونجاوەکانی چاکتر وایە لەوێ نەمێنێت و دووربخرێتەوە، لە ویلایەتی ناوهاتوو ئاماژە نێردراوە، هەروەها خۆشی وازی لە ئەرکەکەی هێناوە، بۆیە بۆ قائیمقامیەتی قەزای ناوهاتوو محەمەد ئەمین ئەفەندی هەڵبژێردراو لە چینی سێیەم و لە قائیمقامیەتی سوقولشیوخ جیابۆتەوە، دووبارە بەکارهێنانەوەی لە قائیمقامیەتێکی تر بە بڕیاری شورای دەوڵەت لە بارەی دامەزراندنیەوە لە قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران بڕیارنامە و کاغەزی وەرگێردراوی کەسێتی ڕێکخراوە و پێشکەش کراوە، لەگەڵ نوسراوی هاوپێچی نەزارەتی ناوخۆی جەلیلە ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، لەم بارەیەوە بە هەر شێوەیەك بێت فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، لەگەڵ ڕاگەیاندنی نووسراو ژمارەی لەسەر تۆمار کراوە ئەفەندم.
لە ٢٥ رەبیعی یەکەم ١٣١١ و لە ٢٣ ئەیلوول ١٣٠٩
سەدری ئەعزەم و هاوکاری

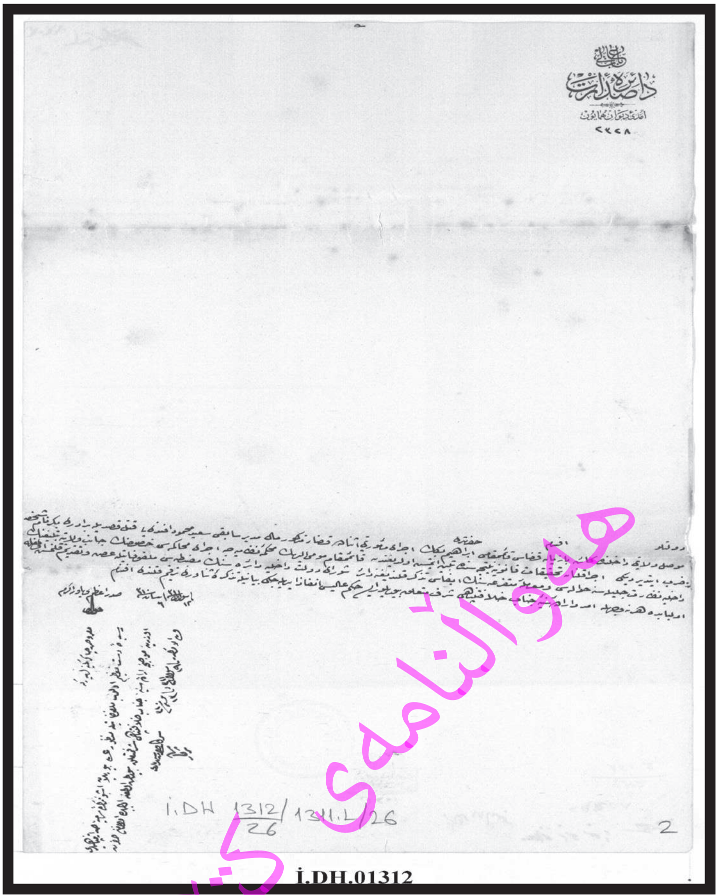

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	01312.000026	12 شەوال 1311

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
٢٣٢٨
بۆ جەنابی ئەفەندم

لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامی قەزای بازیان ئیبراهیم بەگ لە کاتی جێبەجێ کردنی ئەرکەکەیدا بە مەبەستی کوشتنی بەرێوەبەری دارایی قەزای ناوبراو سەعید مەحمود ئەفەندی، بە برادەری خۆی بە ناوی بەکر بە لێدانی داوە، دوای ئەو لێکۆڵینەوە یاساییانەی ئەنجام دراون، لە ئەنجامدا دەرکەوتووە، قائیمقامی ناوبراو لە دادگای نیزامیە بە مەبەستی دادگایی کردنی ویلایەت ئاگادار کراوەتەوە، حەواڵەی نەزارەتی ناوخۆی جەلیلەش کراوە، هەروەها بۆ جێبەجێ کردنی مامەڵەی جیاوازیش نووسراو کراوە لەگەڵ بریارنامەی شورای دەوڵەت لە فەرمانگەی ناوخۆ هاوپێچ راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بە هەر شێوەیەك بێت ئەمر و فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی چ بفەرموێت، بریارەکە جێبەجێ دەکرێت، نووسراو بە ژمارە تۆمار کرا ئەفەندم.

لە ١٢ شەوال ١٣١١ و لە ٦ نیسان ١٣١٠
سەدری ئەعزەم و هاوکاری

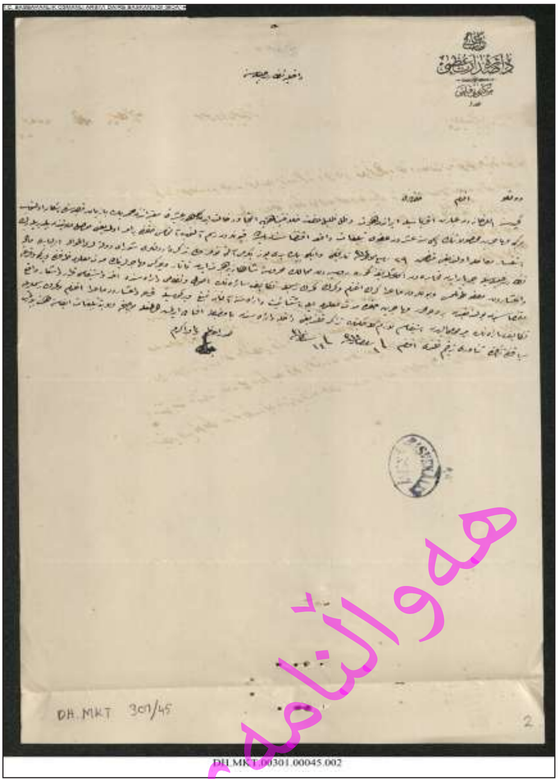

DH.MKT.	00301.00045	1 رەمەزان 1312

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پیرۆز
قەڵەمی نووسین
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی ئەفەندم

ساڵی رابردوو لەگەڵ ٥٠ خانەی کەسوکاری لە ئێران هیجرەتی کرد، هانای بۆ جەنابی خەلافەتپەناهی هێنا و ملکەچ بوونی خۆی راگەیاند، لە هۆزی کەلهور محەمەد بەگ لە قەزای بازیان نیشتەجێ بووە، ئەگەرچی بۆ جێبەجێ کردنی راگەیەندراوە کە لەم جۆرە هیجرەتانە لە داهاتی بەروبووم لە دە یەکی دوو ساڵ لێدەبوردرێن، لە سەرمەڕ رسومات وەردەگیرێت، لە بارەی وەرنەگرتنی هیچ فەرمانێك نییە، بە راگەیاندنی ویلایەتی موسڵ مامەڵەی راپرسی کراوە و لە مێژووی ٢٩ رەبیعی کۆتایی ١٣١٢ ژمارە ٢٧٢٧ نووسراوی دەوڵەت حەواڵەی شورای دەوڵەت کراوە، هەواڵ بە نەزارەتی داراییش دراوە بە گوێرەی ئەوەی دەرکەوتووە ئەوانەی لە رووسیاوە لە تاتار و چەرکەسەکان بۆ مەمالیکی مەحروسەی شاهانە هیجرەتیان کردووە بە ماوەیەکی دیاریکراودا لە مامەڵەی باج و سەرانە و دە یەك دەبووردرێن، تەنیا لە رسوماتی مەرومالات و تێچووی گشتی نەبێ نابوردرێن، وەرگرتن و راپرسی بە ئاماژەپێکردن و بریارەوە جێبەجێ کراوە، بۆیە بە گوێرەی زانیاریەکان لە بارەی کۆچبەرەکانەوە جگە لە باج و سەرانە و دە یەکدا لە رسوماتی مەرومالات و تێچووی گومرگ بە گشتی دەبێ بدەن، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو کراوە، بە بریارنامە لە فەرمانگەی ناوەخۆ باسکراوە، لە ویلایەتیش ئاگاداری هاتووە و داوای هیممەت کراوە تا جێبەجێ بکرێت، لە ١ رەمەزان ١٣١٢ و لە ١٤ شوبات ١٣١٠.

سەدری ئەعزەم و یاوەری

هەواڵنامەی کتێب

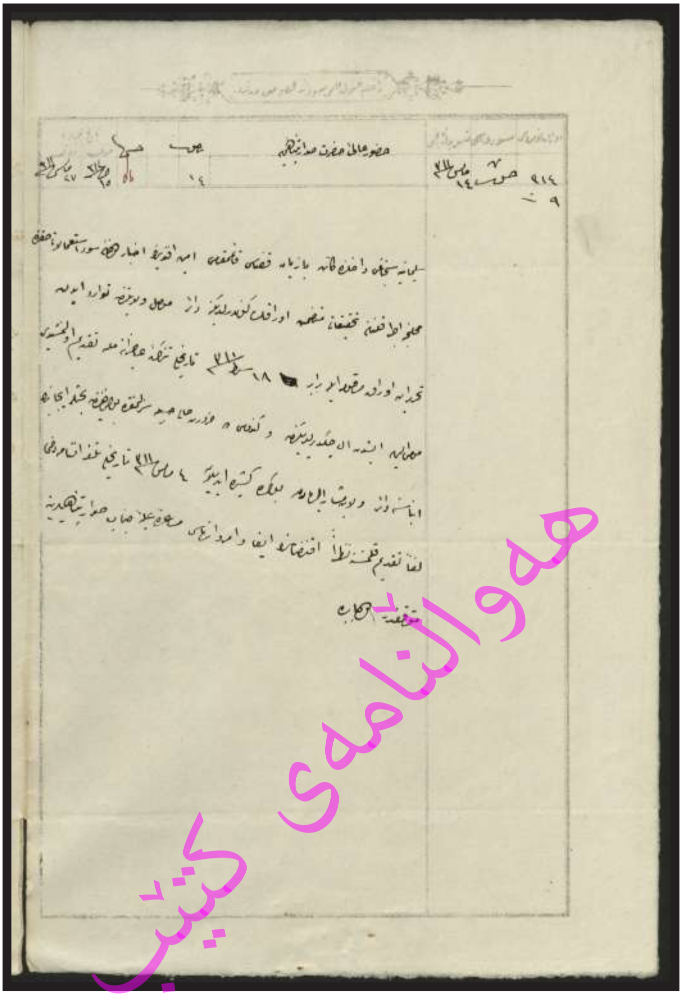

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00350.00042	15 جەمادی کۆتایی 1312

بۆ نەزارەتی ناوەخۆ
١٥ جەمادی کۆتایی ١٣١٢
٢٧ مایس ١٣١١
جەنابیسەدارەتپەناهی
لـە نـاو سـانجەقی سـلێمانیە لـە بـارەی قائیمقامـی قـەزای بازیـان ئەمیـن ئەفەنـدی هـەواڵ هاتـووە بـە هـۆی کاری خراپـەوە لـە خۆچێـی لێکۆڵینـەوەی لەسـەر کـراوە، کاغـەزی لێکۆڵینـەوەکان نێـردراوە، لەگەڵ ئـەو کاغەزانـەی کە لە ویلایەتـی موسـڵ هاتـووە، بەیەکـەوە لەگـەڵ نـووسراوم لـە مێـژووی ١٨ شـوبات ١٣١١ پێشـکەش کـرا بـوو، ناوبـروا دەسـتی لـە کارکێشـاوەتەوە و خۆشـی لەبـەر بارودۆخـی خراپـی خـۆی پاراوەتـەوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـە ئەمجـارە لـە ویلایەتـی ناوهاتـوو تەلەگرافنامـە لـە مێـژووی ٤ مایس ١٣١١ پێشـکەش کـراوە، بـەم تێروانینە جێبەجێ بکرێـت و فەرمـان و کۆتایـی هاتنـی بەسـتراوەتەوە بـە هـاوکاری جەنابـی سـەدارەتپەناهی.

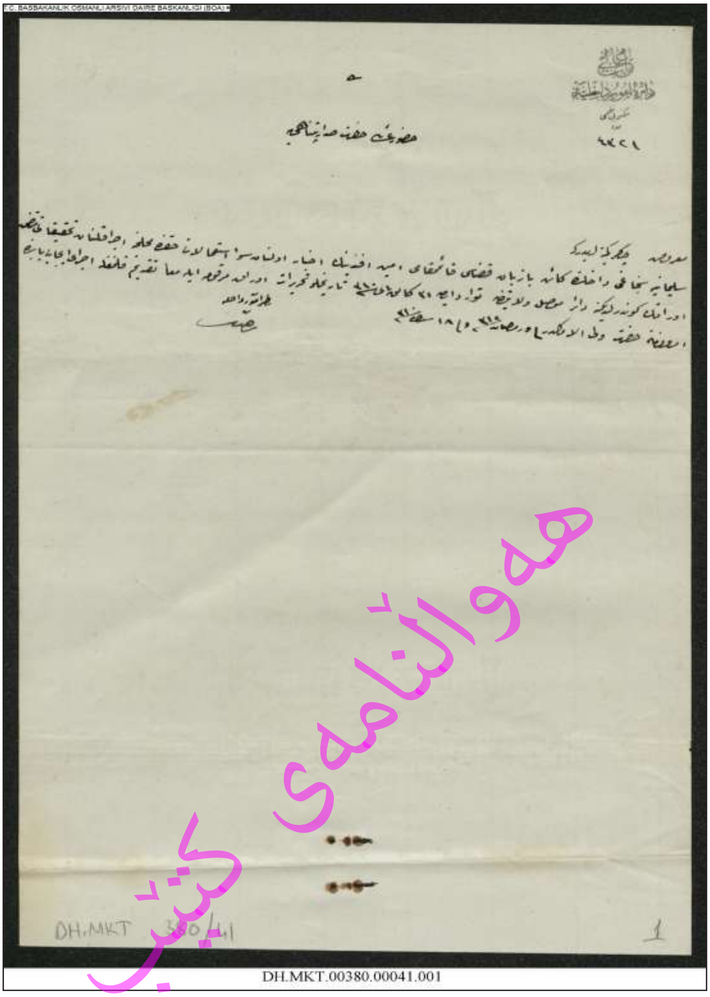
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

DH.MKT.00380.00041.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00380.00041	5 ڕەمەزان 1312

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٤٣٢١
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەتانە
لە ناو سانجەقی سلێمانیە ئەمین ئەفەندی قائیمقامی قەزای بازیان هەواڵ نێردراوە کە کاری خراپ ئەنجام دەدات، ئەو لێکۆڵینەوانەی ئەنجام دراون، کاغەزەکانی نێردراوە، لە ویلایەتی موسڵ بە مێژووی ٣١ کانوونی دووەم ١٣١٠ نووسراو هاتووە، لەگەڵ کاغەزەکانی باس کراودا بەیەکەوە پێشکەش کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٥ ڕەمەزان ١٣١٢ و لە ١٨ شوبات ١٣١٠.
نازری کاروباری ناوەخۆ

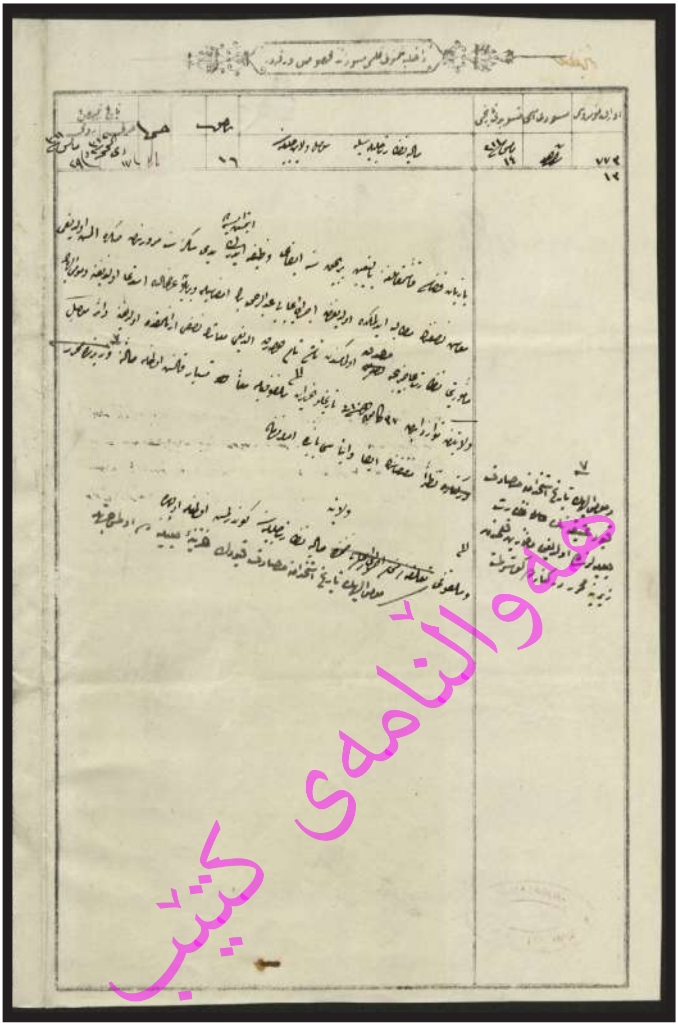

DH.MKT.	00383.00031	17 زیلحیجه 1312

١٧ زیلحیجه ١٣١٢
٢٩ مایس ١٣١١
بۆ نەزارەتی دارایی جەلیلە لەگەڵ ویلایەتی موسڵی جەلیلە
ئەگەرچی ساڵێك و نیوە لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان لە ئەرکەکەی خزمەتی کردووە، دوای تێپەڕبوونی حەوت هەشت ساڵ ئەو مووچەی وەریگرتووە، داوای نیوەی دەکات، بۆ جێبەجێ کردنی بە واژووی عەبدولرەحمان بەگ داواکاری دراوە و داوای دەکات، هەروەها لەبەر ئەوەی ناوبراو ئەرکەکەی لە نەزارەتی عاجیزانە پەسەند نەکراوە، ئەو مووچەیەی کە بە تەواوەتی وەریگرتووە، بە دوای نیوەکەی تر دەگەڕێن، نووسراو لە ٣١ کانوونی یەکەم ١٣١٠ لە ویلایەتی موسڵ هاتووە، هەروەها هاوپێچی ناوبراو لە مێژووی دەستبەکاربوونی تۆمارەکەی لە خەزینەی جەلیلەیە، نێردراوەتە نەزارەتی دارایی جەلیلە، هەروەها مێژووی دەستبەکاربوونی ناوبراو بە ڕێکەوت لە تۆماری کۆنی نەزارەتی جەلیلە لە پەراوێز ئەرکەکەی نیشان دراوە، جێبەجێ کردنی ئەمر و فەرمانە.

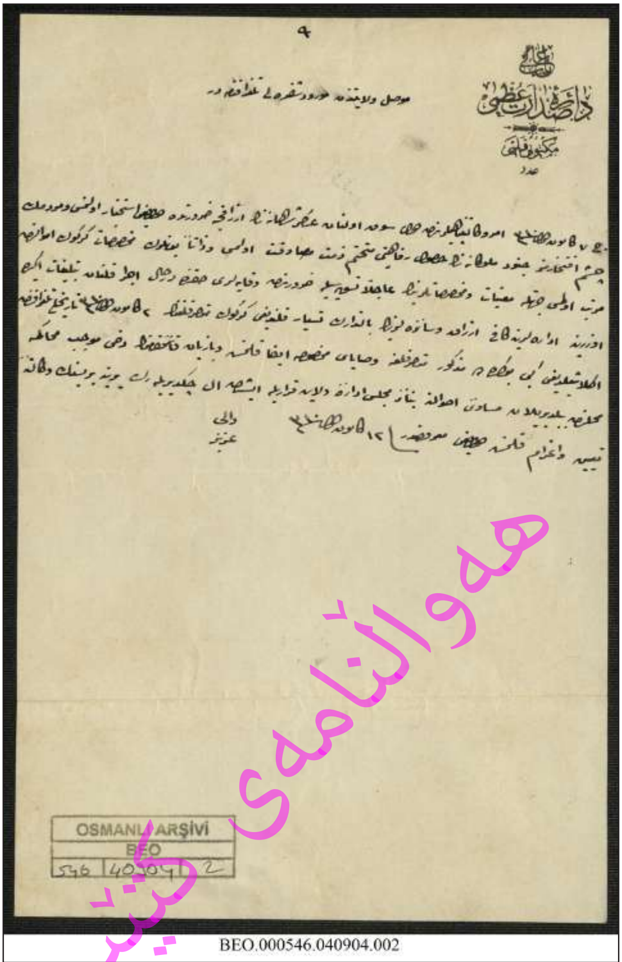

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	000546.040904	8 ڕەجەب 1312

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
قەڵەمی نووسین
تەلەگرافنامەی بە شیفرەی ویلایەتی موسڵە

لـە ٧ کانوونـی یەکـەم ١٣١٠ بـە فەرمانـی وەکالەتپەناهـی ئـەو سـەربازی شـاهانانەی کـە ڕۆیشـتوون هـەواڵ هاتووە کـە بـێ ئەرزاقـن، لەبـەر ئـەوەی سـەربازەکانمان جێـگای شـانازی ئێمـەن، پێویسـتە دەوڵـەت پێداویسـتیەکانیان بـۆ دابیـن بـکات، هـەر خۆشـی ئەوانـە لـە پارەوپولـی کەرکـوك پارەیـان بـۆ ڕێکخـراوە، بۆیـە هەرچـی زووە داهاتیان بۆ دابیـن بکرێـت، لـەم بارەیـەوە لەسـەر ئاگادارکردنەوەیەکـی تـەواو بـە گوێـرەی پێویسـت ئەرزاقیـان بـۆ دابیـن کراوە و نێـردراوە، ئەمـەش لـە تەلەگرافنامـەی موتەسـەرفی کەرکـوك لـە مێـژووی ٢ کانوونـی یەکـەم ١٣١٠ دەرکەوتـووە، ئەمجـارەش لـە موتەسـەرفی ناوهاتـوو ئامـۆژگاری تایبەتـی دەرچـووە، هەروەهـا لـە قائیمقامیەتـی بازیـان لـە بارەی جێبەجـێ کردنـی دادگایـی کردنەکـە بـە بڕیـاری ئەنجوومەنـی کارگێـری ویلایـەت دەسـتی لـەکار کێشـاوەتەوە، لـە شـوێنی ئـەو یەکێـك بـە وەکالـەت دامـەزراوە و نێـردراوە، لـە ١٢ کانوونـی یەکـەم ١٣١٠.

عەزیز والی

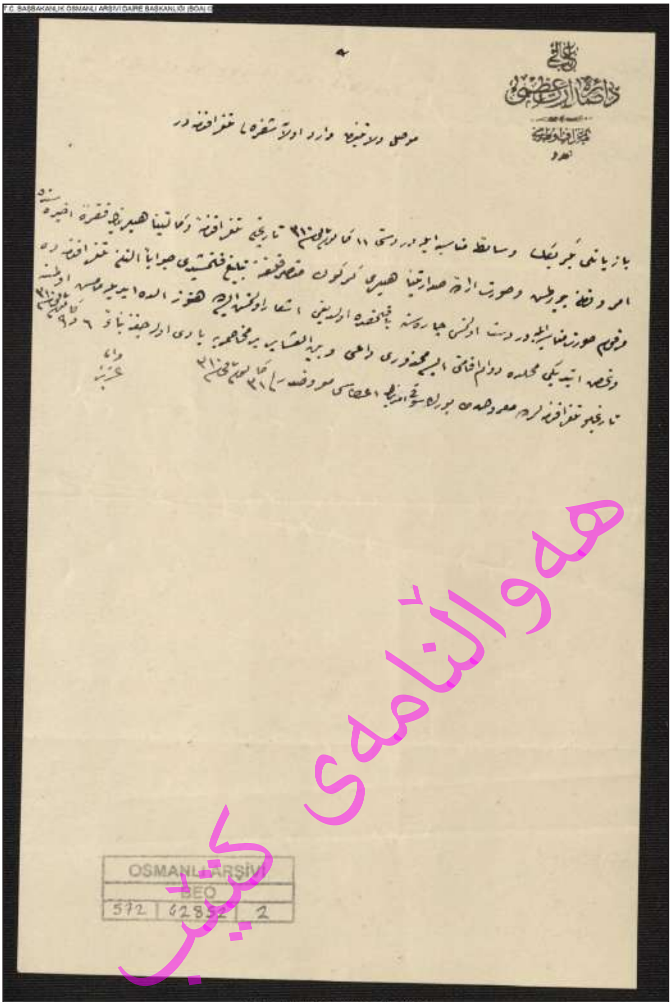

هەواڵنامەی کتێب

BEO.000572.042852.002

<table>
<tr><td>BEO.</td><td>000572.042852</td><td>18 شەعبان 1312</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
تەلەگرافنامەی بە شیفرەی ویلایەتی موسڵ هاتووە
لە خەڵکی بازیان بەکر بەگ بە هۆی تاوانەوە دەستگیر کراوە، تەلەگرافنامەی ١١ کانوونی دووەم ١٣١٠ لە دوایین دێردا ئەمر و فەرمان دراوە، وێنەیەکی فەرمانی سەدارەتپەناهیش بۆ موتەسەرفی کەرکووك نێردراوە، لە وەڵام ئەو تەلەگرافنامەیەی کە هاتووە، ناوبراو بەهۆی رووداوەکەوە سەبارەت بە دەستگیر کردنی سەیری چارەسەرەکەی دەکرێت، ئەگەرچی ئاماژەی پێکراوە، تا ئێستا دەست بەسەر نەکراوە، هەروەها لەو شوێنەی کە خۆی شاردۆتەوە دەبێتە هۆی ناکۆکی نێوان هۆزەکان، لە تەلەگرافنامەی ٦ و ٩ کانوونی دووەم ١٣١٠ راگەیەندراوە، جگە لەوە فەرمانی رۆیشتنی تابورێك دەردەچێت، لە ٣١ کانوونی دووەم ١٣١٠.
عەزیز والی</td></tr>
</table>

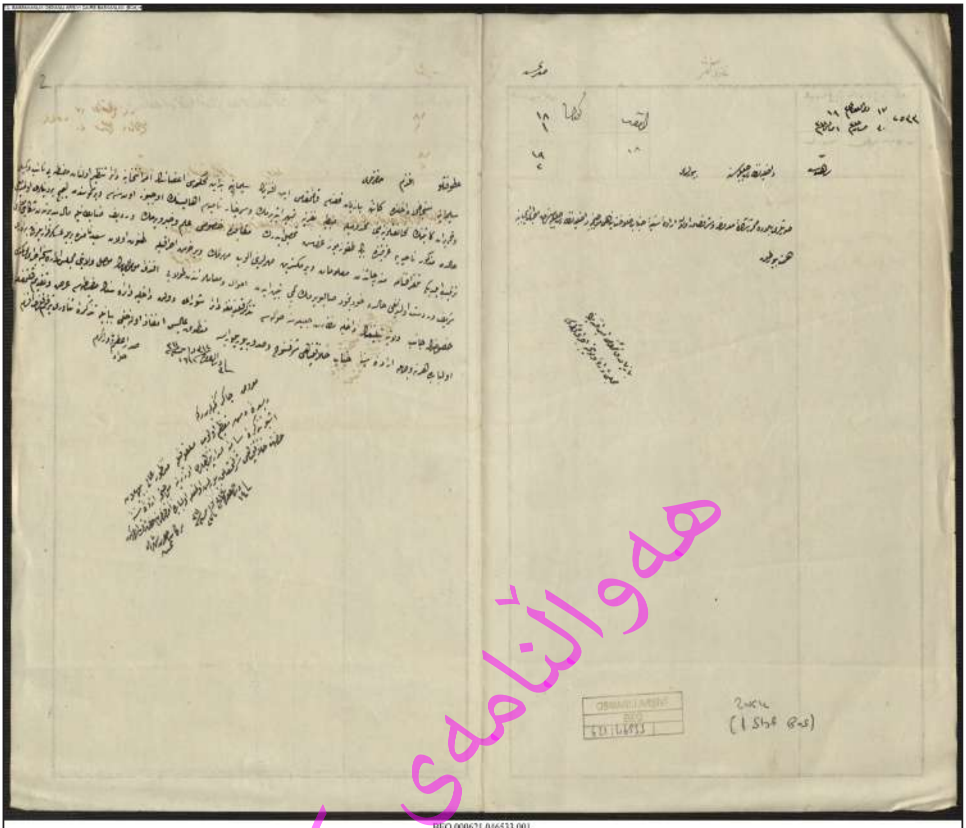

BEO.000621.046533.001

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	000621.046533	3 زیلقەعدە 1312

بۆ جەنابی ئەفەندم

لە ناو سانجەقی سلێمانیە قائیمقامی قەزای بازیان ئەمین ئەفەندی، ئەو بریارنامەیەی بۆ فەرمانی هەڵبژاردنی وەکو ئەندامی دادگایی لە دادگای سەرەتایی سلێمانیە ڕێکخراوە، لەسەر سەرپێچیەکانی وەکیلی نائیب و نووسەری نووسراوەکان، ناوبراو لەگەڵ کوڕەکەی بە مۆرەوە کرێیەکەیان داوەتە پۆلیسی پاراستن، هەروەها خەڵکی ناحیەی سەرچنار لە باجی ١٣١٠ هیچ قەرزێکیان نییە، لەگەڵ ئەوەش لە کاتی ڕۆیشتنی بۆ ناحیەی ناوهاتوو ١٩٠٠ قوروشی کۆکردۆتەوە و دەستی کەوتووە، لە بەرامبەر ئەوەشدا بە تایبەتی هەواڵ و زانیاری داوە، لەگەڵ پۆلیسی ڕەدیف سکاڵای لە بەڕێوەبەری دارایی ڕێکخستووە و بە تەلەگرافنامە زانیاری بە مۆری وەرگرتووە، بە سوتاندنی .... لەگەڵ کەسێك بە ناوی سەعید لە سەربازانی هەڵاتوو برادەری شەریف دەستگیر کراوە، ئەفەندی ناوبراو لە ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەتی موسڵ لە بارەی دادگایی کردنی ئاگاداری دراوەتە ویلایەت و حەواڵەی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە کراوە، بۆ ئەمەش نووسراو کراوە و بریارنامەی شورای دەوڵەتی فەرمانگەی ناوەخۆ ڕاگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بە هەر شێوەیەك بێت فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی چ بفەرموویەت، ووتەی سەروو جێبەجێ دەکرێت، نووسراو ژمارەی لەسەر نووسرا بەرێزم.

لە ٣ زیلقەعدە ١٣١٢ و لە ١٦ نیسان ١٣١١

سەدری ئەعزەم و هاوکارەکەی جەواد

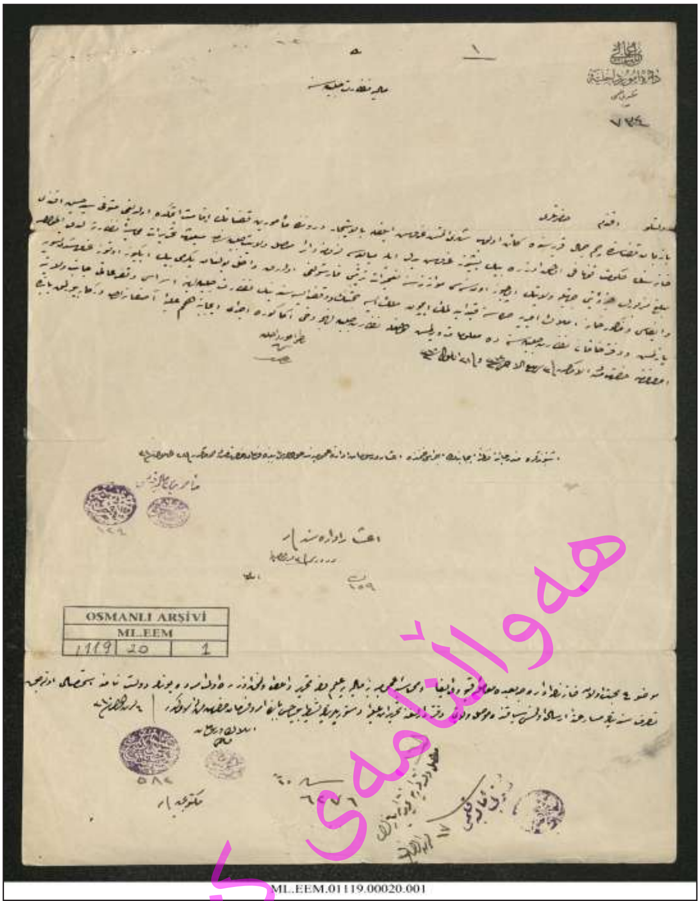

هەواڵنامەی کتێب

ML.EEM.	01119.00020	3 رەبیعی کۆتایی 1312

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٧٣٤
بۆ نەزارەتی دارایی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت

لە قەزای بازیان لە گوندی چەمچەماڵ بە ٦٠ قوروش کرێی مانگانە وەکو فەرمانبەر لە قەزا نیشتەجێ بووە، خانەی سەید حوسێن ئەفەندی مردوو خەریکە دەکرێتە قۆناغی حکوومەت، لە شوێن ئەوە بە ١٥٠٠ قوروش بکردرێت، بۆ ئەم مەبەستە لە ویلایەتی موسڵی جەلیلە نوسراو نێردراوە، حەواڵەی نەزارەتی ژمێریاری بووە، بڕی پارەی دیاریکراو، لە موازەنەی ساڵی ١٣١٠ لە بەرامبەر ڕێکخستنی نۆژەنکردنەوەی نووسراوەتەوە و لە ٢٢٣٠ قوروش ڕێکخراوە و جێبەجێ کراوە، هەروەها خانەی ناوهاتوو بۆ ئەوەی بە مولکی میری تۆمار بکرێت، ئەگەر مولك بێت یاخود وەقف بکرێت ئەوە سەنەدەکەی بۆ نەزارەتی جەلیلە بنێردرێت، هەروەها هاوپێچەکانی بۆ لایەنی ویلایەت نووسراوەتەوە، بۆ نەزارەتی دەفتەرخاقانی جەلیلەش زانیاری نووسراوەتەوە، بە گوێرەی نەزارەتی جەلیلە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٣ رەبیعی کۆتایی ١٣١٢ و لە ٢١ ئەیلوول ١٣١٠.

نازری کاروباری ناوەخۆ

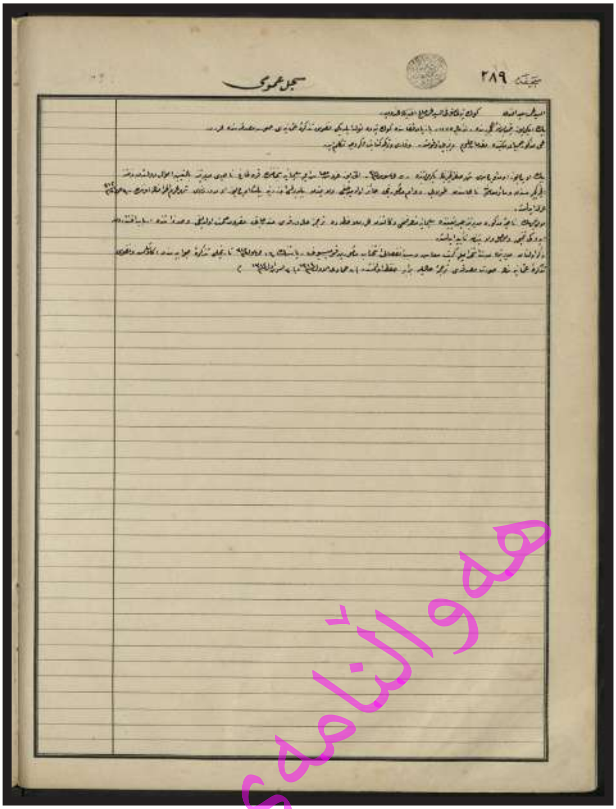

هەواڵنامەی کیژ

DH.SAID.	00071.00146	8 جەمادی یەکەم 1314

لاپەرە ٢٨٩
تۆماری گشتی
سەید محەمەد سەعید ئەفەندی   کوڕی گۆك تەپەلی سەید محەمەد ساڵح ئەفەندیە
لە ساڵی ١٢٧٥ کۆچی واتە ساڵی ١٢٧٥ لە قەزای بازیان لە گۆك تەپە لە دایك بووە، لە تۆماری ناسنامەی عوسمانیە وێنەی پەسەند کراوی نووسراوەتەوە
لە ناوچەی باسکراو پێشەکی لە مەکتەبی سبیان زانستی ئایینی خوێندووە، هەروەها دەتوانی بە زمانی فارسی و تورکی و کوردی قسە بکات.
لە ساڵی ١٣١٣ مانگی سەفەری ٢٥ واتە ٥ ئۆغستۆس ١٣١١ بە مووچەی ٦٠٠ قوروش لە سانجەقی سلێمانیە لە بەڕێوەبەرایەتی ناحیەی قەرەتاغ دامەزراوە، بەڵام لەبەر ئەوەی پارەوپولی دەوڵەتی کەوتۆتە ئەستۆ و ئاقچەی خستۆتە سەر ناوی خۆی و لەبەر مامەڵەی نەشیاوەوە بەردەوام بوونی لە کارەکەی بە گونجاو نەزانراوە، ئەمەش دوای ڕاگەیاندنی ویلایەت لە مێژووی ١٣١٤ موحەڕرەمی ١٠ واتە ٩ حوزەیران ١٣١٢ دوورخراوەتەوە.
ناوبراو کاتێك لە بەڕێوەبەرایەتی ناحیەی باسکراو دامەزراوە، وەکالەتی موتەسەرفیەتی سلێمانیە تێبینی لەسەر نووسراوەتەوە، لە کاغەزی وەرگێردراوی زانیاری ناوبراو ڕاستیەکەی دەرکەوتووە، هەروەها لە ویلایەتی موسڵ پشت ڕاست کراوەتەوە کە زاتی خۆی لە لێهاتووەکانە.
ئەوەی باسکراوە لە بەڕێوەبەرایەتی ماوەی کارەکەی و بڕی مووچەکەی و هۆکاری دوورخستنەوەی لە نووسراوی سەرۆکایەتی قۆمیسیۆنی هەڵبژاردنی فەرمانبەران وەڵامدراوەتەوە و دەرکەوتووە، جگە لەوەش وێنەی پەسەندکراوی تۆماری ناسنامەی عوسمانیەی لەگەڵ زانیاری وەرگێردراو بەیەکەوە هەڵگیراوە، لە ٨ جەمادی یەکەم ١٣١٤ و لە ٣ تشرینی یەکەم ١٣١٢.

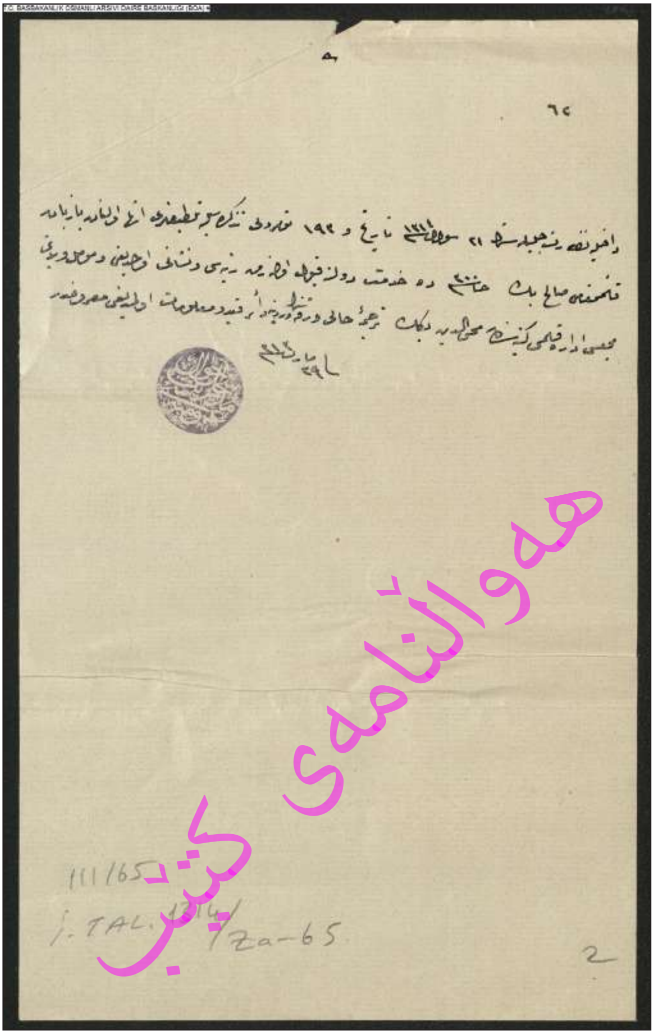

هەواڵنامەی کتێب

I.TAL.	00111.00065	26 زیلقەعدە 1314

بـە نـووسراوی نەزارەتـی ناوەخـۆی جەلیلـە لـە مێـژووی ٢١ شـەوال ١٣١٤ ژمـارە ١٩٣ ڕێزگرتنەکەیـان کۆتایـی پـێ هاتـووە، قائیمقامـی بازیـان سـاڵح بـەگ لـە جەمـادی یەکەمـی سـاڵی ١٣٠٠ بەهـۆی ئـەو خزمەتـەی کـە کردوویەتی و دەوڵـەت قەبوڵـی کـردووە، ناوبـراو پلـە و نیشـانی نییـە هەروەهـا لـە ویلایەتـی موسـڵ لـە قەڵەمـی ئەنجوومەنی کارگێـری ڕەچەڵەکـی ناوبـراو لـە کاغـەزی وەرگێـردراوی محیەددیـن بـەگ نـووسراوە و هاتـووە لـەوە زیاتـر تۆمـار و زانیـاری تـری نییـە.

لە ٢٩ مارت ١٣١٣

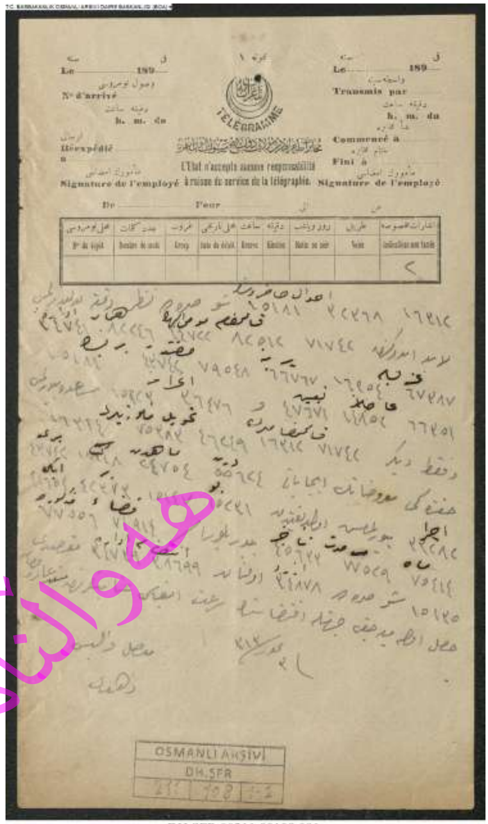

DH.ŞFR.00211.00108.001

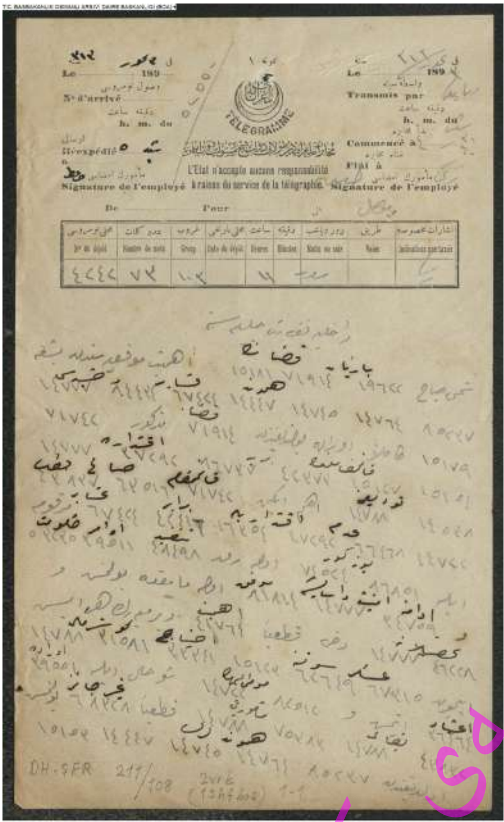

DH.ŞFR.00211.00108.001

DH.ŞFR.	00211.00108	14 سەفەر 1315

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لە بەر گرنگی شوێنی قەزای بازیان هەمەوەندەکان و هۆزە جانەوەرەکان بە تەواوەتی لەوێ دەبینرێن، لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان کەسێکی لێهاتووی دەوێت، قائیمقام سەباح بەگ لێهاتوو نییە لەگەڵ ئەوەش روو دەداتە هۆزەکان و نازیان هەڵدەگرێت، ئەمەش وایکردووە لە بەرێوەبردنی فەرمانەکانی حکوومەت و بەرقەرار بوونی ئاسایش سەرکەوتوو نەبووە، هەروەها بە هیچ شێوەیەك گرنگی بە داهات نەداوە، ئەمەش وایکردووە بۆ هەر کارێك پێویستی کردووە سەرباز بنێردرێت، ناوبراو بەم حاڵەوە مانەوەی لە ئەرکەکەی گونجاو نییە، هەمەوەندەکانیش بارودۆخی ئەو ناوچەیە بە هەند وەردەگرن، بۆیە ئەم ماوەیە چاودێری کردنی ناوچەکە بە هەند وەربگیرێت و قائیمقامی ناوبراو هەر ئێستا لە کارگێری دووربخرێتەوە، لە شوێن ئەو کەسێکی لێهاتوو بە پەلە دابمەزرێت و بنێردرێت، بەڵام لەبارەی گوستنەوەی ئەرکی قائیمقامەکان بۆ راگەیەندراوی پێویست چوار مانگ دەبێت فەرمانی جێبەجێ کردنی نەدراوە، ئەگەر لەم یەك دوو مانگە دوابکەوێت کارگێریەکەی رێك ناخرێت، لە قەزای ناوهاتوو ئەم ماوەیە بۆ رێکخستنی کارگێریەکەی هەرچی زووە جێبەجێ بکرێت، فەرمان.

٣ تەمموز ١٣١٣
زوهدی والی موسڵ

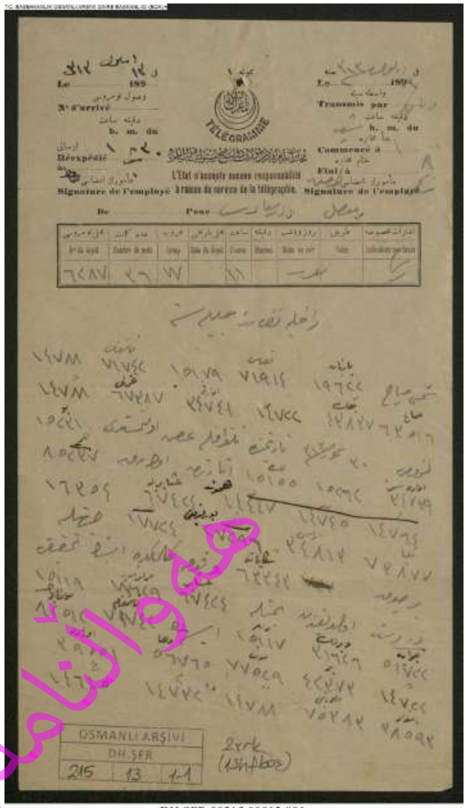

DH.ŞFR.00215.00013.001

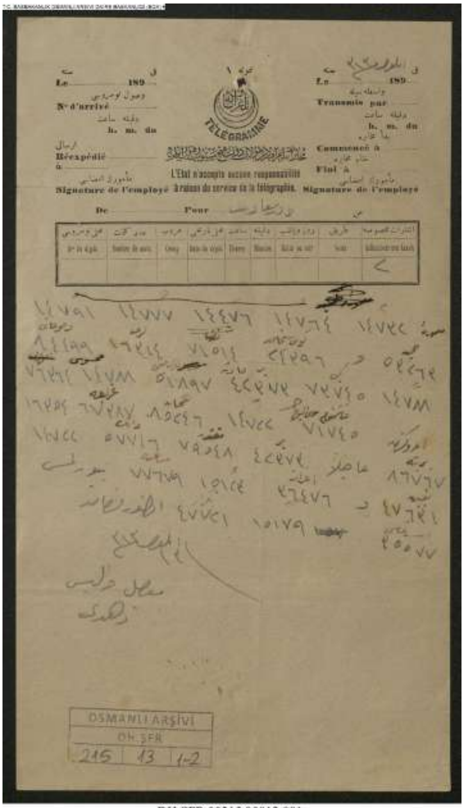

DH.ŞFR.00215.00013.001

کتێبی هەواڵنامە

DH.ŞFR.	00215.00013	27 ڕەبیعی کۆتایی 1315

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
قائیمقامی قەزای بازیان ساڵح بەگ لە ٣٠ تەمموز ١٣١٣ بە تەلەگراف ڕاگەیەندراوە کە پێویستە لە کارەکەی دوور بخرێتەوە، ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ شکست هێنانی لە بەڕێوەبردنی کارگێری، جگە لەوە لەگەڵ هۆزی هەمەوەند کاری کردووە، لەم بارەیەوە سکاڵای زۆر کراوە، لە کاتی لێکۆڵینەوە بۆ ئەوەی وەڵامی هۆزی ناوبراو بدرێتەوە قائیمقامی ناوبراو لەوە زیاتر کارەکەی درێژ نەکرێتەوە، تا ڕووداوی قەزاکانی مەعمورەی حەمیدیە و کۆی سانجەق دووبارە نەبێتەوە، قائیمقامی ناوبراو هەر ئێستا دوور بخرێتەوە لە شوێن ئەو بە پەلە کەسێکی لێهاتوو دابمەزرێت و بۆ ناردنی داوای هاوکاری کراوە، دووبارە دەکرێتەوە، فەرمان.
١٣ ئەیلوول ١٣١٣
زەهدی والی موسڵ

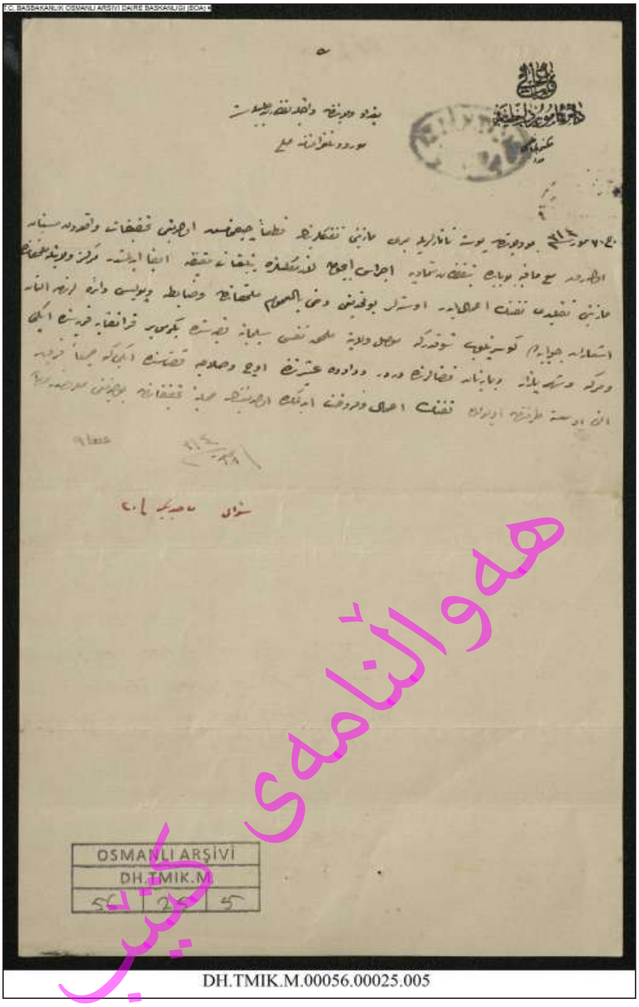

هەواڵنامەی کتێب

DH.TMIK.M.	00056.00025	11 رەبیعی یەکەم 1316

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە لە ویلایەتی بەغداد
تەلەگرافنامەهاتووە

لە ٧ تەمموز ١٣١٤ لەم ویلایەتە بە پۆستەی تاتارەکان ئەو لێکۆڵینەوانەی لەسەر تفەنگی میری مارتینی کراوە، بۆ لایەنی پەیوەندیدار ئاگاداری پێویست نێردراوە، ئەو شوێنانەی لەگەڵ مەرکەزی ویلایەت بەستراوەتەوە، کاری لاسایی کردنەوەی تفەنگی مارتینی دەکەن، هێشتا وەستاکان نەدۆزراونەتەوە بە گشتی لە وەڵامی ئەو ئاماژانەی کە لە شوێنەکان و فەرمانگەکانی ئەفسەر و پۆلیس وەرگیراوە، نیشان دراوە لە قەسەبەی سلێمانیە سەر بە ویلایەتی موسڵ بیست و یەک، لە گوندی قەرانفا دوو، هەروەها لە قەزاکانی مەرگە و شەهربازار و بازیان بۆ هەر یەکە چوار و هۆزی داودە سێ و لە قەزای سەڵاحییە دوو بە کۆکراوەی ٤٦ یاخود ...... کەسەوە کاری ئەو تفەنگانە دەکرێت و دەفرۆشرێت، بە لێکۆڵینەوەی تەواو راگەیەندراوە، فەرمان.

١٨ تەمموز ١٣١٤

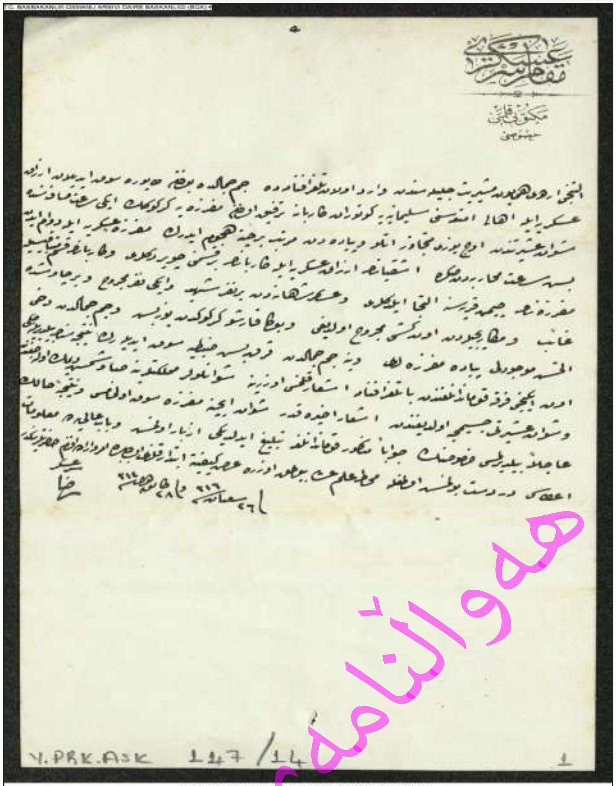
Y.PRK.ASK.00147.00014.001

هەواڵنامەی کتێب

Y.PRK.ASK.	00147.00014	26 شەعبان 1316

پایەی سەر عەسکەریەت
قەڵەمی نووسین
تایبەتی
تەلەگرافنامە لـە موشـیرەتی جلیلـەی لەشـکری شەشـەمی هومایۆن هاتـووە، ئـەو تابورەی لـە چەمچەماڵـە ئەرزاقی سـەربازی و کەلوپەلـی دانیشـتووان بگەیەننـە دەسـتیان، بـۆ سـلێمانی ڕۆیشـتووە ئـەو مەفرەزەیـەی لەگـەڵ ئـەو کاروانـە ڕۆیشـتووە لـە دووری دوو کاتژمێـر لـە کەرکـووك هـۆزی شـوان زیاتـر لـە ٣٠٠ پیـادە و سـوارە لـە چەتەیـەك پێـك هاتبـوون هێرشـیان کردۆتـە سـەریان دوای بـەردەوام بوونـی پێنـج کاتژمێر شـەر لەگەڵ ئـەو مەفرەزە سـەربازیە بەشـێك لـەم ئەرزاقـە سـەربازی و بەشـێك لـە کاروانەکـە لەنـاو چـوون، ئـەو بەشـەی لـە کاروانەکـە ماوەتـەوە لەگەڵ مەفرەزەکـە بـۆ گونـدی چیمـەن ڕۆیشـتوون، هەروەهـا لـە سـەربازی شـاهانە یـەك سـەرباز شـەهید بـووە و دوو کەسـیش بریندار بـوون و یـەك چاوشـیش وونـە، لەوانـی تریـش ١٠ کـەس برینـدارە، لـە بەرامبـەر ئـەوەش لـە کەرکـووك ١٠٥ و لـە چەمچەماڵ مەفرەزەیەکـی ٦٠ پیـادە دیسـان لـە چەمچەمـاڵ ٤٥ پۆلیـس نێـردراون، لـە ئەنجـام رادەگەیەندرێـت، لـە قوماندانیەتـی فرقـەی ١٢ بـە تەلەگرافنامـە ئامـاژەی پێکـراوە، شـوانەکان لـە مەملەکەتی خۆیان شـەڕ دەکـەن، هەروەهـا هـۆزی شـوان هۆزێکـی گـەورەن تـا دوا ئامـاژە مەفـرەزە نەچۆتـە ناو شـوانەکان، لـە ئەنجام پێویسـتە زوو زانیاریـەکان ڕابگەیەندرێـن، لە وەڵامـدا قوماندانیەتی ناوبـراو ئـاگادار کراوەتەوە، نـووسراو نوسراوەتەوە و زانیـاری دراوەتـە بابـی عالـی و زانیاریـەکان دەسـت کەوتـووە، چۆنیەتـی جێبەجـێ کردنـی کارەکـەش پەلـەی لـێ بکرێـت، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
٢٦ شەعبان ١٣١٦ و لە ٢٨ کانوونی یەکەم ١٣١٤
رزا سەر عەسکەر

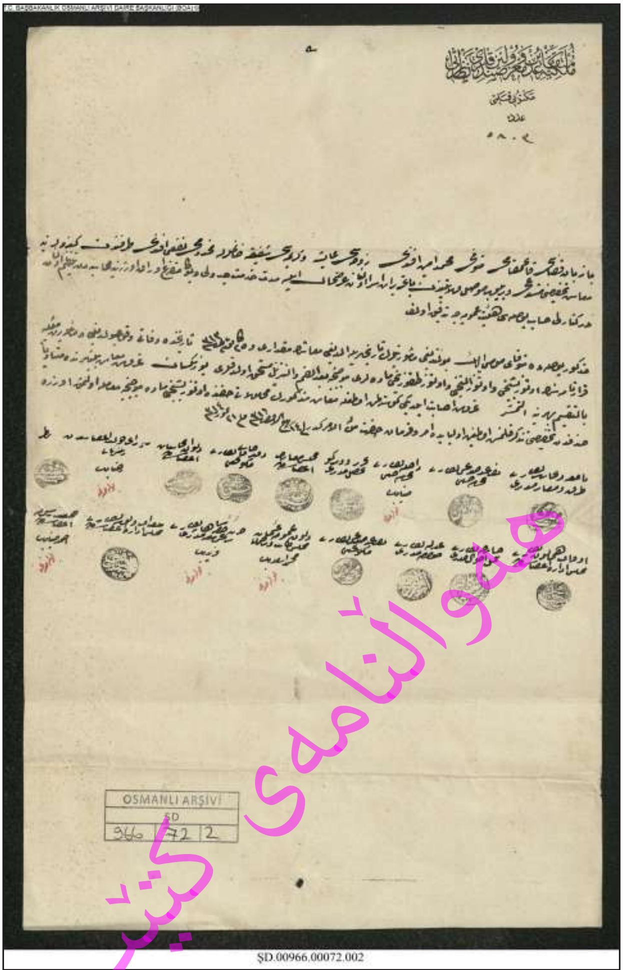

هەواڵنامەی کتێب

ŞD.	00966.00072	14 رەبیعی یەکەم 1316

نەزارەتی سندوقی خانەنشینی مولکیە و دوورخراوان
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٥٨٠٣

قائیمقامی بازیان محەمەد ئەمین ئەفەندی مردووە، لەلایەن خێزانەکەی عائیشە خانم و کچەکەی شەفیقە خانم و کوڕەکەی نەفعی ئەفەندی داوایان کردووە مووچەیان بۆ ببڕێتەوە، نووسراوی ویلایەتی موسڵ لەگەڵ داواکاریەکە خشتەی ماوەی خزمەت و کاغەزی پەیوەست بەم بابەتە لە ژمێریاری ڕێکخراوە و پەراوێزی بۆ نووسراوەتەوە، لە دەستەی گشتی ووردبینی بۆ کراوە.

ناوبراو مێژووی ئەو خزمەتانەی کە وەریگرتووە لەگەڵ بری ئەو مووچانەی کە وەریگرتووە دوای مردنی لە مێژووی ٢٥ کانوونی دووەم ١٣١٣ و بە بریارنامەی فەرمانبەرانی مولکیە ماددەی ٣٥ و ٣٦ و ٣٩ دوای کەم کردن و زیادکردن ئەوەی شایەنینە ١٨٠ قوروشە، بە یەکسانی لە نێوانیان دابەش دەکرێت، کە هەر یەکەیان ٦٠ قوروشیان بەردەکەوێت، مووچەی باسکراو بە پشت بەستن بە ماددەی ٣٥ مامەڵەکەی جێبەجێ دەکرێت، نووسراو لە سندوق کراوە تا دابین بکرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٤ رەبیعی یەکەم ١٣١٦ و ٢١ تەمموز ١٣١٤.

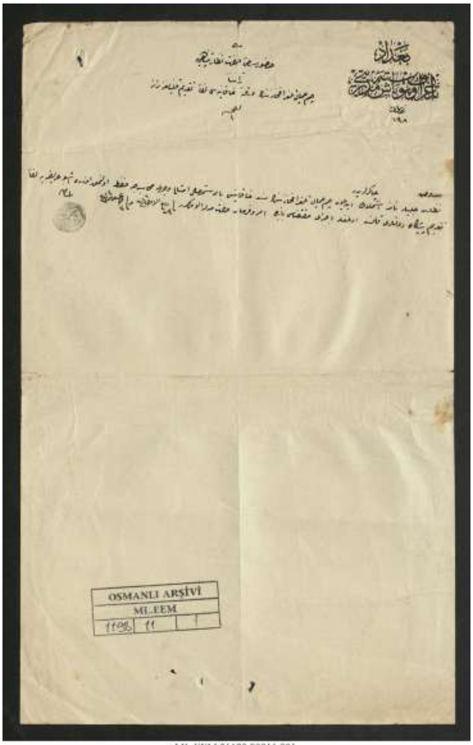

ML.EEM.01198.00011.001

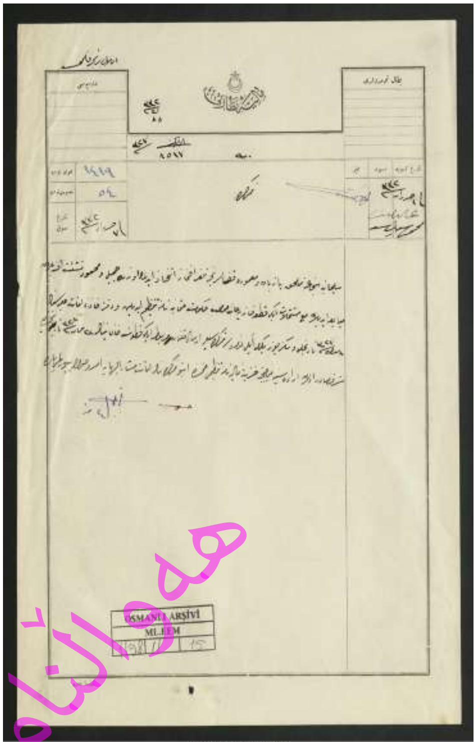

ML.EEM.01198.00011.015

هەواڵنامەی کتێب

29 رەبیعی یەکەم 1316	01198.00011	ML.EEM.

- بەغداد
باش مودیریەتی تەلەگراف و پۆستە
ژمارە ١٩٨
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
کاغەزی تەلەگرافنامەی خاقانی چەمچەماڵ هاوپێچ پێشکەش کراوە
راگەیەندراوی بەندەیە
بە ناوی نەزارەتی جەلیلە تەلەگرافخانەی چەمچەماڵ کردراوە، سەنەدی خاقانیەکەی بە دەستکەوتن لە ژمێریاری هەڵدەگیرێت، ئەم داواکاریە هاوپێچ هەر کە پێشکەشی پێشەوای دەوڵەت کرا، جێبەجێ بکرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٩ رەبیعی یەکەم ١٣١٦ و لە ٣ ئۆغستۆس ١٣١٤.

- ٧ حوزەیران ١٣٣٢
نەزارەتی دارایی
نووسراو
قەزایەکانی بازیان و مەعمورەی سەر بە سانجەقی سلێمانیە، ئەو شوێنانەی کە بوونەتە تەلەگرافخانە لەلایەن جەمیل ئەفەندی و مەحمود نەشئەت ئەفەندی کرین و فرۆشتنی پێکراوە، لەگەڵ شوێنی تر کە پەیوەستە بە ئەوانەوە و ئەم دوو خانەیە بە ناوی حکوومەتی عوسمانیەوە رێکخراوە و دەفتەر خاقانیەکەی لە مێژووی ٨ نیسانی ١٣٢٧ ژمارە ٨٢٢ لەگەڵ نووسراو نێردراوە، ئەو دوو پارچە سەنەدی خاقانی کە پێی لکاوە لە مێژووی ٢٨ نیسان ١٣٢٨ بە فەرمانی پاشا لە خەزینەی دارایی رێکخراوە، لەم کارە ئەمانەتی ناوهاتوو فەرمانی بۆ دەرچووە و حەواڵە دەکرێت.

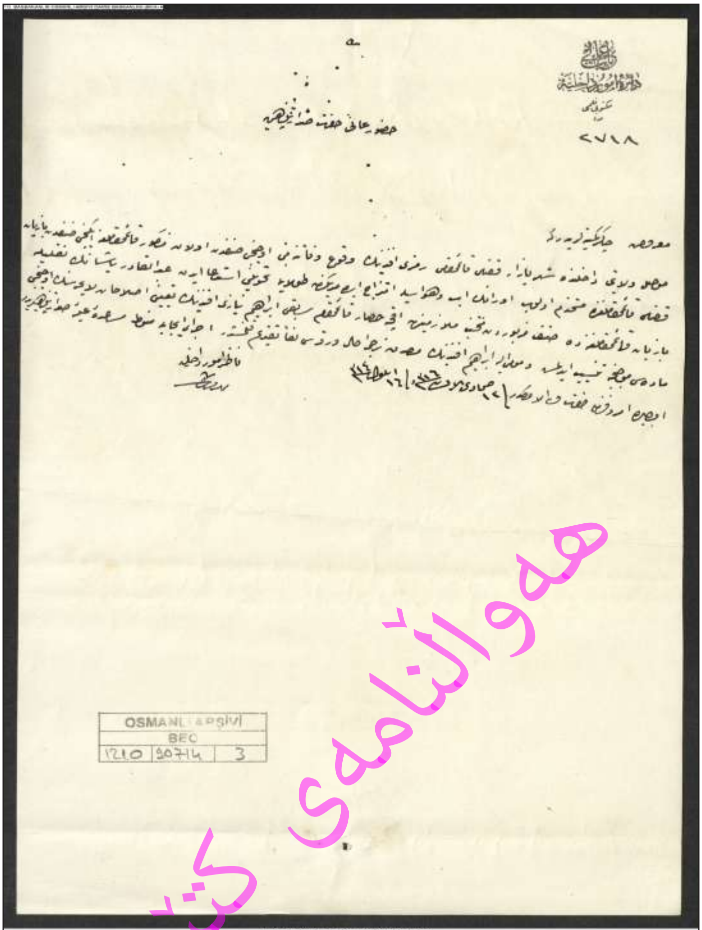

BEO.001210.090714.003

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	001210.090714	12 جەمادی یەکەم 1316

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین ژمارە ٢٧١٨
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندە

لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامی قەزای شەهربازار رەمزی ئەفەندی بەهۆی مردنیەوە، بۆ قائیمقامیەتی باسکراو بە چینی سێیەم، عەبدولقادر پاشا کە لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان لە چینی دووەم کاری کردووە و لەگەڵ کەشوهەوای ئەوێ ئاویتە نەبووە داوای کردووە شوێنەکەی بگۆردرێت، ناوبراو بگوازرێتەوە، بۆ قائیمقامیەتی بازیانیش لە چینی ناوهاتوو لە مولازیمی هەڵبژێردراو قائیمقامی پێشووی ئاقچە حیسار ئیبراهیم نیازی ئەفەندی دامەزرێت، لیستی چاکسازی بە ماددەی سێیەم جێگیر دەکرێن، هەروەها ئیبراهیم ئەفەندی کاغەزی وەرگێراوی زانیاری پەسەند کراوی هاوپێچ پێشکەش کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی هاوکاری سەدارەتپەناهی دەوێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٢ جەمادی یەکەم ١٣١٦ و لە ١٦ ئەیلوول ١٣١٤.

بە ناوی نازری کاروباری ناوەخۆ

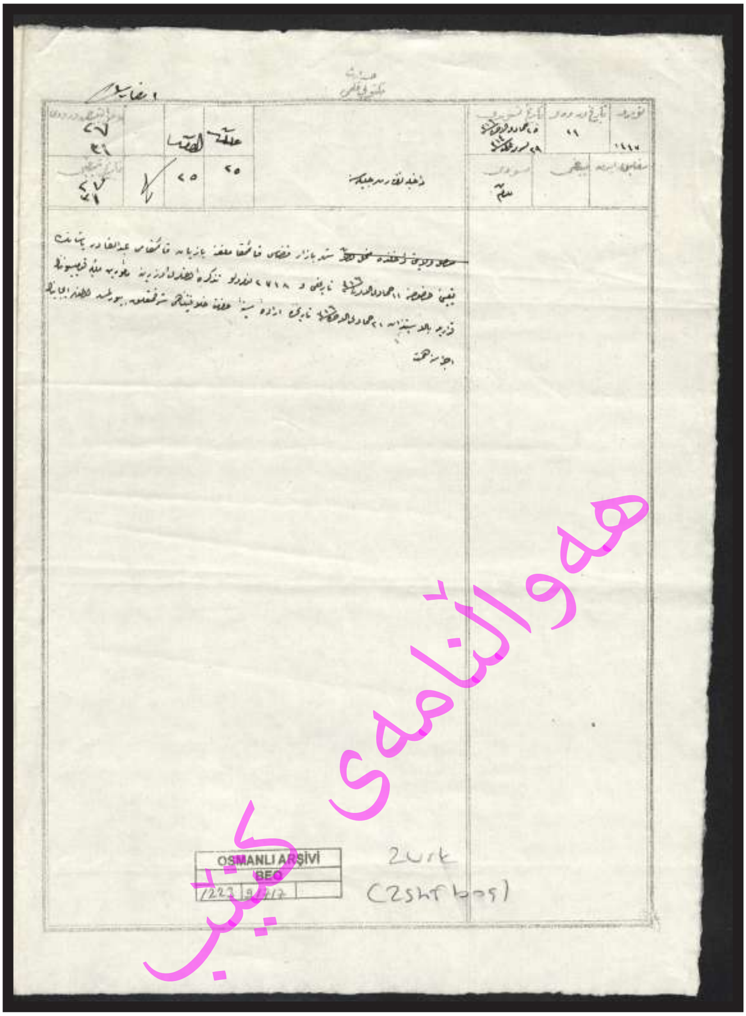

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	001223.091717	25 جەمادی کۆتایی 1316
٢٥ جەمادی کۆتایی ١٣١٦ ٢٩ تشرینی یەکەم ١٣١٤ بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە قائیمقامـی بازیـان عەبدولقـادر پاشـا، لـە قائیمقامیەتـی قـەزای شـەهربازار دامەزرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتە لـە مێـژووی ١١ جەمـادی یەکـەم ١٣١٦ ژمـارە ٢٧١٨ بـە نـووسراوی دەوڵـەت و بریاری قۆمیسـیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە بـە مۆڵەتـدان لـە ٢١ جەمـادی کۆتایـی ١٣١٦ بـە فەرمانـی پاشـا جەنابـی خەلافەتپەناهـی فەرموویەتـی، بۆ جێبەجێ کردنـی هیممـەت بکرێت.		

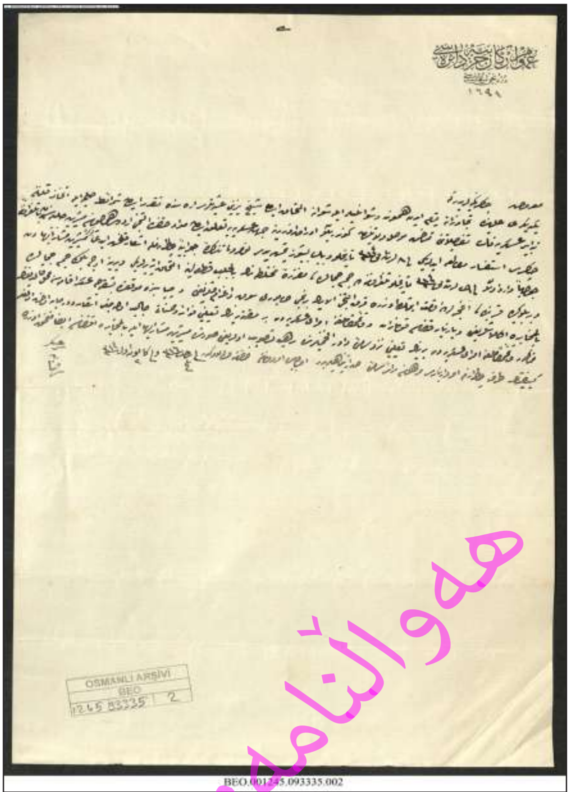

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	001245.093335	29 ڕەجەب 1316

فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
یەکەی چوارەم
١٦٩٤
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
هەمەونـدەکان و شـوانیەکان ڕووداو و سـەرپێچیەکانیان یـەك لـە دوای یـەك ئەنجـام دەدەن، هۆزەکانـی شـێخ بزێنـی پەیوەنـدی بـە شـوانیەکان کـردووە، لەگـەڵ ئـەو نزیـك بوونـەوەی هـۆزەکان ئامـادەکاری سـەربازی کـراوە و پوختەکەی نێردراوەتـە ویلایەتـی موسـڵ، ئـەو کاغەزانـەی بـۆ لایەنـی سـەربازی ڕۆیشـتووە، لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن لـە موشـیرەتی جەلیلـە بـە تەلەگرافنامـەی بەنـدە خوێندراوەتـەوە و ڕاوبۆچـوون وەرگیـراوە، لـە ٨ تشرینـی دووەم ١٣١٤ ژمـارە ١٥٧٧ بـە نـووسراو وەڵام دراوەتـەوە و ئامـاژەی پێکـراوە، ئەمجـارە لـە موشـیرەتی ناوهاتـوو وەڵام هاتـووە لـە تەلەگرافنامـەی مێـژووی ٢٩ تشرینـی دووەم ١٣١٤ ئـەو مەفرەزەیـەی لـە چەمچەماڵـە، بـە تێکـەڵاوی بهێنرێـن بـە پارچەکانـی تـر بلکێنرێـن، لـە شـوێن ئەویـش سـێ بلـۆك لـە چەمچەمـاڵ و یـەك بلۆکیـش لـە ئاغچەلـەری نزیـك چەمچەمـاڵ نیشـتەجێ بکرێـن، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش تابـوری یەکەمـی ئـاڵای ٤٦ نێـردراوە، هەروەهـا لـە ناوچـەی چیاسـەبزە شـوێن نەمـاوە تاوەکـو سـەربازی تێـدا نیشـتەجێ بکرێـت، ئەمـەش بـە ناردنـی هـەواڵ زانـراوە، جگـە لەمـەش لـە قـەزای بازیـان بـۆ قومانـدان و قوماندانیەتـی میرێکـی سـەربازی لێهاتـوو دامەزرێـت، چونکـە ئـەم کارە سـوودی دەبێـت، بـۆ دامەزراندنـی میـری سـەربازی بـۆ قائیمقامیەتـی بازیـان دەنگـی لەسـەر دراوە و بـە گفتوگـۆ لەگـەڵ موشـیری ناوهاتـوو بـۆ جێبەجـێ کردنـی لـە بەندەمانـەوە نووسراو بـۆ سـەدارەتپەناهی کـراوە، ئەمـر و فەرمان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە کۆتایـی ڕەجـەب ١٣١٦ و لـە ٢ کانوونـی یەکـەم ١٣١٤.
ڕزا سەر عەسکەر

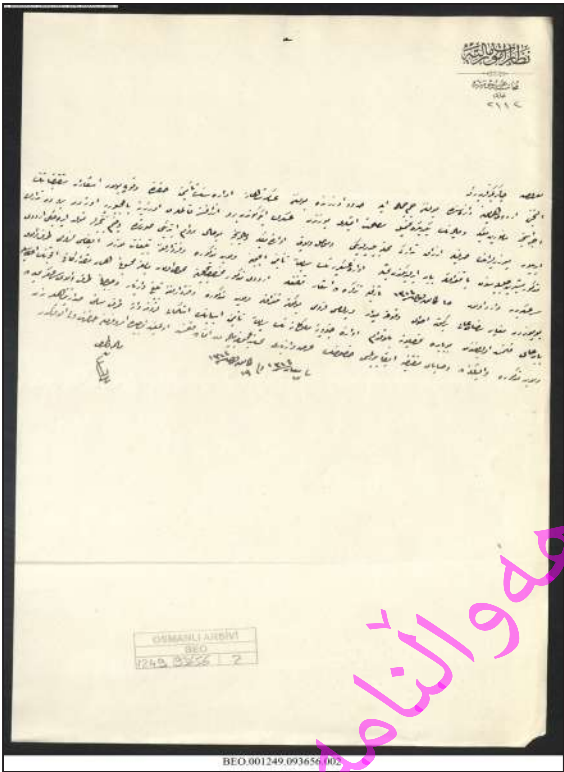

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	001249.093656	17 شەعبان 1316

نەزارەتی کاروباری دارایی
ژمێریاری گشتی
ژمارە ٢١١٢
راگەیەندراوی بەندەتانە
لەشکری شەشەمی هومایۆن و ئەوەی لە نێوان چەمچەماڵ و سەر سنوورە لە سەربازی شاهانە بۆ پاراستنی کارگێریان، لە جێبەجێ کردنی ئامادەکان، فەرمانبەرانی مولکیە و دارایی بە پەرۆشی پاراستنی بەرژەوەندیەکانیان، سەربازەکان ماوەی دوو رۆژە بێ ئەرزاقن، بۆیە بە ناچاری ئەو ١٠٠ لیرەیەی کە لەمێژە بۆیان تەرخان کراوە، رایانگەیاندووە کە بۆ دابین کردنی ئەرزاق خەرجیان کردووە، هەروەها لە ویلایەتی موسڵ کارگێری مولکیە و دارایی لەبەر ئەوەی ئەم بارودۆخە بەردەوامە، هەروەها پێویستیان بە چادرە بۆ ئەو لەشکرەی دادەمەزرێت، ئەمەش لەلایەن موشیری جەلیلەی ناوهاتوو بە تەلەگراف راگەیەندراوە، بۆ پاراستنی کارگێری سەربازی ئاگاداری بەپەلە لەلایەن سەر عەسکەرەوە دراوەتە دەفتەرداری ویلایەتی ناوهاتوو، بۆ ئەم مەبەستەش نووسراو لە ١٥ کانوونی یەکەم ١٣١٤ کراوە، ئەو برە پارەیەی کە هەژمار کراوە، تەواوی ئاقچەکە بدرێت، ئەمرۆ بە تەلەگرافنامە ئاگاداری دەفتەرداری ویلایەتی ناوهاتوو کراوە، نووسراویش کراوە، لە وەڵامیشدا لەلایەن والای سەر عەسکەرەوە راگەیەندراوە، هەروەها لە سەدارەتیشەوە بۆ والی ویلایەتی ناوهاتوو ئامۆژگاری پێویست نێردراوە، راگەیاندن و نووسراویش لە ژمێریاری گشتی باس کراوە و ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ١٧ شەعبان ١٣١٦ و لە ١٩ کانوونی یەکەم ١٣١٤
نازری دارایی

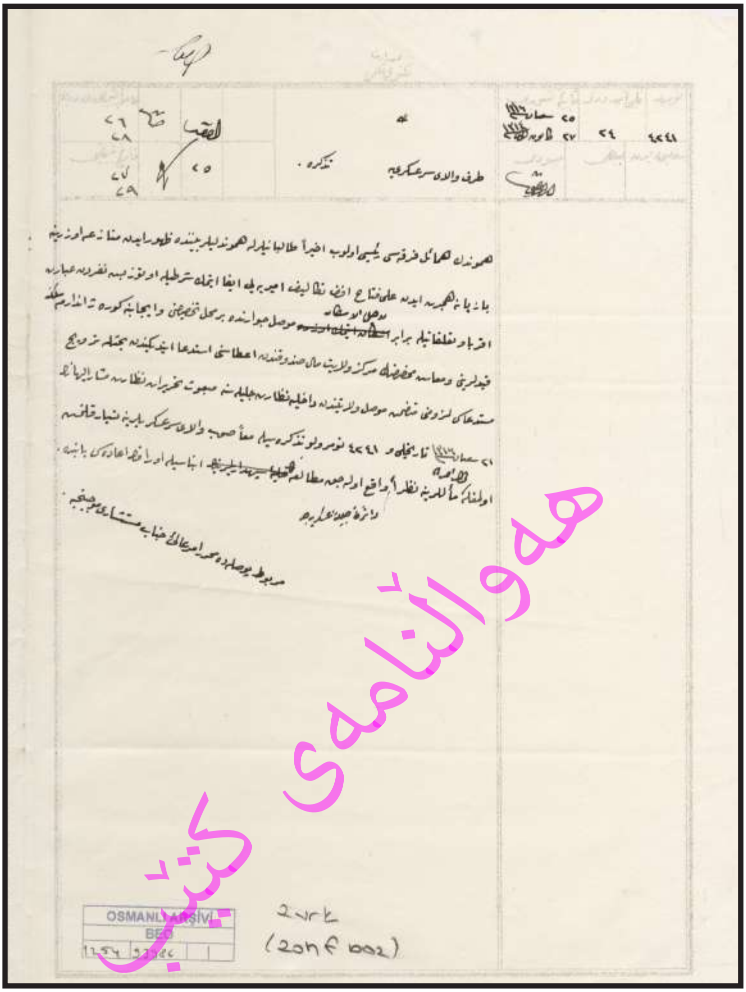

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	001254.093986	25 شەعبان 1316

٢٥ شەعبان ١٣١٦
٢٧ کانوونی یەکەم ١٣١٤
بۆ لایەنی والای سەر عەسکەر

سـەرۆکی فرقـەی هەمائیلـی هەمەوەندەکانـە، بەم دواییە لە نێـوان هەمەوەنـدەکان و تاڵەبانیەکانـدا ڕووبەڕووبوونەوە ڕوویـداوە، عەلـی فەتـاح ئەفەنـدی بـۆ بازیـان هیجرەتـی کـردووە، بـەو مەرجـەی باجەکانـی میـری بـدات، لەگـەڵ ٣٥ کـەس لـە خانـەوادە و نزیکەکانـی بەیەکـەوە بـە مەبەسـتی نیشـتەجێ بـوون، لـە دەوروبـەری موسـڵ شـوێنێکیان بـۆ دابیـن دەکرێـت، بـە گوێـرەی ئـەو کارە لـە سـلکی ژاندارمـە ناونـووس دەکرێـن و داوای کـردووە مووچەیـان لـە مەرکـەزی ویلایـەت سـندوقی دارایـی پـێ بدرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتە ئـەو نووسراوانـەی بـۆ نەزارەتـی ناوەخـۆی جەلیلـەی ویلایەتـی موسـڵ هاتـووە لەگـەڵ نـووسراوی نەزارەتـی ناوهاتـوو لە مێـژووی ٢١ شـەعبان ١٣١٦ ژمـارە ٤٢٤١ بەیەکـەوە بـۆ والای سـەر عەسـکەر نێـردراوە، لـە یەکـەم کاردا بـە تێروانیـن لـە خوێندنـەوەی فەرمانگـەی جەلیلـەی سـەر عەسـکەر کاغـەزەکان دەنێردرێتـەوە.

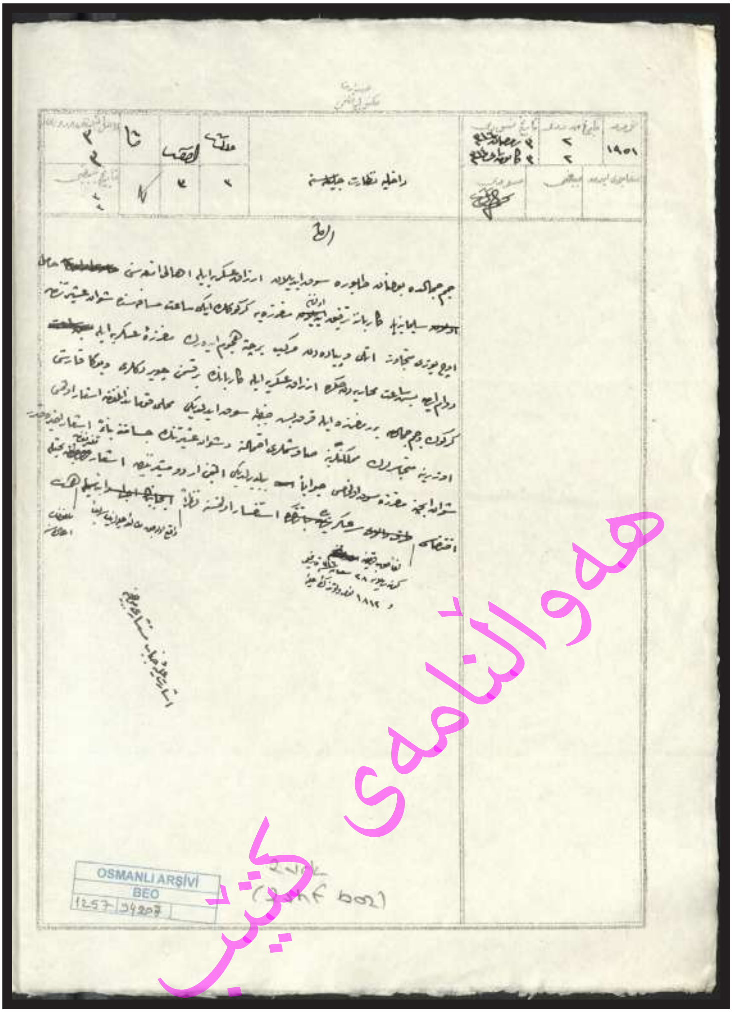

هەواڵنامەی کتێب

3 رەمەزان 1316	001257.094207	BEO.

٣ رەمەزان ١٣١٦
٣ کانوونی دووەم ١٣١٤
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
ئـەو تابـورەی لـە چەمچەماڵـە لەگـەڵ ئەرزاقی سـەربازی بەڕێکراون، ئـەو کاروانەی کـە کەلوپەلی خەڵکـی هەڵگرتووە لەگـەڵ مەفرەزەکـە ڕۆیشـتوون، لـە دووری دوو کاتژمێـر لـە کەرکـووك لـە هـۆزی شـوان زیاتـر لە ٣٠٠ ئەسـپ سـوار و پیـادە چەتـە هێرشـیان کـردووە، لەگـەڵ مەفـرەزەی سـەربازی مـاوەی پێنـج کاتژمێـر شـەڕیان کـردووە، دواتـر ئەرزاقـی سـەربازی و بەشـێکی کاروانەکـە لەنـاو چـوون لـە بەرامبـەر ئـەوەدا لـە کەرکـووك و چەمچەمـاڵ لـە هـەر یەکـە مەفرەزەیـەك لەگـەڵ ٤٥ پۆلیس هاتـوون، لـە قوماندانیەتـی خۆچێـی ڕاگەیەنـدراوە، ئەگـەری ئـەوە هەیـە ئەوانـەی بوێـری ئـەو کارەیـان کـردووە بـۆ مەملەکەتـی خۆیـان ڕۆیشـتوون، هەروەهـا وەڵام هاتووە لەسـەر بوێری هۆزی شـوان تـا دوا ئاماژەی کـە کـراوە مەفـرەزە نەچۆتـە نـاو شـوان، موشـیرەتی لەشـکری شەشـەم ئاماژەی پێکـردووە، نـووسراوی مێـژووی ٢٨ شـەعبان ١٣١٦ ژمـارە ١٨١٢ بـۆ دەوڵـەت نێـردراوە، لـە سـەر عەسـکەر پرسـی لەسـەر کـراوە، بـە تێڕوانیـن لـەم پرسـە هیممـەت بکرێـت تـا خوێندنـەوەی بـۆ بکرێـت و بەپەلـە ڕەوانـە بکرێتـەوە.

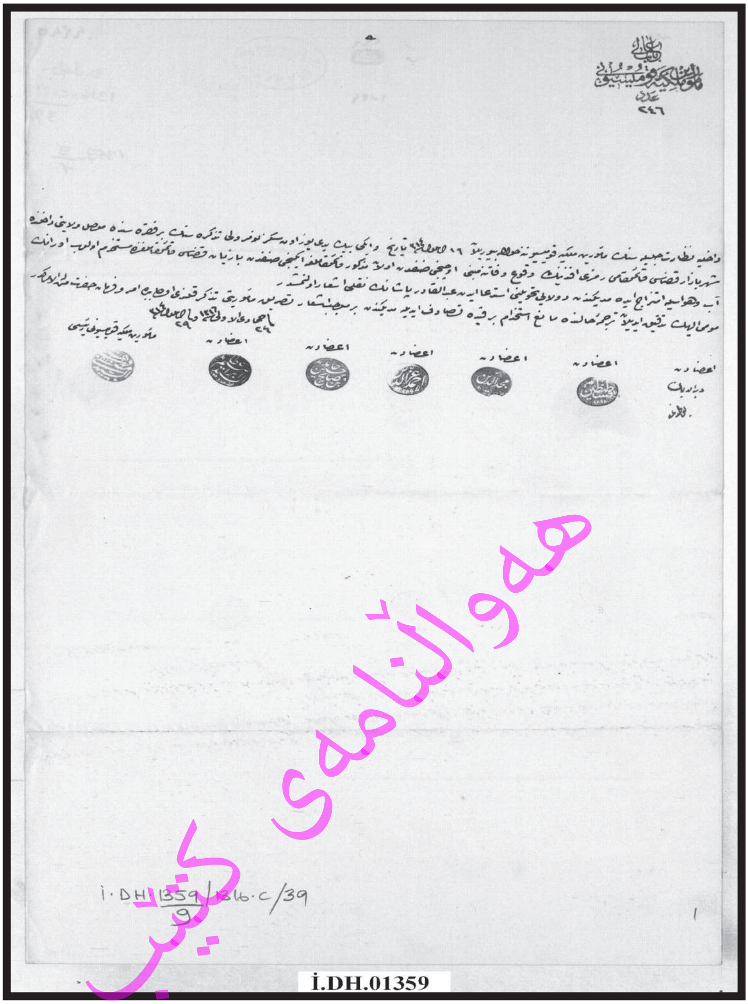
i.DH.1359/1316.C/39

İ.DH.01359

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>I.DH.</td><td>01359.000009</td><td>24 جەمادی یەکەم 1316</td></tr>
<tr><td colspan="3">
بابی عالی
قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە
ژمارە ٢٤٦
نوسراو لە مێژووی ١٦ ئەیلوول ١٣١٤ ژمارە ٢٧١٨ لە نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە بۆ قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە حەواڵە کراوە، لە یەك دەستەواژەیدا لە ویلایەتی موسڵ قائیمقامی قەزای شەهربازار، رەمزی ئەفەندی بەهۆی مردنیەوە، لە چینی سێیەم بۆ قائیمقامیەتی ناوهاتوو، قائیمقامی قەزای بازیان لە چینی دووەم دانراوە، بەڵام لەگەڵ کەشوهەوای ئەوێ ئاوێتە نابێت، بۆیە داوا کراوە عەبدولقادر پاشا بگوازرێتەوە.
لە کاتی وردبینی لە زانیاری ناوبراو هیچ شتێك نەدۆزراوەتەوە رێگر بێت لە دەست بەکار بوونی، بۆیە بە ئاماژەکردن کارەکەی پەسەند کرا و نووسراوی بۆ کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
٢٤ جەمادی یەکەم ١٣١٦ و ٢٩ ئەیلوول ١٣١٤
</td></tr>
</table>

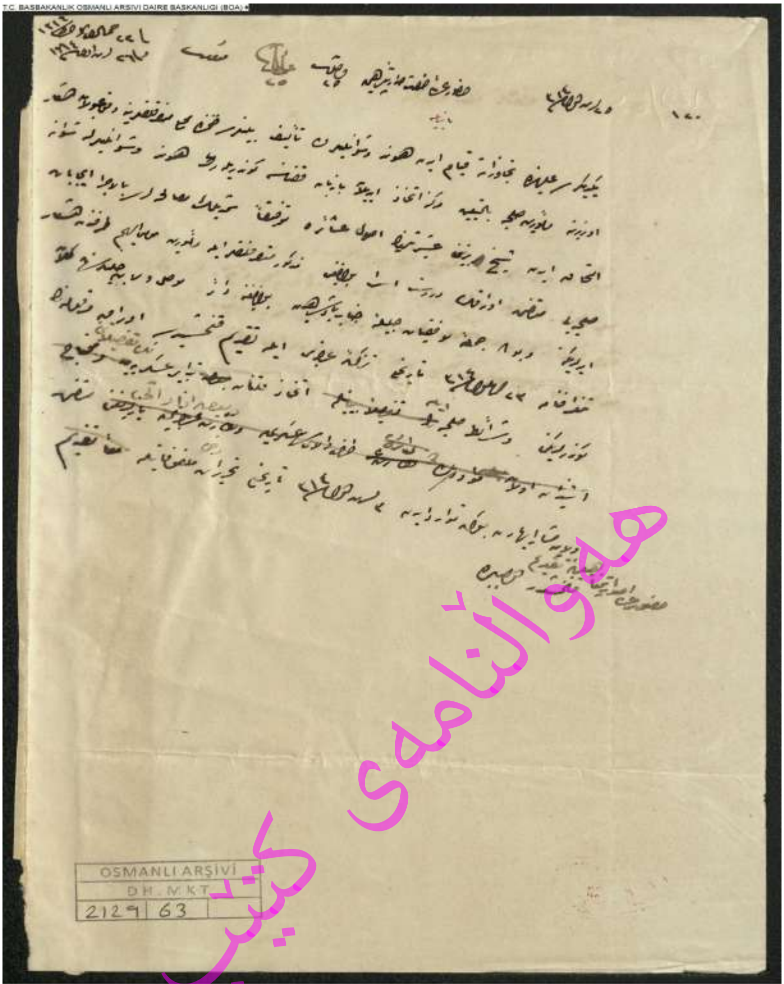

DH.MKT.02129.00063.001

هەواڵنامەی کتێب

22 جەمادی کۆتایی 1316	02129.00063	DH.MKT.

٢٢ جەمادی کۆتایی ١٣١٦
٢٦ تشرینی یەکەم ١٣١٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
هەر یەکە سنووری خۆی دەبەزێنی، بۆ چاك كردنی پەیوەندی نێوان هەمەوەندەکان و شوانەکان لەسەر ئاماژەی موتەسەرفیەتی خۆچێی فەرمانبەرانی سوڵحکردن نێردراونەتە قەزای بازیان، هۆزی شێخ بزێنی چوونەتە پاڵ شوانەکان، ئێستا بۆ جێبەجێ کردنی کارەکە کاغەزی پەیوەست بە سوڵحەکەیان کەوتۆتە ژێر دەست، موتەسەرفەکانی ناوبراو لەگەڵ فەرمانبەرانی باسکراو ئاماژەی پێکراوە، لەبەر کۆمەڵێك سەرکەوتن کە لەلایەن جەنابی پاشا هاتۆتە دی، ئەو تەلەگرافنامەیەی لە مێژووی ٢٣ ئەیلوول ١٣١٤ لە ویلایەتی موسڵی جەلیلە هاتووە لەگەڵ نووسراوی بەندەمان پێشکەش کراوە، ئەو کاغەزانەی کە ناوبراو ناردوویەتی، لەگەڵ ئەو مەرجانەی جێبەجێ کراوە، پوختەی ئامادەکاریەکانی سەربازی هەروەها لەگەڵ هەندێك ووتە ئەمجارە لە ویلایەتی ناوهاتوو هاوپێچ نووسراوەکان لە ٣ تشرینی یەکەم ١٣١٤ پێشکەشی سەدارەتپەناهی کراوە.

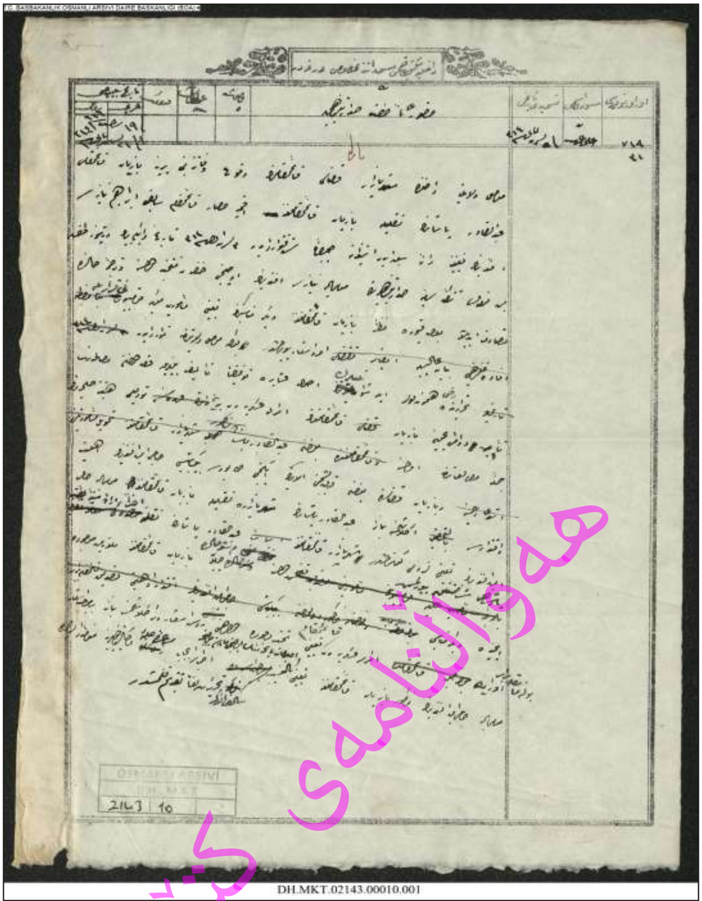

هەواڵنامەی پێژ

19 رەجەب 1316	02143.00010	DH.MKT.

١٩ رەجەب ١٣١٦
٢١ تشرینی دووەم ١٣١٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامی قەزای شەهربازار مردووە، بۆیە لە شوێن ئەو عەبدولقادر پاشا قائیمقامی بازیان بگوازرێتەوە، لەگەڵ گواستنەوەی ئەو قائیمقامی ئاقچە حیسار ئیبراهیم نیازی ئەفەندی بۆ قائیمقامیەتی بازیان دابمەزرێت، هەر خۆی لە خۆیدا نووسراوی سەدری ئەعزەمی سەدارەتپەناهی لە مێژووی ٣ تشرینی یەکەم ١٣١٤ ژمارە ٢٤٩٥ کە تێدا هاتووە نیازی ئەفەندی لە چینی سێیەم هەڵبژێردراوە، هەروەها بە تێروانین لە هەندێك تۆمار دەرکەوتووە بە بریاری قۆمیسیۆنی مولکیەی فەرمانبەران بۆ قائیمقامیەتی بازیان دامەزراندنی ئەوی تر ئاماژەی پێکراوە و راگەیەندراوە، ئەمجارە لە ویلایەتی موسڵ ئەو نووسراوانەی لە ویلایەتی موسڵ هاتووە هەمەوەندەکان و شوانەکان بۆ چاکسازی و ئاشتکردنەوەی نێوانیان بکرێت و بۆ بەردەوام بوونی ئەوەش بۆ قائیمقامیەتی بازیان یەکێك لە میرەکانی سەربازی دابنرێت، هەروەها لە قەزای بازیان تابوری دووەم لە ئالای ٤٥، بینباشی حاجی ئەمین ئەفەندی دەرکەوتووە کەسێکی لێهاتوو و گرنگە، بە پشت بەستن بەمە عەبدولقادر پاشا بۆ شەهربازار بگوازرێتەوە و بۆ قائیمقامیەتی بازیانیش بە پێویست زانراوە کە ئەمین ئەفەندی دابمەزرێت، لە کۆتاییشدا بە فەرمانی پاشا فەرموویەتی جێبەجێ بکرێت.

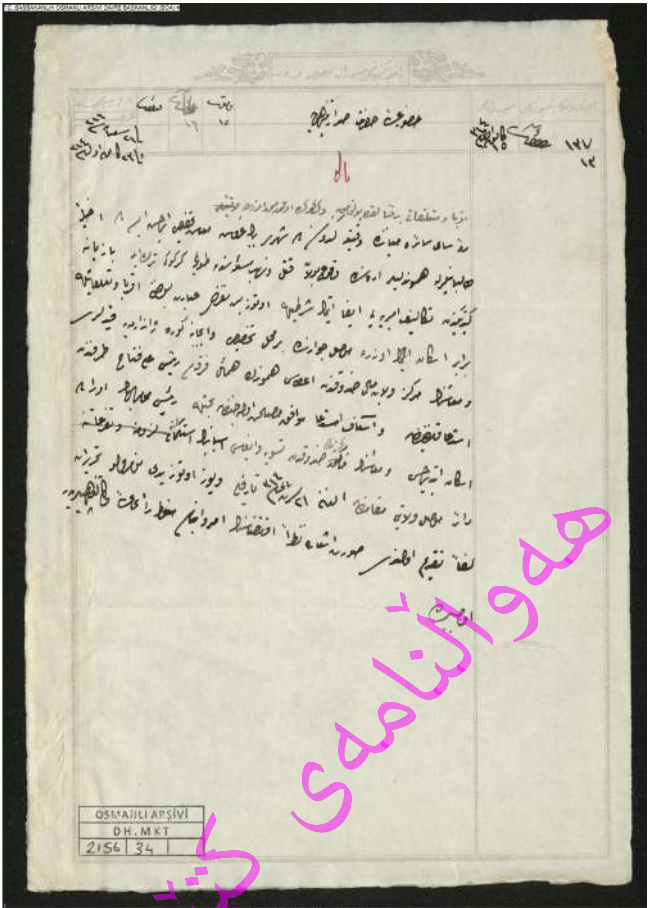

DH.MKT.02156.00034.001

هەواڵنامەی پێر

21 شەعبان 1316	02156.00034	DH.MKT.

٢١ شەعبان ١٣١٦
٢٣ کانوونی یەکەم ١٣١٤
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
کاتـی خـۆی وەکـو سـەرکردەکانی تـر بـۆ ئـەوەی کەسـوکار و نزیکەکانـی تووشـی رووداوێـك نەبـن بـە مەرجـی نیشـتەجێ بـوون لـە کەرکـووك نیشـتەجێ بـووە، مانگانـەش ١٠٠٠ قـوروش مووچـەی بـۆ براوەتـەوە، لـەم دواییـە لەبـەر مەسـەلەی کوشـتن و تاڵانکردنـی نێـوان تاڵەبانیـەکان و هەمەونـدەکان کەرکووکـی بەجـێ هێشـتووە و چۆتـە بازیـان، بـە مەرجـی جێبەجـێ کردنـی، پێشـنیاری میـری کەسـوکار و نزیکەکانـی کـە لـە ٣٥ کـەس پێـك هاتـوون، کـە بەیەکـەوە نیشـتەجێ بکرێـن، لـە چـواردەوری موسـڵ شـوێنێك دابیـن بکرێـت و بـە گوێـرەی کارەکـە لـە ژاندارمـە تۆمـار بکرێـن و مووچەیـان لـە سـندوقی دارایـی ویلایـەت دابیـن بکرێـت، ئەمـەش لەلایـەن عەلـی فەتـاح سـەرۆکی فرقـەی هەمائیلـی هەمەوەنـد داواکـراوە، بـۆ ئەمـەش سـەرۆکی ناوهاتـوو لەوێ نیشـتەجێ کـراوە و مووچەکەشـی لە سـندوقی دارایـی رێکخـراوە و هـۆکاری جێبەجـێ کردنیشـی تـەواو بکرێـت، نـووسراو لـە مێـژووی ٢١ تشرینـی دووەم ١٣١٤ ژمـارە ١٣٧ لـە پلەوپایـەی ویلایەتـی موسـڵ وەرگیـراوە، بـە هاوپێـچ پێشـکەش کراوە، بـە تێروانین لـە وێنەیەکی ئـەو راگەیەنـدراوە جێبەجـێ کـردن و راگەیاندنـی راوبۆچوونـی وەکالەتپەناهیـە.

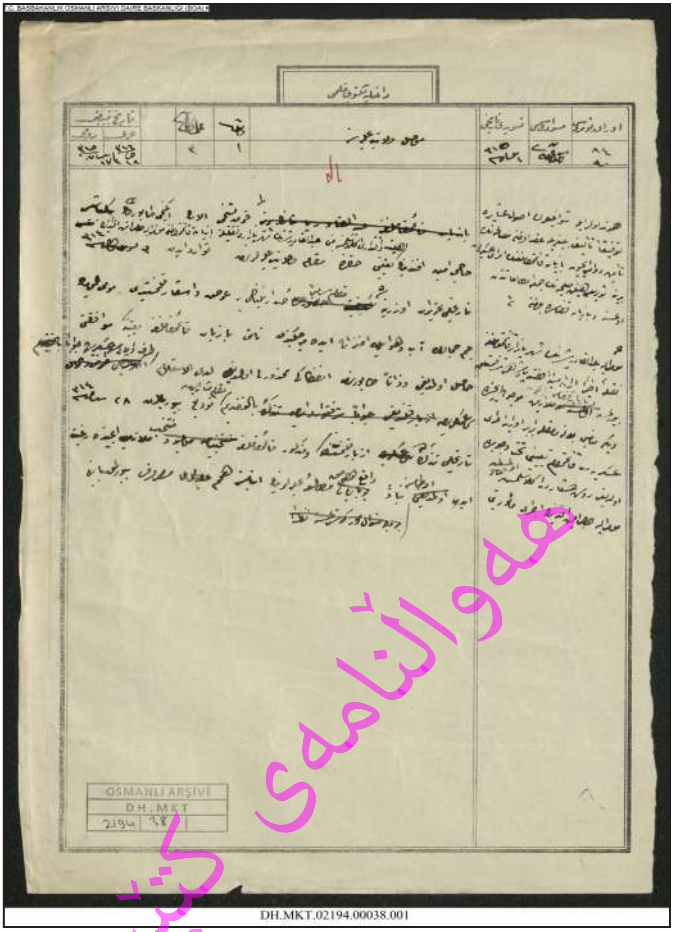

هەواڵنامەی کتێب

18 جەمادی یەکەم 1316	02194.00038	DH.MKT.

١٨ جەمادی یەکەم ١٣١٦
١٧ نیسان ١٣١٥
بۆ ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
بە پشت بەستن بە نەریتی هۆزگەرێتی بۆ ئاشت کردنەوەی نێوان هەمەوەندەکان و شوانەکان، ئەو پەیمانەی بە گوێرەی بەرژەوەندی بەستراوە، بۆ ئەوەی بەردەوام بێت و پارێزراو بێت، یەکێك لە میریەکانی سەربازی قائیمقامیەتی بازیان دەستەی بەرژەوەندیەکە چاوپێداخشاندنەوەی پێ بکرێت و هەروەها لە قەزای بازیان بینباشی حاجی ئەمین ئەفەندی لە تابوری دووەمی ئالای ٤٥ دابمەزرێت، بۆ ئەمەش لە پایەی ویلایەت لەسەر نووسراوی ٣ تشرینی یەکەم ١٣١٤ کە هاتووە، عەبدولقادر پاشا بۆ قائیمقامیەتی شەهربازار بگوازرێتەوە و لە کۆتایی فەرمانی پاشای جەنابی پاشا فەرموویەتی، هەروەها بۆ قەزای بازیانیش کەسێکی گونجاو نەدۆزراوەتەوە، بۆ ئەوێش لە لایەنی سەربازیەوە قائیمقامێك دابمەزرێت، حاجی ئەمین ئەفەندی بۆ دەستکردن بە ئەرکەکەی لە سەدارەتپەناهی راگەیەندراوە و ئاماژەی پێکراوە، ناوبراو لەگەڵ کەشوهەوای چەمچەماڵ ناگونجێت مانەوەشی لە قائیمقامیەتی بازیان باش نییە، بە وەڵام بە لایەنی والای سەر عەسکەر راگەیەندراوە و نووسراوی ٢٨ نیسان ١٣١٤ نووسراوەتەوە و بۆ قائیمقامیەتی ناوهاتوو نێردراوە.

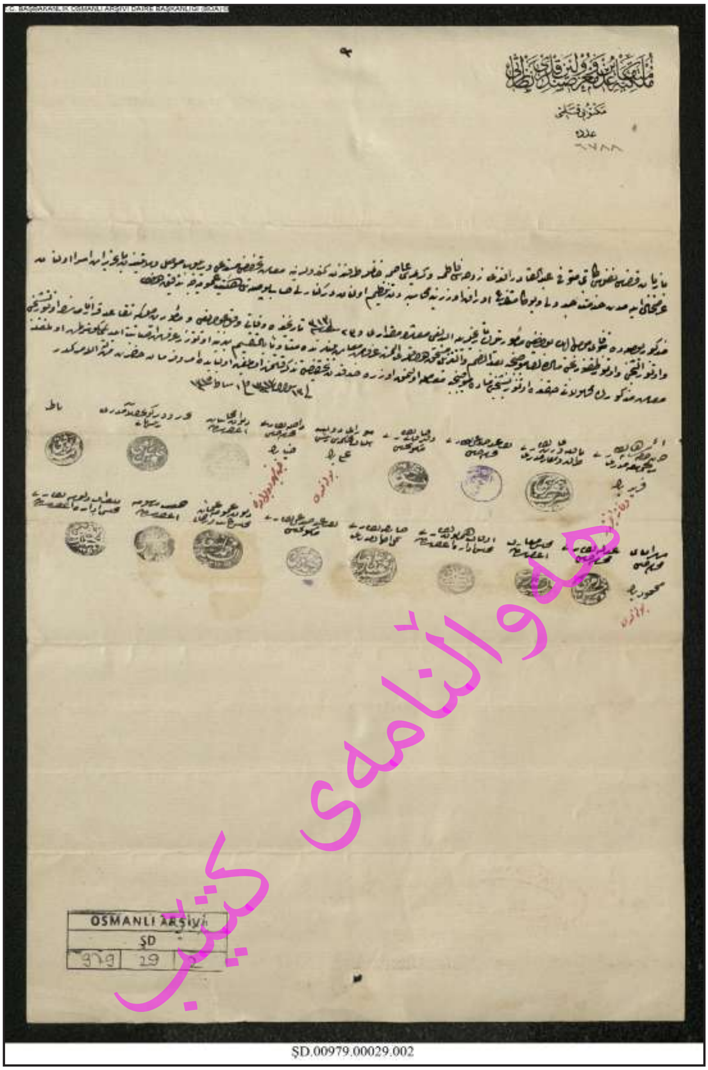

<table>
<tr><td>ŞD.</td><td>00979.00029</td><td>13 شەوال 1317</td></tr>
<tr><td colspan="3">کاتیبی ناسنامەی قەزای بازیان عەبدولقادر ئەفەندی مردووە، لەلایەن خێزانەکەی فاتیمە و کچەکەی عاسیمە خان داوایان کردووە مووچەیان بۆ ببڕێتەوە، نووسراو دراوەتە ویلایەتی موسڵ، لەگەڵ داواکاریەکە ماوەی خشتەی خزمەت و کاغەزی جیاجیای ئەو بابەتە لە ژمێریاری پەراوێزی بۆ ڕێکخراوە، لە دەستەی گشتیش ووردبینی بۆ کراوە.
مێژووی ئەو ماوەیەی کە ناوبراوی مردوو ئەرکەکانی وەرگرتووە لەگەڵ ئەو برە مووچەیەی کە وەریگرتووە لە مێژووی ٢٣ شوبات ١٣١٣ مردووە، بە بریارنامەی خانەنشینی فەرمانبەرانی مولکیە ماددەی ٣٥ و ٣٦ و ٣٩ دوای زیاد کردن و کەم کردنەوە ئەوەی شایەنینە مووچەی ٦٠ قوروشە، بە یەکسانی لە نێوانیان دابەش دەکرێت، کە بۆ هەر یەکە ٣٠ قوروشیان بەر دەکەوێت، لە بارەی مووچەی دیاریکراو بە ماددەی ٣٥ مامەڵەکە جێبەجێ دەکرێت، بۆ ئەمەش نووسراو بۆ سندوق کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ١٣ شەوال ١٣١٧ و لە ١ شوبات ١٣١٥</td></tr>
</table>

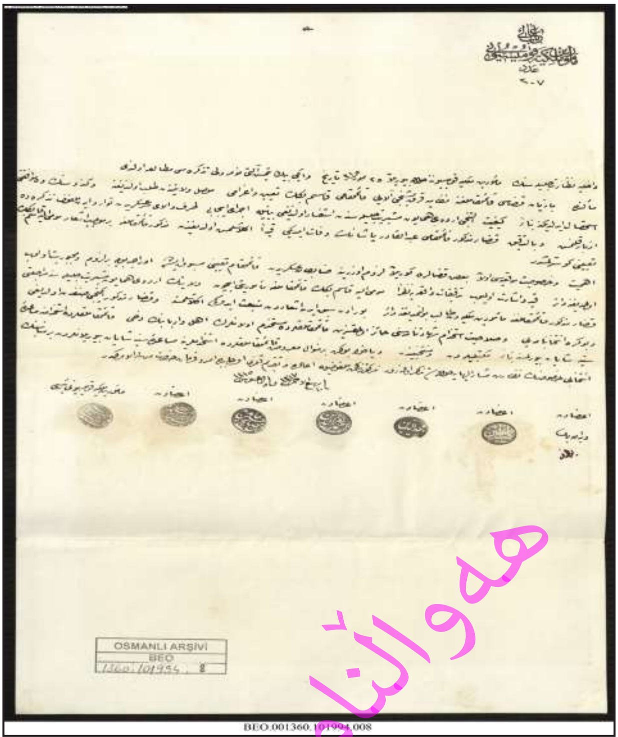

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	001360.101994	10 رەبیعی کۆتایی 1317

بابی عالی
قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە
ژمارە ٢٠٧

لە مێژووی ٢٥ تەممووز ١٣١٥ ژمارە ٢٠٧٦ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە حەواڵەی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە بووە، خوێندراوەتەوە.
بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان ئاڵای نیزامیەی ٤٥، قائیمقامی قاسم بەگ بۆ دامەزراندن و ڕۆیشتنی داوا لە ویلایەتی موسڵ کراوە، خۆشی لەبەر سەرکەوتنی چۆنیەتیەکەی لە موشیرەتی لەشکری شەشەمی همایۆن پرسیار کراوە، دوای ڕاگەیاندنی بۆ جێبەجێ کردنی نووسراوی هاوپێچ لە واڵای سەر عەسکەر نووسراوەتەوە، دوای ووردبینی بە تۆمار دەرکەوتووە قائیمقامی قەزای ناوبراو عەبدولقادر پاشا مردووە و بۆ قائیمقامیەتی ناوهاتوو بە ئاماژەپێکردنەوە نیشانی داوە قاسم بەگ دامەزراوە.
ئەگەرچی لەبەر گرنگی و تایبەتمەندی شوێنەکە وا نیشان دراوە بۆ قائیمقامیەتی هەندێك لە قەزاكان ئەفسەری سەربازی دابمەزرێت، بەڵام تۆمار نەکراوە و ئاماژەی پێنەکراوە ئاخۆ لەوێ پێویست بە شتێکی ئاوا دەکات یاخود نا، بە تێروانین لەو ووردبینیانەی کە کراوە، بۆ ئەرکی قائیمقامیەتی قاسم بەگ لەبەر ئەوەی سەردانی موشیرەتی لەشکری همایۆنی جەلیلە نەکردووە و لە فەرمانبەرایەتی مولکیە داوای قائیمقامیەتی قەزای ناوهاتووی نەکردووە، لێرە بە گوێرەی ئەو ئاماژەی کە پێشووتر هاتووە، هەروەها لە قەزای ناوهاتوو لە چینی دووەم و ئەو قائیمقامانەی ئەمجارە هەڵبژاردننامە و بروانامەی مۆڵەتی بەکارهێنانیان دەست نەکەوتووە، لەوانە ئەوانەی ئەرکیان پێ دەدرێت لەسەر فەرموودەی سەروو دەبێت، بۆ هەڵبژاردنی ئەوانە نووسراو حەواڵەی نەزارەتی ناوهاتوو کراوە، نووسراوی باسکراو دووبارە پێشکەش کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

لە ١٠ رەبیعی کۆتایی ١٣١٧ و لە ٥ ئۆغستۆس ١٣١٥

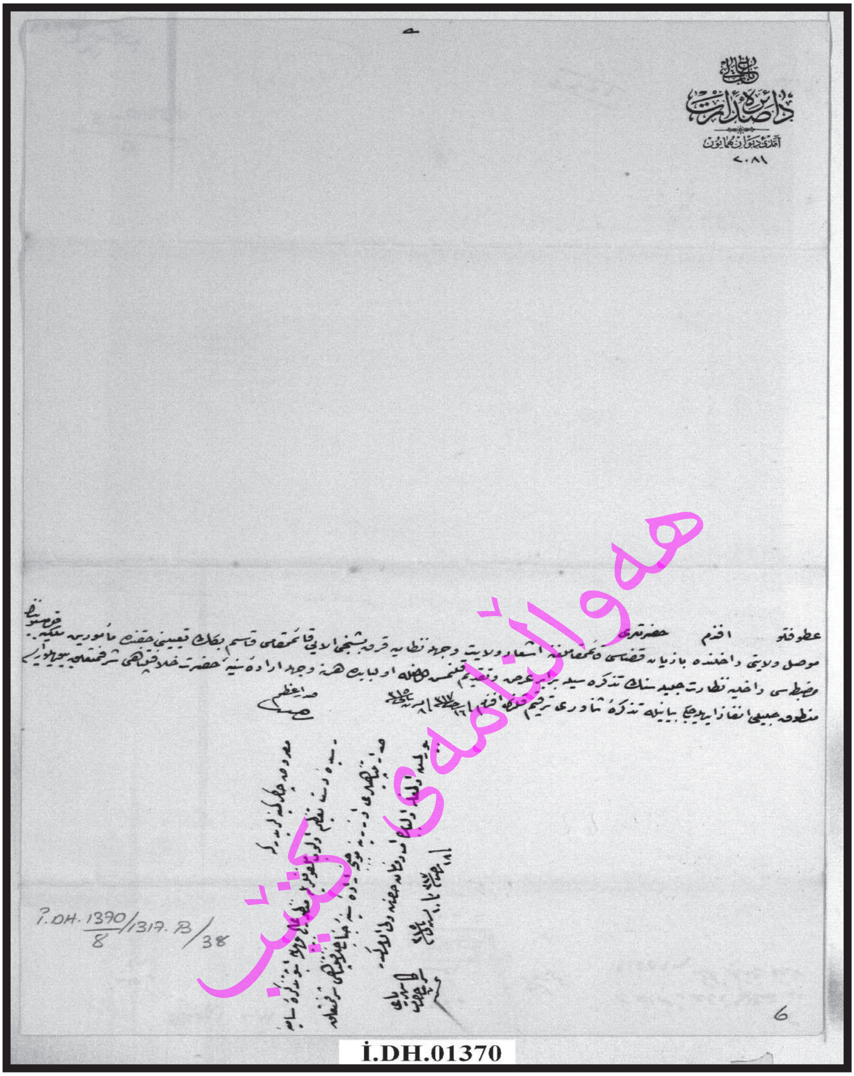

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	01370.000008	16 رەجەب 1317
بابی عالی فەرمانگەی سەدارەت ٢٠٨١ بۆ جەنابی ئەفەندیم لە ناو ویلایەتی موسڵ بە ئاماژەی ویلایەت لەبارەی دامەزراندنی قائیمقامی ئاڵای ٤٥، قاسم بەگ بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان، بریارنامەی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە بەیەکەوە راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی هەر چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، نوسراو ژمارەی بۆ دانرا ئەفەندم، لە ١٦ رەجەب ١٣١٧ و ٨ تشرینی دووەم ١٣١٥. سەدری ئەعزەم		

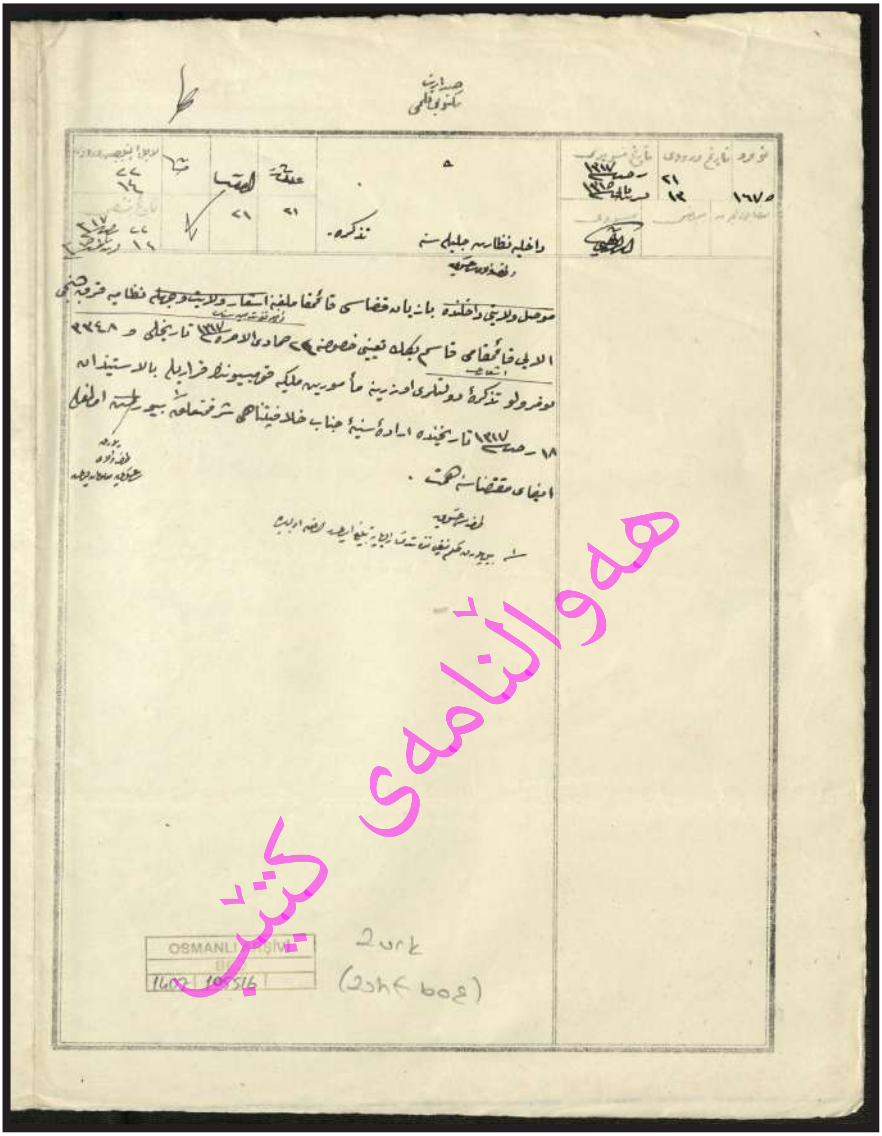
هەوالنامەی کتێب

BEO.	001407.105516	21 رەجەب 1317

٢١ رەجەب ١٣١٧
١٣ تشرینی دووەم ١٣١٥
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە و لایەنی والای سەر عەسکەر
تایبەت بە دامەزراندنی قائیمقامی نیزامیەی ئالای ٤٥، قاسم بەگ بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان لەسەر نووسراوی دەوڵەت لە مێژووی ٢٤ جەمادی کۆتایی ١٣١٧ ژمارە ٣٣٤٨ بە بڕیاری قۆمیسیۆنی مولکیەی فەرمانبەران بە مۆڵەت دان لە مێژووی ١٨ رەجەب ١٣١٧ فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی فەرموویەتی، زانیاری دراوەتە لایەنی والای سەر عەسکەر، بۆ جێبەجێ کردنی هیممەت بکرێت.

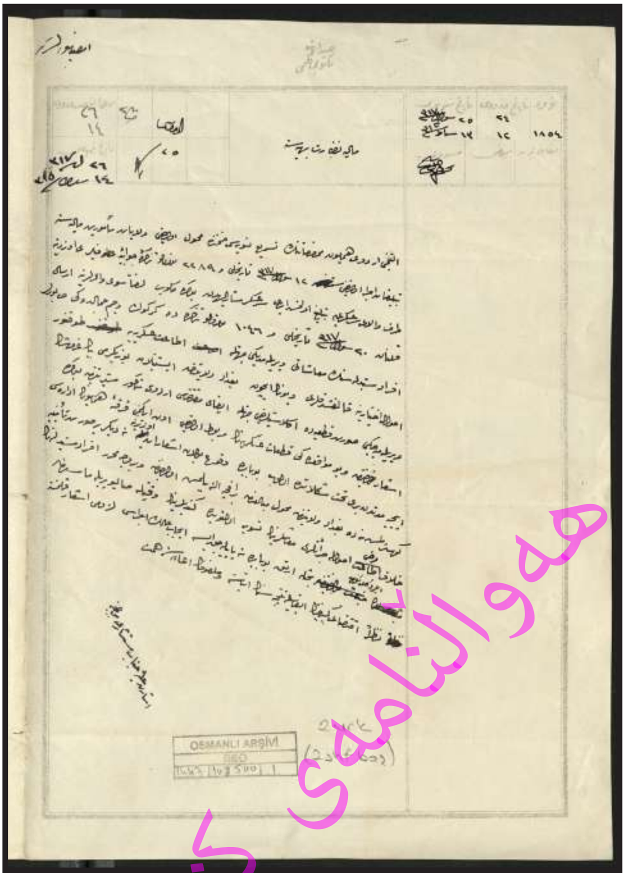

هەواڵنامەی کێژ

BEO.	001447.108500	26 شەوال 1317

٢٦ شەوال ١٣١٧
١٤ شوبات ١٣١٥
بۆ نەزارەتی دارایی جەلیلە
لـە داهاتـی لەشکری شەشـەمی هومایـۆن بـۆ ئـەوەی بـە پەلـە رێـك بخرێـت، حەواڵـە کـراوە، بـە ئـاگادار کردنـەوەی فەرمانبەرانـی دارایـی ویلایـەت جێبەجـێ کـراوە و لەسـەر وەڵامـی نـووسراوی مێـژووی ١٢ شـەوال ١٣١٧ ژمـارە ٢٢٨٩ بـۆ لاینـی واڵای سـەر عەسـکەریە ئـاگادار کراوەتـەوە، ئەمجـارە لـە سـەر عەسـکەری ناوهاتوو نـووسراو لە مێـژووی ٢٠ شـەوال ١٣١٧ ژمـارە ١٠٤٦ نێـردراوە، لـە تابورەکانـی کەرکـوك و چەمچەماڵ ئەو سـەربازانەی کە ئەرکـی فەرمانبەرێتی سـەربازیان تـەواو کـردووە، مووچەکانیـان نـەدراوە، ئەمـەش کاریگـەری بەسـەر ملکـەچ بوونـی ئـەو کەسـانە دەبێـت کـە لـە ئەرکـی سـەربازین، بەمـەش هەسـتاون تێکەڵـی کاری هەڵبـژاردن بوونـە، لەبـەر ئـەوە لـە ویلایـەت ١٢٠ هەزار قـوروش کـە داوایـان کـردووە نایاندرێتـێ، ئەمـەش بـە شـێوەیەکی تـەواو دەرکەوتـووە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی ئـەم کارە ئەمجـارە لـە موشـیرەتی لەشـکری ناوهاتـوو ئاماژەی پێکـراوە، هەروەها لەم شـوێنانە پارچەکانـی سـەربازی بەیەکەوە بەسـتراونەتەوە، هەروەهـا کارگێـری فرقـەی ١٢ی هومایـۆن ماوەیەکـە کەوتوونەتـە نـاو کێشـەوە، لـەم بارەیـەوە بـە گوێـرەی ئامـاژەکان بـۆ ئـەوەی نیشـان بدرێـت بـە چ شـێوەیەك دابیـن دەکرێـت، ئـەوا لـە ویلایەتـی بەغـداد ئـەو بـڕە پارەیـەی کـە حەواڵـە کـراوە، بـە گوێـرەی پێویسـت هەرچـی زووە کارەکـە جێبەجـێ بکرێـت، بـە تێروانین لـە چۆنیەتی جێبەجـێ کردنیشـی ئەنجامەکەشـی رابگەیەندرێـت و هاوپێچ هیممـەت بکرێـت بـە ناردنەوەی.

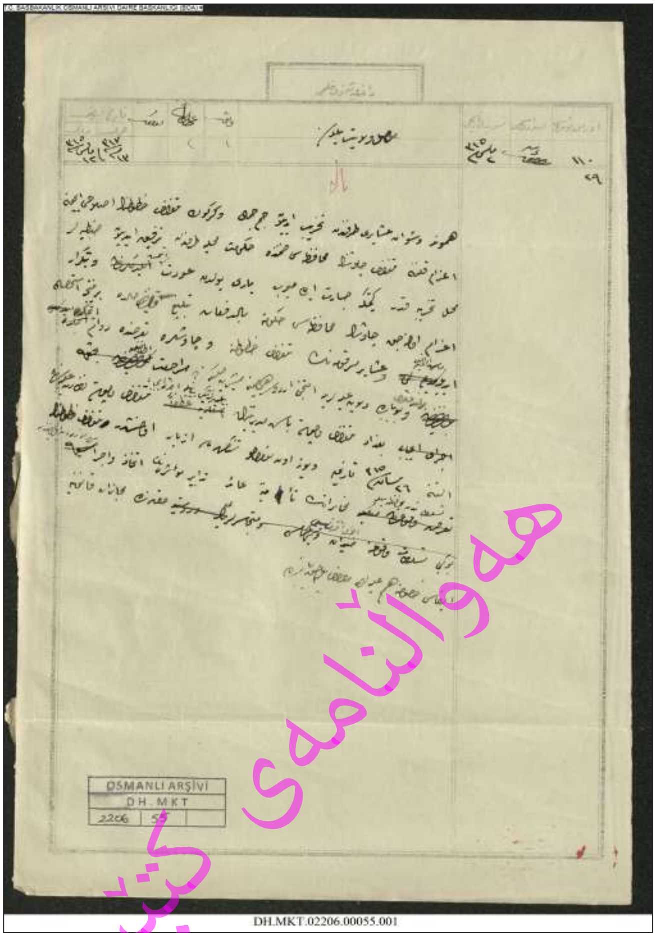

DH.MKT.	02206.00055	13 موحەڕڕەم 1317

١٣ موحەڕڕەم ١٣١٧
١٢ مایس ١٣١٥
بۆ ویلایەتی موسڵ
لەلایـەن هۆزەکانـی هەمەوەنـد و شـوان هێڵـی تەلەگرافـی چەمچەمـاڵ و کەرکـووک تێـك دراوە، بۆچاککردنـەوەی ئەو هێڵـە، چاوشـی تەلەگـراف ڕۆیشـتووە بـۆ پارێـزگاری کـردن لـەم چاوشـە لـە حکوومەتـی خۆچێـی پۆلیـس هاوەڵـی کـردووە، بـەڵام ئـەو پۆلیسـانە بوێریـان نەکـردووە تا شـوێنی وێـران کراوەکە لەگەڵی بـڕۆن، لە نیـوە ڕێـگا گەڕاونەتەوە، هەروەهـا دووبـارە لـە ڕۆیشـتنەوەیان پارێزەرانـی چـاوش بـە هەنـگاو ئـاگاداری حکوومەتیـان کردۆتـەوە، بـەڵام هیـچ ئەنجامێکیـان بەدەسـت نەهێنـاوە، جگـە لـەوە ئـەو هـۆزە ناوبراوانـە بـەردەوام دەسـتدرێژی دەکەنـە سـەر هێڵـی تەلەگـراف و چاوشـەکان، بۆیـە لـە کاتـی سـەردانی موشـیرەتی لەشـکری هومایۆنـی شەشـەمی ویلایـەت لـە بـاش مودیریەتـی تەلەگـراف و پۆسـتەی بەغـداد ڕاگەیەنـدراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی لـە نەزارەتـی تەلەگـراف و پۆسـتەی نـووسراو لـە مێـژووی ٢٦ نیسـان ١٣١٥ ژمـارە ١١٠ نێـردراوە، کـە پێویسـتە لەگـەڵ پارێزگاری کـردن لە هێڵـی تەلەگراف ئامادەکاری کاریگـەر جێبەجـێ بکرێـت و دابیـن بکرێـت، لـە ڕووی یاسـاییەوە هیممـەت بکرێت بۆ جێبەجـێ کردنی کارەکان.

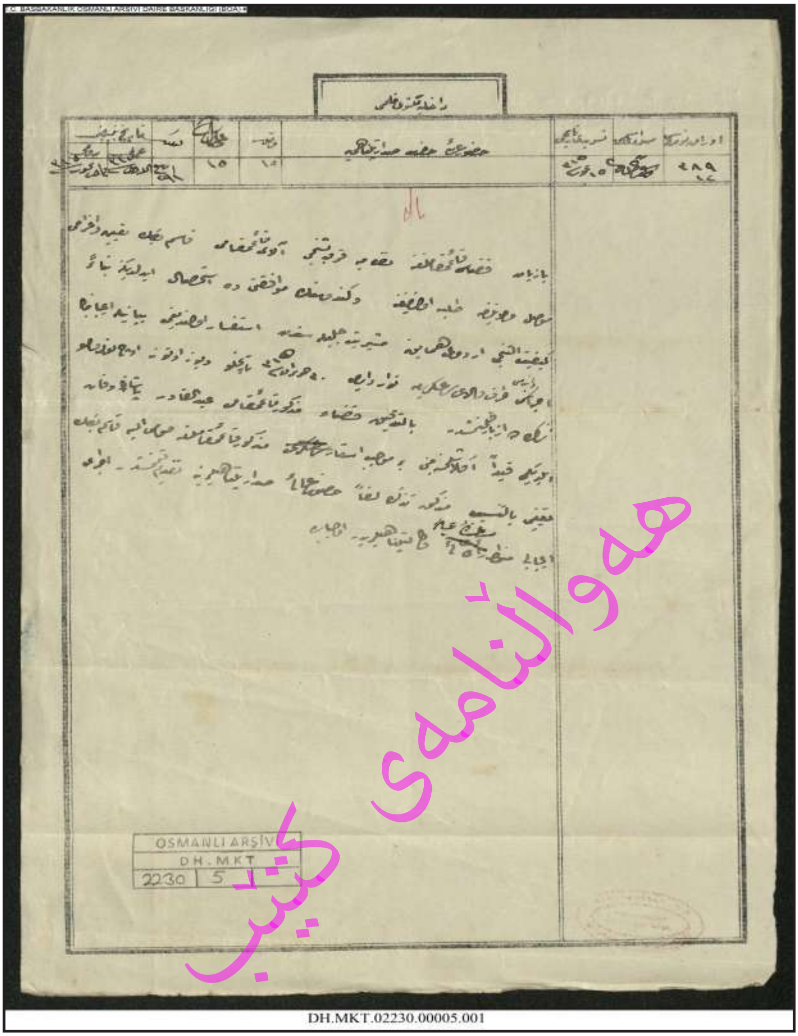

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02230.00005	29 ڕەبیعی یەکەم 1317

٢٩ ڕەبیعی یەکەم ١٣١٧
٢٥ تەمموز ١٣١٥
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان، قاسـم بـەگ لـە قائیمقامـی ئـاڵای نیزامیـەی ٤٥ دامەزرێـت و ڕەوان بکرێـت، لـە ویلایەتـی موسـڵ داواکـراوە و خۆشـی بـەم کارە ڕازی بـووە، چۆنیەتی کارەکەش پرس بە موشـیرەتی جەلیلەی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن کـراوە، بـە ڕاگەیاندنـی جێبەجـێ کـردن و ئاماژە پێکردنـی لەلایـەن واڵای سـەر عەسـکەرەوە نـووسراو لـە مێـژووی ٣٠ حوزەیـران ١٣١٥ ژمـارە ١٣٣ هاتـووە، دوای ووردبینـی بـە تۆمـار دەرکەوتـووە قائیمقامـی قـەزای ناوهاتـوو عەبدولقـادر پاشـا مـردووە، بـە نووسراوێکیـش بـۆ قائیمقامیەتـی ناوهاتـوو قاسـم بـەگ دامـەزراوە، نـووسراوی ناوهاتـوو پێشکەشـی جەنابـی سـەدارەتپەناهی کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی هـاوکاری وەکالەتپەناهـی دەوێـت.

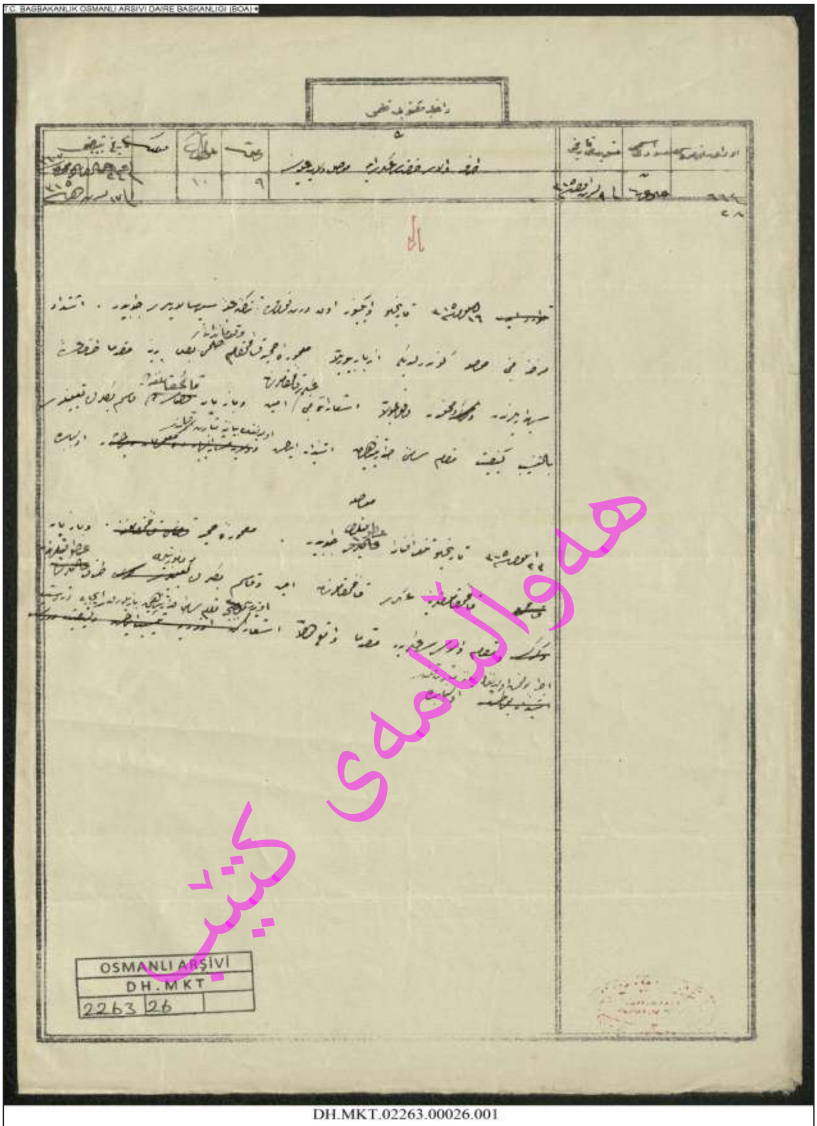

DH.MKT.02263.00026.001

24 جەمادی کۆتایی 1317	02263.00026	DH.MKT.

٢٤ جەمادی کۆتایی ١٣١٧
١٧ تشرینی یەکەم ١٣١٥
بۆ لایەنی والای جەنابی سەر عەسکەر لەگەڵ ویلایەتی موسڵ
لـە مێـژووی ٢٣ ئەیلـوول ١٣١٥ وەڵامـی تەلەگرافنامەیـە، بۆ قائیمقامیەتی مەعمورەی حەمیدیـە و بازیان قائیمقامیەتی سـەربازی ئەمیـن بـەگ و قاسـم بـەگ ئەرکیـان پـێ بدرێت، لـە پلەی والای سـەر عەسـکەر پێشـەکی ئاماژەی پێکـراوە، بـۆ سـەدارەتپەناهی نووسراوەتەوە، جێبەجێ کردنـی راگەیەندراوە.

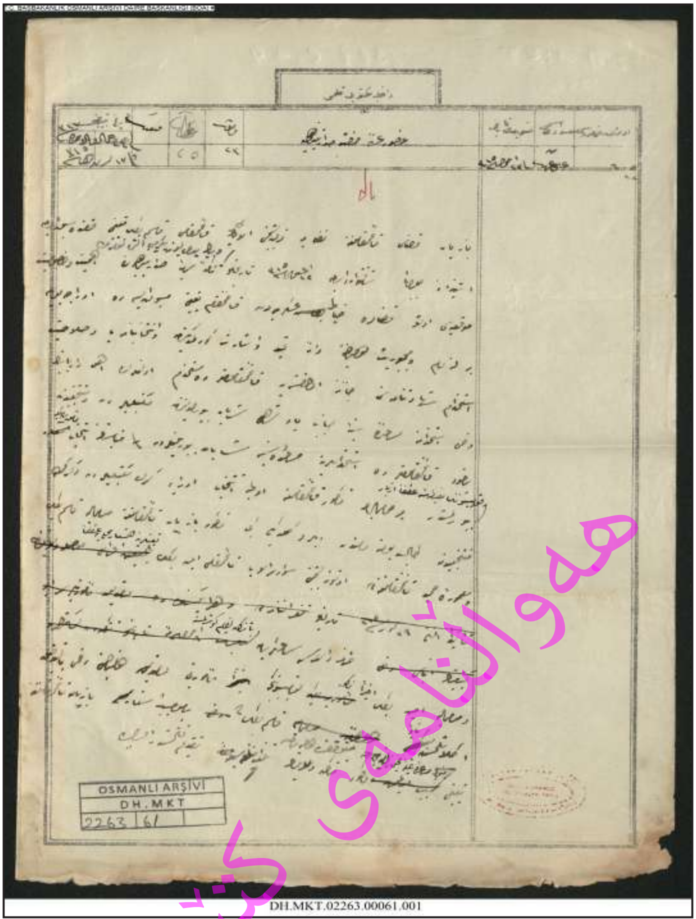

DH.MKT.	02263.00061	24 جەمادی کۆتایی 1317

٢٤ جەمادی کۆتایی ١٣١٧
١٧ تشرینی یەکەم ١٣١٥
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی

دامەزراندنی قائیمقامی ئالای ٤٥ی نیزامیە قاسم بەگ بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان، لە وەڵامی ئەو مۆڵەتەی پێشوو هاتووە نووسراوی سەدری ئەعزەمی سەدارەتپەناهی لە مێژووی ١٢ ئۆغستۆس ١٣١٥ ژمارە ١٧١٢٠ لەبەر ئەوەی قەزاکە بەهۆی شوێنی جوگرافی گرنگی و تایبەتمەندی تایبەتی خۆی هەیە، ئەگەرچی بڕیاردراوە لەسەر ئەوەی ئەفسەری سەربازی وەکو قائیمقام دابمەزرێت، بەڵام هیچ نیشانە و هێمایەك نییە کە ناچار بکرێت کەسێك لەم لایەن دابمەزرێت، هەروەها دەبێ هەڵبژێردراو بێت و بروانامەی پەسەند کراو بێت، جگە لەوە خاوەن کەسایەتی و دەسەڵات بێت، بۆ ئەمەش پێویستی بە فەرمانی جەنابی پاشای جەنابی پاشایە، واتە ئەو کەسانەن کە دەرچووی مەکتەب و هەڵبژێردراو یاخود لە قائیمقامیەت بەکار هات بێت، ئەمەش بە فەرموودەی پاشا کەسێکی هەڵبژێردراو بە بڕیارنامەی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە نووسراوەتەوە و کەسێك هەڵبژێردرێت دەرچووی مەکتەب بێت یاخود هەڵبژێردراو بێت، بۆ قەزای بازیان قاسم بەگ و بۆ مەعمورەی حەمیدیە قائیمقامی ٣٥ی ئالای سوارە ئەمین بەگ وەکو قائیمقام دابمەزرێن، ئەمەش لەلایەنی ئالای سەر عەسکەر پەسەند کراوە و لە کاتی ووردبینی بۆ قائیمقامیەتی بازیان قاسم بەگ دابمەزرێت بۆ ئەمەش نووسراو بە تەلەگرافنامە لە ویلاتەوە پێشکەش کراوە.

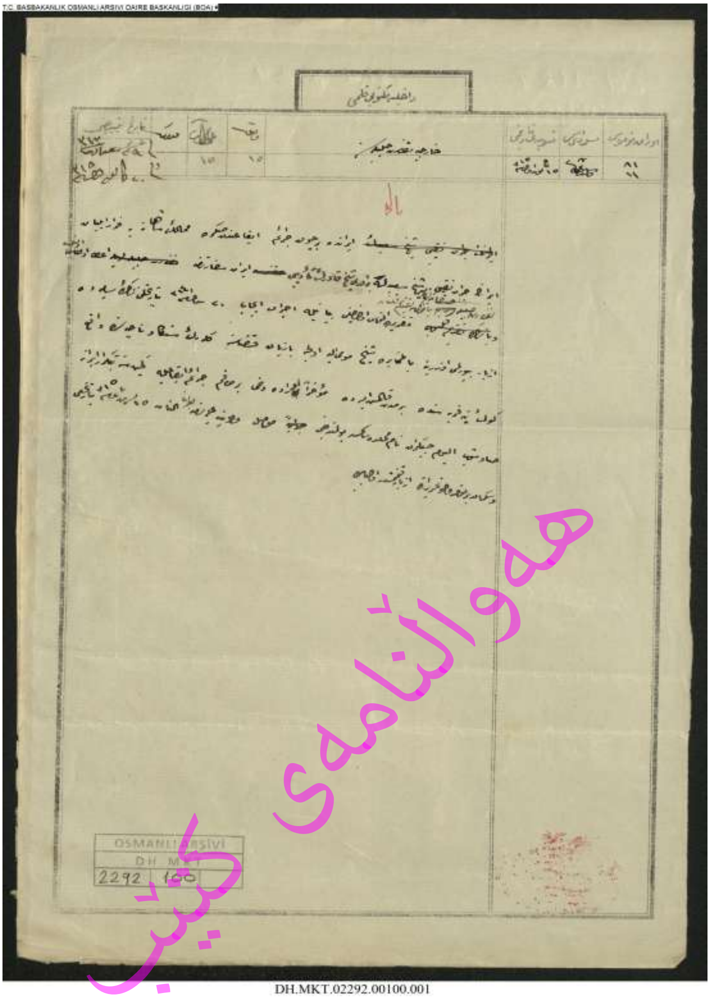

DH.MKT.02292.00100.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02292.00100	29 شەعبان 1317

۲۹ شەعبان ۱۳۱۷
۲۰ کانوونی یەکەم ۱۳۱۵
بۆ نەزارەتی دەرەوەی جەلیلە
دوای ئەنجامدانی تاوانێکی زۆر لە ئێران، فەقی شێخ سەعید و برادەری شێخ قادر بۆ مەمالیکی شاهانە هەڵاتوون، بۆ تەمبێ کردنی ناوبراوان نوسراو دراوەتە باڵیۆزی ئێران، لەم راپۆرتە داوای ئەنجامدانی کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی لە مێژووی ۲۰ نیسان ۱۳۱٤ لە نووسراوی سەدری ئەعزەم نووسراوەتەوە، بە گفتوگۆ شێخی ناوبراو سەرەتا هاتۆتە قەزای بازیان لە ناحیەی سەنگاوە ماوەیەك لە گوندی گۆك تەپە ماوەتەوە، بەم دواییە لەوێش تاقمێك تاوانی ئەنجام داوە، ساڵی رابردوو دووبارە بگەرێتەوە ئێران، ئەمرۆ لە شوێنێك بە ناوی جیکران نیشتەجێیە، لە وەڵامی ویلایەتی موسڵ نووسراو لە مێژووی ۱۵ تشرینی دووەم ۱۳۱۵ ژمارە ۸۱ نووسراوەتەوە.

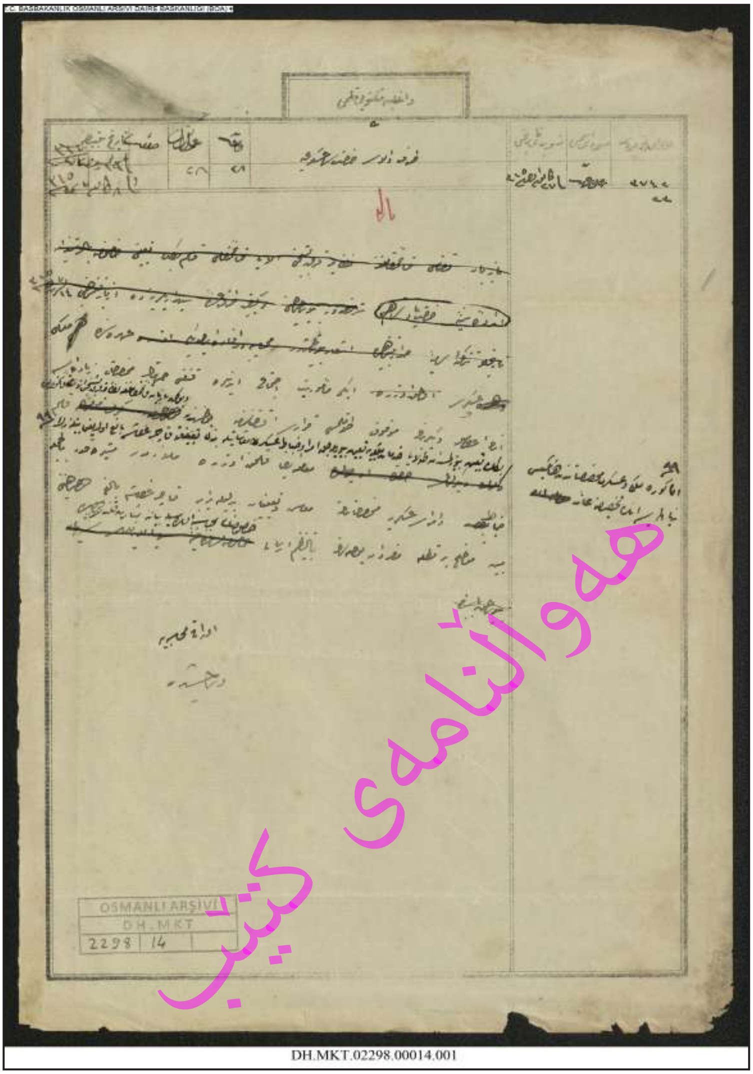

هەواڵنامەی کتێب

19 رەمەزان 1317	02298.00014	DH.MKT.

١٩ رەمەزان ١٣١٧
٨ کانوونی دووەم ١٣١٥
بۆ لایەنی جەنابی سەر عەسکەری واڵا
ئەمجارە بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان، قائیمقامی ئالای ٤٥ی نیزامیە کۆتایی پێ بێت و بە بریار قاسم بەگ دامەزرێت، بەم جۆرە لە فەرمانبەرانی مولکیە بە مووچەی میری سەربازی دامەزرێت و بە گوێرەی ئەمەش مووچەی مولکی یاخود سەربازی کامە زیاتر بێت ئەویان دابین دەکرێت، بۆ جێبەجێ کردنی مامەڵەکەش تا لای موشیر دەروات، کە مووچەی ئەفسەر و میرەکانی سەربازی مووچە و دامەزراندنیان بە شوێنگرەوەش چەند قوروش زیاتر بێت دیاریکراوە و بە پارچەیەك ڕێکخراوە و بە ووتەی ژمێریاری دەنێردرێت.

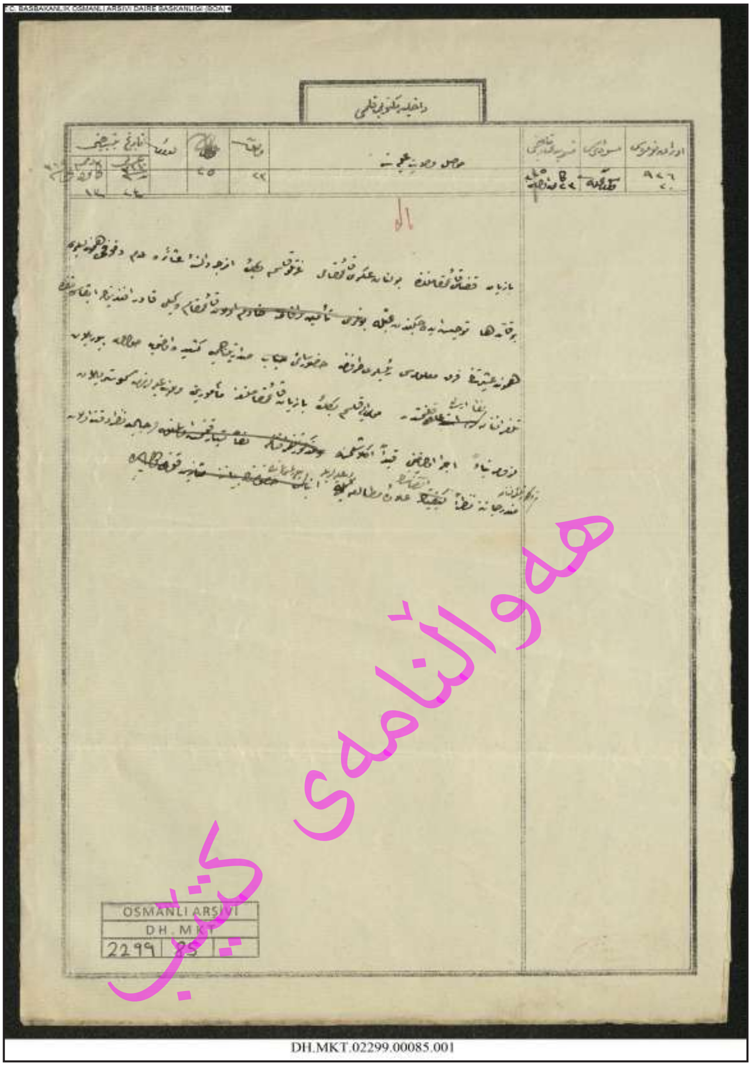

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>02299.00085</td><td>24 رەمەزان 1317</td></tr>
<tr><td colspan="3">٢٤ رەمەزان ١٣١٧
١٣ کانوونی دووەم ١٣١٥
بۆ ویلایەتی موسڵ
بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان قاسـم بـەگ قائیمقامـی سـەربازی لەبـەر ئـەوەی ناچێتـە پـاڵ هـۆزەکان و هەمەوەنـدەکان پلەیـەک زیاتـر جانەوەربوونیـان دەردەکەوێـت، لـە بـارەی مانـەوەی بریـکاری قائیمقـام قـادر ئەفەنـدی لەلایـەن سـەرۆکی هـۆزی هەمەوەنـد زانیـاری بـۆ سـەدارەتپەناهی ڕۆیشـتووە، ئـەو تەلەگرافنامەیـەی حەواڵـە بـووە، نێـردراوە، لـە ویلایـەت بـە پێویسـت زانـراوە قاسـم بـەگ لـە قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان ئەرکەکەی پـێ بسـپێردرێت، ئەمـەش بـە تۆمـار دەرکەوتـووە، هەروەهـا بـە تێروانیـن لـە ووردبینـی تەلەگرافنامـەی ناوهاتوو بۆ جێبەجـێ کردنـی لـە سـەروو خوێندراوەتـەوە.</td></tr>
</table>

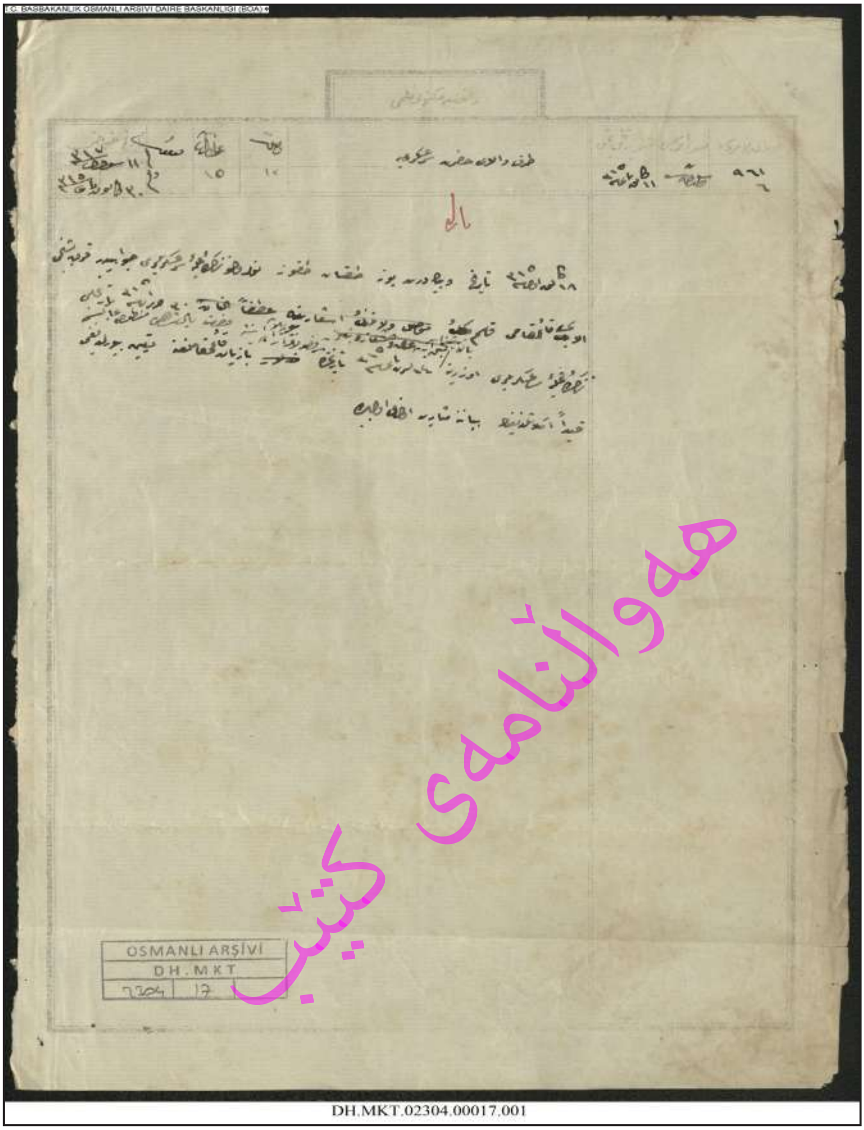

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02304.00017	11 شەوال 1317
١١ شەوال ١٣١٧ ٣٠ كانوونی دووەم ١٣١٥ بۆ لایەنی جەنابی واڵای سەر عەسکەر مێـژووی ١٨ کانوونـی یەکـەم ١٣١٥ ژمـارە ٤١٩٩ وەڵامـی نـووسراوی سـەر عەسـکەر، قائیمقامـی ئاڵای ٤٥ قاسـم بەگ لەسـەر نـووسراوی مێـژووی ٣٠ حوزەیـران ١٣١٨ سـەر عەسـکەر بـە مۆڵـەت وەرگرتـن لـە ١٤ تشرینـی دووەم ١٣١٥ فەرمانـی پاشـا، لـە قائیمقامـی بازیـان دامـەزراوە، بە تۆمـار دەرکەوتـووە، راگەیەنـدراوە.		

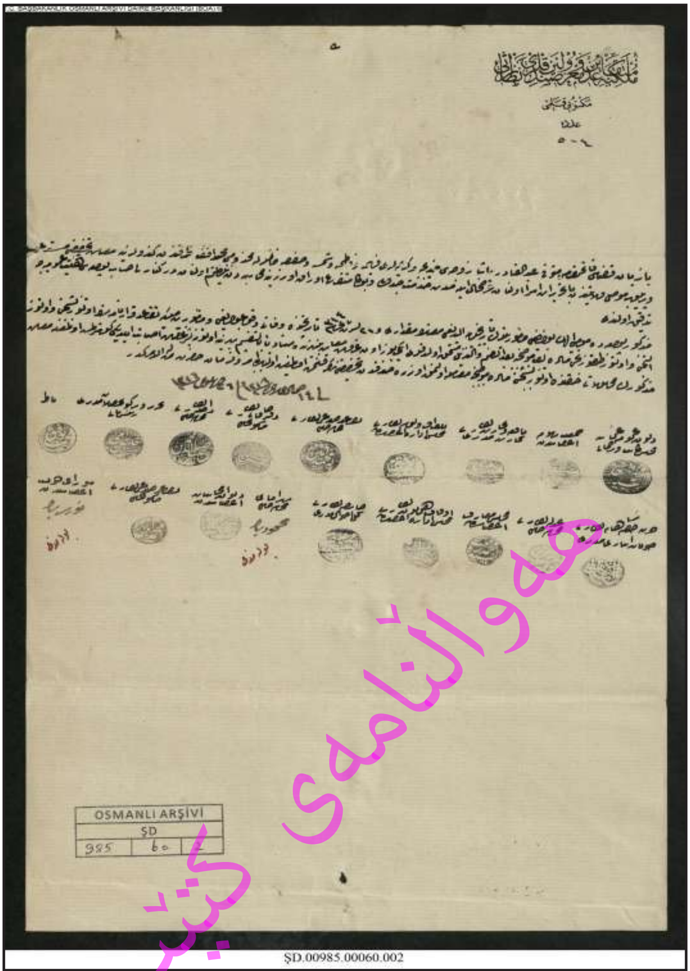

کتێبی هەواڵنامە

<table>
<tr><td>ŞD.</td><td>00985.00060</td><td>14 جەمادی کۆتایی 1318</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی سندوقی خانەنشینی مولکیە و دوورخراوان
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٥٠٤
قائیمقامی پێشـووی بازیـان عەبدولقـادر پاشـا مـردووە، لەلایـەن خێزانەکـەی خەدیجە خـان و کچەکانـی فەهیمە و شەمسـە و حەفسـە خـان و کوڕەکـەی محەمـەد ئەفەنـدی داوایـان پێشـکەش کـردووە تـا مووچەیـان بۆ ببڕێتـەوە، لە ویلایەتـی موسـڵ بـە نـووسراو نێـردراوە، لەگـەڵ داواکاریەکـە خشـتەی مـاوەی خزمـەت و کاغـەزی پەیوەندیـدار بەم بابەتـە لـە ژمێریـاری پەراوێـزی بـۆ ڕێکخـراوە، لـە دەسـتەی گشـتی ووردبینـی بۆ کـراوە.
مێـژووی ئـەو ئەرکانـەی وەریگرتـووە لەگـەڵ بـری مووچەکانیـان لـە مێـژووی مردنیـەوە کـە دەکاتـە ٢١ تشرینـی دووەم ١٣١٤ بـە بڕیـاری خانەنشـینی فەرمانبەرانـی مولکیـە مـاددەی ٣٥ و ٣٦ و ٣٩ دوای زیادکـردن و کـەم کـردن ئـەوەی شـایەنیانە ٢١٠ قـوروش مووچەیـە، لـە نێوانیـان بـە یەکسـانی دابـەش دەکرێـت، هـەر یەکە ٣٥ قوروشـی بەر دەکەوێـت، مووچـەی ناوهاتـوو بـە گوێـرەی مـاددەی ٣٥ مامەڵەکـەی جێبەجێ دەکرێـت، بۆ دابینکردنی لە سـندوق نـووسراو کـراوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
١٤ جەمادی کۆتایی ١٣١٨ و ٢٦ ئەیلوول ١٣١٦</td></tr>
</table>

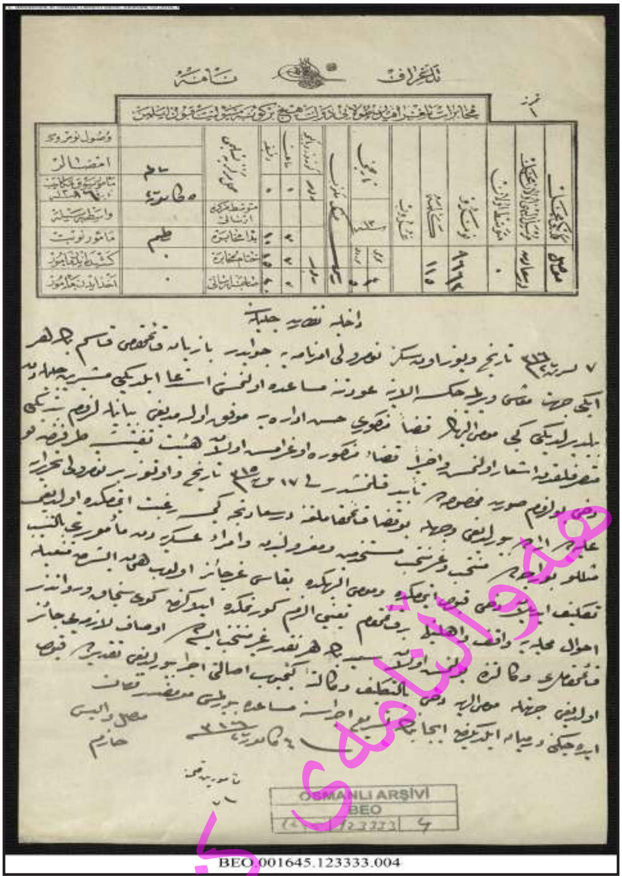

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	001645.123333	26 رەمەزان 1318

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
وەڵامی فەرماننامەی ٧ تشرینی دووەم ١٣١٦ ژمارە ١١٨یە، قاسم بەگ قائیمقامی بازیان لە هەردوو لا مووچەی پێ نادرێت، بۆیە داوای کردووە بگەرێتەوە ئالای، هەروەك لە موشیرەتی جەلیلە راگەیەندراوە، ناوبراو لە قەزای ناهاتوو لە بەرێوەبردنی کارگێری سەرکەوتوو نەبووە، کۆتایی هێنانی لە موتەسەرفیەت راگەیەندراوە، لە کۆتاییدا دەستەی پشکنین چۆتە قەزای ناوهاتوو، لەم بارەیەوە بە وێنەیەکی تایبەتی پشتگیری ئەو مەسەلەی کردووە، لە نووسراوی سەروو لە مێژووی ١٧ نیسان ١٣١٥ ژمارە ٣١ فەرمان دەرکراوە، بۆ ئەم قەزایە کەس ئارەزووی دامەزراندنی نییە، کەسانی هەڵبژێردراو و هەڵنەبژێردراو لە بەکارهێنراو و دوورخراوان هەروەها لە میرانی سەربازی بۆ ئەم کارە پێشنیاریان بۆ دەکرێت قەبوڵی ناکەن، جگە لەمە ناوبراویش بە نەگونجاو دانراوە کە نەمێنێتەوە، هەر ئێستا قائیمقامێك دامەزرێت کە بۆ کاروباری ناوچەکە سەرکەوتوو بێت و شارەزا بێت، سەعید بەگ کە لە قائیمقامیەتی کۆی سانجەق و رواندز بە وەکالەت کاری کردووە، ئەگەر چی هەڵیشنەبژێردراوە بەڵام لە خەسڵەتەکانی بۆ ئەم کارە گونجاوە، پێشنیاری بۆ کراوە بەڵام هێشتا نەرۆیشتووە، بەڵام ئەگەر هاتوو بە گەورەیی خۆی کارەکەی قەبوڵ کرد بەپەلە کارەکە جێبەجێ بکرێت، راگەیەندراوە فەرمان.

٤ کانوونی دووەم ١٣١٦
حازم والی موسڵ

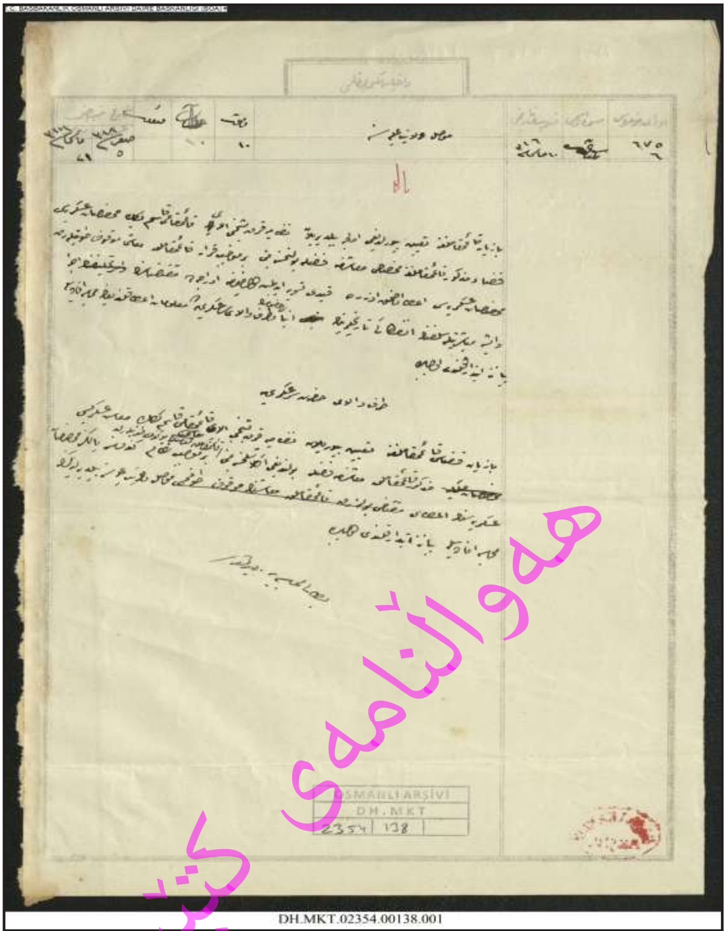

هەواڵنامەی کێژ

5 سەفەر 1318	02354.00138	DH.MKT.

٥ سەفەر ١٣١٨
٢١ مایس ١٣١٦
بۆ ویلایەتی موسڵ
قائیمقامـی ئـاڵای ٤٥ی نیزامیـە قاسـم بـەگ، راگەیەنـدراوە کـە لـە قائیمقامیەتـی بازیـان دامـەزراوە، دەرماڵـەی سـەربازی لـەو مووچـە زیاتـرە کـە لـە مووچـەی قائیمقامیەتـی قـەزای ناوبـراو بـۆی تەرخانکـراوە، بۆیـە بـە بڕیارێك مووچـەی قائیمقامیەتەکـەی وەسـتێنراوە و دەرماڵـەی سـەربازی پـێ دەدرێـت، تۆمـار رێکخـراوە، لـەوێ کارەکـە جێبەجـێ دەکرێـت و لەگـەڵ ئـەوەش زانیـاری مێـژووی دەسـت بەکاربـوون و دەسـت لەکارکێشـانەوەی دراوەتـە واڵای سـەر عەسـکەر بـە ووتـەی ژمێریاریـش بەپەلـە راگەیەنـدراوە.

بۆ لایەنی جەنابی سەر عەسکەر
قائیمقامـی ئـاڵای ٤٥ی نیزامیـە قاسـم بـەگ لەبـەر ئـەوەی مووچـەی سـەربازیەکەی لـە مووچـەی قائیمقامیەتـی قـەزای ناوبـراو زیاتـرە، بۆیـە مووچـەی قائیمقامیەتـی وەسـتێنراوە، بـە گوێـرەی نیـزام تەنیـا دەرماڵـەی سـەربازی پـێ دەدرێـت، ئەمـەش بـە ویلایەتـی موسـڵ راگەیەنـدراوە، بەپەلـەش لـە ژمێریـاری راگەیەنـدراوە و ئاماژەی پێکـراوە.

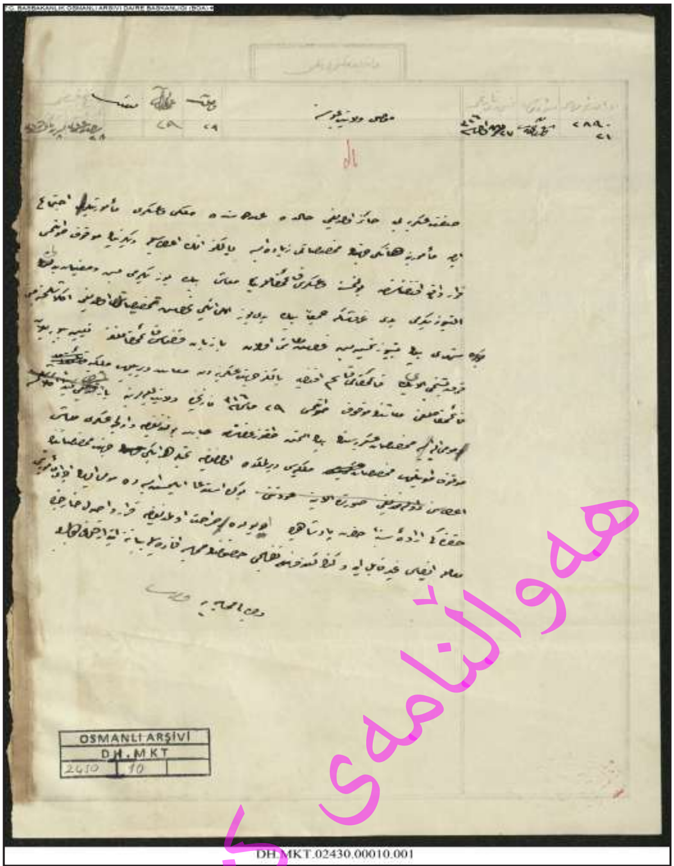

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02430.00010	28 ڕەجەب 1318

٢٨ ڕەجەب ١٣١٨
٨ تشرینی دووەم ١٣١٦
بۆ ویلایەتی موسڵ

هەر چەندە خۆی بۆ چینی سەربازیی تەرخان کردووە، ئەرکی مولکیەی و سەربازی بەیەکەوە چوونەتە پاڵ یەکتر، بۆ دۆزینەوەی یاسایەك کە لە کامە لایەن مووچەکە بدرێتە فەرمانبەران و لە کامە لایەن بربدرێت، بەڵام لە کامە لایەن دەرماڵەکەی زیاتر بێت، ئەوی پێ بدرێت، هەروەها قائیمقامیەتی سەربازیی مووچەی مانگانەی ١١٢٥ و دەرماڵەی شوێنگرەوەش ٦٢٧ قوروشە بە کۆکراوەیی ١٧٥٢ قوروش دەکات، لەسەر ئەمە بە مووچەی مانگانە ١٥٦٥ قوروش فەرمان دراوە لەسەر دامەزراندنی قائیمقامی ئالای ٤٥ی نیزامیە قاسم ئەفەندی لە قائیمقامی قەزای بازیان، بەڵام مووچەکەی لە لایەنی سەربازیی پێ دەدرێت و مووچەی لایەنی مولکیە دەستی بەسەردادەگیرێت، ئەمەش لە ٢٩ مایس ١٣١٦ بۆ ویلایەتی پایەبەرز نووسراوەتەوە، هەروەها ناوبراو دەرماڵەی سەربازیی لە ١٠٦٩ قوروش پێك دێت، بۆیە دەرماڵەی سەربازی لێ بربدرێت و مووچەی مولکیەی پێ بدرێت، ئەگەرچی ئەمجارە داوای کردووە کە دەرماڵەی هەردوو لایەنی پێ بدرێت، بەڵام لە بارەی جێبەجێ کردنی ئەرکەکەی بە گوێرەی فەرمانی پاشای جەنابی پاشا بوێری ناکرێت لە دەرەوەی یاسا بریار مامەڵەکەی بۆ بکرێت و جێبەجێ کردنی جێگەی قەبوڵ نییە، لە بارەی خۆشیەوە لەسەر ووتەی ژمێریاری ڕاگەیەندراوی بەپەلە کراوە.

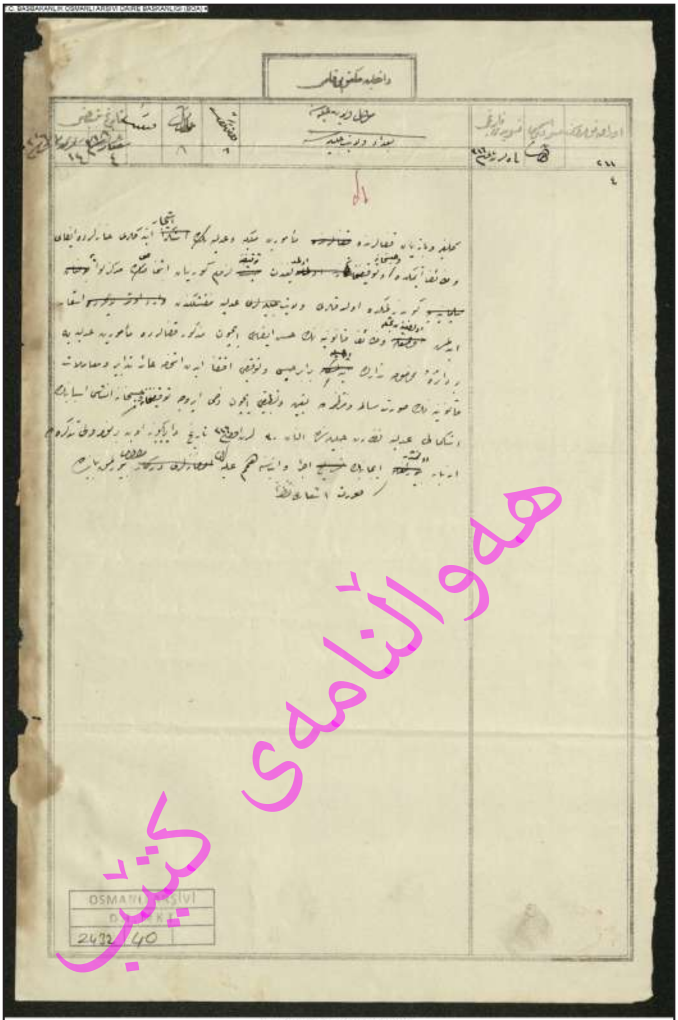

DH.MKT.02432.00040.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02432.00040	4 شەعبان 1318

٤ شەعبان ١٣١٨
١٤ تشرینی دووەم ١٣١٦
لـە قەزاکانـی کەلعەنبـەر و بازیـان فەرمانبەرانـی مولکیـە و دادوەری ئـەو خانانـەی بـۆ جێبەجێ کردنـی ئەرکەکانیان بـە کرێیـان گرتـووە، هەروەهـا لەبـەر ئـەوەی گرتووخانـە و زیندانخانـە نییـە، بـە گوێـرەی پێویسـت چەنـد کەسـێك نێردراوەتـە مەرکـەزی لیـوا، لـە سەرپەرشـتیاریەتی دادوەری ویلایـەت ئاماژەی پێکـراوە، بـۆ ئـەوەی خزمەتـە یاساییەکان بـە باشـی جێبەجـێ بکرێـت، لـە قـەزا ناوبراوەکانـدا بـۆ فەرمانبەرانـی دادوەری فەرمانگەیـەك بونیـاد بنرێـت و کەسـانێك دابمەزرێـن و مامەڵـە یاساییەکان جێبەجـێ بکرێـن، بـۆ ئەمـەش پێویسـت دەکات گرتووخانـە و زیندانخانـە بونیـاد بنرێـت، بـۆ تـەواو کردنـی ئـەو کارەش لـە نەزارەتـی دادوەری جەلیلـە لـە مێـژووی ٣٠ تشرینـی یەکـەم ١٣١٦ ژمـارە ٢١١ نـووسراوی نـووسراوە وەرگیـراوە، داواکـراوە هیممـەت بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی.

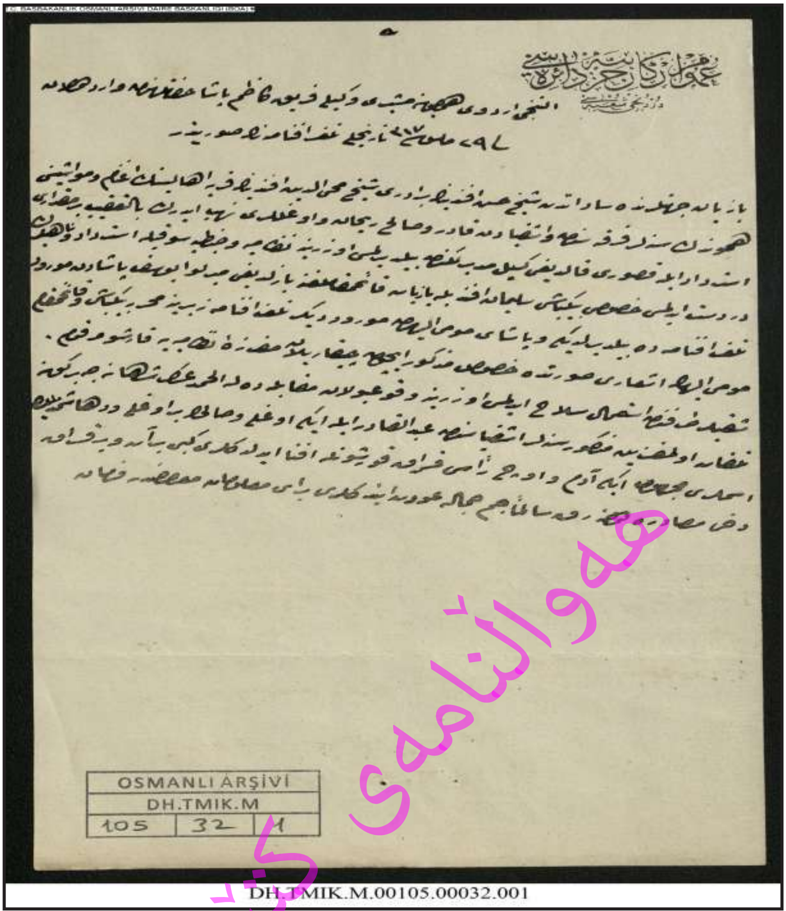

هەواڵنامەی کتێب

2 ڕەبیعی یەکەم 1319	00105.00032	DH.TMIK.M.

فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
یەکەی چوارەم
وێنەی تەلەگرافنامەی جەنابی وەکیلی موشیری فەریق کازم پاشا لە ٢٩ مایس ١٣١٧ هاتووە
هەمەوەندەکانی فرقەی سینە و چەتەکانیان قادر و ساڵح ڕەیحان و کوڕەکانی لە لایەنی بازیان مەروماڵاتی شێخ محیەددین ئەفەندی برادەری شێخ حەسەن ئەفەندی لە ساداتەکانن لەگەڵ دانیشتوانی گوندەکانیان بردووە، بە چاودێری کردن بەشێکی گەڕێندراوەتەوە، ئەوی تر ماوەتەوە، لە بەڕێوەبەرایەتی وەکیل ڕاگەیەندراوە، بۆ گەڕاندنەوەی کەلوپەل و دەستگیرکردنی تاوانباران ئەفسەر و پۆلیس نێردراوە، بۆ ئەم کارەش بینباشی سلێمان ئەفەندی نووسراوی بۆ قائیمقامیەتی بازیان نووسیوە، لە یوسف پاشا میری لیوا تەلەگرافنامە هاتووە و تێدا ڕاگەیەندراوە هەروەها پاشای ناوبراو تەلەگرافنامەیەکی تر هاتووە، ئەوەی بینباشی و قائیمقامی ناوبراو ئاماژەیان پێکردووە، ئەو مەفرەزە نیزامیەی بۆ ئەم مەبەستە دەرچوونە، لەگەڵ چەتەکانی ناوهاتوو ڕووبەڕووبوونەتەوە و چەکیان بەکارهێناوە، لەم ڕووبەڕووبوونەوە سوپاس بۆ خوا سەربازی شاهانە هیچی بەسەر نەهاتووە، لە چەتەکانی سینە عەبدولقادر لەگەڵ دوو کوڕی و کوڕێکی ساڵح هەروەها دوو پیاو کە تا ئێستا ناویان دیار نییە، لەگەڵ سێ سەر ماین بە فیشەك مردوون، جگە لەمە یەك ئەسپ و یەك ماین دەست بەسەرە، بە سەلامەتی گەیشتوونەتە چەمچەماڵ، زانیاری دراوە، فەرمان.

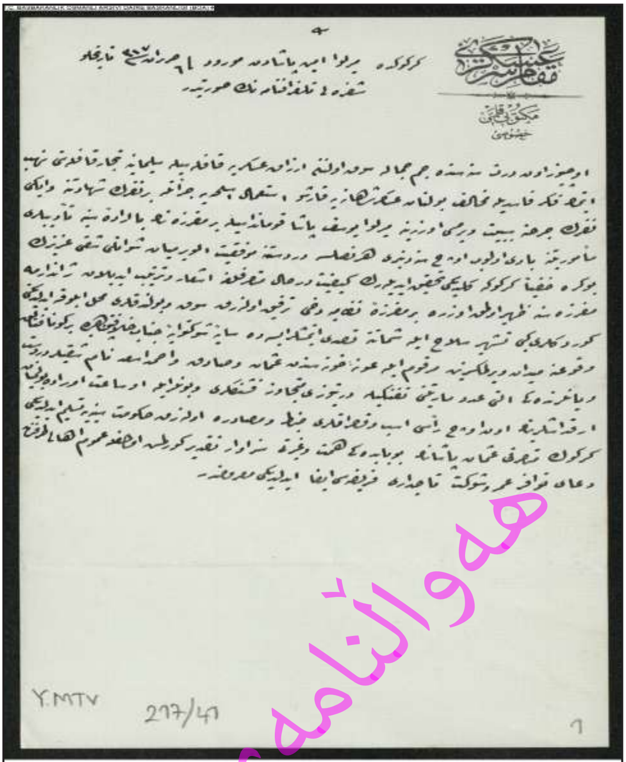
Y.MTV.00217.00041.001

5 ڕەبیعی یەکەم 1319	00217.00041	Y.MTV.

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی نووسین
تایبەتی
وێنەی ئەو تەلەگرافنامە بە شیفرەیەیە کە لە کەرکووك میری لیوا ئەمین پاشا لە ٦ حوزەیران ١٣١٧ ناردوویەتی لـە سـاڵی ١٣١٤ کاروانـی ئەرزاقـی سـەربازی و کاروانـی بازرگانـی سـلێمانیە بـۆ چەمچەمـاڵ ڕۆیشـتووە، بیرۆکـەی پیسـی تاڵانکردنیـان هەبـووە، لـە بەرامبـەر سـەربازی شـاهانەش چەکیـان بەکارهێنـاوە، یـەك کـەس شـەهید بـووە و دوو کەسـیش بریـندار بـووە، لەگـەڵ قوماندانیەتـی میـری لیـوا یوسـف پاشـا یـەك مەفـرەزە بـە فەرمانـی پاشـا ئەرکیـان پێسـپێردراوە تـا تەمبێیـان بکـەن، سـێ سـاڵ لەمەوبـەر بـە هەمـوو شـێوەیەك لـە دەسـتگیرکردنیان سـەرکەوتن بەدەسـت نەهاتـووە، چەتـە عەزیـز شـوانی ئەمجـارە بـە نهێنـی هاتۆتـە کەرکـووك، لـە دوای لێکۆڵینەوە بـە پەلـە بـە موتەسـەرفیەت ڕاگەیەنـدراوە و مەفـرەزەی ژاندارمـە ڕێکخـراوە، جگـە لـەوە مەفرەزەیەکـی نیزامیـەش ڕێکخـراوە و خراوەتـە پـاڵ یەکـتر و نێـردراون، شـوێنەکەیان ئابلۆقـە داوە، هـەروەك بیـنراوە بـە چـەك بەرامبەریـان وەسـتاون و هێرشـیان کردۆتـە سـەریان، بـەڵام لـە سـایەی جەنابـی خەلافەتپەناهـی بـۆ یـەك ڕۆژیـش بێـت ڕووداوی نەشـیاو ڕووینـەداوە و ڕێگەیـان پـێ نـەدراوە پـێ درێـژی بکـەن، ناوبـراو لەگـەڵ خیانەتکارەکانـی تـر لـە هاوەڵانـی بـە نـاوی چەتـە عوسـمان و سـادق و ئەحمەد ئەسـعەد دەسـتگیرکراون و شـەش تفەنگیش دەسـتی بەسـەر داگیراوە لەگـەڵ زیاتـر لـە ٤٠٠ فیشـەك لەگـەڵ ئەوانـەش ئـەو کاتژمێـرە هاوڕێکانیـان کـە لـەوێ نەبوونـە ١٣ سـەر ئەسـپ و کەلوپەلەکانیـان کەوتۆتـە دەسـت و ڕادەسـتی حکوومـەت کـراوە، لـەم بارەیـەوە هیممەتـی موتەسـەرفی کەرکـووك عوسـمان پاشـا شـایەنی باسـکردن و ڕێزلێنانـە، لەگـەڵ ئەمـەش نـزا و پارانـەوەی دانیشـتوان بـە گشـتی بۆتـە هـۆی سـەرکەوتن.

هەواڵنامەی کتێب

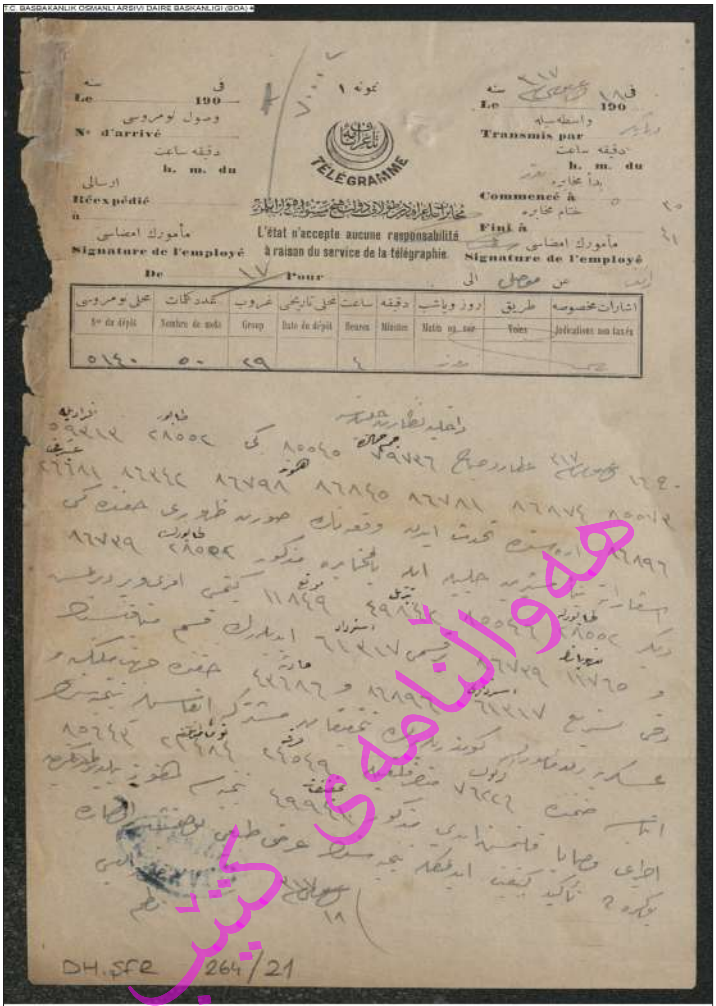

DH.ŞFR.00264.00021.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.ŞFR.	00264.00021	16 جەمادی یەکەم 1319

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە

لـە ١٦ ئۆغسـتۆس ١٣١٧ ئەندامەکانـی ئـەو تابـورەی لە چەمچەماڵـە لەگەڵ هـۆزی هەمەوەند لە نێوانیـان ڕووبەڕوو بوونـەوە ڕوویـداوە، بـە ئاماژەی موشـیرەتی جەلیلـە ئـەو تابـورە لەگـەڵ تابورەکـەی تـر بگۆڕدرێنـەوە، فەرمانیش بۆ ئـەم مەبەسـتە دراوە، هەروەهـا ئـەو کەلوپەلەلانـەی کـە دزراون بەشـێکی گەڕێندراوەتەوە، بەشـەکەی تـری کە ماوە پەلـە بکرێـت لـە وەرگرتنـەوەی، هەروەهـا لـە بـارەی ڕووداوەکـە لەلایەنی مولکیـە و سـەربازیدا فەرمانبەر نێـردراوە بـۆ ئـەوەی بـە هاوبەشـی لێکۆڵینـەوە ئەنجـام بـدەن و ئەنجامەکـەی ڕابگەیەنـن، بـۆ ئەمـەش ئامـۆژگاری پێویسـت لـە موتەسـەرفیەتی کەرکـوك و فرقـەی قوماندانیەتـی دەرکـراوە، هێشـتا ئەنجامـی لێکۆڵینەوەکـە ڕانەگەیەنـدراوە، ئەمجـارەش دوای دڵنیابوونەوە ئاسـاییە ئەنجامەکـەی ڕابگەیەندرێت.

١٨ ئۆغستۆس ١٣١٧

والی موسڵ

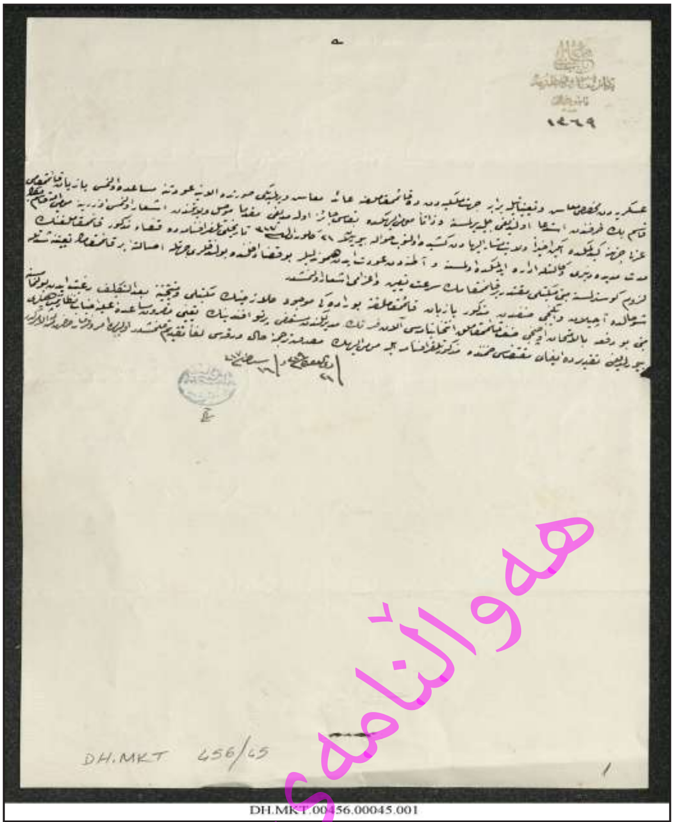

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00456.00045	21 زیلقەعدە 1319

بابی عالی
فەرمانگەی نەزارەتی ناوەخۆ
ژمارە ١٣٦٩

لەلایەنی سەربازی ئەو مووچە و دامەزراندنەی کە رێکخراوە لەگەڵ ئەو مووچەیەی کە لە لایەنی مولکیە وەرینا گرێت، قائیمقامی بازیان قاسم بەگ داوای کردووە بگەرێتەوە ئاڵای، هەر خۆشی مانەوەی ناوبراو لەسەر کارەکەی گونجاو نەبوو، سەرەتا لە ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە، ناوبراو قاسم بەگ لەگەڵ دوورخستنەوەی بەم دواییە لە ویلایەتی ناوهاتوو تەلەگرافنامە لە مێژووی ٢١ کانوونی یەکەم ١٣١٧ دەرچووە و حەواڵە کراوە، لە قائیمقامیەتی ناوهاتوو ماوەیەکی زۆرە بە وەکالەت بەرێوەدەبردرێت، هەروەها هەمەوەندەکان لە ئەدەنە گەراونەتەوە و لە ناو قەزای ناوهاتوو دەبینرێت، بۆیە بە توندی بە پێویست زانراوە قائیمقامێکی بە رەچەلەك دامەزرێت، بۆیە ئاماژەی پێکراوە کە بە پەلە قائیمقامێك دامەزرێت و بنێردرێت.

لەم حاڵەتەدا دوای ئەوەی ئەو پلەیە کراوەتەوە و داواکراوە کە بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان لە چینی دووەم لێرە مولازمێك لە دەرچووانی مەکتەب هەڵبژێردرێت، بەڵام دوای پێشنیار کەس نەدۆزراوەتەوە ئارەزووی ئەو کارە بکات، ئەمجارە دوای تاقیکردنەوە لە چینی سێیەم بۆ قائیمقامیەت هەڵبژاردننامەی وەرگرتووە، پەرتو ئەفەندی کە لە بەرێوەبەرایەتی فەرتك بوردراوە، لەسەر دامەزراندنی لە جەنابی نەزارەتپەناهی فەرمان هاتووە بۆ جێبەجێ کردنی کارەکەش لەگەڵ تەلەگرافنامەی ناوهاتوو کاغەزی وەرگێردراوی کەسێتی پێشکەش کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

لە ٢١ زیلقەعدە ١٣١٩ و لە ١٦ شوبات ١٣١٧

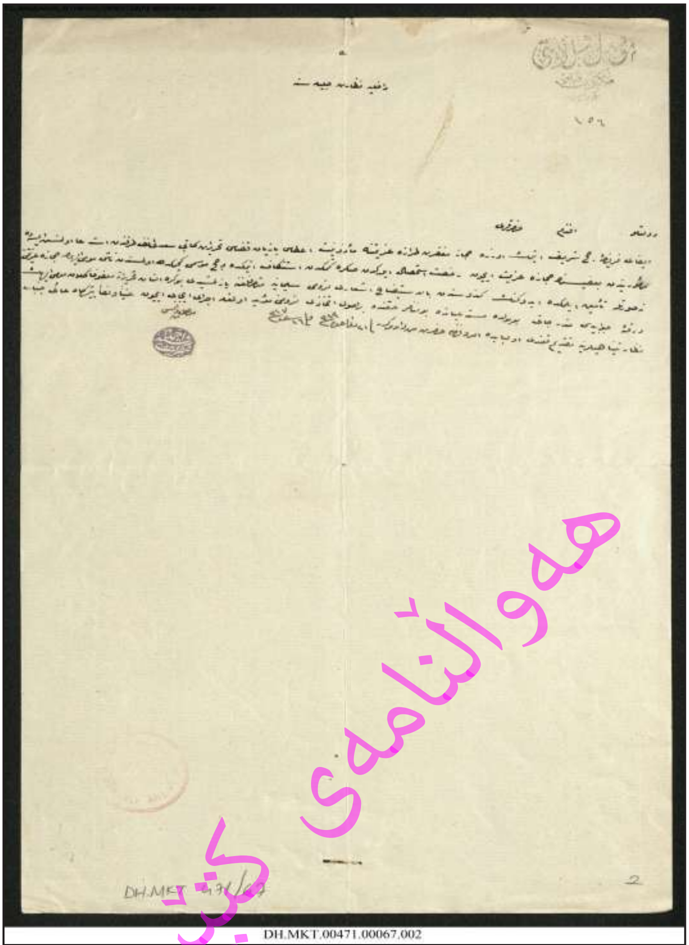
DH.MKT.00471.00067.002

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00471.00067	21 زیلقەعدە 1319

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ١٥٦
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی ئەفەندم

بـۆ جێبەجـێ کردنـی فەریـزەی حەجـی شـەریفە کاتیبـی نووسراوەکانـی قـەزای بازیـان سـەعدی ئەفەنـدی داواکاری پێشـکەش کـردووە تـا مۆڵەتـی پـێ بدرێـت بچێتـە حیجـاز، بـەڵام بـۆ مۆڵەتـی فەرمانبـەران تـا بچنـە حیجـاز دوای وەرگرتنـی مۆڵـەت دەبـێ خۆیـان لـە کاروکـردەوەی خـراپ بـە دوور بگـرن، هەروەهـا وەرزی حـەج بەسـەرچووە، ڕۆیشـتنی ناوبـراو بـۆ حیجـاز بـۆ موتەسـەرفیەتی سـلێمانی ئامـاژە نووسراوەتـەوە، ئەمجـارە ئـەو نووسراوانـەی کـە وەرگیـراوە، شـتێك دەکرێـت و جێبەجـێ دەکرێـت، ئەمـر و فەرمـان بۆ جەنابی ئەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٢١ زیلقەعـدە ١٣١٩ و لـە ١٦ شـوبات ١٣١٧.

والی موسڵ

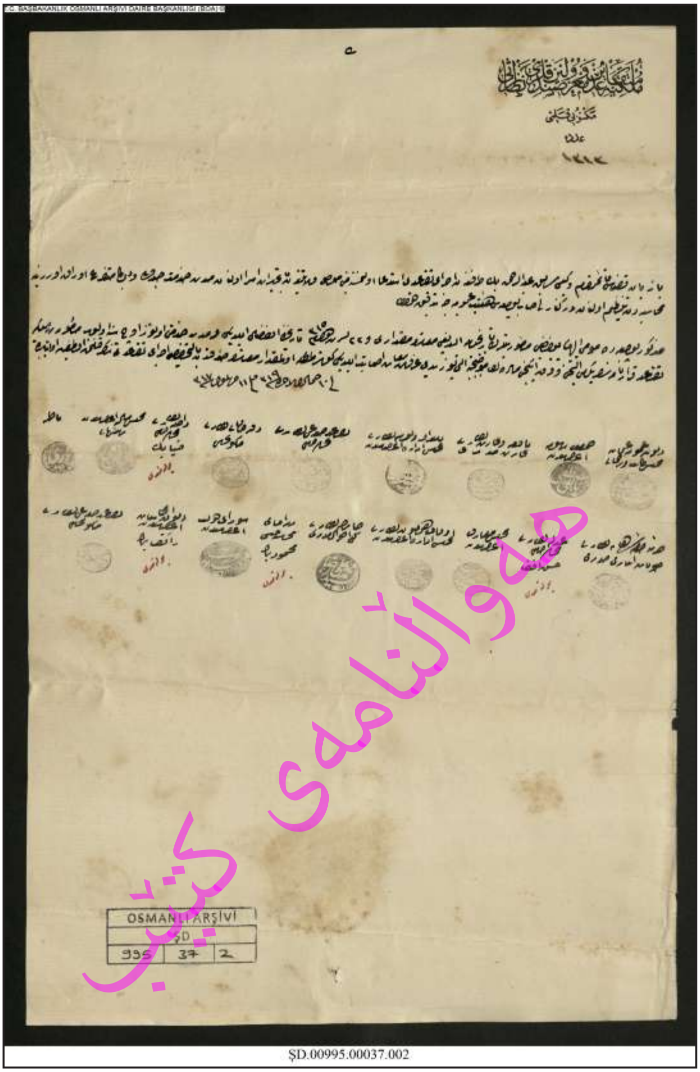

هەواڵنامەی کتێب

ŞD.	00995.00037	10 جەمادی کۆتایی 1319

لەلایەن وەکیلی قائیمقامی پێشووی قەزای بازیان عەبدولرەحمان بەگ داوای خانەنشینی کردووە، لە ویلایەتی موسڵ نووسراو نێردراوە، خشتەی ماوەی خزمەت، جگە لەوە کاغەزی تر پەیوەست بەم بابەتە لە پەراوێزی ژمێریاری ڕێکخراوە، لە دەستەی گشتی ووردبینی بۆ کراوە.
ناوبراو لە مێژووی ئەرکەکەی بری ئەو مووچەی کە وەریگرتووە و لە مێژووی ٢٢ تشرینی یەکەم ١٣١٥ کە لە ئەرکەکەی جیابۆتەوە و ماوەی خزمەتی بۆتە ٣٣ ساڵ، دوای کارەکەی بە پشت بەستن بە بڕیارنامەی خانەنشینی ٢٦ ماددەی ٤٢، مووچەی ٦٠٧ی بۆ دابین کراوە، ئەو بڕە مووچەیە لە سندوقی مووچە بۆی دابینکراوە و جێبەجێ کردنی خانەنشینیەکەی کراوەتە نووسراو.
لە ١٠ جەمادی کۆتایی ١٣١٩ و لە ١١ ئەیلوول ١٣١٧

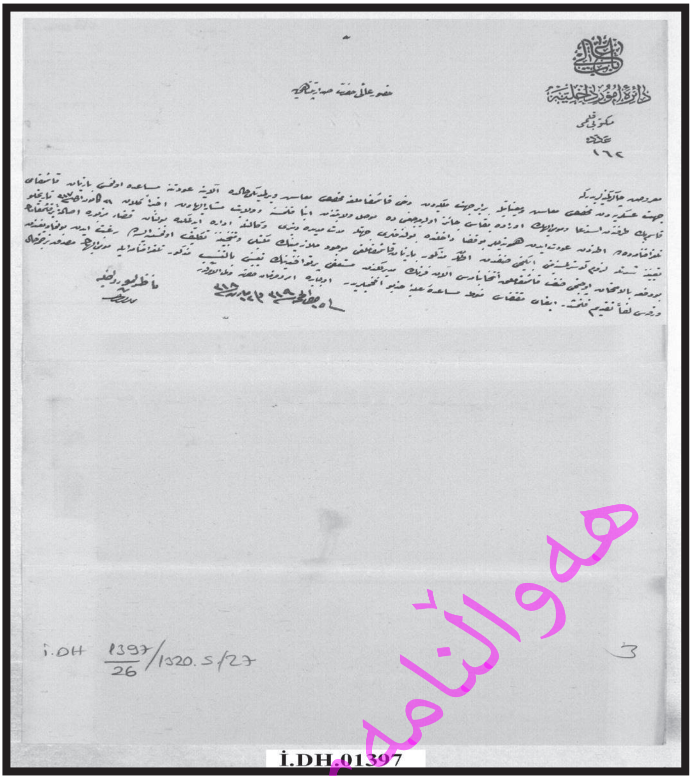

هەوالنامەی کتێب

I.DH.	01397.000026	15 زیلحیجە 1319

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ١٦٢
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەیە

لەبەر ئەوەی لەلایەنی سەربازی مووچەکەی وەردەگرێت و وەکو قائیمقام مووچەی قائیمقامیەتی وەرناگرێت، قائیمقامی بازیان قاسم بەگ داوای کردووە بگەڕێتەوە ئاڵای و مانەوەی لەوێ گونجاو نییە، ئەمەش لە ویلایەتی موسڵ راگەیەندراوە، هەروەها لە ویلایەتی ناوهاتوو تەلەگرافنامە بە مێژووی ٢١ کانوونی یەکەم ١٣١٧ هاتووە، هەمەوەندەکان گەڕاونەتەوە ئەو قەزایە، تا ئەوانەش لەوێ دەمێننەوە، هەر لە ماوەیەکی زۆرەوە زۆر بە توندی نیشان دراوە کە ئەو قائیمقامەی کە قەزای ناوبراو بەڕێوە دەبات، دەبێ قائیمقامێکی رەسەن بێت، بە پشت بەستن بەمە ئەگەرچی ئێستا ئەو قائیمقامەی کە لە چینی دووەم لە قەزای ناوهاتوو دەرچووی مەکتەب و هەڵبژێردراو بوونی هەیە، بەڵام کەسێك نییە ئارەزووی ئەو ئەرکەی هەبێت، ئەمجارە پەرتو ئەفەندی کە لە بەڕێوەبەری فەرنك دەستی لە کارکێشاوەتەوە، دوای تاقیکردنەوە هەڵبژاردننامەی لە قائیمقامیەتی چینی سێیەم وەرگرتووە، بۆیە تەلەگرافنامە هاتووە کە بە تەنسیب لە قەزای ناوهاتوو دامەزرێت، کاغەزی وەرگێراوی پەسەند کراوی هاوپێچ پێشکەش کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

لە ١٥ زیلحیجە ١٣١٩ و لە ١٢ مارت ١٣١٨
نازری کاروباری ناوەخۆ

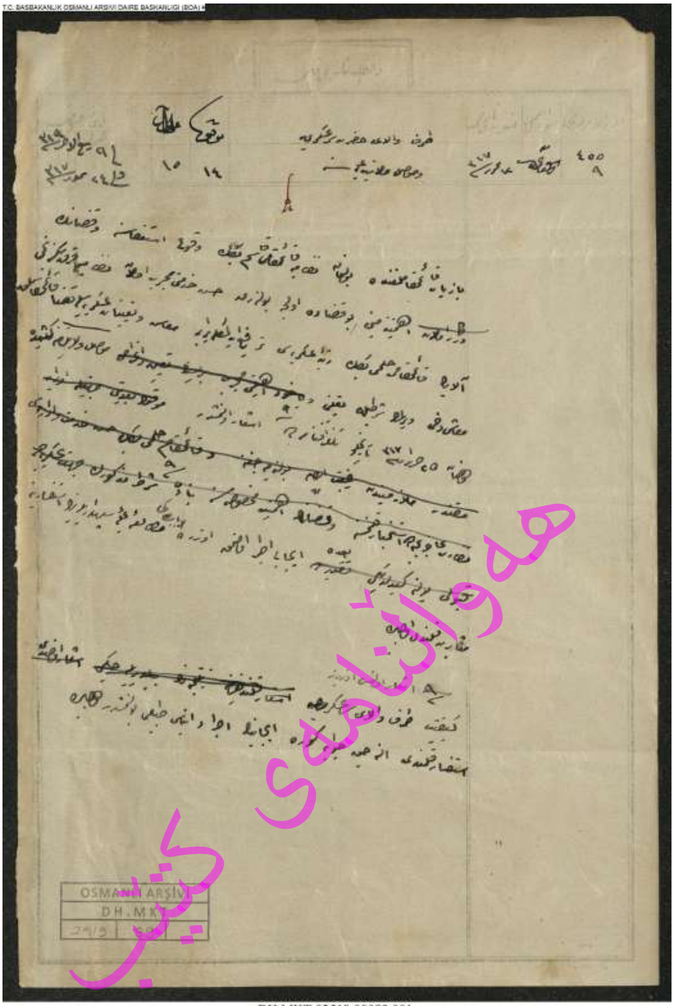

DH.MKT.02519.00089.001

DH.MKT.	02519.00089	21 رەبیعی کۆتایی 1319

٢١ رەبیعی کۆتایی ١٣١٩
٢٤ تەمموز ١٣١٧
بۆ لایەنی جەنابی سەر عەسکەر و ویلایەتی موسڵی پایەبەرز
لە قائیمقامیەتی بازیان قائیمقامی نیزامیە قاسم بەگ بەهۆی ڕووداوەکان و گرنگی قەزاکە، لەم قەزایە لە ئالای ٤٥ی نیزامیە قائیمقام حیلمی بەگ دەستپێك بەهۆی خزمەتە باشەکانی کە کردوویەتی، پلەی سەربازی بەرز بۆتەوە، لەگەڵ ئەوەش مووچە و دامەزراندنی لایەنی سەربازی بەو مەرجەی دادەمەزرێت کە مووچەی قائیمقامیەتی قەزای پێ دەدرێت، ئەمەش لە ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە لە ٢٥ حوزەیران ١٣١٧ دەرچووە و تێدا ئاماژەی پێکراوە، چۆنیەتیشی بۆ لایەنی والای سەر عەسکەر نێردراوە، بە گوێرەی ئەو وەڵامەی لەوێ وەردەگیرێت جێبەجێ دەکرێت.

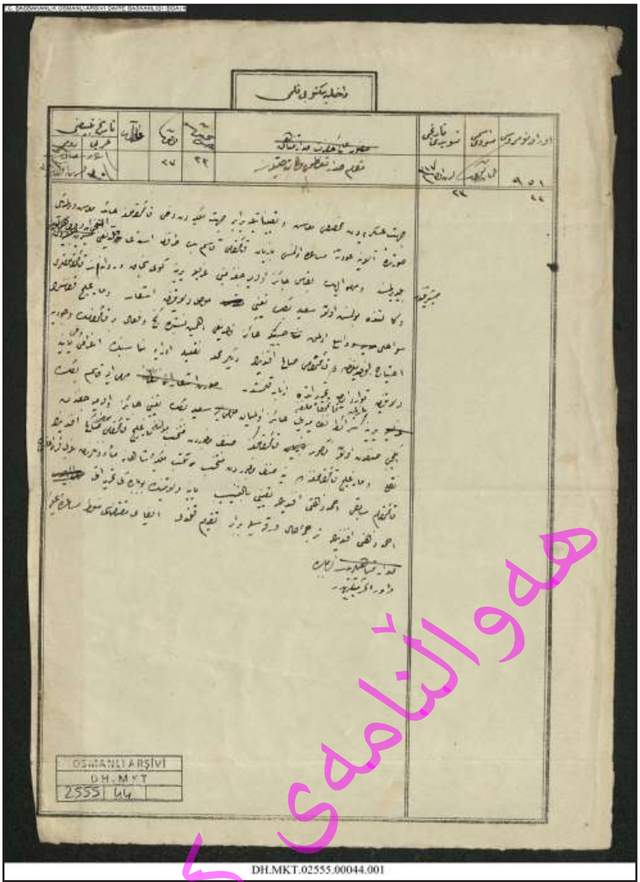
OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT
2555 44
DH.MKT.02555.00044.001

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02555.00044	5 شەعبان 1319

٥ شەعبان ١٣١٩
٣٠ تشرینی یەکەم ١٣١٧
بۆ پایەی وەکالەتی سەدارەتپەناهی جەلیلە

لە لایەنی سەربازی ئەو مووچە و دامەزراندنانەی دابینکراوە، لەگەڵ ئەو برە مووچەیەی کە لە لایەنی مولکیە دەدرێت، جیاوازە بۆیە قاسم بەگ قائیمقامی بازیان داوای کردووە رێگەی پێ بدرێت بگەڕێتەوە ئاڵای، بۆ ئەمەش لەشکری شەشەمی هومایۆن ئاگادار کراوەتەوە، جگە لەمەش مانەوەی ناوبراو لەسەر کارەکەی گونجاو نییە، لەگەڵ دوورخستنەوەی لە شوێن ئەو سەعید بەگ کە بە وەکالەت لە قائیمقامەکانی کۆی سانجەق و رواندز دامەزراوە دابنرێت، لە ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە و کەنارەکانی قەزای مارغلیج فراوانە لەبەر گرنگی شوێنەکەشی پێویستی بە قائیمقامێکی گەنج و چالاك هەیە، قائیمقام ساڵح ئەفەندی بە گواستنەوەی بۆ شوێنێکی تر بۆ ئەوێ کەسێکی گونجاو بنێردرێت، ئەمەش لە ویلایەتی یاینە نووسراو نووسراوەتەوە و نێردراوە. لە شوێن قاسم بەگیش بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان سەعید بەگ دامەزراندنی گونجاو نییە، بۆیە لە شوێن ئەو لە چینی دووەم هەڵبژێردراو ساڵح ئەفەندی بگوازرێتەوە، بۆ قائیمقامیەتی مارغلیجیش لە هەمان چین هەڵبژێردراو لە دەرچووانی مەکتەبی مولکیەی شاهانە قائیمقامی پێشووی قەرەئاغاجی رۆژئاوا ئەحمەد زوهتی ئەفەندی دابمەزرێت، لەم بارەیەوە لە ویلایەتی یاینە نووسراوەکانی ئەحمەد زوهتی ئەفەندی لەگەڵ کاغەزی وەرگێردراوی کەسێتی پێشکەش کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی هاوکاری سەدارەتپەناهی پێویستە.

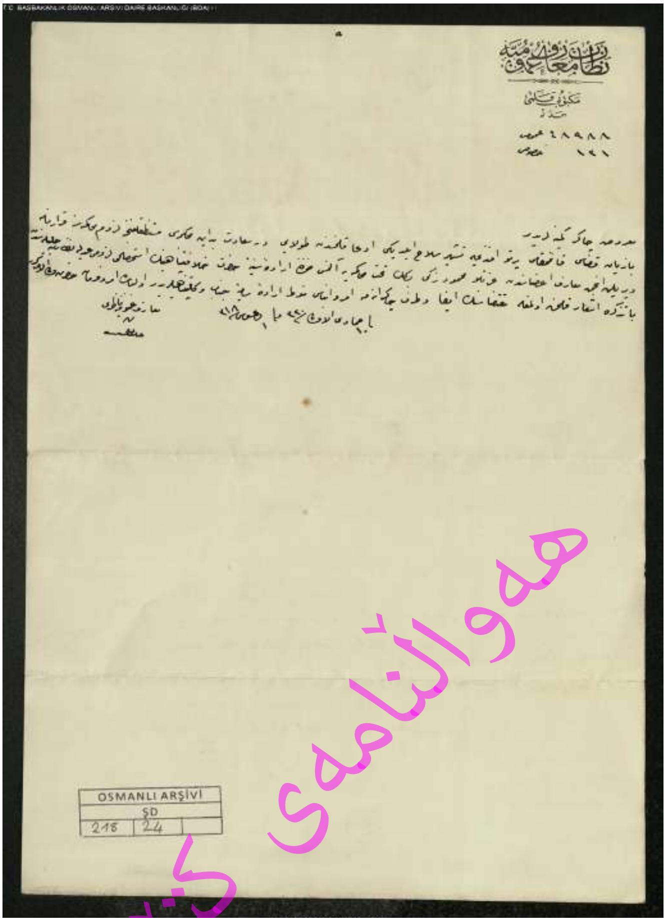

ŞD.00218.00024.001

ŞD.	00218.00024	10 جەمادی یەکەم 1320

نەزارەتی مەعاریفی گشتی
قەڵەمی نووسین
ژمارە
٤٨٩٨٨ گشتی
١٣١ تایبەتی
راگەیەندراوی بەندەتانە

پروپاگەنـدەی ئـەوە کـراوە چەکـی بەرامبـەر قائیمقامـی قـەزای بازیـان، پەرتـو ئەفەنـدی راگرتـووە، لـە دادگای سـەرەتایی دەرسـەعادەت دوای لێکۆڵینـەوە پێویسـت کـراوە دادگایـی بکرێـت، بـە گوێـرەی ئـەو بریارنامەیـەی کـە دراوە، تەنیـا یەکێـك لـە ئەندامەکانـی مەعاریـف مەحمـود زەکـی بـەگ خراوەتـە ژێـر دادگا، فەرمانـی پاشـای جەنابـی خەلافەتپەناهـی، بـە نـووسراو نەزارەتـی دادوەری جەلیلـە ئامـاژەی پێکـراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی فەرمـان و راگەیەنـدراوی لەسـەر فەرمانـی سـەرووی جەنابـی وەکالەتپەناهـی دەبێـت، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

لە ١٠ جەمادی یەکەم ١٣٢٠ و لە ١ ئۆغستۆس ١٣١٨
نازری مەعاریفی گشتی

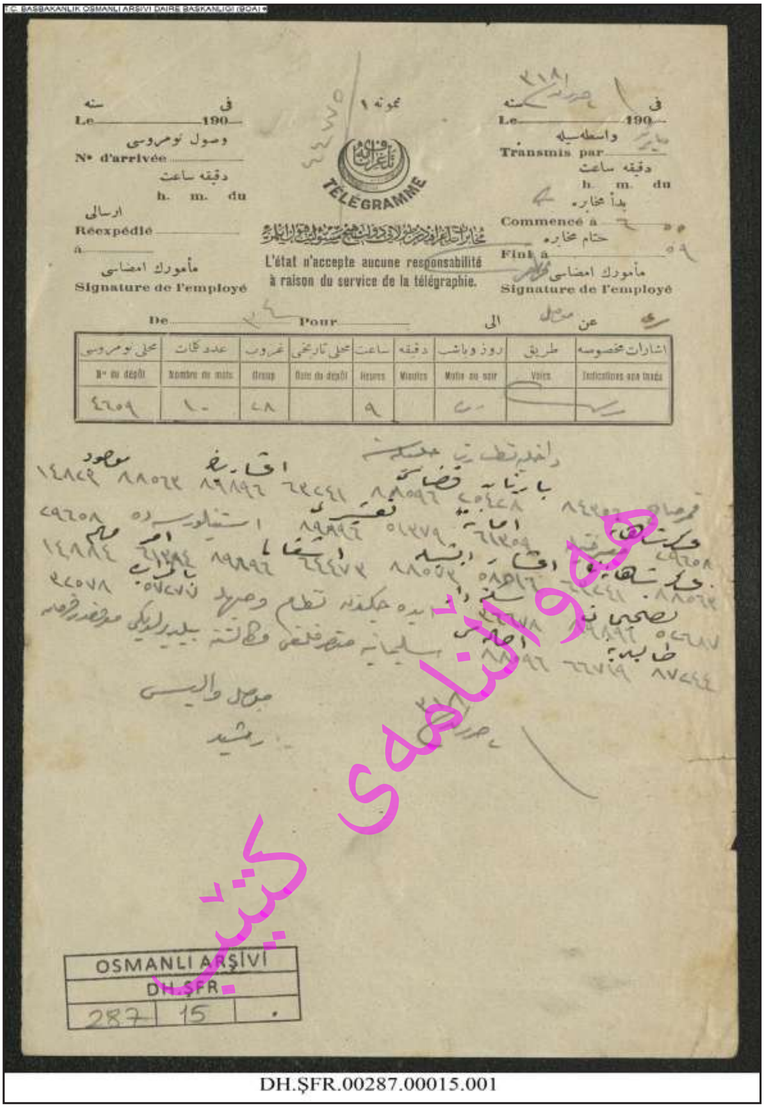

DH.ŞFR.00287.00015.001

18 رەبیعی یەکەم 1320	00287.00015	DH.ŞFR.

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
ئەگـەر داوا بکرێـت دە یەکـی (اعشـار) قـەزای بازیـان بـە سـەربازی شـاهانە کۆبکرێتـەوە، ئـەوا سـەرقاڵکردن و کۆکردنـەوەی دە یـەك (اعشـار) بـە سـەربازی شـاهانە کارە گرنگەکانـی خۆیـان بـەلاوە دەنێـن، بـە گوێـرەی نیـزام بـە موزایـدە حەواڵـەی ئـەو کەسـانە بکرێـت کـە داوای جێبەجـێ کردنـی کارەکەیـان کـردووە، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش بـە وەکالەتـی موتەسـەرفیەتی سـلێمانیە راگەیەنـدراوە، فەرمـان.

٢ حوزەیران ١٣١٨
رەشید والی موسڵ

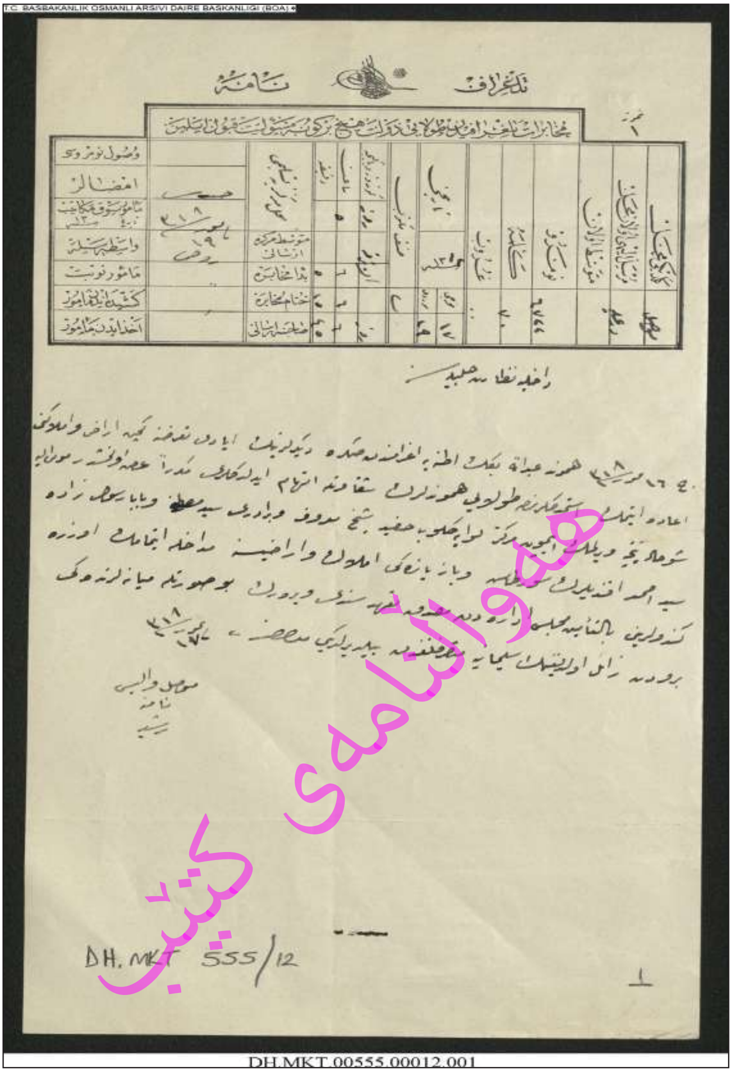
T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

تلغراف نامه

DH. MKT 555/12

DH.MKT.00555.00012.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>00555.00012</td><td>23 رەبیعی کۆتایی 1320</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لە ١٦ تەمموز ١٣١٨ عەبدوڵڵا بەگی هەمەوەند لە دوای رۆیشتنی بۆ دەورووبەری ئەدەنە، ئەوانی تر تووشی رووداو بوونە، داوای گەرانەوەی زەوی و مولکی خۆیان کردووە، راگەیەندراوە و دووبارەیان کردۆتەوە کە تووشی کاری سەرپێچی هەمەوەندەکان بوونە، ناوبراویش بۆ ئەوەی ئەنجامێك بۆ ئەم حاڵەتە بدۆزێتەوە، هاتۆتە مەرکەزی ویلایەت، حەفید شێخ مەعروف ئەفەندی و برادەری سەید مستەفا ئەفەندی و بابا رەسول زادە سەید ئەحمەد ئەفەندی بۆ ئەوەی دەست لە زەوی و زار و مولکی سورتاش و بازیان نەدەن، لە ئەنجوومەنی کارگێری بەڵێننامەی باوەرپێکراوی بە سەنەدیان داوە، بەم شێوەیە ساردیەك لە نێوانیان زیاد بووە، لە موتەسەرفیەتی سلێمانیە راگەیەندراوە، لە ١٧ تەمموز ١٣١٨.
رەشید بە ناوی والی موسڵ</td></tr>
</table>

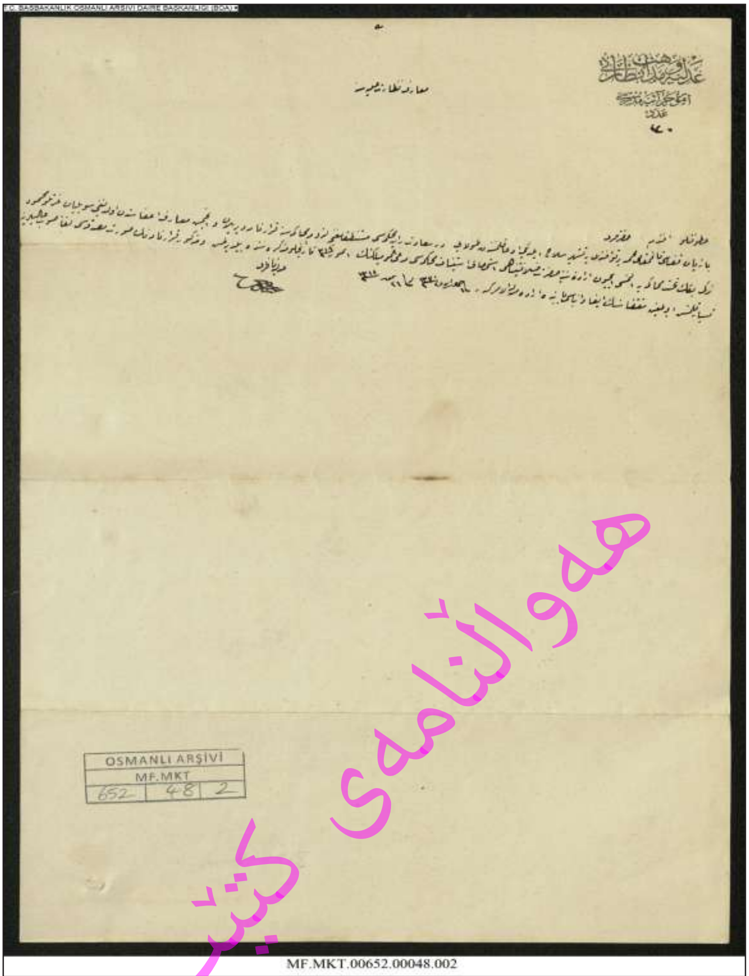

هەواڵنامەی کتێب

1 جەمادی یەکەم 1320	00652.00048	MF.MKT.

نەزارەتی دادوەری مەزهەب
بەڕێوەبەرایەتی کاروباری سزا
ژمارە ٣٠
بۆ جەنابی دەوڵەت

بە مەبەستی ترساندن چەکی لە محەمەد پەرتو ئەفەندی قائیمقامی قەزای بازیان هەڵگرتووە، لە دادگای سەرەتایی دەرسەعادەت لەلایەن لێکۆڵینەوە دادوەری بریار نامە دەرچووە تا دادگایی بکرێت، بەڵام لەبەر ئەوەی مەحمود زەکی بەگ ووتوویەتی کە لە ئەندامەکانی مەعاریفە، بۆیە بۆ دادگاییکردنەکەی ئەوا لە مێژووی ١ تەمموز ١٣١٨ نووسراو لە داواکاری گشتی دادگای پێداچوونەوە دەرچووە کە پێویستە فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی دەربچێت، هەروەها لە بریارنامەی ناوهاتوو وێنەی پەسەند کراوی بۆ سەروو نێردراوە، بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١ جەمادی یەکەم ١٣٢٠ و لە ٢٤ تەمموز ١٣١٨.

نازری دادوەری

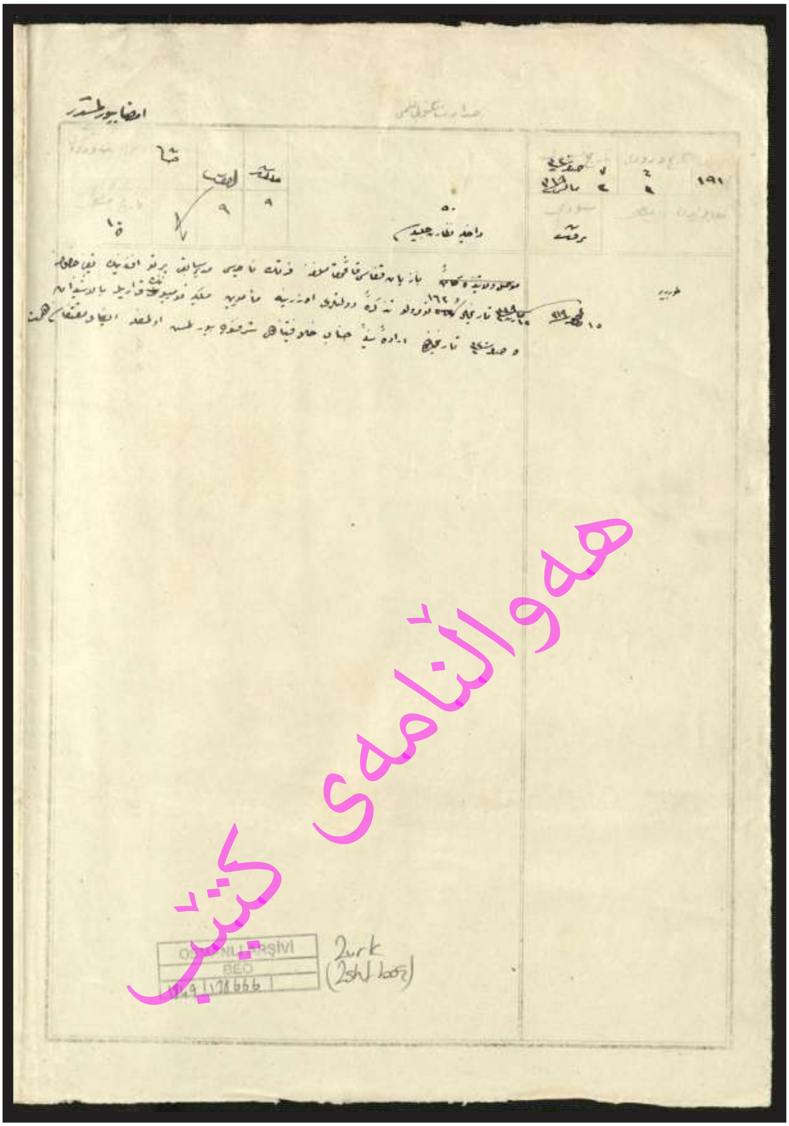

هەواڵنامەی کتێب

7 سەفەر 1320	001849.138666	BEO.

٧ سەفەر ١٣٢٠
٢ مایس ١٣١٨
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
سەبارەت بە دامەزراندنی پەرتو ئەفەندی بەڕێوەبەری پێشووی ناحیەی فەرتەك لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان، نووسراوی مێژووی ١٥ زیلحیجە ١٣١٩ ژمارە ١٦٢ بە بڕیاری قۆمیسیۆنی مولکیەی فەرمانبەران دوای ڕەزامەندی لە مێژووی ٥ سەفەر ١٣٢٠ بە فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی بۆ جێبەجێ کردنی داوای هیممەت کراوە.

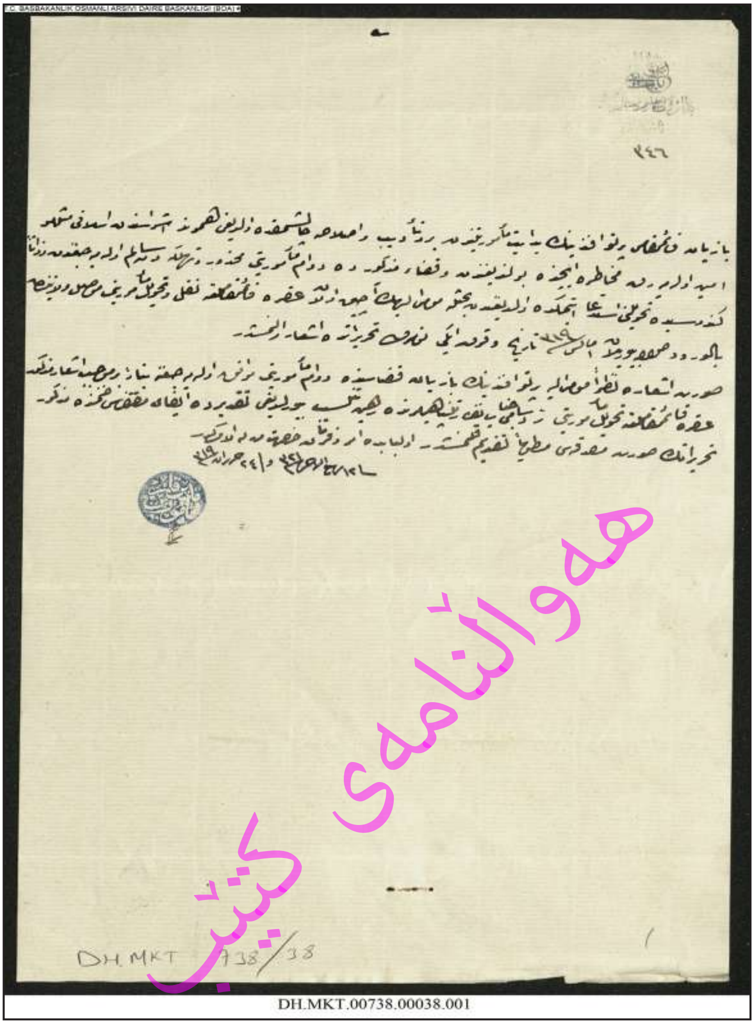

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00738.00038	12 ڕەبیعی کۆتایی 1321

بابی عالی
٣٤٦
پەرتو ئەفەندی قائیمقامی بازیان لە سەرەتای ئەرکەکەیەوە خەریکی تەمبێ کردن و چاکسازیە، جگە لەوە لە توندوتیژی هەمەوەندەکان دڵنیا نییە، لە ناو مەترسیدان، هەروەها لە قەزای ناوبراو لەسەر بەردەوام بوونی ئەرکەکەی جێگای مەترسییە و پارێزراو نییە، هەرخۆشی داوای گۆرینەوەی کردووە، لەبەر ئەوەی قائیمقامیەتی عەقرە کراوەیە بۆیە گواستنەوەی ئەرکەکەی و دامەزراندنی، نووسراو لە ویلایەتی موسڵ لە مێژووی ١ مایس ١٣١٩ ژمارە ٤٢ نێردراوە. بە تێروانین لە وێنەی ڕاگەیەندراوەکە پەرتو ئەفەندی بەردەوام بوونی ئەرکەکەی لە قەزای بازیان باش نابێت، پشت بەستن بە ئاماژەی باسکراو گواستنەوەی بۆ قائیمقامیەتی عەقرە بە فەرمانی جەنابی نەزارەتپەناهی بۆ جێبەجێ کردنی وێنەی پەسەند کراوی نووسراوەکانی باسکراو پێشکەش کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٢ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٢١ و ٢٤ حوزەیران ١٣١٩.

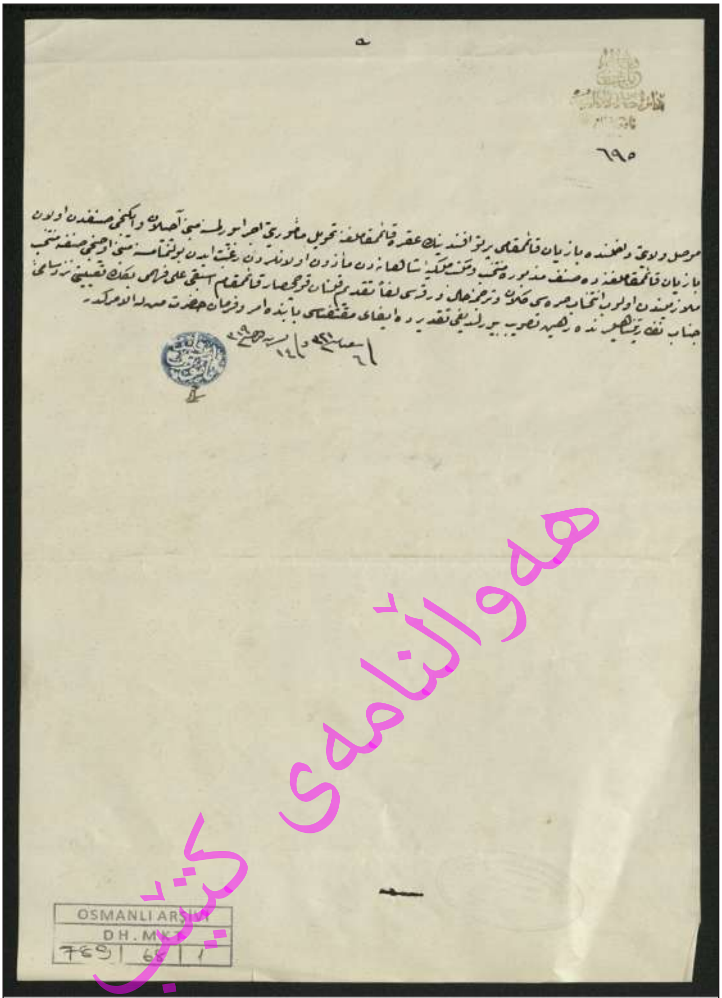
٦٩٥

OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT
789 | 68 | 1

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.00789.00068.001

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>00789.00068</td><td>6 شەعبان 1321</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
....
٦٩٥
لە ناو ویلایەتی موسڵ پەرتو ئەفەندی قائیمقامی بازیان ئەرکەکەی بۆ قائیمقامیەتی عەقرە گۆڕاوە، فەرمان دراوە بۆ جێبەجێ کردنی و لە چینی دووەمە، بۆ قائیمقامیەتی بازیانیش لە هەمان چین هەڵبژێردراوە، هەروەها لە مەکتەبی مولکیەی شاهانە دەرچووە، هیواخوازن بدۆزرێتەوە، لە مولازمی چینی سێیەم هەڵبژێردراوە، کاتی هەڵبژاردنی هاتووە و کاغەزی زانیاری وەرگیراوی پێشکەش کراوە، قائیمقامی کۆچحیساری پێشوو فەهمی بەگ دادەمەزرێت، لە کاتی دەنگدانی جەنابی نەزارەتپەناهی جێبەجێ دەکرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
٦ شەعبان ١٣٢١ و ١٤ تشرینی یەکەم ١٣١٩</td></tr>
</table>

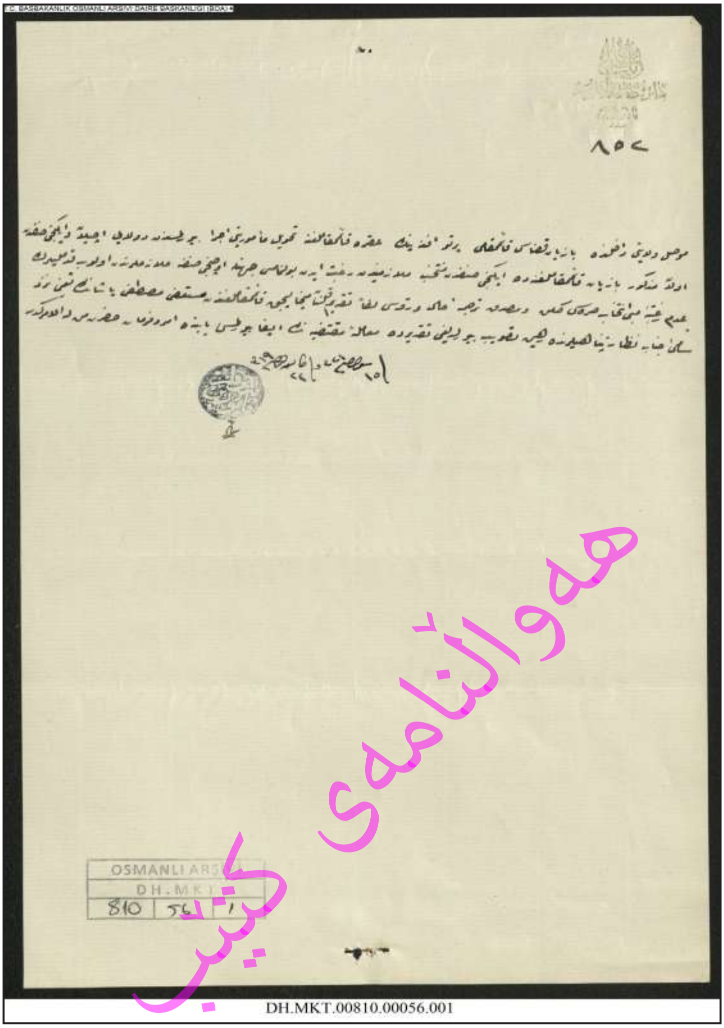

هەواڵنامەی کتێب

15 شەوال 1321	00810.00056	DH.MKT.

بابی عالی
....
....
ژمارە ٨٥٢
لە ناو ویلایەتی موسڵ بڕیار دراوە لەسەر جێبەجێ کردنی حەواڵە کردنی ئەرکەکەی پەرتو ئەفەندی قائیمقامی قەزای بازیان، هەروەها کەسێك نەدۆزراوەتەوە لە چینی دووەم بێت و ئارەزووی ئەو کارە بکات و بیەوێت لە قائیمقامیەتی قەزای ناوهاتوو دامەزرێت، بۆیە لە چینی سێیەم کە ئارەزووی ئەو کارەی نەبووە، بەڵام کاتی هەڵبژاردنی هاتووە هەروەها کاغەزی وەرگێردراوی زانیاری کەسێتی پەسەند کراوە هاوپێچ پێشکەش کراوە، مستەفا پاشا کە لە قائیمقامیەتی میخالیچجیك بەخشراوە، لەسەر دامەزراندنی لەلایەن جەنابی سەدارەتپەناهی فەرمان دراوە، بۆ جێبەجێ کردنی مامەڵەکەی ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ١٥ شەوال ١٣٢١ و لە ٢٢ کانوونی یەکەم ١٣١٩

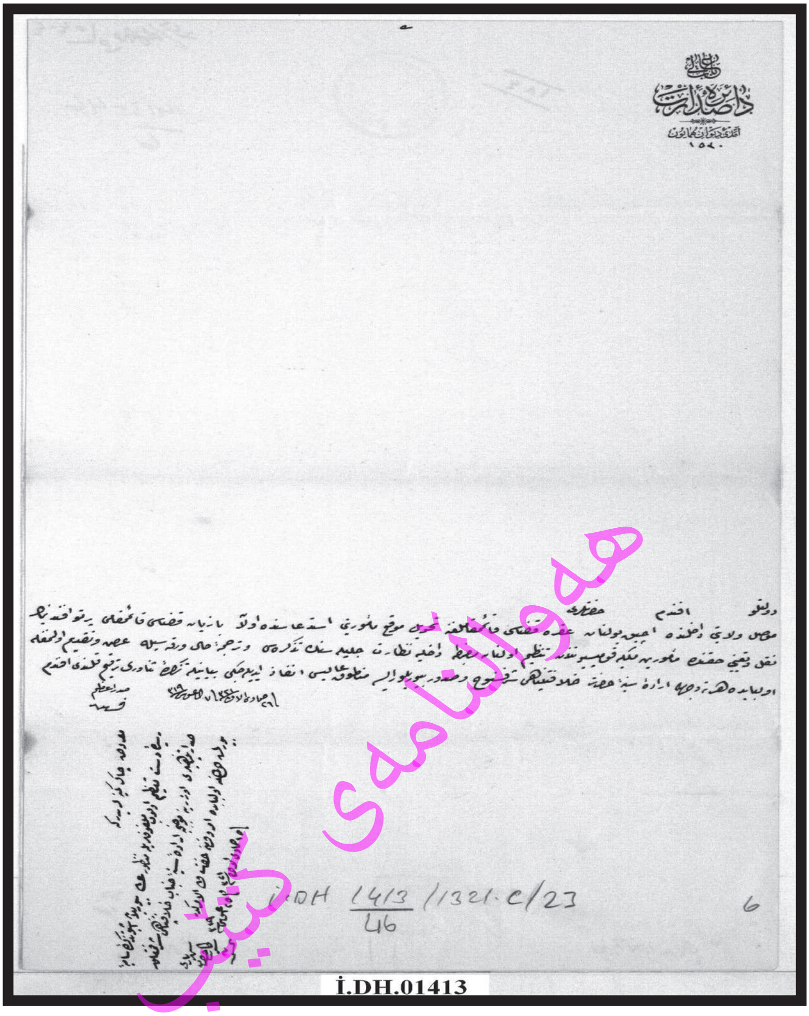

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>I.DH.</td><td>01413.000046</td><td>26 جەمادی یەکەم 1321</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
١٥٣٠
بۆ جەنابی ئەفەندم
لە ناو ویلایەتی موسڵ قەزای عەقرە قائیمقامیەتەکەی بە کراوەیی ماوەتەوە، لە هەمان کاتدا قائیمقامی قەزای بازیان پەرتو ئەفەندی داوای کردووە بۆ شوێنی ناوهاتوو بگوازرێتەوە، لە بارەی دامەزراندن و گواستنەوەی ناوبراو بریارنامە لە قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە رێکخراوە، لەگەڵ نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە و کاغەزی وەرگێردراوی کەسێتی راگەیەندراوە و پێشکەش کراوە، بە هەر شێوەیەك بێت فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بە راگەیاندنی نووسراو ژمارەی لەسەر تۆمار کرا.
لە ٢٦ جەمادی یەکەم ١٣٢١ و لە ٧ ئۆغستۆس ١٣١٩
سەدری ئەعزەم</td></tr>
</table>

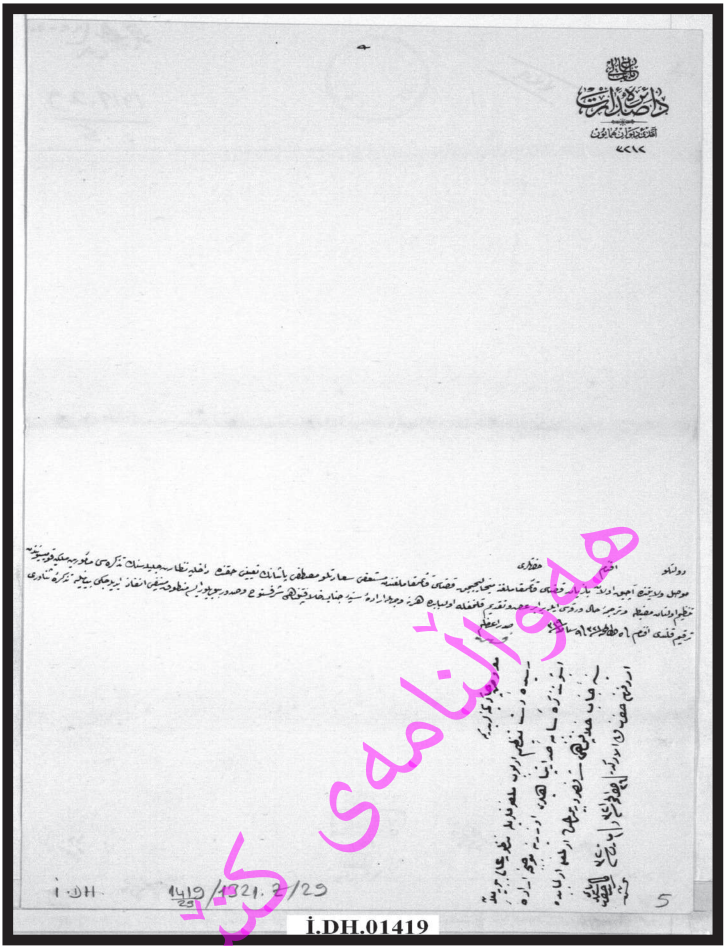
İ.DH. 1419/1321. Ş/29

İ.DH.01419

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	01419.000029	27 شەوال 1321

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٥٦٢٩
جەنابی سەدارەتپەناهی پایەبەرز
ڕاگەیەندراوی بەندەیە

لە ناو ویلایەتی موسڵ لەبەر ئەوەی پەرتو ئەفەندی قائیمقامی قەزای بازیان بۆ قائیمقامیەتی عەقرە دەگوازرێتەوە، ناوبراویش لە چینی دووەمە، هیچ کەسێکیش ئارەزووی نییە لە هەمان چین لە قەزای بازیان دابمەزرێت، بۆیە لە قەزای میخالیچچیك قائیمقام مستەفا پاشا لە چینی سێیەمە و لە کارەکەی بوردراوە، لە قەزای ناوبراو دابمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستەش کاغەزی وەرگێردراوی پەسەند کراو پێشکەش کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی بیرورا بۆ وەکالەتپەناهیە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٧ شەوال ١٣٢١ و لە ٣ کانوونی دووەم ١٣١٩.

نازری کاروباری ناوەخۆ

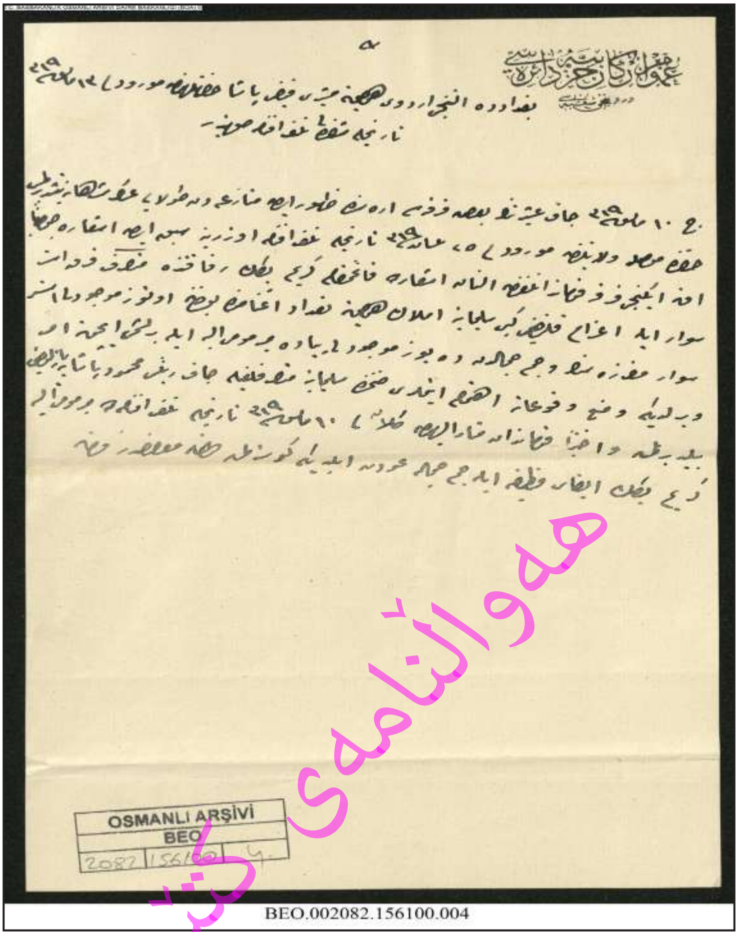

هەواڵنامەی

BEO.	002082.156100	5 ڕەبیعی یەکەم 1321

فەرمانگەی ئەرکانی گشتی جەنگی
یەکەی چوارەم
وێنەی تەلەگرافنامەی بە شیفرەی موشیری لەشکری هومایۆنی شەشەم لە بەغداد جەنابی فەیز پاشا لە مێژووی ١٣ مایس ١٣١٩ هاتووە
لە ١٠ مایس ١٣١٩ هەندێك لە فرقەکانی هۆزی جاف لە نێوان خۆیان ڕووبەڕووبوونەوە ڕوویداوە، لەبەر ئەوە سەربازی شاهانە ئاگادار کراوەتەوە، لە ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە لە ٢٥ نیسان ١٣١٩ هاتووە، بە گوێرەی ئەو ئاماژەی کە پێشووتر ڕۆیشتووە و وەڵامەکەی هاتۆتەوە، ئاگاداری بۆ قوماندانیەتی فرقەی ١٢ ڕۆیشتووە و بە هاوەڵی کەریم بەگی قائیمقام لەگەڵ فرقەیەکی سوارەی ئێستر بۆ شوێنی مەبەست ڕۆیشتوون، لە زەوی و زاری هومایۆنی سلێمانی هەژماری ئاژەڵ مەفرەزەیەك لە ٣٠ سوارەی ئێستر هەروەها لە چەمچەماڵیش ١٠٠ پیادە فەرمان دراوە لەگەڵ ناوبراو یەکبگرن، هەروەها ڕاگەیەندراوە بۆ ئەوەی گرنگی بە ڕوونەدانی ڕووداوەکان بگرن، لەگەڵ موتەسەرفیەتی سلێمانیە نووسراو بۆ سەرۆکی هۆزی جاف مەحمود پاشا نووسراوە، لە کۆتاییدا لە قوماندانی ناوبراو تەلەگرافنامە لە مێژووی ١٠ مایس ١٣١٩ هاتووە، کە نیشانی داوە ناوبراو کەریم بەگ بە جێبەجێ کردنی ئەرکەکەی گەڕاوەتەوە چەمچەماڵ، فەرمان.

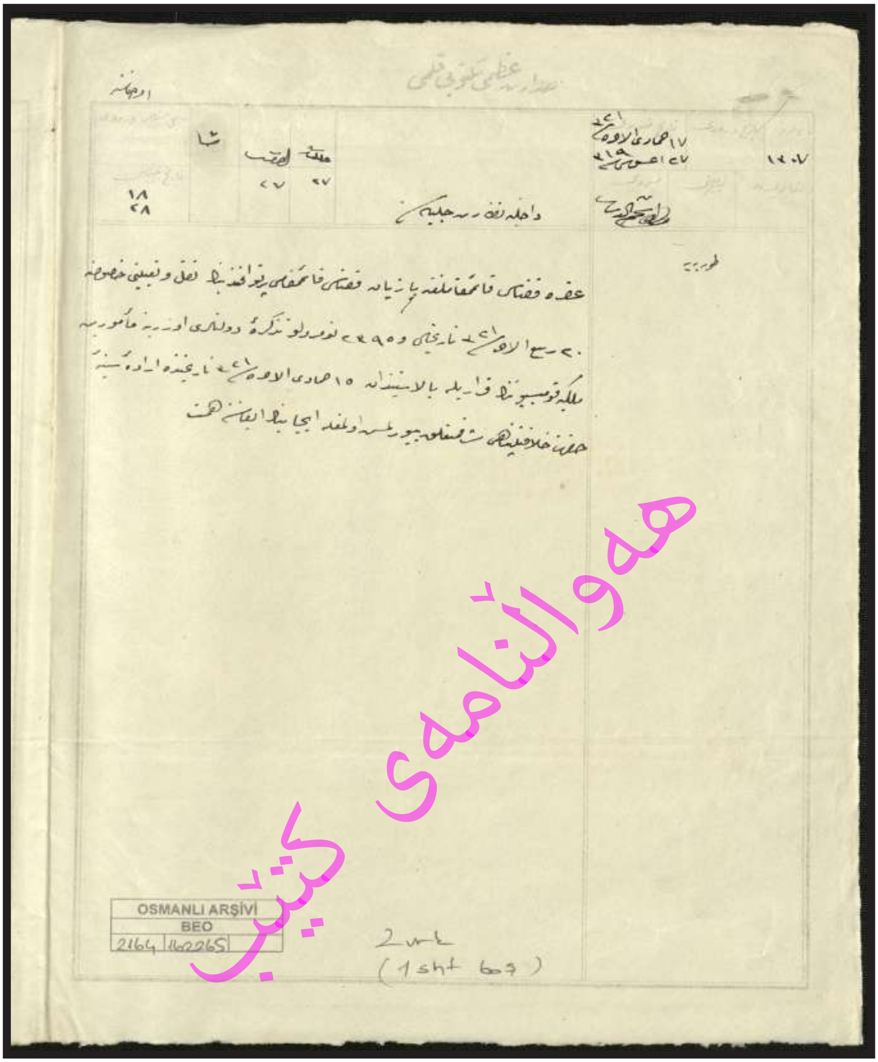

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO.</td><td>002164.162265</td><td>17 جەمادی کۆتایی 1321</td></tr>
<tr><td colspan="3">١٧ جەمادی کۆتایی ١٣٢١
٢٧ ئۆغستۆس ١٣١٩
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
قائیمقامی قەزای بازیان پەرتو ئەفەندی بۆ قائیمقامیەتی قەزای عەقرە بگوازرێتەوە و دابمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی دەوڵەت لە ٢٠ رەبیعی کۆتایی ١٣٢١ ژمارە ٢٣٩٥ بە بریاری قۆمیسیۆنی مولکیەی فەرمانبەران مۆڵەتدراوە لە مێژووی ١٥ جەمادی کۆتایی ١٣٢١ فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی فەرموویەتی، هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

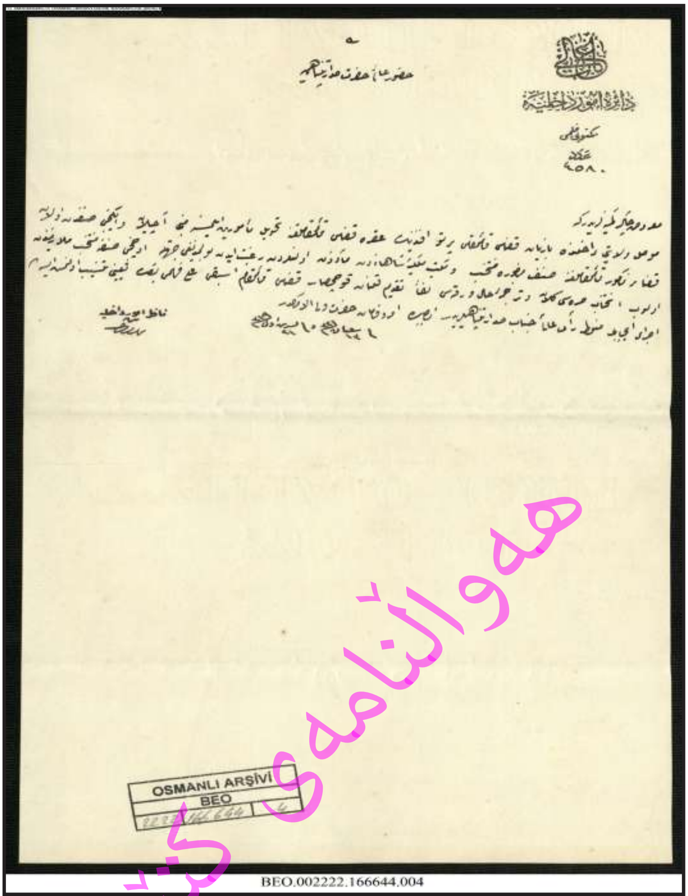
OSMANLI ARŞİVİ
BEO
BEO.002222.166644.004

BEO.	002222.166644	13 شەعبان 1321

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٤٥٨٠
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەتانە

لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ قائیمقامـی قـەزای بازیـان پەرتـو ئەفەنـدی ئەرکەکـەی حەواڵـەی قائیمقامیەتـی قـەزای عەقـرە بـووە، هەروەهـا بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای ناوهاتـوو لـە چینـی دووەم و لـە دەرچووانـی مەکتەبـی مولکیەی شـاهانە هیـچ کەسـێك نەدۆزراوەتـەوە ئـارەزووی هەبێـت دابمەزرێـت، بۆیـە لـە چینـی سـێیەم هەڵبژێـردراو، نۆرەی هاتـووە و وەرگێـردراوی کاغـەزی بـاری کەسـێتی هاوپێـچ پێشـکەش کـراوە، ئەویـش قائیمقامـی پێشـووی قـەزای قۆچحیسـار عەلـی فەهمـی بەگـە، بـەڵام لەگـەڵ ئـەوەش پێویسـتی بـە فەرمانـی جەنابـی سـەدارەتپەناهیە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمانـی دەردەکات.

لە ١٣ شەعبان ١٣٢١ و لە ٢١ تشرینی یەکەم ١٣١٩
نازری کاروباری ناوەخۆ

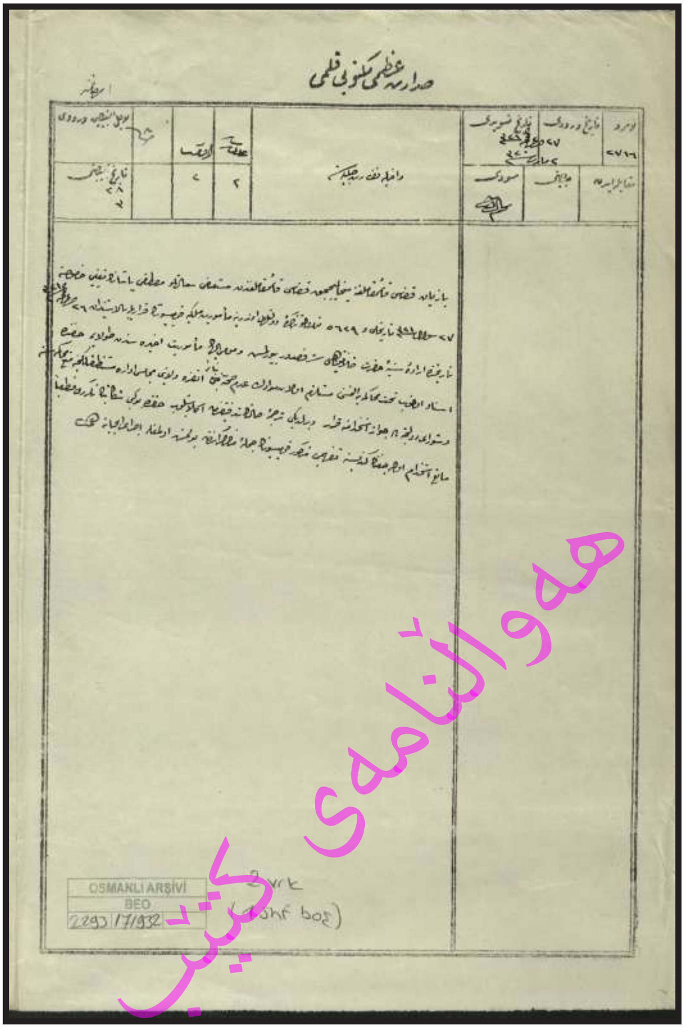

هەواڵنامەی کتێب

27 زيلحيجه 1321	002293.171932	BEO.

٢٧ زیلحیجه ١٣٢١
٢ مارت ١٣٢٠
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بــۆ قائیمقامیەتــی قــەزای بازیــان لــە قائیمقامیەتــی قــەزای میخالیچجــك مســتەفا پاشــا کــە دەســتی لــە کار کێشــاوەتەوە دامەزرێــت، بــۆ ئــەم مەبەســتە نــووسراوی دەوڵــەت لــە مێــژووی ٢٧ شــەوال ١٣٢١ ژمــارە ٥٦٢٩، بــە بریــاری قۆمیســیۆنی مولکیــەی فەرمانبــەران بــە ڕەزامەنــدی مێــژووی ٢٦ زیلحیجــە ١٣٢١ فەرمانــی پاشــای جەنابــی خەلافەتپەناهــی فەرموویەتــی، هەروەهــا ناوبــراو لــە دوا ئەرکــی بــۆ دادگا بانــگ کــراوە، بــەڵام بەهــۆی نادروســتی بابەتەکــە، لــە ئەنجوومەنــی کارگێــری ویلایەتــی ئەنقــەرە لەلایــەن دادوەری لێکۆڵینــەوە ڕێگــە نــەدراوە دادگایــی بکرێــت، هەروەهــا لــە شــورای دەوڵــەت بریــار دراوە ئەرکــی پــێ بدرێت، لــە کاتــی ووردبینــی دەرکەوتووە، لــە بارەی دووبارەبوونــەوەی ئــەو ســکاڵایانە ڕێگــە نادرێــت بــە هیــچ شــێوەیەك ئەرکــی پــێ بدرێتــەوە، بــۆ ئــەوەی بــە خۆشــی لــەم بارودۆخــە تێبــگات نــووسراوی قۆمیســیۆن نێــردراوە، هیممــەت بکرێــت بــۆ جێبەجــێ کردنــی.

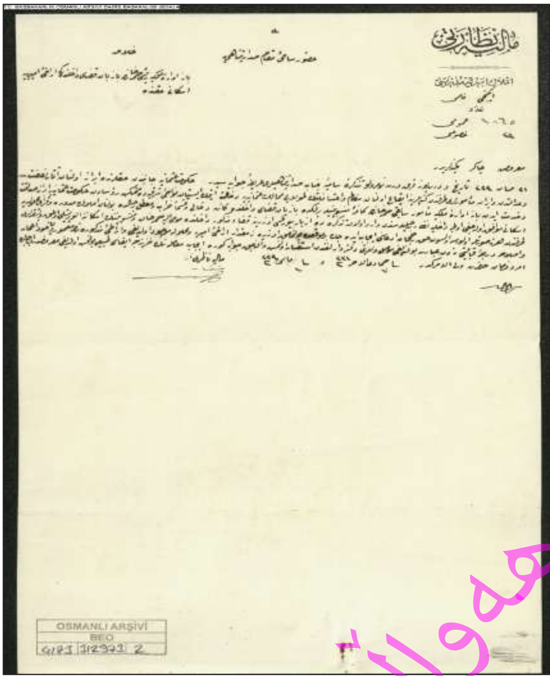

BEO.	004173.312973	7 جەمادی کۆتایی 1331

نەزارەتی دارایی
بەڕێوەبەرایەتی خاوەندارێتی میری
قەڵەمی دووەم
١٠٦٥ گشتی
٢١ تایبەتی
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
پۆختە: سەرۆکی کارگێری مولکیەی بانە، حەمە خان لە ناو قەزای بازیان لە زەوی و زاری میری نیشتەجێ دەکرێت.

ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
مێژووی ٢١ نیسان ١٣٢٩ ژمارە ٤٠٤٤ وەڵامی داواکاری نووسراوی سەدری ئەعزەمی جەنابی سەدارەتپەناهیە، لەلایەن حکوومەتی عوسمانیە ڕوون بۆتەوە، لەلایەن فەرمانبەرانی ئێرانی زوڵمیان لێکراوە، هانای بۆ دەوڵەتی عوسمانی بردووە، لە ناحیەکانی ڕۆژهەڵات و سەرۆکە بە تواناکان دڵسۆزی خۆی و خزمەتکردنی بۆ دەوڵەتی عوسمانی ڕاگەیاندووە، فەرمانبەری کارگێری مولکیەی پێشوو حەمە خان لەگەڵ هەموو هاوەڵانی بەیەکەوە لە ناو قەزای بازیان ئەوەی بەتاڵە و بەشێك وێران بووە و هاتۆتە حاڵەتێکی لە کارکەوتوو، زەوی و زاری سوراوە و گوندە جۆڵەکان نیشتەجێ دەکرێن و ڕەزامەندی دراوە، یەکەم جار لەسەر نووسراو لە نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلەی نێردراو، لە ناو قەزای ناوهاتوو حەمە خان و هاوەڵانی نیشتەجێ دەکرێن، لەلایەن کەسانی تر بە هەر شێوەیەك چی دەبێت و نابێت چەند زەوی میری جۆڵ و وێران هەیە، هەروەها زەوی و زاری ناوهاتوو ئەگەر بکرێت چاکسازی تێدا بکرێت و ئاوەدان بکرێتەوە، بۆ ئەمەش پرس بە دەفتەرداری ویلایەتی موسڵ کراوە، بە گوێرەی ئەو وەڵامەی کە هاتووە، جێبەجێ کردنی ئاساییە مامەڵەکە لە خەزینە ئەنجام بدرێت، ڕاگەیەندراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٧ جەمادی کۆتایی ١٣٣١ و ١ مایس ١٣٢٩.

به ناوی نازری دارایی

هەواڵنامەی کتێب

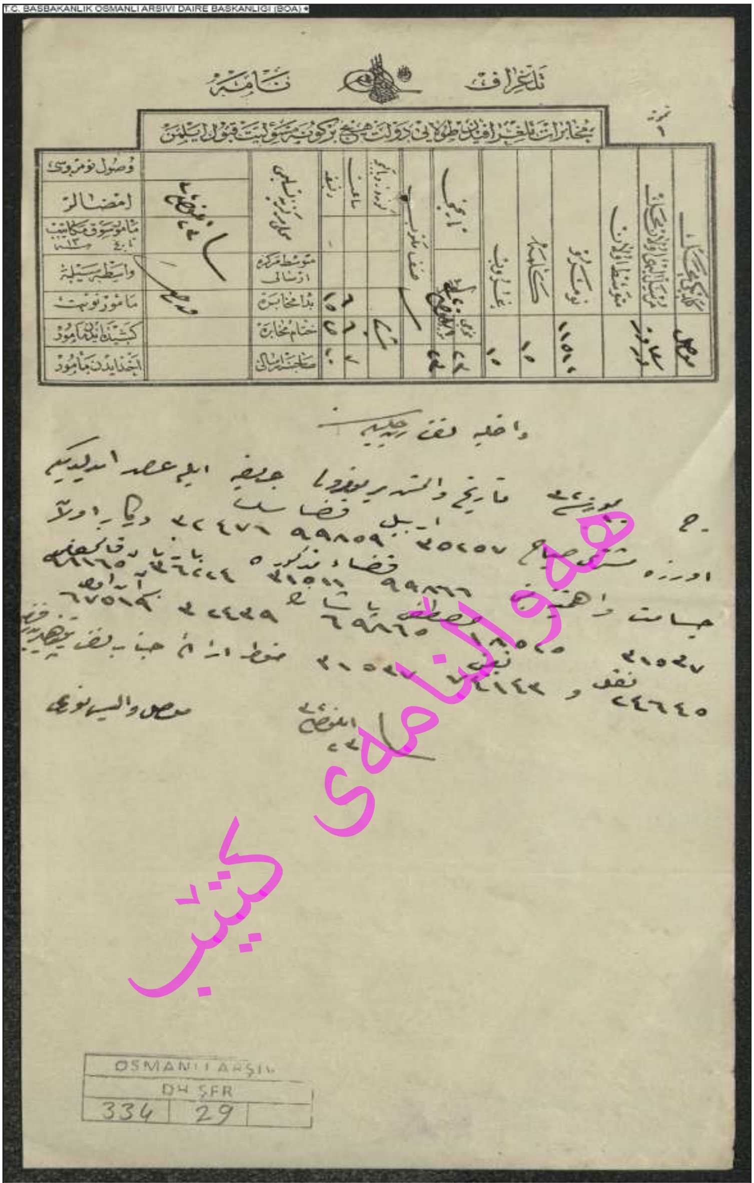

هەواڵنامەی کتێب

DH.ŞFR.00334.00029.001

DH.ŞFR.	00334.00029	26 رەجەب 1322
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە لەگەڵ داواکاری ١٠ تەممووزی ١٣٢٠ ژمارە ٦١ راگەیەندراوە، لەبەر گرنگی قەزای هەولێر قائیمقامی قەزای بازیان مستەفا پاشا هەرچی زووە بۆ قەزای ناوبراو بگوازرێتەوە و دابمەزرێت، فەرمانی جەنابی نەزارەتیپەناهیە. لە ٢٣ ئەیلوول ١٣٢٠ نوری والی موسڵ		

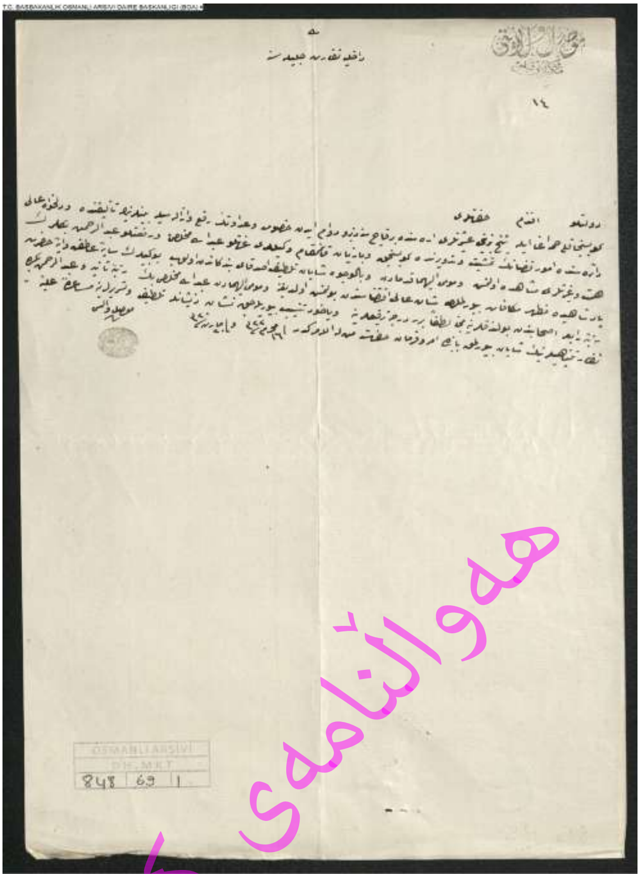

DH.MKT.00848.00069.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>00848.00069</td><td>16 موحەڕڕەم 1322</td></tr>
<tr><td colspan="3">ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ١٤
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت
حەمە ئاغای کۆی سانجەق لەگەڵ هۆزی شێخ بزێنی ماوەی چەند ساڵێکە ناکۆکی و دوژمنایەتی نێوانیان بەردەوامە، بۆ نەهێشتنی ئەو دوژمنایەتیە و چاك کردنی نێوانیان هەروەها لەبەر ئەوەی رازونیازی لەسەر ئەم کارە هەیە، لە فەرمانگەی کاروباری قەزا هەردوو وەکیلی قائیمقامی کۆی سانجەق و بازیان عەبدوڵڵا موخڵیس بەگ و عەبدولرەحمان بەگ هیممەتیان بینراوە، هەروەها هەردوو ناوبراوان هەر لە کۆنەوە دڵسۆز بوونە بۆیە شایەنی رێزگرتنن، ئەم جۆرە کەسانە شایەنی ئەوەن لەلایەن پاشاوە پاداشت بکرێن، ناوبراو عەبدوڵڵا موخڵیس بەگ خاوەنی پلەی دووەم و عەبدولرەحمان بەگ خاوەنی پلەی چوارەمە، بە میهرەبانیەوە هەر یەکە پلەیەك بەرز بکرێنەوە، یاخود بفەرموون بە نیشان رێزیان لێ بگیرێت، ئەمەش بە هاوکاری نەزارەتپەناهی بێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٦ موحەڕڕەم ١٣٢٢ و لە ٢٠ مارت ١٣٢٠.
والی موسڵ</td></tr>
</table>

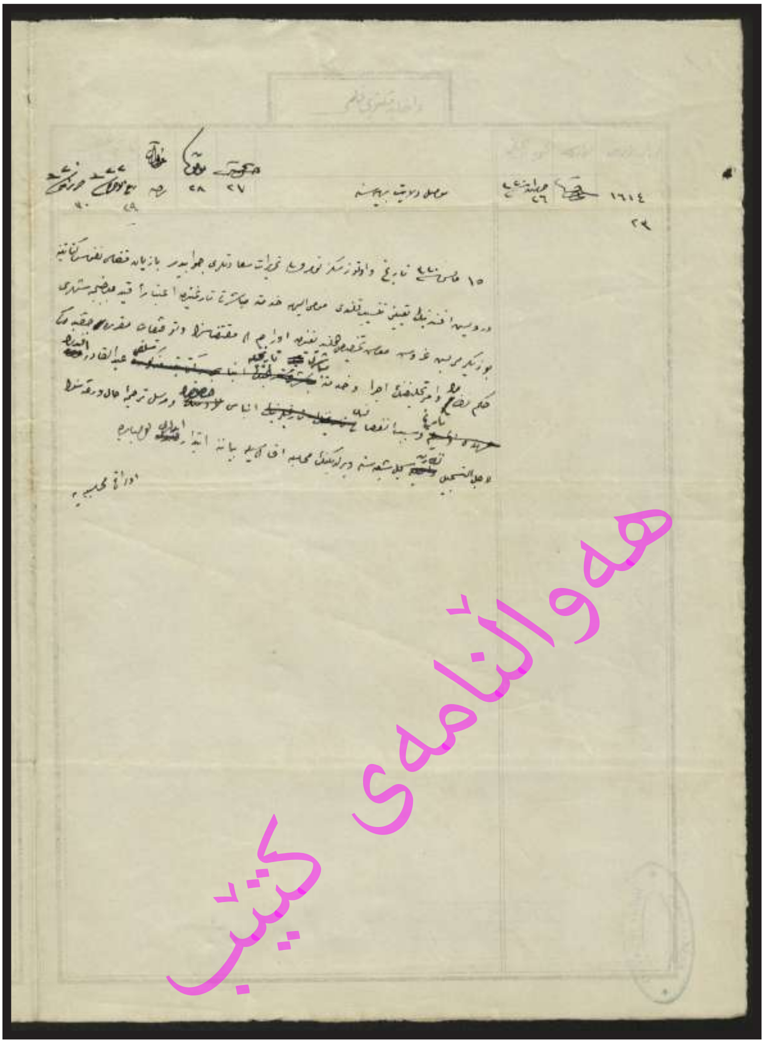
هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00859.00088	29 ڕەبیعی کۆتایی 1322

٢٩ ڕەبیعی کۆتایی ١٣٢٢
٣٠ حوزەیران ١٣٢٠
بۆ ویلایەتی موسڵ
نووسراوی مێژووی ١٥ مایس ١٣٢٠ ژمارە ٣٨ وەڵامی سەعادەتە، بۆ کیتابەتی ناسنامەی قەزای بازیان دەرویش ئەفەندی دامەزراوە، لە مێژووی دەست بە کار بوونی ناوبراو بە گوێرەی تۆمار مانگانە ١٢٥ قوروش مووچەی بۆ براوەتەوە، لەوێ لە کاتی جێبەجێ کردنی ئەرکەکەی بە پشت بەستن بە بریاری نیزامیە فەرمانی سوێند خواردن و مێژووی دەستبەکاربوونی لەگەڵ مێژوو و هۆکاری دابرانی عەبدولقادر ئەفەندی و کاغەزی وەرگێردراوی زانیاری بە مەبەستی تۆمارکردن بۆ یەکەی تۆماری نەزارەت دەنێردرێت، بە ووتەی ژمێریاری بۆ ڕاگەیاندنی بە پەلە دەست بە کارەکە بکرێت.

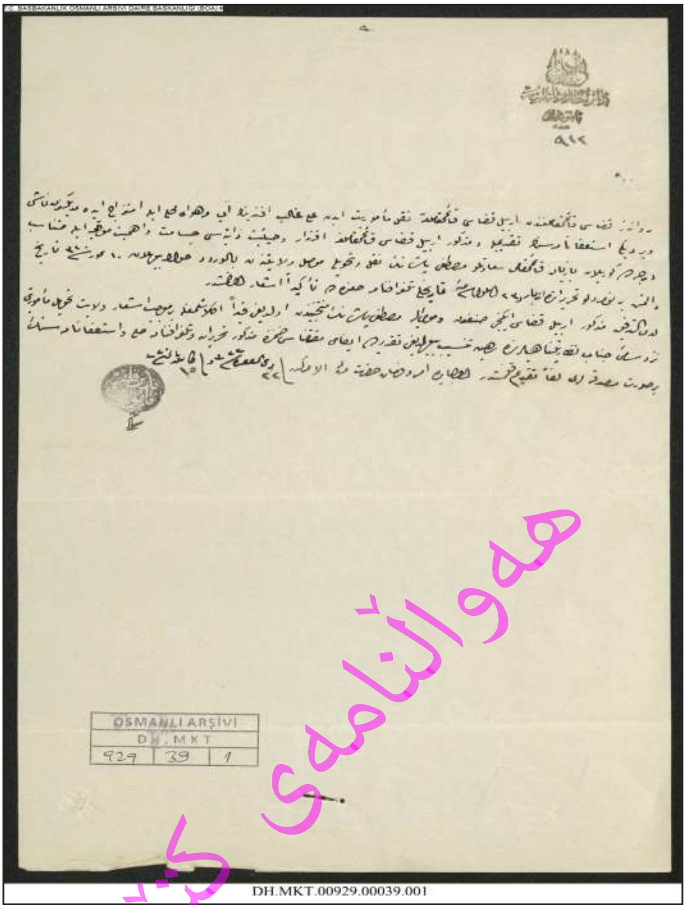

هەواڵنامەی کێڕ

DH.MKT.	00929.00039	22 زیلقەعدە 1322

بابی عالی
فەرمانگەی نەزارەتی ناوەخۆ
قەڵەمی فەرمانبەر
٩١٢

عەلی غالب ئەفەندی لە قائیمقامیەتی قەزای رواندز بۆ قائیمقامیەتی قەزای هەولێر ئەرکەکەی گوازتۆتەوە، بەڵام لەبەر ئەوەی لەگەڵ کەشوهەوا و نەریتی ئەوێ نەگونجاوە، نامەی لێخۆشبوون لە کارەکەی پێشکەش کردووە، هەروەها بۆ قائیمقامیەتی قەزای هەولێر کەسێکی لێهاتوو و بە توانا بۆ شوێنێکی ئاوا گرنگ قائیمقامی بازیان مستەفا پاشا بە گونجاو بینراوە، بۆ گواستنەوە و دامەزراندنی لە ویلایەتی موسڵ نووسراوی ١٠ تەمموز ١٣٢٠ ژمارە ٦٠ هاتووە و لە ٢٣ ئەیلوول هەمان ساڵ بە تەلەگرافنامە دووپاتکراوەتەوە.

لە کاتی ووردبینی قەزای هەولێر ناوبراو لە چینی دووەمە هەروەها مستەفا پاشا لە هەڵبژێردراوەکانە، ئەمەش بە تۆمار دەرکەوتووە. بە پشت بەستن بە ئاماژەی ویلایەت بۆ گواستنەوەی ئەرکەکەی لەلایەن جەنابی نەزارەتپەناهیەوە دەرچووە، بۆ جێبەجێ کردنی نووسراو و تەلەگرافنامەی ناوهاتوو هەروەها نامەی لێخۆشبوون وێنەیەکی پەسەند کراوی بە هاوپێچ پێشکەش کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٢ زیلقەعدە ١٣٢٢ و ١٥ کانوونی دووەم ١٣٢٠.

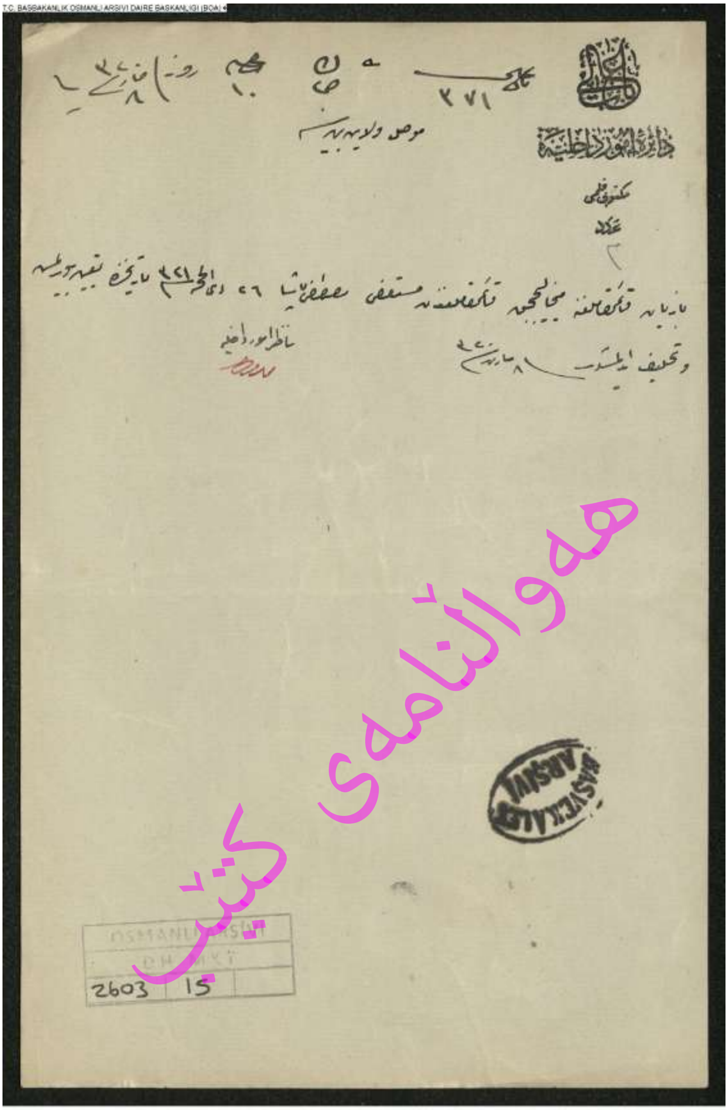

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.02603.00015.001

<table dir="rtl">
<tr><th>DH.MKT.</th><th>02603.00015</th><th>4 موحەررەم 1322</th></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
بۆ ویلایەتی موسڵ
بـۆ قائیمقامیەتـی بازیـان لـە قائیمقامیەتـی میخالیچجـك مسـتەفا پاشـا کە دەسـتی لـە کارکێشـاوەتەوە، لـە مێژووی ٢٦ زیلحیجـە ١٣٢١ دامـەزراوە و سـوێندی خـواردووە، لـە ٨ مـارت ١٣٢٠.
نازری کاروباری ناوەخۆ</td></tr>
</table>

Y.MTV 274/54
2
Y.MTV.00274.00054.002

Y.MTV.	00274.00054	11 رەبیعی یەکەم 1323

پایەی سەر عەسکەر
قەڵەمی نووسین
تایبەتی
لە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن وێنەی شیفرەی تەلەگرافنامەی ٣٠ نیسان ١٣٢١
تۆفیق بەگ میری ئاڵای بازیان لە قوماندانیەتی فرقەی ١٢ سێ پارچە تەلەگرافنامە سەبارەت بە ئاژاڵەکانی مەفرەزەی چاودێری بە تەواوەتی ماوەتەوە، مەفرەزەی ناوهاتووش لەگەڵ چەتەکانی سەفەروند بۆ رووبەڕووبوونەوە گیراون، بە پێویستێکی بەپەلە زانراوە کە مەفرەزەی ئێستر سوارەش بڕوات، جگە لەمە لە کاتی رووبەڕووبوونەوەی چەتەی سەفەروند چەند ئاژاڵێك دەست کەوتوون، لە دوای ئەوە لەگەڵ ٥٦ ئەسپی سەفەروندی ناوهاتوو رووبەڕوو بوونەتەوە، لە شەڕێکدا دوو مایین مردووە و لە چەتەکان چەند بریندارێك هەبووە، لە مەفرەزەکەش یەك ئێستر بریندار بووە کە مەترسی لەسەر نییە، بوشاندیغی و جەباری و تاڵەبانی چوونەتە لای شێخ حامد لە چاودێری کردنی ئەو چەتانەی کە جێگیر بوونە، بۆ ئەمەش مەفرەزە دەستی بە جولە کردووە، بۆیە پێویستە هێزەکە زیاد بکرێت و بۆ مەفرەزەکە برێکی زۆر.............. هەروەها سەبارەت بە ناردنی جبەخانە، لە هاوپێچ نامەکانی قوماندانی موشیری ناوهاتوو هەژمار کردنی مەروماڵاتەکان هێشتا لە ناوچەکان تەواو نەبووە، جێبەجێ کردنی داهاتەکانی بۆ تابوری پیادەی ناوچەکە بەجێ هێڵدراوە، ئەو مەفرەزەیەی ئێستر سوارانەی کە لە کۆی سانجەق و توزخورماتو بوونیان هەیە، فەرمان دراوە کە بۆ ناوبراو بنێردرێت، هەروەها چوار سندوق جبەخانە و برێکی تەواو بۆ مەفرەزەکە بنێردرێت، بۆ ئەمەش تابوری یەکەمی ئاڵای ٤٥ و ئاڵای ٤٦ ئەوەی رێکخراوە مەفرەزەیەکی ٦٠ پیادەیی دەنێردرێت، هەروەها بە گوێرەی ئاماژەی رووسەکان ئەو هەمەوەندانەی هێرشیان کردۆتە سەر بازیان دەست کراوە بە چاودێری کردنیان، ئەو جموجۆڵانەش بە ویلایەتی موسڵ و حکوومەتی خۆچێی راگەیەندراوە، بە چاودێری کردنی هێڵی جموجۆڵ لەگەڵ جێبەجێ کردنی کارەکە بە هەموو چاودێری کردنەکانەوە کارەکە کۆتایی پێ بێت، تەنیا لە ماددەی کوشتن ئەوانەی دەستیان تێدا هەیە، لێخۆشبوونیان نییە، بۆ دەستگیر کردنیان هیممەت بکرێت، بۆ ئەمەش فەرمان بە تۆفیق بەگ میری ئاڵای دراوە، لە وەڵامی ئەمەش زانیاری یەك مانگ راگەیەندراوە.

هەواڵنامەی کتێب

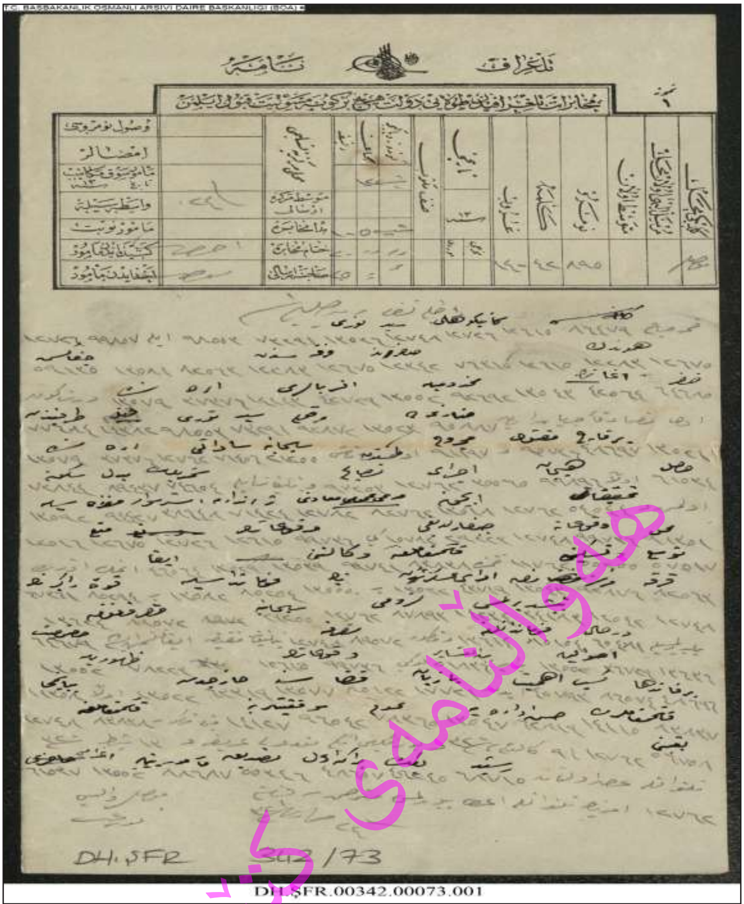
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)
DH.ŞFR 342/73
DH.ŞFR.00342.00073.001

2 رەبیعی کۆتایی 1323	00342.00073	DH.ŞFR.

بۆ نەزارەتی دارایی جەلیلە

کانیکۆهلـی سـەید نـوری لەگـەڵ کـوڕی هەمەوەنـد لـە فرقـەی سـەفرەند چەفاکـەش خـضر ئەفەنـدی لـە نێـوان خـزم و کەسـەکان چـوار رۆژ پەلامـاری یەکتریـان داوە، لـەم رووبەڕووبوونـەوە سـەید نـوری کوژراوە، چەند کەسێکی تریـش کـوژراو و برینـدار بـووە، لـە ئەنجامـی ئـەو رووداوەی لـە نێـوان سـاداتی سـلێمانیە روویـداوە، بـە زانیـاری و راگەیەندراوەکانـی هیجـان ئێسـتا ئارامـی گەراوەتـەوە، بـەڵام بـۆ لێکۆڵینـەوە یاریـدەدەری داواکاری گشـتی لەگـەڵ مەفـرەزەی ئێسـتر سـوار بـۆ شـوێنی رووداوەکـە رۆیشـتوون، بـۆ رێگەگرتـن لـەم رووداوانـە و فـراوان نەبوونـی، جێبەجـێ کردنـی دراوەتـە قائیمقامی بـە وەکالەت، بە موتەسـەرفیەتی سـلێمانیەش راگەیەنـدراوە، ئەگەرچی بە پەلە راگەیەنـدراو دراوەتـە قوماندانیەتـی ناوهاتـوو و موتەسـەرف دەبـێ بەرپرسـێکی لێهاتـوو دابنرێـت تـا رووداوەکانـی نێـوان هـۆزەکان نەهێڵدرێـت، بـۆ قـەزای بازیانیـش لـە دەرەوەی قەزاکـە لـە رووی کارگێریـەوە سـەرکەوتوو نەبوونە، بـۆ دامەزراندنـی قائیمقامێـك لـە داواکاری مێـژووی ٩ کانوونـی دووەم ١٣٢٠ ژمـارە ١٢٢ و تەلەگرافنامەی ١٣ شـوبات ١٣٢٠ راگەیەنـدراوە رەشـید بـەگ هەرچـی زووە بـە پەسـەند کردنـی ئەرکەکـەی بچێتـە قـەزا، فەرمـان.

٢٤ مایس ١٣٢١

نوری والی موسڵ

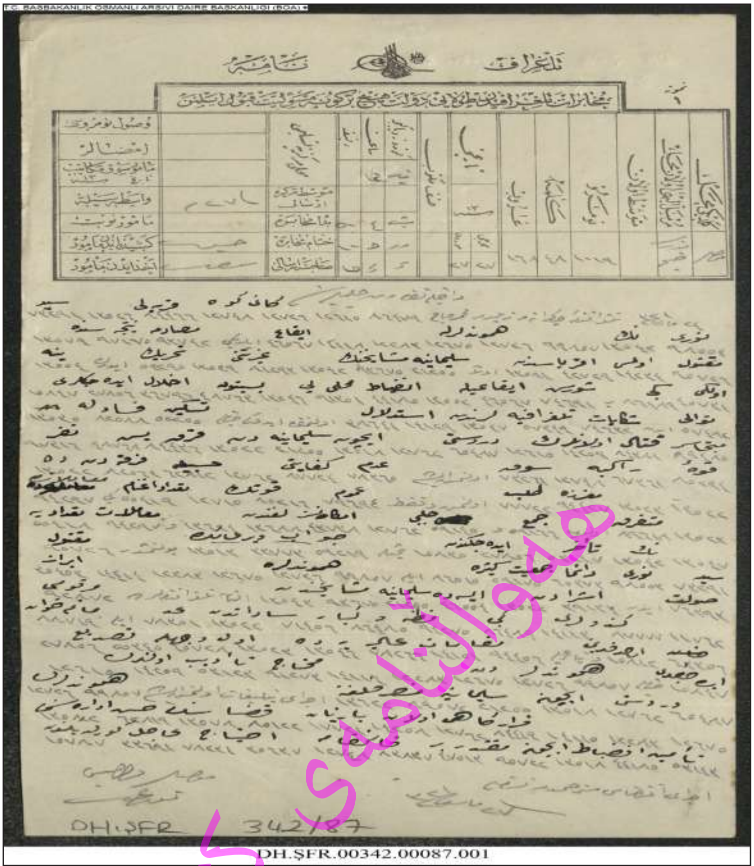

هەواڵنامەی کتێب

3 سەفەر 1323	00342.00087	DH.ŞFR.

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
مێـژووی ٢٤ مـارت ١٣٢١ هاوپێچـی تەلەگرافنامـەی بەندەمانـە، گوندنشـین کانـی کـوە، سـەید نـوری لەگـەڵ هەمەوەنـدەکان تووشـی رووبەڕووبوونـەوە بـووە، لـە ئەنجامـدا کـوژراوە، بەمـەش غیرەتـی شـێخەکانی سـلێمانیە کـە خزمـی ئەوانـن جولانـدووە، دیسـان وەکـو یەکـەم جـار بـۆ هەڵگیرسـاندنی شـۆڕش پۆلیسـەکانی ناوەخـۆ هـان دەدەن، بـەردەوام سـکاڵاکانیان بـە تەلەگرافنامـە دێـت، بـۆ دەسـتگیرکردنی ئەوانـەی بوێـری ئەوەیـان کـردووە شـەڕ بکـەن، لـە سـلێمانیە ٤٥ کـەس لـە هێـزی سـوارە بـۆ ناوچەکـە دەروات، بـەڵام بەهـۆی تـەواو نەبوونیـان لـە فرقـەش داوای مەفـرەزە کـراوە، بـەڵام بـە گشـتی هێـزەکان لـە مامەڵـەی هەژمارکردنـی مەروماڵاتـەکان پەرشـوبڵاو دەبـن و لـە کۆکردنـەوە و هێنانـی ناکرێـت و مامەڵـەی هەژمارکردنەکـە دوادەکەوێـت، بـەم شـێوەیە وەڵامیـش نادرێتـەوە، سـەید نـوری کـوژراو، هەمیشـە لەگـەڵ کۆمەڵـەی زۆری هەمەوەنـدەکان دەگاتـە ئێـران، هەرچـی سـەبارەت بـە توندڕەوەکان لـە شـێخەکانی سـلێمانیە تەلەگرافنامـە وەرگیـراوە، ئـەو هەمەوەندانـە پێویسـتیان بـە تەمبـێ کردنـە، بـۆ دەسـتگیرکردنی ئەوانـە ئـاگاداری پێویسـت نێردراوەتـە موتەسـەرفیەتی سـلێمانی، کە قـەزای بازیان کە هەمیشـە شـوێنی خۆحەشـاردانی هەمەوەندەکانـە، بـۆ ڕێکخسـتنی کارگێـری ناوچەکـە قائیمقامێکـی لێهاتـوو پێویسـتە، تـکا دەکرێـت بـۆ جێبەجـێ کردنـی.

٢٧ مارت ١٣٢١
نوری والی موسڵ

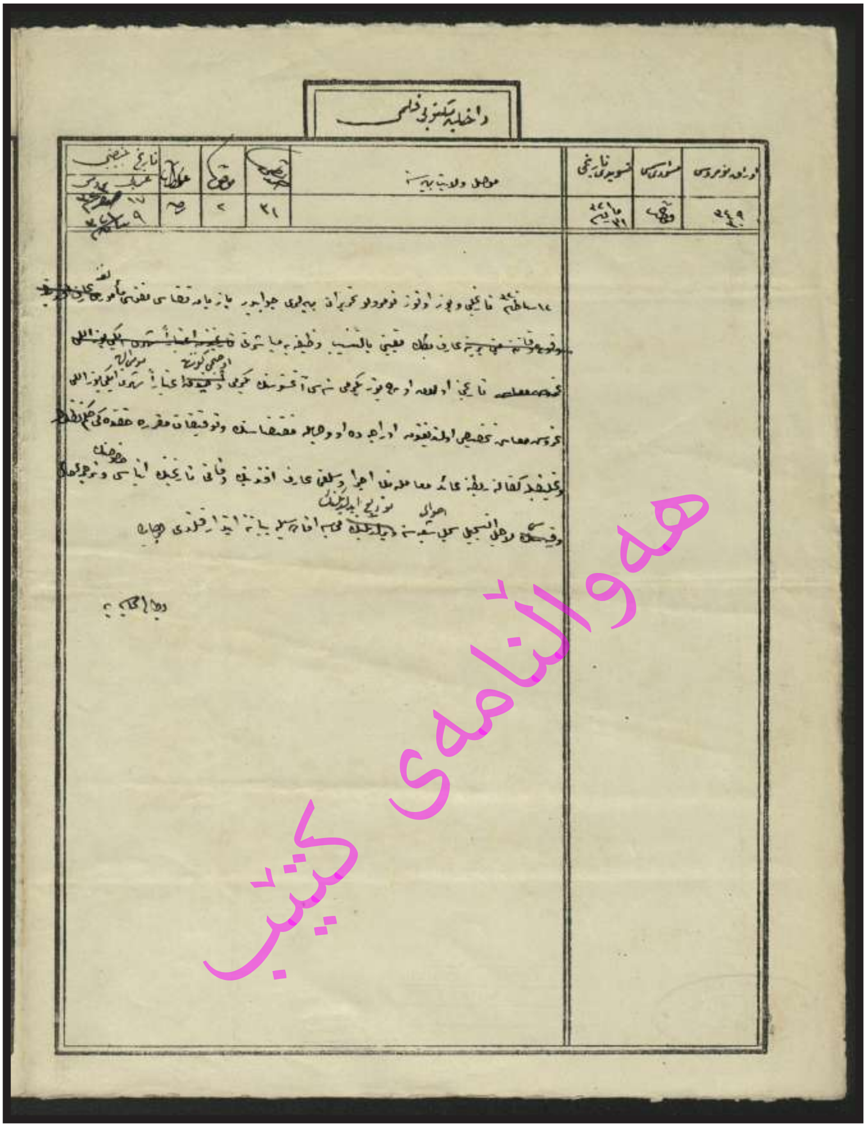
داخلیه مکتوبی قلمی

هەواڵنامەی کتێب

1323 سەفەر 17	00948.00070	DH.MKT.

١٧ سەفەر ١٣٢٣
٩ نیسان ١٣٢١
بۆ ویلایەتی موسڵ
وەڵامـی نـووسراوی مێـژووی ١٢ شـوبات ١٣٢٠ ژمـارە ١٣٠ لـە قـەزای بازیـان بـۆ فەرمانبەری ناسـنامە، عـارف بەگ بە تەنسیب دامەزراوە، لە مێژووی دەست بە کاربوونی لە ئەرکەکەی لە مێژووی ١٣٢٠ ئۆغستۆس ٢٣، ناوبراو مانگانە ٢٥٠ قـوروش مووچـەی بـۆ براوەتەوە، بە گوێرەی بریاری نیزامی، مامەڵەکەی جێبەجێ دەکرێت، بە مەبەسـتی تۆمارکردنی کاغـەزی وەرگێـراوی زانیـاری بـۆ یەکـەی تۆمـاری ناسـنامە نێـردراوە، بـە ووتەی ژمێریـاری پەلە کـراوە لـە راگەیاندنی.

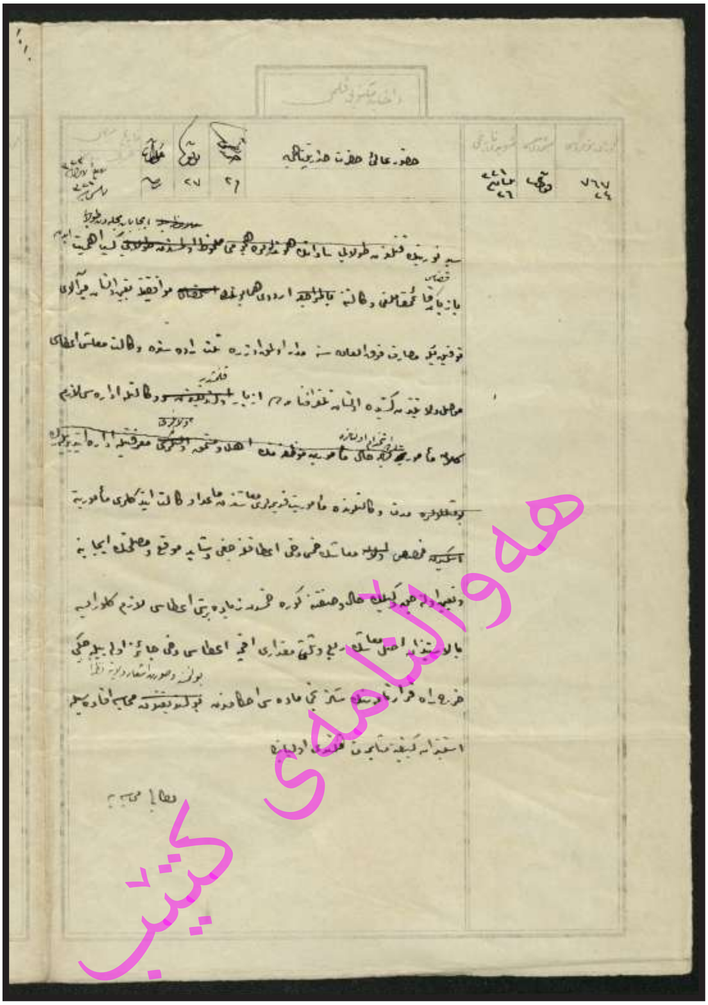
کتێبی هەواڵنامە

DH.MKT.	00957.00048	12 جەمادی یەکەم 1323

١٢ جەمادی یەکەم ١٣٢٣
٢ تەمموز ١٣٢١
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی

بەهـۆی پێویسـتی خۆچێـی لـە قـەزای بازیـان قائیمقامیەتەکـەی بـە وەکالـەت بـە ڕەزامەنـدی لەشـکری هومایـۆن، میـری ئـاڵای تۆفیـق بـەگ دامـەزراوە، خەرجیەکـەی سـێیەکی مووچەی وەکالەتـی پێ دەدرێـت، لە ویلایەتی موسـڵ تەلەگرافنامـە دەرچـووە، ئەوانـەی کـە بـە وەکالـەت ئەرکەکەیـان جێبەجـێ دەکـەن، لـە مـاوەی وەکالەتەکەیـان لـە مووچـەی کۆنـی ئەرکەکەیـان تەنیـا مووچـەی ئـەو ئەرکـەی کە بەوەکالـەت بەرێـوەی دەبـەن بۆیان دابیـن دەکرێت و پێیـان دەدرێـت، هەروەهـا ئـەو کەسـەی بەوەکالـەت دادەمەزرێـت بـە گوێـرەی تایبەتمەندەکانی ئەگەر پێویسـت بـکات شـتی زیاتـری پـێ دەدرێـت، ئەمـەش بـە ڕەزامەنـدی وەرگرتـن، لـە مووچـەی ڕاسـتەقینەی خـۆی بـری چـوار یـەك و سـێ یەکـی ئاقچـەی پـێ دەدرێت، ئـەوەی لـە بریارنامـەی خەرجی ڕێگا ماددەی هەشـتەم هەیـە، هەروەها بـە تێروانیـن لـە وێنەیەکـی ئاماژەی ویلایـەت بـە ووتـەی ژمێریـاری چۆنیەتـی مۆڵەتەکـەی قسـەی لەسـەر کـراوە.

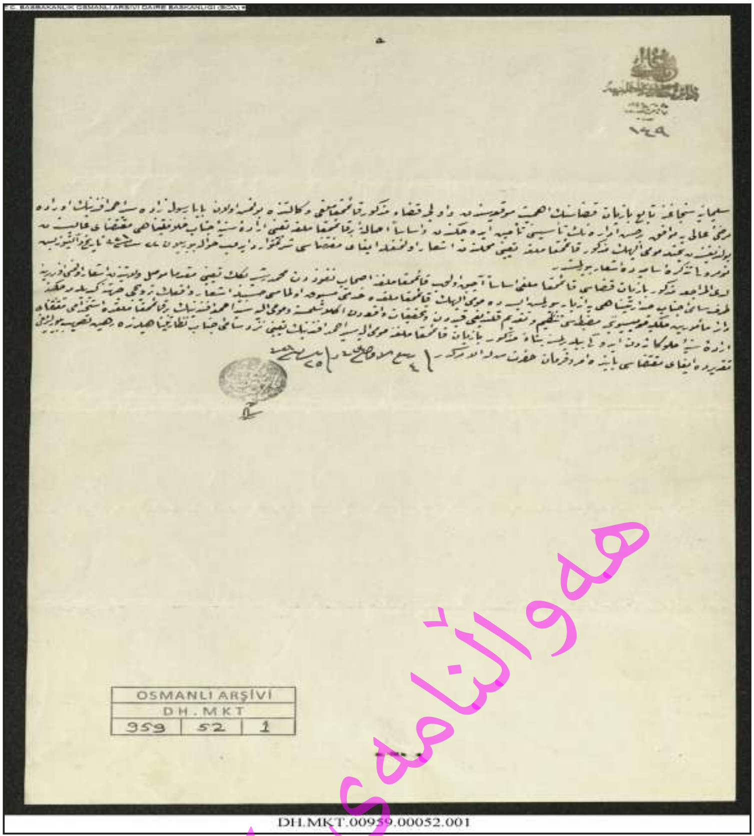

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	00959.00052	4 ڕەبیعی یەکەم 1323

بابی عالی
فەرمانگەی نەزارەتی ناوەخۆ
١٤٩

قـەزای بازیـان سـەر بـە سـانجەقی سـلێمانیە لەبـەر گرنگـی شـوێنەکەی سـەرەتا بابـا ڕەسـول زادە سـەید ئەحمـەد ئەفەنـدی بـە وەکالـەت لـە قائیمقامیەتەکـەی بـووە، زۆر بـە جوانـی کارەکـەی ئەنجـام داوە و لـە ڕووی کارگێڕیـەوە کارەکانـی بـە ڕێکوپێکـی بەڕێوەبـردووە، بۆیـە لە بنەڕەتـدا بە فەرمانـی پاشـای جەنابی خەلافەتپەناهـی قائیمقامێك دابمەزرێـت، لـە شـوێن خـۆی ئامـاژە نێـردراوە بـۆ دامەزراندنـی ناوبـراو، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـەش نـووسراوی سـەدری ئەعـزەم لـە ٢٢ نیسـان ١٣٢١ ژمـارە ٦٠٥ دەرچـووە.

لـە کاتـی پێداچوونـەوە بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان لـە بنەڕەتـدا کراوەیـە، پێشـەکی بـۆ دامەزراندنـی محەمەد ڕەشـید بـەگ خاوەنـی دەسـەڵات بـۆ قائیمقامیەتـی ناوهاتـوو لـە ویلایەتـی موسـڵ ئامـاژەی پێکـراوە، ئەگەرچـی لە لایەنـی جەنابـی سـەدارەتپەناهی نـووسراو نووسراوەتـەوە، بـەڵام ناوبراو لە ئەرکـی قائیمقامیەتدا خزمەتی پێشـووی نەبـووە، لەسـەر ئامـاژەی دیاریکـراودا ناچێتـە شـوێنی ناوهاتـوو، ئەمـەش لـە قۆمیسـیۆنی مولکیـەی فەرمانبـەران بڕیارنامـە ڕێکخـراوە و پێشـکەش کـراوە، لـە تۆمـار و لێکۆڵینـەوەدا دەرکەوتـووە، هەروەهـا ناوبـراو سـەید ئەحمـەد ئەفەنـدی لـە قائیمقامیەتێکـدا بـەکار هێنانـی بـە فەرمانـی پاشـای ملوکانـە باسـکراوە، پشـت بەسـتن بـە ئەمـە بـۆ قـەزای بازیـان سـەید ئەحمـەد ئەفەنـدی بـە فەرمانی جەنابـی نەزارەتپەناهـی ئاماژەی پێکـراوە، لە جێبەجـێ کردنی ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٤ ڕەبیعـی یەکـەم ١٣٢٣ و لـە ٢٥ نیسـان ١٣٢١.

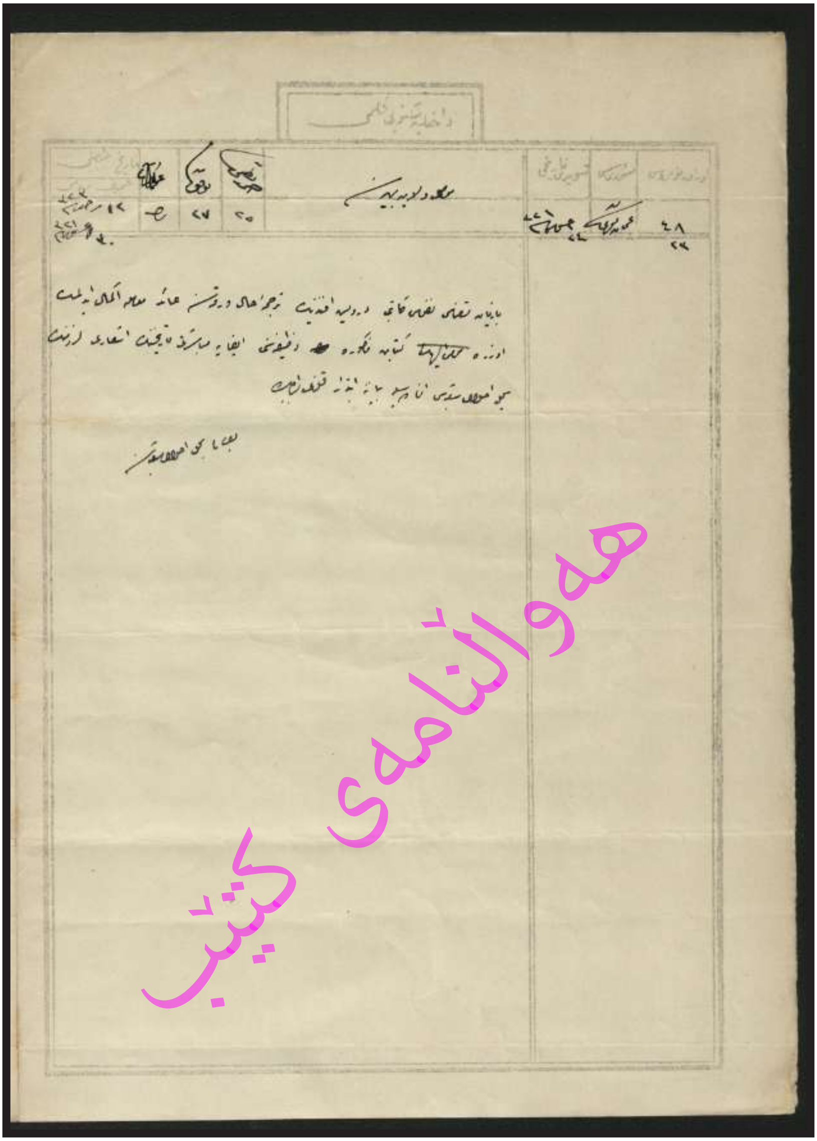

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01005.00030	12 رەجەب 1323
١٢ رەجەب ١٣٢٣ ٣٠ ئۆغستۆس ١٣٢١ بۆ ویلایەتی موسڵ دەرویش ئەفەندی کاتیبی ناسنامە لە قەزای بازیان کاغەزی وەرگێردراوی تۆماری ناسنامەی، بۆ تەواو کردنی مامەڵەکەی بە ووتەی یەکەی تۆماری ناسنامە مێژووەکەی راگەیەندراوە.		

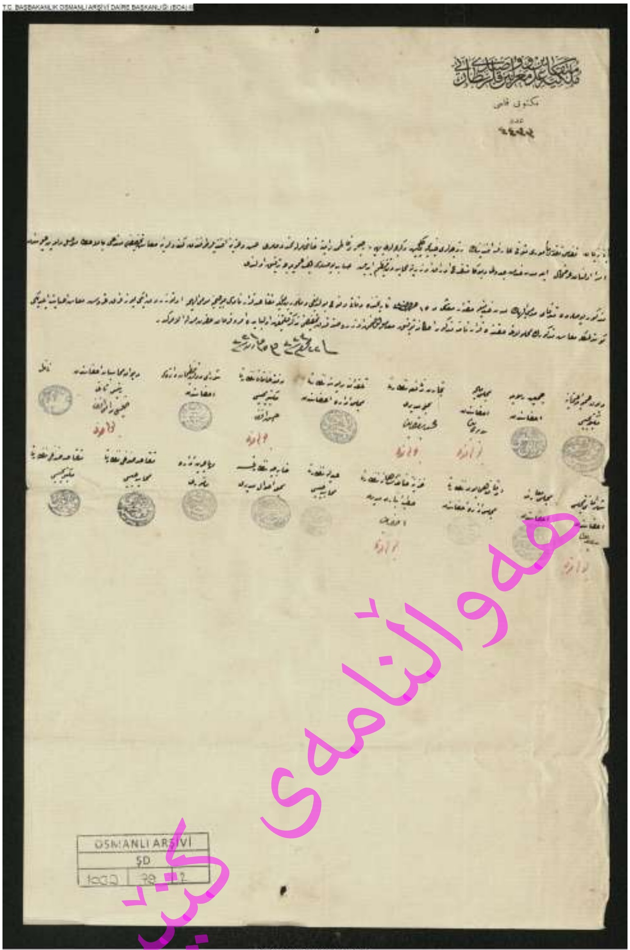

ŞD.01033.00079.002

هەواڵنامەی کتێب

ŞD.	01033.00079	22 موحەررەم 1323
نەزارەتی سندوقی خانەنشینی مولکیە و دوورخراوان قەڵەمی نووسین ژمارە ٤٤٣٣ فەرمانبەری ناسنامەی قەزای بازیان عارف ئەفەندی مردووە، خێزانەکانی خەدیجە و گولچین و کچەکانی بەهیە و رەحیمە و فاتیمە و ئامینە خانمەکان لەگەڵ کوڕەکانی حەسەن ئەفەندی و عەزیز ئەفەندی داواکاریان پێشکەشی ویلایەتی موسڵ کردووە بۆ ئەوەی مووچەیان بۆ ببڕێتەوە، خشتەی ماوەی خزمەت و ئەو کاغەزانەی پەیوەستن بەم بابەتەوە لە ژمێریاری ڕێکخراوە و لە دەستەی گشتیش ووردبینی بۆ کراوە. ناوبراوی مردوو ماوەی خزمەتی لەگەڵ بڕی مووچەکەی لە مێژووی مردنی ١٥ ئەیلول ١٣٢٠ هەروەها بە پشت بەستن بە بڕیارنامەی فەرمانبەرانی خانەنشینی مولکیە ناوبراو هەر یەکە ٣٠ قوروشیان بۆ براوەتەوە، کە کۆی گشتی دەکاتە ٢٠٠ قوروش، لە بارەی مووچەکەی ناوبراو لەسەر بڕیارنامە مامەڵەکەی جێبەجێ دەکرێت، بۆ ئەمەش نووسرا بۆ سندوق کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات. لە ٢٢ موحەررەم ١٣٢٣ و لە ١٥ مارت ١٣٢١		

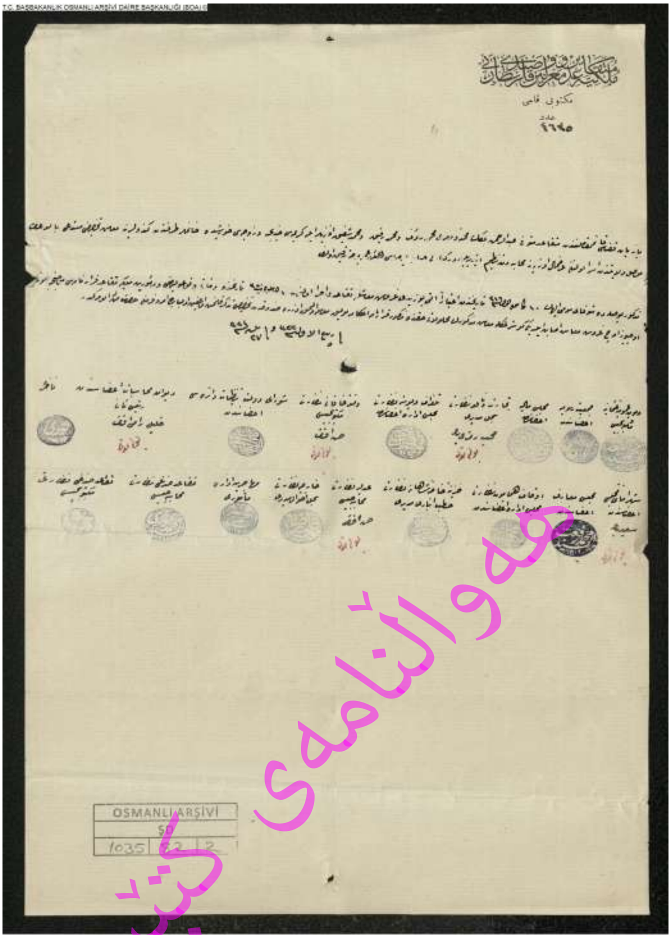

ŞD.01035.00082.002

هەواڵنامەی کتێب

ŞD.	01035.00082	5 ڕەبیعی یەکەم 1323

نەزارەتی سندوقی خانەنشینی مولکیە و دوورخراوان
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٤٦٣٥

لـە قـەزای بازیـان خانەنشـینی مـردوو عەبدولرەحـمان بـەگ لەلایـەن کوڕەکانـی محەمـەد ڕەئـوف ئەفەنـدی و محەمـەد ڕەفیـق ئەفەنـدی و محەمـەد شـەفیق ئەفەنـدی لەگـەڵ کچەکانی خەدیجـە و خێزانەکەی خورشـیدە خانم داوایـان کـردووە مووچەیـان بـۆ ببڕێتـەوە، لەسـەر داواکاری ویلایەوتـی موسـڵ لـە ژمێریـاری پەراوێـزی بۆ ڕێکخـراوە، لـە دەسـتەی گشـتیش ووردبینـی بـۆ کـراوە.

لـە مێـژووی ١٠ کانوونـی یەکـەم ١٣١٦، مووچـەی ٦٠٧ قـوروش مووچـەی خانەنشـینی بـۆ جێبەجـێ کـراوە، لـە ١ ئەیلـوول ١٣٢٠ مێـژووی مردنیـەوە لەگـەڵ بڕیارنامـەی خانەنشـینی فەرمانبەرانـی مولکیـەی ئیـتر ٣٠٣ مووچەیـان بۆ دەبڕێتـەوە، لـە بـارەی مووچـەی دیاریکـراو بـە پشـت بەسـتن بـە بڕیارنامە مامەڵەکـە جێبەجـێ دەبێت، نـووسراو بۆ سـەندوق کـراوە تـا جێبەجـێ بکرێـت، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

لە ٥ ڕەبیعی یەکەم ١٣٢٣ و لە ٢٧ نیسان ١٣٢١

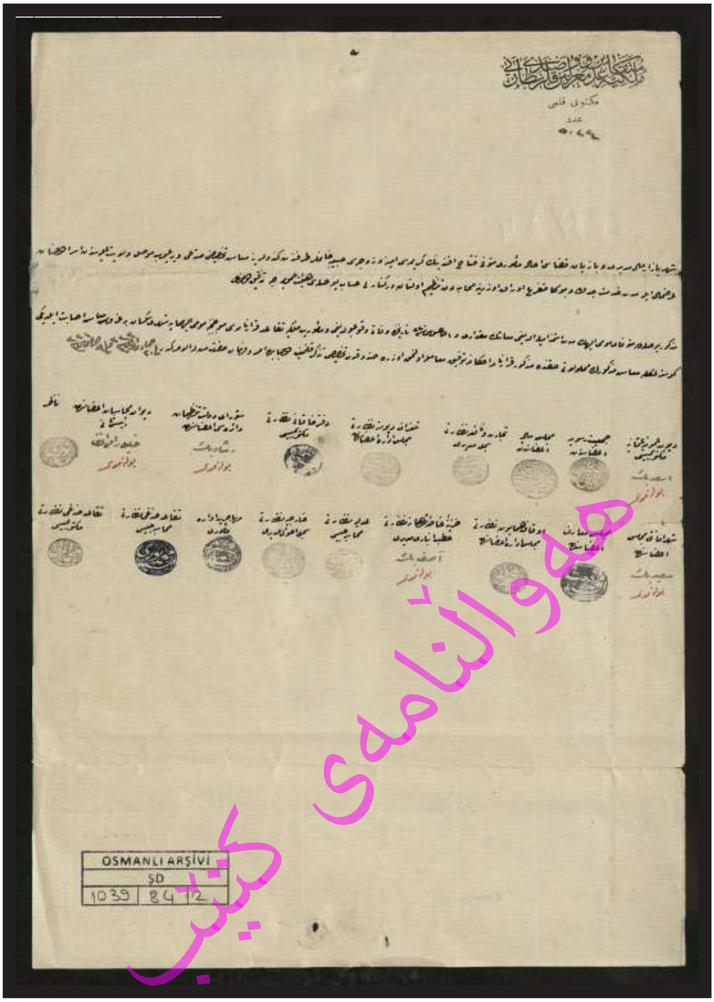

کتێب هەواڵنامەی

<table>
<tr><td>ŞD.</td><td>01039.00084</td><td>20 جەمادی یەکەم 1323</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی سندوقی خانەنشینی مولکیە و دوورخراوان
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٥٠٢٤
بەڕێوەبەری دارایی شەهرەزوور و گوازراوەی ئەرکەکەی بۆ قەزای بازیان فەتاح ئەفەندی مردووە، لەلایەن کچەکەی ئامینە خان و خێزانەکەی حەبیبە خان داواکاریان پێشکەش کردووە تا مووچەیان بۆ ببڕێتەوە، داواکاریەکە بۆ ویلایەتی موسڵ نێردراوە، لەگەڵ ئەویش خشتەی ماوەی خزمەت و کاغەزی پەیوەندیدار بەم بابەتە لە ژمێریاری پەراوێزی بۆ ڕێکخراوە، لە دەستەی گشتیش ووردبینی بۆ کراوە.
ناوبراو ماوەی کارەکەی و لەگەڵ ئەو بڕە مووچەیەی کە وەریگرتووە لە مێژووی ١ ئۆغستۆس ١٣٢٠ مردووە، بە گوێرەی بڕیارنامەی خانەنشینی فەرمانبەرانی مولکیە ناوبراون مانگانە ٨١ قوروش مووچەیان بۆ دەبڕدرێتەوە، بە پشت بەستن بە بڕیارنامەی ناوهاتوو مامەڵەکە جێبەجێ دەبێت، بۆ سندوقیش نووسراو کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٠ جەمادی یەکەم ١٣٢٣ و لە ٩ ئۆغستۆس ١٣٢١.</td></tr>
</table>

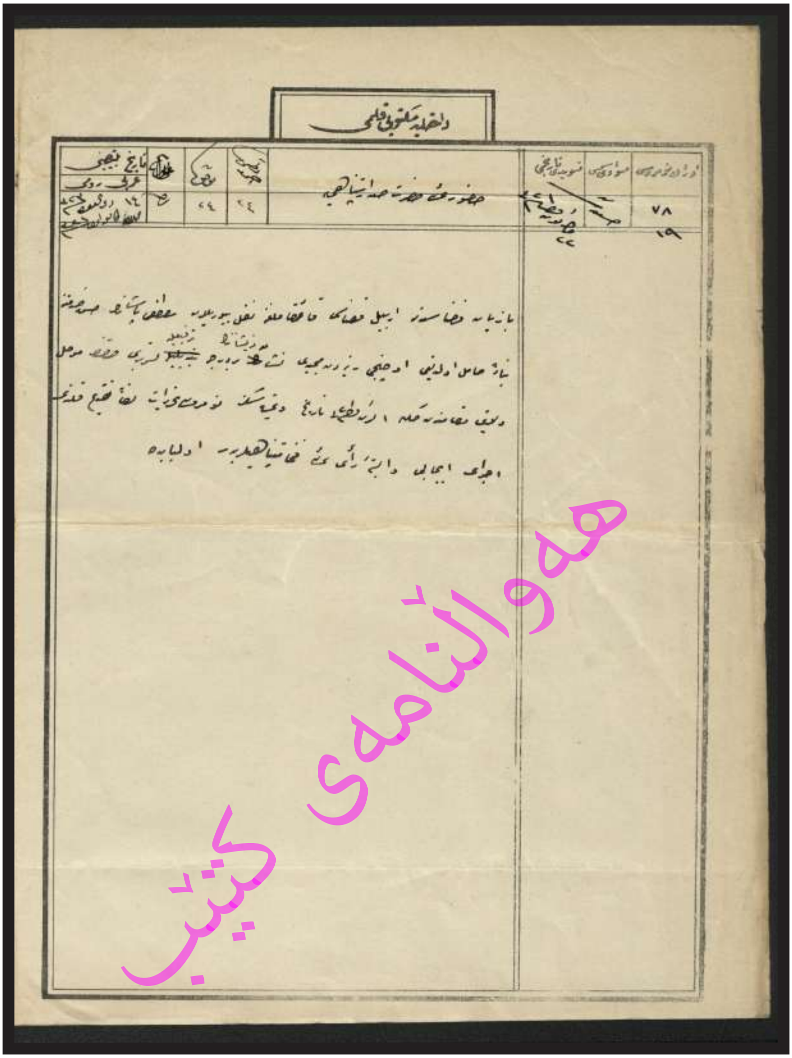

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01040.00034</td><td>14 زیلحیجه 1323</td></tr>
<tr><td colspan="3">١٤ زیلحیجه ١٣٢٣
٢٧ کانوونی یەکەم ١٣٢١
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
لە قەزای بازیان مستەفا پاشا داوای کردووە بگوازرێتەوە قائیمقامیەتی قەزای هەولێر، بەهۆی کارە باشەکانی هەروەها خاوەنی نیشانی مەجیدی نیشانە لە پلەی سێیەم، لەم بارەیەوە ئەو نووسراوەی لە مێژووی ١ تشرینی یەکەم ١٣٢١ ژمارە ٧٨ کە لە ویلایەتی موسڵ هاتووە، پێشکەش کراوە و جێبەجێ کردنی بە بیروڕای فەخامەتپەناهیە.</td></tr>
</table>

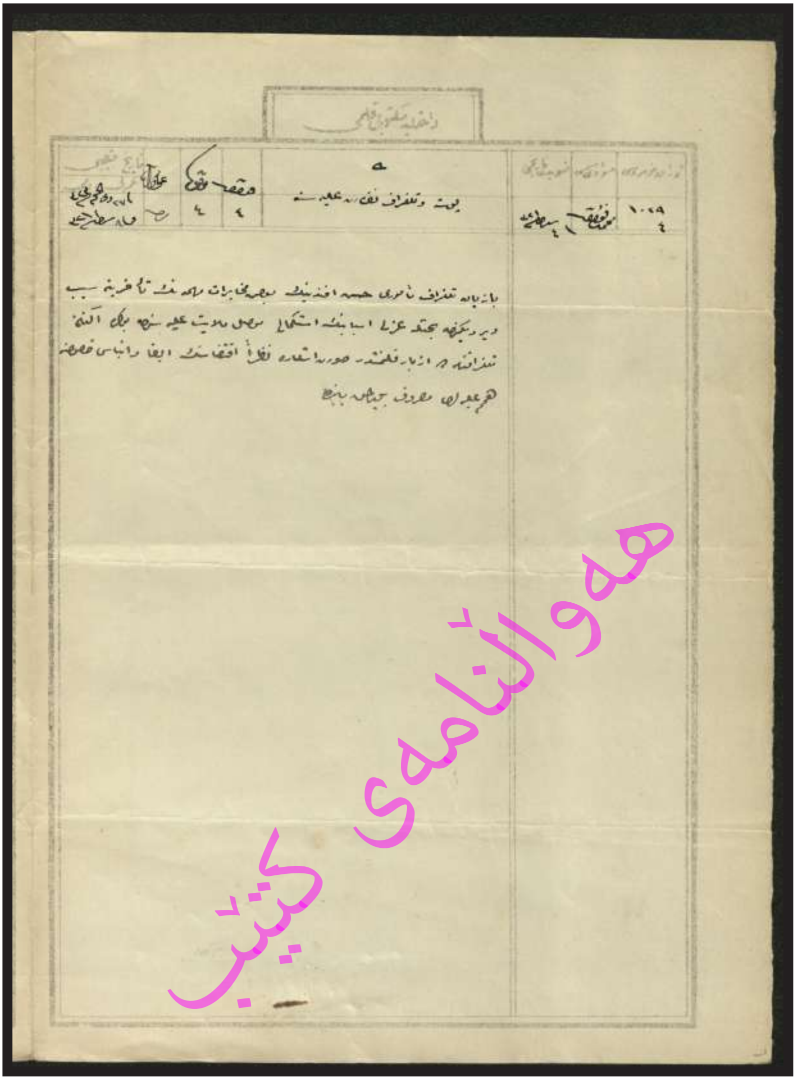
هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01051.00078	27 زیلحیجه 1323

٢٧ زیلحیجه ١٣٢٣
٨ شوبات ١٣٢١
بۆ نەزارەتی پۆستە و تەلەگرافی پایەبەرز
حەسەن ئەفەندی فەرمانبەری تەلەگرافی بازیان لەبەر ئەوەی هۆکار بووە لە ناردنی هەندێك هەواڵی گرنگ، بۆتە هۆکاری دوورخستنەوەی، ئەمجارە لە تەلەگرافی ویلایەتی موسڵ ئاماژەی پێکراوە و نووسراوەتەوە، بە تێروانین لە وێنەی ئاماژە پێکردنەکە، پێویستە هیممەت بکرێت لە ئەنجام دانی کارەکە و رابگەیەندرێت.

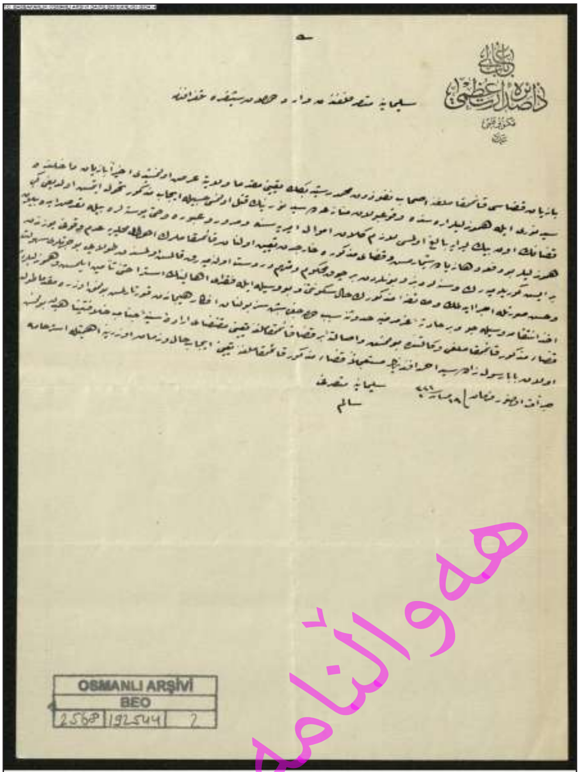

BEO.002568.192544.002

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	002568.192544	30 سەفەر 1323

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
قەڵەمی نووسن
لە موتەسەرفیەتی سلێمانیەوە تەلەگرافنامەی بە شیفرە هاتووە

بۆ دامەزراندنی خاوەن دەسەڵات و لایەنگر محەمەد رەشید بەگ لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان، سەرەتا لە ویلایەت باسکراوە، لە کۆتاییدا لە ناو بازیان سەید نوری لەگەڵ هەمەوەندەکان لە نێوانیاندا ئەو ناکۆکیەی روویدا، سەید نوری کوژرا، ناچاری بوو ناوبراو بگوازرێتەوە، هەمەوندەکان زیانی ۱۰۰۰۰ لیرەیان بە قەزا گەیاندووە، کە دەبووایە ئەو پارەیە بێتە سەر پارەوپولی میری، جگە لەوەش هاتووچۆکەران و تەنانەت زیانیان بە پۆستەش گەیاندووە، ئەمجارە هەمەوەندەکان زیاتر لەوە لە خۆیان دەرچوون و ئەو قائیمقامانەی لە دەرەوەی قەزا بۆ قەزای ناوهاتوو دادەمەزرێن، ناتوانن لە پشت رووداوەکانی خۆچێی بوەستن، لەبەر ئەوە کارێکی ئەوانە نابینرێت، هەروەها چەندین ساڵە چەندین تاوانبار و سزا دراو دەستگیر نەکراون و ماونەتەوە، بۆیە ئەوەی بتوانێ کارەکان بە ئاسانی ئەنجام بدات و خەڵکی هەژار بپارێزێت و هەروەها هۆکاری نەداوەتە دەست تا هەمەوەندەکان بە تۆڵە سەندنەوە خەریك بن هەروەها رێگەی نەداوە هەمەوەندەکان سەرپێچی بکەن، دەستپێك لە قائیمقامیەتی قەزای ناوهاتوو بە وەکالەت وەریگرتووە، بۆیە بە فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی داوا کراوە لە یەکێك لە قەزاکان دابمەزرێت، بۆیە هەرچی زووە بە پەلە بابا رەسول سەید ئەحمەد ئەفەندی لە قائیمقامیەتی قەزای ناوهاتوو دابمەزرێت، لەبەر گرنگی بابەتەکە بەتکاوە بۆیریم کردووە، فەرمان، لە ۱۹ نیسان ۱۳۲۱.

سالم موتەسەرفی سلێمانیە

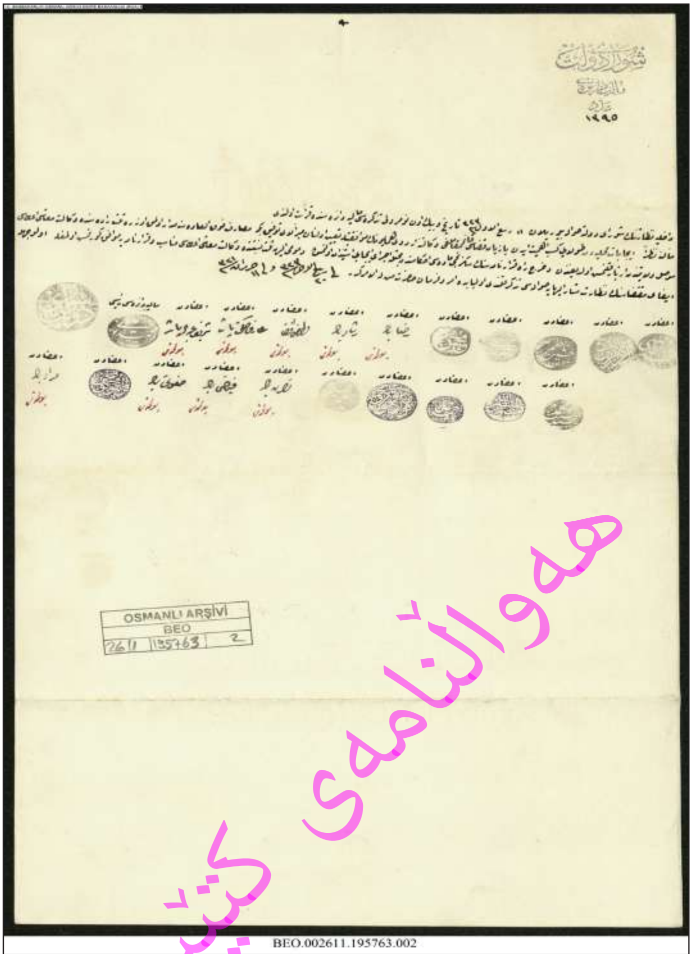

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	002611.195763	20 رەبیعی کۆتایی1323
شورای دەوڵەت فەرمانگەی دارایی ژمارە ١٣٩٥ نـووسراوی مێـژووی ١١ رەبیعـی یەکـەم ١٣٢٣ ژمـارە ١٠١٠ لـە نەزارەتـی ناوەخـۆ بـۆ شـورای دەوڵـەت حەواڵـە کراوە، لـە فەرمانگـەی دارایـی خوێندراوەتەوە. لەبـەر بەدەسـتهێنانی گرنگیەکـەی، بـە وەکالـەت لـە قائیمقامیەتی قـەزای بازیـان بـە رەزامەندی لەشـکری هومایۆن میـری ئـاڵای تۆفیـق بـەگ دامـەزراوە، مووچـەی وەکالەتیـش لـە ویلایەتـی موسـڵ نـووسراوی بـۆ کـراوە، هەروەهـا بریارنامـەی خەرجـی رێـگا بـە بریـاری مـاددەی ٨، مۆڵـەت دراوە بـۆ جێبەجـێ کردنـی، هەروەهـا دابینکردنـی بـری سـێ یـەك لـە مووچـەی وەکالـەت بـۆ ناوبـراو گونجـاو و بـە گوێـرەی بریارنامـە پەسـەندە، بـۆ ئەمـەش نـووسراو حەواڵـەی نەزارەتـی ناوهاتـوو کـراوە بـۆ جێبەجـێ کـردن، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٢٠ رەبیعـی کۆتایـی ١٣٢٣ و لـە ١١ حوزەیـران ١٣٢١.		

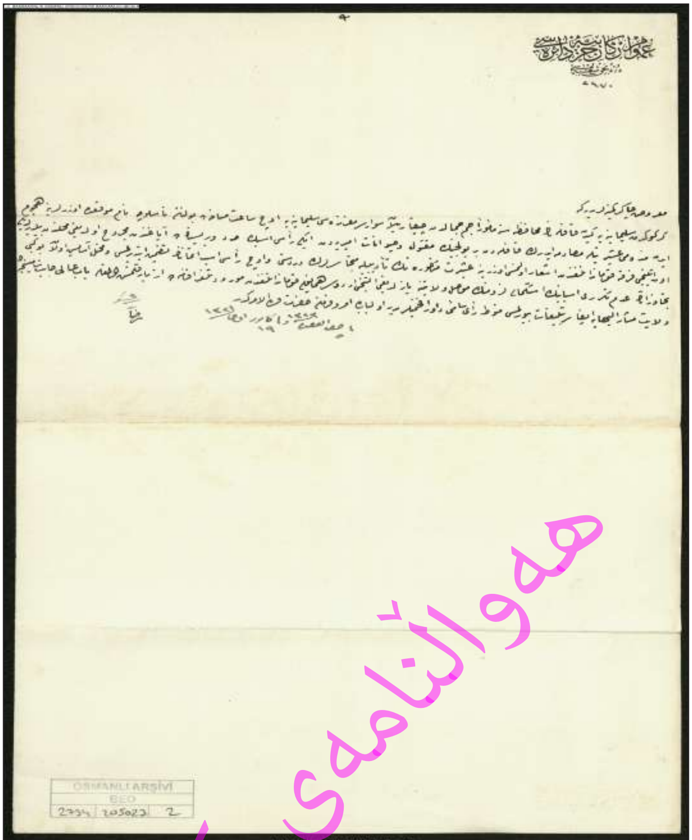

BEO.002734.205027.002

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	002734.205027	5 زیلقەعدە 1323

فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
یەکەی چوارەم
٢٤٧٠
راگەیەندراوی بەندەتانە

ئـەو کاروانـەی لـە کەرکووکـەوە بـۆ سـلێمانیە دەڕوات، بـۆ پاراسـتنی ئـەو کاروانـە مەفرەزەیەکـی سـوارە لـە چەمچەماڵـەوە ئەرکی پاراسـتنی ئـەو کاروانـەی پـێ سـپێردراوە، ئـەو مەفرەزەیـە سـێ کاتژمێـر لـە سـلێمانیە دوورە لـە شـوێنێك بـە نـاوی تاسـلوجە لەلایـەن هـۆزی مەندەمی هێرشـیان کراوەتـە سـەر و ڕووبـەڕووی یەکتر بوونەتەوە، لـە کاروانەکـە گەشـتیارێك کـوژراوە و لـە ئاژەڵـی میریـش دوو سـەر ئەسـپ لـە قاچەکانیـان بریندار بوونـە، لـە شـوێنی خـۆی راگەیەنـدراوە، لـە فرقـەی قوماندانیەتـی ١٢ ئاماژەی پێکـراوە، بـۆ تەمبـێ کردنـی هـۆزی ناوبـراو و دەسـتگیرکردنی ئـەو بوێرانـەی کـە بـەم کارە هەڵسـاون، هەروەها سـێ سـەر ئەسـپیش تەرخـان دەکرێـت، هەروەها ئەوانـەی سـەقامگیری ئاسایشـیان تێـك داوە و بـۆ دووبـارە نەبوونـەوەی ئـەو کارانـە هۆکارەکانـی چارەسـەر بکرێـن ئەمـەش بـۆ ویلایەتـی موسـڵ نـووسراوە، قوماندانیەتـی لەشـکری هومایۆنـی شەشـەم تەلەگرافنامـە هاتـووە و تێـدا نـووسراوە، ویلایەتـی ناوبـراو ئـاگاداری پێویسـتی داوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

٥ زیلقەعدە ١٣٢٣ و لە ١٩ کانوونی یەکەم ١٣٢١
رزا سەر عەسکەر

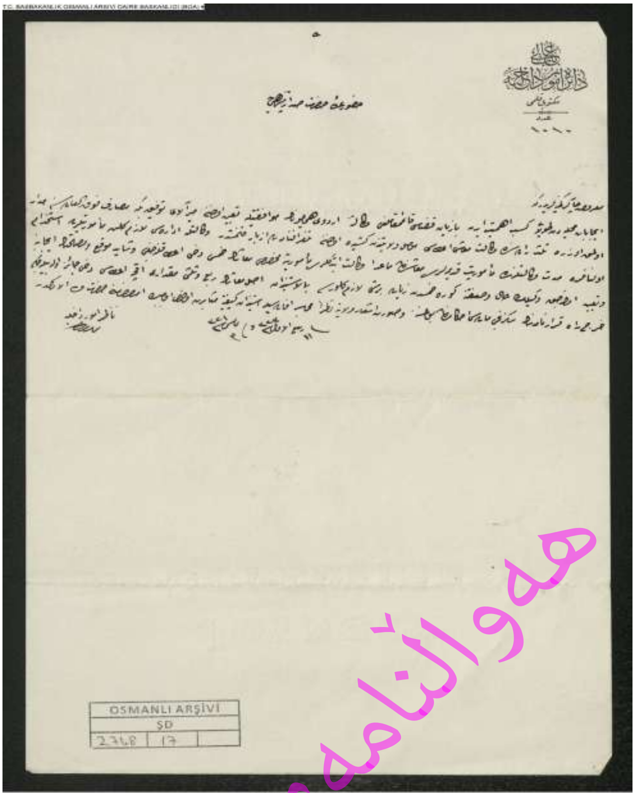

ŞD.02748.00017.001

هەواڵنامەی کتێب

ŞD.	02748.00017	11 رەبیعی یەکەم 1323

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ۱۰۱۰
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەیە

بـۆ بەدەسـت هێنانـی گرنگـی جێبەجـێ کردنی کارەکـە بۆ قائیمقامیەتـی قەزای بازیـان بە وەکالـەت، بـە رەزامەندی لەشـکری هومایـۆن، تۆفیـق بـەگ میـر ئـاڵای دامـەزراوە، بـۆ خەرجیەکەشـی بـە سـێ یەکـی مووچـەی وەکالەتـی بۆ دابیـن دەکرێـت، لـە ویلایەتـی موسـڵ تەلەگرافنامـە هاتـووە، نووسراوەتـەوە پێویسـتە بـە وەکالـەت کارگێریەکـەی بەرێـوە ببردرێـت، ئەوانـەی کاری فەرمانبەریـان کـردووە، لـە مووچـەی ئەرکـە کۆنەکانیـان تەنیـا ئـەو ئەرکـەی کـە بـە وەکالـەت وەریانگرتـووە پێنـج مووچـەی دیکەیـان بـۆ دابیـن دەکرێـت، ئـەو وەکیلـەی کـە داشـدەمەزرێت بـە گوێـرەی چیـن و حاڵەتەکـەی زیاتـر لـە پێنـج ئەگـەر شـتێك پێویسـت بـکات، بـە مۆڵـەت وەرگرتـن، لـە مووچـە راسـتەقینەکەی گونجاوە بـری چـوار یـەك و سـێیەکی ئاقچـەی بـۆ دابیـن بکرێـت، بریارنامـەی خەرجـی رێـگا بـە بریارەکانـی مـاددەی ٨ هەروەهـا بـە تێروانیـن لـە راگەیەنـدراوی ویلایـەت بـە ووتـەی ژمێریـاری چۆنیەتـی مۆڵـەت دانەکـە ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.

۱۱ رەبیعی یەکەم ۱۳۲۳ و لە ۳ مایس ۱۳۲۱
نازری کاروباری ناوەخۆ

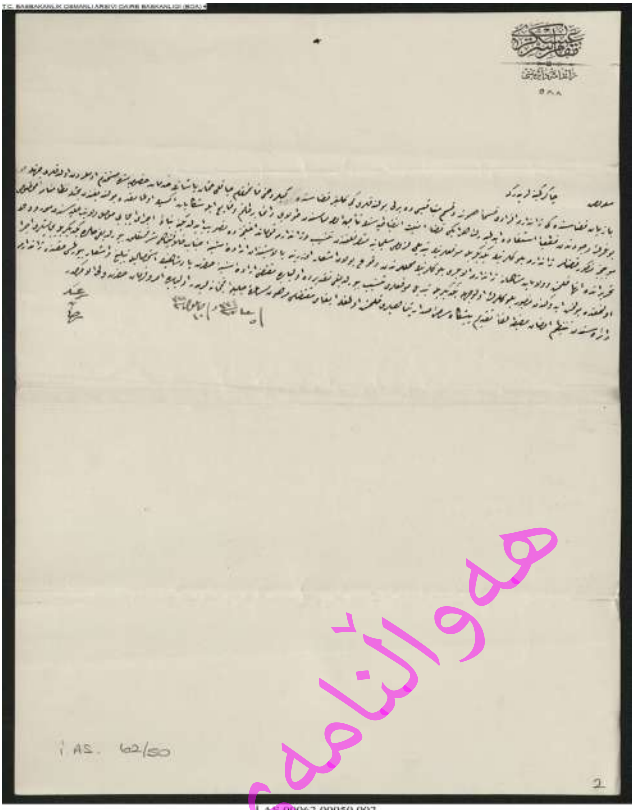

هەواڵنامەی کتێب

I.AS.	00062.00050	5 شەعبان 1324

پایەی سەر عەسکەر
فەرمانگەی ژاندارمە
٥٨٨
ڕاگەیەندراوی بەندەیە

لە قەزای بازیان تاکی ژاندارمە بەشێکی بۆ هەمەوەند و ئەو بەشەی ماوەتەوەش بۆ قەزای کەلعەنبەر لە خزمەتی تایبەتی قائیمقام چاقلی عوسمان پاشا کار دەکەن، لەبەر ئەوە ئەوانە لە بوونیان هیچ سوودێك نابینرێت، لەلایەن ئەمنیەتی پۆلیسەوە هەردوو قەزا بەرقەرار نییە، بەردەوام تاقمێك ڕووداو ڕوویداوە لەگەڵ ئەوانەش سکاڵاکان کەمی نەکردووە، پشت بەستن بە نیزامنامەی تایبەتی پێویست دەکات بلۆکەکانی ژاندارمەی هەردوو قەزا بەرامبەر بە یەك شوێنەکانیان بگۆردرێت، ئەمەش لە موتەسەرفیەتی سلێمانیە پەسەند کراوە و قوماندانیەتی ژاندارمە دەنگی بۆ داوە، بۆ جێبەجێ کردنی لە ویلایەتی موسڵ نووسراو هاتووە کۆتایی پێ هێناوە، هەروەها لە ویلایەتی شاهانە بلۆکەکانی ئالایەکانی ژاندارمە لە شوێنەکانی خۆیان بە گوێرەی ئاماژە پێکردن بە ڕەزامەندی فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی فەرموویەتی گۆرینەوەی شوێنەکانیان جێبەجێ دەکرێت، بلۆکەکانی ناوبراو گۆرینەوەی شوێنەکانیان جێگیر کراوە، بەم پێیە بە دەست کەوتنی فەرمانی پاشای جەنابی پاشا فەرموویەتی ڕابگەیەندرێت و ئاماژەی پێ بکرێت، ئەو بریارنامەیەی لە فەرمانگەی ژاندارمە ڕێکخراوە پێشکەشی پێشەوای سەدارەتپەناهی کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

٥ شەعبان ١٣٢٤ و لە ١٠ ئەیلوول ١٣٢٢
ڕزا سەر عەسکەر

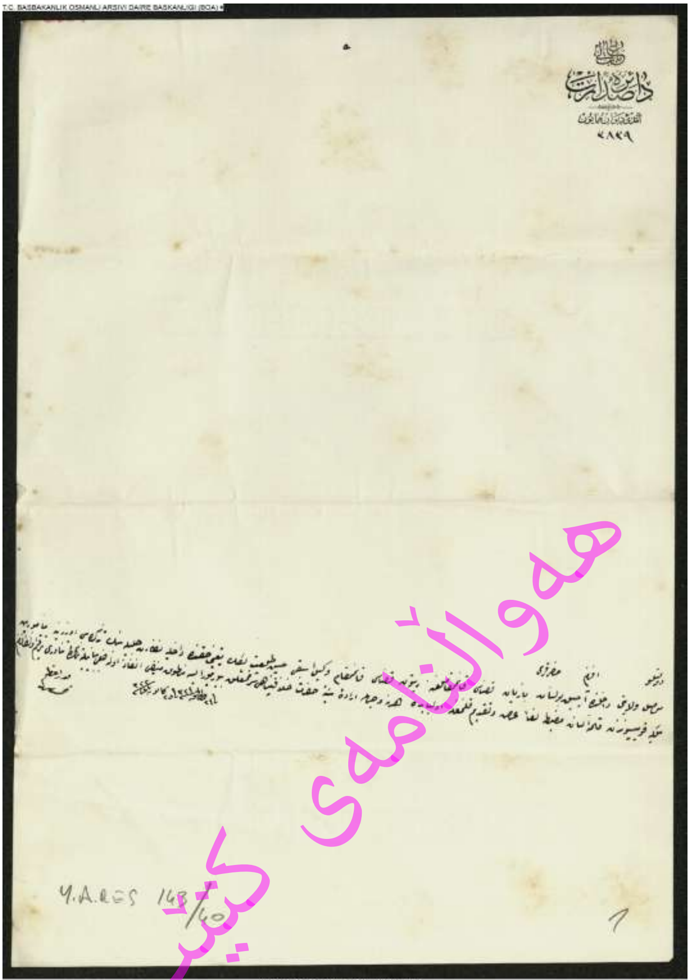
T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

Y.A.RES 143/40

Y.A.RES.00143.00040.001

هەواڵنامەی کێتێ

Y.A.RES.	00143.00040	24 زيلحيجه 1324

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
دیوانی هومایۆن
٣٨٣٩
بۆ جەنابی دەوڵەت
لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامیەتی بازیان بە کراوەیی ماوەتەوە، بۆ ئەم قائیمقامە، وەکیلی قائیمقامی پێشووی قەزای زەیتونە، حوسێن تەڵعەت بەگ دادەمەزرێت، بۆ ئەم مەبەستە لەسەر نووسراوی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە کە رەوانەی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە کراوە، لەوێشەوە ئەو بریارنامەی نێردراوەتە قەڵەم، پێشکەش کراوە و راگەیەندراوە، لەم بارەیەوە بە هەر شێوەیەك بێت فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی چ بفەرمووێت جێبەجێ دەکرێت، بەم راگەیەندراوە نووسراو ژمارەی لێدراوە.
لە ٢٤ زیلحیجە ١٣٢٤ لە ٢٥ کانوونی دووەم ١٣٢٢
سەدری ئەعزەم

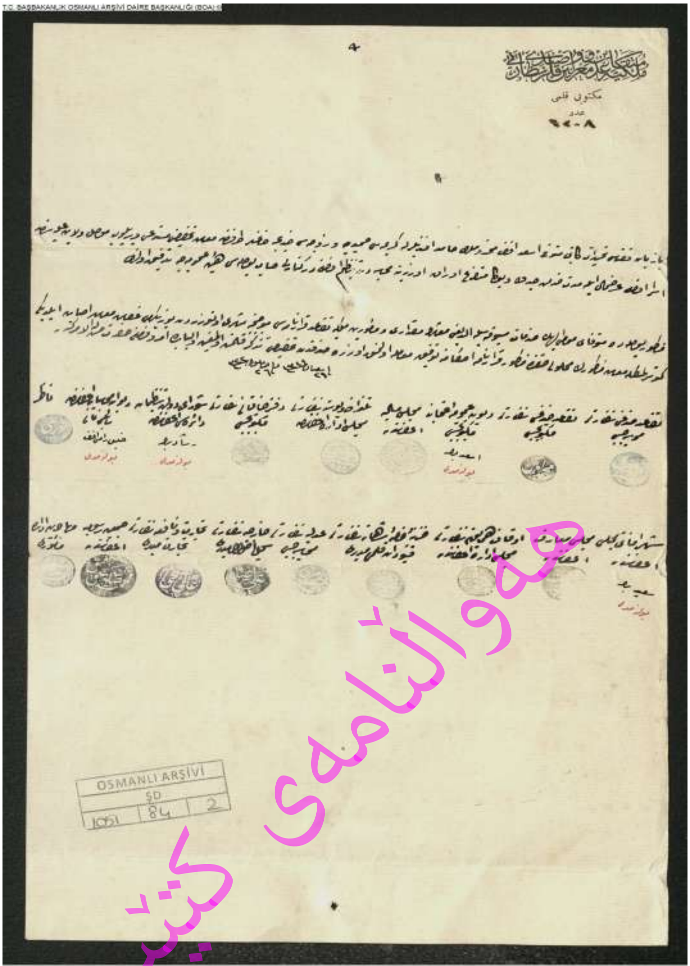

ŞD.01051.00084.002

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><th>ŞD.</th><th>01051.00084</th><th>26 شەعبان 1324</th></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی سندوقی خانەنشینی مولکیە و دوورخراوان
قەڵەمی نووسین
ژمارە ۱۲۰۸
کاتیبی نووسراوی قەزای بازیان ئەسعەد ئەفەندی مردووە، کوڕەکەی حامد ئەفەندی و کچەکەی حەمیدیە و خێزانەکەی خەدیجە خانم بۆ برینەوەی مووچە داوایان پێشکەش بە ویلایەتی موسڵ کردووە، لەگەڵ داواکاریەکە خشتەی ماوەی خزمەت و کاغەزی تایبەت بەم بابەتە لە ژمێریای پەراوێزی بۆ ڕێکخراوە، لە دەستەی گشتیش ووردبینی بۆ کراوە.
خزمەتی پێشووی ناوبراو لەگەڵ بڕی ئەو مووچەی وەریگرتووە بە بڕیارنامەی خانەنشینی فەرمانبەرانی مولکیە مانگانە هەر یەکە ۳۰ قوروش کە دەکاتە ۱۲۰ قوروش مووچەی مانگانە وەردەگرن، مووچەی باسکراو بە پشت بەستن بە بڕیارنامە لە سندوق ڕێکخراوە و نووسراوی بۆ کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ٢٦ شەعبان ١٣٢٤ و لە ٢٦ ئەیلوول ١٣٢٢</td></tr>
</table>

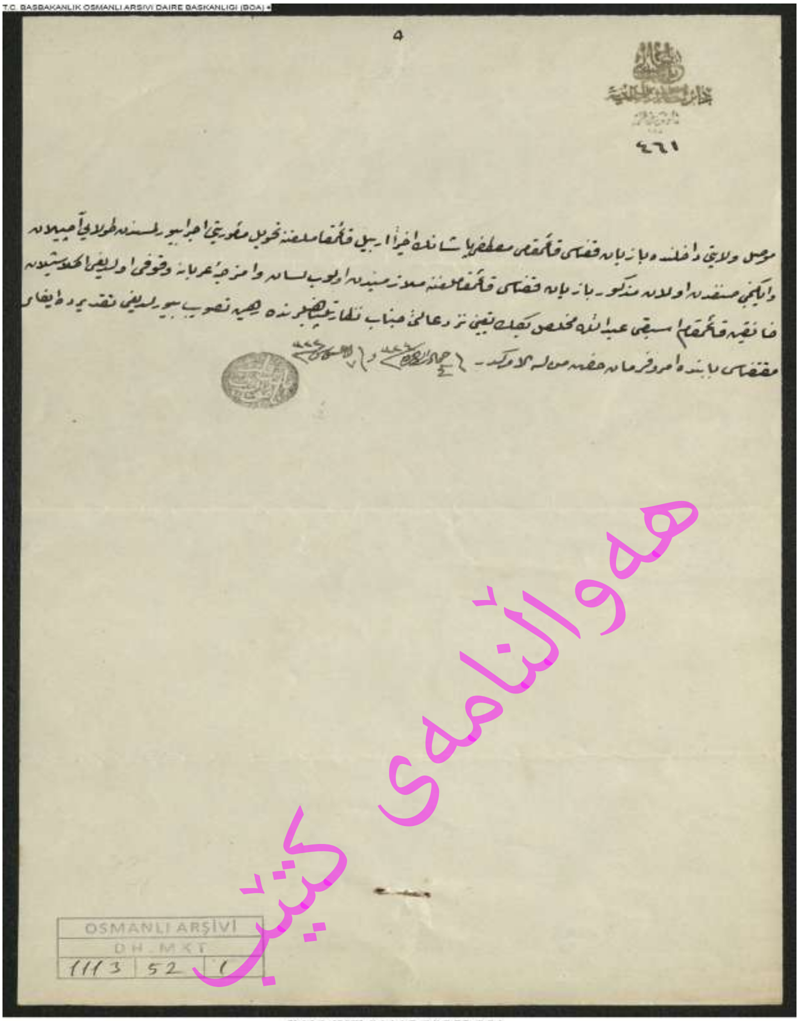

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.01113.00052.001

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>01113.00052</td><td>29 جەمادی کۆتایی 1324</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
....
٤٦١
لـە نـاو ویلایەتـی موسـڵ قائیمقامـی قـەزای بازیـان مسـتەفا پاشـا فەرمـان دراوە بـە گواسـتنەوەی ئەرکـەکـەی بـۆ قائیمقامیەتـی هەولێـر، بۆیـە بـۆ قـەزای بازیـان قائیمقامـی پێشـووی خانەقیـن عەبدوڵـڵا موخلێـس بـەگ لـە مولازیمەکانـە و زمانـی ناوچەکـە دەزانێـت و ئاشـنای خویانـە، دامەزرێـت، هـەر کـە لـە نەزارەتپەناهیـش خرایـە دەنگدانـەوە، جێبەجـێ دەکرێـت، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابی ئەو کەسـەیە کە فەرمـان دەردەکات، لـە کۆتاییەکانی جەمـادی کۆتایـی ١٣٢٤ و لـە ٧ ئۆغسـتۆس ١٣٢٢.</td></tr>
</table>

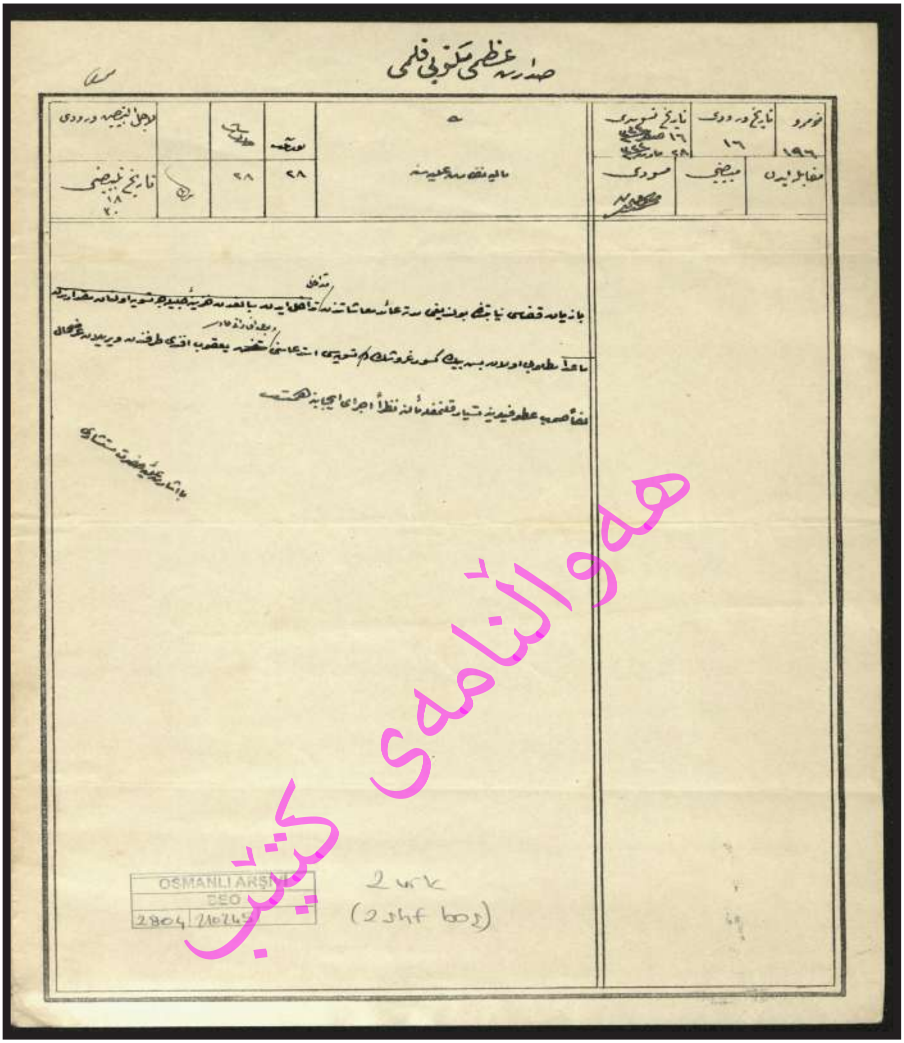

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	002804.210245	16 سەفەر 1334

١٦ سەفەر ١٣٣٤
٢٨ مارت ١٣٣٢
بۆ نەزارەتی دارایی
ئـەو ماوەیـەی کـە نائیـب بـووە لـە قـەزای بازیـان مووچەکانـی لـە ٥٠٠٠ قـوروش و هەندێـك پێکهاتـووە، داوای کـردووە دابیـن بکرێـت، هەروەهـا بـە هەندێـك ووتـە لەلایـەن یەعقـوب ئەفەنـدی داواکاری دراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی داوای هیممـەت کـراوە.

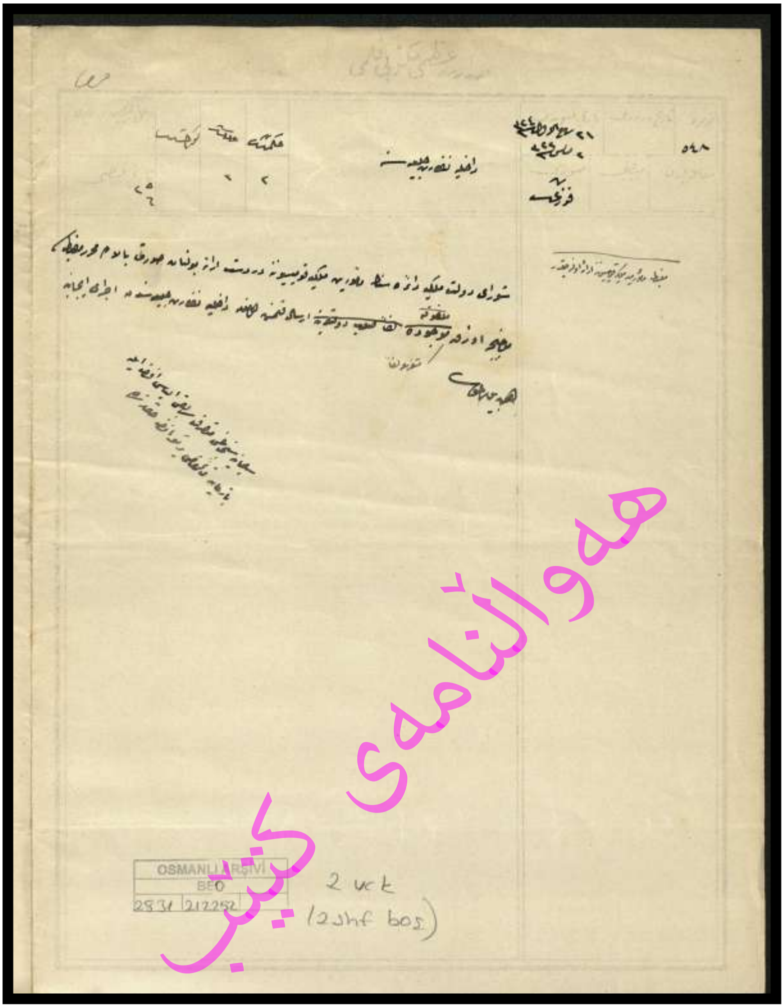

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	002831.212252	21 رەبیعی یەکەم 1324

٢١ رەبیعی یەکەم ١٣٢٤
٢ مایس ١٣٢٢
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لـە فەرمانگـەی مولکیـەی شـورای دەوڵـەت بـە بیـرورای قۆمیسـیۆنی فەرمانبـەران وێنەیەکـی داواکاری نێـردراوە، بـۆ جێبەجـێ کردنـی لـە نەزارەتـی ناوەخـۆ هیممـەت بکرێت.
بابەتەکـە پەیوەسـتە بـە موتەسـەرفی پێشـووی سـانجەقی سـلێمانیە ئیلیـاس ئەفەنـدی لەگـەڵ قائیمقامـی بازیـان پەرتـو ئەفەنـدی.

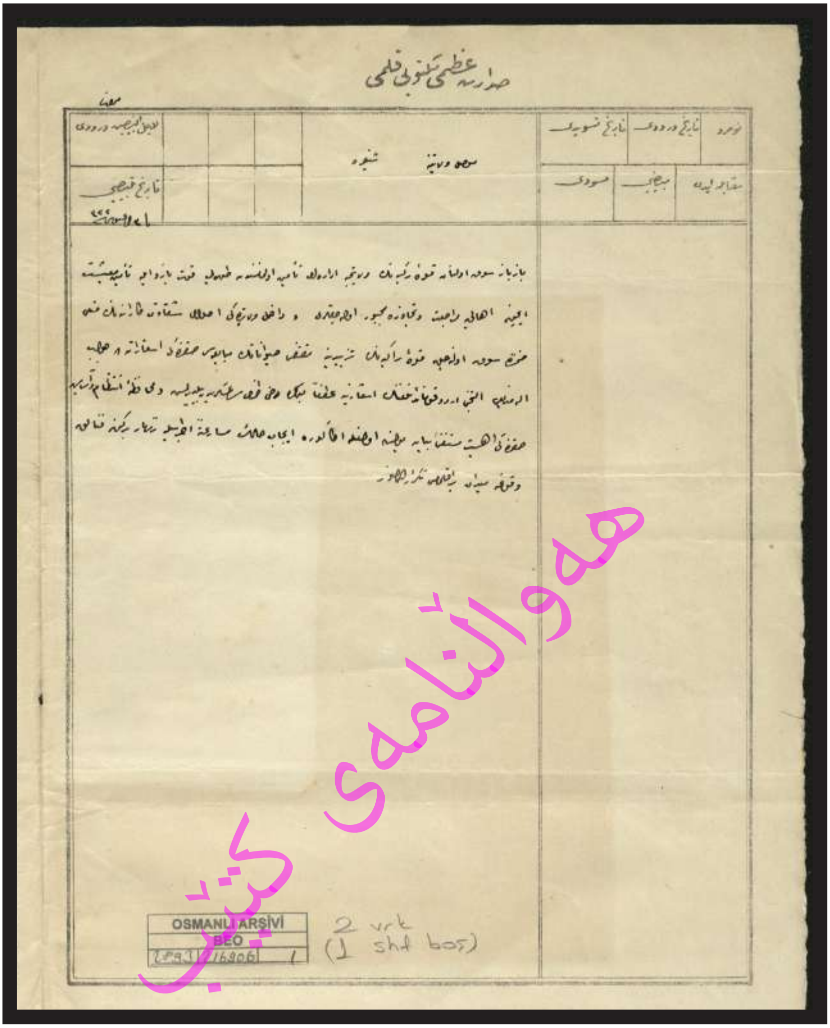

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	002893.216906	25 جەمادی کۆتایی 1324

٣ ئۆغستۆس ١٣٢٢
بۆ ویلایەتی موسڵ
شیفرە
ئـەو هێـزە سـوارەیەی کـە بـۆ بازیـان دەڕوات، ئەگەر لـە ڕووی کارگێڕیەوە لە ویلایـەت کارەکەیان دابیـن نەکرێت، بە هێـزی بـازووی خۆیـان بژێـوی خۆیـان دابیـن بکـەن، ئـەوا پەنـا دەبەنە بـەر خەڵـك و ناچـار دەبن سـەرپێچی بکەن، هەروەهـا بـۆ ئـەوەی لـە نـاو ویلایـەت ڕێگـری لـە کاری چەتـەی بکرێـت، ئـەو هێـزە سـوارەیەی دەڕوات، ئاماژەی پێکراوە ئاژەڵەکان بفرۆشـن، بەڵام وەڵام وەرنەگیراوە، بە ئاماژەی قوماندانیەتی لەشـکری شەشـەمی هومایۆن ئەمجارە لایەنـی سـەر عەسـکەر ئـاگادار کراوەتەوە، بۆ پاراسـتنی نیزام و ئاسـایش گرنگیەکـەی ڕاگەیەندراوە، بە گوێـرەی ئەوە پەلـە بکرێـت لـە جێبەجـێ کردنـی، دووپاتکراوەتـەوە کە بۆ یـەك ڕۆژیش بێـت ڕێگە نەدرێـت ئاژاوە دروسـت بێت.

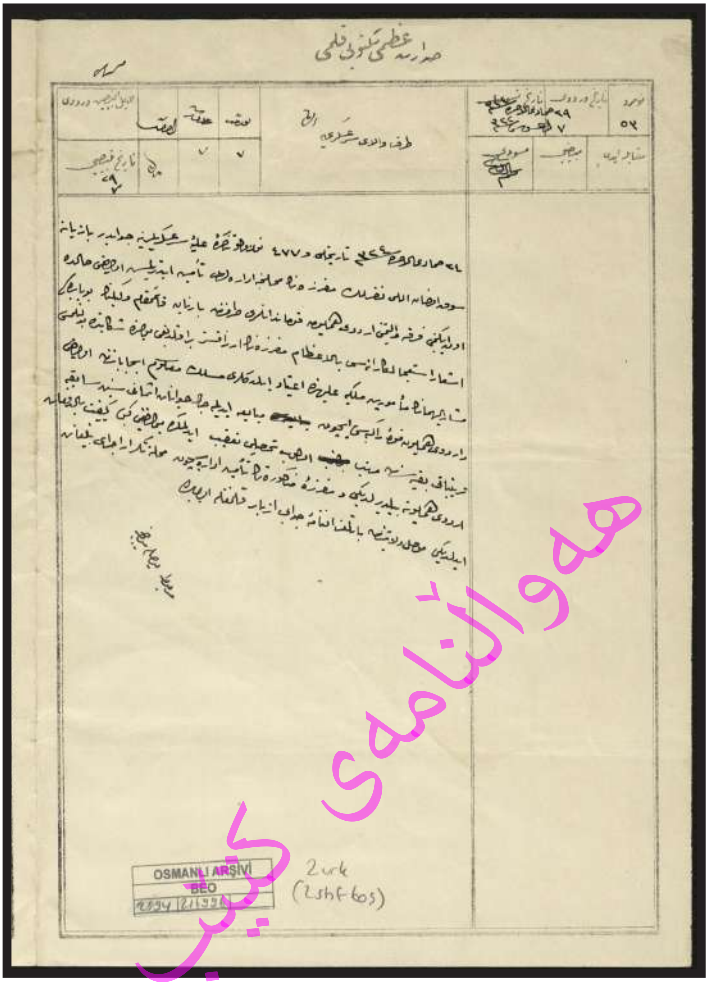

هەواڵنامەی کیپ

BEO.	002894.216996	29 جەمادی کۆتایی 1324

٢٩ جەمادی کۆتایی ١٣٢٤
٧ ئۆغستۆس ١٣٢٢
بۆ لایەنی والای سەر عەسکەر

نووسراوی مێژووی ٢٤ جەمادی کۆتایی ١٣٢٤ ژمارە ٤٧٧ وەڵامی سەر عەسکەر، ئەو مەفرەزە ٥٠ کەسەی کە بۆ بازیان رۆیشتوون، لە شوێنەکە بەڕێوەبردنیان رێکخراوە، بەڵام لەلایەن قوماندانەکانی فرقەی ١٢ و لەشکری شەشەمی هومایۆن ئاماژەی بە پەلە بۆ وەکیلی قائیمقامی بازیان نێردراوە، لەبەر ئەوەی ئەو مەفرەزەیەی بەبێ ئەرزاق بەجێ هێشتووە، سکاڵا تۆمار کراوە، ناوبراوان لە فەرمانبەرانی مولکیە کارەکەیان بە ئاسایی بینراوە و بۆ هێزی سوارەی لەشکری هومایۆن ئەو ئاژەڵانەی کە دەفرۆشرێت هەشت یەکی ساڵانی رابردوو رێکدەخرێت، ئەوەی ماوەتەوە رێکخراوە، بۆ دەست کەوتنی خەریکی چاودێری کردنن، چۆنیەتەکەشی بە شێوەی هەنگاو بە هەنگاو بە لەشکری هومایۆن راگەیەندراوە، هەروەها مەفرەزەی ناوبراو بۆ رێکخستنی بەڕێوەبردنەکەی دووبارە ئاگاداری بۆ شوێنی مەبەست نێردراوە، لە ویلایەتی موسڵ بە تەلەگرافنامە بۆ وەڵامەکەی نووسراو دەنووسرێتەوە.

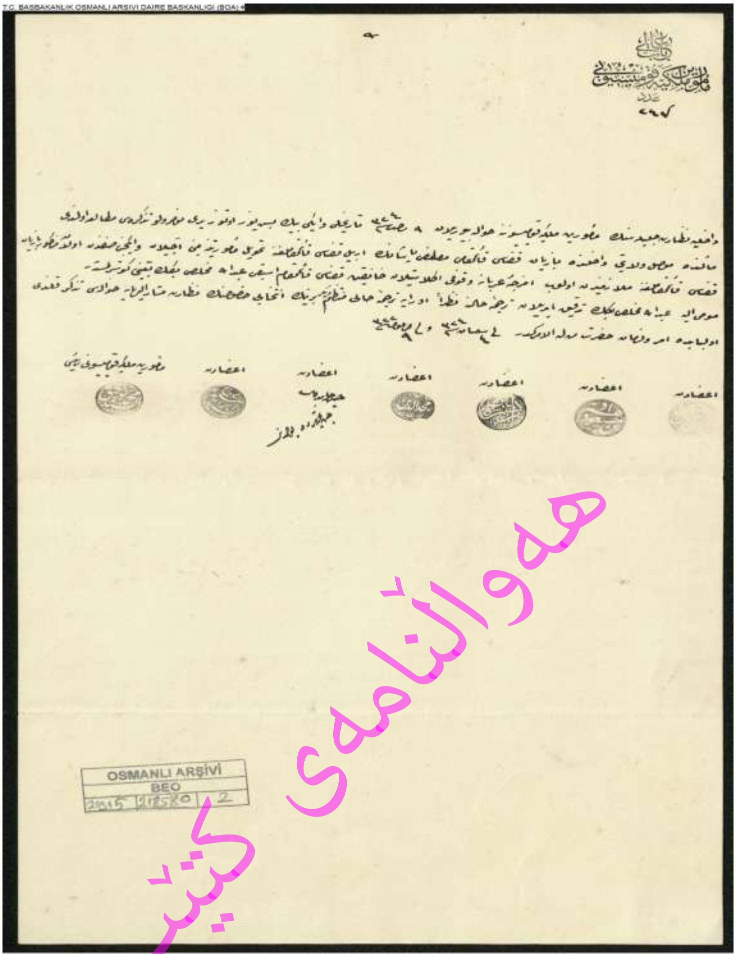

BEO.002915.218580.002

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	002915.218580	4 شەعبان 1324

بابی عالی
قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە
ژمارە ٢٤٧
نووسراوی ٩ ڕەجەب ١٣٢٤ ژمارە ٢٥٣٧ لە نەزارەتی ناوخۆی جەلیلە حەواڵەی قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە کراوە، نووسراوەکە خوێندرایەوە. لە ناو ویلایەتی موسڵ قائیمقامی قەزای بازیان مستەفا پاشا ئەرکەکەی بۆ قائیمقامیەتی قەزای هەولێر گوازراوەتەوە، ناوبراو لە چینی دووەم و لە مولازمەکانی قائیمقامیەتی قەزای بازیان بووە، دەرکەوتووە عەبدوڵڵا موخلیس بەگ قائیمقامی پێشووی خانەقینیش ئاماژە بە دامەزراندنی کراوە. بە تێروانین وەرگێڕاوی زانیاری عەبدوڵڵا موخلیس بەگ وەرگێڕاوەکە ڕێکخراوە، لە بارەی دامەزراندنی کەسێکی تر لە نەزارەتی ناوهاتوو نووسراو حەواڵە کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٤ شەعبان ١٣٢٤ و لە ٩ ئەیلوول ١٣٢٢.

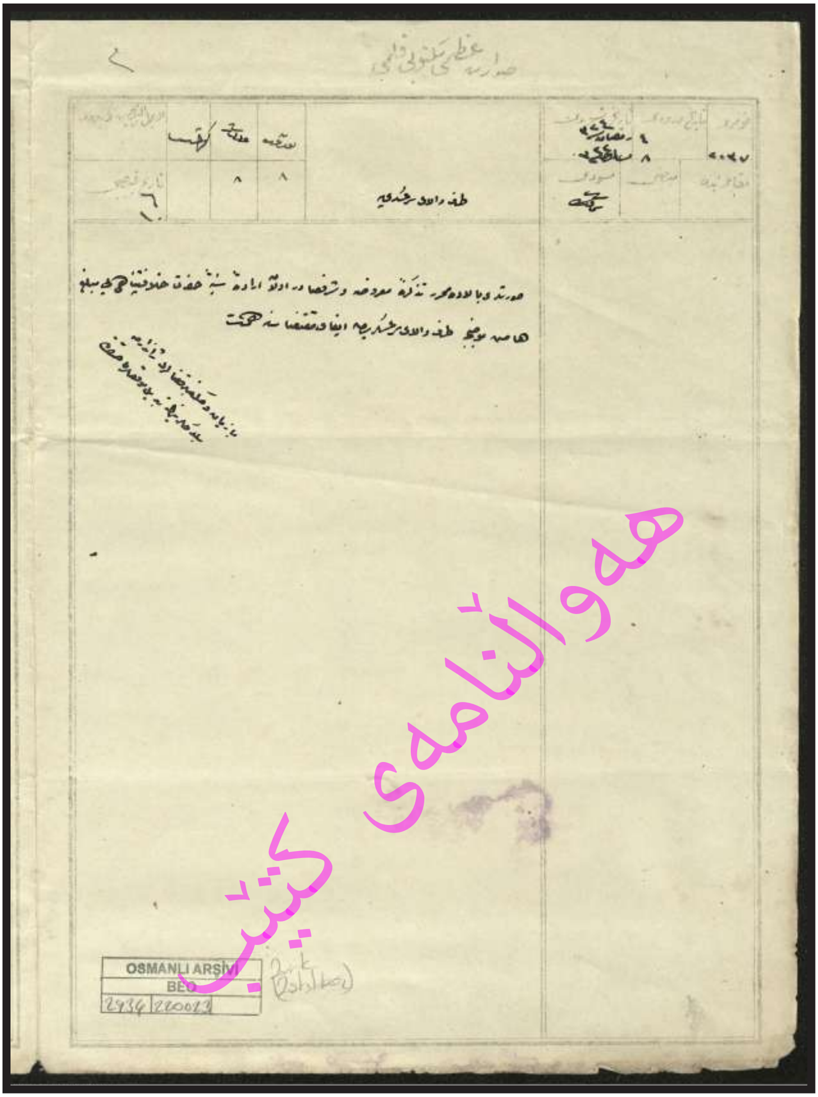

هەواڵنامەی کتێب

<table dir="rtl">
<tr><td>BEO.</td><td>002934.220023</td><td>4 ڕەمەزان 1324</td></tr>
<tr><td colspan="3">٤ ڕەمەزان ١٣٢٤
٨ تشرینی یەکەم ١٣٢٢
بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەر
وێنەی سەروو نووسراو ڕاگەیەندراوە، فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی بە گوێرەی پەراوێزەکەی نێردراوەتە لایەنی واڵای سەر عەسکەر تا هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی.

لە بارەی گۆرینەوەی شوێنی بلۆکەکانی ژاندارمەی قەزاکانی کەلعەنبەر و بازیان.</td></tr>
</table>

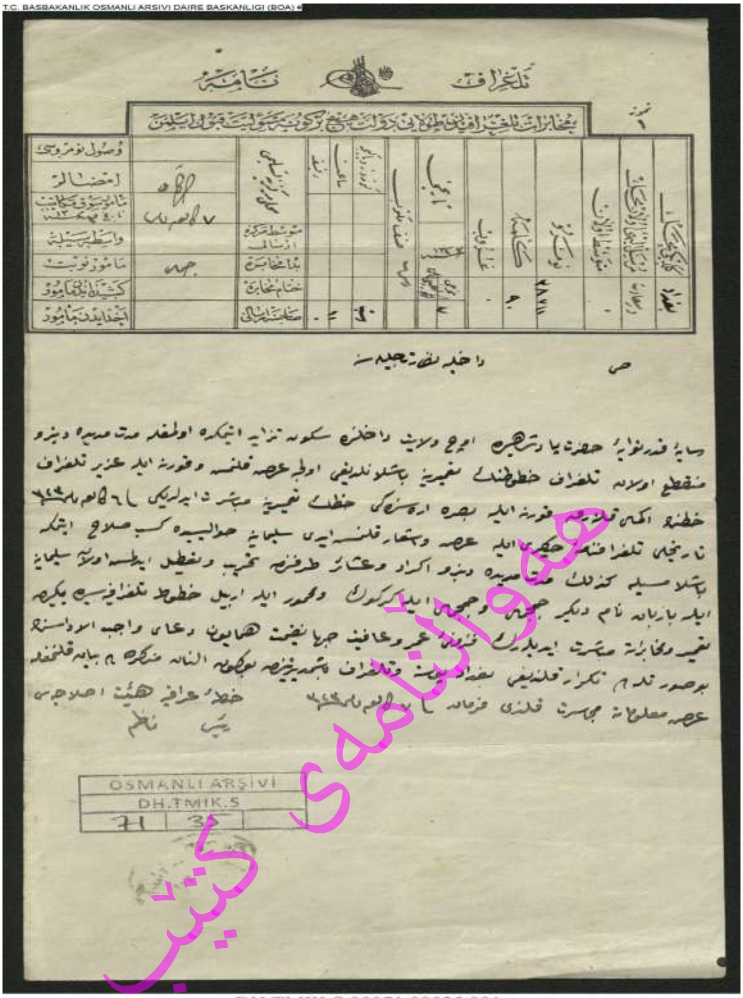

DH.TMIK.S.00071.00035.001

DH.TMIK.S.	00071.00035	17 زیلحیجه 1325

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لە ناو سێ ویلایەت بێ دەنگی زیادی کردووە و ماوەیەکی زۆرە هێڵی تەلەگراف پچڕاوە، نۆژەنکردنەوەی ئەو هێڵانە دەستی پێکردووە، لە مێژووی ٦ کانوونی دووەم ١٣٢٣ لەگەڵ تەلەگرافنامەی بەندە راگەیەندراوە و ئاماژەی پێکراوە، لە دەوروبەری سلێمانیە بە زەبری چەك دەستیان پێ کردووە، هەروەها ماوەیەکی زۆرە لەلایەن کوردەکان و هۆزەکانەوە وێران کردن و پچرانی هێڵی تەلەگرافی نێوان سلێمانیە و بازیان هەروەها لە نێوان چەمچەماڵ و کەرکوك لەگەڵ مەخمور و هەولێر ئەنجام دراوە، بۆیە دەست بە چاککردنەوەی هێڵەکان کراوە، بۆ ئەمەش پێویستە کەمتەرخەمی نەکرێت و پێویستە نزا بۆ هومایۆن بکرێت تەمەن درێژ و سەلامەت بێت، بەم شێوەیە دووبارە نزا کراوەتەوە، ئەو نووسراوەی کە لە باش مودیریەتی پۆستە و تەلەگرافی بەغداد وەرگیراوە، راگەیەندراوە بە راگەیاندنی زانیاریەکان بوێری کراوە، فەرمان، لە ٧ کانوونی دووەم ١٣٢٣.
نازم سەرۆکی چاککردنەوەی دەستەی هێڵی عیراق

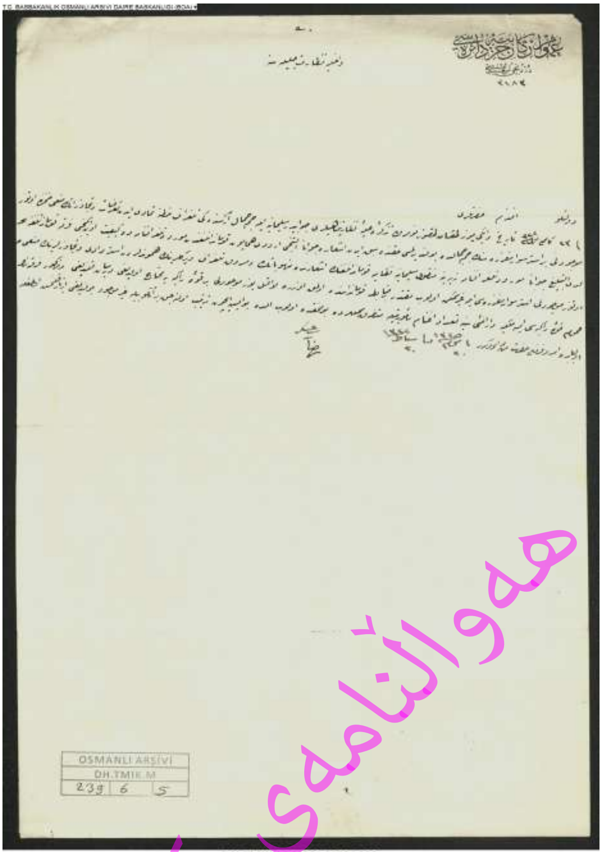

DH.TMIK.M.00239.00006.005

هەواڵنامەی کتێب

20 موحەررەم 1325	00239.00006	DH.TMIK.M.

فەرمانگەی ئەرکانی گشتی جەنگی
یەکەی چوارەم
٣١٨٣
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت

نـوسراوی مێـژووی ٢٣ کانوونـی یەکـەم ١٣٢٢ ژمارە ٢٩٩ وەڵامـی نەزارەتپەناهیـە، هێڵـی تەلەگرافـی نێوان سـلێمانیە و چەمچەمـاڵ ماوەیەکـی زۆرە تێکچـووە و بـۆ قەدەغەکردنـی وێران کردنیشـی مەفرەزەیەکی ٣٠ سـوارەی ئێسـتر لە چەمچەمـاڵ جێگیـر بکرێـت، بـۆ ئەم مەبەسـتەش وەڵامـی ئـەو راگەیەندراوەیە کە پێشـووتر رۆیشـتوە، تەلەگرافنامە لـە ژێـر قوماندانیەتـی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن هاتـووە و چۆنیەتـی کارەکـە بـە قوماندانیەتـی فرقـەی ١٢ راگەیەنـدراوە، لـە وەڵامـدا تەلەگرافنامـە هاتـووە، بـۆ رێگـری کـردن و قەدەغەکردنـی وێرانکردنـی تەلەگرافـەکان و راگرتنـی سـنووربەزاندنی هەمەوەنـدەکان و دەسـتگیرکردنیان، بـەو مەفرەزەیـە ناکرێـت کـە لـە ٣٠ تاکـەی سـوارەی ئێسـتر پێکهاتـوون، ئەگـەر بکرێـت لـە ژێـر قوماندانیەتـی یـەك ئەفسـەر لـە هێزێکـی ١٠٠ کەسـی کەمـتر نەبێـت، ئـەو فرقـە باسـکراوەش ئەگـەر هێـزی سـوارە بێـت ئـەوا لـە شـوێنە جیاجیـاکان بـە ئەرکـی زەوی خاوەندارێتـی و مەروماڵاتـەوە خزمـەت دەکـەن، بۆیـە نـووسراو کـراوە و نووسراوەتـەوە بـۆ ئـەم کارە یـەك ئەسـپ سـوار لـە ژێـر دەسـتدا نییـە تاوەکـو رێکبخرێـن، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٢٠ موحـەررەم ١٣٢٥ و ٢٠ شـوبات ١٣٢٢.

رزا سەر عەسکەر

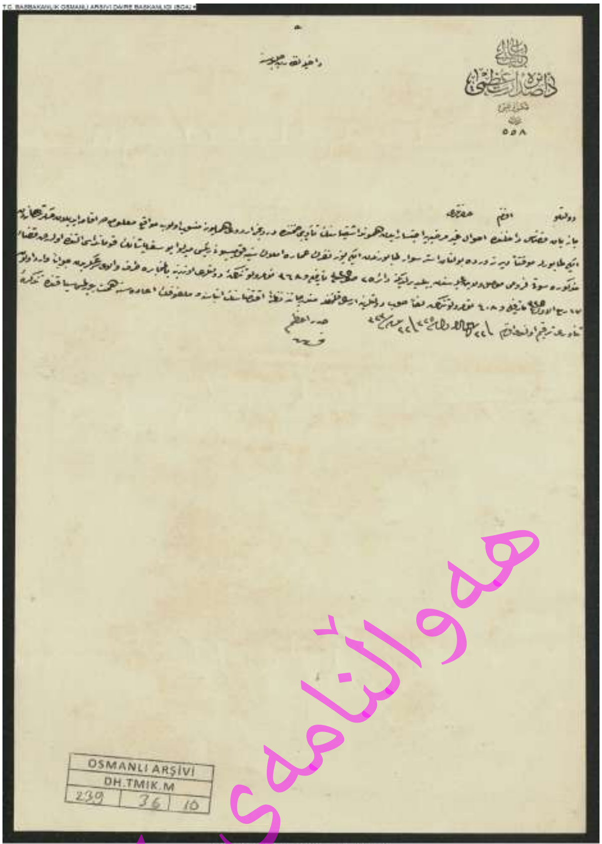

DH.TMIK.M.00239.00036.010

هەواڵنامەی کتێب

22 ڕەبیعی یەکەم 1325	00239.00036	DH.TMIK.M.

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەتی پایەبەرز
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٥٥٨
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی ئەفەندم

لە ناو قەزای بازیان بوێریان کردووە کاری نەشیاو ئەنجام بدەن، بۆ تەمبێ کردنی چەتەکانی هەمەوەند لەشکری چوارەمی هومایۆن ئەرکی پێ سپێردراوە و لە شوێنە دیاری کراوەکاندا لەو سەربازە شاهانەی کە جێگیر کراون، لەگەڵ دوو تابور بە شێوەیەکی کاتی لە تابوری ئێستر سوارەی دیرەزور ٢٠٠ نەفەر خراوەتە ژێر دەسەڵاتی قوماندانیەتی میری لیوا یوسف پاشای سەرۆکی قۆمیسیۆنی ئەملاکی سەنیەی عەمارە، لە ناردنی بۆ قەزای ناوهاتوو لە ویلایەتی موسڵ هەواڵ دراوە، لەسەر نووسراوی ٢ سەفەر ١٣٢٥ ژمارە ٣٦٨ بە گفتوگۆ لە مێژووی ١٧ ڕەبیعی یەکەم ١٣٢٥ ژمارە ٤٠٨ وەڵام لە سەر عەسکەری والا هاتووە، هاوپێچ بۆ دەوڵەت نێردراوە، بە سەیر کردنی نووسراوەکان داواکراوە هیممەت بکرێت لە جێبەجێ کردنی، لە ٢٢ ڕەبیعی یەکەم ١٣٢٥ و ٢٢ نیسان ١٣٢٣.

سەدری ئەعزەم

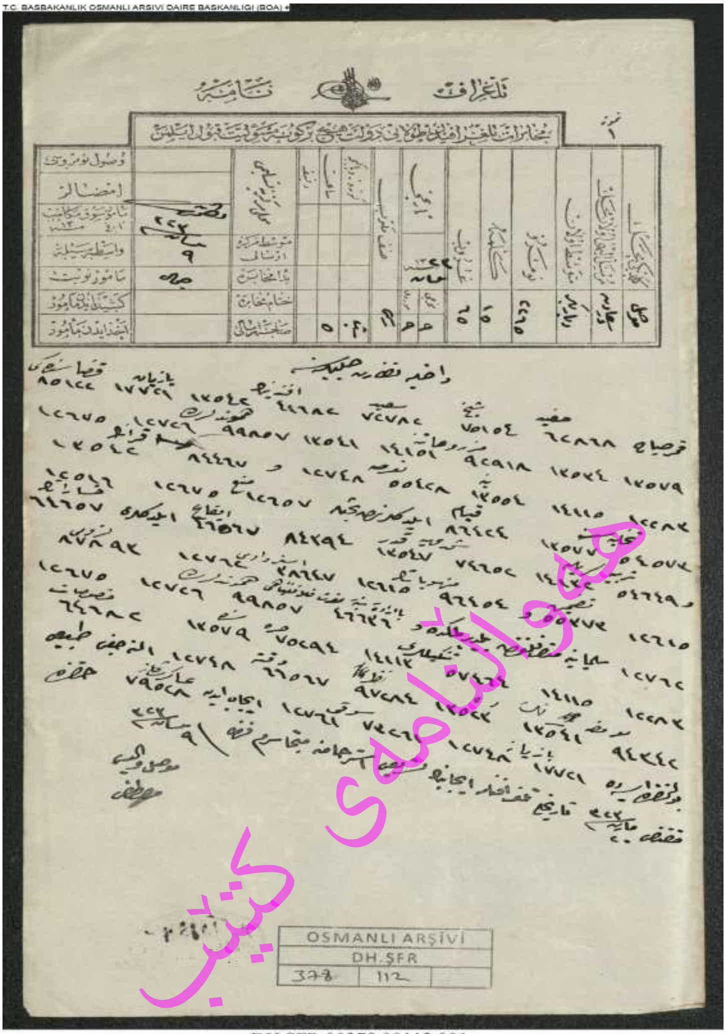

DH.ŞFR.00378.00112.001

DH.ŞFR.	00378.00112	9 ڕەبیعی یەکەم 1325

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە

لـە قـەزای بازیان زەوی کشـتوکاڵی حەفید شـێخ سـەعید ئەفەندی تووشـی پەلامـاری هەمەوەندەکان بـووە، ئەوانیش وازیـان لـە گوندەکانیـان هێنـاوە، بـۆ ڕێگەگرتـن و تەمبـێ کردنیـان تـا ئێسـتا ئـەو زەرەروزیانانـەی کـە کردوویانـە بـۆ دابیـن کـردن و گەڕانـەوەی ئـەو تاڵانکراوانـەی کـە بـردراوە، لەلایـەن موتەسـەرفیەتی سـلێمانیە ڕاگەیەنـدراوە هەروەهـا بـە فەرمانـی پاشـای جەنابـی خەلافەتپەناهـی لـە کاتـی دوورخسـتنەو و گواسـتنەوەی هەمەوەنـدەکان بـە تێروانیـن لـە تایبەتمەندییەکانـی ڕاگەیەنـدراوەکان بـە وردیـەوە ئەنجـام دەدرێـت، جگـە لەمـە پێویسـت بـکات سـەربازی شـاهانە ڕەوانـی بازیـان دەکرێـت ئەمـەش لـە تەلەگرافنامـەی ٢٠ مـارت ١٣٢٣ ڕاگەیەنـدراوە، فەرمـان، ٩ نیسـان ١٣٢٣.

مستەفا والی موسڵ

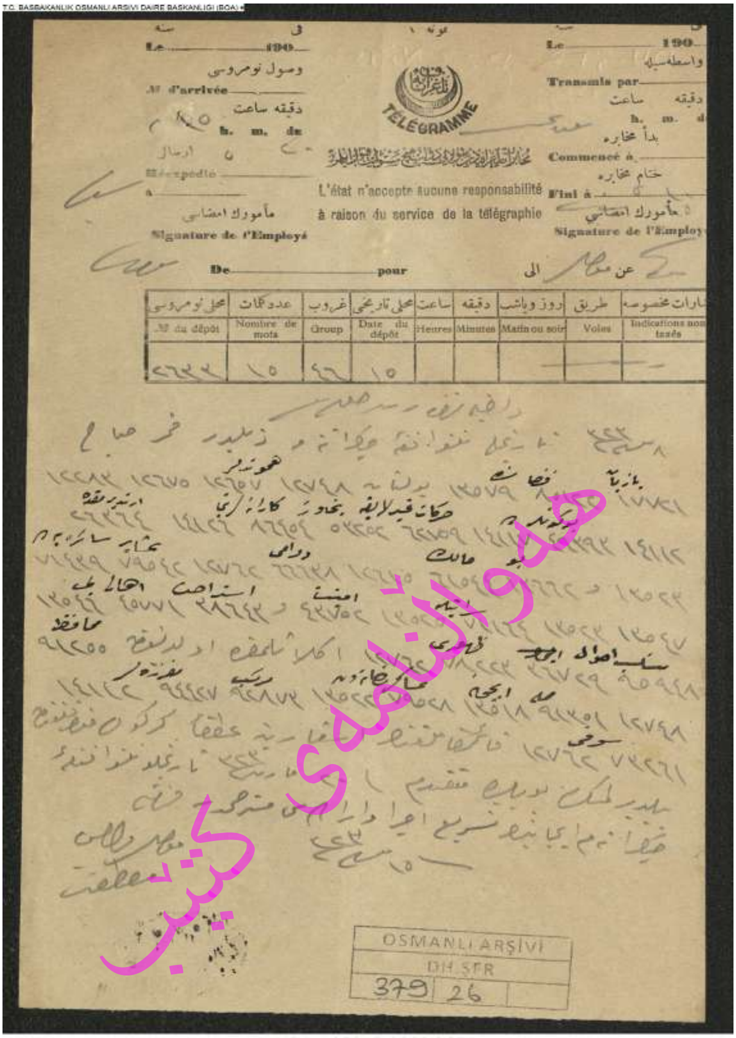
T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

TÉLÉGRAMME

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

OSMANLI ARŞİVİ
DH.ŞFR
379 26

DH.ŞFR.00379.00026.001

15 ڕەبیعی یەکەم 1325	00379.00026	DH.ŞFR.

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە

هاوپێچـی تەلەگرافـی بەندەمانـە لـە مێـژووی ٨ نیسـان ١٣٢٣، لـە هۆزەکانـی بازیـان لەوانـە هەمەوەنـدەکان لـەم ڕۆژانـە دەسـتیان بـە چالاکـی و جموجۆڵـی نەشـیاویان کردۆتـەوە، بـۆ زیادکردنـی مـەرام و ئـەم بارودۆخـە، بـۆ سـەقامگیری و بەرقەراربوونـی ئاسـایش و ئاسـوودە بوونـی دانیشـتووان مەفـرەزەکان لـە سـەربازی شـاهانە ڕێـك بخرێـت و بنێردرێـن، بـە ئامـاژەی قائیمقامیـەت، بـە موتەسـەرفیەتی کەرکـووك ڕاگەیەنـدراوە، لـەم بارەیـەوە تەلەگرافنامـەی مێـژووی ٢٠ مـارت ١٣٢٣ بەپەلـە جێبەجـێ بکرێـت، فەرمـان.

١٥ نیسان ١٣٢٣

مستەفا والی موسڵ

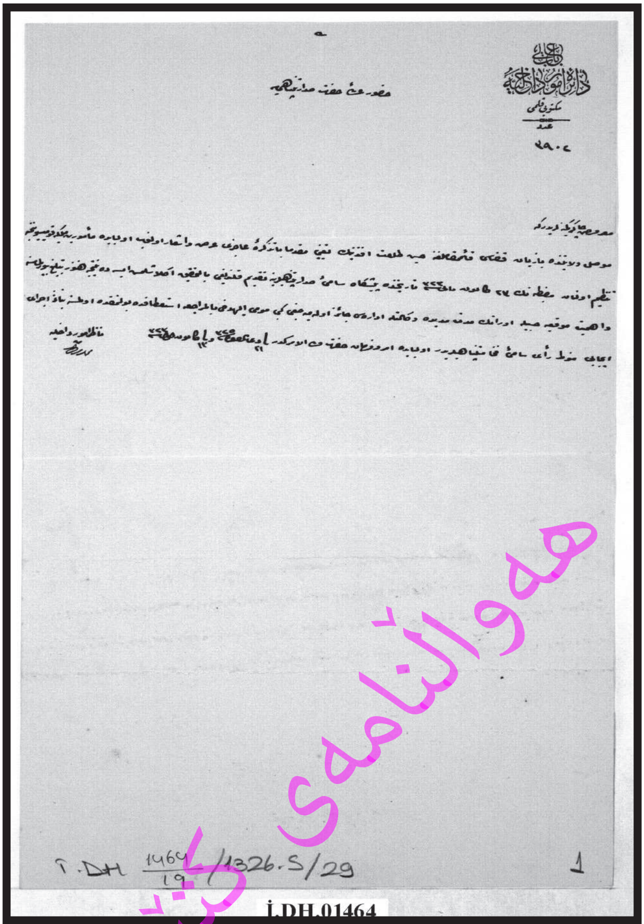
İ.DH.01464

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	01464.000019	21 زیلقەعدە 1325

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٣٩٠٢
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەیە

لە ویلایەتی موسڵ بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان حوسێن ئەفەندی دادەمەزرێت، پێشەکی بە نووسراو راگەیەندراوە و ئاماژەی پێکراوە، لە قۆمیسیۆنی فەرمانبەرانی مولکیە بریارنامە لە مێژووی ٢٣ کانوونی دووەم ١٣٢٣ ڕێکخراوە و پێشکەشی پێشەوا سەدارەتپەناهی کراوە، ئەگەرچی بە لێکۆڵینەوە دەرکەوتووە، بەڵام هێشتا ئەنجامەکەی دەرنەچووە، هەروەها لەبەر گرنگی شوێنەکەی گونجاو نییە بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ بە وەکالەت ئەوێ بەڕێوە ببات، بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانی سەرووە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢١ زیلقەعدە ١٣٢٥ و لە ١٣ کانوونی یەکەم ١٣٢٣.

نازری کاروباری ناوەخۆ

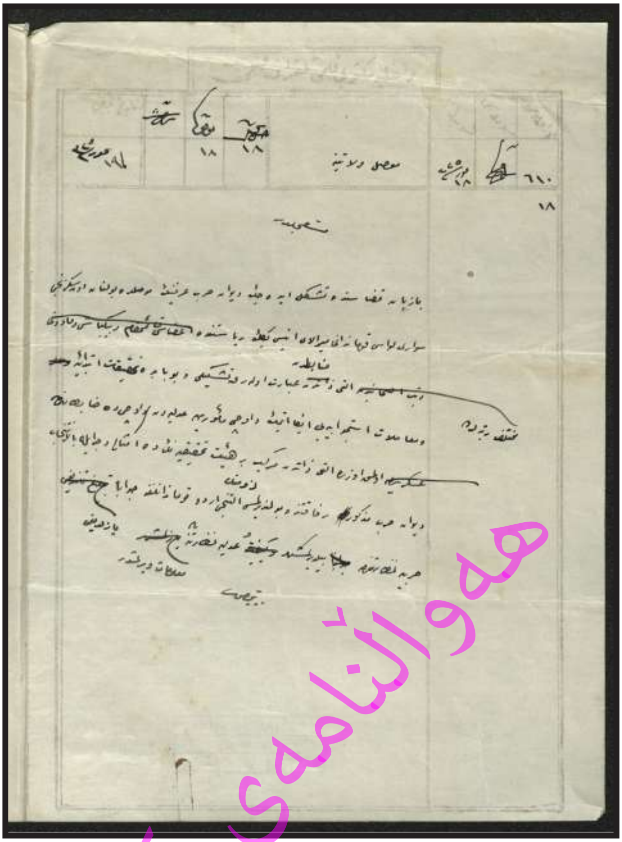

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02888.00086	19 تەمموز 1325

- بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لـە ١٣ تەممـوز ١٣٢٥ موتەسـەرفی کەرکـووك و قوماندانـی هێـزی چاودێـری مەزهـەر بـەگ ئەرکـی موتەسـەرفیەتی داوەتـە فرقـەی رەدیفـی وەکیلـی قوماندن زەکـی پاشـا و ئـەو هێـزەی ماوەتـەوە لەگـەڵ خـۆی بـۆ مەرکـەزی قەزای بازیانـی بـردووە، هەروەهـا هێـزی گشـتی لـە کەرکـووك جولـەی کـردووە بـۆ چەمچەمـاڵ بەرێکەوتـووە، لـە بـارەی ئەندامەکانـی دیوانـی عورفـی لـە ٤ تەممـوز ١٣٢٥ لـە وەڵامـی تەلەگرافنامـەی بەنـدە بـە تـکاوە فەرمانـی داوە، لـە ١٨ تەممـوز ١٣٢٥.

رەشید والی موسڵ

- ١٩ تەمموز ١٣٢٥
بۆ ویلایەتی موسڵ
بەپەلەیە
ئـەو دیوانـی عورفـی جەنگییـەی کـە لـە قـەزای بازیـان دادەمەزرێـت، لـە موسـڵ بـە سـەرۆکایەتی قوماندانـی لیوای هـەژدەی سـوارە، میـری ئـالا ئەنیـس بـەگ، بـە شـەش ئەفسـەر لـە پلـەی جیـاواز دیوانەکـەی رێکخسـتووە، لـەم بارەیـەوە لێکۆڵینـەوەی سـەرەتایی و مامەڵـەی لێپرسـینەوە جێبەجـێ کـراوە، هەروەهـا بـە پێویسـت زانـراوە بـە هەڵبـژاردن دەسـتەی لێکۆڵینـەوە رێـك بخرێـت کـە سـێیان لـە فەرمانبەرانـی دادوەری و سـێیان لـە ئەفسـەر بێـت و بـە هاوەڵـی دیوانـی جەنگـی باسـکراودا ئامـادە دەبێـت، لـە وەڵامدانـەوەی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن نـووسراو بـۆ نەزارەتـی جەنگـی و نەزارەتـی دادوەری نـوسراوە و زانیـاری دراوە.

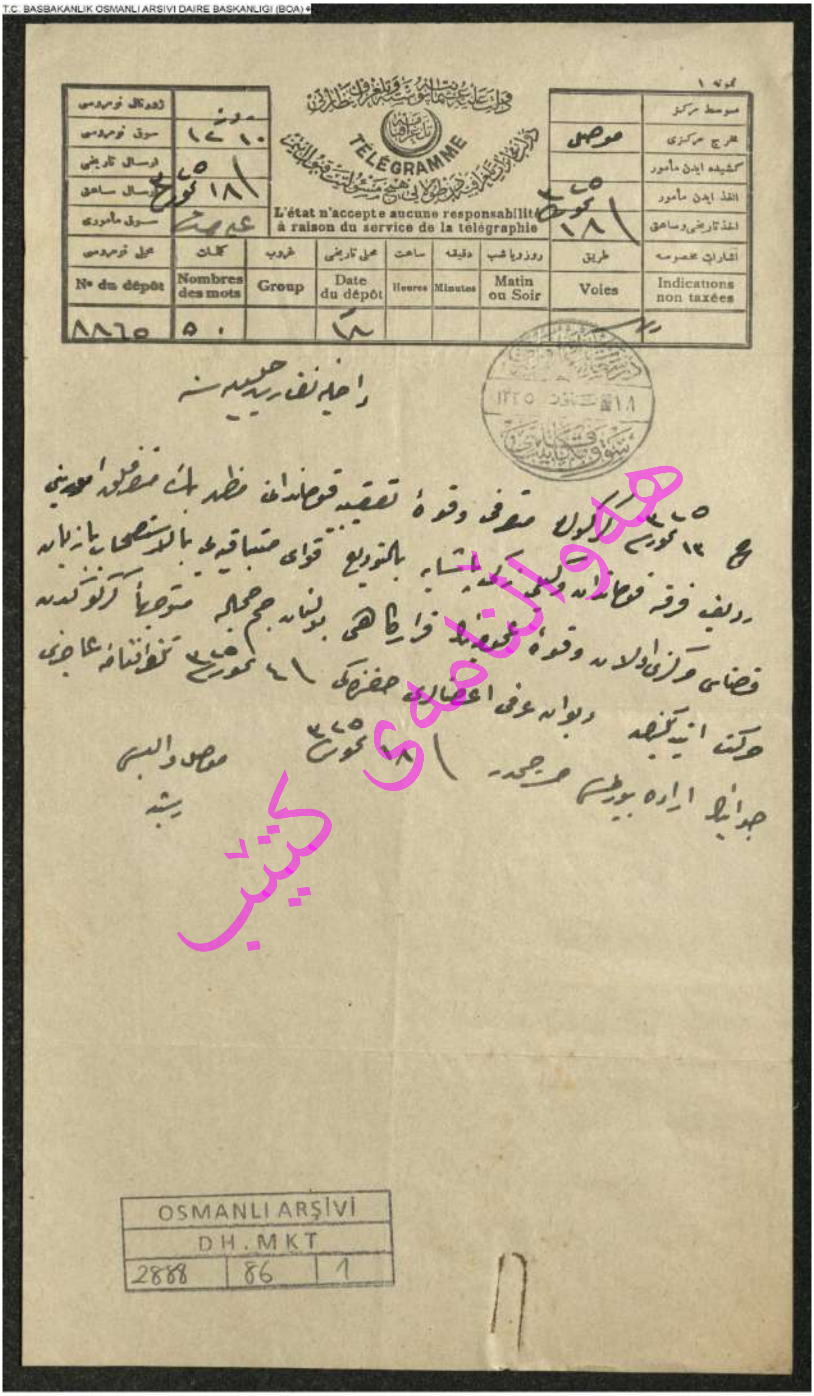

DH.MKT.02888.00086.001

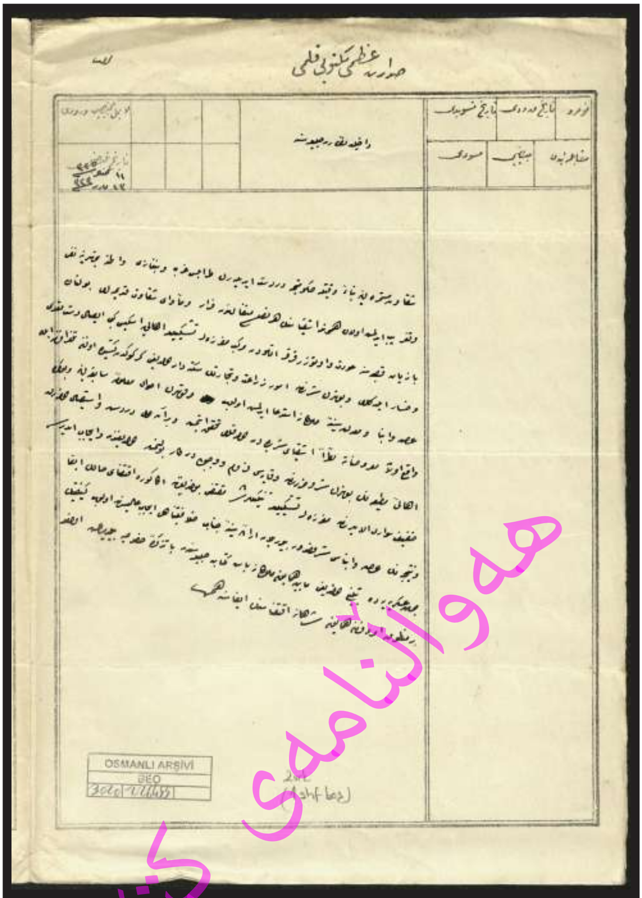

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	003020.226455	11 سەفەر 1325

١١ سەفەر ١٣٢٥
١٣ مارت ١٣٢٣
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لەسـەر بـەردەوام بوونـی کاری چەتەگەریان، لـە کاتـی خـۆی دەسـتگیرکراون و بـۆ رۆژئـاوای تەرابلـوس و بەنغـازی و ئەدەنـە دوور خراونەتـەوە، دواتـر چەتەکانـی هەمەوەنـد بەهـەر شـێوەیەك بێـت هەڵاتـوون و گەراونەتـەوە قەسـەبەی بازیـان ئـەو شـوێنە کۆنـەی کـە کاری چەتەیـان تێدا ئەنجـام دەدا، مەفـرەزەی جیـا جیـا لـە ٣٠ تـا ٤٠ ئەسـپ سـواریان پێـك هێنـاوە وەکـو جـاران دەسـتیان بـە پەلاماردانـی خەڵـك و زیـان گەیانـدن کـردووە، هەروەهـا لەبـەر خراپـەکاری ئەوانـە کشـتوکاڵ و کاری بازرگانـی تووشـی وەسـتان هاتـووە، ئـەو تەلەگرافنامەیـەی کـە لـە کەرکـوك دەرچـووە لەگـەڵ راگەیانـدن و ئامـاژە پێکـردن داوا لـە سـەروو کراوە، لەسـەر زانیـاری پێشـووی بارودۆخی ئەوانـە ئەمجـارە بـە تێروانیـن لـە رووداوەکان لێکۆڵینـەوە لـە توندوتیـژی چەتـەکان کـراوە، هەرچـی زووە دەسـتگیر بکرێـن و توندوتیـژی و پەلامـار و زیانـی ئەوانـە لـە خەڵکـی ملکەچبـوو دوور بخرێتەوە، پێویسـتە بپارێزرێـن، ئەگەر پێویسـتیش بـکات مەفـرەزە لـە ئـاڵای سـوارە پێـك بهێنرێـت و کار بکـەن بـۆ دوورخسـتنەوەی ئەوانـە، فەرمانـی پاشـای جەنابـی خەلافەتپەناهـی فەرموویەتـی بـە گوێـرەی ئـەو کارە هەرچـی زووە ئەنجامەکـەی رابگەیەندرێـت، چۆنیەتیشـی بـە لایەنـی سـەربازی راگەیەنـدراوە، لـە نێوان بـاش کیتابەتـی جەلیلەی هومایۆنـی ملوکانە بە نـووسراو راگەیەنـدراوە، بـە نووسراوێکـی ئەمـر و فەرمانـی هومایـۆن هیممـەت بکرێـت بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکان.

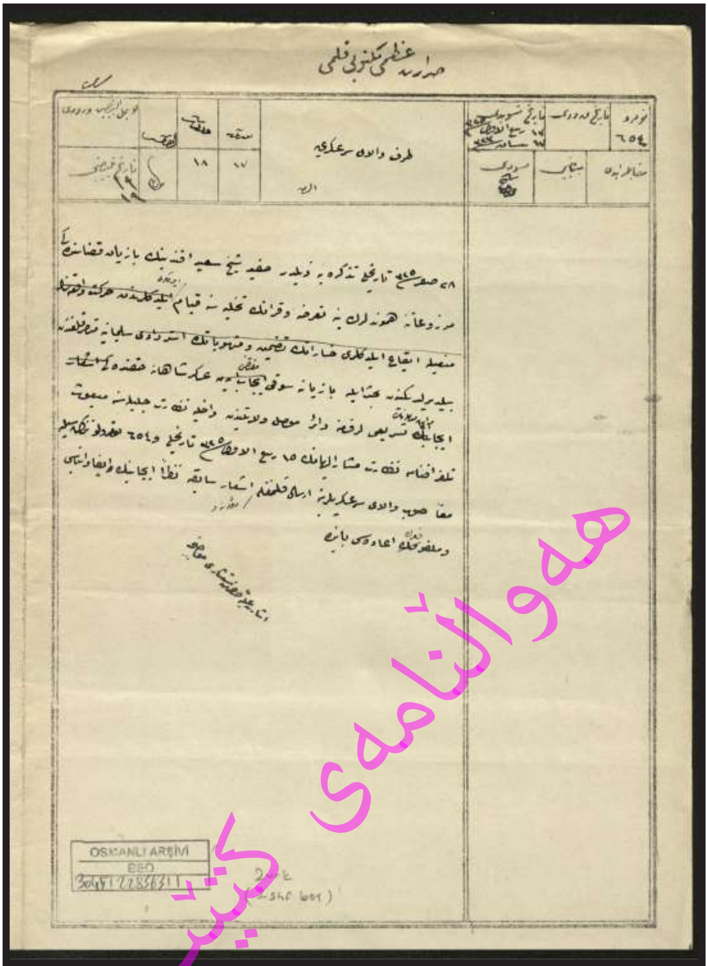

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	003045.228363	17 رەبیعی یەکەم 1325

- ١٧ رەبیعی یەکەم ١٣٢٥
١٧ نیسان ١٣٢٣
بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەر
هاوپێچی نووسراوی ٢٨ سەفەر ١٣٢٥، حەفید شێخ سەعید ئەفەندی ئەو زەوی کشتوکاڵەی لە قەزای بازیان هەیەتی، دووبارە تووشی پەلاماری هەمەوەندەکان بووە و ناچار بوونە واز لە گوندەکانیان بهێنن، ئەمەش لە موتەسەرفیەتی سلێمانیە دوای راگەیاندنی، لە ویلایەتی موسڵ تەلەگرافنامە بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە نێردراوە تاوەکو بە پەلە سەربازی شاهانە رەوانەی بازیان بکرێت، لەگەڵ مێژووی ١٥ رەبیعی یەکەم ١٣٢٥ ژمارە ٦٥٤ نەزارەتی ناهاتوو لەگەڵ تەلەگرافنامەکە هاوپێچ بۆ واڵای سەر عەسکەر نێردراوە، بە تێروانین لە ئاماژەی پێشوو جێبەجێ بکرێت و رابگەیەندرێت.

- لەسەر نووسراوی یەکەم لە مێژووی ٢٨ سەفەر ١٣٢٥ نوسراوی سەدری ئەعزەم بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەر نووسراوەتەوە، هێشتا وەڵامەکەی نەهاتووە.

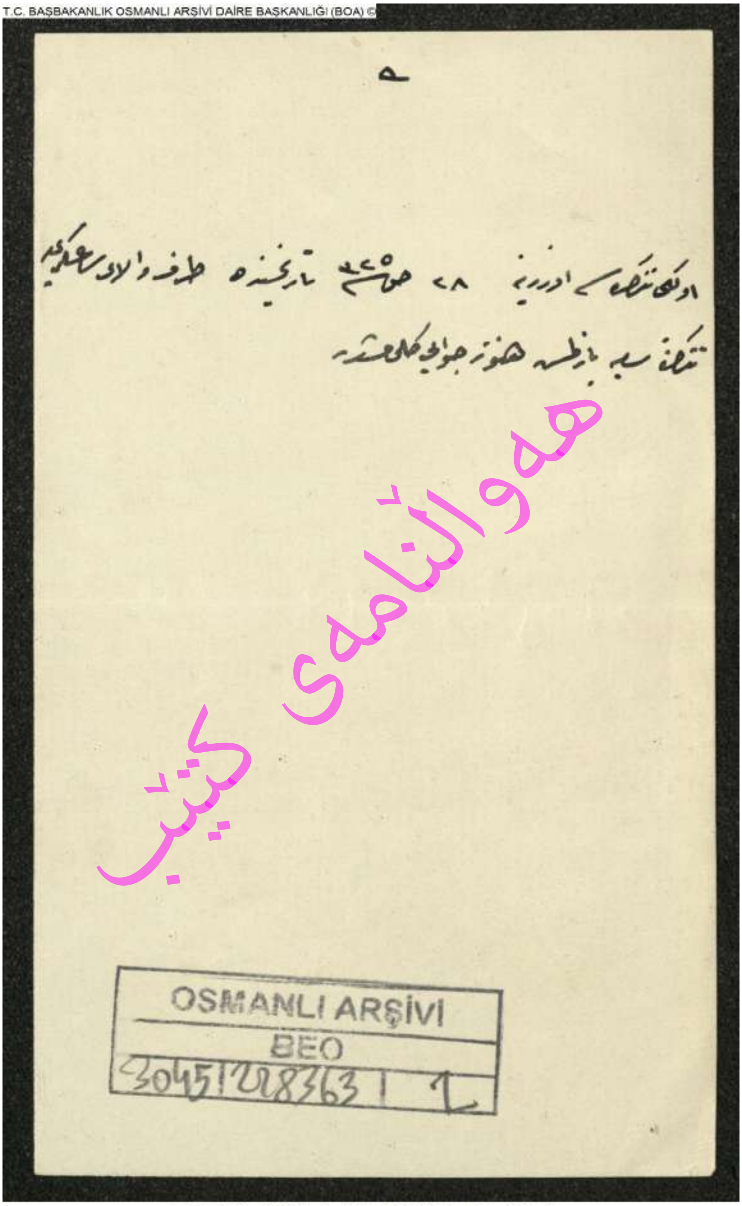

هەواڵنامەی کتێب

BEO.003045.228363.002

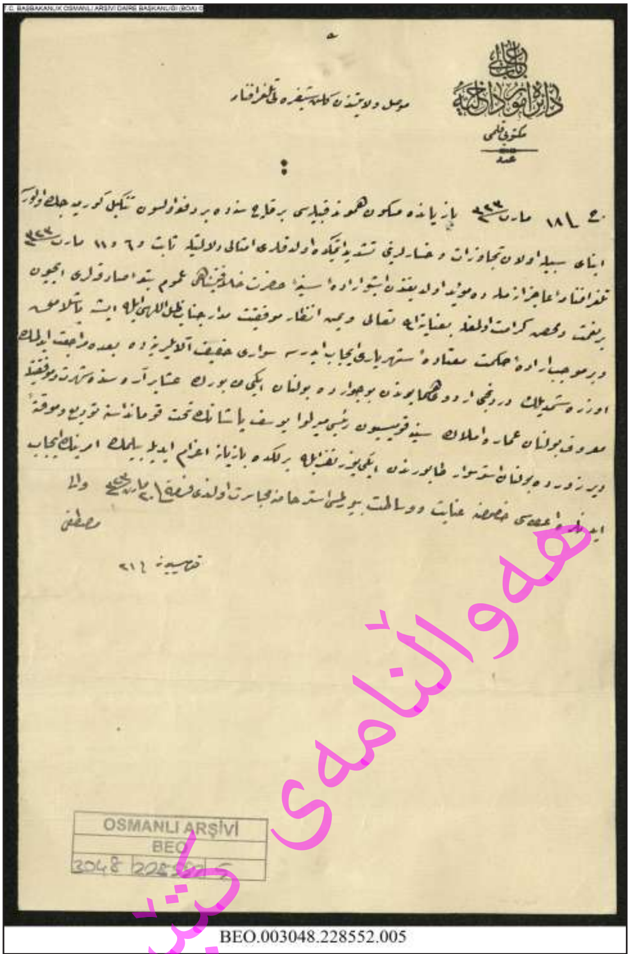

BEO.	003048.228552	18 سەفەر 1325

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ئەو تەلەگرافنامەیەی بە شیفرەیە کە لە ویلایەتی موسڵ هاتووە
لە ١٨ مارت ١٣٢٣ لە بازیان هۆزی هەمەوەند نیشتەجێیە، لە ماوەی چەند ساڵێکدا ئەگەر بۆ یەك جاریش بێت دوورنەخرێنەوە، ئەو سنووربەزاندنانە و زیانانەی کە لە خەڵکی بێ دەسەڵات دراوە، بە توندی ئیدانە کراوە و پەسەند کراوە بە نموونە، لە تەلەگرافنامەی بەندەمان ٦ و ١١ مارتی ١٣٢٣ پشتگیری کراوە، فەرمانی پاشای جەنابی پاشا بۆ ئەو کەسانەی کە دڵسۆزی دەوڵەتن پێویستیان بە چاودێری و پاراستنە، ئەگەر بە پێویست بزانرێت دوای پێداچوونە بە سوارەی ئالایەکان، ئەوا ئێستا لە لەشکری چوارەمی همایۆن لەم ناوەیە دوو تابور بە قوماندانیەتی میری لیوا یوسف پاشا سەرۆکی قۆمیسیۆنی خاوەنداریەتی سەنیەی عەمارە بدرێت، لە دیرەزوریش ئەو تابورەی لە سوارەی ئێستر بوونی هەیە بە ٢٠٠ نەفەر، بە یەکەوە بۆ بازیان بروات، فەرمانی ئەمەش بدرێتە ئەوانەی بەرپرسن، فەرمان، لە ٢٠ مارت ١٣٢٣.
مستەفا والی

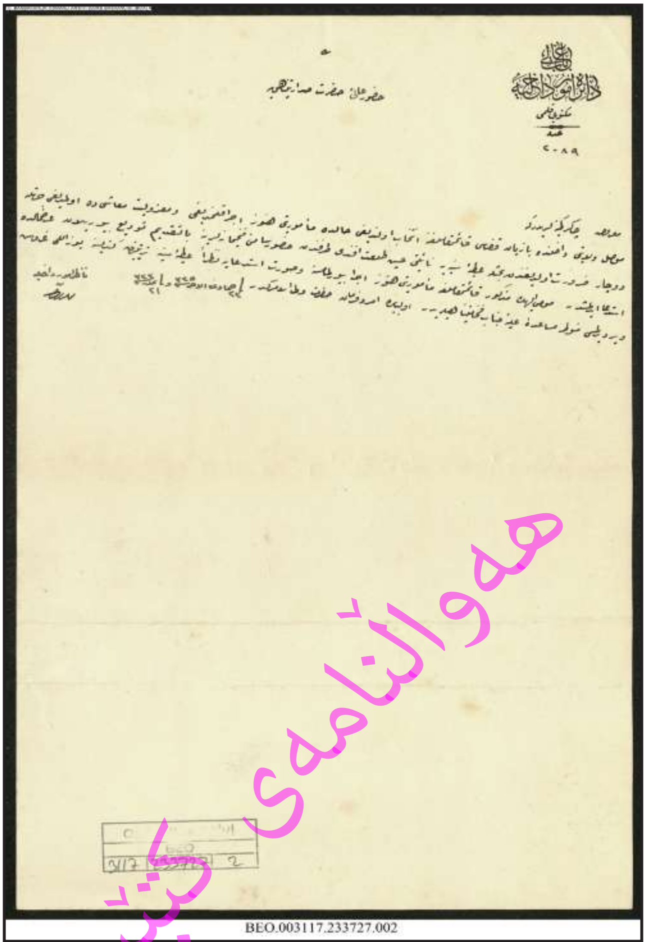
BEO.003117.233727.002

BEO.	003117.233727	23 جەمادی کۆتایی 1325

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
٢٠٨٩
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەتانە
لە ناو ویلایەتی موسڵ بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان هەڵبژێردراوە، بەڵام هێشتا فەرمانی دەست بەکاربوونی بۆ دەرنەچووە و مووچەی دابرانیشی نییە، دووچاری تەنگانە بووە، بۆیە لەلایەن حوسێن تەڵعەت ئەفەندی داواکاری پێشکەشی جەنابی پاشا کردووە، لەبەر ئەوەی تا ئێستا فەرمانی دەست بە کار بوونی بۆ دەرنەچووە، هەروەها بە تێروانین لە داواکاریەکە لە رێگەی پاشاوە بۆ ناوبراو ١٥٠ قوروش بە هاوکاری جەنابی خەلافەتپەناهی ببرێتەوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، ٢٣ جەمادی کۆتایی ١٣٢٥ و ٢١ تەمموز ١٣٢٣.

نازری کاروباری ناوەخۆ

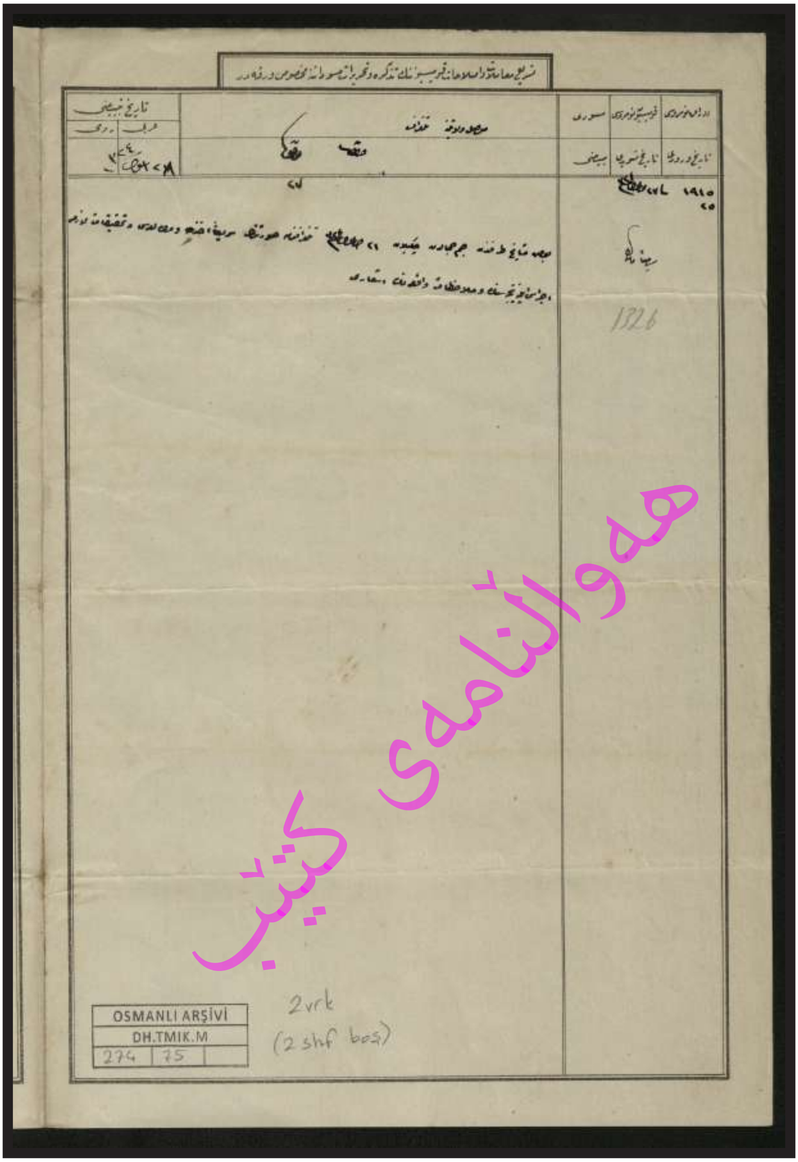

<table>
<tr><td>DH.TMIK.M.</td><td>00274.00075</td><td>15 رەمەزان 1326</td></tr>
<tr><td colspan="3">٢٨ ئەیلوول ١٣٢٤
تەلەگراف بۆ ویلایەتی موسڵ
لەلایـەن هەندێـك شـێخەکانی چەمچەمـاڵ لـە ٢١ ئەیلـوول ١٣٢٤ تەلەگـراف دەرچـووە، وێنەیەکـی بەپەلـە بـردراوە چونکـە پێویسـتی بـە لێکۆڵینـەوە و خوێندنـەوە بـووە، تـا جێبەجـێ بکرێت، لەگـەڵ جێبەجـێ کردنـی ئەنجامەکەی و تێبینیەکانـی ئامـاژەی پـێ بکرێت.</td></tr>
</table>

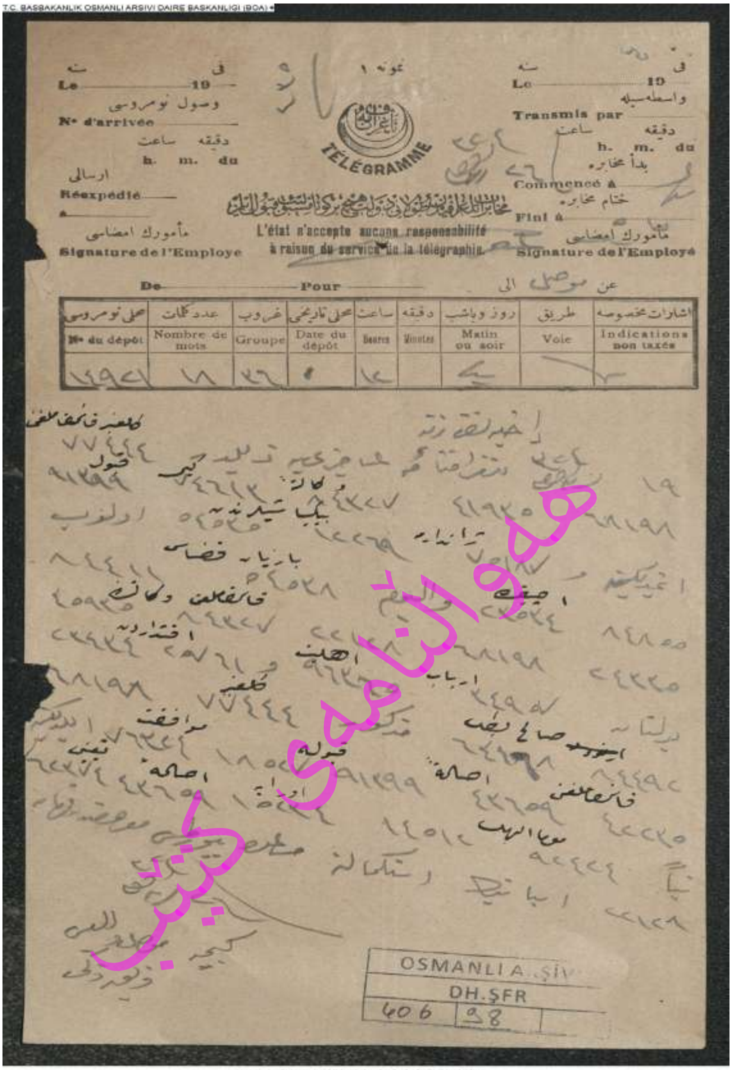

DH.ŞFR.00406.00098.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.ŞFR.</td><td>00406.00098</td><td>10 رەجەب 1326</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆ
مێژووی ١٩ تشرینی یەکەم ١٣٢٤ هاوپێچی تەلەگرافنامەیە، قائیمقامیەتی کەلعەنبەری بە وەکالەت قەبوڵی نەکردووە، خۆی لە بیمباشی ژاندارمەیە، ئەمڕۆ بە وەکالەت لە قائیمقامیەتی قەزای بازیانە، خاوەن توانا و هێزە، ساڵح بەگ لە قائیمقامیەتی کەلعەنبەر ڕەزامەندی بفەرمووێت، ناوبراو بۆ ئەوێ دەنێردرێت و دادەمەزرێت، بۆ تەواو کردنی هۆکارەکان داوای هاوکاری کردووە، فەرمان.
٢٦ تەمموز ١٣٢٤
فەریق زەکی والی موسڵ</td></tr>
</table>

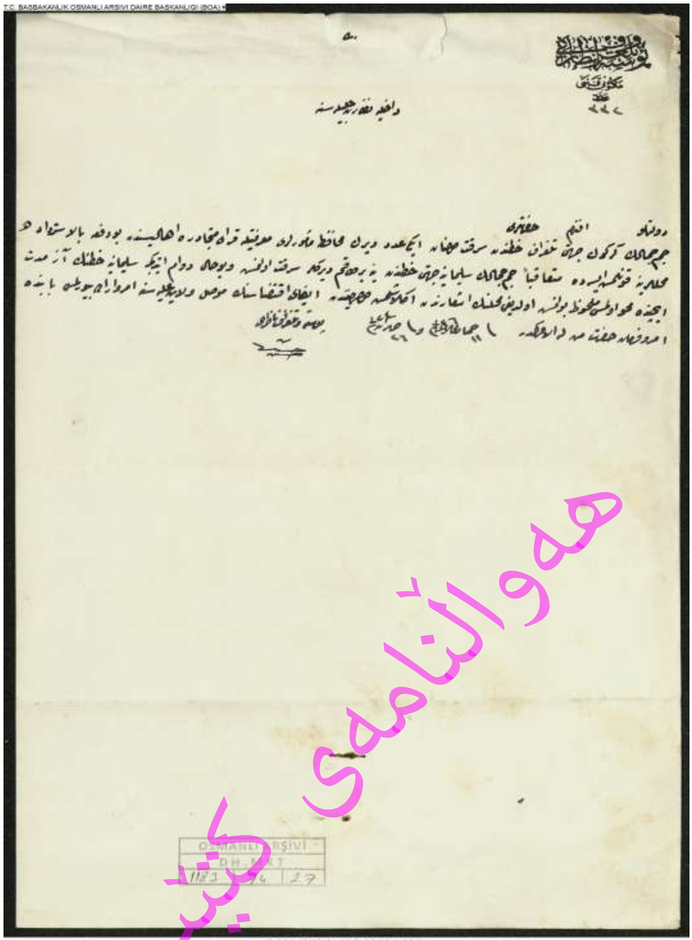

DH.MKT.01183.00074.027

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	01183.00074	11 جەمادی کۆتایی 1326
نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف قەڵەمی نووسین ژمارە ٣٣٢ بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە بۆ جەنابی ئەفەندم لـە چەمچەمـاڵ لایەنـی کەرکـوك هێڵـی تەلەگرافـی دزراوە، بـە زانیـاری فەرمانبەرانـی پاراسـتنی هـەردوو لا، لـە خەڵکـی گوندەکانـی دەوروبـەر وەرگیراوەتـەوە و لـە شـوێن خـۆی دانراوەتـەوە، بـەڵام دیسـان لە چەمچەمـاڵ لایەنی سـلێمانیە تاقمێـك دزراون، ئـەم حاڵـە بـەردەوام بێـت، دەرکەوتـووە هێڵـی سـلێمانی لـە ماوەیەکـی کورتـدا لەناوچووە و وێـران بـووە، ئەمـەش لـە شـوێن خـۆی بـە گوێـرەی ئاماژەکانـەوە دەرکەوتـووە، بـۆ جێبەجێ کردنـی ئەمـر و فەرمان لـە ویلایەتـی موسـڵ دەرچـووە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ١١ جەمـادی کۆتایـی ١٣٢٦ و لـە ٢٦ حوزەیـران ١٣٢٤. نازری پۆستە و تەلەگراف		

DH.MKT.	02647.00071	20 شەوال 1326

- بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
شیفرەی ئەو تەلەگرافنامەیەیە کە لە لە ویلایەتی موسڵ هاتووە
خەڵکی سلێمانیە دوکانەکانیان داخستووە پەیمان و بەڵێنیان داوە بۆ ئەوەی شێخ سەعید و کوڕەکانی لە ناو ببەن، بۆ ئەم مەبەستە چەکیان هەڵگرتووە، بۆ هێور کردنەوەی ئەو خەڵکە ناوبراو لەگەڵ کوڕەکەی ناوبراو بە ناچاری بە ڕێگەی دوو پیاو بەبێ رووداو هێنراون و خراونەتە ژێر چاودێری نەزارەتەوە، هەروەها بۆ ئەوەی خەڵك پەرشوبلاو بکرێنەوە هەرچەند هەنگاو و ئامۆژگاری دراوە، بەڵام تا ئەو پیاوانە لە سلێمانی دەرنەهێنین ئەستەمە بتوانین پەرشوبلاویان بکەین، ئەم قسانە بە مەتران ووتراوە، بۆ ئەوەی رووداوەکە گەورەتر نەبێت لە موتەسەرفی سلێمانیە راگەیەندراوە کە شێخ بهێنرێتە ویلایەت، هەروەها بۆ موتەسەرفیەت نووسراوە کە ئاسایش بە قەرار بکرێت و ژیانی شێخ بپارێزرێت و رێگە نەدرێت رووداو رووبدات و گەورە بێت، بۆ ئەم مەبەستە ئامادەکاری تەواو کراوە و رەزامەندی دراوە لە وەڵامدا بۆ موتەسەرفیەت نووسراوە بۆ ئەوەی خەڵکی بە پەرۆش هێمن بکرێتەوە و بە گوێرەی جێبەجێ کردنی کارەکان بە گەیاندنی شێخ سەعید بۆ مەرکەز بە وون بوونی خەڵکەکە کۆتایی بە سنوور بەزاندن دەهێنن، بۆ ئەمەش بۆ فرقەی کەرکوك نووسراوە پێویستە مەفرەزەیەکی تەواو رەوان بکرێت، لە کاتی ئەم کارەش بە گفتوگۆ لەگەڵ سلێمانی هێڵی تەلەگراف نێردراوە، لەمە زیاتر زانیاری نەدراوە، زانیاری یەك مانگ راگەیەندراوە، فەرمان، لە ٢١ تشرینی یەکەم ١٣٢٤.
زەکی والی فەریق

- فەرمانگەی ئەرکانی گشتی جەنگی
یەکەی سێیەم
١٥٥
بۆ نەزارەتی ناوەخۆ
بۆ جەنابی دەوڵەت
مێژووی ٢٢ تشرینی یەکەم ١٣٢٤ ژمارە ٣١ وەڵامی نووسراوی نەزارەتە، پێشەکی لە ویلایەتی موسڵ هەواڵ نێردراوە، تابوری یەکەمی ئاڵای ٤٨ لە چەمچەماڵ، کە لە ١٠٠ کەس پێك دێن، لەگەڵ تابوری ئێستر سواری کەرکوك کە لە ١٤٠ کەس پێك دێت، نێردراونەتە چەمچەماڵ، هەروەها شێخ سەعید ئەفەندی و کوڕەکانی شێخ محەمەد و نەقیب شێخ مەعروف بابا رەسول زادە سەید ئەحمەد و موفتی پێشوو سەید محەمەد ئەفەندی زادە شێخ ساڵح ئەفەندی رادەستی ئەو مەفرەزەی ئێستر سوارە کراون کە گەیشتونەتە چەمچەماڵ، ئیبراهیم ئەفەندی یوزباشی ئێستر سوارەکە بە شەو لە سلێمانیە دەرچووە، ئەمەش بە ئاماژەی قوماندانیەتی سلێمانیە بە میهرەبانیەوە بە وەکالەتی قوماندانیەتی فرقەی ١٢ راگەیەندراوە، لە وەکالەتی قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن تەلەگرافنامە نووسراوەتەوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٠ شەوال ١٣٢٦ و لە ٢ تشرینی دووەم ١٣٢٤.
نازری جەنگی

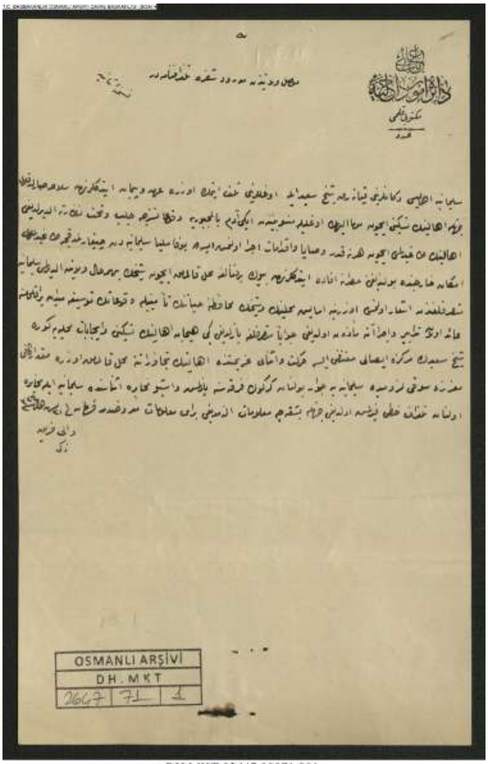

DH.MKT.02647.00071.001

هەواڵنامەی کتێب

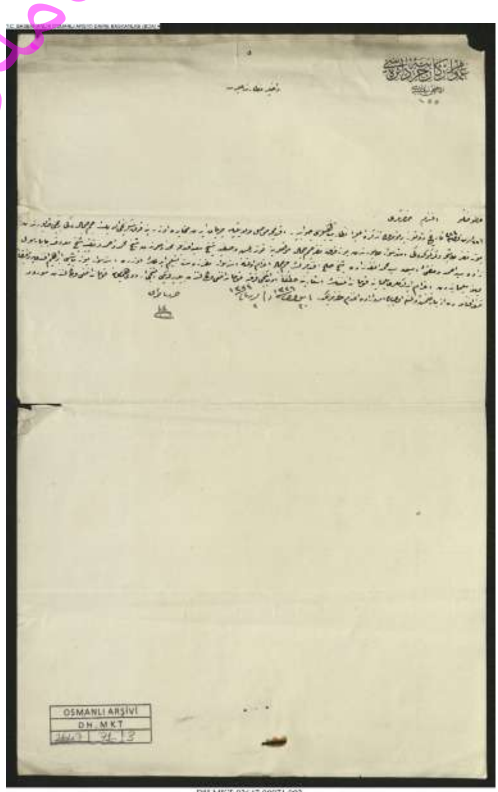

DH.MKT.02647.00071.003

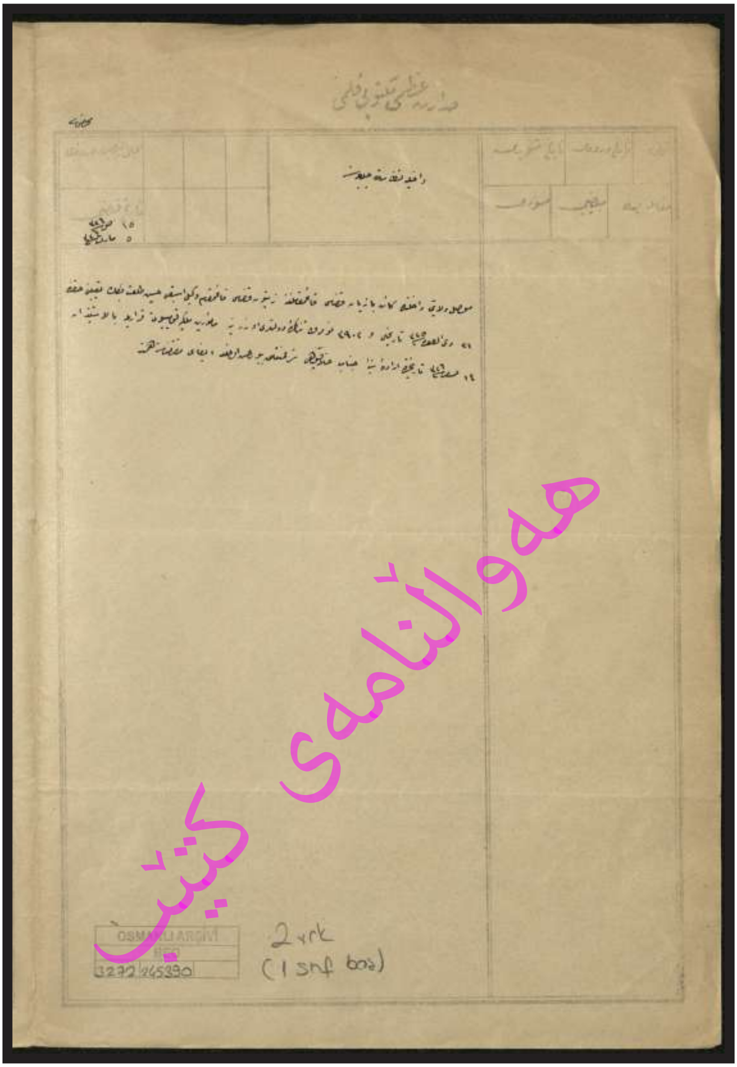

هەواڵنامەی کتێب

<table dir="rtl">
<tr><td>BEO.</td><td>003272.245390</td><td>15 سەفەر 1326</td></tr>
<tr><td colspan="3">١٥ سەفەر ١٣٢٦
٥ مارت ١٣٢٤
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لە ناو ویلایەتی موسڵ بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان بریکاری قائیمقامی پێشووی قەزای زەیتونە حوسێن تەڵعەت بەگ دامەزرێت، لەم بارەیەوە نووسراوی دەوڵەت لە مێژووی ٢١ زیلقەعدە ١٣٢٥ ژمارە ٣٩٠٢ بە بڕیاری قۆمیسیۆنی مولکیەی فەرمانبەران بە مۆڵەتی فەرمانی پاشای جەنابی خەلافەتپەناهی لە مێژووی ١٤ سەفەر ١٣٢٦ فەرموویەتی، بۆ جێبەجێ کردن هیممەت بکرێت.</td></tr>
</table>

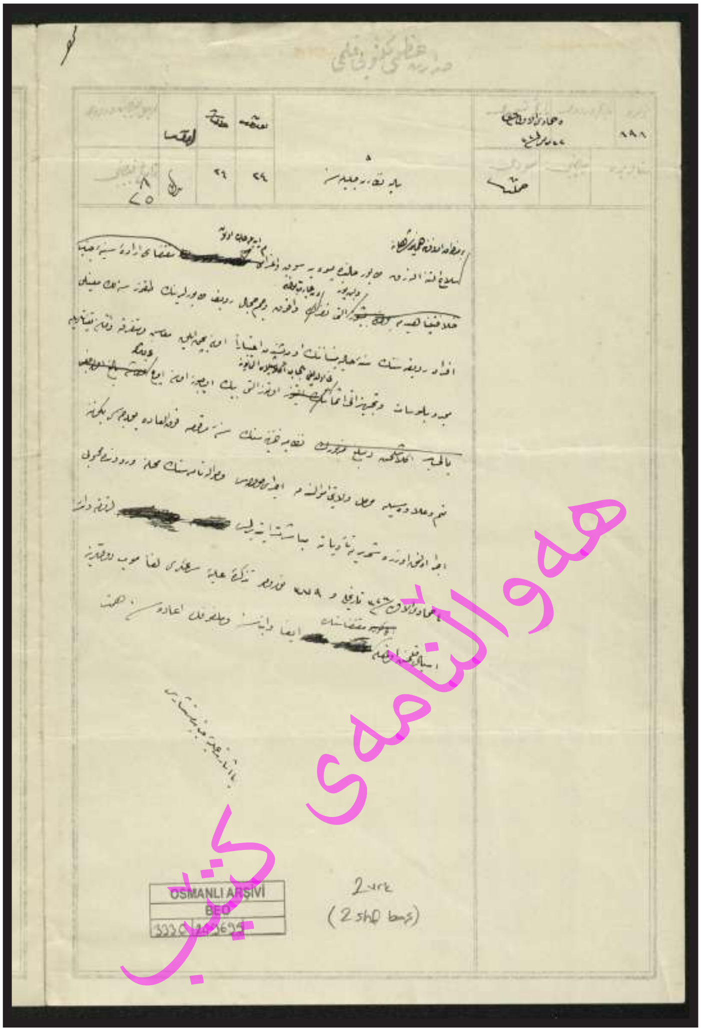
هەوالنامەی کتێب

BEO.	003330.249695	5 جەمادی کۆتایی 1326

٥ جەمادی کۆتایی ١٣٢٦
٢٢ مایس ١٣٢٤
بۆ نەزارەتی دارایی جەلیلە
بە ئەمر و فەرمانی هومایۆنی شاهانە تابور بۆ پەسفی دەروات، لە شەش سەد و پێنج سەد نەفەر پێك هاتوون لە داقوق و چەمچەماڵ تابورەکانی رەدیف کە ٩ ساڵە لە نەفەری رەدیفن، لەم ساڵە لە ١٥ ی نیسان بە مووچەی مانگانە ١٠ قوروش و نیو هەروەها دامەزراندنی موتەفەریقە پێداویستی و ئامادەکاریەکان ٦٣٦٣١٣ قوروش لە خەزینەی نیزامیە لەم ساڵە لە بودجەی ئەمرۆ بە زیادکردن و دانانەوە لە پارەوپولی ویلایەتی موسڵ حەواڵە بکرێت، هەروەها حەواڵە نامە بۆ شوێنی خۆی بروات، خەریکە هەژمارەکە جێبەجێ دەبێت، لە ئێستاوە دەست بە کارەکان کراوە، نووسراوی باڵای سەر عەسکەر لە مێژووی ٤ جەمادی یەکەم ١٣٢٦ ژمارە ٣٧٩ بۆ دەوڵەت نێردراوە، بۆ جێبەجێ کردنی هیممەت بکرێت و هەواڵیش بنێردرێتەوە.

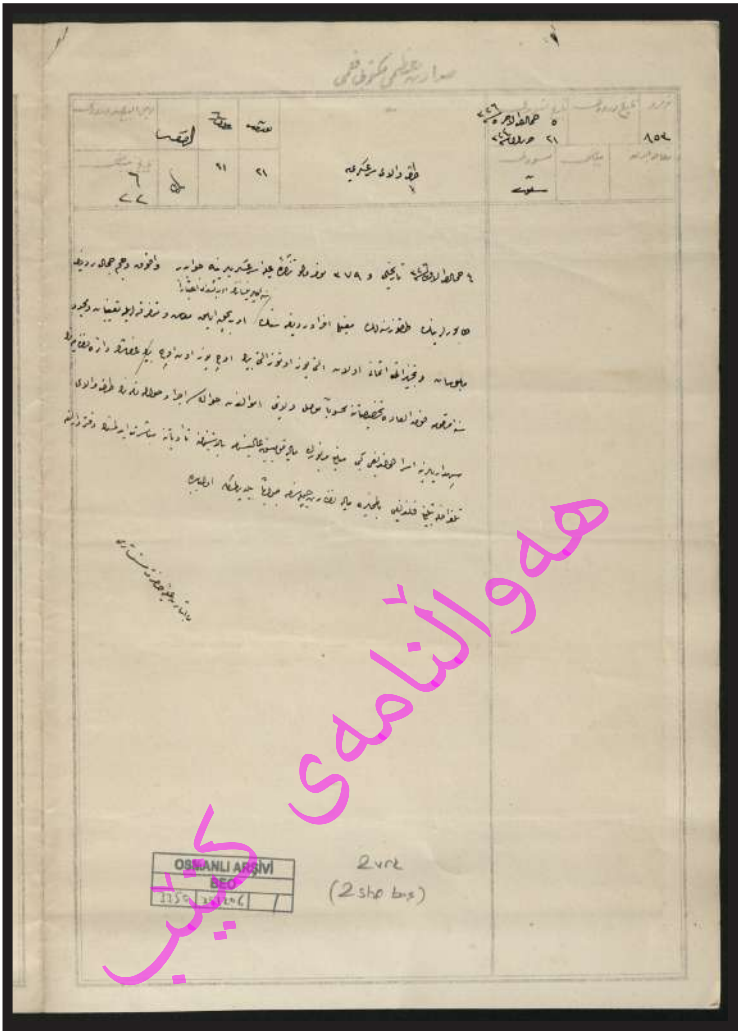

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO.</td><td>003350.251206</td><td>5 جەمادی کۆتایی 1326</td></tr>
<tr><td colspan="3">٥ جەمادی کۆتایی ١٣٢٦
٢١ حوزەیران ١٣٢٤
بۆ لایەنی واڵای سەر عەسکەر
مێــژووی ٤ جەمــادی یەکــەم ١٣٢٦ ژمــارە ٣٧٩ وەڵامــی نــووسراوی ســەر عەســکەرە، تابــوری رەدیفــی داقــوق و چەمچەمـاڵ مـاوەی ٩ سـاڵە ئەندامانـی رەدیـف هـاوکارن، ئـەم سـاڵە لـە ١٥ی نیسـانەوە بـە ١٠ قـوروش و نیـو مووچە و لەگـەڵ خەرجیەکانیـان دادەمەزرێـن، جگـە لـەوە پێداویسـتیان ٦٣٦٣١٣ قـوروش لـەم سـاڵەوە بـە هەژمارکردنـی داهـات لـە پارەوپولـی ویلایەتـی موسـڵ جێبەجـێ دەکرێـت، بـۆ حەواڵـە کردنـی حەواڵەنامـە بـۆ لایەنـی واڵای سـپاهیدار نێـردراوە، بـرە پـارەی ناوبـراو بـە مۆڵەتدانـی قۆمیسـیۆنی دارایـی سـەروو جێبەجـێ دەبێـت، ئـاگاداری بـە تەلەگرافنامـە بـۆ دەفتـەردار نێـردراوە، بـە گفتوگـۆ نەزارەتـی دارایـی جەلیلـە وەڵامـی داوەتـەوە.</td></tr>
</table>

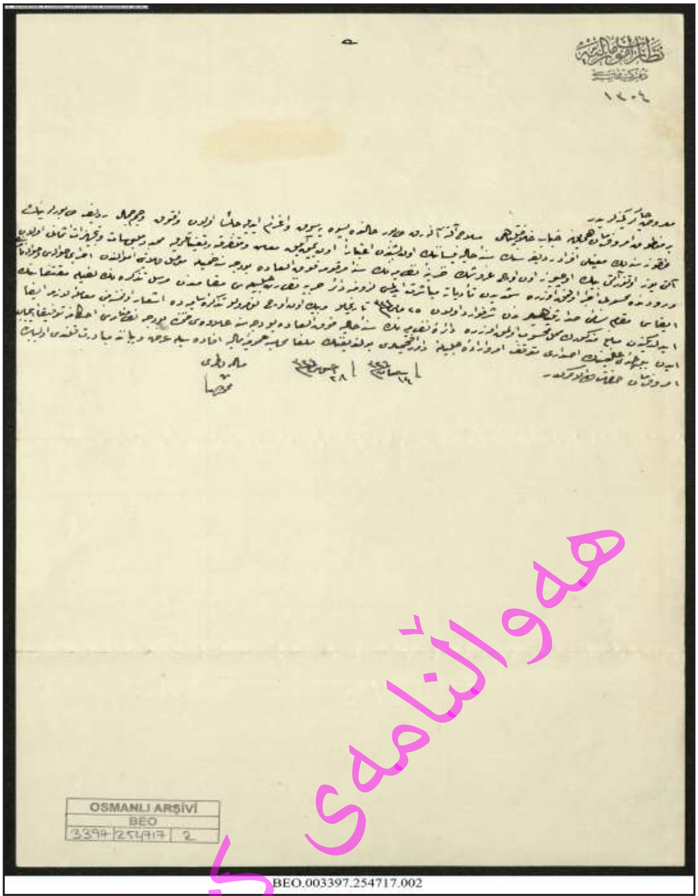

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	003397.254717	14 شەعبان 1326

نەزارەتی کاروباری دارایی
ژمێریاری دەفتەری گەورە
١٣٠٤
ڕاگەیەندراوی بەندەتانە

بـە ئەمـر و فەرمانـی هومایۆنـی جەنابـی خەلافەتپەناهـی تابورێـك چەکـی پێـدراوە، بـۆ پەسـفە دەنێردرێـت، تابورەکانـی ڕەدیفـی داقـوق و چەمچەمـاڵ مـاوەی ٩ سـاڵ نەفـەرە ڕەدیفەکانـی لـەم سـاڵە مانگـی نیسـانی ١٥ بـە مووچـەی ١٠ مانـگ و نیـو هەروەهـا لەگـەڵ دامەزراندنـی موتەفەرقـە کەلوپـەل و پێداویسـتی ٦٣٦٣١٣ قـوروش لـە بوودجـەی ئـەم سـاڵی خەزینـەی نیزامیـە لـە پارەوپولی ویلایەتـی موسـڵ حەواڵەکەی جێبەجێ بکرێـت و بـە ناردنی حەواڵەنامەکـەی، لـە کاتـی جێبەجـێ کردنـی هەژمارەکـەی لـە ئێسـتاوە دەسـت بـە جێبەجـێ کردنـی بکرێـت، ئـەو نـووسراوەی لـە پلەوپایـەی نەزارەتـی جەنگـی جەلیلـە نێـردراوە، جێبەجـێ کردنـی لـە سـەدارەتپەناهی لە مێـژووی ٢٥ مایس ١٣٢٤ ژمارە ١٠١٣ بـە نـووسراوی سـەدری ئەعـزەم ئامـاژەی پێکـراوە، لـە کاتـی جێبەجـێ کردنـی مامەڵـەی پێویسـت، بـرە پـارەی ناوهاتـوو پشـت بەسـتن بـە بڕیارەکانـی بوودجـەی نیزامیە بـە ئەمـر و فەرمانی جەلیلـە هاوپێچ بـە ووتـەی ژمێریـاری گشـتی دارایـی ڕاگەیەنـدراوە و ئامـاژەی پێکـراوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کە فەرمـان دەردەکات.

١٤ شەعبان ١٣٢٦ و ٢٨ ئۆغستۆس ١٣٢٤.
محەمەد ڕزا نازری دارایی

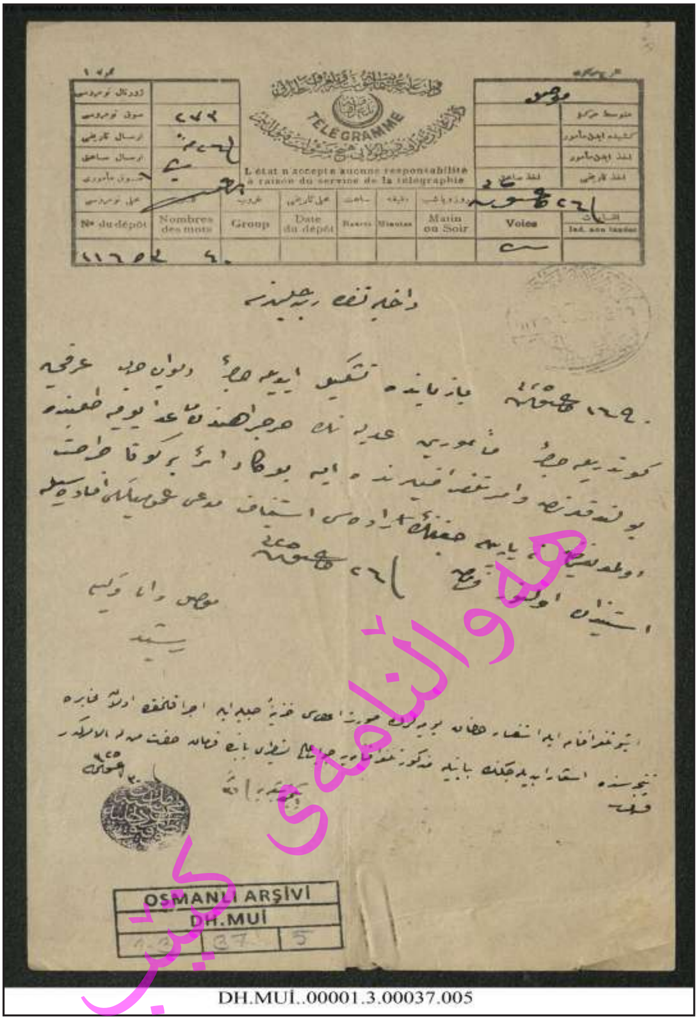
TELEGRAMME

L'état n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie

N° du dépôt | Nombres des mots | Group | Date du dépôt | Heures | Minutes | Matin ou Soir | Voies | Ind. ees taxées

OSMANLI ARŞİVİ

DH.MUİ

DH.MUİ..00001.3.00037.005

<table>
<tr><td>DH.MUI.</td><td>00001.3.00037</td><td>26 شەعبان 1327</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆ
لە ١٦ ئۆغستۆس ١٣٢٥ لە بازیان ئەو دیوانی جەنگی عورفیەی دادەمەزرێت لە بارەی بردنی فەرمانبەرانی دادوەری لە خەرجی رێگا جگە لە داواکردنی رۆژانەیان ئەوا لە فەرمانی تەلەگرافنامە بۆ رۆژێکیش بێت راستگۆیی نیشان نەدراوە، بۆ ئەوەی چی بکرێت باشە ئەوا بە ووتەی داواکاری گشتی دادگای پێداچوونەوە مۆڵەت دەدرێت، فەرمان.

لە ٢٦ ئۆغستۆس ١٣٢٥
رەشید وەکیلی والی موسڵ

بۆ ئەم کارە لەگەڵ تەلەگرافنامە قسە لەسەر رۆژانەیان کراوە، لە خەزینەی جەلیلە لە بواری جێبەجێ کردن دایە، لە کاتی راگەیاندنی ئەنجامەکەی ئاماژەی پێ دەکرێت، بۆ وەڵامی تەلەگرافنامەی ناوهاتووش ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

لە ٣٠ ئۆغستۆس ١٣٢٥</td></tr>
</table>

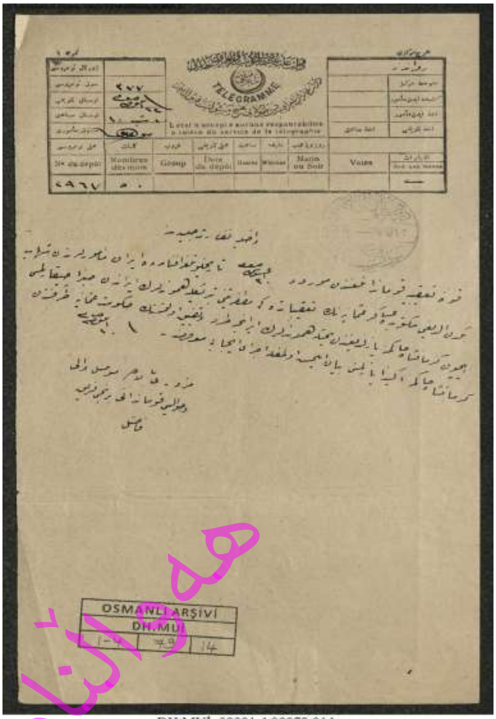

DH.MUİ..00001.4.00079.014

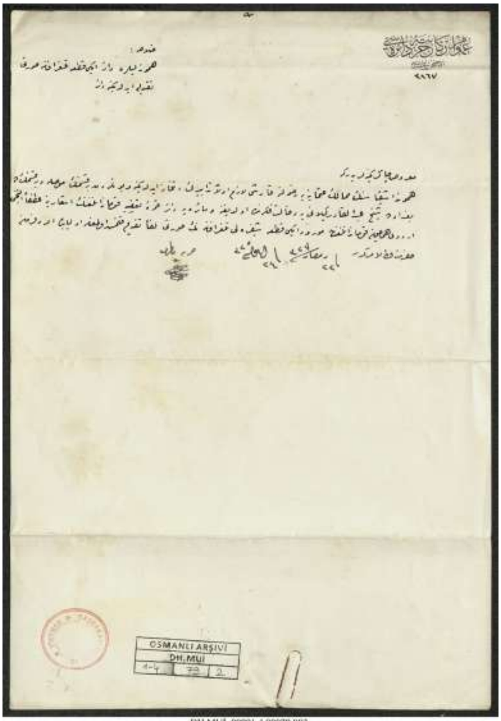

DH.MUİ.00001.4.00079.002

DH.MUİ.	00001.4.00079	22 ڕەمەزان 1327

- بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە

ئـەو تەلەگرافنامـەی لـە ٣٠ ئۆغسـتۆس ١٣٢٥ لەلایـەن قوماندانیەتـی هێـزی چاودێریـەوە هاتـووە، ئـەو نامەیـەی لـە فەرمانبەرانـی ئێـران شـەهاب بـەگ وەرگیـراوە، بەهـۆی ئـەو سـەرکەوتنەی لـە بەدواداچوونـدا سـەربازانی عوسـمانیە بەدەسـتیان هێنـاوە پیرۆزباییـان لێکـراوە، لەگـەڵ ئـەوەش بـۆ دەرهێنانـی بەزۆرەملێـی هەمەوەنـدەکان لـە ئێـران نـووسراو بـۆ دادوەری کرمانشـا نـوسراوە، بـە دڵنیاییـەوە بـۆ دەرکردنـی هەمەوەندەکان لـە ئێران لەلایـەن حکوومەتی عوسـمانیە نـووسراو بـۆ دادوەری کرمانشـا نـوسراوە، بـە ڕاگەیاندنـی ئـەم هەواڵـە جێبەجـێ کردنـی ڕاگەیەنـدراوە، لـە ١٠ ئەیلـوول ١٣٢٥.

لە مزوری باڵا والی موسڵ و قوماندانی دەورووبەر فەریقی یەکەم فازڵ

- فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی

یەکەی سێیەم

٣١٦٧

ڕاگەیەندراوی بەندەیە

بـۆ ئـەوەی کاری پێویسـت بکرێـت تـا ڕێگـە نەدرێـت چەتەکانـی هەمەوەنـد بێنـە نـاو خاکـی عوسـمانی ئامـادەکاری کـراوە، لەوانـە بیرۆکـەی ئەوەیـان هەیـە بەشـێك بـۆ موسـڵ و بەشێکیشـی بـە مەبەسـتی تکاوپارانـەوە بـۆ شـێخ عەبدولقـادر گیلانـی لـە بەغـداد بـڕۆن، لەسـەر ئامـاژەی قوماندانیەتـی هێـزی چاودێـری، دوو پارچـە تەلەگرافنامـەی بـە شـیفرە لەلایـەن قوماندانیەتـی لەشـکری شەشـەمی هومایـۆن پێشـکەش کـراوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٢٢ ڕەمـەزان ١٣٢٧ و لـە ٢٤ ئەیلـوول ١٣٢٥.

نازری جەنگی

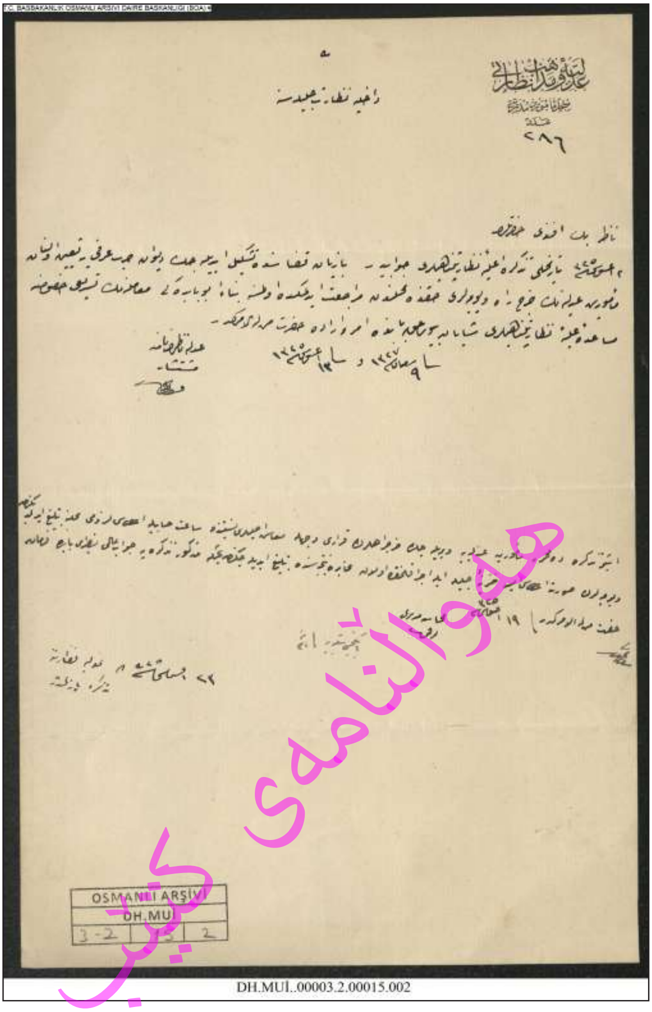

<table>
<tr><td>DH.MUI.</td><td>00003.2.000158</td><td>9 شەعبان 1327</td></tr>
<tr><td colspan="3">نەزارەتی دادوەری و مەزهەبی
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری فەرمانبەران
ژمارە ٢٨٦
بۆ جەنابی نازر بەگ
مێژووی ٢ ئۆغستۆس ١٣٢٥ وەڵامی نووسراوی نەزارەتپەناهیە، لە قەزای بازیان ئەو دیوانی جەنگی عورفیەی ڕێکدەخرێت، ئەو فەرمانبەرانەی لەوێ دادەمەزرێن، لە بارەی خەرجی ڕێگا و ڕۆژانەی فەرمانبەرانی دادوەری لە شوێنی خۆیان سەردانەکەیان ئەنجام دەدەن، لەم بارەیەوە بۆ پەلەکردن لە مامەڵەکە پێویستی بە هاوکاری نەزارەتپەناهیە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ٩ شەعبان ١٣٢٧ و لە ١٣ ئۆغستۆس ١٣٢٥
ڕاوێژکار بە ناوی نازری دادوەری</td></tr>
</table>

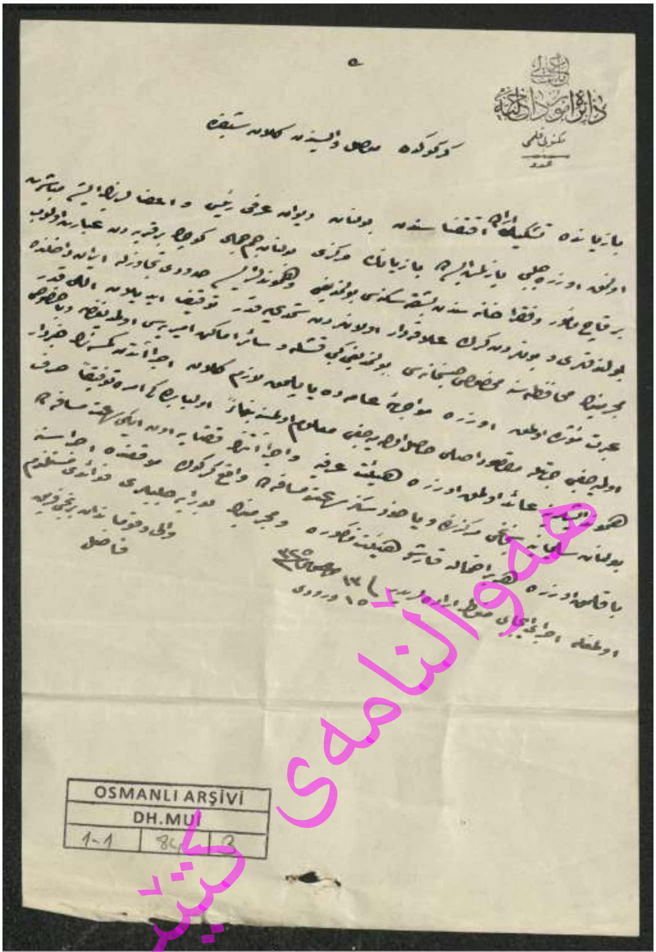

DH.MUİ..00001.1.00084.003

19 شەعبان 1327	00011.00084	DH.MUI.

بابی عالی
قەڵەمی نووسین
لە کەرکووك شیفرەی والی موسڵ هاتووە
ئەو دیوانی عورفیەی بۆ قەزای بازیان دامەزراوە، بۆ دەستبەکاربوونی سەرۆك و ئەندامەکانی ئەو دیوانی عورفیە نووسراوەتەوە، مەرکەزی بازیان کە چەمچەماڵە، لە گوندێکی بچووك پێك هاتووە، لە چەند فەرمانبەر و چەند خانەیەکی هەژاران پێك هاتووە، هەرچی هەمەوەندەکانە بە سنوور بەزاندنیان لە ناو ئێران بوونیان هەیە، ئەوانەی پەیوەندیان بە ئەوانەوە هەیە لە ئێستاوە ٥٠ کەس دەست بەسەر کراوە بۆ پاراستنی ئەو تاوانبارانە گرتووخانەیەکی تایبەت نییە، قشلە و شوێنی میری بە گشتی بوونیان نییە، کەسیش ئاگاداری ئەو کارە نییە، ئەوەی پەیوەستە بە کاری هەمەوەندەکان، بۆ دەستەی عورفیە قەزاکە ١٢ کاتژمێر لە سانجەقی سلێمانیە دوورە، ٨ کاتژمێریش لە کەرکووك دوورە، بۆیە لە هەر ئەگەرێك بانگ کردنی دەستەی ناوهاتوو و تاوانبارەکان بۆ ئێرە بە سوود تر دەبێت، بۆ جێبەجێ کردنی فەرمانە، لە ١٣ ئۆغستۆس ١٣٢٥ لە ١٥ هاتووە.
فەریق فازڵ والی و قوماندانی یەکەم

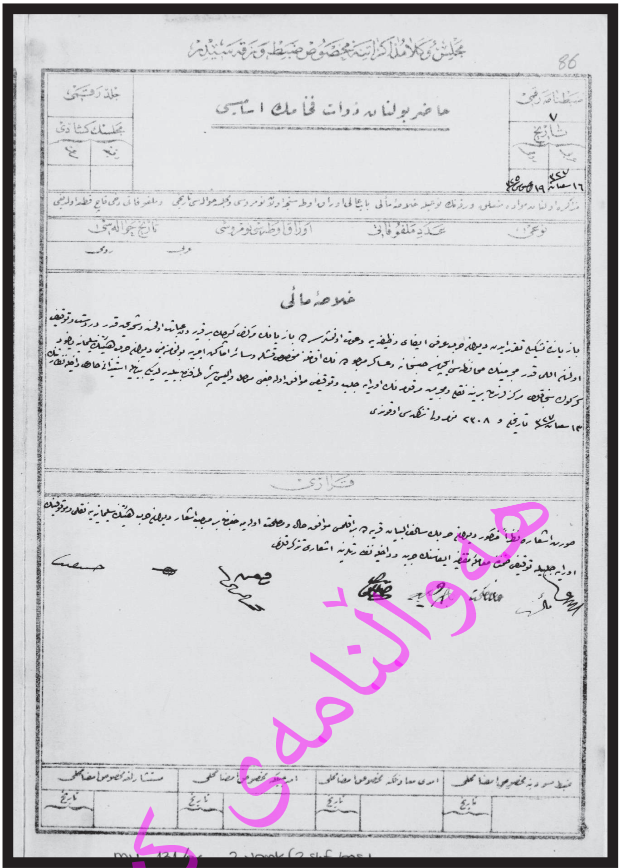
مجلس وكلا مذاكراته مخصوص ضبط ورقه سيدر
حاضر بولنان ذوات فخامتك اسامي
خلاصه مآلى
قرارى

هەواڵنامەی کتێب

MV.	00131.00086	16 شەعبان 1327

١٦ شەعبان ١٣٢٧
١٩ ئۆغستۆس ١٣٢٥
پوختەی دارایی
ڕێکخستنی بازیان کراوەتە راپۆرت، ئەگەرچی دیوانی جەنگی عورفی لە جێبەجێ کردنی ئەرکەکە داوەت کراون، مەرکەزی بازیانیش لە گوندێکی بچووك پێکهاتووە، تاوەکو ئێستا نزیکەی ٥٠ تاوانبار دەستگیر و دەستبەسەرکراون، بۆ پاراستنی ئەوانە گرتووخانە هەبێت و بۆ سەربازی ئامادەبووش قشلەیەك هەبێت و لەگەڵ شوێنی میری بوونی هەبێت، بۆ ئەم مەبەستەش دەستەی دیوانی جەنگی بۆ سانجەقەکانی سلێمانیە یاخود کەرکووك بگوازرێتەوە هەروەها تاوانبارانی ناوهاتوو ببردرێنە ئەوێ و دەست بەسەر بکرێن، بۆ ئەم کارەش ڕەزامەندی نیشان دراوە، لەلایەن پاشای والی موسڵ راگەیەندراوە، بۆ رەزامەندیش لە نەزارەتی ناوەخۆ لە مێژووی ١٣ شەعبان ١٣٢٧ ژمارە ٢٣٠٨ نووسراو خوێندراوەتەوە.

بریار
بە تێروانین لە وێنەی راگەیەندراوی ناوهاتوو دیوانی جەنگی لە گوندی باسکراو بهێڵدرێتەوە، ئەوا گونجاو نییە و بەرژەوەندی تێدا نییە، بە گوێرەی ئاماژە پێکردنێکەوە دەستەی دیوانی جەنگی بگوازرێتەوە سلێمانیە هەروەها دەستبەسەرەکانیش بگوازرێنەوە ئەوێ، جێبەجێ کردنی ئەم مامەڵەیە لە نەزارەتەکانی جەنگی و ناوەخۆ نووسراوی بۆ کراوە.

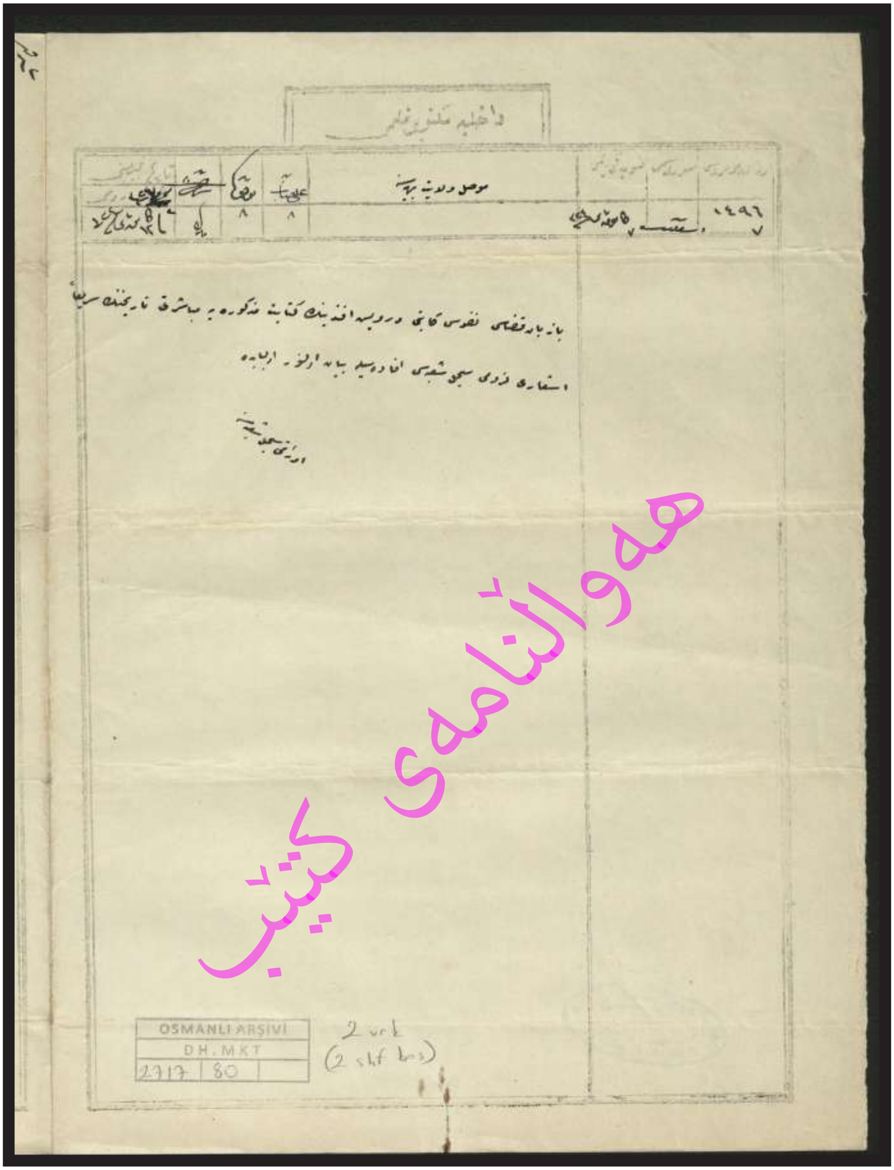
داخلیه مکتوبی قلمی
موصل ولایتنه
OSMANLI ARŞİVİ
DH. MKT
2717 | 80
2 vrk
(2 sht bos)

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02717.00080	2 موحەررەم 1327
٢ موحەررەم ١٣٢٧ ١٢ کانوونی دووەم ١٣٢٤ بۆ ویلایەتی موسڵ دەرویش ئەفەندی کاتیبی ناسنامەی قەزای بازیان لە ئەرکی کاتیبی ناوهاتوو بەپەلە ئاماژە بە مێژووی دەست بە کار بوونی بکرێت، بە ووتەی یەکەی تۆمار رادەگەیەندرێت.		

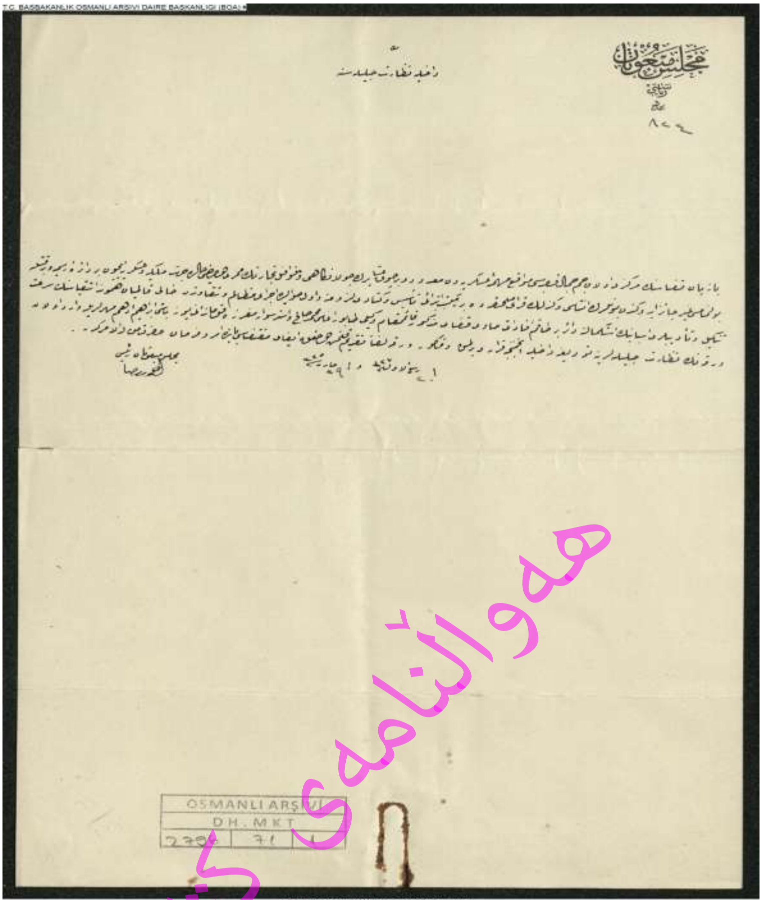

DH.MKT.02796.00071.001

هەواڵنامەی بێژ

<table dir="rtl">
<tr><td>DH.MKT.</td><td>02796.00071</td><td>20 رەبیعی یەکەم 1327</td></tr>
<tr><td colspan="3">سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی نێردراوان
ژمارە ٨٢٤
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
قەسەبەی چەمچەماڵ کە مەرکەزەکەی قەزای بازیانە، لە زۆر شوێنی گرنگی سەربازی و شوێنی هاتن و رۆیشتنی زۆر لە هۆزەکان و تێپەربوونی کاروانە بازرگانیەکانە، بۆیە بۆ لایەنی سەربازی و کارگێری حکوومەت فەرمانگەیەکی فەرمی و یەك قشلە هەبێت، ئەوانە دامەزرێن و جگە لەوەش گوندەکانی سەر بە ناوچەکە بۆ هەر یەکەیان مەکتەبێکی سەرەتایی بونیاد بنرێت و هەرچی زووە بە پەلەش چەتەکانی هەمەوەند لەم ناوچەیە تەمبێ بکرێن و دوور بخرێنەوە، بۆ ئەم کارەش وەکیلی قائیمقامی قەزای ناوهاتوو ئاغای تابور محەمەد ساڵح و قوماندانی مەفرەزەی سوارەی ئێستر یوزباشی ئیبراهیم ئەدهەم کاغەزی بە مۆریان هاتووە و لە ئەنجوومەنی ناوەخۆ بریار دراوە بۆ نەزارەتی جەلیلە بنێردرێت، هەروەها کاغەزی ناوهاتوو هاوپێچ پێشکەش کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

لە ٢٠ رەبیعی یەکەم ١٣٢٧ و لە ٢٩ مارت ١٣٢٥

ئەحمەد رزا سەرۆکی ئەنجوومەنی نێردراوان</td></tr>
</table>

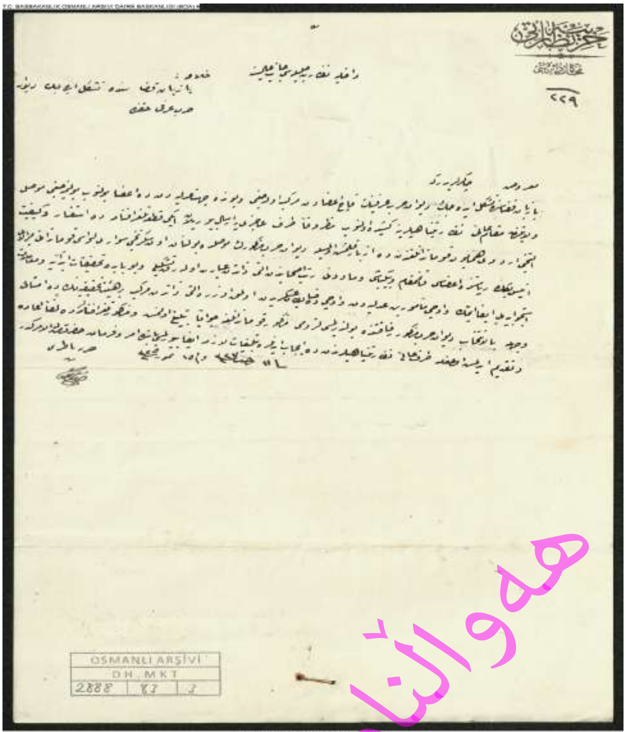

DH.MKT.02888.00083.003

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02888.00083	11 ڕەجەب 1327

نەزارەتی جەنگی
فەرمانگەکانی دادگایی
٢٢٩
بۆ لایەنی نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلەی پایەبەرز
پوختە: لە قەزای بازیان دیوانی جەنگی عورفی دادەمەزرێت

ڕاگەیەندراوی بەندەیە
ئەو دیوانی جەنگی عورفیەی لە قەزای بازیان دادەمەزرێت، لە چەند ئەندامی چوارینە پێك دێت، هەروەها لە ئەمەدا لەلایەنی دادوەری ئەندام دەدۆزرێتەوە یا نادۆزرێتەوە لە ویلایەتی موسڵ بۆ لایەنی سەرووی نەزارەتپەناهی نێردراوە، بە هاوپێچ ئەو دوو پارچە تەلەگرافنامەیەی بۆ لایەنی عاجیزانە نێردراوە، بۆ پرس و راو چۆنیەتی کارەکەش نووسراو بۆ قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی هومایۆن کراوە، لەگەڵ دیوانی جەنگی ناوهاتوو، بە سەرۆکایەتی میری ئاڵا ئەنیس بەگ لە قوماندانی لیوای ١٨ ی سوارە لە موسڵ بە ئەندامیەتی قائیمقام و بینباشی و پلەی مادونی واتە شەش کەس دادەمەزرێت، لەم بارەیەوە لێکۆڵینەوەی سەرەتایی و مامەڵەی لێپرسینەوە جێبەجێ دەکرێت، هەروەها سێیان لە فەرمانبەرانی دادوەری و سێیان لە ئەفسەری سەربازی دەبێت، شەش کەس یەك دەستەی لێکۆڵینەوە بە هەڵبژاردن بە هاوکاری دیوانی جەنگی ناوهاتوو ئامادە دەبن، بە وەڵام بۆ قوماندانیەتی ناوهاتوو ئاگاداری نێردراوە، هەروەها لە تەلەگرافنامەکانی باسکراو هاوپێچ پێشکەش کراوە و دووبارە کراوەتەوە، ئەوەی پێویستە لەلایەنی نەزارەتپەناهی ئاگاداری دەنێردرێت و جێبەجێ دەکرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ١١ ڕەجەب ١٣٢٧ و لە ١٥ تەمموز ١٣٢٥
نازری جەنگی

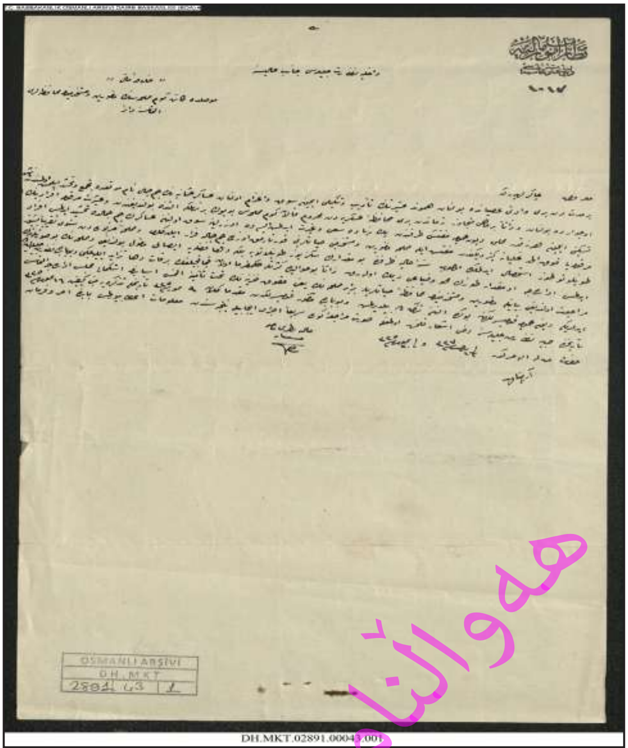

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02891.00043	16 رەجەب 1327

نەزارەتی کاروباری ناوەخۆ
دیوانی گشتی ژمێریاری
١٠١٧
لەلایەن نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە بۆ لایەنی سەروو
ماوەیەکە هـۆزی هەمەوەنـد یاخـی بوونـی خۆیـان راگەیانـدووە، بـۆ تەمبـێ کـردن و دوورخسـتنەوەیان سـەربازی شـاهانە رەوانـەی چەمچەمـاڵ کـراوە و لـەوێ کۆبوونەتـەوە، لـەو دەوروبـەرە زیاتـر لـە مانگێـکە قـوم مەملەحـە لـە پاراسـتنی سـەربازی بـێ بـەش بوونـە، بەمـەش کەوتوونەتـە ژێـر مەترسـییەکی گـەورە، هەروەهـا بـۆ نیشـتەجێ کردنـی ئەندامەکانـی هـۆزی ناوهاتـوو، هـەر چەنـدە لەلایـەن سەرپەرشـتیاری دیوانـی گشـتی زیـاد لـە پێویسـت هـەوڵ و کۆششـیان داوە، بـەڵام ئـەو سـەربازانەی نێردراونەتـە چەمچەمـاڵ کۆبوونەتـەوە، ئەوانەیـان شکسـت پێهێنـاوە، سەرپەرشـتیار و فەرمانبەرانـی مەملەحـە و هەروەهـا بـۆ رزگارکردنـی ژیانـی بەکاربـەران بـۆ چەمچەمـاڵ رایانکـردووە، جگـە لەمـە لـە مەملەحـەی ناوهاتـوو ساڵانە نزیکـەی ٥٠٠ تـۆن خـوێ بەدەسـت دەهێنرێـت، لـەم سـاڵەدا ئـەو بـرە بـۆ ٨٠٠ تـۆن زیاتـر بەدەسـت دەهێنرێـت، هەروەهـا بـەم شـێوەیە بـروات مەملەحـە بەجـێ دەهێڵـن، بـەم شـێوەیەش ئـەو بـرە خوێیـە لەناودەچێـت و دەفەوتێـت، بـەم هۆیـەوە لـەم دەوروبـەرە قاچاغچـی زیاتـر دەبێـت، بۆیـە سـەردانی نەزارەتـی جەلیلـە کـراوە، لەگەڵ پاراسـتنی ژیانـی فەرمانبـەران و بەکاربەران، یاسـای خەزینـە خراوەتـە ژێـر دڵنیابـوون، لـە ئەنجوومەنـی کارگێـڕیش بـاس کـراوە، ئەمجـارە لـە دیوانی گشـتی قۆمیسـیۆن نـووسراو وەرگیـراوە، لـەم بارەیـەوە لـە قۆمیسـیۆنی ناوهاتـوو پێشـەکی نـووسراو لە ٩ تەممـوز ١٣٢٥ لە قۆمیسـیۆنی ناوهاتـوو هاتـووە، لـە ١٦ تەممـوزی ١٣٢٥ بـە نەزارەتـی جەنگـی جەلیلـە راگەیەنـدراوە، بـە گوێـرەی پێداچوونـەوە بەپەلـە جێبەجـێ بکرێـت و لـە ئەنجامەکـەی زانیـاری بدرێـت، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ١٦ رەجـەب ١٣٢٧ و لـە ٢٠ تەممـوز ١٣٢٥.
راوێژکار بە ناوی نازری دارایی

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)
TELEGRAMME
L'Etat n'accepte aucune responsabilité à raison du service de la télégraphie
N° du dépôt | Nombre des mots | Group | Date du dépôt | Heures | Minutes | Matin ou Soir | Voies
OSMANLI ARŞİVİ
DH.MKT.
2892 | 50

DH.MKT.02892.00050.001

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.MKT.</td><td>02892.00050</td><td>18 رەجەب 1327</td></tr>
<tr><td colspan="3">بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
مێـژووی ١٨ تەممـوز ١٣٢٥ هاوپێچـی تەلەگرافنامـەی بەندەمانـە، ئـەو فەرمانبـەرە سـەربازانەی بـۆ چاودێـری کردنـی هەمەوەنـدەکان کار دەکـەن یـەك تابـور ئـەرزاق و ئامـادەکاری لـە کەرکـوك بەجێهێڵـدراوە، ئـەو هێـزەی ماوەتـەوەش گەیشـتوونەتە چەمچەمـاڵ، ئـەو قەڵایـەی هەمەوەنـدەکان کـە دەکەوێتـە گونـدی موزەفەریـە خاڵـی بـووە و لەلایـەن سـەربازەکانەوە دەسـتی بەسـەر داگیـراوە، هەروەهـا لەبـەر ژەهـراوی بـوون ٨ کـەس مـردوون، ئەمـەش لەلایـەن قوماندانـی هێـزی چاودێـری میـری ئـاڵای مەزهـەر بـەگ راگەیەنـدراوە.
٢١ تەمموز ١٣٢٥
رەشید والی موسڵ</td></tr>
</table>

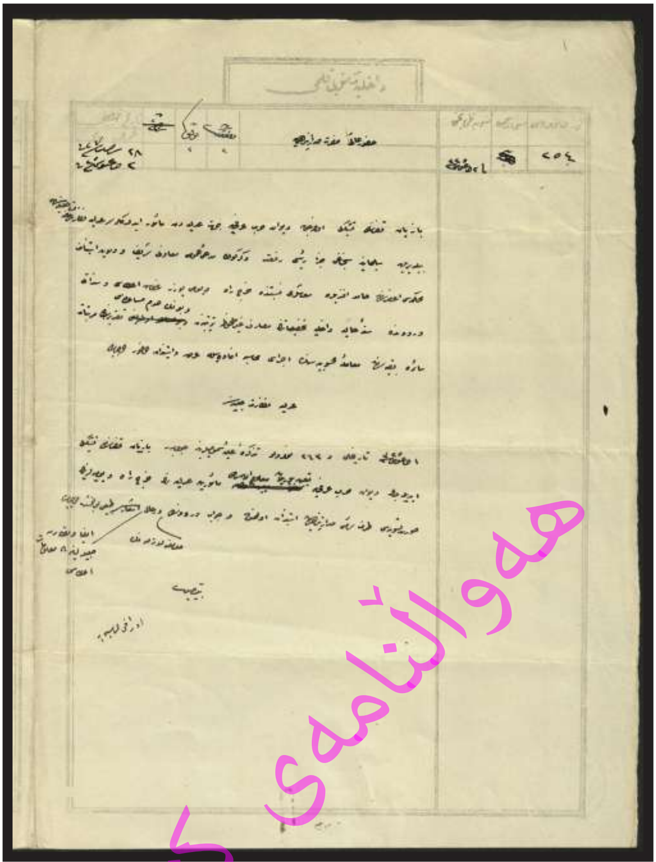

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02900.00092	28 رەجەب 1327

٢٨ رەجەب ١٣٢٧
٢ ئۆغستۆس ١٣٢٥
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
دیوانی جەنگی عورفی لە قەزای بازیان ڕێکخستنی بۆ دەکرێت، لەلایەن دادوەری فەرمانبەر دادەنرێت و لە نەزارەتی دادوەری جەلیلە راگەیەندراوە، سەرۆکی سزای سانجەقی سلێمانیە رفعەت و یاریدەدەری داواکاری گشتی کەرکوك، شەریف و ئەندامی دادگای پێداچوونەوەی ویلایەت، حامد ئەفەندی دانراون، لە بارەی مووچەکانیان و خەرجی ڕێگا رۆژانە هەر یەکە ١٠٠ قوروشیان پێ دەدرێت، لە بارەی سەنەدەکانیش لەم ساڵەوە لە داهاتی خۆچێی لە خەرجی چاوەڕێنەکراو ڕێك دەخرێت، هەروەها لە کاتی یارمەتی نەدانیش هەموو ڕێکخراوەکان مامەڵەکان هەژمار کراوە، لە بارەی جێبەجێ کردنی بە ووتەی ژمێریاری راگەیەندراوە و مۆڵەتی پێ دراوە.

بۆ نەزارەتی دادوەری جەلیلە
نووسراوی مێژووی ١ ئۆغستۆس ١٣٢٥ ژمارە ٢٦٣ وەڵامی سەرووە، لە سەر فەرمانی دامەزراندنی دیوانی جەنگی عورفیە لە قەزای بازیان، ئەو ناوانەی لە فەرمانبەرانی دادوەری کە ناویان هاتووە، بۆ ڕێکخستنی خەرجی ڕێگا و رۆژانەیان لەلایەن سەدارەتپەناهی مۆڵەتی پێدراوە، لە کاتی هاتنی وەڵامەکە، بۆ مامەڵەی پێویست هەر ئێستا لە ناردنی زانیاری بۆ نەزارەتی جەلیلە بە ئاسایی بینراوە.

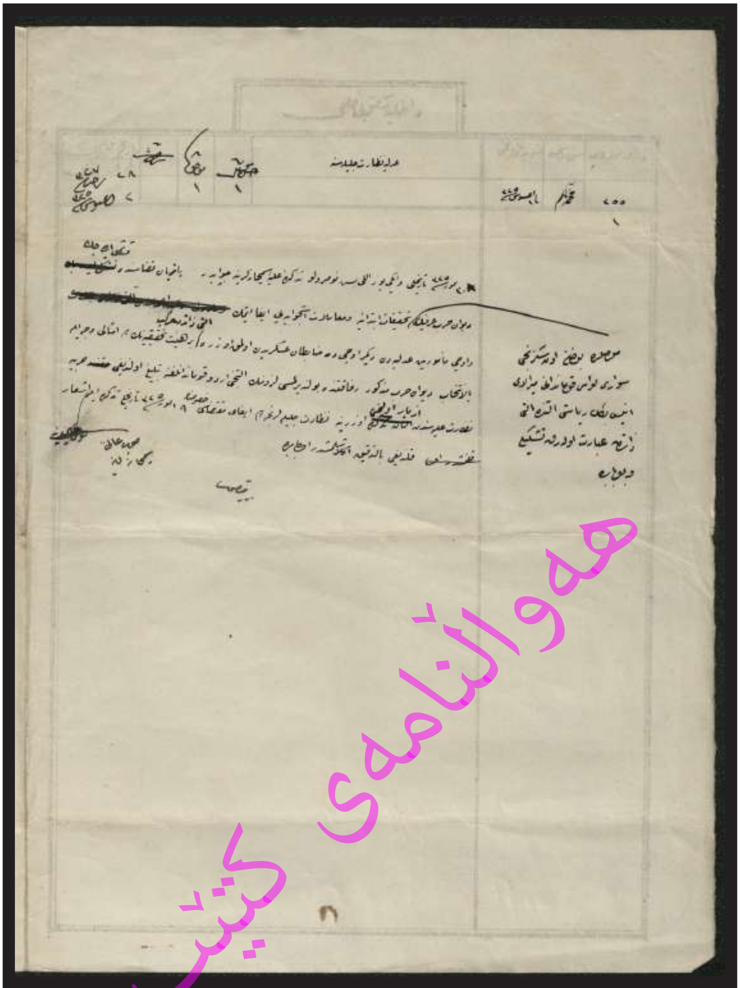

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02901.00008	28 رەجەب 1327

٢٨ رەجەب ١٣٢٧
٢ ئۆغستۆس ١٣٢٥
نەزارەتی دادوەری جەلیلە
وەڵامـی نـووسراوی مێـژووی ٣٠ تەممـوز ١٣٢٥ ژمـارە ٢٥٥، ئـەو دیوانـی جەنگیـەی کـە لـە قـەزای بازیـان دادەمەزرێـت، لـە ژێـر سـەرۆکایەتی قوماندانـی سـوارەی لیـوا، ئـاڵای میـر ئەنیـس بـەگ بـە بوونـی شـەش کـەس ڕێکخـراوە، لـە جێبەجـێ کردنـی لێکۆڵینـەوەی سـەرەتای و مامەڵـەی وەڵامدانـەوەدا، سـێیانیان لـە فەرمانبەرانـی دادوەری و سـێیەکەی تریـش لـە ئەفسـەری سـەربازی پێـك هاتـوون، بەمـەش لـە شـەش ئەندام دەستەیەکی لێکۆڵینـەوە پێـك هاتـووە، دیوانـی جەنگـی ناوهاتـووش لەگەڵـی دەبێـت، ئەمـەش بـە قوماندانیەتـی لەشـکری شەشـەم ڕاگەیەنـدراوە، بـۆ نەزارەتـی جەنگیـش نـووسراو نێـردراوە، سـەبارەت بـە جێبەجـێ کردنیشـی لـە نـەزارەت بـە نـووسراوی مێـژووی ١٩ تەممـوز ١٣٢٥ ئامـاژەی پێکـراوە، بـە ووردبینـی دەرکەوتـووە.

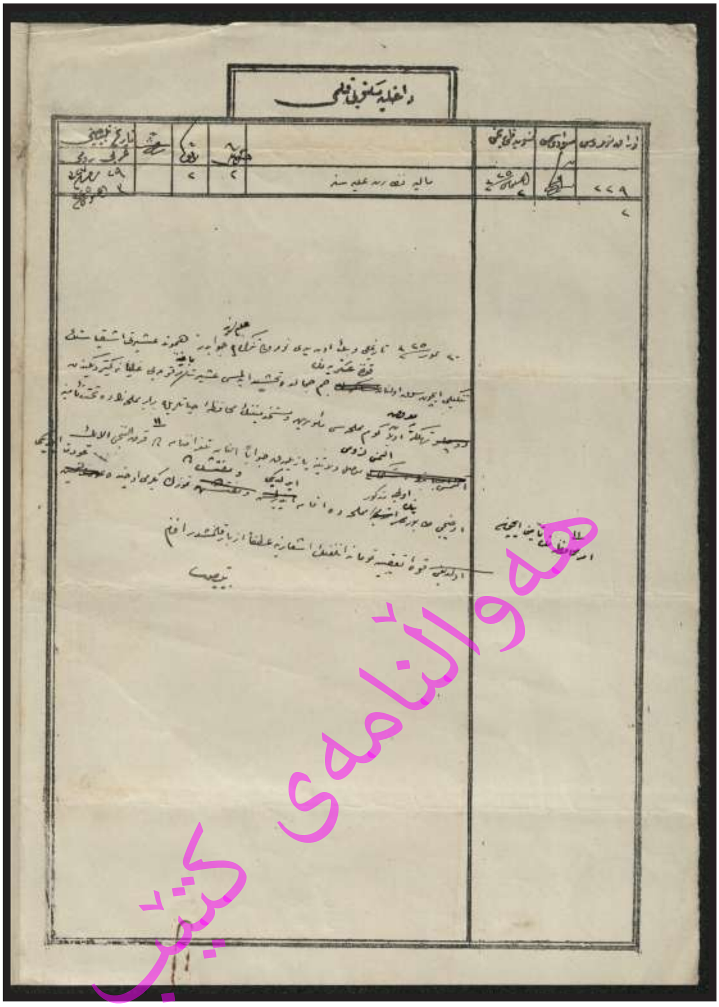
داخلیه مکتوبی قلمی

هەواڵنامەی کتێب

DH.MKT.	02901.00093	29 رەجەب 1327

٢٩ رەجەب ١٣٢٧
٣ ئۆغستۆس ١٣٢٥
بۆ نەزارەتی دارایی
٢٠ تەممـوز ١٣٢٥ ژمـارە ١٠١٧ وەڵامـی نـووسراوی سـەرووە، بـۆ دوورخسـتنەوەی چەتەکانـی هـۆزی هەمەوەنـد ئـەو هێـزە سـەربازیەی دەرچـووە، لـە چەمچەمـاڵ کۆبوونەتـەوە، بـۆ شکسـت پـێ هێنانـی ناوهاتـوو فەرمانبەرانـی مەملەحـە و بەکاربـەران دووچـاری مەترسـی بوونەتـەوە، بـۆ پاراسـتنی ژیانیـان لەگـەڵ پاراسـتنی مەملەحـە پێویسـتە، ئەمـەش بـۆ ویلایەتـی موسـڵ نووسراوەتـەوە، بـە تەلەگرافنامـە وەڵامەکـەی هاتـووە لـە بـارەی فەرمانـی پاراسـتنەکە تابـوری سـێیەم لـە مەملەحـە نیشـتەجێ کـراوە، هەروەهـا سەرپەرشـتیاریش لـە تەممـوزی ڕۆژی ٢٣ گەراوەتـەوە، لەسـەر ئامـاژەی قوماندانیەتـی هێـزی بەدواداچـوون بـە میهرەبانیـەوە نـووسراو نووسراوەتـەوە بەرێزم.

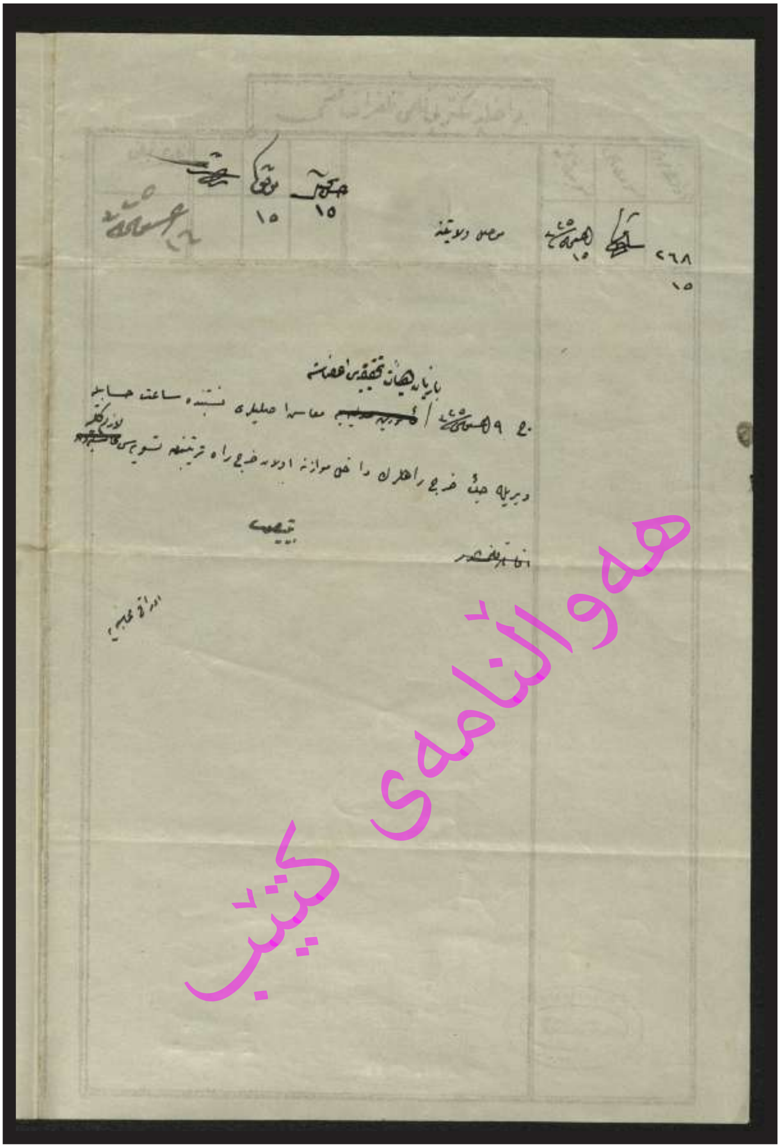

DH.MKT.	02913.00019	12 شەعبان 1327

١٦ ئۆغستۆس ١٣٢٥
بۆ ویلایەتی موسڵ
لە ٩ ئۆغستۆس ١٣٢٥ بۆ بەستنەوەی مووچە راستەقینەکەی ئەندامانی دەستەی لێکۆڵینەوەی بازیان لەگەڵ کاتژمێری زیادە هەژمار دەکرێت، خەرجی رێگاش لە ناو موازەنەکەدا دەبێت، پێویستە خەرجی رێگا رێك بخرێت و بۆیان خەرج بکرێت.

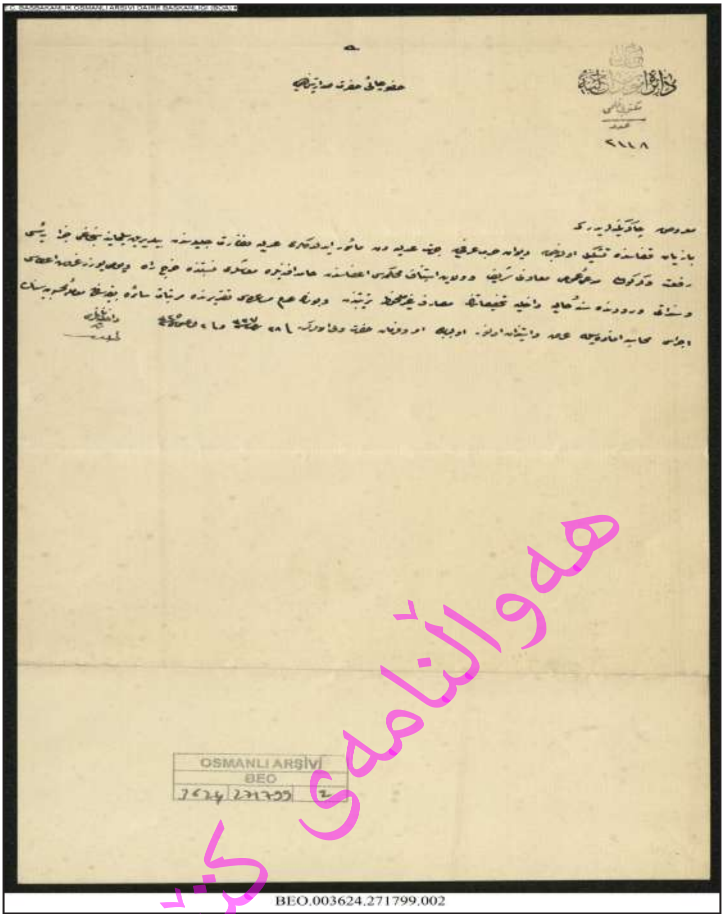
OSMANLI ARŞİVİ
BEO
3624 271799 2

BEO.003624.271799.002

1327 ڕەجەب 28	003624.271799	BEO.

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٢١١٨
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەتانە

ئەو دیوانی جەنگی عورفیەی کە لە قەزای بازیان دادەمەزرێت، ئەو فەرمانبەرانەی لەلایەن دادوەریەوە دادەنرێن، بە نەزارەتی دادوەری جەلیلە ووتراوە، لە سانجەقی سلێمانیە سەرۆکی سزا ڕەفعەت و یاریدەدەری داواکاری گشتی شەریفە لە کەرکووک هەروەها ئەندامی دادگای ئیستیناف (استیناف)ی ویلایەت حامد ئەفەندی، سەبارەت بە برینەوەی مووچە بۆیان، خەرجی ڕێگا و ڕۆژانە هەر یەکە ١٠٠ قوروشیان بۆ براوەتەوە، لەم ساڵەوە لە داهاتی خۆچێی لە ڕێکخستنی خەرجی پێویست ڕێکخراوە، هەروەها لە ڕاپۆرتی هاوکاری بۆ جێبەجێ کردنی مامەڵەی هەژماردن بە ووتەی ژمێریاری ڕاگەیەندراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٨ ڕەجەب ١٣٢٧ و لە ٢ ئۆغستۆس ١٣٢٥.
نازری ناوەخۆ

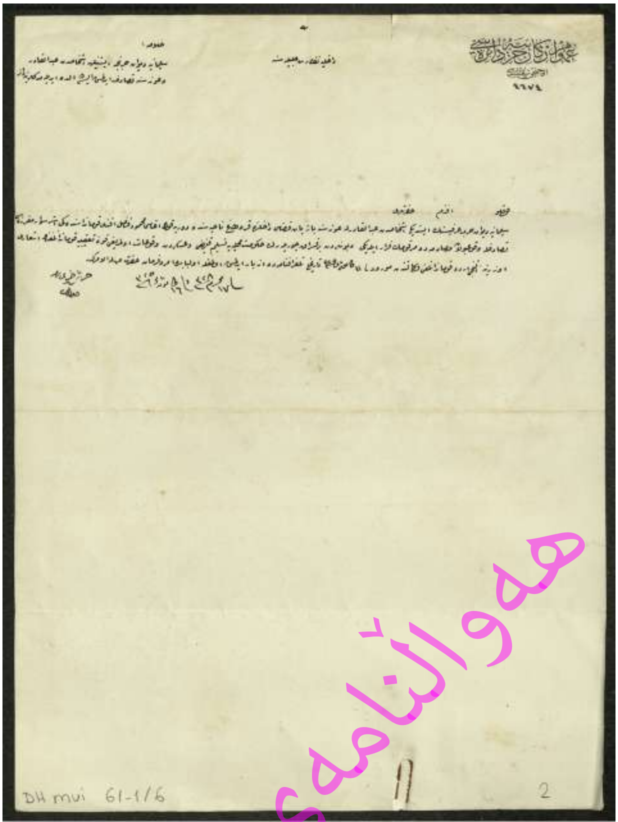

DH.MUI..00061.1.00006.002

هەواڵنامەی کتێب

DH.MUI.	00061.1.00006	17 موحەررەم 1328

فەرمانگەی گشتی ئەرکانی جەنگی
یەکەی سێیەم
٤٦٧٤
پوختە: ئەو کەسانەی کە دیوانی جەنگی عورفی سلێمانیە داوایان دەکات ئەوانیش عەبدولقادر و هاوەڵانی بووە، ئەگەرچی رووبەرووبوونەوە روویداوە، بەڵام دەستگیر نەکراوە.

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت
ئەو کەسانەی کە دیوانی جەنگی عورفی سلێمانیە داوایان دەکات ئەوانیش عەبدولقادر و هاوەڵانی بووە، لە ناو قەزای بازیان لە ناحیەی قەرەداغ، لەگەڵ ئاغای دەوریەی قول مەحمود ئەفەندی بە قوماندانیەتی ئەو مەفرەزەی ئێستر سوارە بە رێکەت رووبەرووی یەکتر بوونەتەوە و لە کاتی رووبەرووبوونەوەکە هەڵاتووە، لەوانە هەندێکیان رادەستی خۆچێی کراون، هەروەها ئەو سەربازانەی لە رووداوەکە هیچیان بەسەر نەهاتووە، لەسەر ئاماژەی قوماندانیەتی هێزی چاودێری بەوەکالەتی قوماندانیەتی لەشکری شەشەم لە تەلەگرافنامەی مێژووی ١١ کانوونی دووەم ١٣٢٥ هاتووە و ئاماژەی پێکراوە، بە توندی چاودێری بکرێن، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

١٧ موحەررەم ١٣٢٨ و ١٦ کانوونی دووەم ١٣٢٥
بە ناوی نازری جەنگی

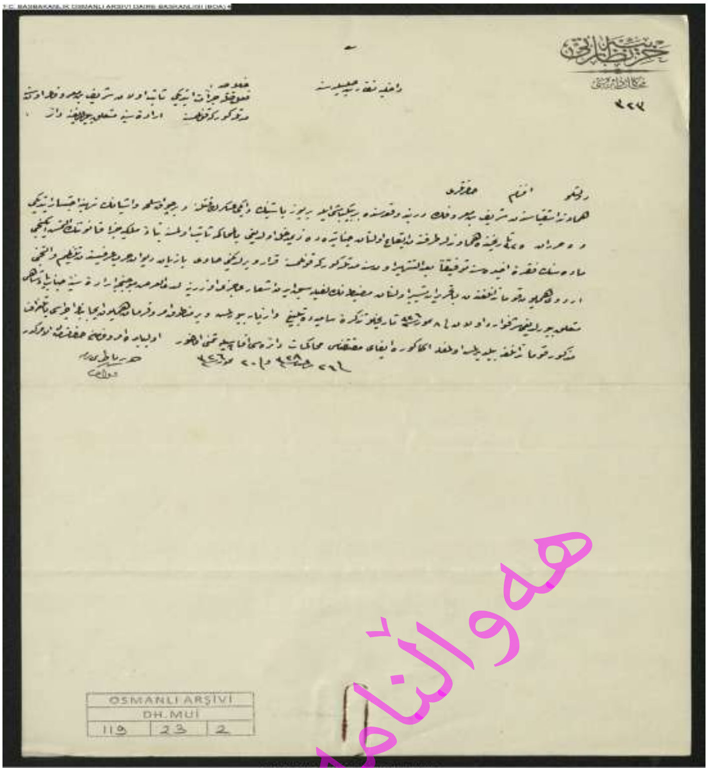

DH.MUI.00119.00023.002

DH.MUI.	00119.00023	26 رەجەب 1328

نەزارەتی جەنگی
فەرمانگەیدادگاییەکان
٣٢٣
پوختە: بوێری کراوە کاری کوشتن بکات، بۆیە شەریف کوڕی مەعروف بە ١٠ ساڵ بە سزای سەوڵ لێدان سزا دراوە، لەم بارەیەوە فەرمانی پاشای لەسەر دەرچووە

بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت
لە چەتەکانی هەمەوەند شەریف کوڕی مەعروف لە رووداوی دەربەند لەگەڵ یەك بینباشی و دوو سەربازی کوشتووە، هەروەها چەکێکی زۆر و کەلوپەلی تالان کردووە، جگە لەمە لە ٥ حوزەیران ١٣٢٥ ئەو تاوانانەی لەلایەن هەمەوەندەکان ئەنجام دراوە، لە کاتی دادگاییکردنیدا پەسەند کراوە، بە یاسای سزای مولکیە پشت بەستن بە دەستەواژەی کۆتایی ماددەی ٦٢، بریار دراوە بە ١٠ ساڵ سەوڵ لێدان زیندانی بکرێت، لە دیوانی جەنگی عورفی بازیان رێکخراوە، هەروەها بە قوماندانیەتی لەشکری شەشەمی همایۆن نووسراو کراوە و بە هاوپێچی بریارنامە راگەیەندراوە، بە فەرمانی پاشای جەنابی پاشا لە مێژووی ٨ تەمموز ١٣٢٦ نووسراوی سەدری ئەعزەم نووسراوەتەوە و نێردراوە، هەروەها بۆ جێبەجێ کردنی بە پارچەیەك ئەمر و فەرمانی همایۆن بە تەلەگراف بە قوماندانیەتی ناوهاتوو راگەیەندراوە، بە گوێرەی ئەوە بە ووتەی فەرمانگەی دادگاییکردن جێبەجێ دەکرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، ٢٦ رەجەب ١٣٢٨ و ٢٠ تەمموز ١٣٢٦.

به ناوی نازری جەنگی

هەواڵنامەی کتێب

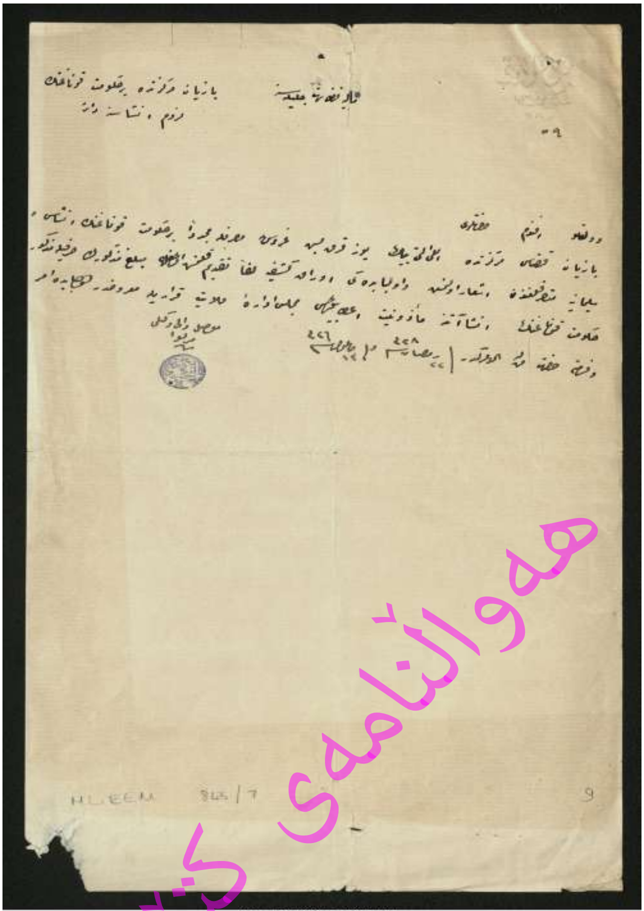

ML.EEM.00845.00007.009

هەواڵنامەی کتێب

ML.EEM.	00845.00007	22 رەمەزان 1328

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
٥٩
نەزارەتی دارایی جەلیلە
پێویستە لە مەرکەزی بازیان قۆناغێکی حکوومەت بونیاد بنرێت
بۆ جەنابی ئەفەندم

لـە مەرکـەزی قـەزای بازیـان بە خەرجـی ٥٦١٤٥ قـوروش دووبارە قۆناغێکی حکوومەت لە موتەسـەرفیەتی سـلێمانیە ئامـاژەی پێکـراوە، هەروەهـا لـەم بارەیـەوە کاغەزەکانـی دەرخسـتن پێشـکەش کـراوە، بـە خـەرج کردنـی بـرە پـارەی باسـکراو بە ناوی دروسـت کردنی قۆناغی حکوومەت داوای مۆڵەتی کراوە، بە بڕیاری ئەنجوومەنی کارگێری ویلایەت ڕاگەیەندراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٢ رەمەزان ١٣٢٨ و لە ١٣ ئەیلوول ١٣٢٦.
میری لیوا وەکیلی والی موسڵ

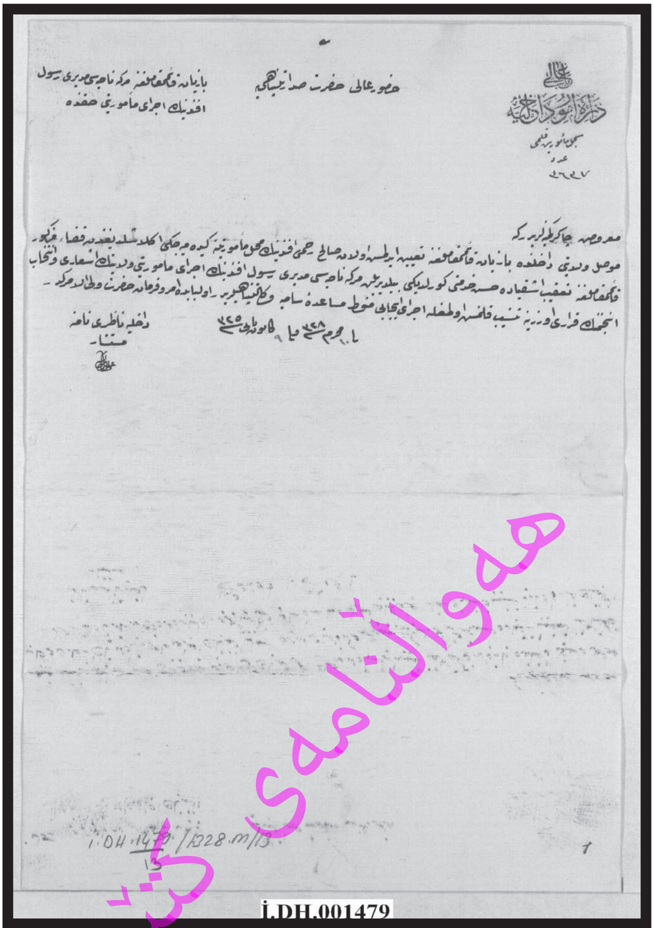

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>I.DH.</td><td>01479.000013</td><td>10 موحەررەم 1328</td></tr>
<tr><td colspan="3">بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی تۆماری فەرمانبەران
ژمارە ٣٦٣٧
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
لە ناو ویلایەتی موسڵ بۆ قائیمقامیەتی بازیان ساڵح رەحمی ئەفەندی دامەزراوە، بەڵام دەرکەوتووە بۆ شوێنی کارەکەی نەڕوات، بەڵام بۆ قائیمقامیەتی قەزای ناوبراو رەسول ئەفەندی بەڕێوەبەری ناحیەی مەرگە کە بۆ چاودێری کردنی چەتەکان کارێکی باشی کردووە و کارەکانی بینراوە، ناوبراو کارەکەی پێبدرێت، بۆ جێبەجێ کردنی ئەم کارە لەسەر ئاماژەی ویلایەت هەروەها بڕیاری ئەنجوومەنی هەڵبژاردن دیاری کراوە، بۆ جێبەجێ کردنیش هاوکاری وەکالەتپەناهی پێویستە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
١٠ موحەررەم ١٣٢٨ و ٩ کانوونی دووەم ١٣٢٥
راوێژکار بە ناوی نازری ناوەخۆ</td></tr>
</table>

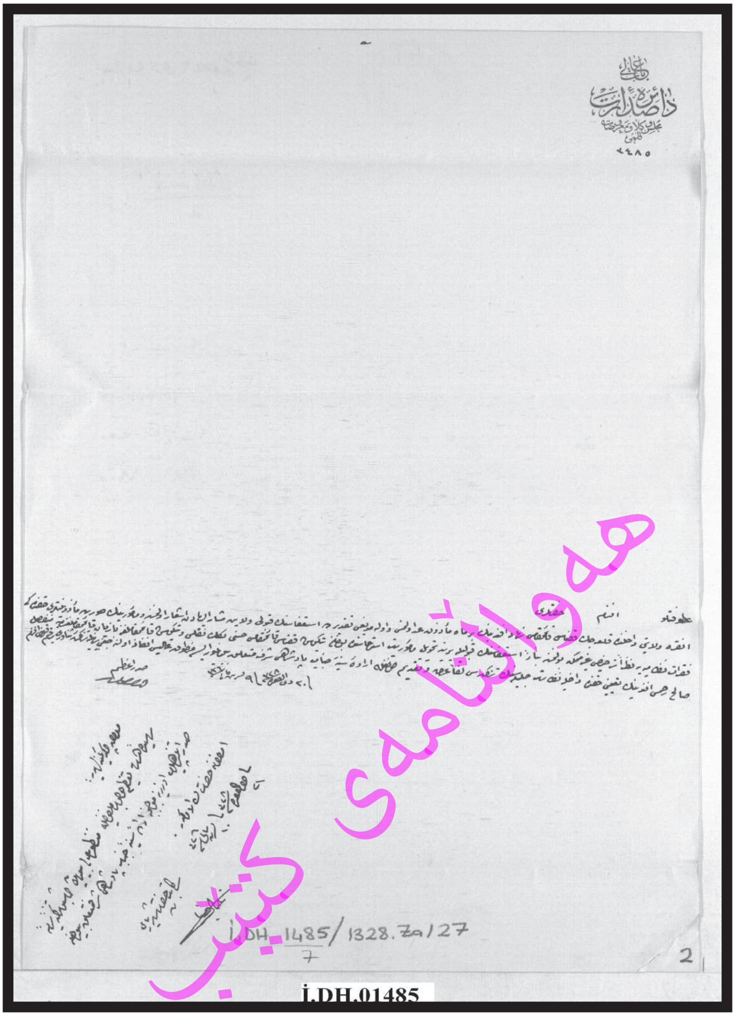

هەواڵنامەی کتێب

I.DH.	01485.000007	20 زیلقەعدە 1328

بابی عالی
فەرمانگەی سەدارەت
ئەنجوومەنی بریکارەکان و راگەیەندراوەکان
٣٤٨٥
جەنابی ئەفەندم
لە ناو ویلایەتی ئەنقەرە قائیمقامی قەزای تیکوەش حوسنی بەگ گواستراوەتەوە، هەروەها بۆ قەزای تیکوەش، ساڵح رەحمی ئەفەندی کە لە قائیمقامیەتی بازیان جیابۆتەوە، لە بارەی دامەزراندنی نووسراوی نەزارەتی ناوخۆی جەلیلە پێشکەش کراوە و راگەیەندراوە، ئەگەر فەرمانی پاشای جەنابی پاشا بفەرمووێت ئەوا جێبەجێ دەکرێت.

٢٠ زیلقەعدە ١٣٢٨ و ٩ تشرینی دووەم ١٣٢٦
سەدری ئەعزەم

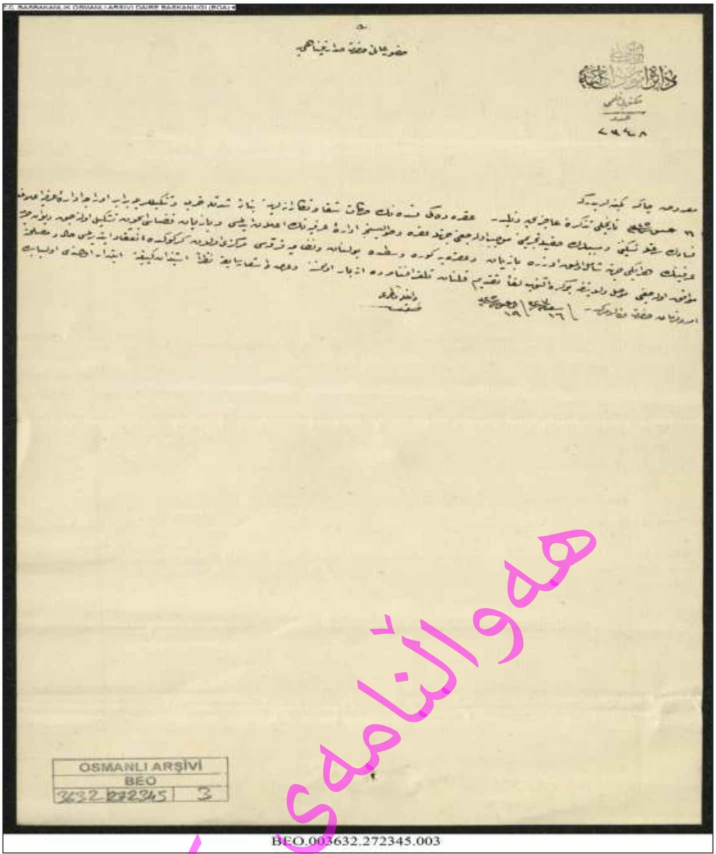
OSMANLI ARŞİVİ
BEO
3632 272345 3
BEO.003632.272345.003

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	003632.272345	16 شەعبان 1327

بابی عالی
فەرمانگەی کاروباری ناوەخۆ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ٢٣٤٨
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەیە

هاوپێچـی نـووسراوی ١٦ ئۆغسـتۆس ١٣٢٥، لـە عەقـرە لەسـەر کاری سـەرپێچی و جموجۆڵـی چەتەگەریـان بـە توندوتیـژی لێـدراون و دوورخراونەتـەوە، لـەوێ بەپەلـە کارگێریەکـی عورفـی ڕابگەیەندرێـت، بـە خێرایـی گەندەڵـی لەناوببردرێـت و ئەوانـەی هـۆکاری ئـەو کارانـەن تاوانەکانیـان بەسـەر سـاغ بکرێتـەوە و سـزا بدرێـن، بـۆ ئەمـەش دەبێـت کارگێـری عورفی لـە عەقرە و دەوروبـەری ڕابگەیەندرێـت، هەروەهـا ئـەو دیوانـی عورفـی جەنگیـەی بـۆ قـەزای بازیـان دادەمەزرێـت، بـۆ هـەردوو لا گشـتگیر بێـت، بـە گوێـرەی عەقـرە و بازیـان لـە ناوەڕاسـت دەبێـت، هەروەهـا فرقـەی نیزامیـە مەرکەزەکـەی لـە کەرکـوك بێـت، بـە گوێـرەی بـارودۆخ و بەرژەوەنـدی گونجـاو بێـت، ئەمجـارە لـە ویلایەتـی موسـڵ تەلەگرافنامـە وەرگیـراوە و پێشـکەش کـراوە، بـۆ ناردنیشـی بـە تێروانین لـە ڕاگەیاندن و ئاماژەپێکـردن چۆنیەتـی مۆڵەتەکـەی پەلـەی لێکـراوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ١٦ شـەعبان ١٣٢٧ و لـە ١٩ ئۆغسـتۆس ١٣٢٥.

نازری ناوەخۆ

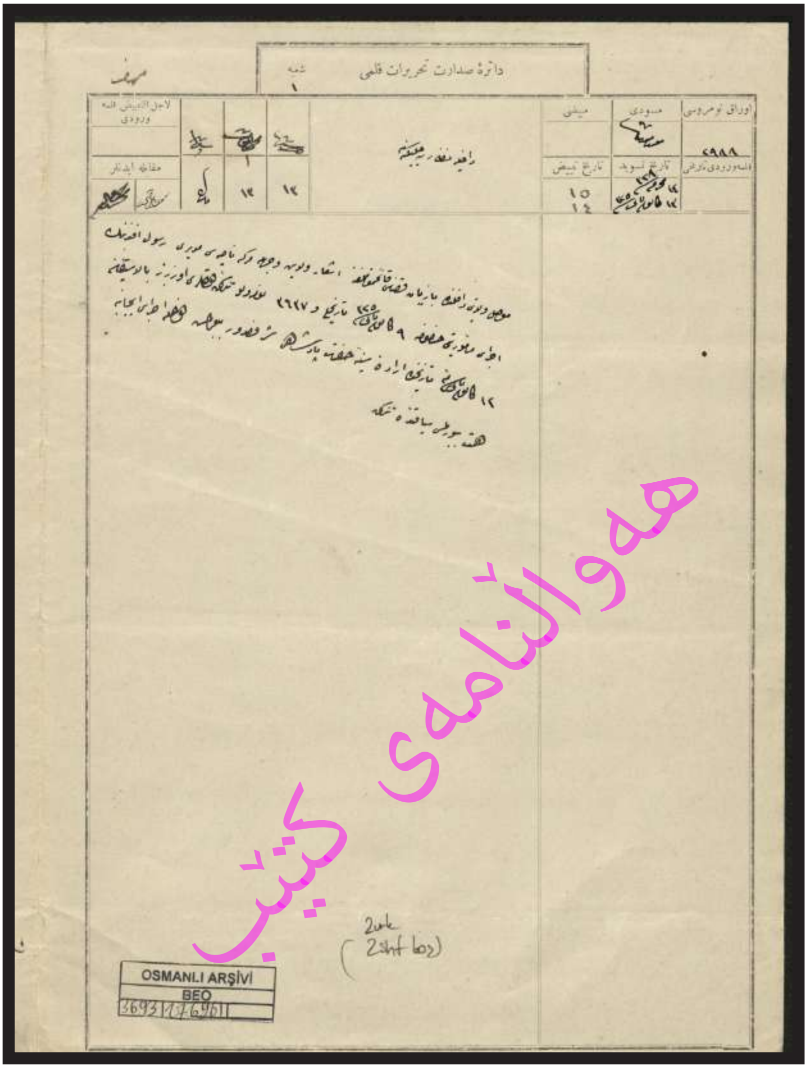

<table>
<tr><td>14 موحەررەم 1328</td><td>003693.276961</td><td>BEO.</td></tr>
<tr><td colspan="3">١٤ موحەررەم ١٣٢٨
١٣ کانوونی دووەم ١٣٢٥
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
لە ناو ویلایەتی موسڵ بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان لەسەر ئاماژەی ویلایەت رەسول ئەفەندی بەرێوەبەری ناحیەی مەرگە، لەسەر نووسراوی دەوڵەت لە مێژووی ٩ کانوونی دووەم ١٣٢٥ ژمارە ٣٦٣٧ بە رەزامەندی فەرمانی پاشای جەنابی پاشا لە مێژووی ١٢ کانوونی دووەمی هەمان ساڵ فەرمانی داوە، هیممەت بکرێت بۆ جێبەجێ کردنی.</td></tr>
</table>

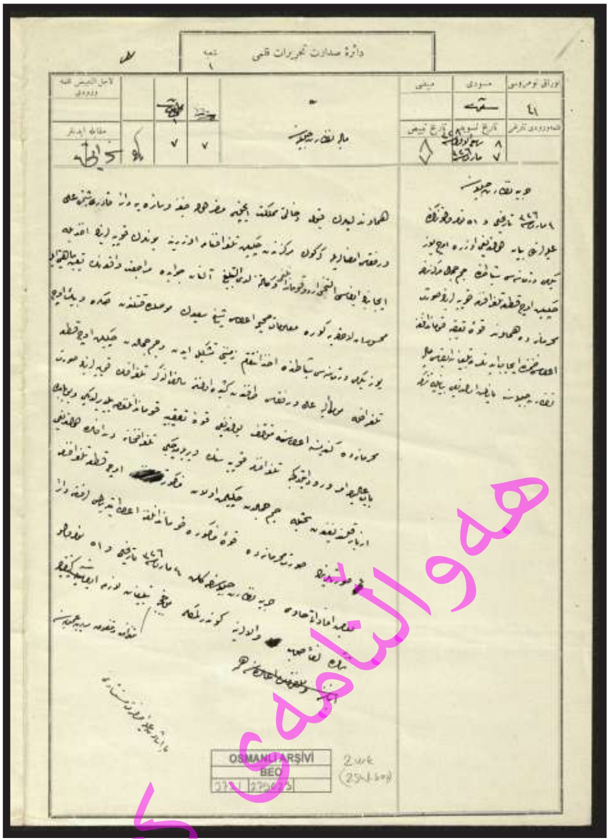

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>BEO.</td><td>003721.279023</td><td>8 رەبیعی یەکەم 1328</td></tr>
<tr><td colspan="3">
٨ رەبیعی یەکەم ١٣٢٨
٧ مارت ١٣٢٦
نەزارەتی دارایی جەلیلە
قەبـوڵ کردنـی ملکـەچ بوونـی هەمەوەنـدەکان بـۆ مەملەکـەت دەبێتـە زیـان، بـۆ هەمـووان بـە واژووی شـێخی قادریـە عەلـی و هاوەڵانـی لـە مەرکـەزی کەرکـووک تەلەگرافنامـە راکێـشراوە، دانەیەکی لـەم تەلەگرافنامانە بـردراون، بـۆ جێبەجـێ کردنـی کارەکـەش وەکالەتـی قوماندانیەتـی لەشـکری شەشـەم ئـاگادار کراوەتـەوە، لـە وەڵامـدا بـە گوێـرەی پێداچوونـەوەی رووداوەکـە و لیسـتی هەژمـارەکان زانیـاری راسـتەقینە دراوە، دوای کوشـتنی شـێخ سـەعید لـە موسـڵ، هەروەهـا لـە سـاڵی ١٣٢٤ شـوبات بـۆ تۆڵەسـەندنەوە ئامـادەکاری کـراوە، هەروەهـا لە چەمچەماڵ سـێ پارچـە تەلەگرافنامـە راکێـشراوە، لەگـەڵ ئـەو پارچـە تەلەگرافنامانـە لەلایـەن ناوبـراو عەلـی و هاوەڵانـی نێـردراون، قوماندانیەتـی هێـزی چاودێـری ئـاگادار کراوەتـەوە کە لەسـەر ئەوە ماوەتـەوە دانەیەك لـەو تەلەگرافنامە باسـکراوانە بدرێتـە قوماندانیەتـی هێـزی چاودێـری، لـەم بارەیـەوە بـە ووتـەی تەلەگرافخانـە هاتـووە تا فەرمـان لە بابـی عالیەوە نەیـەت دانەیـەك لـەم تەلەگرافنامەیـەی پـێ نادرێـت، دوای ناردنـی نـووسراو ئـەو سـێ پارچـە تەلەگرافنامەیـەی کـە لـە چەمچەمـاڵ دەرچـووە، پێویسـتە وێنەیەکیـان بدرێتـە قوماندانیەتـی هێـزی ناوهاتـوو، بـە گوێرەی هەندێـك ووتە لـە نەزارەتـی جەنگـی جەلیلـە نـووسراو هاتـووە لـە ٤ مـارت ١٣٢٦ ژمـارە ٥١ بـۆ سـەروو نێـردراوە، بـە پشـت بەسـتن بەمـە ئـاگاداری پێویسـت دراوەتـە بەڕێوەبەرایەتـی گشـتی تەلەگـراف و تەلەفـۆن کـە هیممـەت بکرێـت.
</td></tr>
</table>

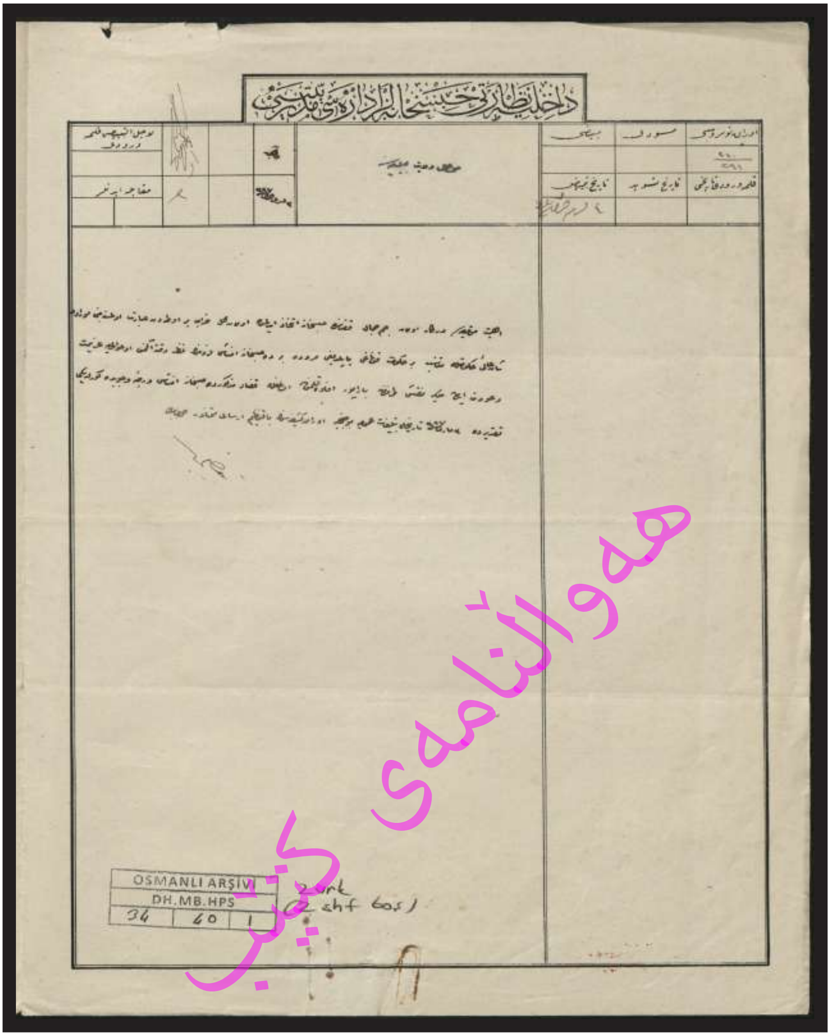

DH.MB.HPS.	00034.00040	25 زیلقەعدە 1329

بۆ ویلایەتی موسڵی جەلیلە
٤ تشرینی دووەم ١٣٢٧
قـەزای چەمچەمـاڵ بەهـۆی گرنگـی شـوێنەکەی ئـەو شـوێنەی کـە بـۆ گرتووخانـە دەسـت نیشـان کـراوە، وێـران و کۆنـە، بۆیـە لـەوێ قۆناغێکـی حکوومـەت کـە لـە شـان و شـەوکەتی حکوومـەت بوەشـێتەوە دروسـت بکرێـت، لەگـەڵ ئەویـش گرتووخانەیـەك دروسـت بکرێـت، سەرپەرشـتیاری فەرمانبـەران کـە چۆتـە ئـەوێ و گەڕاوەتـەوە، بـە راپۆرتێـك باسـی کـردووە، لـە قـەزای ناوبـراو پێویسـتە گرتووخانـە دروسـت بکرێـت، بـە گوێـرەی ئاگادارکردنـەوەی گشـتی لـە مێـژووی ٣ مـارت ١٣٢٧ کاغـەزی دەرخسـتنی بـە رێکخـراوی نێـردراوە.

ML.EEM.	00882.00018	29 شەعبان 1329

- لە نەزارەتی دادوەری جەلیلە بۆ لایەنی سەدری ئەعزەم
٢٠٤
راگەیەندراوی بەندەیە
لەگەڵ ئـەوەی مۆڵـەت دراوە کـە دادگای سـەرەتایی و فەرمانگـەی دادوەری قـەزای بازیـان مانگانـە بـە ٥٠ قـوروش خانـە بـە کـرێ بگرێـت، بـەڵام خانـە نەدۆزراوەتـەوە، بۆیـە بـە ٢٥٠٠ قـوروش خانـەی کاتیبـی نـووسراوەکان مەجید ئەفەنـدی بـۆ فەرمانگـەی دادوەری بـە نـاوی حکوومـەت بکرێـت، هەروەهـا بـڕە پـارەی ناوهاتوو بە پـارەی کرێی دابینـکراو خانـەی ناوهاتـوو دەکرێـت و لـە بـارەی بەناوکردنی راگەیانـدن و ئامـاژە پێکردنی مامەڵەکە لـە دادگای ناوهاتـوو بـە نوسراوەکانـی لـە ئەنجوومەنـی دادوەری لـە ٤ ئۆغسـتۆس ١٣٢٧ بریـار دراوەتـە سـەدری ئەعـزەم لـە سـەدارەتپەناهی، دوای پێشـکەش کـردن و راگەیاندنـی بـۆ جێبەجـێ کردنـی ئەمـر و فەرمانـی جەلیلـەی پێویسـتە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
لە ٢٩ شەعبان ١٣٢٩ و لە ١١ ئۆغستۆس ١٣٢٧
نوری مستەفا داواکاری گشتی دادگای سەرەتایی موسڵ

- بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
یەکەی ژمێریاری ویلایەت
ژمارە ١٦٣٥
بۆ نەزارەتی دارایی جەلیلە
بۆ جەنابی ئەفەندم
لـە ویلایەتی موسـڵ سـانجەقی سـلێمانیە لە هـۆزە نـاوادارەکان هـۆزی هەمەوەند بازیـان و چەمچەماڵ بۆتە شـوێنی هاتووچۆکردنـی ئـەم هـۆزە، بـۆ نیشـتەجێ کردنـی فەرمانبـەران قۆناغێکـی تایبـەت بـە حکوومـەت نەدۆزراوەتـەوە تـا ئەوانـە تێـدا نیشـتەجێ بـن، بـە ناچـاری خانەکانـی خۆیـان و لـە فەرمانگەکانـی سـەلاملك ئەرکەکانیـان جێبەجێ دەکـەن، ئـەم کارەش لـە شـان و شـەوکەتی حکوومـەت کـەم دەکاتـەوە، پێویسـتە پەلـە بکرێـت لـە دروسـت کردنـی قۆناغێکـی حکوومـەت، بـۆ ئـەم مەبەسـتەش سەرپەرشـتیاری مولکیـە عەلی سـەیدی بـەگ نێـردراوە و دوای ئامادەکردنـی راپۆرتێـك لـەم بارەیـەوە پێشکەشـی کـردووە لەگەڵ راپۆرتی دەسـتەی سەرپەرشـتیاران لـە رووی دارایی دەرکەوتـووە لـە راسـتییدا بـە هەمـوو شـێوەیەك شـیاو نییـە فەرمانبـەران لـەو خانانـەی کـە باسـکراوە مامەڵـەکان جێبەجـێ بکـەن، بۆیـە نەزارەتـی جەلیلـە خەرجی دروسـت کردنـی خانە دابیـن دەکات، بۆیە سـەبارەت بە دروسـت کردنـی قۆناغێکـی حکوومـەت نەزارەتپەناهـی داوای کـردووە هیممـەت بکرێـت، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٢٦ زیلقەعـدە ١٣٢٩ و لـە تشرینـی دووەم ١٣٢٧.
راوێژکار بە ناوی نازری ناوەخۆ

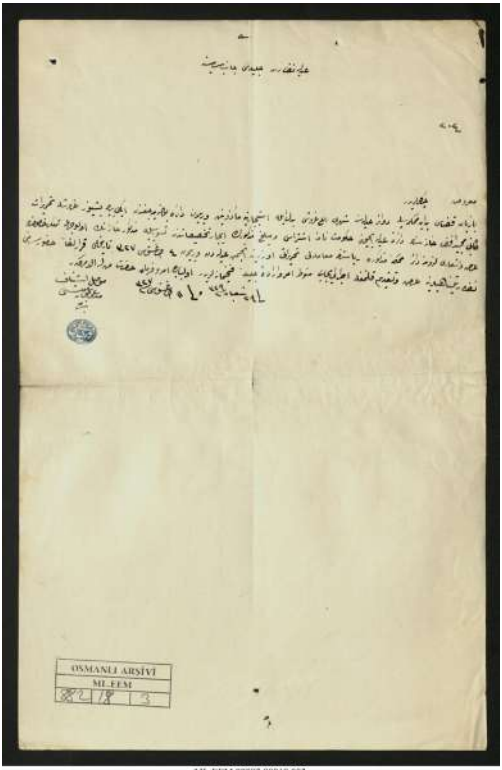
OSMANLI ARŞİVİ
ML.EEM
882 | 18 | 3

ML.EEM.00882.00018.003

هەواڵنامەی کتێب

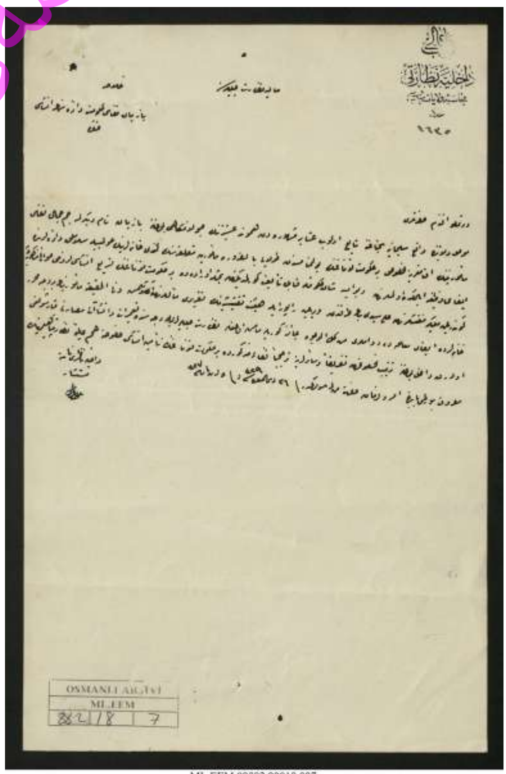
OSMANLI ARŞİVİ
ML.EEM
882 | 18 | 7

ML.EEM.00882.00018.007

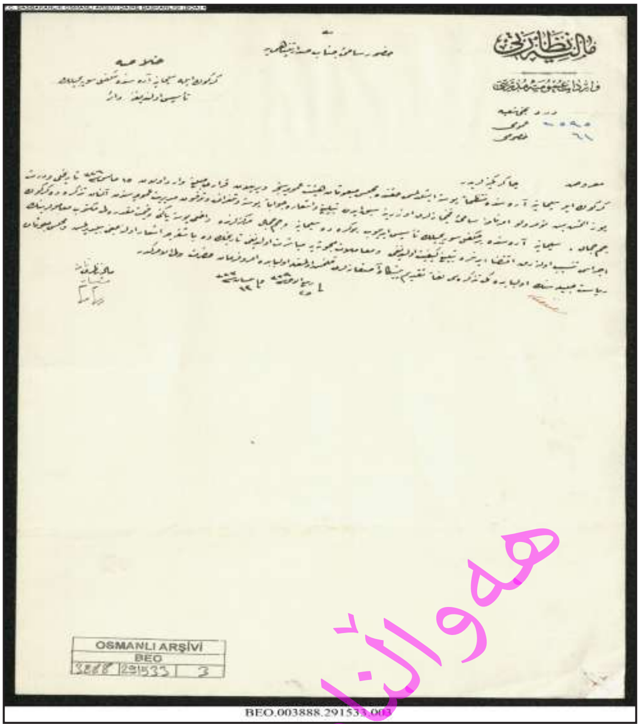

هەواڵنامەی کتێب

BEO.	003888.291533	25 رەبیعی کۆتایی 1329

نەزارەتی دارایی
بەڕێوەبەرایەتی گشتی داهات
یەکەی چوارەم
٢٥٩٥ گشتی
٦١ تایبەتی
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
پوختە: لە نێوان کەرکووك و سلێمانیە دامەزراندنی شۆفێری بە کەفیل.

ڕاگەیەندراوی بەندەیە
لـە نێـوان کەرکـووك و سـلێمانیە بـۆ ئـەوەی کاری پۆسـتە بـە ڕێکوپێکـی بەڕێوەبچێـت، لـە دەسـتەی گشـتی ئەنجوومەنـی نێـردراوان بڕیـار دراوە، لەسـەر بڕیارنامـەی سـەروو کـە لـە مێـژووی ١٥ مایـس ١٣٢٦ ژمـارە ٤٦٥ بـە بڕیارنامـە هاتـووە، لـە وەڵامـی ئـەو ئاماژە پێکـردن و ڕاگەیەنـدراوەی کـە پێشـووتر هاتـووە لـە بەڕێوەبەرایەتـی گشـتی پۆسـتە و تەلەگـراف و تەلەفـۆن نـووسراوە بەدەسـت گەیشـتووە، لـە نێـوان کەرکـووك و چەمچەمـاڵ و سـلێمانیە شـۆفێرێکی بـە کەفیـل دابنرێـت، ئەمجـارەش لـە مەرکەزەکانـی سـلێمانیە و چەمچەمـاڵ پاکێتـی پۆسـتەی ناوەخـۆ هەروەهـا مامەڵـەی نامـەی بـە بەهـا و بـە نـرخ جێبەجـێ بکرێـت، ئەوانـەی کـە کارەکـە جێبەجـێ دەکـەن، چۆنیەتـی کارەکەیـان پـێ ڕابگەیەندرێـت، هەروەهـا مێـژووی مامەڵـەی نێـردراوی دەسـت بـەکار بـوو ئاماژەی پـێ بکرێـت و ڕابگەیەندرێـت، هەروەهـا لـە سـەرۆکایەتی جەلیلـەی ئەنجوومەنـی نێـردراوان نـووسراوی هاوپێـچ بـۆ پێشـەوای سـەروو پێشـکەش کـراوە، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
لە ٢٥ رەبیعی کۆتایی ١٣٢٩ و لە ١٢ نیسان ١٣٢٧
ڕاوێژکار بە ناوی نازری دارایی

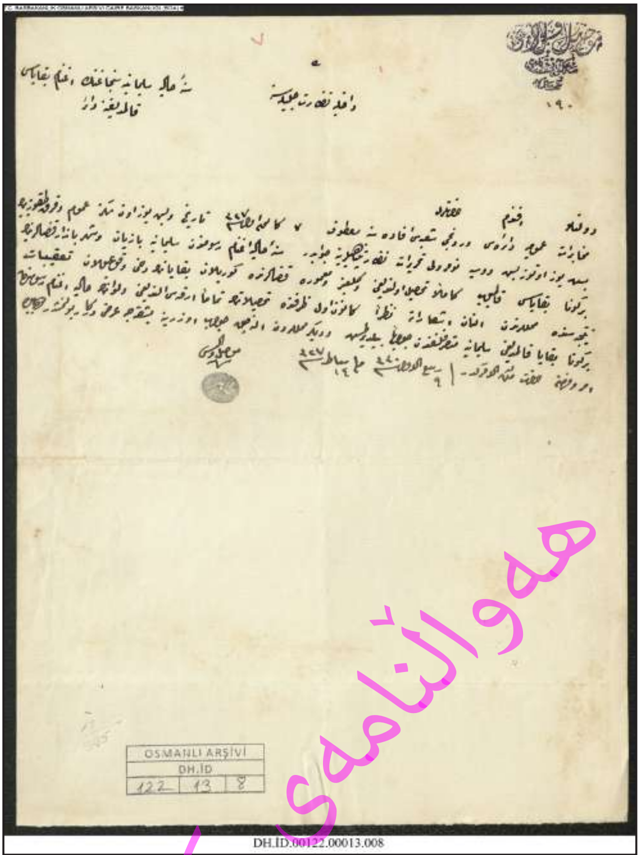

هەواڵنامەی کتێب

DH.ID.	00122.00013	9 رەبیعی یەکەم 1330

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
ژمارە ١٩٠
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
پاشکۆی مەروماڵاتی ئەم ساڵی سانجەقی سلێمانیە نەماوە

بۆ جەنابی ئەفەندم
بە ووتەی یەکەی چوارەمی فەرمانگەی هەواڵگری گشتی نووسراوی ٧ کانوونی یەکەم ١٣٢٧ ژمارەی گشتی ٥١٨ و ژمارەی دۆسیە ٤٩٥٣٥ وەڵامی نەزارەتپەناهیە، لە رسوماتی مەروماڵاتی ئەمساڵی قەزاکانی سلێمانی و بازیان و شەهربازار پاشکۆی یەك رۆژیشی نەماوە، هەمووی بە تەواوەتی وەرگیراوە، هەروەها پاشکۆی قەزاکانی کەلعەنبەر و مەعمورە لە ئەنجامی چاودێریەوە لە شوێنەکانی خۆیان بە گوێرەی ئەو ئاماژانەی کە وەرگیراوە، لە کانوونی یەکەم پاشکۆی داهاتەکان بە تەواوەتی وەرگیرا، هەروەها رسوماتی مەروماڵاتەکەش پاشکۆی یەك رۆژیشی نەما، بە وەڵام بە موتەسەرفیەتی سلێمانیە راگەیەندراوە، هەروەها ئەو وەڵامەی لە ناوچەکانی تریش وەردەگیرێت، بە سەروو راگەیەندراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٩ رەبیعی یەکەم ١٣٣٠ و ١٤ شوبات ١٣٢٧.
تاهیر والی موسڵ

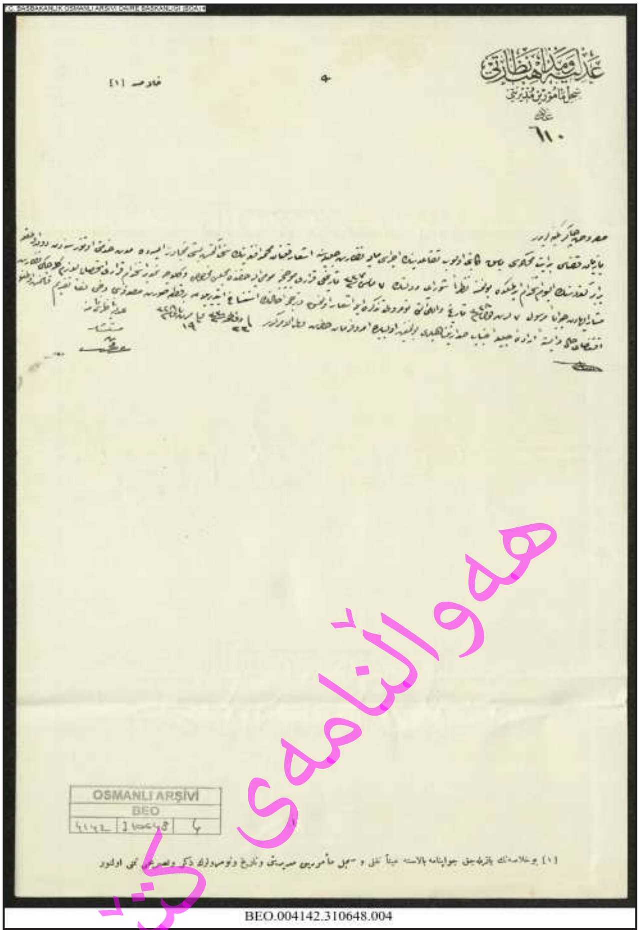

BEO.	004142.310648	22 زيلحيجه 1330

نەزارەتی دادوەری و مەزهەب
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری فەرمانبەران
ژمارە ٦١٠
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
لە قەزای بازیان لە دادگای سەرەتایی وەکو باش کیتابەت کاری کردووە بۆ خانەنشین کردنی لە نەزارەتی دارایی جەلیلە ئاماژەی پێکراوە، محەمەد ئەفەندی ساڵی ٦٥ تێپەڕاندووە، بەڵام ماوەی خزمەتی ٣٠ ساڵی خایاندووە، ئەمرۆ بە تێڕوانین لە بەکارهێنانی، لە شورای دەوڵەت بە بڕیاری ٧ مایس ١٣٢٧ ناوبراو لە ئەنجوومەنی تایبەتی بڕیکارەکان بڕیاری درێژکردنەوەی کارەکەی دەرچووە، لە نەزارەتی ناوهاتوو لە وەڵامدا لەگەڵ نوێنەر نووسراوی مێژووی ٧ تشرینی یەکەم ١٣٢٨ ژمارە ٥٦ ئاماژەی پێکراوە، هەروەها دانەیەك لە وەرگێڕدراوی باری کەسێتی کۆپی کراوە، یەك وێنەی پەسەند کراوی پێشکەش کراوە، بۆ جێبەجێ کردنی و بۆ کارەکەش فەرمانی جەلیلەی جەنابی سەدارەتپەناهی هەیە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٢ زیلحیجە ١٣٣٠ و لە ١٩ تشرینی دووەم ١٣٢٨.
ڕاوێژکار بە ناوی نازری دادوەری

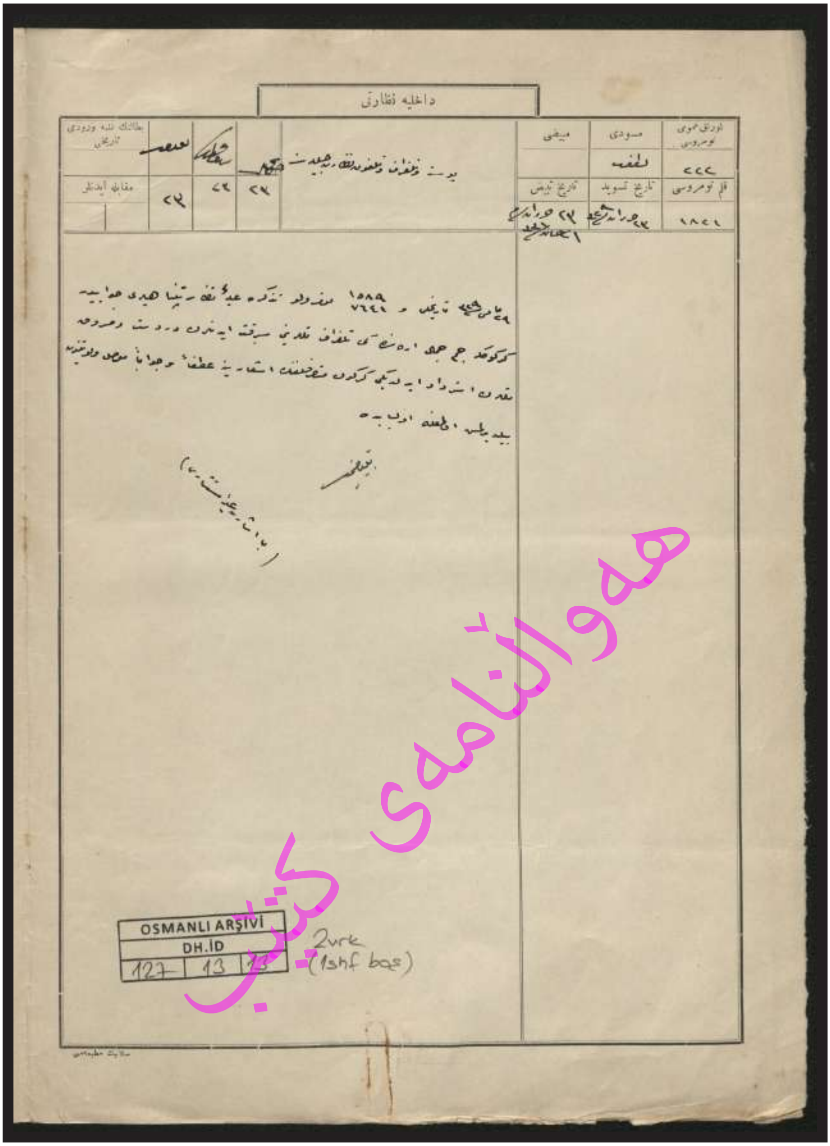

کتێبی هەواڵنامە

21 شەعبان 1331	00127.00013	DH.ID.

بۆ نەزارەتی پۆستە و تەلەگراف و تەلەفۆنی جەلیلە
٢٣ حوزەیران ١٣٢٩
٢١ شەعبان ١٣٣١
مێژووی ٢٩ مایس ١٣٢٩ ژمارە ٧٦٤١/١٥٨٩ وەڵامی نووسراوی نەزارەتپەناهیە لە نێوان کەرکووك و چەمچەماڵ تێلی تەلەگراف دزراوە، ئەوانەی دزیویانە دەستگیرکراون، تێلە دزراوەکانیش گەڕێندراونەتەوە، لەسەر ئاماژەی موتەسەرفی کەرکووك بە میهرەبانیەوە هەروەها لە وەڵامدا بە ویلایەتی موسڵ ڕاگەیەندراوە.

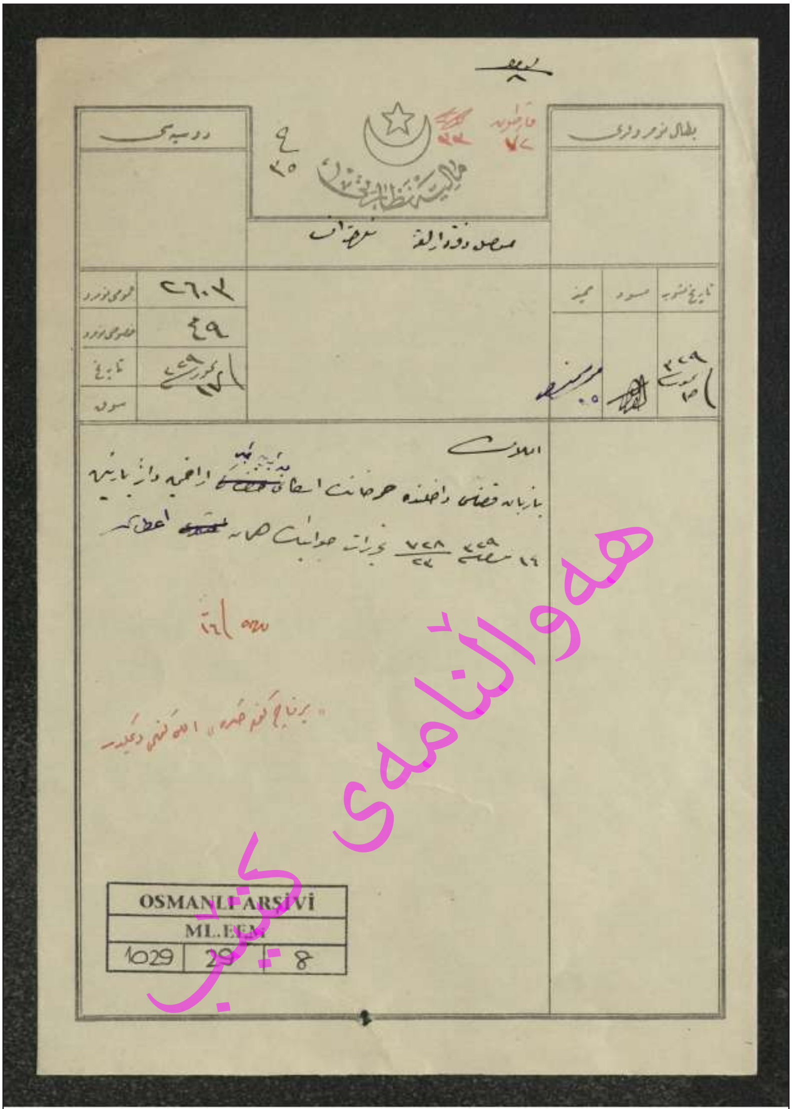

ML.EEM.01029.00029.008

25 شەعبان 1331	01029.00029	ML.EEM.
بۆ دەفتەرداری موسڵ تەلەگراف ١٧ تەمموز ١٣٢٩ مولك لە ناو قەزای بازیان سەبارەت بە نیشتەجێ کردنی حەمە خان لە زەوییەکانی بازیان نووسراوەکانی ١٤ نیسان ١٣٢٩ ژمارە ٢٣/٧٢٨ یەکسەر وەڵامەکەی بدرێتەوە.		

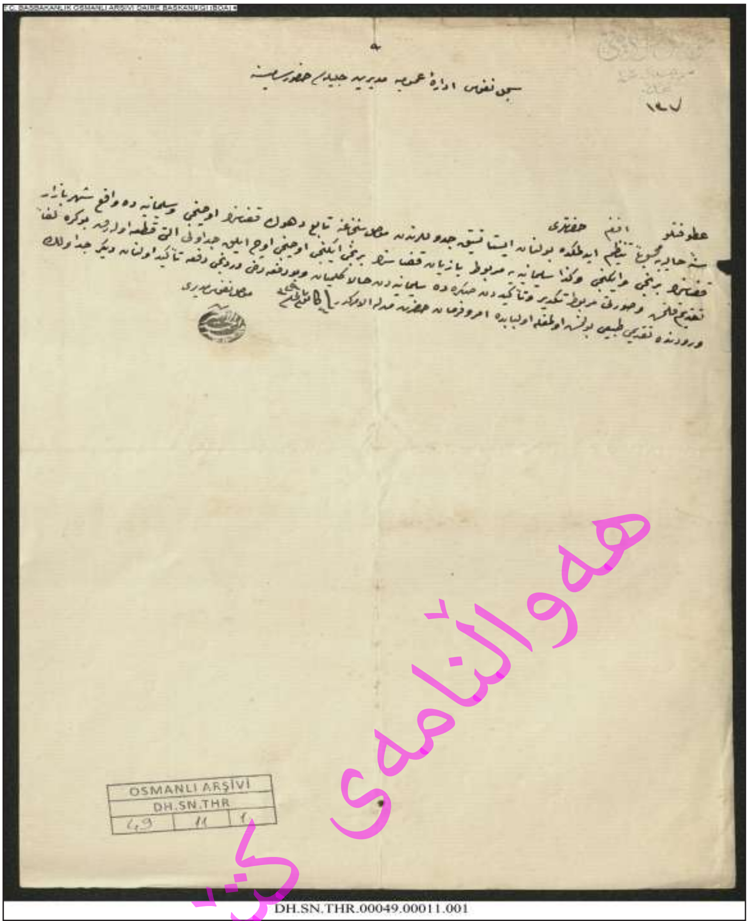

هەواڵنامەی کتێب

<table>
<tr><td>DH.SN.THR.</td><td>00049.00011</td><td>19 سەفەر 1332</td></tr>
<tr><td colspan="3">ویلایەتی موسڵ
ژمارە ١٣٧
لە بەڕێوەبەرایەتی کارگێری گشتی تۆماری ناسنامەی جەلیلە بۆ لایەنی جەنابی سەدری ئەعزەم
بۆ جەنابی ئەفەندم
ئەم ساڵە هەژمار کراوە و ڕێکخراوە، لە خشتەی ئامارەکان لە سانجەقی موسڵ لە قەزای دهۆك سێیەم مانگ و لە قەزای شەهربازاری سلێمانیە یەکەم و دووەم مانگ هەروەها لە قەزای بازیانیش سەر بە سلێمانیە یەکەم و دووەم و سێیەم واتە خشتەی سێ مانگ بە شەش پارچە ئەمجارە پێشکەش کراوە، وێنەیەکیشی بەستراوەتەوە، دوای دڵنیابوون و دووپاتکردنەوە هێشتا لە سلێمانیە نەهاتووە، ئەمجارە بۆ چوارەم جار دووپاتکراوەتەوە، لە کاتی هاتنی خشتەکانی تر پێشکەش کردنی بە ئاسایی بینراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٤ کانوونی دووەم ١٣٢٩.
بەڕێوەبەری ناسنامەی موسڵ</td></tr>
</table>

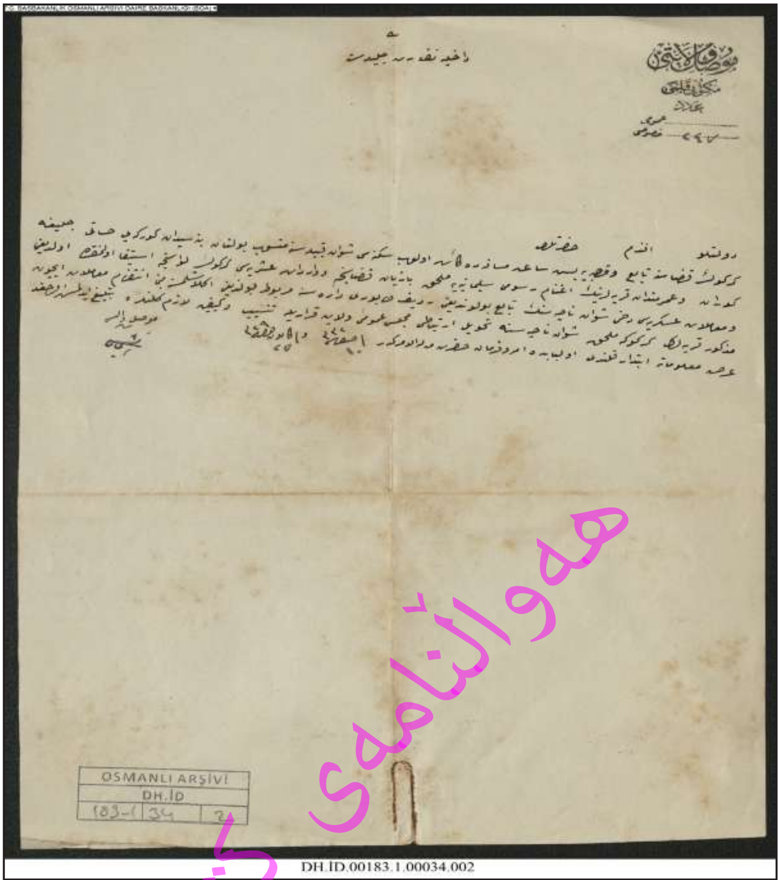
OSMANLI ARŞİVİ
DH.İD
183-1 34

DH.ID.00183.1.00034.002

هەواڵنامەی کێژ

DH.ID.	00183.1.00034	10 سەفەر 1332

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
ژمارە
٢٤٧ تایبەتی
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت
سەر بە قەزای کەرکوك و لە شارۆچکە پێنج کاتژمێر دووره، دانیشتووانەکەی لە هۆزی شوان پێکهاتوون، رسوماتی مەرومالاتی گوندەکانی بنە سیدان، کورکەیی، حەساتی، جەلیفە، گۆران و عومەر مەندان سەر بە قەزای بازیانی سلێمانیەیە، هەروەها داهاتی دە یەکیشی بۆ لیوای کەرکوکە، جگە لەوە مامەڵەی سەربازیشی سەر بە ناحیەی شوانە، بەستراوەتەوە بە فەرمانگەی تابوری رەدیف، بۆ مامەڵەیەکی رێکخراو گوندەکانی ناوبراو حەواڵەی ناحیەی شوانی سەر بە کەرکوك بکرێن و بەم ناحیەیە ببەسترێتەوە، بۆ ئەمەش بە بریاری ئەنجوومەنی گشتی ویلایەت چۆنیەتی جێبەجێ کردنی پەیوەندیداران ئاگادار کراونەتەوە، پەلەش کراوە لە راگەیاندنی زانیاریەکان، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٠ سەفەر ١٣٣٢ و لە ٢٥ کانوونی یەکەم ١٣٢٩.
والی موسڵ

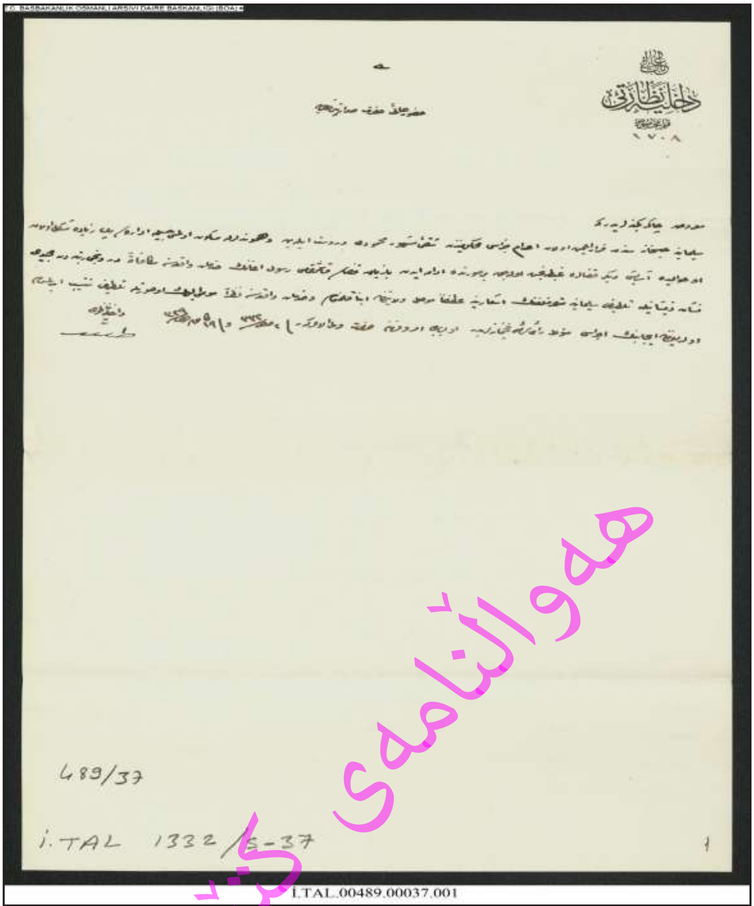

2 سەفەر 1332	00489.00037	**I.TAL.**

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
قەڵەمی تایبەت
١٧٠٨
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەتانە
لـە گرتووخانـەی سـلێمانیە، چەتـەی نـاودار مەحمـود کە سـزای لـە سـێدارەدانی بۆ دەرچـووە لە زینـدان رایکـردووە، دواتـر دەسـتگیرکراوەتەوە، هەروەهـا قائیمقامـی قـەزای بازیـان رەسـول ئاغـا لەگـەڵ هەمەوەنـدەکان نیشـتەجێیە و زیـاد لـە پێویسـت ئاسایشـی بەرقـەرار کـردووە، بەهـۆی خزمەتەکانـی کـە کردوویەتـی، بـۆ پاداشـتکردنی وەکـو رێزلێنـان، لـە پلـەی چـوارەم، نیشـانی مەجیـدی نیشـانی لـە سـەر ئامـاژەی موتەسـەرفیەتی سـلێمانیە لـە ویلایەتـی موسـڵ راگەیەنـدراوە، هەروەهـا بـە تێروانیـن لـە خزمەتەکانـی ناوبـراو رێـزی لـێ دەگیرێـت، بـۆ جێبەجـێ کردنی بۆ سـەرووە، ئەمـر و فەرمان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ٢ سـەفەر ١٣٣٢ و لـە ١٩ کانوونـی یەکـەم ١٣٢٩.

نازری ناوەخۆ

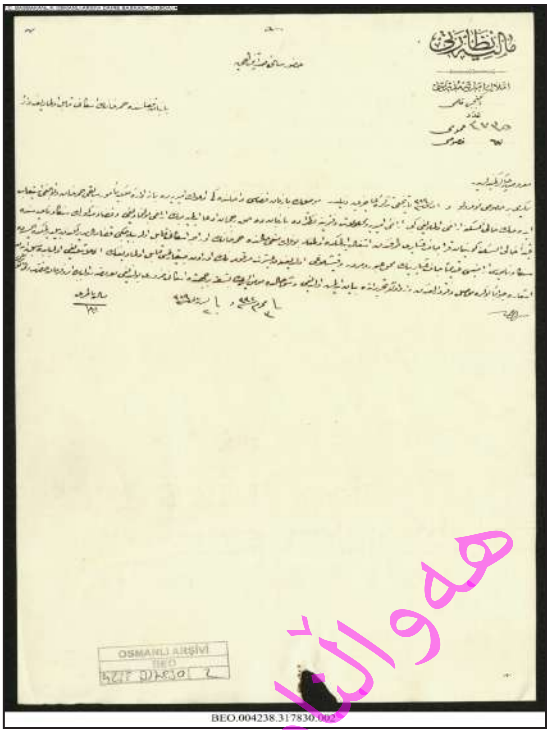

BEO.	004238.317830	3 موحەڕڕەم 1332

نەزارەتی دارایی
بەڕێوەبەرایەتی مولکی میری
قەڵەمی دووەم
٤٧٣٥ گشتی
٦٧ تایبەتی
گونجاو نییە حەمە خان لە قەزای بازیان نیشتەجێ بکرێت

بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەمانە
ژمارەی تایبەتی ٢١ لە مێژووی ١ مایس ١٣٢٩ نوسراوی هاوپێچی بێ دەسەڵاتمانە، لە موسڵ لە ناو قەزای بازیان، لە مولکی میری هیچ زەوییەکی بەتاڵ نییە، تا حەمە خان فەرمانبەری کارگێری مولکیەی بانە و دارودەستەکەی تێدا نیشتەجێ بن، بە تێروانین لە دەفتەری زەوی و زاری بەتاڵ لە بازیان زەوی نەدۆزراوەتەوە، هەروەها لە قەزای ناهاتوو ناحیەی سەنگاو بە تۆمار ئەو گوندانەی لە زەوی نیشتەجێ بینراوە، لەلایەن هۆزەکانی جافەوە داگیرکراوە، لە کاتی ڕێگریکردن لە ئەوانە دەتوانرێت حەمە خان لەوێ نیشتەجێ بکرێت، ئەگەرچی ئەوە بە بەڕێوەبەری دارایی قەزا ڕاگەیەندراوە، زەوی و زاری ناحیەی سەنگاو هەر لە کۆنەوە شوێنی هاتووچۆ و نیشتەجێ بوونی هۆزی جاف بووە، بۆیە دەرهێنانی هۆزی ناوهاتوو لەو ناوچەیە دروست نییە، دەرکەوتووە کارێکی باش نییە، بە گوێرەی وەڵامی ئاماژەی پێشوو ئەمجارە لە دەفتەرداری موسڵ نووسراو هاتووە و ڕاگەیەندراوە، بەم شێوەیەش ڕاگەیەندراوە ناوبراو لە شوێنێکی تر نیشتەجێ بکرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.

لە ٣ موحەڕڕەم ١٣٣٢ و لە ٢٠ تشرینی دووەم ١٣٢٩
نازری دارایی

هەواڵنامەی کتێب

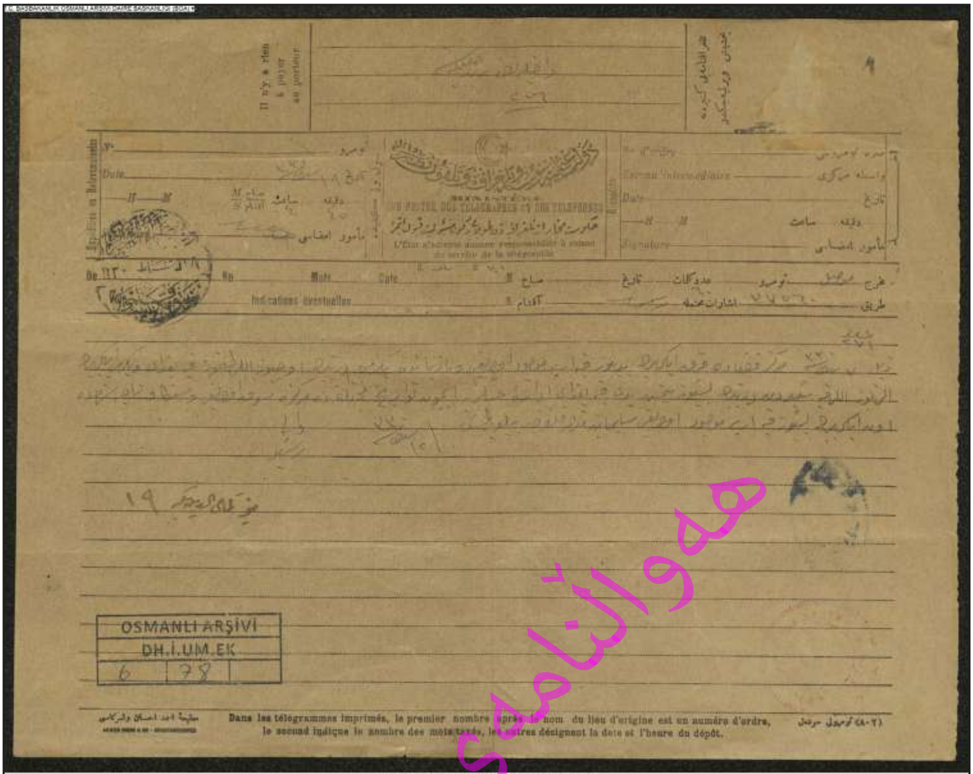
OSMANLI ARŞİVİ
DH.İ.UM.EK
6 78

DH.İ.UM.EK.00006.00078.001

DH.I.UM.EK.	00006.00078	13 رەبیعی کۆتایی 1333

بۆ ناوەخۆی جەلیلە
هاوپێچ ٧ شوبات ١٣٣٠، لە مەرکەزی قەزا ٤٢٧٠٠ قیە جۆ حازرە، هەروەها لە بازیان ٤٣٥٩ قیە گەنم و لە ٢٢٦٥٠ قیە گەنم ٤٥٦٧ قیە گەنم بۆ کارگێری سەربازی لە مێژووی جیاوازدا رەوانی مەرکەز کرا، لە ناحیەی سەنگاویشدا ١٢٥٠٠ قیە جۆ هەیە، لە موتەسەرفی سلێمانیە راگەیەندراوە.
١٥ شوبات ١٣٣٠

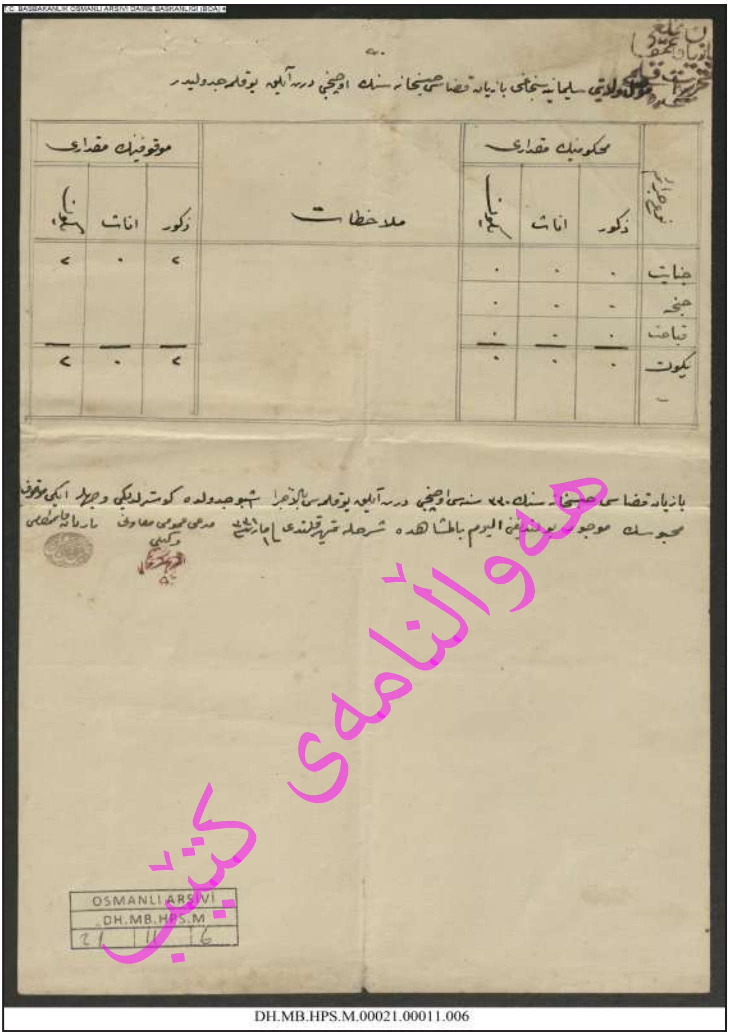

<table>
<tr><td>DH.MB.HPS.M.</td><td>00021.00011</td><td>17 رەجەب 1333</td></tr>
<tr><td colspan="3">لە ویلایەتی موسڵ سانجەقی سلێمانیە لە گرتووخانەی قەزای بازیان بۆ سێیەم جار خشتەی چوار مانگی گرتووخانەیە

تاوان: ٢ پیاو
گرتووخانەی قەزای بازیان ساڵی ١٣٣٠ بۆ سێیەم جار، خشتەی ووردبینی چوار مانگی رێکخراوە، لە کاری ئەم خشتەیە نیشان دراوە، تەنیا دوو دەستبەسەر زیندانی کراون، لە ١ مارت ١٣٣١.
بریکاری یاریدەدەری داواکاری گشتی
قائیمقامیبازیان</td></tr>
</table>

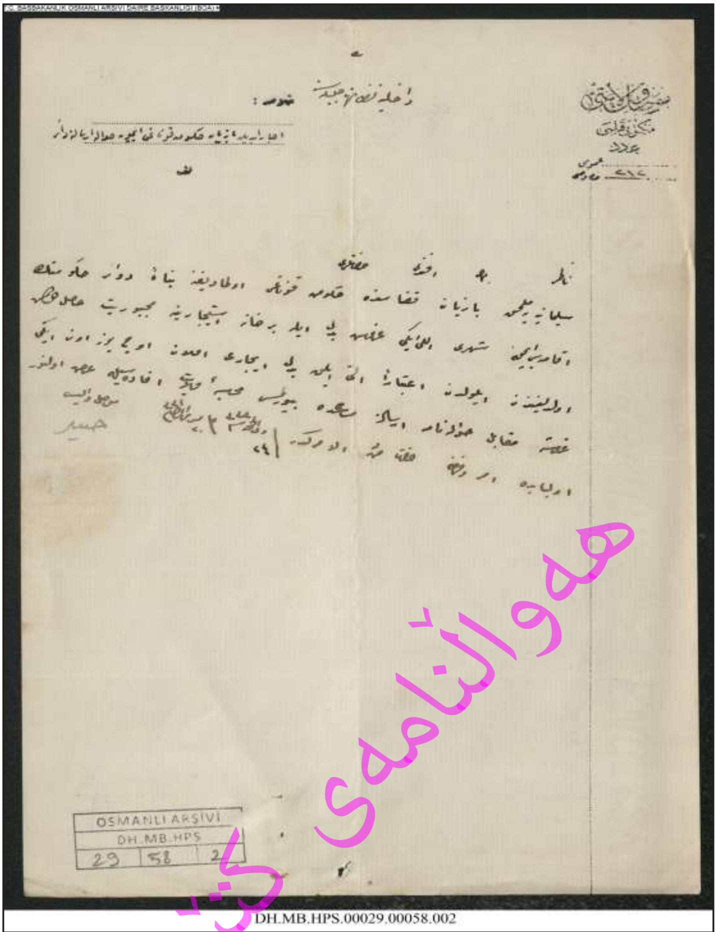

هەواڵنامەی کتێب

DH.MB.HPS.	00029.00058	24 زیلحیجه 1333

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
٢١٢ تایبەتی
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
پوختە: بۆ قۆناغی حکوومەت لە بازیان قۆناغێك بە کرێ گیراوە

بۆ جەنابی نازری بەگ
قەزای بازیان سەر بە سلێمانیە، لەبەر ئەوەی قۆناغی حکوومەتی تێدا نییە، بۆ نیشتەجێ بوونی حکوومەت مانگانە بە شوێنگرەوەی ٥٢ قوروش پێویستە خانەیەك بە کرێ بگیرێت، لە ئەیلوولەوە کرێی شەش مانگ دەکاتە ٣١٢ قوروش داواکراوە هاوکار بن بۆ حەواڵە کردنی، بە ووتەی ژمێریاری ویلایەت رادەگەیەندرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢٤ زیلحیجە ١٣٣٣ و لە ٢٠ تشرینی یەکەم ١٣٣١.
حەیدەر والی موسڵ

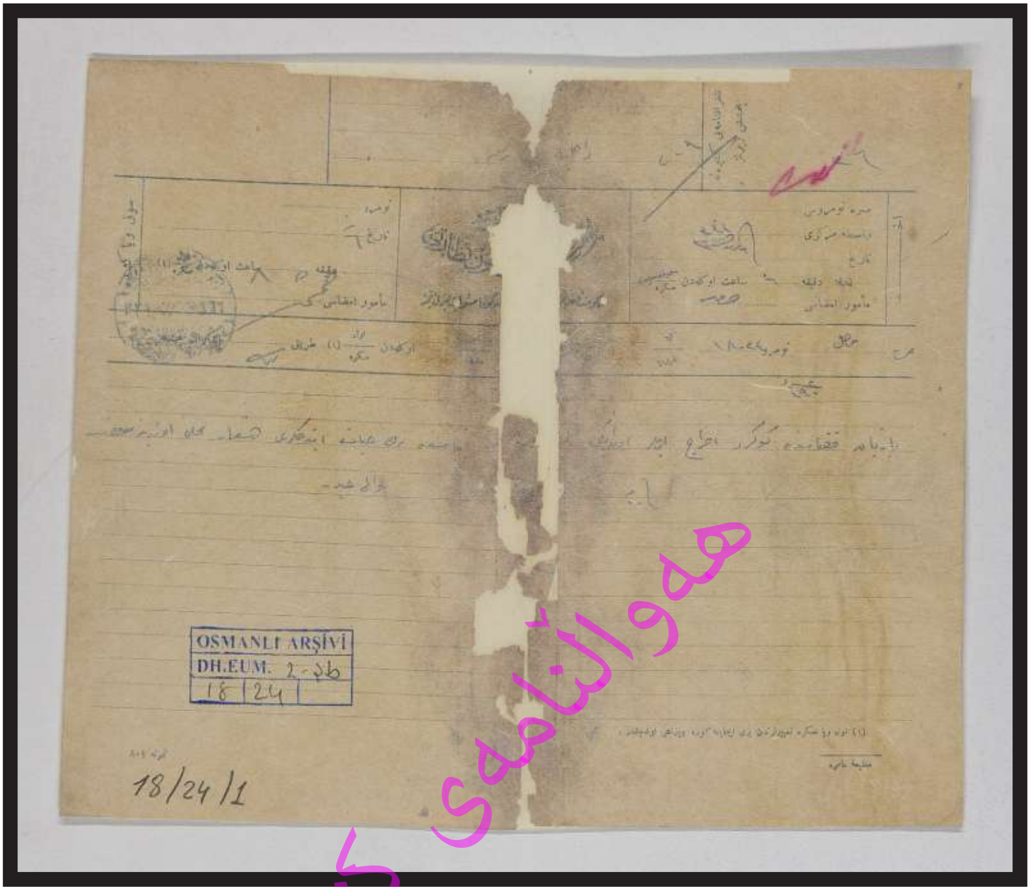

هەواڵنامەی کتێب

24 ڕەبیعی کۆتایی 1334	00018.00024	DH.EUM.2.Şb.
لە موسڵ دەرچووە لە قەزای بازیان لە کاتی دەرهێنانی گۆگرد ١٢ کەس ژیانیان لەدەست داوە، ئەمەش بە ئاماژە پێکردنی ناوەخۆ ڕاگەیەندراوە. حەیدەر والی		

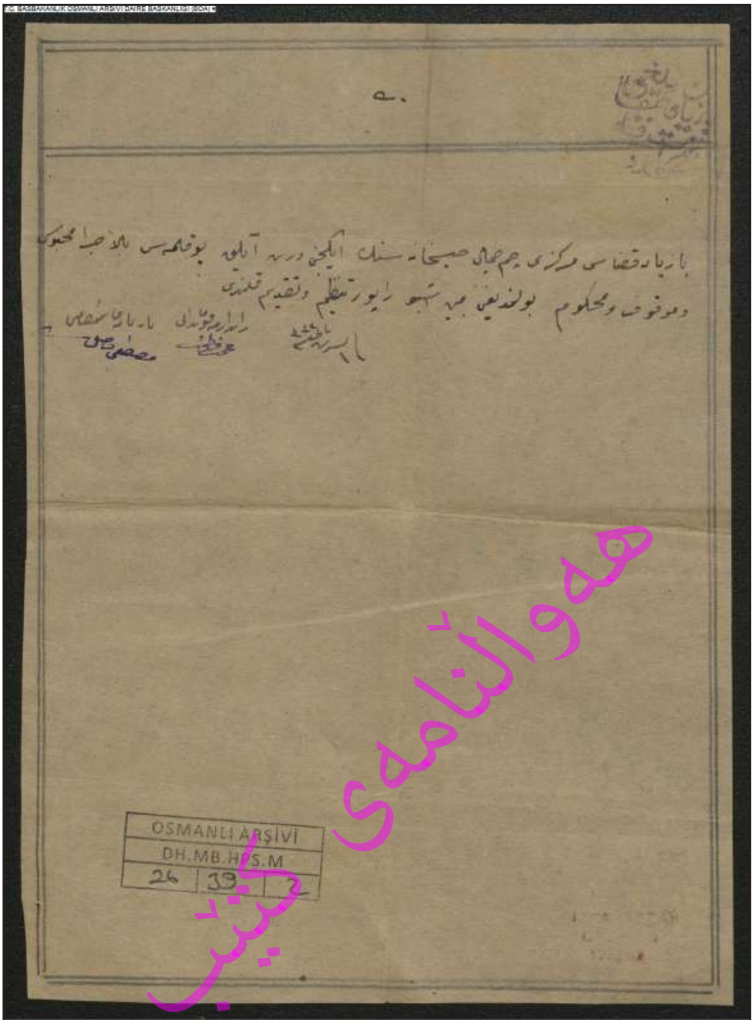

DH.MB.HPS.M.00026.00039.002

هەواڵنامەی کتێب

16 زیلحیجە 1334	00026.00039	**DH.MB.HPS.M.**

گرتووخانەی چەمچەماڵ کە مەرکەزەکەی قەزای بازیانە، لە ماوەی چوار مانگی دووەم جار، زیندان و دەست بەسەر نەبووە، بۆ ئەم کارەش راپۆرت ڕێکخراوە و پێشکەش کرا.

١ تشرینی دووەم ١٣٣٢
محەمەد .... قوماندانی ژاندارمە
مستەفا فازڵ قائیمقامی بازیان

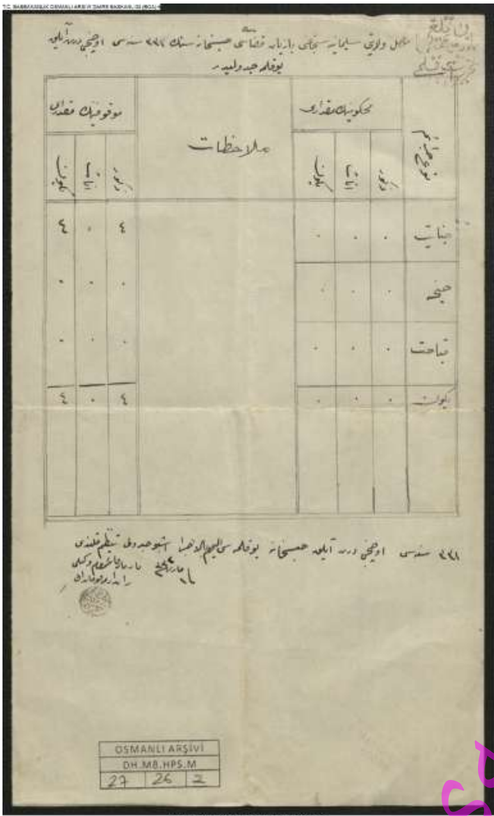

DH.MB.HPS.M.00027.00026.002

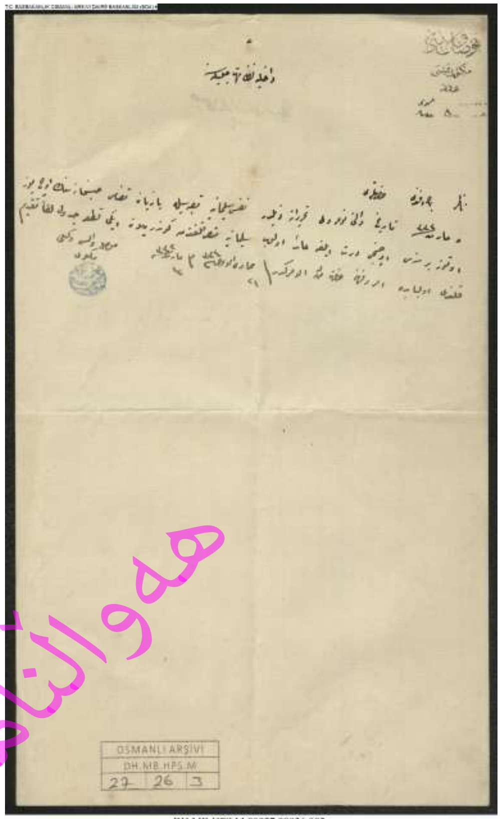

DH.MB.HPS.M.00027.00026.003

هەواڵنامەی کتێب

DH.MB.HPS.M.	00027.00026	9 جەمادی یەکەم 1334

- لە ویلایەتی موسڵ سانجەقی سلێمانیە گرتووخانەی قەزای بازیان هەژماری خشتەی چوار مانگی سێیەم جار، ساڵی ١٣٣١
تاوان/ پیاو: ٤ دەستبەسەر
ساڵی ١٣٣١ هەژماری چوار مانگی سێیەم جار، ئەمرۆ جێبەجێ کراوە، لە خشتەیەك رێکخراوە.
لە ١ مارت ١٣٣٢
بریکاری قائیمقامی بازیان قوماندانی ژاندارمە

- ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نووسین
ژمارە
٨ تایبەتی
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی نازری بەرێز
هاوپێچی نوسراوی ٥ مارت ١٣٣٢ ژمارە ٦، شارۆچکەی سلێمانیە و قەزای بازیان گرتووخانەکانیان بۆ ساڵی ١٣٣١ بۆ سێیەم جار خشتەی چوار مانگ لە موتەسەرفیەتی سلێمانیە دوو پارچە خشتە پێشکەش کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ٢١ جەمادی یەکەم ١٣٣٤ و لە ١٢ مارت ١٣٣٢.
نامەی بریکاری والی موسڵ

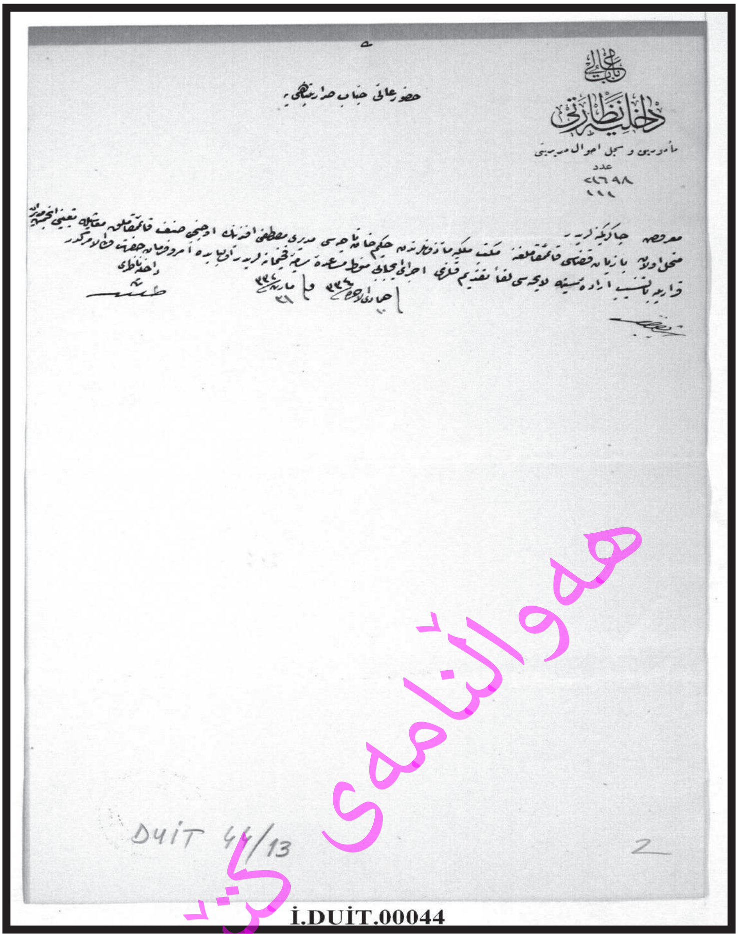

هەواڵنامەی کتێب

I.DUIT.	00044.000013	10 جەمادی کۆتایی 1334

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی ناسنامەی کەسێتی و فەرمانبەران
ژمارە ٢١٦٩٨
١١١
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
راگەیەندراوی بەندەتانە
قائیمقامیەتی قەزای بازیان شوێنەکەی بە تاڵە، یەکێك لە دەرچووانی مەکتەبی مولکیە، بەڕێوەبەری ناحیەی حەکیم خان، مستەفا ئەفەندی، لە چینی سێیەم بە مووچەی قائیمقامیەت دامەزراوە، لە ئەنجوومەنی بەڕێوەبەر بڕیاری لەسەر دراوە، لیستی فەرمانی پاشاش پێشکەش کراوە، جێبەجێ کردنی بۆ لایەنی سەرووە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
١٠ جەمادی کۆتایی ١٣٣٤ و لە ٣١ مارت ١٣٣٢
نازری ناوەخۆ

.DH.MB.HPS	00060.00078	26 زيلحيجه 1334

ژمارە ١/٢١ لە مێژووی ٥ مارت ١٣٣٢ کرێی شەش مانگی یەکەمی ئەم ساڵی قۆناغی حکوومەت لە حەواڵەنامە نوسراوەتەوە
مانگانە
٥٣ کرێی قۆناغی حکوومەت لە مزوری
١٩ کرێی قۆناغی حکوومەت لە عەقرە
٣٧,٢٠ کرێی قۆناغی حکوومەت لە کەرکووك
١٨٥ کرێی قۆناغی حکوومەت لە سلێمانیە
٢٠ کرێی قۆناغی حکوومەت لە کۆپری
٥٧ کرێی قۆناغی حکوومەت لە مادیەت
١٢٥ کرێی قۆناغی حکوومەت لە قەرەتەپپە
٤٠ کرێی قۆناغی حکوومەت لە دهۆك
١٩ کرێی قۆناغی حکوومەت لە بەرواری باڵا
١٩ کرێی قۆناغی حکوومەت لە بەرواری ژێر
١٩ کرێی قۆناغی حکوومەت لە ....
١٩ کرێی قۆناغی حکوومەت لە ریکان
٣٨ کرێی قۆناغی حکوومەت لە بازیان
١٧٠ کرێی قۆناغی حکوومەت لە جۆلەمێرگ
٢٩ کرێی قۆناغی حکوومەت لە کوار
١٥٠ کرێی قۆناغی حکوومەت لە شەمدینان
٩٩٩,٢٠
٥٩٩٧ بری دەرماڵەی شەش مانگی یەکەم
٤٠٧٧,٢٠ بری ئەو دەرماڵەیەی لەگەڵ حەواڵەنامەی ٥ مارت ١٣٣٢ ژمارە ١/٢١ هاتووە، ١٩١٩,٢٠ دەرماڵەی کەمکراوە

ژمارە ١/٢١ لە مێژووی ٥ مارت ١٣٣٢ کرێی شەش مانگی یەکەمی ئەم ساڵی گرتووخانە لە حەواڵەنامە نوسراوەتەوە
مانگانە
١٠٠ کرێی گرتووخانەی ئافرەتانی مەرکەزی ویلایەت
١٠٢,٢٤ کرێی شوێنی پارێزگارانی ژاندارمە لە گرتووخانەی مەرکەزی ویلایەت
٥٠ کرێی گرتووخانەی کەرکووك
٢٥ کرێی گرتووخانەی پیاوانی کەرکووك
٥٠ کرێی گرتووخانەی ئافرەتانی سلێمانی
٥٨ کرێی گرتووخانەی رواندز
١٩ کرێی گرتووخانەی هەولێر
٤٠ کرێی گرتووخانەی جۆلەمێرگ
٤٤٤,٢٤
٢٦٦٧,٢٤ بری دەرماڵەی شەش مانگی یەکەم
٢٥٦٥ بری ئەو دەرماڵەیەی لەگەڵ حەواڵەنامەی ٥ مارت ١٣٣٢ ژمارە ١/٢١ هاتووە، ١٠٢,٢٤ دەرماڵەی کەمکراوە
لە ١٤ تشرینی دووەم ١٣٣٢

هەواڵنامەی کتێب

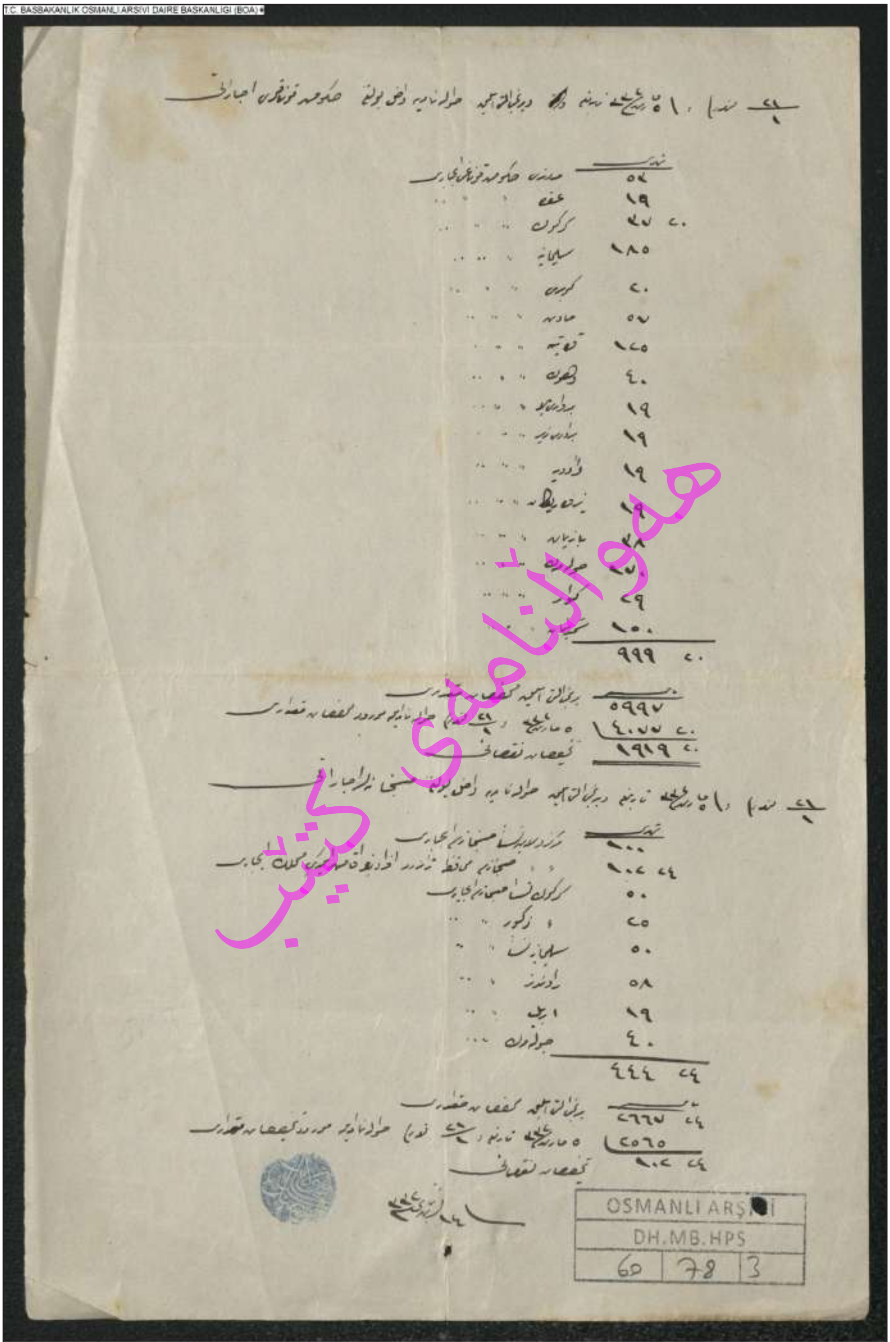

DH.MB.HPS.00060.00078.003

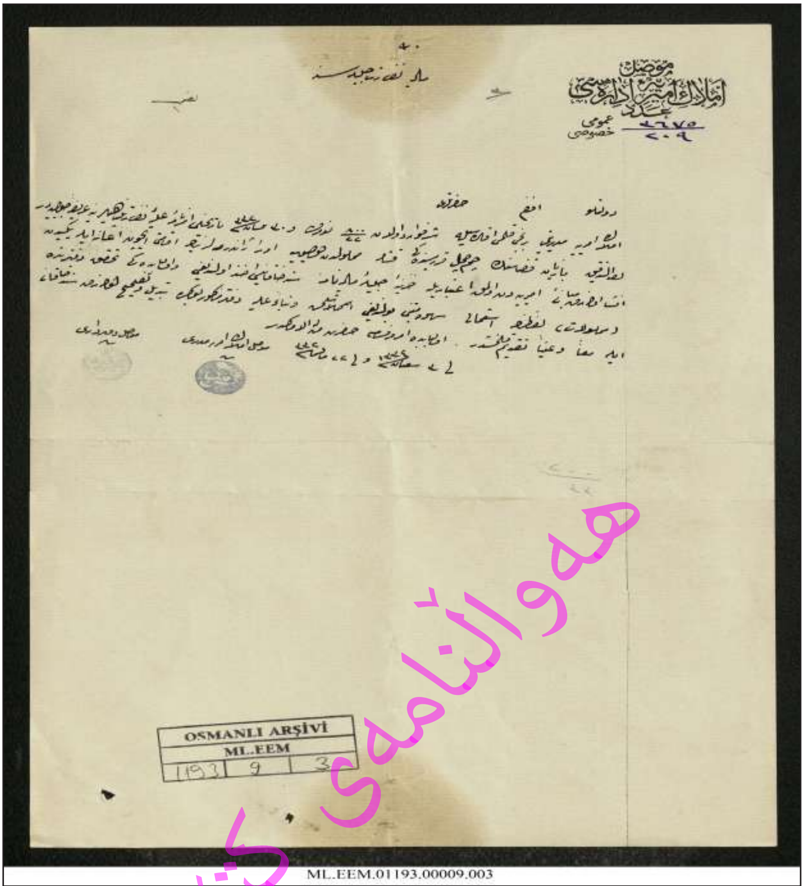

هەواڵنامەی کتێب

ML.EEM.	01193.00009	3 شەعبان 1334

فەرمانگەی مولکی میری موسڵ
ژمارە
٣٦٧٥ گشتی
٢٠٩ تایبەتی
بۆ نەزارەتی دارایی جەلیلە
بۆ جەنابی دەوڵەت

بە ووتەی بەڕێوەبەرایەتی مولکی میری لە قەڵەمی یەکەم فەرماننامەی نەزارەتپەناهی وەڵامی داواکاریە کە لە ٣٠ نیسان ١٣٣٢ ژمارە ٢٢/٨٠٠ هاتووە، لە کاتی لێکۆڵینەوە لە قەزای بازیان گوندی چەمچەماڵ قشلە لەوێ نییە، بۆ نیشتەجێ کردنی ژاندارمەش، بە هاوکاری قشلەیەك دروست بکرێت، بەم شێوەیە دەبێتە مولکی میری، بۆیە بە ناوی خەزینەی جەلیلەی دارایی سەنەدەکانی بردراوە، لە کاتی لێکۆڵینەوە دەرکەوتووە لە دەفتەر هەڵەی تێدا بووە، ئەمجارە بە مەبەستی گۆرین و راستکردنەوەی دەفتەرەکە، دەفتەر و سەنەدەکان بەیەکەوە پێشکەشی سەروو کراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
لە ٣ شەعبان ١٣٣٤ و لە ٢٢ مایس ١٣٣٢
بەڕێوەبەری مولکی میری موسڵ
دەفتەرداری موسڵ

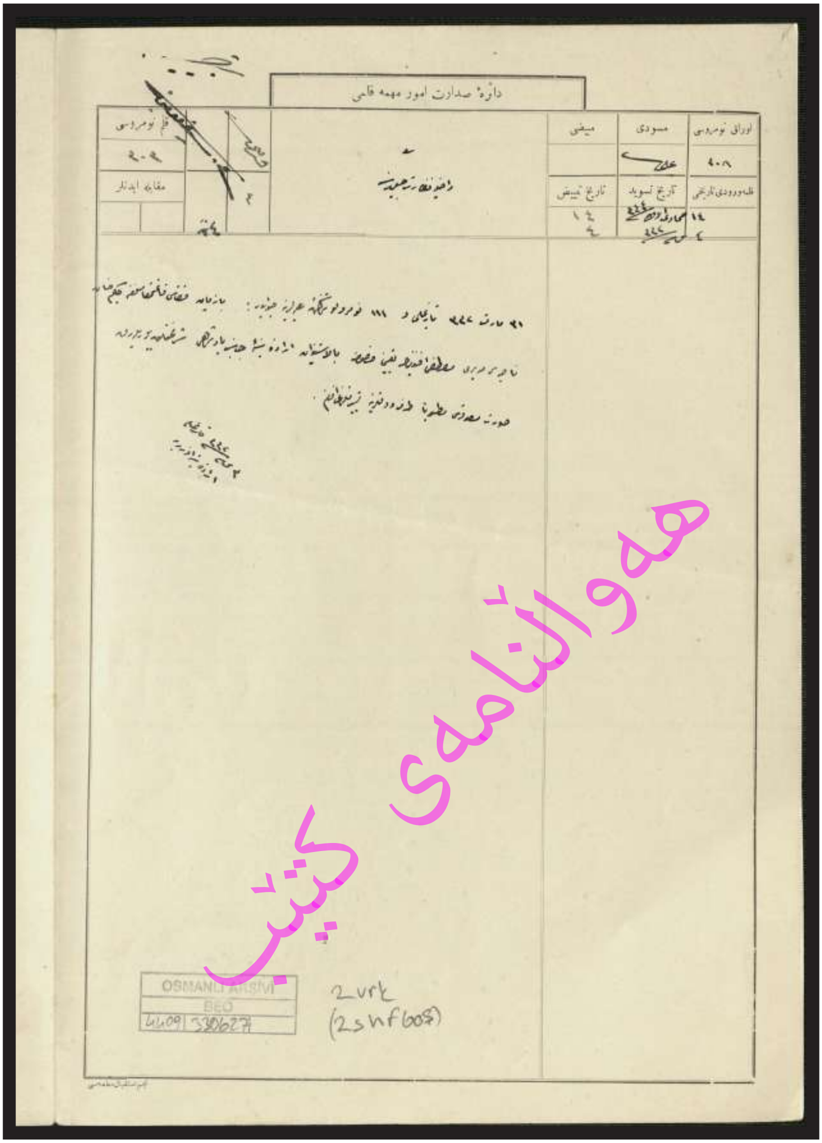

هەواڵنامەی کتێب

14 جەمادی کۆتایی 1334	004409.330627	BEO.

١٤ جەمادی کۆتایی ١٣٣٤
٤ نیسان ١٣٣٢
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
مێـژووی ٣١ مـارت ١٣٣٢ ژمـارە ١١١ وەڵامـی نـووسراوی سـەرووە: بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان مسـتەفا ئەفەنـدی بەرێوەبـەری ناحیـەی حەکیـم خـان دادەمەزرێـت، بـۆ ئـەم مەبەسـتە بـە رەزامەنـدی فەرمانـی پاشـای جەنابـی پاشـا فەرموویەتـی، وێنـەی پەسـەندکراوی بـۆ لایەنـی دەوڵـەت نێـردراوە.

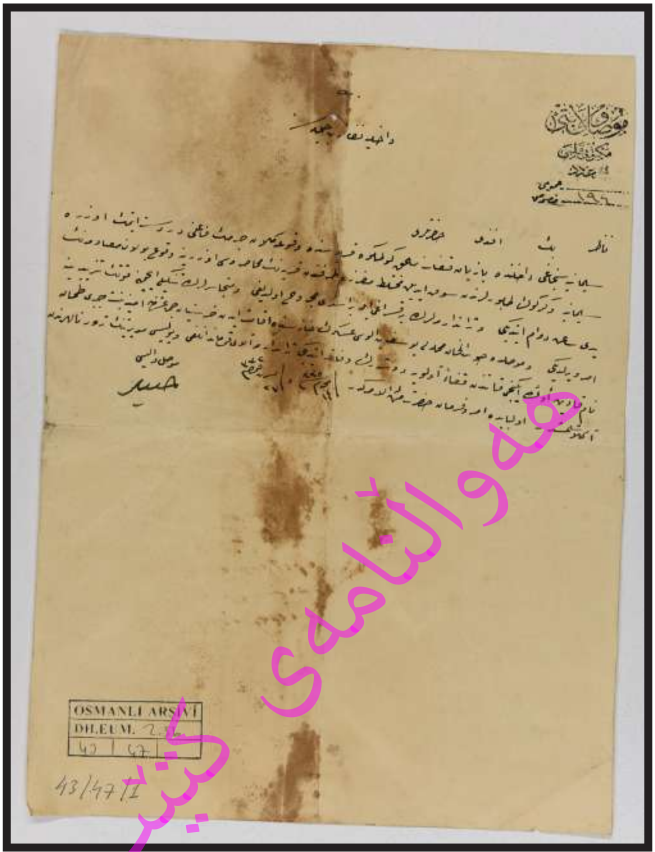

DH.EUM.2.Şb.	00043.00047	14 موحەررەم 1335

ویلایەتی موسڵ
قەڵەمی نوسین
١٩٤ تایبەتی
بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە
بۆ جەنابی نازر بەگ

لە ناو سانجەقی سلێمانیە قەزای بازیان لە گوندی کولمکوە، بۆ دەستگیرکردنی تاوانیاری ئەو تاوانەی کە ئەنجام دراوە لە تابورەکانی کەرکوک و سلێمانیە بە تێکەڵی مەفرەزەیەك پێك هێنراوە و بۆ ئابڵوقەدانی گوندەکە ڕۆیشتوون، لە کاتی گەیشتن ڕووبەڕووبوونەوە ڕووی داوە، حەوت کاتژمێر بەردەوام بووە، هەروەها یەك مایین و یەك ئێستری ژاندارمەکان بریندار بووە، جگە لەوە بۆ دوورخستنەوەی بوێری کەرانیش فەرمان دراوە هێزەکە زیاد بکرێت، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات، لە ١٤ موحەررەم ١٣٣٥ و لە ٢٧ تشرینی یەکەم ١٣٣٢.
حەیدەر والی موسڵ

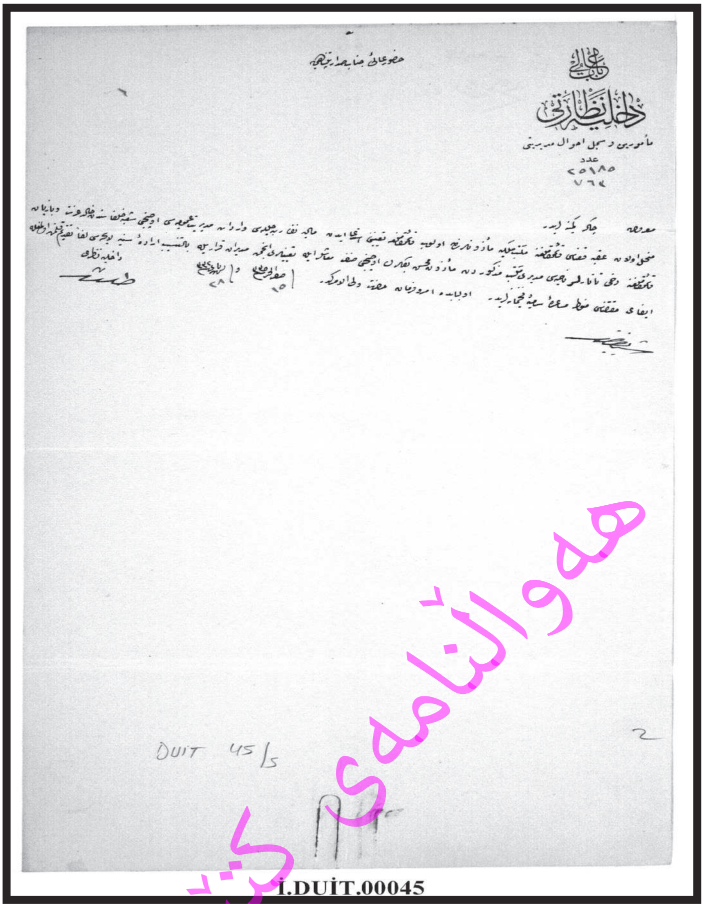

هەواڵنامەی کێڕ

I.DUIT.	00045.000005	15 سەفەر 1335

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری کەسێتی و فەرمانبەران
ژمارە ٢٥١٨٥
٧٦٣
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەتان

شـوێنی قائیمقامیەتـی قـەزای عەقەبـە بەتاڵـە، داواکـراوە یەکێـك لەوانـە لـە دەرچووانـی مەکتەبـی مولکیـە، لـە نەزارەتـی دارایـی بەڕێوەبەرایەتـی گشـتی هاتـووەکان لـە یەکـەی سـێیەم خالـد عیـزەت دامەزرێـت، هەروەهـا بـۆ قائیمقامیەتـی بازیـان، بەڕێوەبـەری ناحیـەی تاتـارەکان موحسـین بـەگ لـە بەڕێوەبـەری مەکتەبـی ناوهاتـوو دەرچـووە، بـە مووچـەی چینـی سـێیەم دادەمەزرێـت، بـە بڕیـاری بەڕێوەبەرایەتـی ئەنجوومـەن لیسـتی فەرمانـی پاشـا پێشـکەش کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کـردن، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات، لـە ١٥ سـەفەر ١٣٣٥ و لـە ٢٨ تشرینـی دووەم ١٣٣٢.
نازری ناوەخۆ

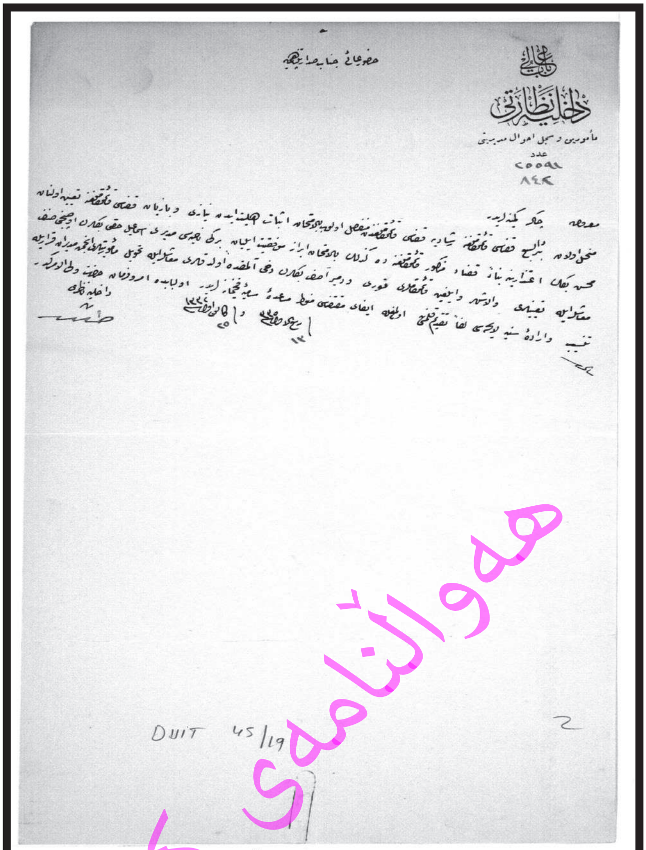

İ.DUİT.00045

هەواڵنامەی کتێب

I.DUIT.	00045.000019	13 رەبیعی یەکەم 1335

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری کەسێتی و فەرمانبەران
ژمارە ٨٤٢/٢٥٥٩١
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
ڕاگەیەندراوی بەندەتانە

شـوێنی قائیمقامـی قـەزای بەرولسـەبع بەتاڵـە، لە قائیمقامیەتی قـەزای ڕەشـادیە جیابۆتـەوە، نیازی، بـە تاقیکردنەوە خـۆی سـەلماندووە، بۆیـە ئـەو دابنرێـت، هەروەهـا لـە قائیمقامیەتـی قـەزای بازیـان موحسـین بـەگ دامـەزراوە، بـەڵام داوای لێبووردنـی کـردووە، بۆیـە بـۆ قائیمقامیەتـی قـەزای ناوهاتـوو ئیسـماعیل حەقـی بـەگ بەڕێوەبـەری ناحیـەی بەرکـی ئەویـش بـە تاقیکردنـەوە ناسـنامەی خـۆی دەرخسـتووە، بـە مووچـەی چینـی سـێیەم کـە تـا ئێسـتا بـە مانـگ و ڕۆژ نـوری بـەگ و دەمیـر ئاسـف بـەگ مووچـەی قائیمقامیـەت وەردەگـرن، بـەم مووچەیـە ئەرکەکەیـان بگوازرێتـەوە، بـە بڕیـاری ئەنجوومەنـی بەڕێوەبەرایەتـی پەسـەند کـراوە و لیسـتی فەرمانـی پاشـاش پێشـکەش کـراوە، بـۆ جێبەجـێ کـردن، ئەمـر و فەرمـان بـۆ جەنابـی ئـەو کەسـەیە کـە فەرمـان دەردەکات.
لە ١٣ ڕەبیعی یەکەم ١٣٣٥ و لە ٢٥ کانوونی یەکەم ١٣٣٢
نازری ناوەخۆ

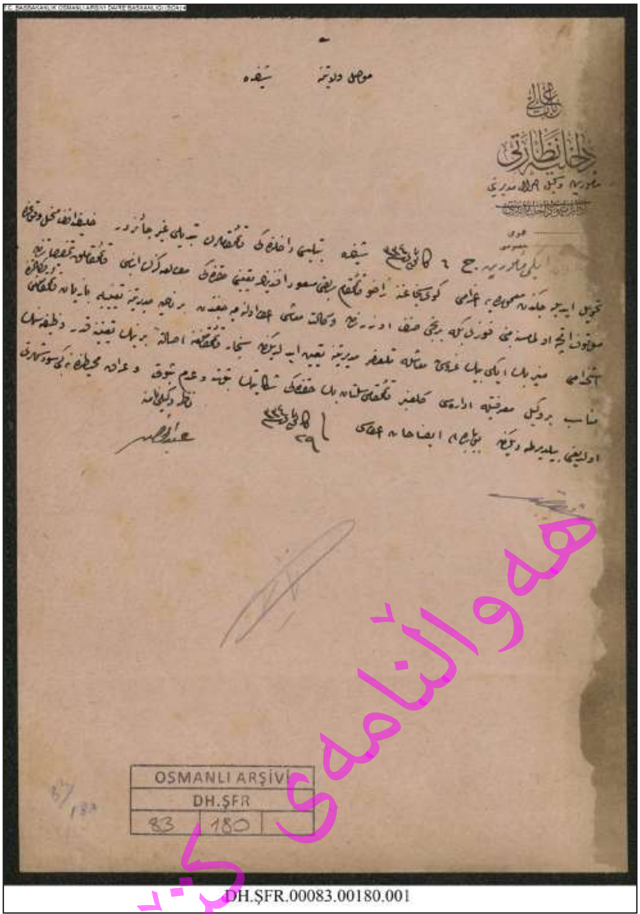
OSMANLI ARŞİVİ
DH.ŞFR
83 180

DH.ŞFR.00083.00180.001

DH. ŞFR.	00083.00180	16 رەبیعی کۆتایی 1336

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری کەسێتی و فەرمانبەران
بۆ ویلایەتی موسڵ
شیفرە
لە ٦ کانوونی دووەم ١٣٣٤ شیفرە، لە ناو بەتلیس گۆڕینەوەی قائیمقامەکان گونجاو نییە، خەلیف ئەفەندی بۆ مەعمورە بگوازرێتەوە، بۆ کۆی سانجەقیش قائیمقامی پێشووی زاخۆ مەسعود ئەفەندی دادەمەزرێت، لەم بارەیەوە خوێندنەوەتان لە دابینکراوەکانی قائیمقامیەت ئاقچەی دەست بەسەرکراو نییە، لەبەر ئەوەی فەوزی بەگ لە چینی یەکەمە مووچەی بریکاری پێ نادرێت، بە دامەزراندنی لە ناحیەیەك وەکو بەڕێوەبەر، بە وەکالەت لە قائیمقامیەتی بازیان دادەمەزرێت، مونیر بەگیش بە مووچەی ٢٠٠٠ قوروش لە بەڕێوەبەرایەتی تەلەعفەر دادەمەزرێت، بۆ قائیمقامیەتی سنجاریش تا کەسێکی شیاو دەدۆزرێتەوە، ئەوا بە وەکیلێکی گونجاوی لێهاتوو بەڕێوەبردرێت، سوڵتان بەگ قائیمقامی کەلعەنبەریش بەهۆی بوونی سکالا بە پەسەندکردن و پەسند نەکردنی سکالاکان، پێویستە روون کردنەوە پێویست بدرێت لەسەر ئەو ناوبانگە خراپەی کە هەیەتی، لە ٢٩ کانوونی دووەم ١٣٣٤.
بە ناوی وەکیلی نازر

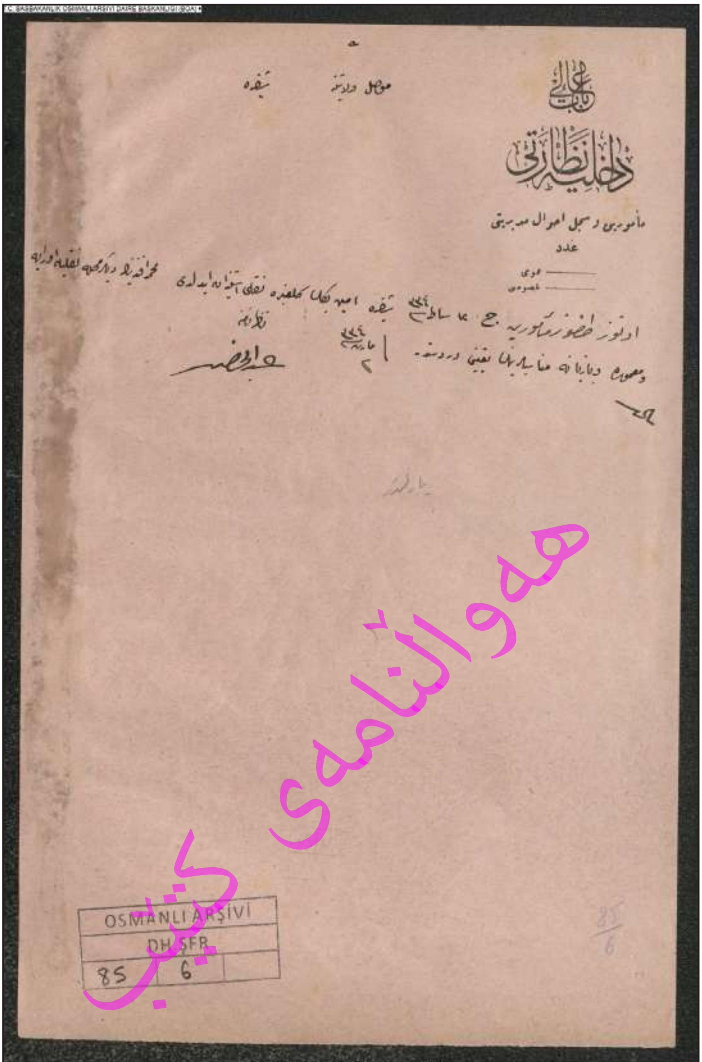

هەواڵنامەی کتێب

DH.ŞFR.00085.00006.001

DH. ŞFR.	00085.00006	19 جەمادی یەکەم 1336
بابی عالی نەزارەتی ناوەخۆ بەڕێوەبەرایەتی ناسنامە و تۆماری فەرمانبەران بۆ ویلایەتی موسڵ فەرمانبەرانـی ٣٩ لـە ١٢ شـوبات ١٣٣٤ شـیفرە، مۆڵـەت درا بـە گواسـتنەوەی ئەمیـن بـەگ بـۆ کەلعەنبـەر، محەمـەد ئەمینیـش بـە گواسـتنەوەی بۆ شـوێنەکەی تـر، بۆ مەعمـورە و بازیانیش کەسـانێکی گونجـاو دادەمەزرێـن و ئامادەن، لـە ٢ مـارت ١٣٣٤. عبدالخضر بە ناوی نازر		

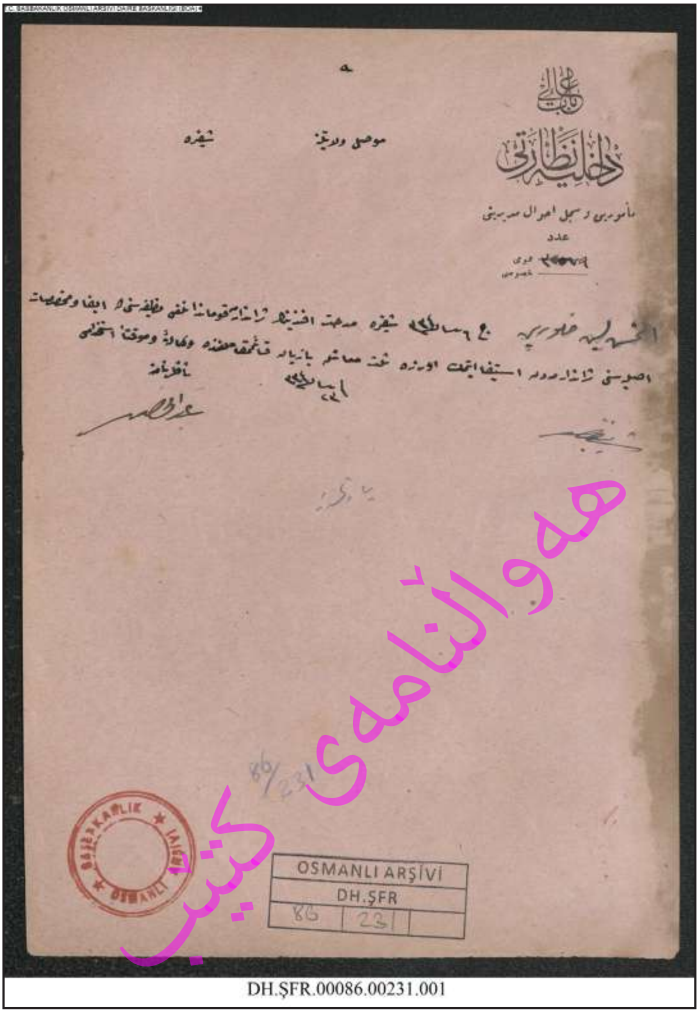
OSMANLI ARŞİVİ
DH.ŞFR
86 231

DH.ŞFR.00086.00231.001

هەواڵنامەی کتێب

DH. ŞFR.	00086.00231	12 رەجەب 1336

بابی عالی
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری ناسنامە و فەرمانبەران
٣٢٥٧٩ گشتی
بۆ ویلایەتی موسڵ
شیفرەی ٦ نیسان ١٣٣٤، مدحەت ئەفەندی لە ئەرکی قوماندانیەتی ژاندارمە دەمێنێتەوە و لە ژاندارمەش دەست لە کار دەکێشێتەوە، بە سێ یەکی مووچە لە قائیمقامیەتی بازیان بە وەکالەت و بە شێوەی کاتی دەست بە کار دەبێت.
لە ٢٣ نیسان ١٣٣٤
عبدالخضر بە ناوی نازر

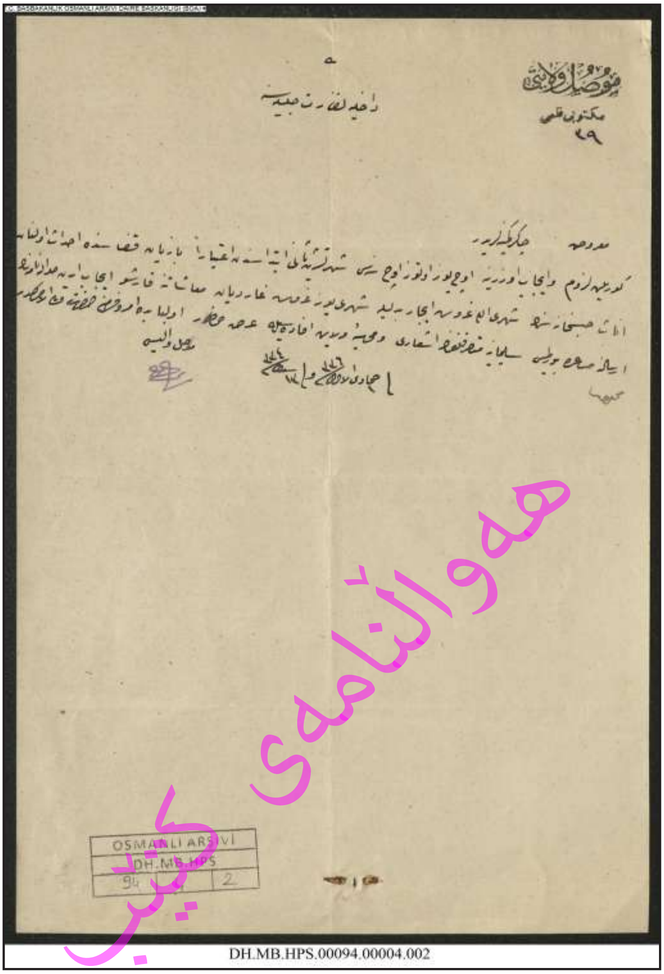

هەواڵنامەی کتێب

DH.MB.HPS.	00094.00004	1 جەمادی یەکەم 1336
ویلایەتی موسڵ قەڵەمی نووسین ٣٩ بۆ نەزارەتی ناوەخۆی جەلیلە ڕاگەیەندراوی بەندەتانە پێویست کراوە و پێویستیش بووە، بۆیە لە ساڵی ١٣٣٠ سەرەتای مانگی تشرینی دووەم لە قەزای بازیان گرتووخانەی ئافرەتان دامەزراوە، مانگانە ٥٠ قوروش بەرامبەر بە کرێی خانە و مانگانە ١٠٠ قوروش بۆ مووچەی پاسەوانەکان حەواڵەنامە نێردراوە و داوای هاوکاری کراوە، بە ئاماژەی موتەسەرفی سلێمانی و ووتەی ژمێریاری ویلایەت ڕاگەیەندراوە، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات. ١ جەمادی یەکەم ١٣٣٦ و ١٣ شوبات ١٣٣٤ والی موسڵ		

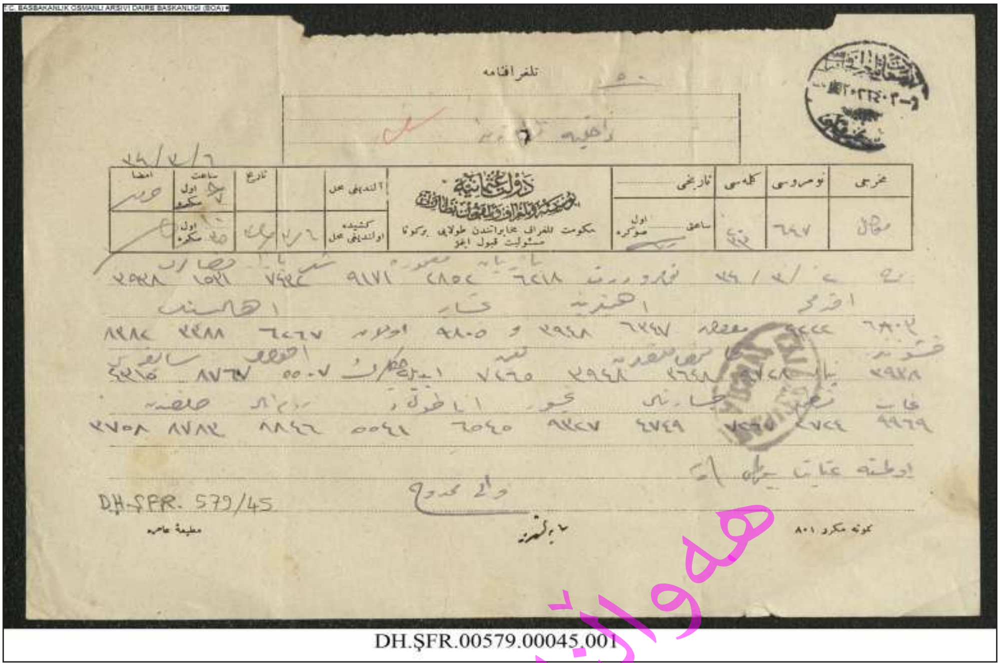
تلغرافنامه

دولت عثمانیه

DH.ŞFR. 579/45

DH.ŞFR.00579.00045.001

هەواڵنامەی کتێب

24 ڕەجەب 1336	00579.00045	**DH. ŞFR.**

شیفرە لە موسڵەوە دەرچووە
لە ١٣٣٤/٣/٢ ژمارە ٤ قەزاکانی بازیان و مەعمورە و شەهربازار لە کۆنەوە شوێنی گرنگ بوونە، ئەو هۆزانەی کە لەوێن، خەڵکەکەی کەللە ڕەقن، بۆیە ئەو کەسانەی لەو ناوچانە وەکو قائیمقام دادەمەزرێن، دەبێ بوێر و لە بەرامبەر بارودۆخەوە ڕێکوپێك بن و خەڵکی ئەنادۆڵ و ڕوم بن.
مەمدوح والی

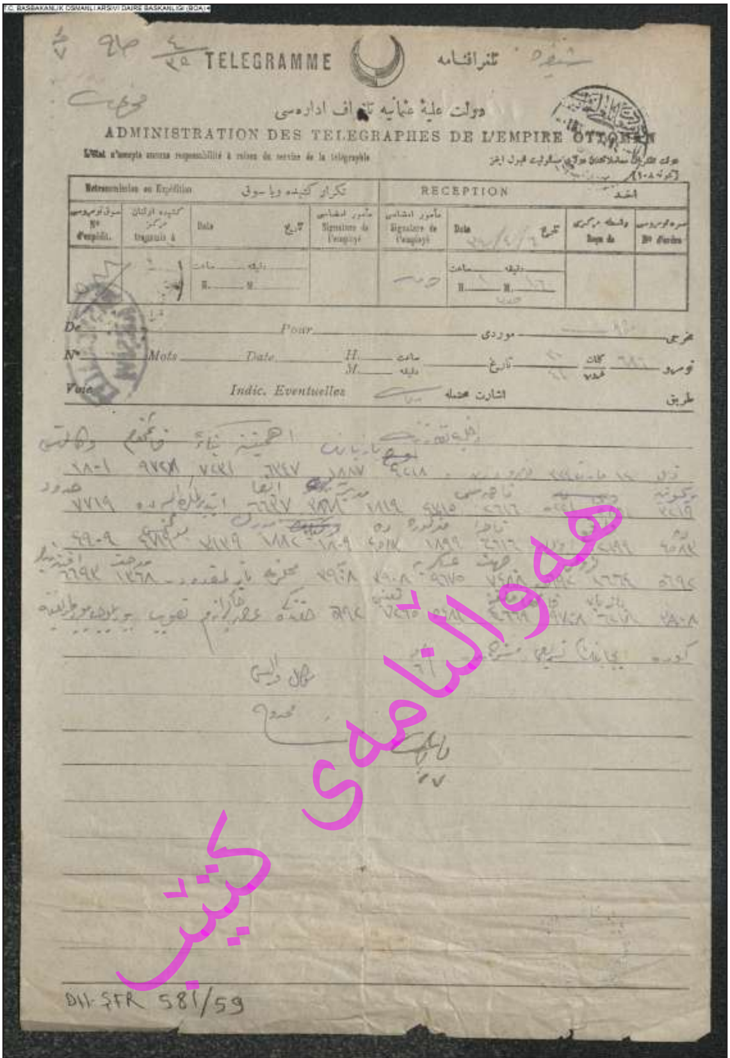

هەواڵنامەی کتێب

DH.ŞFR.00581.00059.001

DH. ŞFR.	00581.00059	24 جەمادی کۆتایی 1336

بۆ نەزارەتی ناوەخۆ

لەبەر گرنگی شوێنی بازیان، بەڕێوەبەری ناحیەی پێنجوین بە وەکالەت لە قائیمقامیەتی بازیان دابنرێت، بەڵام لەبەر سنووری ناحیەی ناوهاتوو پێویستە بەڕێوەبەر هەبێت، ئەمەش لەلایەنی سەربازی خۆچێی نووسراوەتەوە، مەدحەت ئەفەندی دامەزراندنی لە قائیمقامیەتی بازیان بە گوێرەی لاری بوون و لاری نەبوونی ڕاگەیەندراوی بەندەمانە، بەپەلە جێبەجێ بکرێت.

مەمدوح والی موسڵ

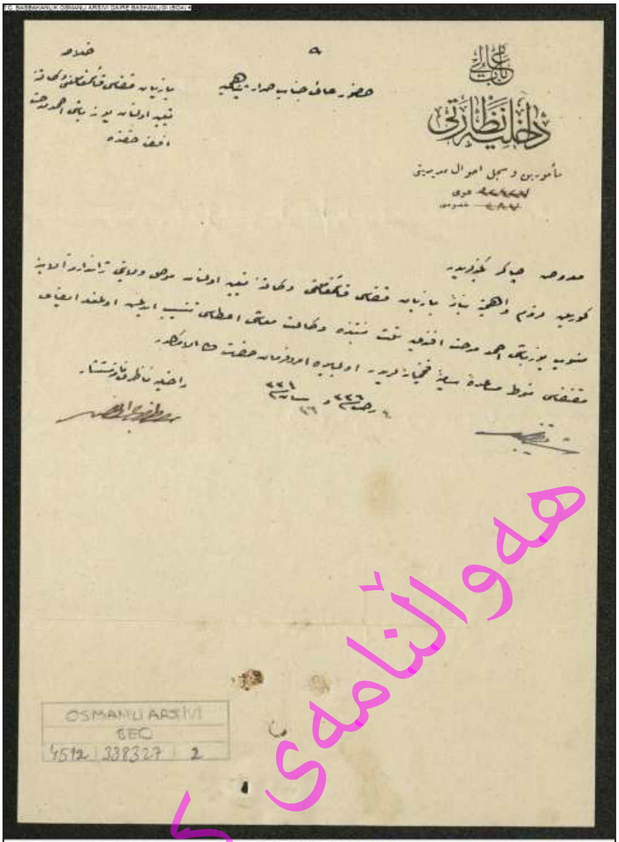

BEO.004512.338327.002

BEO.	004512.338327	4 ڕەجەب 1336

بابی عالی
نەزارەتی ناوەخۆ
بەڕێوەبەرایەتی تۆماری ناسنامە و فەرمانبەران
٣٢٤٢٧ گشتی
٣٨٧ تایبەتی
بۆ جەنابی سەدارەتپەناهی
پوختە: بۆ قائیمقامیەتی قەزای بازیان بە وەکالەت یوزباشی ئەحمەد مەدحەت ئەفەندی دامەزراوە

ڕاگەیەندراوی بەندەتانە
بە پێویست زانراوە و لەبەر گرنگیەکەی بە وەکالەت لە قائیمقامیەتی قەزای بازیان دامەزراوە، یوزباشی ئەحمەد مەدحەت ئەفەندی کە سەر بە ئالای ژاندارمەیە، بە سێ یەکی مووچەی وەکالەت مووچەکەی پێ دەدرێت، بۆ جێبەجێ کردنی کارەکە پێویست بە هاوکاری سەروو دەکات، ئەمر و فەرمان بۆ جەنابی ئەو کەسەیە کە فەرمان دەردەکات.
٤ ڕەجەب ١٣٣٦ و لە ١٦ نیسان ١٣٣٤
ڕاوێژکار بە ناوی نازری ناوەخۆ

هەواڵنامەی کتێب

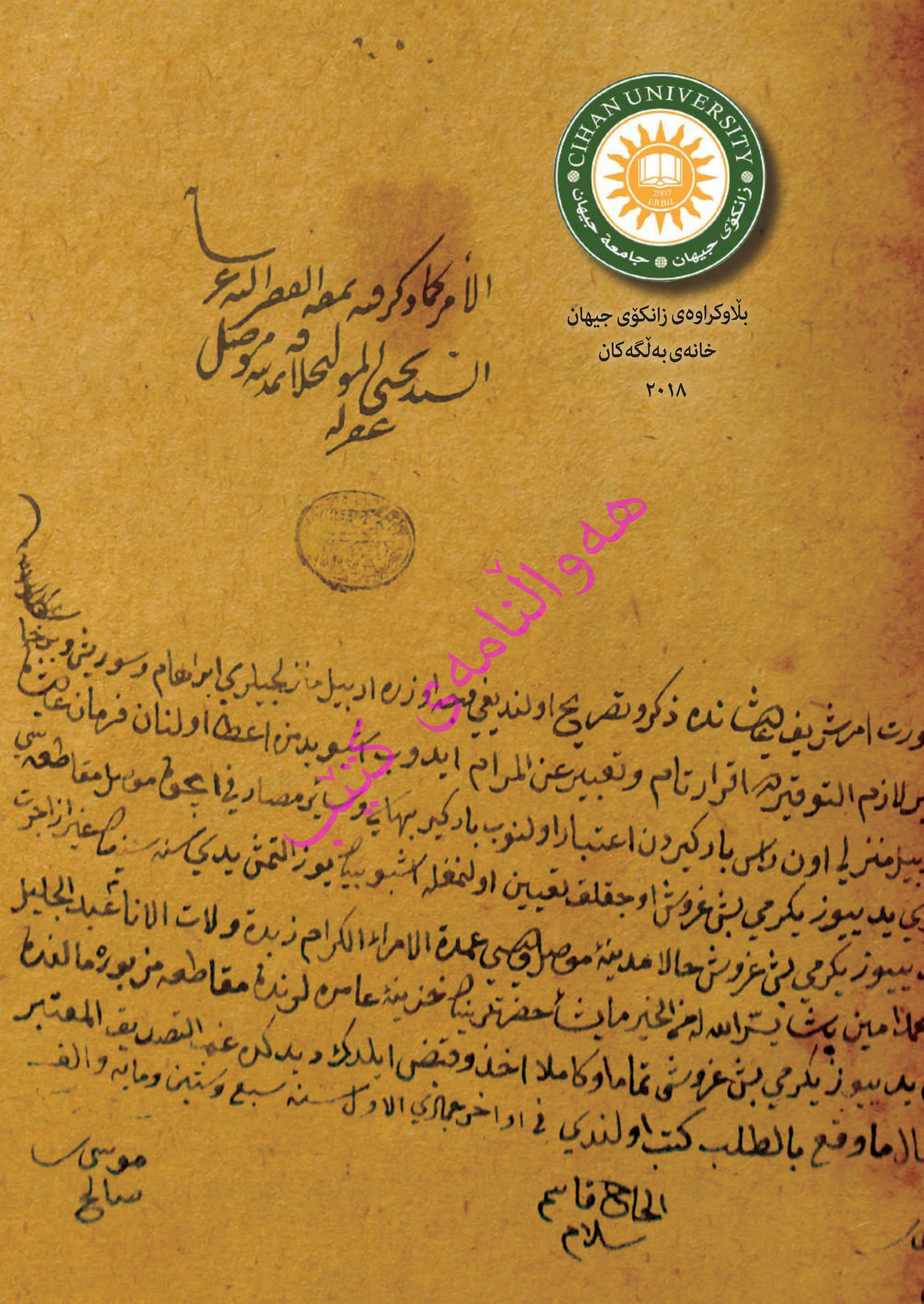

CIHAN UNIVERSITY
2007
ERBIL
زانكۆی جیهان • جامعة جيهان

بڵاوكراوەی زانكۆی جیهان
خانەی بەڵگەكان
٢٠١٨

هەواڵنامەی کتێب